

ZBORNİK

ZBRANIH POVZETKOV
VSEBIN PROJEKTA

ZGODNJE NARAVOSLOVJE
TEMELJ ZA TRAJNOSTNI RAZVOJ

Ekošola - junij 2021

ZBORNIK zbranih povzetkov strokovnih vsebin projekta Zgornje naravoslovje temelj za trajnosti razvoj

Izdajatelj: Društvo DOVES – FEE Slovenia, Portorož

Gradivo je dostopno v pdf formatu na <http://ekosola.si/gradiva>

Uredili: Dane Katalinič, Dunja Dolinšek, Jasmina Mlakar

Portorož, junij 2021

.....
Kataložni zapis o publikaciji (CIP) pripravili v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani
COBISS.SI-ID 70108419
ISBN 978-961-7111-02-6 (PDF)
.....

KAZALO

UVOD	6
Agata Masten, Spoznajmo okuse narave	7
Ajda Robežnik, Ločevanje odpadkov v prvi starostni skupini.....	12
Aleksandra Bračič Emeršič, Narava – moje igrišče	14
Aleksandra Pučko, Nekega deževnega dne	19
Aleksandra Vidmar, Čbelica Maerlica.....	22
Alenka Šiška, Izdelava didaktične igre Človek ne jezi se.....	27
Alenka Dolanc, Uporaba lesnih ostankov za igro otrok.....	31
Alenka Potočnik, Zakaj prav jaz?	35
Alja Lemut, Eko vodni inšpektorji	40
Ana Gerčar, Mlečna pot	43
Ana Leš, Narava se spreminja, kako ji lahko pomagamo?	48
Ana Mesec, Znanje o gozdovih.....	52
Andreja Cebe Mandič, Naj diši po zdravju.....	56
Andreja Škulj, Skrb za zdravje.....	61
Andrejka Miklavec, Zelenjavni vrt	64
Ani Fajdiga, Naša čudovita narava.....	69
Anita Kirbiš, Deževnik od blizu	73
Antonija Stankovič, Po pravljici v svet odpadkov in vode	77
Barbara Judež, Ptice pred oknom naše igralnice in v okolici.....	81
Blaž Ukmar, Voda: z igro do novega znanja	86
Bojana Levart, Gozd – prostor za vzpodbujanje otrokovih čutil	90
Bojana Prpar, Kam z odpadki?.....	94
Brigita Gomboc, Dan Zemlje – ločujem in recikliram	98
Damjana Erjavec, Deževniki na našem igrišču.....	102
Danjela Rončel, Od semena do pridelka	106
Darja Čufar, Nestrukturiran material	111
Darja Čufar, Pot skozi gozd.....	114
Daša Janže Štorgel, Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji pri najmlajših.....	118
Dorijana Seljak, Zdrava prehrana in gibanje – temelji zdravja	121
Helena Fučik, Potovanje v svet deževnikov.....	127
Helena Pajek, Gremo v gorice	131
Irena Domanjko Seršen, Joga v vrtcu	135
Irena Frelih, Mini vrt na naši terasi.....	139

Janja Levičnik Podržaj, Igra z nestrukturiranim materialom – papir	143
Janja Suhadolnik, Voda je dragocena dobrina v našem življenju	146
Jasmina Safošnik, Zemlja, naš planet	151
Mirjana Kreslin, Jasmina Fašalek Paldauf, Uporabimo zelišča iz našega vrta	154
Jasmina Furman, Redna odhajanja v gozd	160
Jasmina Furman, S skrbnim ravnanjem z odpadki ohranjamo naravo.....	165
Jolanda Potočnik, Zdravi in aktivni v vrtcu	170
Joži Veit, Živeti s podnebnimi spremembami.....	175
Jožica Cirnski, Lov za medvedom.....	179
Kaja Volk, Voda, glavni vir življenja	183
Karmen Žula Kumer, Talni živ žav okoli nas.....	188
Katarina Uršič, Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji.....	192
Katarina Vovk, Spoznajmo zrak	196
Kaja Korošec, Taja Guzelj, Deževnik	200
Katarina Preksavec, Spoznavanje živali – žaba, močerad in deževnik	204
Klavdija Ternik, Živžav na našem igrišču.....	208
Klavdija Zajec Bobnar, Eko partnerstvo s starši.....	212
Kristina Mesner Podbevšek, Kam izginejo luže?	217
Lara Mlasko, Kako ravnamo z odpadki?	221
Laura Marincelj, Naš eko vrt in zelišča	224
Lea Krajnc Lešnik, Deževnik – naš prijatelj na vrtu in polju.....	228
Lea Krajnc Lešnik, Gozd je naša najboljša igralnica	232
Lidija Kopasić, Gozdna pedagogika – Zeleno srce	238
Lidija Pugelj, Deževnik od blizu.....	242
Lilijana Nemeč Berke, Kdo bi z nami šel v gozdiček?.....	246
Liljana Prodanović, Deževnik in deževen dan.....	249
Lina Rudolf, Hrana	253
Maja Cvetkovič, Mlekastično - izberem domače.....	257
Maja Hujs, Deževniki v naši igralnici.....	260
Maja Klančar, Gozdno-raziskovalni nahrbtnik.....	264
Maja Klobučar, Znanje o gozdovih – naše gozdne dogodivščine	268
Maja Komotar, Teja Rus Zalokar, Premostitev strahu in gnusa ob stiku z deževnikom.....	272
Maja Skaza, V gozd po znanje za življenje	277
Maja Štraus, Zelišča	282
Maja Visenjaka, Doživljanje dežja	287

Majda Klajnšek, Kje se skriva deževnik.....	291
Marjeta Prunk Sluga, Ločeno zbiranje odpadkov.....	295
Marta Rogelj Lipoglavšek, Najmlajši v vrtcu pri prvem delu na zemlji.....	297
Mateja Škrobar, Zeliščno – zelenjavni vrt	300
Mateja Teja Bučinel, Povezava med naravoslovnimi in matematičnimi vsebinami v skupini otrok od 2-3 leta.....	304
Mateja Vajda, Deževnik od blizu	308
Melita Krepek, Žabice.....	312
Miha Mrak, Gozdni oddelek v vrtcu Galjevica.....	315
Mihaela Jelenc, Deževniki po NTC metodi učenja.....	318
Mirjana Drobnak, Hrana ni za v smeti	322
Mojca Gabrovšek, Pingvini in ledene ploskve južnega tečaja	325
Mojca Lorenčič, Zabavno učenje z deževniki	329
Mojca Mozetič, Spoznajmo lokalno pridelano hrano - korenček	335
Monika Pene, Spoznavanje deževnika	339
Nadja Lebar, Nadia Džamastagič, Reciklaža tekstila.....	344
Natalija Gabrovšek, Vsakodnevno aktivno gibanje pozitivno vpliva na zdrav razvoj otroka	347
Nataša Nučič, Gibalni poligon in lutke v naravi	351
Nika Derčar, Hrana ni za tjavendan	354
Nina Bevec Jevnikar, Majhni koraki, velike spremembe	357
Nuša Erjavec, Spoznavamo elektriko.....	361
Nuša Petrič, Kaj že vem o vremenu in podnebjju.....	365
Olga Cesarec, Postali smo vrtilčkarji.....	370
Petra Bodlaj, Drevo, kaj je to?	374
Petra Černela, Vremenski pojavi v povezavi z rekami in potoki.....	377
Petra Horvat, Hotel za žuželke - ustvarimo dom.....	381
Petra Iljaž Ripak, Časopisne igrarije.....	386
Petra Križnjak, Dnevnik gozdnih detektivov.....	389
Polonca Doberšek, Pošastno zdrava zgodba	393
Renata Hozjan, Gibalni korončki	399
Renata Košica, Reciklirana umetnost	405
Renata Slavinec Berden, Pridobivanje navad zdrave in uravnotežene prehrane	409
Sandra Pučko, Oh, kakšno muhasto vreme.....	415
Sandra Ravš Jakob, Pomen gibanja in zdrave hrane za naše telo	419
Sandra Sukič, Naše spreminjajoče »čudo« – vreme.....	426
Saša Helbel Žižmund, Čudovito človeško telo	430

Saša Helbel Žižmund, Radi se gibamo in zdravo živimo	436
Simona Rangus, Gremo peš z belim zajčkom!	443
Slavica Šavli, Zgodnje razvijanje skrbi za živali	447
Slavica Šavli, Spoznavanje odgovorne uporabe električne energije	453
Slavka Petrovič, Podnebne spremembe in otroci	458
Sonja Ambrožič, Andreja Miler, Reciklirana oblačila kot didaktični pripomoček.....	463
Sonja Flere, Stop, plastičnim vrečkam!	467
Špela Knafelj Borovič, Zeliščni vrt na enoti Sovodenj.....	471
Špela Novak, Pot belega zlata	475
Špela Novak, Kaj lahko naredi posameznik pri ohranitvi zemlje oziroma narave?	480
Špela Outrata, Deževniki, naši prijatelji.....	484
Špela Poljanšek, Čebelica Medka	488
Tajda Nemec, Sonce, oblak, voda, zrak, dajejo življenju na zemlji svoj pečat	493
Tanja Vengust, Semena in rastline v vrtcu	500
Tanja Zorman, Projekt MLEKASTIČNO.....	504
Tina Ferjančič, Tulci, tetrapaki in ptice Odpadkom dajem novo življenje	508
Urška Novinič, Zeleno srce	512
Urška Škoda, Spoznajmo živali na vrtu	515
Valentina Murgelj, Deževnik od blizu.....	519
Valerija Gregorin Magdič, Naše okolje brez odvrženih odpadkov	521
Vera Bubnič, Ne zavrzi, raje ponovno uporabi	525
Vesna Vuglar, Mesec maj – mesec gibanja	529
Viktorija Mlinarič, Od mleka v kozarcu do krave.....	533
Zinka Zadavec, Varčevanje z energijo pri Plavčkih.....	537
Eva Horvat, Škratkov nahrbtnik	541

UVOD

V ZBORNIKU so zbrani prispevki s poudarkom na skrbi za ekološko sprejemljivo vedenje, skrbi za okolje, splošno upoštevanje in delovanje v skladu z načeli trajnostnega razvoja. V programu Ekošola so pri načrtovanju v ospredju okoljske vsebine, ki prispevajo k pridobivanju osnovnega spoznanja o naravi, razumevanju ekosistema kot osnovne funkcionalne enote ekologije.

Program Ekošola Slovenije skozi načrtovane projektne vsebine poudarja razumevanje odnosov znotraj ekosistema s poudarkom na lokalnem bivalnem okolju ter njegovem pomenu in povezovanju s širšim okoljem – okoljem sveta za trajnostni razvoj. Posebej bi izpostavili razumevanje odnosov in vplivov živih organizmov v interakciji z okoljem v sozvočju s človekom ter projektne vsebine, ki opozarjajo na škodljivost nenadzorovanega onesnaževanja okolja ter pomen zbiranja in recikliranja.

Iz posredovanih prispevkov dobrih praks ekovrtcev in ekošol Slovenije je razvidno, da je cilj programa Ekošola privzgjati odgovoren odnos do sebe in do drugih, zato je poudarek v programu Ekošola na slehernem posamezniku, da se uresniči kot subjekt, pri čemur mu je dana možnost za uresničevanje ekološkega delovanja skozi igro, projektne vsebine, naravoslovne dejavnosti in ozaveščevalne akcije.

Ključna vloga programa Ekošola Slovenije je izoblikovanje okoljske zavesti, ki poleg izobraževanja tudi vzgaja.

Dane Katalinič

Vodja projekta »Zgodnje naravoslovje temelj za trajnostni razvoj«

Spoznajmo okuse narave

Agata Masten

Vrtec Sežana – enota Komen

agata.masten@guest.arnes.si

Naš vrtec stoji sredi neokrnjene narave, ki nam nudi neizmerne možnosti za igro in raziskovanje v vseh letnih časih. In v raziskovanje delčka tega, kar nam ponuja narava, sem se podala s skupino otrok, ki so mi trenutno zaupani. Lotili smo se priprave zeliščnih čajev. Otrokom sem namreč želela predstaviti, da lahko do njih pridemo tudi, če sploh ne prestopimo praga trgovine.

Namen samega projekta pa je med drugim bil, da otroci na zanimiv način in preko različnih dejavnosti, ki smo jih v sklopu projekta izvajali, ohranjajo pristen stik z naravo.

Ključne besede: čaj, bezga, materina dušica, menta, šipek

Abstract

Our kindergarten is surrounded by intact nature, which offers countless opportunities for outdoor play and exploration in all the seasons. Together with the children currently entrusted to me we aimed to explore one tiny part of the riches offered to us by nature. Our aim was to prepare various types of herb tea. My teaching goal was to make the children aware of the simple fact that we can obtain tea without even entering a shop.

The additional purpose of the project was to make the children keep in touch with nature through interesting and various activities carried out within the scope of the project.

Key words: tea, elder, wild thyme, peppermint, hip rose

1. UVOD

Treba je priznati, da so ljudje v preteklosti, v času naših dedkov in babic, znali veliko bolje gojiti pristen odnos z naravo ter z njo navezovati tesen stik. Posluževali so se plodov, ki jim jih je ta ponujala ter slednje uporabili tudi kot živila v svoji kuhinji. Danes, ko je mogoče na policah trgovin dobiti že pripravljene in v pisane škatlice zapakirane razne okuse čajev, mnogi otroci sploh ne vedo od kod in kako ti pridejo do trgovin. Neprecenljiva zakladnica izkušenj in znanja naših prednikov se tako počasi izgublja.

Z generacijo otrok (3–4 letniki), s katero že tretje šolsko leto preživljam dopoldneve, sem se v "projekt", ki vam ga želim predstaviti, podala že v lanskih pomladnih mesecih.

Naša enota vrtca se nahaja na podeželju, v naravnem okolju, kjer imajo otroci možnost nenehnega stika z naravo in možnost spoznavanja le-te. Obdani smo s številnimi travniki in gozdovi, zato sem želela s ciljem *Spodbujanja različnih pristopov k spoznavanju narave* (Bahovec, 1999) otroke pripeljati do spoznanja, da nam narava ponuja razne dobrine, s katerimi si lahko postrežemo.

2. IZ IGRALNICE V NARAVO

2.1 Nabiranje in sušenje zelišč

Iz igralnice, kjer preživljamo večji del dopoldneva, imamo krasen pogled na rob gozda. Ta je bil v maju, ko je zacvetel bezeg, še posebej lep, predvsem pa zelo dišeč, kar je še dodatno pritegnilo našo pozornost. S košarami v rokah smo se tako podali v "akcijo". Za začetek smo torej nabirali bezgove cvetove. Te smo položili v zračna rešeta za sušenje sadja, nekaj pa smo jih obesili kar na vrvice razpete po naši igralnici, da so se posušili. Vonj, ki je ob tem preveval ves prostor, je pritegnil pozornost prav vsakega, ki je vstopil v igralnico.

Slika 1: Nabiranje bezgovih cvetov

Samo bezeg pa nam še zdaleč ni bil dovolj. Pot našega raziskovanja nas je nato peljala na travnik, ki stoji v bližini vrtca in ga pogosto obiščemo. Še pred poletjem je tam zacvetela materina dušica. Tudi to smo nabrali in jo na velikih rešetih posušili.

A s tem se naše delo ni končalo. Posušene bezgove cvetove ter materino dušico smo morali tudi pravilno shraniti. V ta namen smo kar v šolski kuhinji povprašali za odpadne škatle živil in te še dodatno obložili s papirjem ter vanje spravili posušena zelišča.

Slika 2: Nabiranje materine dušice

Ko smo se v jeseni ponovno vrnili v vrtec, pa smo s projektom nadaljevali. Takrat smo se podajali na že nekoliko daljše sprehode in na tudi bolj oddaljenih robovih travnikov nabirali šipek. Kljub temu, da nas je trnje na vejah šipkovega grmovja pikalo, smo bili neverjetno vztrajni in smo nabrali res veliko šipka. Tega pa smo posušili kar s pomočjo aparata oz. stroja za sušenje sadja.

Sama sem načrtovala, da bom v projekt vključila le ta tri že prej navedena zelišča oz. plodove narave (bezeg, materino dušico in šipek). Med samim potekom projekta, ko so potekali številni pogovori in razgovori z otroki, kaj počnemo, kaj bomo počeli, kaj je in kaj bo iz tega nastalo pa je ena od deklic, ki se sicer ne rada izpostavlja v oddelku in je zelo tiha, na trenutke celo neopazna, prišla do mene in mi rekla: »Veš Agata, jaz pa imam najraje čaj iz mente.« In takrat sem se odločila, da ji prisluhnem in na nek način ustrezem njeni želji. Na eni izmed gredic, ki smo jo že pred dvema letoma oblikovali na našem novem igrišču, z generacijo otrok, ki danes že pridno zaseda šolske klopi, smo zasadili številna zelišča, med katerimi je tudi menta. Nabrali smo tudi to, tej pa pridali še nekaj divje mente iz travnikov.

Slika 3: Priprava mente na sušenje

Tudi za sušenje le-te smo uporabili kar aparat za sušenje sadja in vonj, ki se je tokrat širil celo izven naše igralnice, je pritegnil zanimanje marsikaterega obiskovalca našega vrtca.

2.2 In kaj s posušeni zelišči?

Iz posušeni zelišč je bilo potrebno pripraviti še pripravke za čaje. Posušene cvetove materine dušice in posušene listke mente smo na manjše dele zdrobili kar s pomočjo naših prstkov in dlani. Tudi posušeno bezgovo cvetje smo najprej natrgali na manjše delčke ter jih nato še nekoliko zdrobili. Največ dela pa smo imeli s šipkom. Potrebno ga je bilo zmleti in tega opravila smo se lotili kar sami z ročnim mlinčkom, ki nam ga je posodila ena od naših babic.

Slika 4: Mletje šipka

2.3 "Naši" čaji

Najprej smo sami želeli poizkusiti kaj smo "pridelali". Kar v svoji igralnici smo si s pomočjo grelnika za vodo pripravljali "svoje" čaje ter jih okušali. Sladkali smo jih seveda z medom, ki smo ga od lokalnega čebelarja prejeli ob tradicionalnem slovenskem zajtrku. Pripravili smo si celo uganke ter skušali čaje prepoznati miže po vonju ali okusu.

V veselem decembru smo v enoti organizirali praznično čajanko, kjer smo z našimi čaji pogostili vse vrstnike v enoti.

Z našimi čaji smo v prazničnih dneh obdarili tudi naše domače. V ta namen smo izdelali lične škatlice različnih barv (temno zeleno za mentin čaj, temno rdečo za šipkov čaj, blede rumeno za bezgov čaj ter nežno vijolično za čaj materine dušice) ter vanje zapakirali čaje. Zanimivo je, da je največ otrok v oddelku za obdaritev svojih domačih izbralo šipkov čaj. Mogoče zato, ker je bila priprava tega najbolj dolgotrajen proces (v več etapah).

V februarju pa smo pripravili srečanje za starše. Na njem smo ob fotografijah, ki so nastale preko izvajanja projekta, tega staršem tudi predstavili ter jih pogostili s čaji, ki smo jih v samem projektu pripravili.

2.4 Kako naprej?

V samem projektu so bili otroci izjemno aktivni. Zanimanje za dejavnosti, ki smo jih ob tem izvajali je bilo izredno veliko, zato nameravam s projektom nadaljevati oz. ga nadgraditi. Kot prvo, bi rada v oddelek povabila priznano zeliščarko iz domačega kraja. Nato pa nameravam skupaj z otroki prevetrili oz. na novo zasaditi že prej omenjene gredice na našem igrišču. Vanje bomo zasadili še katero od zelišč, iz katerega si bomo lahko pripravili čaj – kamilico, kumino, ognjič, poprovo meto, ...

3. ZAKLJUČEK

Bogastvo, ki ga ponuja narava in neposreden stik z njo, omogoča otroku razvijati občutek za spoštovanje in željo po ohranjanju nečesa lepega – nečesa, kar ni delo človeških rok.

S tem, ko smo se preizkusili v pripravi nekaterih čajev, sem želela, da na otroke prenesem vsaj delček ohranjenega znanja in modrosti naših babic. Otroci so med samim projektom pridobili veliko izkušenj, na osnovi katerih so usvojili njim nova znanja.

Spoznali so, da nam narava, ki nas obdaja ponuja številne plodove, po katerih lahko posežemo in da trgovina ni vedno edina pot, da pridemo do tovrstnih izdelkov kot je čaj.

In vse to nas je pripeljalo do spoznanja, kako zelo pomembno je, da ljudje ne izgubimo pristnega stika z naravo, ki nam (vsaj za zdaj) ponuja veliko dobrin.

4. LITERATURA

Bahovec D., E. in Cvetko, I. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

LOČEVANJE ODPADKOV V PRVI STAROSTNI SKUPINI

Ajda Robežnik

Vrtec Vrhovci

ajda.robeznik@gmail.com

Na zemlji živi več kot sedem milijard ljudi in število še narašča. Krivdo za onesnaževanje po navadi zvrčamo na druge, a to ni prav. Vsi lahko aktivno pripomoremo k zmanjšanju težav na tem področju in tako poskrbimo, da bo naš planet manj onesnažen in bolj varen. Pomagamo lahko na veliko načinov. Ustvarjamo manj odpadkov, jih ločujemo, več recikliramo, ohranjamo naravne vire in izbiramo okolju prijazne izdelke. Z zgledom in veliko odgovornostjo do odpadkov začnemo že v vrtcu. Ohranimo naš planet!

Ključne besede: ločevanje odpadkov, malčki, vrtec, ekologija.

Abstract

There are more than seven billion people living on Earth and the number is still growing. We usually blame it on the others for the pollution which is not right. We can all actively help to reduce the problems in this area and make our planet less polluted and safer. We can help in many different ways. We can generate less waste, separate it, recycle more, conserve natural resources and choose environmentally friendly products. We begin with a role model and a great responsibility towards waste already in kindergarten. Let's save our planet!

Key words: waste separation, toddlers, kindergarten, ecology.

1. UVOD

Novo leto, nova skupina otrok. Odločitev je padla. Hitreje kot začnemo, hitreje se nam dobre navade usedejo v podzavest. Ločevanje odpadkov je ena od takih nalog. V življenju stremimo k temu, da je naš planet na katerem živimo čist in urejen. Že v rani mladosti se srečamo z odpadki. Vsak dan smo deležni odpadne embalaže in smeti. Kam z njimi? Vsaka smet ima svoj prostor na naši Zemlji. Gospodarno ravnajmo z njo in okolje nam bo hvaležno.

2. METODE

Z metodo demonstriranja ločevanja odpadkov smo otrokom prikazali, kako se ločuje odpadke. Demonstracijo pa smo nadgradili z eksperimentiranjem in otroci so se sami lotili ločevanja. Potrebni je bilo precej popravkov, vendar smo v nekaj mesecih dosegli cilj. V modro škatlo damo papir, v rumeno pa embalažo. Robčke za brisanje nosu pa damo v koš v igralnici (predstavlja črn smetnjak za mešane komunalne odpadke).

3. RAZPRAVA

V letošnjem letu smo se odločili, da z ekologijo začnemo že z našimi najmlajšimi. Ločevanje odpadkov je ena izmed zanimivih in dolgotrajnih projektov. Če vcepimo dobro prakso ločevanja odpadkov že pri najmlajših, imamo veliko prednosti, da se bo ta navada obdržala še naprej. Zagotovilo za lepši planet! V igralnici imamo koš, kamor spadajo porabljeni robčki. Otrokom smo že od samega začetka prigovarjali, da ko se obriše nos, robček sodi v koš pri umivalniku. S ponavljanjem in večkratnim skupnim delom, da so robček odnesli v koš, smo dosegli želeno. Po vsakem smrkavem nosu že sami odnesejo robček v koš.

Pred igralnico imamo dve škatli za ločevanje odpadkov. Modra škatla je za papir in rumena za embalažo. Najprej smo opazili te škatle na hodniku. Otroke je vedno zanimalo, kaj se skriva v njih. Ko smo končali z likovno dejavnostjo in imeli za odpadke papir, smo v igralnico prinesli modro škatlo. Vanjo smo vrgli odpadni papir. Po končani nalogi smo škatlo zopet odnesli na svoje mesto pred igralnico. Otroci so se s ponavljanjem naučili, da v modro škatlo sodi papir. Po vsaki dejavnosti, ki je vključevala papir so že samovoljno pobrali odpadke in jih nesli v pravi koš.

Ravno tako smo se lotili ločevanja embalaže v rumeno škatlo. Na začetku smo zbrali nekaj odpadne embalaže in otrokom predstavili, kaj to sploh je. Sodi v rumen smetnjak in ne v modrega kot papir. Pri malici smo imeli jogurtove lončke. Deček je prvi odnesel lonček v rumen koš, čeprav mu to nismo posebej naročili. Takrat smo vedeli, da smo dosegli cilj. Ločevanje odpadkov pri enoletnikih je zanimivo. Potreben je nadzor in popravki, vendar z vztrajnostjo in veliko truda lahko zagotovimo, da v manj kot letu dni osvojijo, kam spada kateri odpadek.

4. ZAKLJUČEK

Ločevanje odpadkov je pomembno, ne zato, ker nam to določa zakon, pač pa zato, ker s tem varujemo naravne vire, varčujemo z energijo ter smo v okolju, kjer živimo, trajnostno naravnani. Zato v vrtcu sledimo učinkovitemu in enostavnemu sistemu ločenega zbiranja odpadkov.

5. LITERATURA

Parker S. (2005). Onesnaženi planet. Pomurska založba.

Robežnik A. (2020). Priprave na vzgojno izobraževalne dejavnosti.

Vodovod kanalizacija snaga (2021). Odpadki. Pridobljeno s <https://www.vokasnaga.si/>

Narava – moje igrišče

Aleksandra Bračič Emeršič
Vrtec Jadvige Golež Maribor
vrtec@vig.si

Strokovni aktivni v našem vrtcu so namenjeni izmenjavi dobrih praks, strokovnim diskusijam in poglobitvi znanj iz izbranega področja.

Odločili smo se, da bomo osvežili in poglobili znanja iz gibanja in igre na prostem. Veliko časa smo z otroki preživeli na prostem, v gozdu in spodbujali prosto igro in igro z naravnimi materiali. Šolsko leto smo zaključili v naravi, kjer smo skupaj z otroki in starši spoznavali in raziskovali gozd. Pri otrocih smo na tak način razvijali veselje do gibanja na prostem, jim privzgjajali zdrav življenjski slog in jih spodbujali k raziskovanju, ustvarjalni igri, razvijanju domišljije in igri vlog v naravi s pomočjo naravnega okolja in materialov, ki jih najdemo tam.

Ključne besede: otrok, celostni razvoj, gibanje, narava, igra na prostem, prosta igra.

Abstract

Professional working groups in our kindergarten are intended for the good practice exchange, expert discussions and deepening of knowledge in the particular area.

We decided to refresh and deepen our knowledge in outdoor play and movement. We spent a lot of time outdoors, in the woods, encouraging free play and playing with natural materials. We finished the school year in nature: together with children and their parents we went to the forest in order to familiarize with and explore it. In this way, we were developing children's joy in outdoors activities, fostering healthy lifestyle and encouraging them to research, to play creatively, to develop their imagination and to play roles in nature with the help of natural environment and materials found there.

Key words: child, integrated development, movement, nature, outdoor play, free play.

1. UVOD

Skozi zgodovino se je način človeškega življenja močno spreminjal. Živimo v času, ko je tempo življenja postal zelo hiter, v večini družin sta zaposlena oba starša, delavniki so se podaljšali, veliko ljudi svoje delovne obveznosti opravlja tudi od doma, sebe in otroke vključujemo v raznorazne popoldanske dejavnosti, zato nam primanjkuje časa, da bi se skupaj z otroki vsak dan odpravili v naravo in jim omogočili, da bi se tam igrali in raziskovali.

Ljudje so se preselili v urbana naselja, v večini ne živijo več na kmetijah v sožitju z naravo, vse več časa preživijo na delovnih mestih, doma, v stanovanjih in v nakupovalnih središčih, zato so gibalne sposobnosti predšolskih otrok vedno slabše.

Gibanje je ena izmed osnovnih potreb človeka, saj se skozi gibanje ljudje celostno razvijamo. Z gibanjem je povezan kognitivni, socialni in čustveni razvoj človeka. Gibanje omogoča že dojenčku, da lažje spoznava svet okrog sebe in s tem pridobiva dragocene življenjske izkušnje. Predšolskemu otroku odpira vrata v svet učenja in pridobivanja oz. razvijanja življenjsko pomembnih veščin in znanj.

Igra je ena izmed osnovnih dejavnosti v otrokovem dnevu in je ključnega pomena za otrokov razvoj. Otroci se preko igre učijo socialnih in intelektualnih veščin, spoznavajo sebe in druge ter tako krepijo socializacijske veščine in razvijajo gibalne spretnosti. Skratka preko igre se otrok celostno razvija in s pomočjo izkušenj uči o svetu okrog sebe. Zato je pomembno, da otroku omogočimo vzpodbudno učno okolje, kar pa narava vsekakor je.

Raziskave kažejo, da se odnos do gibanja zgradi že v otroštvu, zato nam to obdobje nudi priložnost, da vzgojitelji, starši, športni pedagogi in drugi vplivamo na otroka v smeri oblikovanja zdravih navad in aktivnega življenjskega sloga. Vloga ožjega okolja je namreč ključna za oblikovanje otrokovega odnosa do življenja in življenjskega sloga (Bolka, 2011, str. 30).

Pistotnik (2004, str. 11) meni, da so v današnjem času, ko pridobitve civilizacije po eni strani odmikajo človeka od narave in od aktivnosti, ki so bile nekoč nujne za preživetje, igre izgubile svoj pomen, človek pa se je gibalno polenil.

Na podlagi vseh teh dejstev in zavedanja, da imamo vzgojiteljice in vzgojitelji moč vplivati na otrokov odnos do gibanja, narave in mu privzgojiti zdrav življenjski slog, smo se odločili, da bomo na naših strokovnih aktivih osvežili in poglobili znanja s področja gibanja in igre na prostem.

Menimo, da otroci potrebujejo gibanje in igro, če le to izvajamo na prostem, je to še toliko boljše za otrokov celostni razvoj in dobro počutje ter zdrav življenjski slog.

2. METODE

Uporabljene so bile metode pogovora, pripovedovanja, igre, razlaganja, poslušanja, opazovanja, spraševanja, demonstracije, raziskovanja, lastne aktivnosti ... Zajeta so bila vsa področja dejavnosti, ki jih določa Kurikulum za vrtce.

Naš cilj je bil, da pri otrocih razvijamo veselje do gibanja na prostem, privzgamemo zdrav življenjski slog in jih spodbujamo k igri raziskovanja in odkrivanja naravnega okolja.

Globalni cilji:

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave,
- spoznavanje svojega telesa, življenjskega cikla ter zdravega in varnega načina življenja,
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave (Kurikulum za vrtce, 1999).

Vse dejavnosti so bile prilagojene starostni stopnji otrok, sposobnostim otrok, dinamiki skupine in posameznikom.

3. REZULTATI IN RAZPRAVA

V našem vrtcu imamo organizirane strokovne aktivne. Na strokovnih aktivih si izmenjujemo dobro prakso v oddelkih in enotah. Aktivni so razdeljeni po starostnih skupinah, saj to omogoča, da se enote med seboj povezujemo in tako delimo med seboj še več znanj in dobrih praks. Vsak starostni aktiv ima svojega vodja ali vodjo, le ti se sestanejo najprej in na podlagi predlogov vseh strokovnih delavcev, ki ji podamo na zadnjem aktivu preteklega šolskega leta, izberejo temo za tekoče leto. Na uvodnem aktivu si zastavimo, kaj bomo počeli in na kakšen način bomo to počeli. Lani smo se tako odločili, da bomo za rdečo nit izbrali gibanje in igro na prostem. Dogovorili smo se, da bomo po uvodnem srečanju izvedli še tri srečanja. Do drugega srečanja je vsak oddelek pripravil kratek posnetek gibanja in igre na prostem. Posnetke smo si ogledali in sledila je razprava. Do tretjega srečanja je vsak oddelek moral pripraviti individualen zapis formativnega spremljanja neimenovanega otroka, kjer je razviden napredek otroka na tem področju. Tudi tukaj je sledila strokovna razprava. Do četrtega srečanja je vsak udeleženec moral oddati odgovor na vprašanja o poteku strokovnih aktivov in predlagati, če bi kaj spremenil pri izvedbi ter podati predloge zelenih tem za naslednje šolsko leto, saj je zadnje srečanje namenjeno evalvaciji strokovnih aktivov in podajanju smernic in idej za prihodnje šolsko leto.

Odločili smo se, da smo čim več časa namenili gibanju in igri otrok na prostem. Otrokom smo omogočali čim bolj raznolike dejavnosti, in sicer tako, da smo ustvarili spodbudno učno okolje in jim po potrebi tudi pripravili različne pripomočke – orodja, odpadni material, naravni material ...

Velikokrat smo se odpravili v gozd, a ker je naš gozd v mestnem okolju, je veliko bolj onesnažen kot gozd na podeželju in včasih zaradi teh smeti tudi bolj nevaren, zato je potrebna še posebna previdnost. Z otroki se o stanju našega gozda pogovorimo, dogovorimo se tudi, kako bomo ravnali, če najdemo v gozdu, kaj nevarnega. Skupaj se tudi pogovorimo o zelenem vedenju v gozdu in nato se odpravimo raziskovalnim pustolovščinam nasproti.

Na začetku leta smo v gozd vstopali zelo previdno, potem smo pravila usvojili in gozd nam je postajal vse bolj domač. Opazovali smo veverice, ker jih tukaj lahko srečamo zares veliko. Zanimiva so bila tudi tla, predvsem pod listjem. Najprej smo s pomočjo vejice, ki smo jo našli v gozdu odgrnili listje, nato pa je sledilo zanimivo in navdušujoče raziskovanje. Otroci so gozd z veseljem in vsak po svojih zmožnostih večinoma prosto raziskovali, če smo raziskovanje želeli popestriti, smo jim dodali še kakšno zanimivo nalogo.

Slika 1: Opazujemo drevo pobarvali z ogljem ali voščenko, tako smo dobili različne vzorce, ki smo jih med seboj primerjali in ugotavljali, zakaj so različni.

Otroci so se v gozdu zelo dobro počutili. Med seboj so se družili, si pomagali, se pogovarjali, reševali izzive, se igrali igre vlog in tako krepili medsebojne odnose. Med njimi skorajda ni prihajalo do konfliktov, če pa je prišlo do nesoglasja, so to sami hitro rešili. Tam so tekali, razvijali ravnotežje, plezali, skakali ... Njihovo počutje je bilo zelo dobro, kar je bilo opaziti po nasmehih na obrazih in veseli otroški razigranosti.

Raziskovali in igrali smo se tudi na vrteškem igrišču. Naš vrtec ima še veliko zelenih površin, zato imajo otroci tukaj veliko možnosti za gibanje in raziskovanje. Na enem izmed igrišč imamo urejen naravni kotiček, v katerem imamo kamenje, različne šture, palice in deske. Tukaj otroci gradijo mostove, ograje, gradove, preizkušajo naklone, urijo ravnotežje s hojo po hloedih in se igrajo različne igre vlog.

Slika 2: Grabljanje listja

Ugotovili smo, da so otroci, ki imajo čustveno vedenjske težave v naravi pomirjeni in zelo redko prihajajo v konfliktne situacije.

Celoleten odziv otrok se nam je zdel tako pozitiven, da smo se odločili, da v gozdu izpeljemo tudi zaključna srečanja s starši. Starše in otroke smo povabili v gozd na »lov za zakladom«. V gozdu so nam škratje pustili skrita sporočila, ki so nas, če smo nalogo dobro opravili, vodila po poti do zaklada. Vsi skupaj smo pri opravljanju nalog zelo uživali in se na koncu razveselili medalj, ki so se skrivale v zakladu in so nam podelile naziv »gozdnega raziskovalca«.

Ugotovili smo, da je prosta igra v naravi zelo pomembna in primerna za celostni razvoj otrok, saj je narava spodbudno okolje za kognitivni, motorični, senzorični, komunikacijski, socialni in čustveni razvoj otroka.

4. ZAKLJUČEK

Dejstvo je, da imamo vzgojitelji moč vplivati na otrokov odnos do gibanja in narave, zato je prav, da izkoristimo vsako priložnost, ki nam je dana, da otroke pospremimo na prosto in jim omogočimo, da naravo raziskujejo, se zlijejo z njo in se v njej pomirijo.

Pri otrocih na tak način zagotovo razvijamo veselje do gibanja na prostem, jim privzgjajamo zdrav življenjski slog in jih spodbujamo k igri raziskovanja in odkrivanja naravnega okolja. Ob tem otroci razvijajo domišljijo in igro vlog v naravi z materiali, ki jih najdejo tam.

Odzivi otrok so v sožitju z naravo tako pozitivni, da smo letos tematiko še razširili in se poglobili v naravoslovje ter ga povezali z eksperimenti.

5. LITERATURA IN VIRI

1. Bolka, V. (2011). Gibanje je zdravje in veselje. *Vzgojiteljica*, 13(4), 30–31.
2. Pistotnik, B. (2004). *Vedno z igro : elementarne in družabne igre za delo in prosti čas*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
3. Györek, N. (2014). *Otroci potrebujemo gozd : (gozdna popotnica)*. Kamnik: Vrtec Antona Medveda : Inštitut za gozdno pedagogiko.
4. Danks, F. (2007). *Igrišča narave : igre, ročne spretnosti in dejavnosti, ki bodo otroke zvale ven*. Ljubljana: Didakta.
5. *Kurikulum za vrtce*. (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.

Nekega deževnega dne

Aleksandra Pučko

Osnovna šola Cerkvjenjak – Vitomarci, Vrtec Cerkvjenjak

pucko.sandra@gmail.com

V naši skupini dajemo velik poudarek brani besedi. Tako smo tudi v letošnjem letu veliko brali, predvsem o naravi in naravnih pojavih. Opazovali smo vreme in vpliv, ki ga ima vreme na naše počutje. Po pravljici Nekega deževnega dne smo priredili tudi dramsko igro.

Ključne besede: gozd, dež, narava, razvoj govora, samostojnost otrok, voda, bralna pismenost, dramska igra.

Abstract

In our group there is a big emphasis on the read word. Therefore, we have been reading a lot this year, mostly about nature and natural phenomena. We observed weather and the impact that weather has on our well-being. By fairy tale Nekega deževnega dne we staged a play.

Key words: forest, rain, nature, development of speech, independence of children, water, reading literacy, play

1. UVOD

Gozd je živa skupnost živalskih in rastlinskih organizmov, ki so med seboj tesno povezani. Gozd močno vpliva na svoje okolje, prav tako tudi na gozdni rob, kjer si je človek uredil življenjski prostor. Prav tako je za naš obstoj temeljna prvina voda. (Pavž, Tomič, 1983)

Naravoslovna pismenost se razvija preko pogovora, dialoga in argumentacije. Zelo pomembno je tudi branje slik, diagramov, simbolov ... Najbolj uporabljena metoda je raziskovanje (Pečjak, Gradišar, 2012).

Vsi naravni pojavi, ki jih otroci srečujejo vsakodnevno, so odlična motivacija. Ker

so kompleksni, jih je potrebno za otrokovo razumevanje dobro poznati in razumeti (Čepič, 2012).

2. METODE

Pri prikazovanju eksperimentov povezanih z naravnimi pojavi smo uporabljali metodo eksperimentiranja. Prav tako smo veliko brali slike, ki so prikazovale naravne pojave. Uporabili smo tudi metodo igranja.

3. RAZPRAVA

Poudarek smo dali eksperimentiranju in branju besedil o naravnih pojavih. Otrokom je bila zelo všeč pravljica Nekega deževnega dne, zato smo jo večkrat prebrali in ugotovili, da ob močnem deževju voda narašča in poplavlja. Otrokom je bila knjiga s to vsebino zelo všeč, zato smo se dogovorili, da bomo pripravili dramsko igro. Otroci so sodelovali pri izdelavi kostumov, scene in pri izbiri instrumentov za glasbeno podlago.

SLIKA1: Scena za ozadje

SLIKA2: Dežnik od ježka

SLIKA 3: Kostumi za miške

SLIKE 4: Kostum za jazbeca

SLIKA 5: Kostuma za krta in ježa

V tej vlogi so otroci zelo uživali in bili zelo navdušeni ob novih nalogah. Ob vaji za nastop smo utrjevali besedilo na podlagi prebrane pravljice in se pogosto pogovorili tudi o naših eksperimentih, ki smo jih izvajali, da smo ponazorili dež, poplavo in veter.

4. ZAKLJUČEK

Ko smo se z otroki pripravljali na izvedbo dramske igre, sem v njihovih očeh videla zadovoljstvo in moč, da lahko igrajo ob besedilu, ki ga popolnoma razumejo, saj smo poznali vse pojme povezane z naravnimi pojavi in bili so prepričani vase.

Ugotavljam, da brana beseda otrokom da veliko znanja, ki ga lahko razumejo in delijo. Tudi njihova bralna prepozicija je boljša, saj veliko stari razberejo iz slik in znajo predvideti, kaj se bo zgodilo.

5. LITERATURA

Pavž, M. in Tomič, A. (1983) Abeceda narave. Ljubljana:Dravska založba Slovenije.

Pečjak, S., Gradišar, A.(2012) Bralne učne strategije, 2. razširjena in dopolnjeva izdaja, 1 natis – Ljublan: zavod RS za šolstvo)

Dr.Čepič, M. Prikazi vzgoje in izobraževanje 6- 2011-XLII/1-2012 Pedagoška Univerza v Ljubljani.

Slikovno gradivo priložite v jpg.-ju in ga dodajajte v besedilo. Na prispevek naj bo največ pet fotografij/slikovnega gradiva.

ČEBELICA MARELICA

Aleksandra Vidmar

OŠ DUŠANA FLISA VRTEC HOČE

aleksandra.vidmar70@gmail.com

*»Ko bo z obličja zemlje izginila čebela,
bo človek preživel le še štiri leta;
ko ni več čebel, ni več opravevanja,
ni več rastlin, ni več živali,
ni več ljudi...«
(Albert Einstein)*

Čebele, ki brenče letajo s cveta na cvet, naznanjajo pomlad. Uživajo spoštovanje kot eno izmed čudes sveta, hkrati pa jih mnogi prezirajo, ker so nadležne. Ljudje z alergijami se na široko izogibajo letečih insektov, medtem ko jih znanstveniki redijo in preučujejo zaradi njihovih edinstvenih sposobnosti. Kakršnokoli mnenje imate, o teh majhnih stvarcah obstaja več kot lahko izvemo na prvi pogled.

Abstract

"If the bee disappeared off the surface of the globe then man would have only four years of life left. No more bees, no more pollination, no more plants, no more animals, no more man." Bees that with a buzz make their way from blossom to blossom announce spring. They enjoy respect as one of the wonders of the world, at the same time many despise them because they are annoying. People who are allergic to them avoid the flying insect at all cost, but scientists raise and study them because of their unique abilities. Whatever opinion you have about these tiny creatures they have more to offer than what meets the eye.

1. UVOD

Vrtec Hoče je obdan z polji, na katerih raste veliko prelepih rož. Otroci so vsak dan na sprehodu opazovali travnike, vrtove in gozd. Na sprehodu smo tako opazili pridne živali - čebele. V naši skupini smo se tako odločili, da поблиžje spoznamo marljivo čebelo. Temu smo namenili veliko časa, pogovora in opisovanja. Otroci so aktivno sodelovali in spoznavali nove izkušnje o čebeli.

S projektom smo želeli doseči naslednje cilje in metode:

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti in stalnem spreminjanju.
- Razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.
- Razvijanje izražanja v umetnosti.
- Pogovora
- Razlage

- Opisovanja
- Aktivnega razmišljanja
- Igre
- opazovanja

2. Diskusija:

Projekt smo poimenovali ČEBELICA MARELICA. Naše raziskovanje se je aktivno pričelo v mesecu marcu. Takrat smo si zastavili vprašanja:

Kdo je čebela?

Kaj dela čebela?

Kje živijo čebele?

Kako lahko mi prispevamo k okolju, kjer živijo čebele?

Odšli smo na travnik in z vsemi čutili opazovali živali. Posebej so nas zanimale čebele. Kdo so ta bitja?

Na bližnjem travniku smo sedli na tla. Otroke sem motivirala s kratko zgodbo in sicer:

»Nekoč, že dolgo tega, je živela kranjska čebelica Marelica. Njeno modrost poznajo čebele vseh rodov do danes. Ni naključje, da zgleda kot luč sveta. Razlikovala se je drugih. Bila je precej posebna, samosvoja, pridna, skratka drugačna. Vse druga čebele so prepoznale njene lastnosti in vedele, da ona nekoč prava vodnica vseh čebel v panju...

Motivacijo sem nadaljevala s kratkimi ugankami o čebelah.

- NABIRAM MED VSE POLETJE VESELO,ČE PIČIM TE,VEDI, DA BO BOLELO.
- ČRTASTA SRAJČKA IN DROBCENA KRILA, V LONČEK IZ VOSKA BO MED NATOČILA.
- SREDI SADOVNJAKA JE HIŠKA IZ LESA, IZ NJE IN VANJO LETA KRILATA.....?
- OKOLI PISANE HIŠE, KI NA SAMEM STOJI, BRENČI _____?
- HIŠA VARUJE SOK SLADAK! TA HIŠA JE_____?
- ZDRAVILNO IN KREPČILNO SLADKO SNOV LETEČE DELAVKE NABRALE SO IZ TISOČIH CVETOV. KAJ JE TO?

Z vprašanji, ki smo si jih zastavili na začetku sem otroke spodbudila k razmišljanju.

- Kdo je čebela?

Otroci so naštevali in odgovorili:

- Je žival.
- Je čebela.
- Lahko leti.
- Je pridna.

Ugotovili smo, da so čebele pridne živali, ki živijo v veliki skupini. Nekatere čebele živijo samotarsko življenje. Mi smo pogovor namenili medonosnim čebelam. Pri nas je najbolj poznana kranjska čebela.

- Kaj dela čebela?

Nabira med.

Leta iz cveta na cvet.

2. CILJI IN METODE

Čuva panj.

Skrbi za mlade čebelice...

Čebele delavke so najbolj pridne čebelice v panju. Skrbijo za dom, mlade čebelice in branijo dom. Iz cveta na cvet nabirajo cvetni prah in ga odnašajo v panj. Če so ogrožene imajo na koncu zadka strupeno žrelo s katerim se branijo pred nepovabljenimi gosti. Takoj ko čebela zapusti celico prične opravljati svoje delo. Najprej je čistilka, nato dojlja, graditeljica in na koncu stražarka. Čebele najraje letajo iz cveta na cvet in nabirajo cvetni prah.

- Kje živijo čebele?

V panju.

Na travniku.

V prelepi veliki hiši.

V gozdu.

Pri prijateljih.

V duplini drevesa.

Ugotovili smo, da čebele živijo v veliki čebelji družini. Glavna je matica, največ je čebel delavk in nekaj trotov. Preko slik so si otroci ogledali satje, ki ga zgradijo čebele. Čez zimo si v satovji shranijo hrano za preživetje zime. Čebela se vrne v panj tako, da se orientiraja po soncu. Če je zunaj slabo vreme ne izletavajo iz panja.

Otroci so aktivno razmišljali in predstavili svoje ugotovitve. Domneve smo si zapisali in se odpravili opazovat ta prelepa bitja.

Odločili smo se, da obiščemo krajevno knjižnico. Izposodili smo si knjige o čebelah. Knjižničarka je bila navdušena nad našim projektom in nam prinesla ogromno zanimivih knjig. Ko smo prispeli nazaj v vrtec smo naredili razstavo knjig. Najprej smo si jih dobro ogledali in pogovorili. Naslednji dan smo pred zajtrkom v knjižnem kotičku pregledovali knjige, opisovali vsebino in se pogovarjali med seboj. V knjigah smo izvedeli vse o čebelah, kakšen je njihov dom, njihovo opravilo v panju...

V projektu smo sodelovali s čebelarso zvezo. Za tradicionalen zajtrk so nas obiskali v našem vrtcu. Gospod čebelar je otrokom na zanimiv način predstavil življenje čebel. Zraven je prinesel različne plakate o čebelah in material, ki ga potrebujejo za opravljanje dela. Otrokom je bil najbolj zanimiv pogovor o panjskih končicah oziroma slikah, ki krasijo panj. Po končani predstavitvi je otrokom dal možnost, da si поблиžje ogledajo pripomočke. Kasneje so lahko otroci tudi okušali različne vrste meda. S pomočjo vzgojiteljic so si otroci naredili tudi svečo. Na koncu je čebelar povabil vse otroke na obisk panja na svojem domu.

3. ZAKLJUČEK

Spoznali smo čebelice in glavni njihov pridelek med. Med je sladilo, ki ga je zdravo uporabljati namesto sladkorja za peko peciva. Med in ostale izdelke velikokrat ljudje uporabimo kot snov zdravnimi učinki.

Izdelali smo tudi **čebeljak iz odpadnih škatel**, ki so jih otroci skupinsko pobarvali s tempera barvami. Otroci so bili nad to dejavnostjo in končnim izdelkom navdušeni. Ko so pobarvali del škatel, ki smo jih kasneje zlepili v celoto, so komentirali: »Uau, lej kok je najin lep, najlepši je za čebele«, in pa: »Joj, kok lep čebeljak, ko bo čebelica priletela, bo rekla, da je to njen najlepši čebeljak.«

Otrokom sem prebrala veliko pravljic o čebelah.

ČEBELE Z NAJVIŠJE TERASE

Sebastijan Pregelj

Muc starim prijateljem predstavi novo sosedo, čebelo Roso. Te le pikajo, meni medved, in kaj sploh počenjo v mestu. Kmalu ugotovijo, kako zelo koristne in radodarne so.

»To morate slišati!« je maček Jure pritekel k prijateljem, ki so počivali v senci za šolo. »Na vrhu zadnjega bloka stoji čebeljak!«

»Tu, v mestu?« je bil začuden pes Brane.

»O, ja!« je mijavknil maček. »Samo poslušajte. Tako kot vsako jutro sem splezal na najvišjo teraso. Od tam je krasen razgled po naselju! Danes pa me je pričakalo presenečenje. Najprej sploh nisem vedel, kaj vidim. Slišalo se je brenčanje in meni se še sanjalo ni, kaj bi lahko bilo. Potem pa je iz pisane škatle priletela čebela in mi sedla na smrček.«

»Te je pičila?!« je pisknil jež Boris.

»Ne,« je maček zamahnil s šapico. »Predstavila se mi je.«

»A daj no!« je bil presenečen pes. »Boš rekel, da znajo čebele govoriti?! Mislil sem, da samo brenčijo in pojejo. Povej kaj več!« je spodbudil mačka.

»Pravzaprav vam bo več povedala kar čebelica sama,« je maček spodvil rep. »Povabil sem jo, naj pride,« je obrnil glavo.

Vsi so se zastrmeli v rjavo piko, ki je postajala čedalje večja in glasnejša, dokler ni sedla na cvet pred njimi.

»To je čebela Rosa,« je povedal maček.

»Prišla sem se vam predstaviti,« je čebela zatresla tipalke. »Od zdaj naprej bomo tudi me živele v naselju. Prav je, da se poznamo.«

»To pa res,« se je glasno strinjal pes.

»V mesto so nas prinesli, ker nas potrebujete tudi tu,« je pojasnila čebela.

»A ja? Za kaj pa?!« je pihnil jež. »Tako majcene ste. Kaj bi sploh lahko naredile za nas? Vem samo, da pikate!«

»Ti in tvoje pikanje!« je zarenčal pes. »Če kdo pika, pikate ježi!«

»Zdaj si pa nesramen,« se je ježu zatresel glas. »Sploh si pa sam sedel name!«

»Tako je tudi z nami,« se je oglasila čebela. »Pičimo samo, kadar smo ogrožene in se branimo, sicer ne.«

»Aha,« je prikimal pes. »Kaj pa sploh počnete?«

»Medtem ko nabiramo nektar, oprashaujemo rastline. Med pašo prenesemo pelod z enega cveta na pestič drugega. Tako nastane plod.«

»Pa kaj!« je pihnil jež. »Vseeno mi je za rožice.«

»Brez nas ne bi bilo ne jagod, ne češenj, ne breskev. Tudi jabolka in hrušk ne bi bilo!« je zabrenčala čebela.

»To pa ni kar tako,« je zalajal pes. »Majhne ste, a opravljate veliko in pomembno delo za vse nas!«

»Rad imam jabolka in hruške,« se je obliznil jež.

»No, vidiš!« je bila navdušena čebela. »In tam zgoraj na terasi ne bomo nikogar motile. Naša pot vodi z vrha bloka do travnika in divjih kostanjev na drugi strani parka. Težava nastane konec poletja, ko cveti vse manj rastlin. Takrat nam bo pomagal čebelar.«

»Oooo,« je zarenčal pes. »Človeka se morate paziti. Že mogoče, da vam bo pomagal, a vam bo med tudi vzeli!«

»No, ja,« so čebeli zaplapolale tipalke. »Ljudje nam resda jemljejo med, po drugi strani pa poskrbijo za nas, ko je najtežje. Brez njih bi domače čebele težko preživele.«

Čebela je nekaj trenutkov molčala, potem pa zaključila:

»Brez skrbi. Nekaj medu vedno ostane. Najslajši bo za prijatelje.«

»Čebele so mi všeč,« je pes navdušeno zamahnil z repom in prijatelji so se strinjali: »Čebele so nam všeč.«

4. LITERATURA:

Kurikulum za vrtce, ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, 1999
Otrok v vrtcu, priročnik Kurikulu za vrtce, založba Obzorja Maribor, 2001

Izdelava didaktične igre Človek ne jezi se

Alenka Šiška

Vrtec Mavrica Trebnje

alenka.siska@vrtec-trebnje.si

V prispevku je predstavljena uporabnost odpadne embalaže, saj se lahko reciklira in iz njih izdelava uporabno igračo. Kadar se v proces izdelovanja takšnih igrač vključi otroka, mu je igra z njo lahko še toliko bolj zanimiva in jo bo še z večjim zadovoljstvom prijel v roke in se z njo igral. Didaktična igrača pa je tista, ki otroka spodbuja, motivira, mu budi domišljijo in ga umsko aktivira. Otroška domišljija in ustvarjalnost ne poznata meja, če pa pri tem pomaga odrasel z nasveti, idejami, z znanjem, lahko iz odpadnih materialov in embalaže nastanejo imenitni izdelki. Nemalokrat je ravno otrok tisti, ki ustvari novo idejo in poda predlog o inovativni uporabi odpadnega materiala.

Ključne besede: otrok, odpadni material, didaktična igrača, igra

Abstract

This article presents the usefulness of packaging waste, that can be recycled and made into a useful toy. Child will be more motivated and interested to play if he is involved in the process of making such toys. Didactic toy encourages, motivates, awakens the imagination and mentally activates the child. Children's imagination and creativity know no boundaries and if an adult helps them with advice, ideas and knowledge, great products can be made from waste materials and packaging. It is really often that child creates a new idea and makes a proposal for the innovative use of waste material.

Key words: a child, waste material, didactic toy, game

1. UVOD

Opadni material služi kot pripomoček tako otrokom kot vzgojiteljem, saj je lahko zelo uporaben. Vzgojitelj ga lahko uporablja ob izvajanju dejavnosti in uresničevanju ciljev različnih področij kurikula.

Iz odpadnega materiala, ki se nabere, se lahko izdelava številne koristne igrače, tudi didaktične, ki spodbujajo otroke k eksperimentiranju, opazovanju, raziskovanju in učenju skozi igro, obenem pa se otroci ozaveščajo o skrbi za človeka, okolje in naravo. Dandanes je izredno velik pomen namenjen ekologiji in okoljski vzgoji, zato se z vpletanjem ekoloških vsebin v vzgojno-izobraževalni proces že v predšolskem obdobju teži k temu, da bi bili tudi najmlajši čim bolj ekološko ozaveščeni in bi postali najboljši prijatelji narave.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili različne metode: pogovor, opazovanje, podajanje predlogov, preizkušanje, pripovedovanje, lastna aktivnost otrok, ustvarjanje.

3. RAZPRAVA

Z dejavnostjo smo pričeli v jutranjem krogu. Na sredino sem stresla različen odpadni material (les, papir, plastika, kovina), predmete so otroci poimenovali in povedali iz česa so. Predmete so po vrsti materiala razvrstili v škatle. Pri prepoznavanju in razvrščanju niso imeli nobenih težav.

Slika 1: Otroci prepoznavajo in razvrščajo odpadno embalažo iz različnih materialov

Predno smo se lotili izdelave, sem otroke najprej vprašala, če bi iz odpadne embalaže lahko izdelali kakšno igro. Odgovori so bili različni in na podlagi njihovih odgovorov, želja in idej smo se skupaj odločili, katero didaktično igro bomo izdelali in kako.

Material, ki smo ga uporabili za izdelavo: jogurtove plastenke, odpadni barvni papir (rdeč, rumen, moder, zelen in bel), samolepilna folija, odpadni karton.

Pripomočki, ki smo jih uporabili pri delu: škarje, čopič, svinčnik, akrilne barve (rdeča, rumena, modra, zelena), Mekol lepilo, pisarniški luknjač.

Z otroki smo najprej pripravili dve mizi za ustvarjanje in nanje pripravili ves material, ki smo ga potrebovali. Na prvo mizo smo pogrnili zaščitni prt in nanjo pripravili jogurtove plastenke, barve in čopiče. Na drugo mizo smo pripravili barvne in bele liste, svinčnike in škarje. Z otroki smo se nato dogovorili, kdo bo kje in kaj bo kdo delal.

Pri barvanju so naenkrat sodelovali štirje otroci. Pogovorili smo se o tem, koliko plastenk iste barve moramo pobarvati. Otroci so pravilno ugotovili, da potrebujemo štiri plastenke modre, štiri rdeče, štiri zelene in štiri plastenke rumene barve. Vsak je pobarval eno plastenko, nato pa ga je zamenjal drug otrok, ki je želel barvati z isto barvo. Opazila sem, da so predvsem fantje hoteli barvati z modro, deklicam je bilo vseeno, s katero barvo barvajo. Opazila sem še, da je pri barvanju sodelovalo več deklic kot dečkov. Ko so bile plastenke pobarvane, smo jih pustili na mizi, da se posušijo. Otroci so večkrat preverili, ali je barva suha.

V nadaljevanju smo se lotili izdelave polj, po katerih so potovale figure. Pri tej nalogi so naenkrat sodelovali štirje otroci. Vprašala sem jih, kako bi narisali polja. Deklica je predlagala, da bi lahko vzeli plastični lonček, ga obrisali in potem po črti izrezali krog. Drugi so se strinjali. Vsak je vzel svoj lonček za obris in se lotil dela. Večjih težav niso imeli. Nekaterim se je lonček premaknil in so krog dokončali s prosto roko, ali pa so prehitro nehali vleči črto okoli lončka in so prav tako krog dokončali s prosto roko. Enega dečka je zanimalo, koliko barvnih krogov potrebujemo. Na vprašanje, kako bi to ugotovili, je deček odgovoril, da bi jih prešteli. Nato se je spet oglasila ista deklica kot prvič in predlagala, da bi polja prešteli na že narejeni igri Človek ne jezi se, ki je bila na polici z igračami.

Ugotovili smo, da potrebujemo devet krogov vsake barve, belih potrebujemo več. Potrebovali smo še toliko samolepilnih krogov, kot je vseh barvnih in belih krogov skupaj. Otroci s striženjem papirja niso imeli težav, saj se s škarjami pogosto srečujejo in jih uporabljajo. Pri striženju folije sem jih opozorila na velikost krogov, ki so jih strigli. Namignila sem jim, da mora čez barvni krog ostati rob folije, sicer se papir ne bo prilepil na mizo. Deček nas je opozoril, da bi potrebovali nekaj večjega za obris in otroci so poiskali krožnik pravšnje velikosti v kuhinjskem koticu. Pri striženju folije je bilo nekaj težav, ker se je le-ta zvijala v rolo. Težavo smo rešili tako, da smo folijo nastrigli na manjše koščke, na katere smo obrisali kroge. Pri striženju folije so sodelovale predvsem deklice, fantom ni šlo tako dobro od rok in so se kmalu naveličali.

Slika 3: Striženje papirja in folije

Slika 2: Barvanje plastenk z akrilnimi barvami

Za igralno površino so otroci predlagali les oziroma lesene ploščice, ki bi jih zlepili skupaj. Ponudila sem jim možnost, da za igralno površino uporabimo mizo, ki je lesena. Otroci so bili v dvomih. Rekli so, da za mizo jedo. Vseeno smo se skupaj odločili, da poskusimo in za igralno površino uporabimo mizo. Nanjo smo zložili vse kroge in se lotili lepljenja s folijo. Otroci so pomagali ločevati folijo od papirja, vendar so imeli težave, ker so ju težko spravili narazen. Mesto, kjer so z nohti odstranjevali folijo, se je kasneje težko prilepilo na mizo. Dogovorili smo se, da jaz odstranjujem folijo, oni pa lepijo. Ko smo vse prilepili, smo se lotili še izdelave igralne kocke. Sestavili smo jo iz kartonskih kvadratov, ki smo jih zlepili skupaj. S pisarniškim luknjačem smo naredili pike, ki so jih otroci preštevali in lepili na kocko. Ker niso točno vedeli, koliko pik mora biti na njej, smo si pomagali z že narejeno kocko iz lesa.

Slika 4: Luknjanje z luknjačem

Slika 5: Končni izdelek, igra Človek ne jezi se

4. ZAKLJUČEK

Dandanes imajo otroci na voljo za igro tako doma kot v vrtcu v večini na razpolago industrijsko izdelane igrače, ki so atraktivne so le kratek čas in zanimanje zanje velikokrat hitro pade. Tudi po didaktičnih igračah so otroci prej le redko posegali, brez spodbude in sodelovanja odraslega je motivacija hitro padla.

Po izvedeni dejavnosti so otroci vsakodnevno posegali po igri Človek ne jezi se. Presenetil je pozitiven odnos do igre, ki so jo izdelali sami. Do nje so bili pazljivi in čeprav je včasih prišlo do konflikta zaradi neupoštevanja pravil, so se do igre obnašali spoštljivo, saj so v njeno izdelavo vložili veliko truda. Če se je kaj odlepilo, so otroci na to opozorili in napako smo skupaj popravili.

Otroci so preko dejavnosti spoznali, da so odpadne embalaže iz gospodinjstva še vedno uporabne, da iz njih lahko ustvarjajo tako doma kot v vrtcu, hkrati pa naredijo korak naprej k varovanju okolja in narave.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Otrok v vrtcu, priručnik h kurikulumu za vrtce. (2001). Založba Obzorja

Uporaba lesnih ostankov za igro otrok

Alenka Dolanc

Vrtec Miškolin

alenka.dolanc@guest.arnes.si

Namen prispevka je predstaviti primer dobre prakse v sklopu teme Odpadki in Krožno gospodarstvo. Zelo veliko stvari in predmetov, ki nas obdajajo, je narejenih iz lesa, ki je naravna in obnovljiva surovina. Pri obdelavi lesa ostane tudi veliko ostankov in prav iz teh ostankov, ki so ostali od izdelave različnih izdelkov v domačem okolju, smo pripravili naraven material, ki je trajen in bo pri otrocih spodbujal ustvarjalnost. Tako smo s pomočjo ustreznega orodja in pripomočkov iz lesnih ostankov pripravili igralni material za igro. Otrokom smo poleg ustrezno obdelanih ostankov lesa ponudili tudi različne stvari za spajanje lesa (lesni mozniki, elastike ...). S pomočjo ponujenega materiala smo skušali otroke spodbujati k ustvarjalnem konstruiranju.

Ključne besede: ustvarjalnost, konstruiranje, lesni ostanki, spajanje lesa.

Abstract

The purpose of this article is to present an example of good practice in the context of the waste and circular economy theme. A lot of things and objects that surround us are made of wood, which is natural and renewable raw material. There are a lot of remnants left in wood processing from the production of various products in the home environment. We have prepared a natural material that is durable and will encourage children's creativity from these remnants. With the help of appropriate tools and accessories from wood we prepared playing material for children's play. In addition to properly treated wood remnants, we also offered children different things for joining these remnants (wooden dowels, elastics...). With the help of the offered material, we tried to encourage children to creative construction.

Key words: creativity, construction, wood remnants, joining wood.

1. UVOD

Otroci se učijo predvsem z izkušnjami in so pri svoji igri zelo ustvarjalni. Stvari najprej naredijo in šele nato o njih razmišljajo. Velikokrat se zgodi, da nam pri obdelavi različnih materialov ostanejo ostanki, katere z veseljem ponudimo otrokom za igro. Iz izkušenj vemo, da otroci ne potrebujejo kompleksnih igrač, pogosteje so bolj zadovoljni z enostavnimi in nizko

strukturiranimi igrači. Tudi takšen nestrukturiran material pri otrocih zelo spodbuja ustvarjalnost.

Otrokovo ustvarjalnost razvijamo tako, da otrokom omogočamo spodbudno okolje za raziskovanje in rokovanje z materialom. Zavedati se je potrebno, da otrokom v predšolskem obdobju osrednjo dejavnost predstavlja igra, in tako je primerne izbire igrač izjemnega pomena tudi način s katerim strokovni delavci strokovni delavci usmerjamo otrokovo dejavnost (Jaušovec, 1987).

Veliko stvari, izdelkov in igrač, ki nas obdajajo je narejenih iz lesa, saj je les tisti material, ki je že od davnine med enostavnejšimi materiali za obdelavo (Čadež-Lapajne, 1983). Zelo smiselno se nam zdi modro in odgovorno ravnanje z materiali, tudi lesom. In ker pri različnih obdelavah in predelavah lesa nastane veliko ostankov, smo se odločili, da jih uporabimo tudi za igro otrok ter tako spodbujamo njihovo ustvarjalnost.

2. METODE

Pri izvajanju projekta je najprej prevladovala metoda raziskovanja. Otrokom smo dali dovolj časa, da so se z materialom seznanili, ga tipali in preizkušali. Ko so otroci material raziskali, je prevladovala metoda igre.

3. RAZPRAVA

Stoppard (1992) pravi, da je igra za otroke najbolj naraven način učenja in da se otroci ob igri učijo. Ko gradijo z različnimi kockami, ko polagajo domine, ko se igrajo s konstrukcijskimi igrači, ko kombinirajo različne oblike, material idr., pridobivajo določene spretnosti, ki jim bodo kasneje omogočile, da se bodo naučili pisati, brati in šteti. Stoppard (1992) nadaljuje, da ni nujno, da so igrače, s katerimi se otroci igrajo, drage in komplicirane. Najboljše so tiste, h katerim se znova in znova vračajo in jih lahko uporabijo za najrazličnejše stvari (npr. lesen kvader uporablja za konstruiranje, telefon, avto ...). Ker smo tudi sami enakega mnenja, smo pripravili lesen igralni material z namenom, da bo postal del nas.

Igralni material smo ponudili otrokom 2. starostnega obdobja in ga tudi posodili otrokom iz sosednjih skupin.

Tekom samega izvajanja projekta smo želeli preveriti tudi to, ali otroci za igro in razvijanje ustvarjalnosti potrebujejo kompleksne igrače. Ugotovili smo, da so enostavnejše igrače tiste, ki pri otrocih bolj spodbujajo ustvarjalnost, saj lahko en predmet uporabijo za več stvari. Prav tako imajo otroci zelo različne poglede na določen predmet in v njem vidijo povsem drugo stvar kot odrasli.

Pripravili smo zaboj, v katerega smo dali ustrezno obdelane ostanke lesa, ki je predstavljal igralni material. Zaboj za shranjevanje smo naredili, ker smo predvidevali, da bo material v naši igralnici prisoten dlje časa in otrokom vedno na voljo za igro ter zato, ker dajemo urejenosti igrač velik pomen.

Večino igralnega materiala različnih oblik smo izdelali iz ostankov raznih predelav in izdelkov, ter tako ponovno uporabili les. Kupili smo zgolj lesene mozničke z namenom, da smo omogočili več možnosti konstruiranja. Vse, kar je bilo potrebno obdelati, smo naredili v domačem okolju, z domačimi pripomočki, orodji, stroji in napravami ter tako dodatnih stroškov nismo imeli. Sama zasnova in izdelava

izdelkov nam je vzela več časa, kot smo predvidevali.

Tako smo kompletu poleg lesenih mozničkov dodali tudi elastike. Otrokom smo pustili prosto pot, jih nismo nič omejevali, ampak zgolj spodbujali ter jim pomagali, ko so pomoč potrebovali. Tako so otroci sestavljali garaže za avtomobile, hišico za punčke, dinosavra, avtomobile, vetrnice idr. ter les v veliki meri uporabljali tudi za simbolno igro (npr. rezali sadje na deski ...).

Pri konstruiranju otroci niso imeli posebnih težav. Pri sami igri so bili zelo iznajdljivi ter si med seboj tudi pomagali. Včasih so otroci potrebovali pomoč npr. pri natikanju elastik.

Cilje, ki smo si zadali, smo v celoti realizirali. Otroci so po lesenem igralnem materialu radi posegali, pri igri z ostanki lesa razvijali ustvarjalnost ter se seznanili z različnimi možnostmi spajanja lesa. Pri tem so bili otroci aktivni, si med seboj pomagali ter razvijali ročne spretnosti.

Pomembno se nam zdi, da otrokom omogočamo ustrezne razmere za raziskovanje in manipulacijo z materialom. Zavedati se moramo, da je v predšolskem obdobju osrednja dejavnost otrok igra. Kako pomembna je in kako jo lahko izkoristimo v didaktične namene, vidimo pri simbolni igri otrok, ki se pri otrocih pojavi med drugim in sedmim letom. Pri tej igri otroci posplošujejo mentalne predstave na nove predmet (Jaušovec, 1987). Otroci so se z lesom igrali veliko časa in zdi se, da so naravne in enostavnejše igrače pri otrocih bolj zaželeno.

4. ZAKLJUČEK

Za spodbujanje ustvarjalnosti pri otrocih ne potrebujemo velikih stvari. Otrokom zadostujejo že različni ostanki stvari, kot so npr. ostanki lesa. Obdelava ostankov nam je vzela veliko časa, vendar se je potrebno zavedati da smo pripravili igralni material, ki je trajen. Material je v igralnici vedno na voljo za igro otrok. Izkazalo se je, da so otroci z njim zelo radi konstruirali ter se igrali. Prav tako smo poskrbeli za ponovno uporabo lesenih ostankov ter s tem preudarno ravnali z lesom. Na ta način lahko zmanjšamo porabo sveže lesne surovine ter porabo energije za proizvodnjo in transport novih izdelkov.

5. LITERATURA

Bahovec, D. E. in ostali (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo.

Čadež-Lapajne, D. (1983). Glina, les, papir, kovina. Ljubljana. Mladinska knjiga.

Jaušovec, N. (1987). Spodbujanje otrokove ustvarjalnosti. Ljubljana. Državna založba Slovenije.

Stoppard, M. (1992). Kaj zmore vaš otrok: odkrivajmo in razvijajmo otrokove naravne potenciale. Ljubljana. Državna založba Slovenije.

Zakaj prav jaz?

Alenka Potočnik

Vrtec Sežana

alenskapot@gmail.com

Predšolski otrok doživlja intenzivni telesni in duševni razvoj. V vrtec so vključeni najbolj psihološko ranljivi otroci, ki so podvrženi veliki meri infekcij. To še posebej velja za otroke prvega starostnega obdobja. Zato je zelo pomembno, da je hrana varna in zdravstveno ustrezna. Dobra hrana je prvina kakovosti življenja, ki je povezana z najširšim človekovim okoljem, kjer ima zdrava prehrana pomembno mesto. Otroci so preko igre, pogovora, opazovanja in konkretnih izkušenj spoznali, kaj je zdrava prehrana in kaj pomeni lokalno pridelana hrana. Dobili so pozitiven odnos do lokalno pridelane hrane, spoštovanje do narave in okolja ter nove izkušnje.

Ključne besede: otroci, zdrava prehrana, lokalno pridelana hrana, igra.

Abstract

A preschool child experiences intensive physical and mental development. Most psychologically vulnerable children who are prone to infections to a great extent are included in the kindergarten. This is especially true for the children of the first age bracket. Therefore, it is important that the food is safe and appropriate in the sense of health. Good food is an element of the quality of life which is connected to the broadest human environment where healthy food has an important place. Through play, conversation, observation, and concrete experiences, children have learned what healthy nutrition is and what locally grown food means. They established a positive relationship toward locally grown food, respect towards nature and environment, and new experiences.

Key words: children, healthy food, locally grown food, play.

1. UVOD

S pojmom zdrav življenjski slog si pri nas večina predstavlja zdravo prehrano in telesno aktivnost, kar je tudi bistvo zdravega načina življenja. »Življenjski slog označuje za posameznika značilen način življenja, določen s skupino izrazitih obnašanj, ki se pojavljajo konsistentno v nekem časovnem obdobju.« (Novak, 2010).

Prehrana in življenjski slog sta ključna dejavnika našega zdravja. Z nepravilno prehrano škodimo zdravju, manj pa je znano, da prehrana lahko deluje tudi kot zaščitni dejavnik pred najrazličnejšimi boleznimi. V obdobju odraščanja je ustrezen način prehranjevanja še toliko bolj pomemben, saj hrana zagotavlja vse potrebno tudi za rast in razvoj. V tem obdobju je zato pomembno, da otrok je dovolj, da predvsem uživa kakovostno, raznoliko in zdravo hrano, ki ustreza njegovim potrebam. Raziskave kažejo, da sodijo otroci med bolj ogrožene skupine v Sloveniji glede varovanja in krepitev zdravja. Izbira prehransko manj ustreznih živil ter neredna

prehrana ob sočasni nezadostni telesni dejavnosti sodijo med vodilne dejavnike za razvoj kroničnih obolenj. Zaradi sprememb v načinu življenja postaja zagotavljanje prehrane v vrtcih vse bolj pomembno tudi za starše (Ministrstvo za zdravje, 2005).

Razmišljala sem, kako triletnim otrokom predstaviti zdrav način življenja in kaj lahko otrok sam stori, da ostane zdrav. Na področju osveščanja o pomenu zdrave prehrane in o prednostih lokalno pridelane hrane lahko že veliko storimo v vrtcu. Dolžnost vsakega izmed nas je, da sami skrbimo za svoje zdravje in ga skušamo ohranjati. Otrokom to odgovornost privzgojimo preko igre in s tem, da smo jim odrasli za zgled. Pomembno je, da se naučijo, kaj je zanje zdravo in kaj ni. Začnemo že tedaj, ko otrok začne zaznavati okolje in se prične učiti.

V projektu sem si zastavila naslednje cilje:

- Otrok spoznava, da na njegovo zdravje vplivata okolje in on sam.
- Otrok spoznava, da mu uživanje različne zdrave hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohranjati zdravje.
- Spoznavanje pomena lokalno pridelane hrane.
- Aktivno sodelovanje otrok pri pripravi in izvedbi dejavnosti.
- Vključitev v projekt ljudi iz zunanjega okolja (medicinska sestra, zeliščarka, čebelar).
- Na koncu projekta ugotoviti, koliko znanja so otroci pridobili o zdravem načinu življenja.

Predšolski otroci zelo malo vedo o zdravem življenjskem slogu ter ne poznajo pomena lokalno pridelane hrane, a lahko z neposredno izkušnjo pridobijo veliko novega znanja.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti sem uporabila različne metode: igre, opazovanje, pogovor, poslušanje, opisovanje, spoznavanje z lastno aktivnostjo, čutno zaznavanje, raziskovanje.

3. REZULTATI

3.1 Pravljica škratek Prehladek

Mesec oktober je bil čas, ko so otroci v vrtcu pričeli s prehladi. Izkoristila sem priložnost za začetek našega projekta: »Kaj lahko storim sam, da ostanem zdrav!« Otroke sem motivirala s pravljico škratek Prehladek, ki sem jo jim pripovedovala ob slikah. V pravljici so nastopali zajček, mama zajklja, dedek zajec, zdravnik čuk in škratek Prehladek. Bistvo pravljice je, da zajček ni ubogal maminih opozoril in je v mraz odšel brez oblačil. Valjal se je po snegu in skakal po lužah. Zato je zajček zbolel in obiskal ga je škratek Prehladek. Dedek zajec je svetoval mami zajklji, naj pokliče zdravnika. Ker zajček ni maral piti zdravil, je bil vedno bolj bolan in škrat mu je vedno bolj nagajal. Takrat se je zajček odločil, da bo pričel piti zdravila in je ozdravel. Otroci so uživali ob poslušanju pravljice. Tudi sami so jo kasneje pripovedovali v krajših povedih ob slikah. Strokovne delavke smo otrokom zaigrale lutkovno predstavo. Naučili so se deklamacije Bacilčki.

3.2 Obisk medicinske sestre

Pravljica je bila iztočnica, da otroci spoznajo medicinsko sestro in njeno delo. Tako nas je obiskala v vrtcu Ana Furlan, dipl. medicinska sestra iz zdravstvenega doma Sežana. V igralnico je prišla oblečena v uniformi s črno torbo, v kateri je imela spravljene pripomočke. Namen njenega obiska je bil, da otrokom predstavi delo medicinske sestre in da skozi igro otroci izgubijo strah pred zdravstvenim osebjem. Otrokom je zastavila vprašanje: »Ali si znate obrisati nos?« Otroci so ji odgovorili: »Seveda znamo!«. Pokazali so ji, kako si obrišejo nos, in odvrgli robček v smeti. Opomnila nas je, da se kiha ter kašlja v pregib komolca in ne v dlan, kajti le tako ne razpršimo bacilov. Predstavila nam je pripomočke, ki jih zdravnik potrebuje pri svojem delu. Izmerili smo si pritisk, telesno temperaturo, si obvezali rane. Pokazala nam je tudi postopek priprave infuzije. Za nagrado in spodbudo so otroci dobili na roko žig.

3.3 Ustvarjalna igra zdravnik

Ko so otroci dobili od medicinske sestre določene informacije, smo pričeli z ustvarjalno igro zdravnik. Otroci so si sami izbrali, katero vlogo bodo igrali, in tako spoznali poklic zdravnika ter medicinske sestre ter vlogo bolnika, ki je prišel v zdravstveni dom po pomoč. Izdelali smo zdravstvene izkaznice za vse otroke. Pripravili smo čakalnico, mizo za medicinsko sestro in ambulanto za zdravnika. Otrok, ki je prišel v ambulanto, se je usedel v čakalnico, oddal sestri zdravstveno izkaznico in počakal, da ga je sprejela. Medicinska sestra je v zvezek napisala (simbol) otrokovo ime in priimek. Bolnik je odšel k zdravniku. Vsak zdravnik je imel v svoji ambulanti ležalnik, na katerega se je bolnik ulegel, povedal zdravniku, kaj ga boli, in ta ga je pregledal. Otroci so bili pri igri zelo ustvarjalni; med seboj so komunicirali, se dopolnjevali, opazovali, si prisluhnili. Skratka, bili so unikatni. S povojem so znali poviti dele telesa, pregledati usta, ušesa. S predmeti so bili pozorni, da koga ne bi poškodovali. Uporabljali so vse pripomočke: stetoskop, injekcije, termometer, povoje ... Večkrat so izrazili željo po igri zdravnik.

3.4 Prehranska piramida

V igralnico sem prinesla različne vrste sadja in zelenjave. Otroci so sadje in zelenjavo poimenovali in okušali. Prepoznali so večino sadja oz. zelenjave; le pri posameznih, njim manj znanih vrstah zelenjave (zelena, brokoli, koromač) je bila potrebna moja pomoč. Sledila je dejavnost razvrščanja sadja in zelenjave. Otroci so zaradi različnega reklamnega materiala izrezovali fotografije sadja in zelenjave. Izrezano slikovno gradivo so nato ustrezno poimenovali ter ga razvrstili na dve mizi: eno za sadje in drugo za zelenjavo. Imeli so nekaj težav pri razvrščanju; večkrat sta se pomešala zelenjava med sadje. Ob pomoči odraslega jim je uspelo pravilno razvrstiti. Med samo dejavnostjo smo se veliko pogovarjali o zdravi hrani, zakaj je dobro jesti veliko sadja in zelenjave in katero sadje imamo najraje. Pogovarjali smo se tudi, od kod prihaja sadje. Tako so otroci iz pogovora ugotovili, da je sadje, ki ga imamo doma, najbolj zdravo. Iz pogovora z otroki sem ugotovila, da jim starši v trgovini večinoma kupujejo

sladkarije. Ker so otrokom sladkarije všeč, a je za njih primerna zdrava hrana, smo v reklamnem materialu poiskali njihove najljubše jedi. Otroci so izbrali različne vrste slaščic, čokolad, pic, skratka nezdravo hrano. Ker sem želela otroke pripeljati do tega, da bi razumeli, da je prava izbira hrane zelo pomembna za njihovo zdravje in razvoj, smo skupaj pripravili prehransko piramido zdrave in nezdrave hrane. Otroci so na zabaven in nevsiljiv način preko igre opazovali, opisovali in poimenovali živila. Izdelali smo si igro Spomin kot pomoč pri utrjevanju pridobljenega znanja o primernih in neprimernih živilih za naše zdravje.

3.5 Tradicionalni slovenski zajtrk

Tradicionalni slovenski zajtrk je projekt, ki poteka v vseh vrtcih in osnovnih šolah. Letos je bil 15. novembra. Sestavljen je iz kruha, masla, medu, mleka in jabolk. Na ta dan nas je obiskal čebelar Ivan Atelšek. S seboj je prinesel različne vrste kraškega medu, ki so ga otroci okušali. Pripovedoval jim je zgodbo o Janezku, ki je hodil po gozdu v iskanju čebeljih panjev in medu. Ko je čebele našel, je s sekuro udarjal po trhljih panjih, da bi prišel do medu. Zgodilo se je, da je trhljost popustila in sekira je padla v med. Z zgodbo je otrokom predstavil začetke čebelarstva. Otroci so mu prisluhnili in ga opazovali med pripovedovanjem.

3.6 Čajanka

Izvedli smo skupno srečanje otrok in staršev, na katerega smo povabili zeliščarko Ido Jadranko Jerina. Starši so ob prihodu v vrtec prisluhnili kratkemu predavanju, ki ga je za njih pripravila zeliščarka. Predstavila jim je nekaj zdravilnih zelišč, opozorila na izbor zelišč ter jim opisala, kako nabiramo in sušimo zelišča. V sosednji igralnici smo medtem z otroki pripravili mizo za čajanko s prav posebno dekoracijo iz posušenega jesenskega listja, ki smo ga sami nabrali in posušili. Po končanem predavanju so se nam pridružili starši. Skupaj smo popili »mamin čaj«, ki nam ga je pripravila gospa Ida Jadranka. Bil je prijetnega okusa in vonja. Ob skodelici čaja smo se družili, klepetali in preživeli nekoliko drugačen popoldan. Starše smo na nevsiljiv način podučili o pozitivnih učinkih zdravilnih rastlin in boljši kvaliteti čajev, ki jih lahko sami naberemo v naravi. Zeliščarka nam je podarila posušene rastline, iz katerih smo si izdelali čutno knjigo (bezeg, melisa, rman, ognjič, suho sadje).

3.7 Igra z zemljo in saditev fižola

Otrokom sem omogočila spoznavanje zemlje preko igre. Na tleh večjih bazenov smo pripravili različne lončke, posode in zemljo. Otroke sem povabila k igri z zemljo. Otroci so zemljo tipali, opazovali, vonjali, jo pretresali iz ene posode v drugo ter poskušali graditi »potičke«. Igra z zemljo jih je zanimala. Dolgo so vztrajali; nihče ni predčasno zaključil. Nikogar niso motile umazane roke. Preko igre so tako spoznali pomen in lastnosti zemlje, zakaj se uporablja in osnovne koncepte vrtnarjenja. Otroci so bili tako navdušeni z igro, da so staršem doma pripovedovali, kako se v vrtcu igramo z zemljo. Čez dva dni je deček v vrtec prinesel fižol in razumela sem, da ga želi posaditi. Tako je vsak otrok v lonček posadil svoj fižol. Lončke, ki smo jih postavili na okensko polico, smo vsak dan opazovali in jih po potrebi zalili. Po štirinajstih dneh je fižol vzkli in počasi zrastel v rastlino. Med opazovanjem rasti so otroci opazili, da ima

fižol vedno manjši prostor. Preko pogovora so otroci usvojili pomen lokalno pridelane hrane. Z vodjo prehrane smo se dogovorili, da nam v kuhinji skuhamo fižolovo mineštro. Zaupala nam je recept in postopek za pripravo fižolove mineštre. Pojedli smo jo s pravim užitek in veliko žlico.

3.8 Gibanje za zdrav otrokov razvoj

Veliko pozornosti smo namenili gibanju otrok, pri katerem čutijo ugodje, varnost, veselje in dobro počutje. Z gibanjem so otroci zaznavali in odkrivali svoje telo, preizkušali, kaj zmorejo in s tem gradili svojo samopodobo. Istočasno so raziskovali, spoznavali in dojemali svet okoli sebe. Da se otroci lahko dnevno gibljejo, izkoristimo igralnico, hodnike, lastno telovadnico, a kljub temu dajemo prednost gibanju na svežem zraku – na lastnem igrišču in v bližnjem gozdu.

4. ZAKLJUČEK

Zdravje je vrednota, ki jo moramo v današnjem času ceniti. Nanj je treba misliti že od rojstva in vse do smrti. Vsekakor lahko trdim, da si tega želi vsakdo. A brez truda ne gre, vsaj dolgoročno ne. Tako se je treba pravočasno odločiti za ustrezen način življenja. Zdrav življenjski slog postaja vse pomembnejši. Živimo v času, ko je tempo življenja vse hitrejši; vse pogosteje smo deležni stresnih situacij; od nas se zahteva in pričakuje vse več itd. Svoje ravnanje moramo spremeniti danes, če želimo ta danes ohraniti za jutri. Rešitev je v spremembi mišljenja. Večkrat bi se morali ustaviti ter začutiti življenje in naravo. Vse to se odraža na našem zdravju in kakovosti življenja. Začeli se bomo zavedati, kako pomembna je kvalitetna zemlja za pridobivanje zdrave in vsebinsko polne hrane. Sposobni bomo razlikovati med dobrimi, morda sicer dragimi pridelki, a pridelanimi po naravnih postopkih, in cenenimi industrijskimi pridelki, ki so morda do nas prepotovali pol sveta. Cenili bomo dobro vodo in domačo hrano, pridelano v sodelovanju z naravo.

5. LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Novak, Eva (2010). Zdravje in z zdravjem povezan življenjski slog v povezavi z zadovoljstvom z življenjem. Psihološka obzorja, Ljubljana.

Pokorn, D.(2004). Prehrana v različnih življenjskih obdobjih. Ljubljana: Marbona.

Republika Slovenija, Ministrstvo za zdravje (2005). Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah. Ljubljana.

Eko vodni inšpektorji

Alja Lemut
Vrtec Miškolin

alja.lemut1@guest.arnes.si

Voda je dobrina, ki nas spremlja na vsakem koraku in dokler je čista in nam vsem dostopna, je marsikdo ne zna ceniti. Vsi vemo, da je voda vir življenja, da brez vode ne moremo živeti. Tudi otroci to vedo, vendar ne razumejo, kaj to pomeni. Namen projekta je pri otrocih razviti odnos do narave, vplivati na njihova spoznanja, da naravni viri niso samoumevni in imajo rok trajanja. Želeli smo, da otroci spoznajo, da je za dobro potrebno delati dobro.

V prispevku bom predstavila dejavnosti, ki so nas pripeljale do spoznanja, da vsak posameznik lahko naredi veliko z ohranjanje čiste vode. Da brez vode ne moremo živeti in, kako lahko tudi otroci vplivajo na vrstnike ali starše, da je za vodo potrebno skrbeti. Dejavnosti, ki smo jih izvedli, so nas pripeljale do cilja. Postali smo eko vodni inšpektorji, saj so inšpektorji tisti, ki opominjajo ljudi, jim svetujejo, opozarjajo in pomagajo pri vzdrževanju reda.

Ključne besede: voda, pomen vode, varčevanje, inšpektorji

Abstract

Water is a virtue, that accompanies us every step of the way, and until it is clear and drinkable, many of us do don't know how to cherish and value it. We all know that water is a source of life and we can't live without it. Even children know that water is important but they do not fully understand what that actually means. The purpose of this project is to develop children's attitude towards nature, to influence their knowledge that natural resources are not self-evident and they have an expiring date, they can also run out. We wanted for children to realize that we have to work together and do good deeds for common good.

In this article I will present activities that led us to the realization that each individual can do a lot to maintain and preserve clean and unpolluted water. We all can't live without water and I will also present how children can really influence their peers or parents, that water needs to be taken care of. Performed activities have led us to the goal. We became so called "eco" inspectors, because inspectors are those that remind, help and advise other people how important it is to keep our nature and water clean and unpolluted.

Key words: water, meaning of water, saving, inspector

1. UVOD

Voda je dragocena dobrina, ključna za ohranjanje okolja in življenja v njem. Naše delovanje na področju voda je usmerjeno v varovanje in trajnostno rabo, ki bo omogočala zdravo in varno prihodnost tudi naslednjim generacijam. Povsod po svetu poraba vode narašča. V zadnjih 100

letih se je poraba povečala za šestkrat. Razpoložljivost nečesa tako osnovnega in temeljnega, za nas samoumevnega, bo v prihodnosti postala ena najbolj resnih tem. Pomanjkanje zdravstveno ustrezne pitne vode že danes občuti 2.6 milijarde svetovnega prebivalstva, medtem ko 1.1 milijarde ljudi živi brez pitne vode. Samo zaradi bolezni, ki izhajajo iz neustrezne vode na svetu vsak dan umre 3.900 otrok. Naraščanje števila prebivalstva, klimatske spremembe in današnji način ravnanja z vodo, lahko pripelje do velike svetovne krize.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabljali različne metode. Veliko je bilo pogovarjanja in ugotavljanja, postavljanja tez, raziskovanja in opazovanja. Trudili smo se, da so odgovori na vprašanja prišli iz otrok in njihove aktivnosti. Vzgojitelji smo spremljali njihove ideje, jih spodbujali z vprašanji in jim nudili ideje za odkrivanje odgovorov. Ob vsakem vprašanju se je izvajala nevihta možganov.

3. DISKUSIJA

Za začetek sem od otrok želela izvedeti, če se tega zavedajo, zato smo najprej prevetrili naše možgane in ugotavljali, kje vodo uporabljamo. Prva stvar, ki so jo povedali je bila, da jo uporabljamo za pitje in umivanje. Počasi sem jih z vprašanji vodila naprej. Pogovarjali smo se o vsakodnevnih dejavnostih in počasi na plakat napisali uporabo vode v gospodinjstvu pri kuhanju in pomivanju, v kopalnici z umivanje in pranje perila, za zalivanje rastlin, za živali in za pranje avtomobilov. Spomnili smo se počitnic in morja. Ja, tudi morje je voda in jezera in reke tudi. Spomnili so se, da skozi Ljubljano teče Ljubljanica. Hiteli so pripovedovati o svojih počitnicah ob vodi. Tako smo ugotovili, da v vodi plavamo, lovimo ribe in se po vodi vozimo s čolni in ladjami.

Po nevihti možganov smo izvedli igre in delavnice, kjer smo uporabljali vodo. Prali smo oblačila dojenčkov, pomivali posodice, slikali z vodenimi barvami, čistili lepilo s čopičev, izdelovali milnico za milne mehurčke in še in še. Po vsaki dejavnosti smo samo na hitro povedali, kaj zdaj naredimo z umazano vodo in spoznali smo, da smo porabili veliko vode in, da jo res uporabljamo vsak dan. Vodo, ki smo jo uporabili pri dejavnostih, smo uporabili za čiščenje ali zalivanje. Težko in glavno vprašanje pa je bilo, od kje dobimo vodo in ali je lahko kdaj zmanjka. To je bila pa domača naloga. Dogovorili smo se, da o tem povprašamo doma in odgovore prinesemo v vrtec. Kot odgovor na ta vprašanja, so otroci v vrtec prinesli izjave napisane na listek, knjige o vodi, slike rek in njihovih izvirov, slike in razlage o izhlapevanju vode, čistilne naprave, skratka vse o vodi. Imeli smo kar lepo zbirko informacij, ki smo jih počasi prebirali.

4. ZAKLJUČEK

Ali lahko v vrtcu varčujemo z vodo?

Lahko. Zbirali smo deževnico za zalivanje rož, pazili smo pri umivanju rok, sadje smo oprali v eni veliki posodi z vodo in vodo za pitje smo natočili v vrč in potem v lončke.

Izvedli smo poizkus v stranišču. Odprli smo izplakovalnik in pogledali, koliko vode je v njem. Ko smo ugotovili, da se voda napolni do neke mere in ne naprej, smo izplakovalnik izpraznili in hitro vanj namestili napihnjen balon. Voda je počasi polnila izplakovalnik, a le do črte, kot po navadi. Torej smo ugotovili, da je v njem manj vode, saj preostali prostor zapolnjuje balon in bo zato ob pritisku na tipko, ven pritekla manjša količina vode, ki pa bo ravno tako očistila školjko.

Preko Eko šole smo dobili idejo, da bi otroci, ki zdaj res že veliko vedo o vodi, njeni koristnosti in skrbi za vodo, lahko ozavestili, o skrbi za manjšo porabo, tudi ostale skupine. Postali smo eko vodni inšpektorji. Izdelali smo si naglavne znake, s katerimi smo vsak mesec obiskali vse skupine v vrtcu in tudi v drugih enotah ter jih opozorili na to, kako lahko varčujemo z vodo. Dogovorili smo se, da bodo pazili na vodo in da bodo vodo zapirali, ko je ne bodo več potrebovali. Prinesli smo jim tudi opozorila, da ne bodo pozabili, ki smo jih narisali sami in jih nalepili v umivalnico.

Tako smo se enkrat na mesec sprehodili po vrtcu in pregledali, če kje teče voda brez potrebe, jo zaprli in otroke opozorili. Zadovoljni smo bili in ponosni. Imeli smo občutek, da nas ostale skupine res upoštevajo in skrbijo za vodo. Na koncu leta smo vse skupine še enkrat obiskali in jim prinesli priznanje o uspešnem sodelovanju ter jim čestitali za dobro opravljeno delo.

5. VIRI IN LITERATURA

Kornhauser, A. (2007). Odpri oči in napni možgane. Mladinska knjiga.

Norbert, L. (1998). Doživljanje in razumevanje elementov. Didakta.

Gomboli, M. (1995). Zemlja - modri planet. Učila.

Ardley, N. (1993). Spoznavajmo znanost: voda. Slovenska knjiga.

National geographic Nature library (2002). Ocean. Vandaele, W. (2003). Flupi in voda.

Ministrstvo za okolje, prostor in energijo RS.

Mlečna pot

Ana Gerčar

OŠ Jurija Vege Moravče, VVE Vojke Napokoj

ana.gercar@gmail.com

Projekt Mlekastično smo izbrali zaradi pomembnosti seznanitve otrok naše skupine Čebelice, starih med tri in štiri leta, o poteku mlečne poti od kmeta do vrtca. Skozi proces projekta so otroci vzporedno spoznavali tudi druge živali, ki živijo na kmetiji. S pridobivanjem osnovnih informacij o zunanjem izgledu posamezne živali smo prehajali k raziskovanju o prehrani, življenjskih navadah in dobrinah, ki nam jih žival nudi. Zaradi omejenih možnosti splošnega zdravstvenega stanja v naši državi, zaradi pojava bolezni Covid19, smo si pri spoznavanju pomagali s praktičnim preizkušanjem molže krave mlekarice na izdelanem modelu. Z različnimi matematičnimi izzivi razvrščanja smo spoznavali, koliko različnih izdelkov lahko predelamo iz surovin, ki jih dobimo pri kravah. Nazadnje smo s pomočjo odprtih vprašanj, ki so otrokom omogočale še večje možnosti kreativnega razmišljanja ter s primernimi posnetki video vsebin, spoznali še samo mlečno pot od kmeta do vrtca oz. kozarca, v katerega si mleko tudi nalijemo in ga zaužijemo.

Ključne besede: mlečna pot, molža krave, kravje vime, mlekarna.

Abstract

We have chosen the project Mlekastično because of the importance of informing the children of our group Čebelice, aged between three and four, about the supply chain of the milk route from farmer to kindergarten. Through the project process, the children also got to know the other animal herd that lives on the farm too. By obtaining basic information about the appearance of an individual animal, we passed the research on the diet, lifestyle habits, and goods, that the animal offers us. Due to the limited possibilities of the general health condition in our country because of the occurrence of Covid19 disease, we helped each other with the practical testing of milking a dairy cow on a manufactured model. Through various mathematical challenges of sorting, we have learned how many different products can be processed from the raw materials we get from cows. Finally, with the help of open-ended questions, which provided children with even greater opportunities for creative thinking and appropriate video content, we have learned about the milk route from farmer to kindergarten or glass, in which we also pour milk and consume it.

Key words: milky way, milking cow, cow udder, dairy.

1. UVOD

Skozi projekt so otroci spoznali vse faze poti slovenskega mleka (od kmeta, v mlekarno, do trgovskih polic, v vrtec ali od kmeta direktno v vrtec). Z raziskovanjem, opazovanjem in igro otroku razvijamo sposobnosti dejavnega vključevanja v okolje ter ustvarjanje zdravega življenjskega okolja in navad (Bahovec, 1999). S spoznavanjem mlečne poti od krave do kozarca so se otroci seznanili s skrbjo za domače živali, s pridelavo mleka in mlečnih izdelkov ter pomenom zdrave hrane za ljudi. Preko raziskovanja, opazovanja in igre so otroci vsakodnevno pridobivali nova izkustva, jih tudi sami preizkušali in jih z notranjo motivacijo ponotranjili in usvojili.

Odrasli smo otrokom zgled predvsem s svojim delovanjem in le malo k temu prispevajo naše besede. Otroci najprej opazijo naše navade, šele nato slišijo, kaj jim želimo sporočiti. Opaženo ponotranjijo in vzamejo za svoje. Z raziskovanjem bivalnega okolja krave in drugih domačih živali, s spoznavanjem pridobivanja mleka, nato ob opazovanju molže krave, otrok spoznava vedno širše okolje ter iz bližnjih spoznanj svojega sveta nadgrajuje svoje znanje vedno širše (Marjanovič Umek 2008).

Prav ta spoznanja pri vseh izvedenih dejavnostih, ki smo jih pedagoške delavke izvedle z otroki skupine Čebelice, so otrokom dala nova spoznanja o kravi ter kasneje o pridobivanju mleka in mlečnih izdelkih, kar bom opisala v nadaljevanju.

2. METODE

V letošnjem vrtčevskem letu vodim skupino Čebelice, v kateri je prisotnih 19 otrok, starih med tri in štiri leta. Projekt sem izbrala, ker se mi zdi pomembno, da otroci vedo, kakšen je potek mlečne poti. Skozi proces projekta smo z metodami igre, raziskovanja, opazovanja, demonstracije, pogovora, poslušanja in pripovedovanja postopoma spoznali življenjsko okolje domačih živali, tudi krave ter njihov pomen za ljudi. Domače živali smo sprva spoznavali preko metode opazovanja aplikacij in video prikazov ter z vodenim odprtim pogovorom z otroki, pri katerem sem spoznala, koliko že poznajo svet domačih živali. Z metodo raziskovanja smo z otroki pregledovali različne otroške knjige, kjer so bile opisane in narisane domače živali ter pridelava mleka pri kravah. Ves čas izvajanja raznolikih dejavnosti pa je bila prisotna primarna metoda igre.

Pri dejavnostih sem izvajala vse oblike dela (skupna, skupinska, individualna in delo v dvojicah), ki sem jih prilagajala glede na potrebe otrok in določene zasnovane dejavnosti.

Izpostavila bi osnovne dejavnosti, ki sem jih izvajala:

- spoznavanje domačih živali (v ospredju so bile krave) s pomočjo aplikacij, video prikazov, ogleda kmetije,
- razvrščanje pvc domačih živali glede na različne kriterije (enaka dejavnost tudi s sličicami),
- molža modelov krave,
- izdelava 3D krave Liske (tehnika kaširanja papirja),
- ponazarjanje gibanja domačih živali skozi različne igre,
- prebiranje pravljič na temo domačih živali (Olga, Bourguignon, L. in Greban, Q. 2011; Mlečna pot; Majer, B. 2010). Navedene dejavnosti bom v nadaljevanju v podpoglavjih podrobneje predstavila.

3. REZULTATI

3. 1. Spoznavanje domačih živali

Pri eko projektu Mlekastično smo spoznavali kravo in ostale živali na kmetiji. S socialno igro, Poišči skupno žival, smo spoznavali izgled posamezne živali. S predlaganimi posnetki na spletni strani ekosola.si, smo si ogledali primerne vsebine ter tako spoznavali pot mleka od kmetije do mize. Pripovedovala sem jim pravljičico Olga, avtorice Bourguignon, kot kamišibaj na način glasbene pravljičice. Tako so otroci spoznali, kaj krave jedo. Z gibalnim ponazarjanjem določene živali so otroci spoznavali načine posameznega gibanja. Z gibalno igro, ki smo jo poimenovali Počasne/hitre krave so otroci izmenjaje v dveh skupinah ponazarjali gibanje počasnih/hitrih krav. Za natančnejšo razlago mlečne poti sem izbrala tudi knjigo Bela pot, avtorja Majerja. Ko smo domače živali spoznali na zunaj, smo nadaljevali z razvrščanjem.

3. 2. Razvrščanje domačih živali

Razvrščali smo sličice domačih živali in spoznavali, kako poimenujemo samice, samce in mladičke. Z enostavno igro spomina domačih živali, so otroci iskali pare in ob tem utrjevali tudi poimenovanje posamezne živali. Pri igri so navezovali družabne stike z otroki iz skupine, se urili v potrpežljivosti tako pri čakanju na vrsto kot tudi pri samem izidu igre. Z igračkami domačih živali, smo jih razvrščali glede na različne kriterije: daje/ne daje mleka, daje/ne daje volno, ima štiri/nima štirih nog, daje jajca/ne daje jajc ... Otroci so zelo radi sodelovali in komaj čakali, da bodo na vrsti. Naslednje dni so otroci na podoben način razvrščali domače živali igračke, jim preštevali noge, roge in si ogledovali, ali imajo vime ali tega nimajo. Za konec razvrščanja smo izdelali plakat, kamor so otroci prirejali živali in jih nalepili nanj – ali žival daje mleko/ne daje mleka. Usvojena spoznanja so otroci podoživljali tudi pri prosti igri.

3. 3. Prosta igra

Otrokova primarna dejavnost je prosta igra, pri kateri so se veliko igrali z živalicami, jih postavljali v vrsto, kolono in jim gradili ograde, se ob tem oglašali kot domače živali ...

Kot dodatno spodbudo pri igri sem jim oblikovala »modele« krav mlekaric, primernih za molžo. Vodo smo obarvali belo in jo vlili v rokavico, ki je predstavljala vime, kjer so se otroci preizkusili v molži. Kar sami so se otroci javili, da bi med prvimi preizkusili molžo modela krave. Prisotnega je bilo veliko sproščenega smeha, otroških izjav: »Poglej, kako teče!«; »Meni še bolje.«; »Moja krava je pomolžena!« Kadar so namolžli mimo podstavljenih posode, so za seboj z veseljem pobrisali in pripravili kravo za naslednjega otroka.

3. 4. Ustvarjanje zaključne 3D krave liske

Ob prostih minutkah smo med projektom skoraj vsakodnevno oblikovali našo 3D kravo Lisko. Otroci so pred začetkom ustvarjanja natrgali časopisni papir, s katerim smo kaširali oblikovano kravo iz škatle, balona in tulcev. Osnovo smo zlepile pedagoške delavke, nadaljevali pa so otroci v večini sami, ob manjšem sugeriranju in pomoči. Kravo smo v manjši skupini ustvarjali postopoma; otroci so vsak dan vprašali, če so že na vrsti za ustvarjanje. Kaširali smo s celuloznim lepilom in med potekom lepljenja otroke niti najmanj ni motilo, da so imeli roke popolnoma lepljive, še bolj z veseljem so ustvarjali in sodelovali. Ko se je krava dobro posušila, smo jo skupaj še pobarvali. Na kravo Lisko so otroci zelo ponosni in težko so jo predali naprej, želeli so jo obdržati.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Preko projekta Mlekastično smo z otroki podrobno spoznali mlečno pot slovenskega mleka. Ob tem so otroci spoznavali domače živali, pomembnost primerne skrbi za njih, njihovo življenjsko okolje ter prehrano. Bistvo vseh dejavnosti in spoznanj pa je bila notranja motivacija najprej vseh treh pedagoških delavk, nato pa tudi zanimanje otrok za raziskovanje in spoznavanje novih informacij o temi.

Tekom vsake dejavnosti smo ustvarili izdelek; plakat živali, plakat razvrščanja živali, ki smo ga razstavili na eko oglasni deski našega vrtca, da so naše pridobljene izkušnje prebrali in si ogledali tudi drugi obiskovalci vrtca. Krajši povzetek izvedenih dejavnosti sem zapisala in objavila na spletu našega vrtca ter v prispevku za našo lokalno revijo Novice moravske doline.

5. LITERATURA

Bahovec, E., idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

Bourguignon, L. in Greban, Q. (2011). Olga. Pomurska založba, Brežice.

Majer, B. (2010). Bela pot. Kres, Ljubljana.

Marjanovič Umek, L. (2008) Otrok v vrtcu – Priročnik h kurikulumu za vrtce. Obzorja, Maribor.

Narava se spreminja, kako ji lahko pomagamo?

Ana Leš
Vrtec Bled

ana.les@vrtec-bled.si

Podnebne spremembe so vsako leto bolj izrazite. Prav je, da se otroke seznanja s to tematiko že v zgodnjem otroštvu ter se jih ozavešča o tem, kaj se lahko stori k zmanjšanju onesnaževanja in uničevanja narave.

Z otroki smo se posvetili opazovanju narave in njenih sprememb. Raziskovali smo, kaj je bilo včasih drugače, kaj se je spremenilo, zakaj se to dogaja. Poskušali smo razumeti podnebne spremembe in poiskati rešitve, kaj lahko mi storimo, da bi bilo teh čim manj. Opazovali smo vreme, beležili in se pogovarjali o rezultatih. Naredili smo nekaj poskusov, si ogledali posnetke o dogajanju po svetu in raziskovali zakaj se vse to dogaja.

Ključne besede: podnebne spremembe, narava, onesnaževanje, otroci, raziskovanje

Abstract

Climate change is becoming more pronounced every year. It is right to acquaint children with this topic from an early age and to make them aware of what can be done to reduce pollution and destroy nature.

With the children, we devoted ourselves to observing nature and its changes. We explored what used to be different, what has changed, why this is happening. We tried to understand climate change and find solutions to what we can do to reduce it. We observed the weather, took notes and talked about the results. We did a few experiments, looked at footage of what is happening around the world, and researched why all this is happening.

Key words: climate change, nature, pollution, children, researching

1. UVOD

V zadnjih nekaj desetletjih vse več ljudi usmerja svojo pozornost k problemom ohranjanja okolja, saj smo ljudje čedalje bolj okoljsko osveščeni zaradi vse številčnejših informacij, katerim smo dnevno izpostavljeni (Lepčnik-Vodopivec, 2006). Tudi v naši skupini smo letos skozi celo leto kar nekaj poudarka namenili spremembam v naravi, saj so bili že otroci tisti, ki so opazili določene spremembe in pojave, ki odstopajo od nam poznanih (sneg v aprilu, maju, smeti na travnikih, v gozdovih ...). Zato smo vsa naša opažanja združili v celoleten projekt, katerega glavni cilj je bil, da vsaj malo prispevamo k ohranitvi naše narave, da nam bo služila še dolga leta. Saj je človek, kot vsa druga bitja, odvisen od

okolja, čeprav je njegova aktivnost zelo usmerjena ravno nasprotno (Lepčnik-Vodopivec, 2006). In to smo želeli spremeniti.

1. 2. Cilji, ki smo si jih zastavili:

- Otrok se seznani s pojmom podnebne spremembe.
- Otrok spozna s čim onesnažujemo okolje.
- Otrok s pomočjo praktičnih poskusov razume pojave v naravi.
- Otrok opazuje vreme in s simboli dnevno zapisuje svoja opažanja.
- Otrok skozi igro spozna načine kako skrbeti za naravo in kako lahko pripomore k boljšemu okolju.

2. METODE

Pri izbrani temi smo se poslužili metod:

2. 1. pogovora: o pojmu podnebnih sprememb, o posledicah, o tem kaj lahko naredimo, kje bi lahko poiskali pomoč ...;

2. 2. opazovanja: izdelava vremenskega koledarja, opazovanje in risanje dreves, ogled posnetka taljenja ledu;

2. 3. raziskovanja: raziskovanje gozdnih tal;

2. 4. eksperimentiranja: taljenje ledu;

2. 5. igre: kepanje z umetnim snegom;

2. 6. lastne aktivnosti: skozi vse dejavnosti, so bili otroci sami aktivni, dajali pobude, predloge. Skupaj smo oblikovali dejavnosti, na podlagi njihovih interesov. Moja vloga je bila organizacija in priprava pripomočkov, vse ostalo je delo otrok.

3. REZULTATI IN RAZPRAVA

V naši skupini delujemo po metodologiji Korak za korakom, kar pomeni, da vse dejavnosti izhajajo iz otrok in jih načrtujemo skupaj z otroki. Zato sem v začetku leta otrokom najprej predstavila pojem podnebne spremembe, potem pa so se glede na njihov interes in pobudo, iz tega razvile aktivnosti, dejavnosti in raziskovanja.

Najprej smo seveda skupaj obiskali knjižnico in poiskali literaturo, da bi lahko izvedeli kaj več o naši temi. V vrtcu smo najprej prebrali pravljico Zemlja je dobila vročino (Škopalj; Pšunder, 2008). Otroke je zelo pritegnila in že so začeli nizati ideje, ki smo jih potem tekom leta izvajali in dopolnjevali.

Med karanteno smo v zimskih mesecih raziskovali taljenje ledenikov, ki so zelo pomembni za našo naravo. Sami smo izdelali ledenik in iskali načine, ki led stalijo in načine, kako ga čim dlje ohranimo. Igrali smo se tako z umetnim snegom kot naravnim, ter prišli do zaključka,

da ima naravni sneg vseeno več pozitivnih lastnosti, kot pa umetni.

Slika 1: Eksperiment - taljenje ledu

Slika 2: Pospravljanje po kepanju z umetnim snegom

Po koncu prve karantene smo vsakodnevno v skupini beležili vreme in izdelali vremenski koledar. Otroci so ugotovili, da »je narava res vedno bolj čudna«, saj smo imeli v poznih spomladanskih mesecih kar nekajkrat še sneg, kar res ni značilno za ta letni čas. Spoznali smo tudi, da so zaradi snega in nizkih temperatur, nekateri cvetovi na drevesih pomrzili in zaradi tega, drevesa ne bodo obrodila. Otroci so opazili tudi, da na travnikih letos ni veliko cvetlic, zato smo se dogovorili, da se bomo potrudili in tiste, ki so na travniku, čim manj trgali in uničevali.

Slika 3: Vremenski koledar

Slika 4: Razikovanje travnika

Dvakrat v letu smo izvedli tudi aktivnost, »Peš v vrtec«, saj smo v knjigi »Skrbimo za naš planet - Zrak Švist!« izvedeli, da tudi avtomobili zelo onesnažujejo okolje (Jimenez, 2011).

Prav tako smo v sklopu vrtca izvedli papirno akcijo, kjer smo zbirali odpadni papir in dosledno ločevali odpadke, ki prav tako onesnažujejo naš planet in s tem spreminjajo naravo.

Kljub vsem opaznim spremembam v naravi, pa nas je najbolj zmotila in prizadela ta, da se v njej pojavljajo stvari, ki tja ne sodijo – odpadki! Zato smo dvakrat v letu izvedli čistilno akcijo in očistili travnik, kjer se otroci najraje igrajo in raziskujejo, vseh stvari, ki tja ne sodijo.

Slika 5: Čistilna akcija

4. ZAKLJUČEK

Izvedli smo kar nekaj dejavnosti, kjer so otroci spoznavali kako lahko pripomoremo k ohranjanju narave. Vse smo načrtovali skupaj in sledili interesu otrok ter njihovemu opazovanju. Aktivnosti so se otrok res dotaknile in upam, da bodo kakšno novo spoznanje nesli s seboj in ga uporabljali tudi naprej. Če vsak pri sebi spremeni nekaj majhnega, je to že veliko bolje kot nič. Tudi z majhnimi koraki lahko pridemo do velikih sprememb.

5. LITERATURA

Jimenez, N. in Jimenez E. (2011). *Skrbimo za naš planet – Švist! Zrak*. Ljubljana: DZS.

Katalinič, D. (2018). *Projekt podnebne spremembe: Vrtci in prva triada osnovne šole*. Dostopno na: https://ekosola.si/wp-content/uploads/2018/10/Delovni_listi_PS_vrtci-in-prva-triada-Katalini%C4%8D.pdf, 9. 5. 2021

Košmrlj, M. (2010). *Ekologija v predšolskem obdobju*. Jezero: Morfem.

Krnel, D. (2016). *Začetno naravoslovje, Kemija*. Ljubljana: Formatisk.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Lepičnik-Vodopivec, J. (2006). *Okoljska vzgoja v vrtcu*. Ljubljana: Založba AWTS.

Škobalj, G., Pšunder, M. (2008). *Zemlja je dobila vročino: ekološka pravljica za otroke in odrasle*. Maribor: Ekološko-kulturno društvo Za boljši svet.

Znanje o gozdovih

Ana Mesec

Vrtec Ciciban, Ljubljana

ana.mesec@gmail.com

Tema Znanje o gozdovih je bila izbrana predvsem zato, da se otrokom zopet približa gozd. Da se vrnemo nazaj k naravi, da jo otroci začutijo, doživijo, vzljubijo in do nje razvijejo pozitiven in odgovoren odnos. V tem času imajo predšolski otroci že veliko elektronskega in tehničnega znanja, manjkajo pa nekatere osnove. Naloga odraslih je otroke le spodbuditi, jim stvari predstaviti, jim dati možnost učenja in rezultat je tukaj. Otroci so namreč raziskovalna bitja, ki imajo čut za dobro. Treba jih je le peljati v najboljšo učilnico – gozd. S to učilnico lahko otroke na enostaven in zelo poceni način zmotiviramo in zaposlimo, da je vsako dopoldne v vrtcu prekratko. Predvsem pa v njim na zelo subtilen način razvijamo lep odnos do vsega živega in neživega, od najmanjše mravljice do celega našega planeta.

Ključne besede: gozd, otrok, raziskovanje, doživljanje.

Abstract The topic Forest Knowledge was chosen predominantly to increase familiarity of children and forests. To return back to the nature, for children to feel it and to fall in love with it, so they can develop positive and responsible relationship with it. Nowadays preschool children have a lot of computer and technical knowledge, but they are lacking some basic practical skills and informations. We as adults should encourage the children. It is on us to introduce the topics and give them opportunities to learn. Results surely follow, as children are curious creatures with a strong sense of good. All it takes is to bring them to the best classroom - forest. It is easy and very affordable way to motivate children. We get so busy that every morning in the kindergarden is too short! Through play and exploration we are developing loving connections with the objects and living creatures, from the smallest ant to the whole planet.

Key words: forest, child, exploring, experiencing

1. UVOD

»Predstavljajte si otroke, ki plezajo visoko med razprostrtimi vejami starega drevesa ali s palicami in kamni sledijo poti žuborečega potoka. Predstavljajte si jih, kako globoko sredi gozda izdelujejo loke in puščice ali začudeno opazujejo zgubanega kačjega pastirja, kako leze iz bube. Vse to je del igranja v veličastni naravi – domišljajske igre, vznemirljive pustolovščine in osupljiva odkritja. Svet narave je prostor za raziskovanje, učenje o tveganju, krepitev samozaupanja in pobeg v domišljijo (Danks in Schofield, 2007.). In to smo hoteli doseči v naši skipini. Še kako se mi zdi pomembno, da bi sledili tem besedam in jih živeli. Da si to ne bi predstavljali ampak bi zopet postala naša resničnost.

Bivanje v naravi omogoča napredek na vseh razvojnih področjih otroka, med drugim tudi razvoj naravoslovne etike. Ta se začne že v zgodnjem otroštvu, ko si otrok s pomočjo staršev in vzgojiteljev oblikuje osnovne vrednote (Wilson, 1995, povz. po Kos in Gregorčič, 2011). Zato sem tukaj jaz. Vzgojiteljica. In svoje naloge se zavedam in jo skušam kar se da strokovno, predvsem pa s srcem opravljati.

Otroci vstopajo v naravo na aktivnejši način od odraslih. V naravi ne želijo samo gledati, ampak jo želijo doživeti z različnimi čutili: tipati, prijemati, vonjati, okušati, poslušati ... (White 2008, Wilson 2008; povz. po Kos in Gregorčič, 2011). Ko se otrok dotakne živali, se z njo igra, se dotika lubja, mahu in različnih trav oz. rastlin, okuša gozdne plodove, vonja cvetlice, doživi naravo globlje, celoviteje (Kos in Schmidt, 2008). S tem damo otrokom možnost za spodbujanje njihovih čutnih zaznav. V svoje raziskovanje narave tako vključijo čim več čutil, s tem pa se jim narava odkrije na čisto nov, drugačen način.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabljali različne metode, ki so se med seboj prepletale in dopolnjevale. Glavna metoda dela je bilo aktivno učenje. Posluževali smo se še metode opazovanja, preizkušanja, razgovora, vse skupaj pa je povezovala metoda igre. Vloga odraslega je bila skrbno načrtovanje dejavnosti, motiviranje, omogočanje opazovalno-raziskovalnih aktivnosti, spodbujanje k sodelovanju, spremljanje otrok, beleženje in dajanje povratnih informacij.

3. RAZPRAVA

Kot motivacija v projekt je bil le obisk gozda. Brez besed. In ta gozd je brez navodil postal naša igralnica. Na plano je prišla otroška radovednost, tista njihova notranja želja po raziskovanju. Čudovito jih je bilo opazovati. Tako ustvarjalni in tako umirjeni. Tema jih je tako pritegnila na čisto naraven način. S pomočnico sva se tako odločili, da to ne bo le en tematski sklop ampak jim bova gozd ponujali tudi kasneje.

Slika 1: gozdni plodovi

Slika 2: Pristni stik z lesom

Veliko smo se posvetili spoznavanju dreves, poimenovanju iglavcev in listavcev, tukaj so pokazali večji interes za iskanje razlik in postali so pravi mojstri. Na svetu ni le smreka. Čeprav smo ravno smreko

največkrat likovno upodobili. Dodobra smo jo spoznali z vsemi čutili in jo na koncu narisali že kot pravi mojstri. Plodovi dreves so postali naši instrumenti in listki in vejice naš navdih za ustvarjanje.

Slika 3: gozdna hiška

Poudarek pa je bil seveda na pomenu gozda za naše življenje in kakšna je naša naloga pri varovanju. Zanimali so jih gozdni požari, lubadar, suša, žled, hitro pa so znali obsojati tudi ljudi, ki ne pospravijo smeti za seboj. Upam, da bodo znali opaziti tudi sebe. Varčnejši smo postali pri rabi papirja, risbice sedaj rišemo na obe strani, pogledali smo si namreč, kako se pridobi papir in kako ga lahko naredimo ponovno. Papir sedaj strogo ločujemo, že najmanjši kos gre v modro škatlo v igralnici.

Zaradi epidemioloških razmer gozdarja nismo povabili v vrtec, smo si pa zato sposodili njegovo opremo in jo prinesli v igralnico. Izbuljene oči ob ostri sekiri in brzdanje svojih rok, da nismo prižgali motorne žage. Vsekakor doživetje. Na obisk pa je prišel lovec in nam predstavil svoje delo in pripomočke. Ob nagačenih živalih, koži lisice in pravemu rogovju jelena, pa so ostali otroci brez besed in začarani.

Gozd smo prinesli v igralnico, ga plesali, na različne načine likovno upodabljali, šteli veje, razvrščali gozdne živali, jih spoznavali.

Spoznali smo Priročnik za igro in učenej v gozdu (Vilhar), v katerem smo dobili zanimive naloge in izzive.

Največ pa smo seveda bili zunaj. Že v parku smo poiskali majhen gozdiček in preplezali vsa drevesa, peš smo odšli v Črnuški gozd in ga dodobra raziskali, spoznavali smo gozd za Savo, imeli v njem naravni poligon, urili naše gibalne sposobnosti, krepili moč ob nošenju in vlečenju vej...

Preko teh vsebin smo dosegali zastavljenje cije, ki smo jih črpali iz kurikulumuma. (Kurikulum za vrtce, 1999). Dotikali smo se vseh razvojnih področij, področje narave pa je bilo seveda glavno in vodilno.

V gozd, ki sm ga obiskovali z vrtecm, so začeli otroci zahajati tudi s starši in jim z navdušenjem kazali gozdo hiško in skrite koticke za našo igro.

Slika 4: igra v gozdu

4. ZAKLJUČEK

Tako malo je potrebno. Samo izlet v bližnji gozd. In odprejo se nove razsežnosti, nova spoznanja, male glavice postanejo odgovorne učene glave.

Ja, gozd je postal naš prijatelj. Naj ostanemo njegovi prijatelji tudi mi!

5. LITERATURA

Danks, F. in Schofield, J. (2007). Igrišče narave. Radovljica: Didakta d.o.o.

Kos, M. in Gregorčič, A. (2011). Naravno okolje – prostor za igro in učenje v slovenskih vrtcih, Letn. 2, Št. 1, 6-14

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

Naj diši po zdravju

Andreja Cebe Mandič

Vrtec Jarše

cebe.mandic@gmail.com

V okviru programa Ekošole sem se odločila za aktivnosti s področja Zgodnjega naravoslovja, Z lokalno pridelano hrano in gibanjem do krepite našega zdravja. Večjo pozornost sem namenila prehrani in sicer temu, da otroci spoznajo zdrav način priprave različnih jedi, se opogumijo pri poizkušanju novih jedi, spoznajo lokalno pridelano hrano in zmanjšajo vnos sladkarij. Skozi različne dejavnosti sem želela seznaniti starše o pomenu pravilnega, zdravega in rednega uživanja hrane, skrbi za telesno aktivnost in zdrave življenjske navade.

Ključne besede: otrok, priprava jedi, hrana, telesne aktivnosti, zdrave navade

Abstract

In the program of Ekošola I have decided on activities from the field of Early Science, through locally grown food and exercise to strengthen our health. I have allocated most of my attention towards nutrition, especially to help children learn about a healthy way to prepare food, try new foods, meet locally grown food and reduce the intake of sweets. I also aim to introduce parents to the value of correct, healthy and regular feeding, the care about activity and exercise, and lastly, a healthy lifestyle.

Key words: Children, nutrition, exercise, health, food, parents, meal preparation, physical activity, healthy habits, lifestyle

1. UVOD

Zdrav življenjski slog otrok je osnova za zdravje, ta pa je temeljna človekova pravica. Konvencija združenih narodov o otrokovih pravicah utemeljuje pravico vsakega otroka do "najvišje dosegljive ravni zdravja". Zdrav življenjski slog obsega zdravo prehrano, telesno aktivnost, opustitev nezdravih življenjskih navad in izogibanje stresu. Slednji bi včasih veljali za odraslo populacijo, vendar ima danes veliko predšolskih otrok slabe življenjske navade, prav tako so podvrženi stresu zaradi velikega števila interesnih dejavnosti, za katere starši menijo, da so nujno potrebne, da v življenju česa ne bi zamudili. Ob poplavi vseh nasvetov, dejavnosti iz različnih področij, pozabljajo na nujnost časa, ki naj bi ga preživeli skupaj z otrokom. Čas preživet z otrokom, kvalitetna raznovrstna hrana in gibanje so osnova, ki vodijo k zmanjševanju dejavnikov tveganja v odraslosti. Vsega tega se osebno zelo zavedam in opažam, da imam v vrtcu veliko možnosti otrokom predstaviti lokalno in zdravo hrano ter jim omogočiti različne oblike gibanja.

Za aktivnost Z lokalno pridelano hrano in gibanjem do krepite našega zdravja sem se odločila, ker je v vrtcu vedno več otrok izbirčnih in neješčih. Radi pa posegajo po procesirani hrani z veliko sladkorja, maščob in soli. Vse to sem opazila med prehranjevanjem v skupini in skozi

pogovore z otroki. Osebna higiena in gibanje sta lažje izvedljiva, medtem ko način, kako otrokom približati zdravo hrano, ki v večini ni sladka, pa težje.

Vsako leto in skozi celo šolsko leto izvajam dejavnosti na to temo, ker želim otrokom približati zdravo hrano. Letos pa sem dejavnosti nadgradila in popestrila. Otroke sem želela skozi zanimive in praktične dejavnosti, kot so kuhanje, naučiti in jim prikazati zdravo hrano kot zelo okusno in popolnoma nadomestljivo z nezdravo hrano, predvsem sladkarijami. Pomen zdravega prehranjevanja sem povezala tudi z zdravjem in vsakodnevnim gibanjem, predvsem v gozdu in po barju.

2. KAJ SMO POSKUSILI OD JESENI DO POMLADI

Naša prva dejavnost se je pričela z organizacijo in izvedbo jesenske tržnice. Ker se naši prostori nahajajo na podružnični osnovni šoli, smo na jesensko tržnico poleg vrtčevskih otrok, povabili tudi prvošolce. Otroci so sadje in zelenjavo prinašali od doma, saj jim je bilo naročeno naj prinesejo le –to, kar imajo na domačem vrtu in v sadovnjaku. Ob postavitvi tržnice in pripravi napisov s cenami smo zelenjavo tudi poimenovali, se o njej pogovarjali, jo vonjali in kaj tudi poizkusili. Kar je ostalo, smo porabili za zelenjavno juho in sadni napitek.

Zelenjavna juha

Skozi pogovor smo ugotovili, da lahko za zelenjavno juho porabimo vso zelenjavo. Zelenjavo smo oprali, jo narezali in dali kuhat. Nato so otroci napisali in narisali recept z vsemi sestavinami in ga obesili na vrata, da so ga lahko videli tudi starši. Vso zelenjavo so med pripravo tudi poizkusili. Vse, kar otroci naredijo sami, je najboljše. Na pokušino smo povabili tudi kuharici, kateri sta pohvalili otroke in juho.

Vso zelenjavo so med pripravo tudi poizkusili. Vse, kar otroci naredijo sami, je najboljše. Na pokušino smo povabili tudi kuharici, kateri sta pohvalili tako otroke kot juho.

Slika 1: Priprava zelenjavne juhe

Sadni napitek

Sadje različne vrste smo oprali, narezali in zmiksali v mešalniku.

Pečen in kuhan kostanj

Odšli smo v bližnji gozd, se tam igrali in med igro nabrali kostanj, katerega smo kasneje okušali. Priredili smo pravi jesenski piknik. Otroci so se naučili, da narava ponuja veliko, tudi hrano.

Bučna juha

Sredi oktobra smo v skupino dobili lepo, veliko bučo, ki je bila izhodišče za pravljično H. Copper, Juha, ki iz buč se skuha. Tudi za bučno juho so otroci pripravili recept, poskrbeli za rezanje buče in kuhanje.

Slika 2: Juha, ki iz buč se skuha

Tradicionalni slovenski zajtrk

Preizkusili smo mleko, kruh, jabolka in med iz okoliških kmetij. Otrokom je bil seveda najbolj všeč med, ker je sladek. Ugotavljali smo, koliko časa so sestavine za tradicionalni zajtrk potovale do nas in primerjali, koliko časa potujejo do nas banane, ananas ali mango. Medtem, ko smo raziskovali okolico in iskali lokalne pridelovalce hrane, smo spoznali g. Kršmanca, dolgoletnega čebelarja, ki nas je povabil na ogled svojega čebelnjaka in pokušino 52 let starega hojinega medu. Med je bil res nekaj posebnega in otroci so izvedeli, da se med ne pokvari.

Marmelada

V mesecu decembru smo iz sadja, ki je ostal od sadnih malic, skuhalo marmelado in jo podarili staršem, kuharicam in čebelarju. Z njo smo se posladkali tudi v skupini. Otroci so spoznali, da lahko dodamo sadju manj sladkorja in je marmelada prav tako sladka.

Zdravi prigrizki

V prazničnem decembru smo v skupino povabili starše, s katerimi smo bili že prej dogovorjeni, da nam okrasijo igralnico in pričarajo praznično vzdušje. K temu pa sodi tudi pogostitev. Starše sem nagovorila, da poskrbijo za zdrave prigrizke. Glede na to, da starši vedo, da v skupini skupaj s sodelavko spodbujava otroke k pokušanju raznovrstne hrane, pitju vode, samostojni pripravi hrane ... so se resnično potrudili. Prinesli so različne vrste suhega sadja, oreščke, pripravili pa riževe kruhke, ovsene piškote in sadne tablice.

Ekološki krožniki in skodelice

Ker sledimo vrednotam ekošole, smo bili zelo veseli obdarovanja dedka Mraza v tem duhu. Dobili smo krožnike in skodelice iz bambusa in koruznega škroba in tako zamenjali plastiko z ekološkimi materiali.

Sadna malica

Letošnji poudarek je tudi na pripravi dopoldanske malice. Kako približati otroku estetiko in kulturo prehranjevanja in ga hkrati spodbuditi k okušanju novih okusov sadja in zelenjave, kot so avokado, solata, cvetača ... Malico pripravljamo na različne načine. Sadje in zelenjavo narežemo estetsko, pri tem uporabljamo različne pripomočke za rezanje, ožemalnike citrusov ter pogrinjke in svečke. Otroci pomagajo pri sami pripravi tako dopoldanske kot popoldanske malice. Skupaj se odločimo ali bomo pomaranče oželi ali olupili, ali si bodo jabolka narezali

sami ali s pomočjo rezalnika, mehkejšo sadje pa si narežejo sami. Opazila sem, da otroci radi posegajo po raznovrstni in estetsko postreženi hrani, ki jo pomagajo pripraviti. Pogrinjki in svečke poskrbijo za prijetno vzdušje in ambient. Otroci eden drugega opozarjajo na počasno hranjenje, hranjenje z zaprtimi usti in tako so pozorni na kulturo prehranjevanja.

Tropotčev čaj

Na travniku smo nabrali ozkolistni tropotec, ga posušili in pripravili nesladkan čaj. Poučili smo se o njegovi zdravilni moči, spoznali pa smo tudi širokolistni tropotec.

Čaj iz trobentic in pljučnika

Še posebej zanimivo je bilo nabiranje trobentic in pljučnika. Trobentice smo najprej uporabili kot inštrument in ugotovili, da je iz njih težko spraviti zvok. So bile pa zelo okusne. Sicer pa smo obe rastlini posušili in pripravili čaj, ki smo ga sladkali z malo medu, ki nam ga je podaril lokalni čebelar.

3. Z GIBANJEM DO ZDRAVJA

»Otrok naj ima vsak dan možnost za gibanje, zlasti na prostem. Tako si pridobiva ustrezne navade in utrjuje potrebo po vsakodnevni gibalni dejavnosti, ki optimalno prispeva k njegovemu razvoju in zdravju« (Kroflič idr, 2001). V

skupini vsak dan poskrbim za različne oblike gibanja, kar je tudi ena izmed temeljnih nalog vrtca. Otroke spodbujam k različnim gibalnim dejavnostim in k ustvarjanju pozitivnega odnosa do gibanja. Gibanje je področje, ki se ves čas prepleta z drugimi kurikularnimi področji in ima zelo velik motivacijski vpliv na otroke. Vpliva tudi na zdravje otrok in skrbi za njihov kasnejši gibalni potencial.

Skupina je vključena v mrežo gozdnih vrtcev, zato se trudim otrokom predstaviti gozd kot učilnico in vir idej za vsa kurikularna področja. Pri delu uporabljam različne didaktične pristope in opazujem vpliv narave na zdravje in razvoj otrok ter njihovih vrednot.

Slika 3: Čutna pot in razvijanje medsebojnega zaupanja

Poleg gozda, bližnjega športnega parka in igrišča, pa imamo v bližini vrtca barje in številne poti, ki vodijo po njem. Gozd in barje nudita otrokom vse in veliko več, kot nudi igralnica. Vse bolj

spoznavam, da učenje in igra v naravi omogoča otrokom ne samo doživljanje narave kot take, ampak tudi to, otrok začuti sebe, svoje sposobnosti in utrjuje odnos v skupini.

Slika 4 in 5: Obisk barja

4. ZAKLJUČEK

Pomen ozaveščanja otrok in staršev o skrbi za zdravje, za kvalitetno, raznovrstno, neprocesirano hrano, za redne obroke, kot jih imamo v vrtcu, je eden izmed pomembnih vidikov vplivanja na naslednje generacije. Pokazati in naučiti otroke, kako poskrbeti zase, za svoje zdravje, kje in katero hrano lahko najdemo v naravi, kako jo pripraviti itd. Posredno pa lahko pri svojem delu nagovarjamo in ozaveščamo tudi starše, jim približamo potrebe njihovih otrok, posebej na gibalnem področju. Odnos, ki ga imamo odrasli do hrane, osebne higiene in skrbi za zdravje, je pomemben za otrokovo doživetje zdravega življenjskega načina življenja. Z otroki preživimo večino njihovega časa, zato se moramo zavedati, da imamo nanje velik vpliv in prav s svojim zgledom naučimo največ.

5. LITERATURA

1. Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Saksida, I. (2001). Otrok v vrtcu. Maribor: Obzorja.
2. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS šolstvo.

Skrb za zdravje

Andreja Škulj

JVIZ OŠ Dobropolje, vrtec Ringaraja

volek.andreja@gmail.com

Skrb za dobro počutje in zdravje otrok je ena izmed najpomembnejših nalog vseh zaposlenih v vrtcu. Ti skupaj s starši in širšo družbo skrbijo za ohranjanje zdravja otrok, za preprečevanje širjenja bolezni in za varnost bivanja otrok v vrtcu.

Otroke je potrebno vsakodnevno navajati na **zdrav stil življenja**. V tem obdobju se otroci začnejo zavedati svojega telesa, rasti, razlik med spoloma ... Ker so pridobljene navade v otroštvu popotnica za življenje, je naša skrb, da otroci spoznajo, kaj potrebujejo sami in druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja – veliko gibanja in igre, zdravo prehrano, pravilno in dobro osebno higieno ter varno in spodbudno učno okolje.

S projektnim delom smo skušali vplivati na vedenje, navade in znanja otrok o telesu in zdravju, ki je v današnjem času neprecenljiva vrednota, ter tako pri otrocih vzpodbuditi zavedanje, da lahko na svoje zdravje vpliva posameznik sam in okolje, v katerem živi.

Ključne besede: otroci, skrb za zdravje.

Abstract

Child health care is one of the most important tasks for all the kindergarten teachers. Together with parents and society, kindergarten teachers take care of children's health, their safety in the kindergarten and they try to prevent the spread of diseases.

We should help children to maintain a healthy lifestyle on a daily basis. In this period, children start struggling to develop their body awareness, face their physical growth and they become aware of differences between men and women. Children can develop healthy habits at an early age and are very important for their lives. We have to help children learn what they and other living beings need for their lives and help them maintain a healthy lifestyle – outdoor activities and play, healthy food, good personal hygiene and a safe learning environment.

The project work has helped us to make an impact on the children's behaviour, habits and knowledge about the body and health which is nowadays a priceless value and in this way influence children to become aware of their health looking from their point of view or on the basis of the living environment.

Key words: children, health care.

1. UVOD

Zdravje je sestavljeno iz več vrst zdravja, in sicer družbenega, duševnega, čustvenega, telesnega, osebnega in duhovnega. Zdravje je temeljna pravica vsakega posameznika in od zdravja je odvisna kakovost življenja. Skrb za zdravje pa postaja tudi skrb družbe, ne samo skrb posameznika. (Devjak in Devkak, 2013)

»Zdravje predšolskega otroka je vrednota, za katero so je potrebno potruditi, jo razvijati in negovati. (Lahe, 2011, str. 154) Vrtec in strokovni delavci imajo pomembno vlogo pri vzpostavljanju in ohranjanju zdravja ne le otrok, temveč vseh, ki so kakor koli vpleteni v vzgojno-izobraževalni proces. Pomen zdravja včasih začnemo ceniti prepozno. Prav pa je, da skušamo otroke naučiti ceniti in ohranjati svoje zdravje že v začetnem obdobju življenja, torej v vrtcu.

V času izvajanja projekta smo skušali ugotavljati, s čim lahko posameznik vpliva na zdravje ter kaj je tisto, kar zdravju omogoča podporo pri oblikovanju zdravega življenjskega sloga. Z najmlajšimi otroki v skupini smo v času epidemije skušali ustvarjati kar najboljše pogoje, s katerimi bi ohranjali zdravje vseh nas in se skozi igro učili ter usvajali pomen osebne higiene, pravilnega umivanja rok, pravilne in zdrave prehrane, gibalne aktivnosti, počitka, spanja, ustreznega prezračevanja ter higienskega vzdrževanja igrač in igralnih pripomočkov.

2. METODE

S celoletnim projektnim delom so bili otroci ves čas aktivni udeleženci samega procesa. Pomen igre pri najmlajših otrocih smo obogatili z različnimi vzgojno-izobraževalnimi vsebinami, kjer so se otroci nezavedno učili, pridobivali nova znanja, spretnosti in izkušnje. Uporabili smo različne oblike in metode dela ter jih povezovali z različnimi vzgojno-izobraževalnimi cilji, v katerih so se prepletala različna kurikularna področja.

Ves čas smo izhajali iz potreb, želja in zmožnosti otrok. Veliko časa in pozornosti smo namenili samostojnosti, negi, dnevni rutini otrok ter jih vsakodnevno spodbujali k gibalni aktivnosti, predvsem na prostem, v različnih letnih časih in vremenskih situacijah. Oblike dela so bile individualne, skupinske in skupne.

3. REZULTATI

S projektom Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji smo skušali skupaj z otroki, njihovimi starši, strokovnimi delavci in vsemi, ki so kakor koli vpleteni v vzgojno-izobraževalni sistem našega vrtca graditi varno, spodbudno in predvsem zdravo igralno-učno okolje. Tudi sicer, še posebej pa v času epidemije, smo skušali otroke učiti in ozaveščati o pomenu zdravja in spoznavanju svojega telesa. Iskali smo načine, kako lahko vplivamo na svoje zdravje in kaj je pomembno, da zdravje tudi ohranimo.

Z izvajanjem načrtovanih in nenačrtovanih dejavnosti smo ugotavljali njihov pomen na naše zdravje. Otrokom smo z različnimi gradivi in slikovnimi prikazi obrazložili pomen osebne higiene in umivanja rok. Skupaj z otroki smo izdelali poizkus in spoznali vlogo virusov v naši okolici. Slikovno smo si obogatili umivalnico ter se večkrat dnevno pogovarjali o ustrezni higieni. Naučili smo se pravilnega umivanja rok, pravilnega kašljanja in brisanja nosu. Veliko pozornosti smo namenili pogovoru o čistih in umazanih rokah ter otroke s pomočjo lutke in praktičnih primerov spodbujali k skrbi za čistočo.

Gibanje in igra sta primarni otrokovi potrebi in pomembna dejavnika za ohranjanje zdravja otrok, zato smo otrokom vsakodnevno omogočali in jih spodbujali, da z različnimi dejavnostmi

na prostem in ob različnih vremenskih pogojih razvijajo svoje gibalne sposobnosti. Velik poudarek smo namenjali gibanju v različnih letnih časih, vremenskih situacijah, priložnostih in obdobjih. Na prostem, v naravi, na terasi, v gozdu, na igrišču ali na ploščadi vrtca smo se igrali različne glasbeno-didaktične igrice, izvajali dejavnosti z rekviziti ali brez njih ter otrokom namenili dovolj časa za spontano igro.

Spoznali smo, da je za ohranitev zdravja potrebna tudi pravilna prehrana. Veliko pozornosti smo namenili spoznavanju hrane, kjer so otroci hrano tipali, vonjali, okušali in preizkušali. Velik izziv so nam bile dopoldanske zelenjavne malice, kjer smo otrokom ponujali različne vrste zelenjave, ki je bila najprej termično obdelana, sčasoma pa smo prešli na surovo. Z lutko smo otroke motivirali in spodbujali, pomemben dejavnik pri poizkušanju zelenjave pa je bil tudi pozitiven in spodbuden zgled strokovnih delavk, dovolj časa, možnosti in priložnosti, da so otroci hrano najprej sprejeli in jo šele po nekaj poizkusih tudi jedli.

S projektom smo stremeli tudi k rednemu čiščenju igrac, rekvizitov in igralnih pripomočkov, ki smo jih uporabljali pri igri in dejavnostih.

Omogočali smo prijeten in varen počitek otrok ter večkrat dnevno poskrbeli za ustrezno prezračevanje igralnice in bivalnih prostorov vrtca.

Menim, da smo skozi celoten projekt nezavedno vplivali tudi na starše otrok ter jih po otrocih spodbujali k krepitvi in ohranjanju zdravja na različnih ravneh.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Vloga vrtca je v skrbi za zdravje otrok in vseh vključenih v vzgojno-izobraževalni sistem izrednega pomena. S prepletanjem različnih kurikularnih vsebin otroke z igro učimo in navajamo na skrb za svoje zdravje. Prav je, da se otroci že v vrtcu seznanijo s pomenom gibanja, zdrave prehrane in ustrezne higiene. Ustrezni vzorci iz otroštva zagotovo vplivajo tudi v dobi odraščanja in odrasle osebe, zato je pomembno, da s skrbjo za zdravje pričnemo že v najzgodnejši dobi življenja, to je v vrtcu. Tudi v prihodnosti se bomo trudili, da bomo dobre vzorce, navade in spoznanja ponotranjili ter da bodo postali prijeten vsakdan v našem življenju. Otroci so se aktivno z nezavednim učenjem z igro učili veščin za krepitev in ohranjanje zdravja in prav je, da s svojim zgledom vplivamo širše in skušamo pritrditi dejstvu, da je zdravje naše največje bogastvo

5. LITERATURA

Devjak, T. in Devjak, S. (2013). Primarno zdravstveno varstvo občanov – partnerstvo med lokalno skupnostjo in zdravstvenimi domovi; Primary health.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.

Lahe, M. (2011). Ohranjanje in krepitev zdravja predšolskih otrok. Metodiki obzori 12, 6(2), 154.

Zelenjavni vrt

Andrejka Miklavec

OŠ Dušana Flisa Hoče, vrtec Sonček Rogoza

drejka1@gmail.com

V okviru eko-projekta »Šolska vrtilnica«, smo se v vrtcu Sonček Rogoza odločili, da v šolskem letu 2020/21 na novo uredimo vrt in tako popestrimo naše zeleno igrišče pri vrtcu. V projektu so sodelovali otroci 2. starostnega obdobja, stari 4-5 let. Ker ima zdrava prehrana velik pomen pri razvoju in zdravju naših otrok, in ker zelenjava pri otrocih ni tako zelo priljubljena, smo se odločili, da si uredimo zelenjavni vrt. S tem korakom smo jim približali posamezne vrste zelenjave ter jih vzpodbudili k okušanju le-te pri posameznih obrokih. Imeli so možnost sodelovanja že pri samem načrtovanju vrta, ki je razdeljen na tri grede ter pri pripravah. Sledilo je sajenje in sejanje, zalivanje ter urejanje vrta in odstranjevanje plevela. Kar pa je bilo seveda najboljšo, je bilo okušanje in priprava jedi iz naših pridelkov. Otroci so uživali v vseh opravilih in bili zelo ponosni na naš zelenjavni vrt.

Ključne besede: vrt, zelenjava, sajenje, sejanje, sadika, seme, plevel, zalivanje, pridelek, rast, greda

Abstract

As part of the eco-project »Šolska vrtilnica«, we in the kindergarten Sonček Rogoza decided to re-arrange the garden in the school year 2020/21, and thus diversify our kindergarten's green playground. The project involved children of the 2nd age period, aged 4-5 years. Because a healthy diet is very important in the development and health of our children, and because vegetables are not very popular with children, we decided to arrange a vegetable garden. With this step, we introduced them to individual types of vegetables and encouraged them to taste the vegetables during individual meals. They had the opportunity to participate in the planning phase of the garden, which is divided into three beds, and also in the preparations. This was followed by planting and sowing, watering and arranging the garden and removing weeds. Of course, the best part of it all, was tasting and preparing dishes from our crops. The children enjoyed all of the chores and were very proud of our vegetable garden.

Key words: garden, vegetables, planting, sowing, sapling, seed, weed, watering, crop, growth, bed

1. UVOD

V mrzlih zimskih dneh, ko je narava še počivala, smo v skupini izdelali načrt našega prvega zelenjavnega vrta, za katerega smo se odločili, da ga umestimo na naše igrišče. Skupaj z otroki smo izbrali sedem različnih vrst zelenjave, katere imajo najraje na svojem jedilniku. Najbolj priljubljeni so korenček, zelena solata, paprika in paradižnik, kumare in brokoli. Jaz sem na seznam dodala še hokaido bučo, saj smo pozornost namenili tudi spoznavanju različnih vrst buč. Prinesla sem semena, ki smo jih nato v igralnici dali kaliti v prozorno posodo, v kateri so imeli otroci možnost opazovati naravni proces vzgoje sadike. Sadiko hokaido buče smo kasneje, v toplih pomladnih dneh, presadili na naš vrt. Da bi si zapomnili vrstni red sejanja in sajenja na našem vrtu, si je vsak otrok izdelal svoj vrtiček na risalnem listu iz posameznih slik izbrane zelenjave.

Prebirali smo tudi razno literaturo, poslušali pravljice, se naučili deklamacijo »Zelenjava« iz otroške revije Cicido ter reševali delovne liste, preko katerih so otroci spoznavali pripomočke za vrt ter prepoznavali in okušali zelenjavo v različnih jedeh.

Takoj, ko je sonce ogrelo zemljo, smo začeli z realizacijo našega zelenjavnega vrta. Po ogledu našega igrišča, smo skupaj našli pravi prostor za postavitev lesenega ogrodja, ki je razdeljen na tri grede. Pri tem nam je pomagal hišnik. Pri naslednjem koraku smo vključili starše, ki so nam pripeljali zemljo. Otroci so jo z velikim veseljem prevažali v samokolnicah in z lopatkami polnili grede. Pod zemljo pa smo najprej namestili karton kot podlago proti plevelu, šele nato zemljo.

Tudi pri prinašanju semen in sadik smo vključili naše starše, ki so z velikim veseljem pomagali. Dobili smo sadike različnih vrst solate, od zelene do rdeče, paradižnikov in paprike, brokolija ter kumar. Sami smo vzgojili še sadiko hokaido buče. Posejali pa smo korenček in kumare. Za označitev vrst zelenjave smo uporabili palice in napise, katere so napisali otroci sami. Seveda pri delu ni šlo brez Eko himne in obilice dobre volje. Na končni izgled našega zelenjavnega vrta smo bili zelo ponosni in ga z veseljem pokazali še ostalim otrokom iz vrtca.

Za zalivanje vrta in odstranjevanje plevela skrbijo »eko frajerji«. Vsak dan izžrebamo dva, ki opravita določena opravila. Opravila imamo v igralnici slikovno prikazana. V deževnih dneh so si otroci izdelali tudi zalivalke iz risalnih listov, katere krasijo našo garderobo.

Kar pa je bilo otrokom še posebej všeč, je bila priprava naše solate, ki so jo sami nabrali, umili, natrgali ter dodali kis in olje. Pojedli smo jo zraven kosila, in kot je bilo tudi za pričakovati, je bila to najbolj okusna solata do sedaj. Vse ostale pridelke bomo pridno pobirali še naprej in jih z velikim veseljem tudi pojedli ter delili z ostalimi otroki iz vrtca.

2. METODE

Pri našem projektu smo uporabili naslednje metode:

- opazovanje,
- odkrivanje in raziskovanje,
- pogovor in pripovedovanje,
- lastne dejavnosti,
- prikazovanje in demonstriranje.

3. REZULTATI

Kljub »drugačnemu« šolskemu letu smo zastavljene cilje realizirali. Otroci so osvojili nove pojme, se seznanili z različnimi opravili na vrtu, podrobneje spoznali določene vrste zelenjave in imeli možnost priprave in okušanja le-te. Postali so tudi bolj pozorni na zelenjavo pri prehrani, jo poimenovali in jo z večjim veseljem tudi okušali.

Pri vseh opravilih sem opazila pri otrocih veliko veselja in dobre volje, kar je nekaj najlepšega.

4. ZAKLJUČEK

Naravo in vse, kar je povezano z njo, moramo otrokom približati na različne načine. Zdi se mi zelo pomembno, da si že od malih nog razvijajo spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave, da pridobivajo izkušnje kako lahko sami prispevajo k ohranjanju narave, ter da razvijajo čut do nje.

Zelo pomembno pa je tudi, da otroci spoznajo, da je zdrava prehrana in gibanje zelo pomembno za njihovo zdravje, zato sem mnenja, da je vrt skoraj nujen, če ne celo obvezen del vsakega igrišča pri vrtcu.

5. LITERATURA

1. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport
2. Godler U. (2016). Vrtnarjenje za otroke: 24 odličnih idej za gredice, balkone in cvetlične lončke. Tržič: Učila International
3. Katalinič D., Tratnjek L., Anželj B. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport

Naša čudovita narava

Ani Fajdiga

Vrtec Najdihojca Ljubljana

ana305@gmail.com

Okoljska tematika ima dan danes v svetu veliko pozornosti, saj Zemljo pestijo številne okoljske spremembe in naravne katastrofe. Od vsakega posameznika je odvisno, ali bo omenjena tema ostala samo pri pozornosti ali bo pristopil k dejanjem aktivno in pričel živeti bolj naravi prijazno. Trenutno razmišljanje, da je narava samoumevna in neuničljiva, je potrebno hitro nadomestiti z aktivnim obnašanjem in dejanji, ki bodo pomagala ohraniti našo Zemljo primerno za življenje nas in naših zanamcev.

Vloga vzgojitelja v vrtcu je pri tem lahko zelo velika, saj lahko otroku na enostaven in razumljiv način posreduje informacije, mu zastavlja vprašanja ter zaseje semena zanimanja za naravoslovno tematiko. S tem pri njem razvija spoštljiv, naklonjen in odgovoren odnos do narave že v predšolskem obdobju. Obenem so otroci lahko posledično tudi pravi motivatorji svojim staršem, ker jim pridobljene informacije, vprašanja in izkušnje iz vrtca, posredujejo v domače okolje.

Ključne besede: otroci, gozd, odgovornost do narave, lepote narave

Abstract

Environmental issues are receiving a lot of attention in the world today, as the Earth is plagued by many environmental changes and natural disasters. It depends on each individual whether the mentioned topic will remain only in the spotlight, whether he will approach the actions actively and start living much more nature-friendly. The current thinking that nature is self-evident and indestructible needs to be quickly replaced by active behavior and actions that will help keep our Earth fit for the lives of posterity.

The role of the educator in the kindergarten can be very big, as he can provide the child with information in a simple and understandable way, ask him questions and sow interest in science topics. In this way, he develops a respectful, sympathetic and responsible attitude towards nature already in the preschool period. At the same time, children can be real motivators for their parents, because they pass on the information, questions and experiences gained from kindergarten to their home environment.

Keywords: children, forest, responsibility to nature, beauties of nature

1. UVOD

Naš vrtec se nahaja v središču urbanega okolja mesta Ljubljane, ob neposredni bližini krajinskega parka Šišenski hrib, tudi Tivoli, Rožnik in Koseški bajer niso preveč oddaljeni za hitre noge 5-6 letnikov. Zato imamo neprecenljivo prednost, da lahko skoraj vsak dan obiščemo različne ekosisteme. Na poti do gozda, v gozdu, ob vodi, potočku opazujemo in spoznavamo naravo v vseh letnih časih. Pogovarjamo se o spoštljivem odnosu do narave, opazujemo ter spoznavamo rastline in živali ter njihova okolja, sprašujemo se, kaj lahko naredimo zanjo, da bo ostala lepa in neokrnjena, se igramo v gozdu,

vdihujemo vonj narave ... Ob tem otroci aktivno sodelujejo in raziskujejo, včasih pa vpletemo v raziskovanje tudi starše.

Namen načrtovanih naravoslovnih vsebin v predšolskem obdobju je, da otroci občutijo odgovornost do narave ter pridobijo izkušnje in temeljna spoznanja o sebi ter drugih; o človekovem odnosu do narave, naravnih silah in njihovi uporabi (Fošnarič in Katalinič, 2012).

CILJI: - Pridobiva spoštljiv in naklonjen odnos do narave.

- Otroci doživljajo in spoznavajo živo in neživo naravo v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnosti.
- Otroci odkriva in spoznava živa bitja in njihova okolja.
- Otroci so aktivni raziskovalci.

2. METODE

Pri omenjenih dejavnostih, ki smo jih izvajali čez vse šolsko leto, so bile uporabljene metode pogovora, poslušanja, demonstracije, opazovanja, raziskovanja, preizkušanja, razvrščanja, igra, spodbujanja aktivnega učenja in sodelovanja.

3. REZULTATI

Naše raziskovanje se je pričelo v začetku šolskega leta s tednom mobilnosti. Na sprehodih smo opazovali promet in ugotavljali, kam gre »umazanija«, ki jo promet ustvarja. Spraševali smo se, ali je zrak v sobi bolj čist kakor zunaj. Uporabili smo dve čisti, beli krpici. Eno smo obesili v sobi, drugo na igrišče. Ugotavljali smo, kakšni bosta postali. Otroci so rekli, da bo zunanja postala črna, da bo vsak dan spreminjala barve, da bo mavrična, če bo sonce in nato dež, če bo strela, se bo krpica strgala, siva, umazana, eden je rekel, da bo ostala bela, notranja bo čista, lepa snežno bela, umazana ... Krpice smo dnevno opazovali in čakali na spremembe. Ves čas sta bili beli. Po štirinajstih dneh poskusa, ko smo krpici primerjali, smo ugotovili, da je zunanja krpica malce bolj siva. Opazili smo, da je bila notranja krpica še vedno mehka, dišeča in bela, zunanja, ki je bila izpostavljena naravnim pojavom, je bila trda, sivkasta in »smrdeča«. Naše ugotovitve so bile, da je zrak dokaj čist, vendar »smrdi«. Nato smo krpico pogledali pod mikroskopom, kjer smo našli majčkene črne delce – »umazanijo«.

Slika 1: Poskus s krpicama

spoznali, koliko živalim drevo nudi dom in zakaj je bolna drevesa dni bonton. V Tivoli smo tako odšli pogledati veverice in ptice, ki živijo na drevesih. Odnegli smo jim tudi nekaj semen, jabolk in lešnikov. Spraševali smo se, kdo jim je naredil hiške in ali lahko tudi mi doma zgradimo dom za kakšno žival.

Opazovali smo tudi polže, deževnike in žabe v njihovem življenjskem okolju. Z njimi smo ravnali spoštljivo in odgovorno. Deževnike smo po dežju reševali z asfaltnih površin in jih vračali na zemljo.

Nato smo v gozdu vonjali naravo, ki je dišala popolnoma drugače, kakor ko smo se sprehajali ob cesti. Vonjali smo cvetlice in tudi gozdni vonj po gnilobi. Ugotovili smo, da listje, ki pade z drevesa, razpade in pognoji zemljo, tako lahko drevo spomladi ponovno ozeleni. Na velikem platnu smo si ogledali oddajo Infodrom o jesenskem listju in spoznali, zakaj jeseni listje odpade. Liste smo opazovali skozi mikroskop in ugotovili, da imajo žile, ravno tako kot mi.

V gozdu smo se igrali detektive. Iskali in ugotavljali smo, kako se drevesa v gozdu imenujejo, kakšne plodove imajo in kakšne listke ali iglice imajo.

Slika 2: Detektivi v gozdu

Ob potoku smo se igrali in spraševali, kje se potok začne. Ko smo sledili potoku, smo ugotovili, da priteče iz »lisičje luknje«.

Obisk Koseškega bajerja je vedno pravo doživetje. Opazovanje različnih ptic je naša strast. Opazovali smo gnezdenje laboda, njegove mladičke, zaščitniško obnašanje staršev in njihovo plavanje po bajerju. Opazili smo tudi račko in racmana, ki ju sedaj že zelo dobro ločimo. Naleteli smo na sramežljivo vodno kokoško, ki nas je po gibanju resnično spominjala na pravo kokoš.

Slika 3: Biotska raznovrstnost

Pozimi smo raziskovali led in pri tem uporabljali vsa čutila. Spraševali smo se, kako se obnaša led na toplem, kaj se z njim zgodi, kakšen je na otip, kakšen je okus, topili smo ga in našli v njem igračko ter se drsali. V mrazu smo pihali milne mehurčke in ugotavljali ter opazovali, kaj se z njimi pri nizkih temperaturah dogaja.

Slika 4: Milni mehurčki pri nizkih temperaturah

V vseh letnih časih smo v naravi opazovali odpadke v naravi, se o njih pogovarjali, jih ločevali in ugotavljali, kaj pomeni recikliranje. Odpadke smo ponovno oživili z izdelovanjem »gregorčkov« (jajčne škatle, lesene palčke, tetrapaki ...), ki so jih otroci spuščali po vodi, novoletnih voščilnic iz časopisnega papirja, ki so krasile tople praznične domove otrok in onemoglih ljudi. Pred pustnim časom smo izdelali pravega kurenta iz pisarniško razrezanih ostankov, reklam, večjih kartonskih škatel, jajčne škatle, plastenke in plastične kanglice.

Slika 5: Kurent iz recikliranega materiala

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Seznanjanje otrok z okoljsko problematiko in naravoslovnimi temami je v današnjem času nujen proces, saj bodo v prihodnosti oni živeli na tem planetu. Pri omenjenem ozaveščanju menim, da ima veliko vlogo vzgojitelj, ki lahko s svojim zgledom vzgaja otroke na način, ki je prijazen do narave. Pomembno je, da v vrtcu negujemo radovednost in raziskovalni duh otroka, saj otrok z raziskovanjem in spoznavanjem pridobiva svoje izkušnje, ki jih nato »odnese« s seboj v življenje.

5. LITERATURA

- Fošnarič, S. in Katalinič, D. (2012). *Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja*. Maribor: Pedagoška fakulteta
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport

Deževnik od blizu

Anita Kirbiš

OŠ Starše, vrtec Pikapolonica Marjeta

anita.kirbis@guest.arnes.si

V letošnjem šolskem letu nam je maj postregel z obilnimi padavinami in nam olajšal pot do iskanja deževnikov, saj jih je bilo povsod veliko. Otroci so se deževnikov bali ali pa se jim je gnusil. Glavni namen tega projekta je bil, da smo ga opazovali, ga preučevali, se z njim spoprijateljili in ugotovili, da ni naš »sovražnik«, ampak je lahko naš zaveznik, predvsem v naravi in ustvarjanju rodovitnih tal. Zelo pomembno je, da že zelo zgodaj pri otrocih začnemo z razvijanjem naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave, saj bodo le tako otroci naravo spoštovali in v njej uživali ter jo z veseljem raziskovali.

Ključne besede: zgodnje naravoslovje, deževnik, raziskovanje, prvo starostno obdobje

Abstract:

In this school year, May served us with abundant rainfall and made it easier for us to find earthworms, as there were plenty of them everywhere. The children were afraid of or disgusted by them. The main purpose of this project was to observe the earthworm, study it and find that it is not our »enemy«, but that it can be our ally, especially in nature and the creation of fertile soil. It is very important that we start developing a favorable, respectful and responsible attitude towards living and non-living nature at an early age, because only in this way will children respect and enjoy nature and be happy to explore it.

Key words: early natural science, earthworm, exploration, first age period

1. UVOD

V Kurikulumu za vrtce (1999) je zapisano, da je narava tisto področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje, s poudarkom predvsem na pridobivanju izkušenj z živimi bitji ter veselju pri raziskovanju in odkrivanju.

Zelo pomembno je, da raziskovanje in reševanje zastavljenega problema prilagodimo otrokovi starosti oz. njegovi kognitivni razvojni stopnji, saj se lahko zgodi, da bo otrok nova znanja sicer sprejel, a jih ne bo razumel, če je raziskovalni problem preveč abstrakten in oddaljen od otrokovega vsakdanjega življenja (Petek, D., 2021). Otrokom je raziskovanje narave zelo zanimivo, saj nenehno spoznavajo in odkrivajo nekaj novega. Prav zaradi tega jim moramo približati naravno okolje že v najzgodnejših letih na čim bolj privlačen in zanimiv način, da ga

bodo lahko raziskovali z vsemi svojimi čutili, kajti le tako si bodo zapomnili vse, kar bodo odkrili.

Predšolski otroci so zelo radovedni, radi imajo naravo, zelo jih zanima vse, kar je živo. Predsodkov in strahu do živali nimajo ob rojstvu, ampak jih pridobijo od drugih ljudi, zato je še toliko bolj pomembno, kakšen odnos do narave imajo tisti, ki so veliko z otrokom, saj to prenašajo na njega. Predsodke, ki si jih pridobijo otroci v zgodnjem obdobju, pa je zelo težko odpraviti (Kirbiš, 2000).

2. CILJI IN METODE

Cilj, ki smo si jih zastavili in jih realizirali:

- Otrok spozna deževnika v naravnem okolju.
- Otrok z natančnim opazovanjem deževnika ugotovi njegove zunanje prepoznavne značilnosti.
- Otrok spozna vlogo in pomen deževnika pri mešanju in prezračevanju prsti.
- Otrok si razvija pozitivne občutke in spoštljiv odnos do deževnika.
- Otrok sodeluje pri pripravi terarija in skrbi zanj.

Metode, ki smo jih uporabili pri delu:

- igre, opazovanja, raziskovanja, pogovora, razlage, pojasnjevanja, ustvarjanja, čutnega zaznavanja, lastne aktivnosti.

3. REZULTATI

V mesecu maju smo na sprehodu večkrat srečali deževnika. Ker smo pri otrocih zaznali nekakšen strah ali bolje rečeno negativne občutke do deževnikov, smo se odločili, da jih spoznamo malo поблиže. Otroci so stari od enega do treh let, projekt je trajal 14 dni.

Najprej smo z ogledom dokumentarne oddaje o deževniku ugotovili, kje ga lahko poiščemo, kakšen je in kako se giblje. Poiskali smo tudi slikanice in fotografije ter si ga dobro ogledali, da ga bomo v naravnem okolju lažje našli. Takoj smo si poiskali vedra in lopatke ter ga šli iskat na njivo. Otroci so brskali in kopali po njivi opazovali rastline in živali ter bili zelo veseli, ko smo našli prvega.

Po prvih neuspehlih poskusih, da bi ga kdo prijel ali vsaj pobožal, sem ga prijela in božala sama.

Slika 1: Prvi stik z deževnikom

Otroci so opazovali, kopali in iskali naprej, vendar so nenehno pogledovali, kaj dela deževnik na moji roki. Pogledali smo, če ima vse, kar smo se o njem že naučili. Opazovali smo ga tudi s povečevalnim steklom. Otroci so se mu vedno bolj približevali. Ko smo nabrali deževnike, zemljo, odmrlo listje, smo se odpravili nazaj v vrtec, kjer smo s skupnimi močmi naredili bivališče za

deževnike - terarij in deževnike dali vanj. Nekaj otrok se je že opogumilo, saj so mi pomagali ter čisto nežno prijeli deževnika in ga dali v terarij. Drugi so še vedno opazovali, se zraven zmrdovali in tresli. Deževnike smo postavili v igralnici na vidno mesto, kjer smo za njih skrbeli in jih opazovali ter hranili. Po poti do vrtca smo na travniku našli tudi glistine.

Slika 2: Nabiramo deževnike

Naslednji dan smo dali največjega deževnika na mokro mizo in ga opazovali s prostim očesom in povečevalnimi stekli, opisali smo ga in spremljali njegovo gibanje. Ugotovili smo, kako se premika in ga posnemali. Otrokom je bilo posnemanje zelo težavno, saj so pri lezenju uporabljali noge in roke. Šele ob daljšem opazovanju in posnemanju je ena deklica dala roke na hrbet in poskušala lesti brez rok in nog. Ostali so jo posnemali.

Slika3: Lezem kot deževnik

Ob opazovanju deževnika smo opazili, da je deževnik na mizi puščal sled, ki so jo otroci potem nadaljevali. S prstom so po mizi ustvarjali deževnikove sledi, druga skupina otrok, pa je deževnike oblikovala iz slanega testa.

Razvijali smo tudi grafomotoriko in sensoriko. Otroci so se po želji razvrstili v tri skupine, pri prvi skupini smo natikali kroglice na palčke in kasneje nizali na vrvico ter s tem ustvarjali deževnike. S tipanjem smo dobili občutek, da ima deževnik kolobarje. Druga skupina je na senzoričnih tablah s prsti tipala različne materiale (poti, po katerih leze deževnik). Pri tretji skupini smo z deževniki (plastične šivalne igle) lezli v luknjico in iz luknjice, torej smo šivali.

Slika 4: Razvijanje prstne spretnosti

Tudi matematiko smo vključili v naš projekt in spoznavali izraze za opisovanje položaja predmeta in sicer NA, POD, V. Otroci so imeli vsak svojega deževnika narejenega iz blaga ter kocko, na kateri so bile slike deževnika v škatli, pod stolom in na mizi. Vzgojiteljica je vrgla kocko, otroci so pogledali sliko na kocki in ugotovili, kje je deževnik ter svojega dali na ustrezno mesto. Nato so se otroci skupaj z deževnikom postavili na ustrezno mesto. Na koncu so bili še otroci deževniki in so glede na položaj kocke zlezli na ustrezno mesto na mizo, pod stol ali v škatlo. Iskali smo tudi dolge in kratke deževnike ter jih med seboj primerjali.

Slika 5: Povezovanje z matematiko

Ko smo deževnika vrnil v naravno okolje, so bili otroci žalostni, saj so ga vsakodnevno opazovali in zanj skrbeli. Vsi so se hoteli posloviti od njega in čisto vsak otrok ga je na koncu vsaj pobožal, večina pa ga je držala tudi v roki. Brez strahu in brez gnusa. Zemljo in glistine, ki so jih deževniki naredili v steklenih kozarcih, pa smo uporabili in posejali pšenico ter špinačo, ki ju naprej opazujemo, kako rasteta.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so ob opazovanju in skrbi za deževnika pokazali veliko mero odgovornosti in čustvene navezanosti na deževnika. Ob tem so se veliko naučili in si bodo to tudi zapolnili, saj so bili v raziskovanje vključeni z vsemi čutili. Otroci so spremenili tudi čustven odnos do deževnika, saj so se ga na začetku bali, oziroma se jim je gnusil, na koncu pa so bili žalostni, da je moral nazaj v naravno okolje. Zato je v tem obdobju zelo pomemben vzgled otroku, saj če bomo otroku že sedaj privzgojili negativen odnos do živali, ga ne bomo nikoli več izkoreninili. Žal bo takrat zamudil veliko lepih trenutkov v svetu narave.

5. LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Mag. Darija Petek (b.d.), Pridobljeno iz <https://www.dlib.si/stream/URN:NBN:SI:doc-TQJF0VFP/979159d1-921e-423b-b0e7-db7bb48454e8/PDF>, dne 25.5.2021.

Kirbiš, J. (2000), Spoznavajmo z vivarijem. Ljubljana: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Po pravljici v svet odpadkov in vode

Antonija Stankovič

Otroški vrtec Metlika

antonija.stankovic@vrtec-metlika.si

Predšolski otrok je zelo aktiven, rad spoznava in raziskuje okolje. Odrasli ga pri tem usmerjamo in mu pomagamo, da bo razumel svet, v katerem živi. Ob tem prizadevanju se ponuja vzgojiteljem veliko možnosti za vsestransko oblikovanje otroka.

Ena od možnosti, kako spodbuditi otroka in pristopiti k razumevanju problema onesnaževanja okolja, je tudi pravljica, s katero spodbudimo otrokovo domišljijo, da se poveže z realnostjo v današnjem svetu – onesnaževanjem vode in narave.

Projekt Odpadki in voda smo v skupini začeli že lansko jesen, ko so otroci spoznali eko pravljico, in ga nadaljevali letošnjo pomlad.

Preko pravljice so otroci z aktivnim sodelovanjem pri različnih dejavnostih spoznali problematiko onesnaževanja narave z različnimi odpadki in odplakami. Spoznavali so domače okolje in se usmerjali v aktivno delovanje pri skrbi za okolje s čistilno akcijo, z zbiranjem starega papirja in varčevanjem z vodo. Z izdelovanjem različnih izdelkov iz odpadnega materiala so spoznali, da lahko ponovno naredimo uporaben izdelek.

Ključne besede: otrok, onesnaževanje narave, odpadki, pravljica, voda

Abstract

The preschool child is very active, likes to learn about and explore his environment. As adults, we guide him in this and help him to understand the world in which he lives. In addition to this effort, there are many opportunities for educators for comprehensively shaping the child.

One of the ways to encourage the child and approach the understanding of the problem of environmental pollution is also a fairy tale to stimulate the child's imagination, which is connected with the reality of today's world – water and nature pollution.

The project "Waste and Water" was started in the group in autumn when the children learned about the eco-fairy tale and was continued in spring.

Through the fairy tale, the children learned about the problem of nature pollution with various wastes and sewage through various activities and active participation. They learned about the local environment and were guided on actively working to preserve it through a clean-up campaign, collecting waste paper and conserving water. They realized that useful products can be made by reusing waste materials.

Key words: child, nature pollution, waste, fairy tale, water.

1. UVOD

Pravljice so opredeljene kot pripovedi, v katerih se dogajajo neverjetne, samo v domišljiji mogoče stvari. V stvarnem življenju pa človek v življenjsko nevarnost pahne stotine živalskih vrst. To niso pravljice. Ob posledicah teh dejanj naj se v posamezniku vzbudi čut iz pravljič, in sicer tako, da moramo ravnati s čutom, z odgovornostjo do sebe, drugih in do okolja (Katalinič, 2002).

Pri izvajanju projekta sem izhajala iz eko pravljice Zmeda v gozdu, ki jo je napisala sodelavka Katarina Kukman. V pravljici je Gozdni škrt onesnažil potok z avtomobilsko gumo, ki jo je želel natakni na svoje kolo. Guma je bila seveda prevelika, zato jo je škrt zavrzel. Živali iz gozda so bile jezne nanj, saj niso mogle piti vode in se umivati v potoku. S skupnimi močmi so odstranili gumo, Gozdni škrt pa jo je odpeljal na odpad.

Pravljico je treba večkrat ponavljati zaradi otrokovega razumevanja sebe. Ko se poistoveti z junakom, spreminja tudi svoje vedenje in doživljanje sveta (Zalokar Divjak 2002). Prav zato smo tudi našo pravljico večkrat obnavljali. Otroci so jo kmalu začeli samostojno pripovedovati. V otrocih je pravljica že takoj vzbudila zanimanje, saj se velikokrat sprehodimo do bližnjega potoka Obrha, kjer opazujemo potok, rastline, delo bobrov, poslušamo ptičje petje, na manjšem igrišču se tudi igramo. Po obravnavani pravljici so na sprehodu v Obrh otroci postali pozorni na odpadke, ki so ležali v vodi in na bregu.

1. Onesnaženje vode

Razmišljanja otrok pri opazovanju odpadkov v vodi so bila naslednja:

- V plastiko se lahko zapletejo ribe. Kaj, če riba poje vrečko? Jo boli trebuh? Kaj, če ribe bolj spodaj pod smetmi plavajo?
- Voda je rjava kot zemlja. Ne bi je pili, bi umrli, bi nas roke ali kost noter v roki bolela. Jaz bi tak rekel: Au!
- Če ne bi bilo vode, bi iz morja tekla, ne bi se mogli umivat, ne rok, ne nič.

V naslednjih dneh smo izvedli veliko aktivnosti, povezanih z vodo:

- sprehod do potoka Obrha, izvira Suhorja in reke Kolpe,
- poskus varčevanja z vodo – Koliko vode porabim pri umivanju rok? – primerjava,
- čiščenje vode s preprosto čistilno napravo,
- spoznavanje kroženja vode v naravi s poskusom,
- izdelava dežemerja iz plastenke – otroci so ga poimenovali »meternica«, ker z njim merimo – opazovanje količine vode in izhlapevanja,
- obisk vrta – uporaba deževnice za zalivanje,
- sprehod v dežju,
- izvedba teka podnebnih sprememb.

2. Odpadki v gozdu

Njihova razmišljanja sem povezala še s pogovori ob slikah onesnaženja vode in gozda. Otroci so menili:

- To je največ smeti, v koš bi jih mogli dat ali pa s kamionom odpeljat.
- Če bi mravlje mele na hrbtu smeti, bi umrle. Živali bi mogle splezat na drevo, ko je toliko smeti.
- A misliš, da ta fantek ni videl koša za smeti, da je vrgel kar na tla?

Izvajali smo aktivnosti v zvezi z odpadki:

- izdelava barvnih škatel za razvrščanje plastike in papirja,
- obisk ekološkega otoka, ločevanje odpadkov,
- ozaveščanje ob ogledu filma o odpadkih,
- ozaveščanje staršev prek oglasne deske o zmanjševanju odpadkov,
- nevihta idej Kaj lahko izdelam iz plastenke?,
- obeležje dneva Zemlje, pogovor ob globusu ter ogled filma o planetu Zemlji,
- glasbene in likovne dejavnosti na temo,
- izdelava strašila iz odpadnih oblačil za naš vrt,
- izvedba čistilne akcije v okolici vrtca,
- zbiralna akcija starega papirja,
- izvedba aktivne zgodbe Čistilna akcija in iger Morje boli trebuh ter Tekma s časopisnim papirjem.

Zelo zanimiva aktivnost je bila nevihta idej »Kaj lahko izdelam iz plastenke?«, saj so otroci predlagali, da lahko naredimo fračo (zavezali bi vrvice, žogico bi imeli, bi napeli, pa pfff), lonček za rožo, poseben avto, lonček za pitje vode, trobento, plastenko za igro v banji (daš noter vodo in žajfico, pa stisneš, pa ven šprica), natikače (ko sploščimo plastenko), oklep za igračo želvico, podstavek za sladoled, vetrnico.

2. METODE

Metode dela: igra, pripovedovanje, pogovor, poslušanje, raziskovanje, opazovanje, eksperiment, lastna aktivnost, sodelovanje s starši.

3. DISKUSIJA

Otroci so ugotovili, da vsak dan odvržemo v smeti veliko odpadkov, tako bioloških kot plastičnih in papirnatih. Vsi se trudimo, da bi zmanjšali porabo odpadne embalaže. Otroci na sprehodih vedno opozorijo na smeti, ki ležijo na tleh.

Velikokrat obiščemo vrt, zalijemo z deževnico rastlinice in pozdravimo naše strašilo, ki so mu otroci dali ime Franček. Opazujemo in beležimo vodo v dežemerju, predvsem pa varčujemo z vodo pri umivanju rok, tako da privijemo pipo, ko si roke milimo.

Otroci so pridobili izkušnje, kako lahko sami in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so z različnimi dejavnostmi začutili, kako je pomembno, da skrbimo za naše okolje, pa čeprav z majhnimi dejanji. S prebiranjem pravljice se je v otrocih razvila odgovornost, da bodo nekoč znali naravi prisluhniti in jo čuvati.

5. LITERATURA

1. Cilenšek, B. (1971). *Otrok in okolje*. Ljubljana: Zavod za šolstvo SR Slovenije.
2. Jimenez, N.&E. (2011). *Skrbimo za naš planet*. Voda Pljusk! Ljubljana: DZS
3. Katalinič, D. (2008). *Iz sveta pravljič v svet narave*. Murska Sobota: Pomurska založba.
4. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
5. Menih, K., Srebot, R. (1996). *Igrajmo se ekologijo*. Ljubljana: Domus.
6. Menih, K., Srebot, R. (1993). *Prebujena trata: aktivne zgodbe*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
7. Zalokar Divjak, Z. (2002). *Brez pravljič ni otroštva*. Krško: Gora.
8. <https://www.youtube.com/watch?v=vbM6nY6lvbY>

Ptice pred oknom naše igralnice in v okolici

Barbara Judež

Vrtec Vrhovci, enota Rožnik

barbara.judez@yahoo.com

V prispevku je predstavljeno, kako je naključno bližnje srečanje s ptico, sprožilo proces enomesečnega opazovanja ptic in spodbudilo zavedanje sobivanja s temi ljubkimi bitji, ki so vsak dan z nami, a jih zaradi hitrega način življenja in hrupnega mestnega okolja redko opazimo.

Radovednost in motiviranost otrok, sta otroke ves čas vodili k (pro)aktivnemu vključenju v proces. S prinašanjem slikovnega materiala, pripomočkov za opazovanje, knjig o pticah ter seveda s postavljanjem nešteti vprašanj in iskanjem odgovorov nanje, je svet ptic za mesec dni postal osrednji del naših dejavnosti. Odgovore na vprašanja, ki so se otrokom porajala, so včasih našli pri strokovnih delavkah oddelka, včasih pa so z njuno pomočjo kot vir informacij uporabili priročnike in svetovni splet, pri čemer je bila najpogosteje obiskana spletna stran Društva za opazovanje in proučevanje ptic Slovenije (DOPPS). Z neposrednim opazovanjem so otroci obogatili svoje zavedanje sobivanja z drugimi živimi bitji, z iskanjem odgovorov pa nadgradili znanje o pticah, kar so izkazali na kvizu o pticah, ki je bil zaključni dogodek tega raziskovalnega procesa.

Ključne besede: ptice, opazovanje, bivalno okolje, sobivanje

Abstract

The article presents how a coincidental close encounter with a bird triggered a month-long bird watching activity and fostered awareness of coexistence with these lovely creatures that are around us every day and however are rarely seen due to their fast-paced lifestyle and noisy urban environment.

The curiosity and motivation of the children have always led them to (pro) active involvement in the process. By bringing pictorial material, observation aids, and books on birds, and of course by asking countless questions and finding their answers, the world of birds has become a central part of our activities for a month. The answers to the children's questions were sometimes found by the department's nursery teachers, and frequently the latter used manuals and the Internet as a source of information, whereby the most frequently visited website was the Society DOPPS – BirdLife Slovenia. Through direct observation, the children have enriched their awareness of coexistence with other living beings and by searching for answers, they have upgraded their knowledge about birds, which they demonstrated in the bird quiz being the final event of the research in question.

Key words: birds, observation, habitat, coexistence

UVOD

Vse današnje ptice so v neposrednem sorodstvu s plazilci, saj izvirajo iz krilatih dinosavrov. Med evolucijo so ptice pridobile sposobnost uravnavanja telesne temperature, najodličnejša lastnost ptic, ki jo je prinesel evolucijski razvoj, pa je letenje. Sposobnost letenja je zahtevala več prilagoditev, najpomembnejša pa je bila napolnitev kosti z zrakom, kar je njihovo težo močno zmanjšalo in omogočilo letenje (Gutjahr, 2014).

Človeštvo je v tisočletjih razvoja civilizacije in z gradnjo mest vplivalo na ravnovesje biotske raznovrstnosti, kar je oblikovalo drugačen življenjski prostor z novimi posebnostmi. Vrste, ki so se znale prilagoditi tem posebnostim, so lahko v teh okoljih našle svoj novi prostor za bivanje.

Mesto Ljubljana ima bogato zbirko različnih vrst ptic, saj jo pokriva kar $\frac{3}{4}$ zelenih površin. Leži na selitvenih poteh ptic, med gozdovi in travniki, med ravninami in gričevji, v objemu rek Save in Ljubljanice. Mestno središče nudi dom domačemu vrabcu, domačemu golobu, kosu in veliki sinici, pred nekaj leti pa so se vrstile tudi sive vrane. Industrijske površine in površine velikih nakupovalnih trgovskih centrov niso prostor, kjer bi ptice množično iskale dom. Mestna naselja z večjim deležem zelenih površin nudijo dobre pogoje domačemu vrabcu, domačemu golobu, zelencu, liščku, kosu, taščici in ščinkavcu. Primestna naselja so obdana z gozdovi in kulturno krajino. Tu so prisotne enake vrste ptic kot v mestnih naseljih, zaradi prisotnosti kmetij pa se tu pojavlja še kmečka lastovka. Bližina gozda pa zlasti v zimskem času sem prinese tudi gozdne vrste kot sta veliki detelj in brglez. Kulturna krajina zaradi intenzivne obdelave njiv in travnikov pticam ne ustreza. Gozdne površine Ljubljane imajo raznovrstno sestavo in nudijo dom črni žolni, ščinkavcu, taščici, moč pa je opaziti tudi skobca, kragulja, lesno sovo in malo uharico. Ob rečnih strugah Ljubljane je zaslediti sivo čapljo, redke primerke vodomca, ob stoječih vodnih površinah pa tudi mlakarico, malega ponirka in laboda grbavca (Tome, 2013).

Z otroki smo se lotili opazovanja ptic v okolici našega vrtca, ki je del ene od četrtnih skupnosti Ljubljane. Glavni namen opazovanja je bil ugotoviti, katere ptice živijo v naši neposredni bližini, spoznati njihove značilnosti in postati dober opazovalec ptic. V procesu so sodelovali otroci stari 4-6 let.

METODE

Za doseg ciljev so bile uporabljene metoda opazovanja, metoda razlage in metoda pogovora, v katerem so bila vprašanja deloma oblikovana vnaprej, deloma pa so se oblikovala sproti glede na predznanje otrok in njihovo zanimanje.

RAZPRAVA

1. Okolje vrtca

Vrtec Rožnik se nahaja v zelenem okolju ljubljanske četrtne skupnosti Rožnik. Bližina gozda, travnikov in potoka ponuja prijazno bivalno okolje za ptice. Tudi igrišče vrtca je bogato z zelenjem – velika travnata igralna površina, drevored platan, javori, jablane, vrba, japonska češnja, lipa, nekaj nizkih okrasnih grmov ter zeliščno zelenjavni vrt.

2. Naključno bližnje srečanje s ptico

K opazovanju nas je spodbudil nepričakovan dogodek in sicer v času, ko so otroci prihajali v vrtec. Pred oknom igralnice je nekega jutra na tleh nepremično obležala ptica. Prva misel je bila, da je ptica poginila, a se je izkazalo, da je bila živa. Razmišljanja otrok o tem, kaj se je zgodilo, so bila različna: utrudila se je med letom, napadel jo je maček, zbolela je, žalostna je, ker je izgubila prijatelje... Razmišljali smo tudi o možnosti, da se je med letom zaletela v okno.

V času ko smo ptico opazovali in ugotavljali, kaj je razlog njenemu stanju, je v vrtec prišla deklica z mamo, ki je biologinja in ljubiteljska poznavalka ptic. Potrdila je domnevo o trku v okno. Razveselila nas je s pojasnilom, da bo s ptico še vse dobro. Previdno jo je položila na mesto, kjer je bila na varnem pred mačko in tam počakala, da si opomore od šoka ob trku.

Otroci, ki so bili priče dogodku, so o njem precej vznemirjeni razlagali preostalim otrokom, ki so v vrtec prišli kasneje. Želeli so vedeti katera ptica je bila in zakaj se je to zgodilo. Na prvo vprašanje smo takoj našli odgovor, šlo je za kosa, na drugo pa smo se po odgovor obrnili na spletne strani DOPPS-a.

3. Katere ptice bodo obiskale našo ptičjo hiško?

Med iskanjem odgovora smo naleteli na razdelek o opazovanju ptic. Skupaj smo ga pregledali in se odločili, da se preizkusimo kot opazovalci ptic in raziščemo, katere ptice bi še lahko uzrli pred našim oknom. Prej opisanega dogodka pa na srečo nismo več doživeli.

Da bi imeli več možnosti za opazovanje, smo pred okna igralnice obesili dve ptičji hiški, nekoliko večjih dimenzij (dolžine 1 m), tako da je bila opazovalna površina večja. Tako smo lahko kadar koli s pogledom ošvrknili naš »laboratorij«. Ko smo v obe hiški nasuli semena za ptice, katera smo pred tem med sprehodom kupili v bližnji trgovini, je bilo razlogov za veselje kmalu veliko.

Slika 1: opazovalni »laboratorij«

4. Pridobivanje novega znanja iz življenja ptic

Otroci so ugotovili, da je za opazovanje ptic potrebno umiriti telo, močno upočasniti gibanje ter prenehati z glasnim govorjenjem. Nad prihodom ptic v našo bližino so bili tako navdušeni, da so tudi doma iskali slike ptic in jih prinesli v vrtec. Z njihovo pomočjo in z uporabo spletnih strani DOPPS-a in Wikipedije, smo našli imena ptic, ki so obiskovale naši krmilnici. Nabor je bil bogat: sinica, zelenec, taščica, vrabec, lišček. Pod hiškama pa sta semena, ki so izpadla iz hišk, pobirala kos in grlica. Vrane, ki so sicer redne obiskovalke našega igrišča, niso prišle blizu.

Ker so na sprehodih otroci večkrat zaznali ptičje oglašanje, so želeli izvedeti, katere ptice slišijo. Na straneh DOPPS-a smo po ključu za določanje vrtnih ptic po oglašanju, razvozlali tudi to uganko.

5. Predstavitev novih znanj o pticah

Bogastvo informacij v knjigah in na spletu je otroke kar vabilo, da raziščejo tudi ptice, ki jih v naši okolici ni. Iz slikovnega materiala smo skupaj pripravili plakat, na katerem so otroci ptice razvrščali glede na bivalno okolje, vsako pa so označili še z dogovorjenim simbolom za ptico selivko. Otroci so se k plakatu večkrat vračali in imeli ob njem živahne pogovore.

Slika 2: plakat bivalnih okolij različnih ptic Slovenije

Ptice so otroci risali po predlogi, tako da so posnemali obliko njenega telesa in barvo, s čimer so utrdili nekatere prepoznavne lastnosti posamezne vrste. Poleg risanja ptic so se preizkusili tudi v oblikovanju ptic iz gline.

Slika 3: razstava v garderobi (risbe z motivi ptic)

Slika 4: podobe ptic oblikovane iz gline

Iz odpadnih škatlic iz papirja pa so izdelovali ptičje hiške. Naučili so se nekaj pesmi o pticah, ki jih radi prepevajo, še posebej tiste s šaljivo vsebino kot na primer Bosi in obuti vrabci, M. Voglar. Naše enomesečno načrtno srečevanje s pticami smo zaključili s kvizom o pticah, ki je bil organiziran v dveh delih. V prvem delu sem vnaprej pripravljena vprašanja sodelujočim skupinam zastavljala jaz, v drugem delu pa so se v vlogi izpraševalca preizkusili še otroci.

ZAKLJUČEK

S primerno izbranimi metodami, so bili tako doseženi naslednji cilji:

- otroci so ugotovili, da na igrišču vrtca in njegovi bližini lahko opazijo kosa, taščico, zelenca, vrabca, sinico, grlico in vrano,
- pridobili so znanje o značilnostih nekaterih vrst ptic (oblika, velikost, barva, način premikanja, način oglašanja),
- naučili so se po oglašanju prepoznavati vrabca, sinico, kosa, grlico,
- naučili so se, da so ptice plašne živali in da je za njihovo opazovanje potrebna potrpežljivost, umiritev samega sebe in tišina,
- nadgradili so sposobnost natančnega opazovanja in zaznavanja razlik,
- nadgradili so sposobnost umiritve samega sebe, z usmeritvijo pozornosti na točko opazovanja v naravi – ptico
- utrjevali so naklonjen in spoštljiv odnos do ptic in konkretno doživljali sobivanje človeka z drugimi živalskimi vrstami v svojem bivalnem okolju.

V prihodnje si želimo sodelovanja s strokovnjakom s področja ornitologije, predvsem v obliki vodene delavnice opazovanja ptic v naravi. Največ zanimanja, so otroci izrazili za delavnico opazovanja ptic v gozdu. Tovrstno sodelovanje nam je obdobje epidemije tokrat žal preprečilo.

LITERATURA

Gutjahr, A. (2014). Ptice naših vrtov, sadovnjakov, polj in gozdov. *1. izdaja*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Jennings, T. (2010). Ptice. *I. natis*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije. *Zbirka Mladi raziskovalec*.

Tome, D. (2013). Ptice Ljubljane in okolice. Ljubljana: Mestna občina, Oddelek za varstvo okolja.

Voda: z igro do novega znanja

Blaž Ukmar

Vrtec Sežana

blaz.ukmar@gmail.com

Otrokova aktivnost v samem procesu raziskovanja je ključna za motivacijo in samo kakovost usvojenega znanja. Otroci so vedno radovedni in poskušajo odkrivati novo znanje, vloga odraslih pa je, da jim omogočajo različne situacije v katerih se učijo preko svoje aktivnosti in igre. Pomembna je neposredna izkušnja pri raziskovanju okolja. Otroci iz okolja spoznavajo različne pojave, vloga vzgojitelja pa je, da jim omogoča okolje, v katerem bodo lahko podrobneje raziskovali naravoslovni problem. Prav tako se z naravoslovnimi dejavnostmi pri otrocih spodbuja razvijanje sposobnosti za ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad.

Ključne besede: aktivna vključenost otrok, voda, okolje, lastnosti vode, lastnosti predmetov.

Abstract

The child's activity in the research process is crucial for motivation and main quality of the acquired knowledge. Children are always curious and try to discover new knowledge. The role of adults in this children researching is to enable them different situations in which they learn through their own activities and play. Direct experience in environmental research is important. Children from the environment learn about various phenomena, and the role of the educator is to provide them with opportunities in which they will be able to explore the natural science problem in more detail. Science activities also encourage children to develop the ability to create a healthy and safe living environment and habits.

Key words: active involvement of children, water, environment, water characteristics, object characteristics.

UVOD

Aktivno raziskovanje pojavov, ki otroka obkrožajo, predstavlja zabavo in notranjo motivacijo reševanje problemov. Neposredna aktivnost otrok omogoča razumevanje naravnih pojavov in usvajanje novih znanj (Kroflič, 2001). da pa je to mogoče je izrednega pomena vloga odraslih v procesu načrtovanja, raziskovanja in spoznavanja novih odkritji. Odrasli so bolj usmerjevalci in spodbujevalci otrokovih aktivnosti, ustvarjati morajo okolje, v katerem bodo otroci lahko raziskovali in v katerem bodo lahko sami izražali želje, kako določen naravoslovni problem raziskati in ga spoznati (Kurikulum za vrtce, 1999).

Da je otrokom omogočeno aktivno raziskovanje M. Batistič Zorec (2010) izpostavlja pomen kompetence spodbujanja aktivnega učenja otrok v vrtcu in jo postavlja kot vodilno načelo v vse sodobne pedagoške koncepte, ki v ospredje postavljajo otrokovo udeležnost v proces učenja. Tudi različne psihološke teorije (Piagetova teorija kognitivnega razvoja, teorija

Vigotskega in teorija Brunerja) izpostavljajo pomen aktivne vključenosti otrok in aktivne predelave informacij, ki jih otroci prejmejo iz okolice (Batistič Zorec, 2010). S tem ko so otroci aktivni lažje usvajajo novo znanje, zato je pomembno, da strokovni delavci omogočajo otrokom aktivno participacijo (Turnšek, 2009).

Otrok se razvija s spremembami v svojem mišljenju, te pa so posledica aktivne vključenosti v različnih problemih v vsakdanjem življenju (Batistič Zorec, 2010). Zato morajo otroci imeti na voljo raznolike aktivnosti v katerih lahko aktivno sodelujejo, saj s tem širijo svoje socialne in kognitivne sposobnosti (prav tam). Ravno narava in naravoslovni pojavi predstavljajo otroku možnosti za samostojno raziskovanje (Kurikulum za vrtce, 1999).

Tudi naše raziskovanje vode je izhajalo iz pobude otrok. Ob vsakem močnejšem deževju se nam pred vrtcem naredi velika luža. Ta je prostor zabave in igre okrog in v njej, to pa je bil povod za podrobnejše raziskovanje lastnosti vode. V nadaljevanju predstavljamo, kako smo raziskovali možnosti čiščenja vode, kam voda odteče, ko si umijemo roke in lastnosti različnih predmetov v razmerju do vode.

METODE

Osnovna uporabljena metoda je bila metoda igre, preko katere smo raziskovali lastnosti vode in drugih snovi v razmerju z vodo. Uporabili smo še metodo opazovanja, pogovora, poslušanja, opisovanja, v raziskovanju pa smo poleg vida uporabljali tudi druga čutila.

RAZPRAVA

Pobuda za raziskovanje vode in njenih lastnosti je prišla s strani otrok. Na igrišču so otroci opazili, da se je nabrala velika luža, in da je voda v njej umazana – rjava. Vodo smo zajeli v kozarec, jo odnesli v igralnico in si jo ogledali.

1.1 Očistimo vodo

Prihodnji dan smo z otroki v knjigah pregledovali in raziskovali lastnosti vode. V knjigi s poskusi smo našli načrt, kako lahko naredimo svojo filtrirno napravo, s katero bi lahko očistili vodo, ki smo jo dan pred tem zajeli na igrišču. Z otroki smo to naredili in poskusili očistiti vodo.

Z opazovanjem in poskusom so otroci ugotovili, da je voda čistejša, kot je bila pred čiščenjem, vseeno pa ni tako čista kot tista, ki priteče iz pipe. Čiščenje vode smo ponovili dvakrat ter tako poskušali dodatno vodo očistiti, ampak smo ugotovili, da po prvem čiščenju voda ostaja na pogled enaka.

Ob poskusu je potekal pogovor, otroci so opisovali, kaj vidijo, kaj počnemo in kaj se z vodo dogaja. Tako so otroci ugotovili, da je voda sicer čistejša, ampak ne enako čista kot tista, ki jo pijemo. Tako so ugotovili tudi, da te vode ne bomo popili, ampak so predlagali, da bi lahko z

njo zalili rože pred vrtcem. Na koncu smo postopek čiščenja vode še narisali in ob tem individualno obnovili celoten poskus.

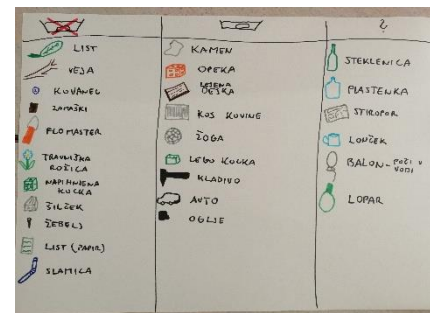
1.2 Kam steče voda, ko si umijemo roke?

Med risanjem čiščenja vode in obnavljanjem postopka je nekaj otrok predlagalo, da bi lahko vodo tudi odlili v lijak, kamor si umivamo roke. Z vprašanji kam pa ta voda odteče, ali so kdaj videli, kam odteče, kako jo usmerimo, da teče iz vrtca, smo otroke spodbudili, da so nadaljevali raziskovanje. Nekaj otrok je drugi dan v knjižnem kotičku med listanjem knjig našlo shemo vodovodne napeljave. Ob pogovoru smo otrokom poskušali razložiti narisan, kako voda priteče v pipo in kako voda odteče v čistilno napravo. Pomagali smo si tudi z IKT in poiskali videoposnetke s prikazom vodovodne napeljave.

1.3 Plava ali potone?

V igralnici smo otrokom pripravili vodni kotiček. Vseboval je veliko posodo z vodo, več majhnih posodic, merilne valje, plastenke, velike in majhne kapalke, brizga in več navadnih predmetov, kot so kos lesa, listi, veje, kovanec in zamašek. Otroci so se lahko prosto igrali z vodo in predmeti. Opazovali smo, kaj jih najbolj pritegne in ugotovili, da se zelo zabavajo, ko različne predmete iščejo po dnu posode. Odločili smo se, da raziščemo, kaj potone in kaj ne potone.

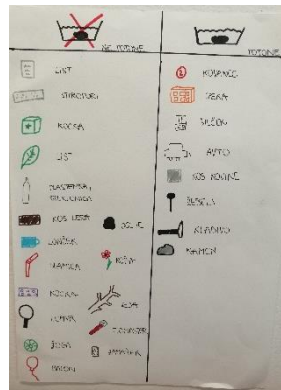
Z otroki smo tako pripravili seznam vseh predmetov, ki smo se jih lahko spomnili. Razdelili smo jih v tri stolpce, *kaj potone, kaj ne potone in ne vem, ali potone ali ne potone*. Nastal je plakat. Vse predmete smo nato zbrali, otroci pa so si naredili svoj izbor predmetov, ki jih želijo preizkusiti.

Individualno so nato preizkusili izbrane predmete in v tabeli označili, ali je predmet potonil ali ni potonil.

Rezultate smo v skupini pogledali, vsak otrok je predstavil, kaj je izbral in ali je predmet potonil ali ni potonil. Ker pa otroci niso izbrali vseh predmetov, na prvotnem seznamu smo skupaj naredili še eno razpredelnico in preizkusili ali predmet potone ali ne potone.

ZAKLJUČEK

Predvsem raziskovanje čiščenja vode in kaj potone/ne potone je otrokom predstavljalo neizmerno veselje in zabavo. S tem, ko smo očistili vodo in se pogovarjali o pomenu čiste vode, smo otroke tudi ozaveščali o pomenu skrbi za čisto okolje in za ohranjanje naravnih virov vode. Predvsem na Krasu moramo posebno paziti pri onesnaževanju okolja, saj nam dež strupene snovi spere v podtalnico, ki je naš edini vir pitne vode. Otroci so tako lahko videli, da je čiščenje vode zelo zapleten postopek, saj smo morali že v vrtcu v naši mali čistilni napravi podrobno pregledati poskus in se ga tudi dobro držati.

Žal nam je možnosti za obisk čistilne naprave ali črpališča vode onemogočila epidemija, smo pa v zameno uporabili IKT, kjer smo poiskali posnetke črpališča vode, vodovodne napeljave, čistilne naprave, in pomena ohranjanja čistega okolja za ohranjanje čiste podtalnice.

LITERATURA

- Batistič Zorec, M. (2010). Participacija otrok v slovenskih vrtcih z vidika stališč in izkušenj vzgojiteljev V: T. Devjak, M. Batistič Zorec, J. Vogrinc, D. Skubic in S. Berčnik (ur.), *Pedagoški koncept Reggio Emilia in Kurikulum za vrtce: podobnosti v različnosti* (str. 67–85). Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Pridobljeno 20. 4. 2021, http://pefprints.pef.uni-lj.si/450/1/ReggioEmilia_Kurikulum_za_vrtce-1.pdf
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Kanja, S., Saksida, I., Denac, O., Vrlič, T., Krnel, D. in Japelj Pavešič, B. (2001). *Otrok v vrtcu, Priročnik h Kurikulumu za vrtce*. Maribor: Obzorja.
- Kurikulum za vrtce* (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo.
- Turnšek, N. (2009). Vrtec – prostor aktivnega demokratičnega državljanstva. V F. Fras Berro, M. Senica, M. Sivec, U. Stritar, M. Turk, N. Zore in U. Margan (ur.), *Spodbujanje otrokovih kompetenc v vrtcu, posvet vrtcev Slovenije: zbornik prispevkov* (str. 29–39). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Gozd – prostor za vzpodbujanje otrokovih čutil

Bojana Levart

Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica, enota Poljčane

levart.bojana@gmail.com

Gozd je za otroke prostor, kjer se srečajo s številnimi izzivi ter tako predstavlja okolje, kjer lahko na svoj način in vsakič drugače iščejo rešitve za te izzive, ugotavljanja, spoznavanja in učenja. Je prostor v naravi, kjer lahko vključujemo vsa področja kurikula. Mi smo dali prednost predvsem našim čutilom. Prav tako omogoča otroku individualnost ter senzibilnost, da nek izziv sploh opazi in se iz lastne izkušnje nekaj nauči.

Ključne besede: gozd, senzibilizacija, čutila, raziskovanje, učenje

For children, the forest is a place where they face many challenges and thus represent an environment where they can, in their own way and in different ways, look for solutions to these challenges, discovering, getting to know and learning. The forest is a place in nature where we can include all areas of the curriculum. We gave priority primarily to our senses. It also allows the child individuality and sensibility to notice a challenge at all and learn something from his own experience.

Key words: forest, sensitization, senses, explored, learning

1. UVOD

Predšolski otroci imajo veliko veselje po učenju in predvsem po raziskovanju narave. Znanje pridobijo na podlagi kakovostnih izkušenj, ki jih doživljajo v učečem se okolju – naravi. Poudarek je na pridobivanju izkušenj skozi lastna čutenja (vid, sluh, vonj, tip, okus).

Vzgojitelji moramo otroku omogočiti dovolj priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem začuti lastnosti narave z vsemi čutili (Kurikulum za vrtce, 1999). Izhodišče za našo temo in obisk gozda je bilo predvsem negativna klima v naši skupini. Otroci so veliko prihajali v medsebojne konflikte, fizičen način reševanja konfliktov, izrazita glasnost in nesodelovanje. Želela sem – gozd uporabiti kot prostor za sproščanje odvečne energije in kot prostor prisluhniti sebi skozi svoja čutila oz. občutenja.

Povezanost z naravo, vsakodnevno večurno bivanje v gozdu in dejavnosti, ki smo jih ob tem izvajali, so nas tako navdušile, da smo se odločili, da bo obisk gozda postal naša stalnica. Tako je takšna oblika preživljanja dopoldneva v naravi v dogovoru in s podporo staršev, postala redna tedenska aktivnost. Razlogov, zakaj smo otroci in odrasli to dejavnost sprejeli kot potrebo in kaj vse lahko uresničujemo skozi učno okolje - gozd , je veliko. V prispevku pa se želim posvetiti predvsem spoznavanju in doživljanju gozda z vsemi čutili. Preko čutil zaznamo gozd malo drugače – prostor za umiritev, sprostitvev in prisluhniti sebi.

2. METODE

V procesu izvajanja dejavnosti sva uporabili različne metode in oblike dela.

V kurikulumu za vrtce je načelo aktivnega učenja opredeljeno kot nenehna skrb za sprotno zagotavljanje udobnega in za učenje spodbudnega okolja, ki omogoča izhajanje tako iz vzgojiteljevega načrtovanega in nenačrtovanega usmerjanja kakor tudi iz otrokovih samoiniciativnih pobud (1999, str. 16 – 17).

Pri naših dejavnostih smo uporabili naslednje metode: igre, lastne aktivnosti, raziskovalno delo, demonstracije, razvrščanje, opisovanje, metoda lastnega dela, opazovanja,...

CILJI

Cilji, ki smo si jih zastavili:

- Otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo.
- Razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive narave.
- Spoznavanje in doživljanje gozda z vsemi čutili.
- Vzpodbujanje medsebojnega pozitivnega vzdušja.

3. DISKUSIJA

Čutila imamo vsi, tako otroci kot odrasli. Le malo je treba, da jih uporabimo in z njimi odkrivamo svet, ki nas obdaja.

V gozdu se je povečalo čutno zaznavanje otrok. Oblikovali smo pravila vedenja v gozdu. Otrokom sem predstavila, da vstopamo v gozd - dom živalim in rastlinam. Kadar smo vstopili v gozd smo se predstavili, da smo otroci iz vrtca in vprašali za dovoljenje - če smemo vstopiti v njihov dom. Kot odgovor smo slišali petje ptic, kar je pomenilo, da lahko vstopimo.

Vstopili smo v dom živali in rastlin in naše raziskovanje se je pričelo:

- v tišini smo poslušali šumenje listov v vetrovnih dneh,
- bili pozorni na oglašanje ptičev,
- opazovali smo odpadanje listov iz dreves,
- opazovali sončne žarke, ki so različno prodirali v gozd,
- lovili sončne žarke z ogledalom in se igrali zajčka,
- opazovali gozd, drevesa s pomočjo ogledala – narobe svet,
- spoznavali senco in njen hlad,
- s tipom spoznavali razlike v gladki in hrapavi drevesni skorji,
- opazovali z lupami,
- raziskovali gozd v smislu igre Iščemo nekaj – mehkega, hrapavega, mrzlega, bodečega, rjavega, rdečega, belega,....

Slika 1: Narobe svet – opazovanje skozi ogledalo

Slika 2: svetlobni zajček na deblu drevesa

Slika 3: opazovanje s pomočjo lupe (deblu, gozdna tla)

Slika 4: iščemo, spoznavamo, poimenujemo, tipamo, raziskujemo in ustvarjamo gozdni nakit

Slika 5: iščemo različne liste po barvi , velikosti, obliki in jih nizamo na palčko

4. ZAKLJUČEK

Gozd je eno izmed okolij, ki ponuja bogato paleto izkušenj in možnosti zunanjih izkušenj. Z dejavnostmi v gozdu pri otrocih dodatno stimuliramo njihovo čutno doživljanje okolja z vsemi čutili. Stimuliramo njihov tip, okus in vonj, kot tudi vid in sluh. Otroci in strokovne delavke z obiski gozda pridobivamo na zdravju in dobrem počutju. Samo gozdno okolje pa na vse deluje pomirjujoče, v smislu zavedanja sebe, svojih čutil in občutkov.

5. LITERATURA

1. Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana : Ministrstvo za šolstvo in šport
2. Beaumont,E. (2001). Podobe gozdov. Ljubljana: Otroška knjiga Oka: Jutro
3. Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor. Obzorje.3 Zupan, A. et al.(2005)
4. Šubic, J. (2007) Škratove pripovedi, Samozaložba: Vaše

Kam z odpadki?

Bojana Prpar

Vrtec Mavrica Trebnje

bojana.murn@vrtec-trebnje.si

Odpadki povzročajo veliko problemov. Zaradi odpadkov se lahko najlepši kotički v naravi spremenijo v nekaj tako grdega, da človeka zabolijo oči. Klice, ki povzročajo bolezni, se razmnožujejo na odpadkih. Najboljši način, kako rešiti problem z odpadki je, da se začne pri sebi. Smeti je potrebno odvreči v smetnjake, odpadke, ki jih je mogoče reciklirati pa v posebne zabojnike. Če se počisti odpadke in zmanjša njihovo količino bo svet lepši in prijaznejši.

Ključne besede: predšolski otrok, ozaveščanje, ravnanje z odpadki, recikliranje, igra.

Abstract

Waste cause a lot of problems. Because of it the most beautiful spots in our nature can change into something so ugly it can hurt our eyes. What is more disease-causing germs reproduce in waste. The best way to solve waste problems is to start with ourselves. Garbage must be disposed in bins and recycable waste in special containers. If we will clean up waste and reduce their amount the world will be nicer and friendlier.

Key words:

Preschol child, awareness raising, waste management, recycling, play.

1. UVOD

Zaščita okolja in narave postaja iz dneva v dan pomembnejša. Pred onesnaževanjem in posledicami le-tega, si ne moremo več zatiskati oči. O zaščiti okolja se več govori kot stori. Mogoče je eden od vzrokov ta, da ni nikoli obstajala pedagogika, ki bi učila spoštovati naravo. Otrok in narava morata postati prijatelja. Zato je najpomembnejši cilj ekološke vzgoje pomagati otroku in ga usmerjati, da jo bo vzel in se zavedal lastne odgovornosti do nje.

Z razpisanim projektom Ekošole je bila podana ideja, da se otrokom omogoči izkustvo s katerim bodo lažje razumeli pomen ločevanja in recikliranja na svoj lasten način.

Po Brunerju imajo na razvoj mišljenja velik vpliv starši oz. otrokovi vzgojitelji. »Njihova naloga je, da otroku vzbudijo zanimanje za določeno nalogo, potem pa zahteve te naloge poenostavijo, usmerijo otrokovo pozornost le na eno stvar in dajejo povratne informacije na otrokovo aktivnost, s čimer ohranjajo otrokovo motivacijo za delo na isti vsebini« (Nemec in Krajnc, 2011, str. 86).

V oddelku 2-3 letnih otrok, smo skozi šolsko leto veliko pozornosti namenili ozaveščanju o pravilnem ločevanju odpadkov in ponovni uporabi le-teh. K sodelovanju smo povabili tudi starše.

2. METODE

Uporabila sem metode igre, pogovora, lastne aktivnosti, opazovanja, raziskovanja, manipuliranja z materiali in predmeti.

3. RAZPRAVA

Na začetku šolskega leta smo z otroki označili koš v igralnici, tako, da so otroci razumeli oznake. Brez težav so razvrščali odpadke. V ostale odpadke so odnesli umazane robčke, ko smo jim obrisali nos. Po končanem striženju s škarjicami so vedeli kam sodijo ostanki papirja, pravilno so pospravili tudi smeti iz smetišnice in lončke.

Otroci so pripovedovali, kam odlagajo odpadke doma in kdo jih odpelje. Na sprehodu smo pogosto obiskali otoke z zabojniki in se seznanjali s tem, kako se ločujejo odpadki, ko se odnesejo iz hiše ali stanovanja. Opazovali smo kamione iz Komunale, kako so praznili kontejnerja s smetmi. Povsem novo za otroke je bilo to, da je na prostem potrebno pospraviti pasji »drekec« v za to posebej namenjen koš.

V okviru eko teme Ne zavrzi oblek, ohrani planet smo na roditeljskem sestanku povabili starše k sodelovanju. Ker so otroci še majhni, so jim bili starši v veliko podporo. Na povabilo so se prijazno odzvali in prinašali različne materiale. Različne materiale so otroci tipali z dlanmi in z bosimi nogami ter razvijali čutila. Pri raziskovanju so se zelo zabavali. Zaznati je bilo, da nimajo izkušenj na tem področju, ker so bolj kot materiale zaznali barve. Potrebovali so dodatne spodbude in usmeritve za raziskovanje. Spoznali so nove izraze kot so mehko, trdo, pika, boža, drsi ipd.

Za spodbudo smo otrokom za prvi šolski dan izdelali ekološke vrečke za večkratno uporabo. Otroci so v njih prenašali igrače in izdelke, ki so jih z odraslim kupili v trgovini. Za rojstni dan smo jih obdarili z »ninicami«, ki so jih uporabljali za crkljanje in še bolj sladko spanje.

V vrtcu smo pripravili igrače, ki jih nismo več potrebovali. Oprane in očiščene smo odnesli v kontejner ponovne predelave. O tem smo obvestilo tudi starše in jih povabili k sodelovanju. Tako smo zagotovo koga razveselili, hkrati so se otroci naučili, kako ohranjati planet in hkrati pomagati drugim.

4. ZAKLJUČEK

Skozi različne dejavnosti smo spoznavali glavne korake odgovornega ravnanja z rabljenim in odsluženim tekstilom, da ne konča na odlagališču odpadkov. Otroci so pokazali veliko zanimanja, v igro so vložili veliko truda. Pri napačnem razvrščanju odpadkov v igralnici so opozarjali drug drugega in si pomagali. V svoji želji po identifikaciji z odraslim je otrok pripravljen narediti marsikaj, če mu le ponudimo roko.

Le z ustrezno in dovolj zgodnjo vzgojo bomo lahko dosegli spremembo celotne družbe. Če bomo otrokom omogočili, da bodo z neposrednim stikom z naravo razvili pozitiven odnos do narave in okolja, v katerem živijo, jim bomo omogočili, da ponotranijo pozitivne ekološke vrednote.

5. LITERATURA

Asimov, Isac (1996). Zakaj odpadki povzročajo probleme? Ljubljana: Co Libri

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Menih, K., Srebot, R. (1996). Igramo se ekologijo. Ljubljana: Domus.

Nemec, B. in Krajnc, M. (2011). Razvoj in učenje predšolskega otroka. Ljubljana: Grafenauer.

Pečelin, S. (1998). Moja prva enciklopedija Vreme. Tržič: Učila.

Dan Zemlje – ločujem in recikliram

Brigita Gomboc

OŠ Sveti Jurij, Sveti Jurij 13, 9262 Rogašovci

brigita.gomboc@ossvj.si

Skrb za zdravo in čisto okolje je področje, o katerem se zadnjih nekaj let, tudi po zaslugi ekošol, veliko govori in dela na različnih nivojih družbe. Premalo se namreč še vedno zavedamo, da bo naš odnos do narave vplival na življenje vseh zanamcev na planetu Zemlja.

Vrednote, o katerih tako radi govorimo, zdravje, čisto okolje, mir, ljubezen, strpnost ipd., se morajo privzgajati že pri najmlajših. Ob svetovnem dnevu Zemlje sem se odločila, da posebno pozornost namenim področju, ki se mi zdi v zadnjih dveh desetletjih še posebej pereče, to so odpadki.

Precej je na tem področju sicer že narejenega, saj dandanes skoraj ni gospodinjstva, kjer odpadkov, vsaj velike večine, ne bi ločevali. Zaskrbljujoče pa je, da ustvarjamo čedalje več nerazgradljivih odpadkov, zlasti plastične embalaže, ki je v času mojega otroštva skorajda ni bilo.

Prav zato sem se odločila, da dan Zemlje z učenci obeležim z različnimi dejavnostmi, preko katerih se bodo učenci zavedali, kako pomembno je ločevanje in recikliranje odpadkov ter zdravo in čisto okolje. Poleg spoznavanja različnih vrst odpadkov, njihovega sortiranja in recikliranja smo dan namenili tudi čistilni akciji – pobiranju odpadkov v naravi.

Ključne besede: odpadki, ločevanje odpadkov, recikliranje, čistilna akcija.

Abstract

Taking care of healthy and clean school environment is a field of knowledge that has been spoken about in Eco School projects for the last couple of years. But we do not find this only at school, but also in other social levels. We are not aware enough that our attitude towards nature is going to influence our descendants on the planet Earth.

Values that we used to speak about like health, clean environment, peace, love, tolerance etc., should be used at education of young learners. At Earth Day I have decided to give a special attention to waste. I find this problem most burning in the last two decades.

Much has been done in this field. We could hardly find a household without waste separation. It is very concerning that we produce non-degradable waste. In my childhood this was not known.

Therefore, I decided to celebrate Earth Day with my pupils with various activities. It should give the pupils awareness of importance of waste separation and recycling for a healthy and clean environment. We made a cleaning activity to clean waste in the nature.

Key words: waste, waste separation, recycling, cleaning activity

1. UVOD

Spodbuda za projekt, ki sem se ga lotila s svojimi učenci, je bila misel, ki sem jo prebrala nekaj dni pred svetovnim dnevom Zemlje, in pravi takole:

»Zemlja je velika učiteljica tistim, ki ji znajo prisluhniti. Življenje se tu ne bo končalo, ne glede na to, kaj počne človeštvo. Zemlja bo ostala. Le človeštvo se bo vrnilo v nič, od koder je prišlo, če ne bomo spremenili svojih navad.« (Louise L. Hay)

Svetovni dan Zemlje, ki ga vsako leto obeležujemo 22. aprila, je datum, ko se po vsem svetu spomnimo, da nam nekatere dobrine, ki jih jemljemo kot samoumevne, niso dane kar tako in da nas narava čedalje bolj opozarja, kako mačehovski odnos imamo do nje.

Pravzaprav bi dan Zemlje moral trajati 365 dni v letu brez prekinitev. Odpadki so področje, ki je še posebej zaskrbljujoče, saj jih že sama gospodinjstva ustvarijo ogromno, kaj šele podjetja.

Z učenci 1. razreda sem se odločila, da tej temi namenim še posebno pozornost. Cilji, ki sem jih poskušala uresničiti skozi različne dejavnosti, so bili naslednji:

- učenec spoznava različne odpadke, ki ga obkrožajo;
- nauči se ločevati odpadke in jih razvrščati v ustrezne zabojnike;
- zaveda se pomena varovanja okolja in razvija odnos do narave;
- seznaneni se z recikliranjem odpadkov in ponovno uporabo recikliranih proizvodov.

2. METODE

Pri delu smo uporabili naslednje metode: razlaga, demonstracija, metoda razvrščanja in opazovanja, praktično delo ter sodelovalno učenje in lastna aktivnost.

3. RAZPRAVA

Pri pogovoru z učenci sem ugotovila, da velika večina doma ločuje odpadke in da je največ plastične embalaže, ki je v moji mladosti še ni bilo toliko kot zadnjih nekaj let.

Učence sem spodbudila skozi igro z miniaturnimi plastičnimi koši za različne vrste odpadkov in smetarskim tovornjakom, kjer so učenci skozi domišljjsko igro ločevali in odvažali odpadke (glej fotografijo).

Po igri sem jim ponudila plakate, na katerih so bili smetnjaki za različne vrste odpadkov. Po skupnem razgovoru in pogovoru ob PPT-prezentaciji jih je čakalo praktično delo, kjer so morali povezati informacije iz predhodne razlage in demonstracije.

Iz reklamnega papirja so izrezovali sličice različnih vrst dobrin iz trgovin, ki po uporabi postanejo odpadke. Te sličice so razvrščali oziroma jih nalepili na plakate z ustreznim smetnjakom (glej fotografijo).

Po tej aktivnosti smo spregovorili o pomenu recikliranja odpadkov. Ogledali smo si nekaj literature s tega področja in v nadaljevanju je sledilo praktično delo učencev. Izdelali smo hranilnike – prašičke iz odpadne embalaže (glej fotografijo).

Po opravljenih aktivnostih smo se dogovorili, da poskrbimo za čisto okolje tudi s čistilno akcijo v domačem kraju, ki jo je podprl tudi župan občine, saj smo s strani občine dobili ustrezne vreče za smeti in zaščitne rokavice (glej fotografijo).

4. ZAKLJUČEK

Z omenjenimi aktivnostmi ob dnevu Zemlje morda nismo rešili našega planeta pred pogubo, saj ne vemo, kaj bo prinesla prihodnost. Verjamem pa, da s privzganjem zavedanja pri otrocih, da nam naravne dobrine, kot so zrak, voda, rastline, živali, niso dane same po sebi in za zmeraj, lahko prispevamo kamenček pri oblikovanju njihovih življenjskih vrednot, kjer naj ima čisto in zdravo okolje pomembno mesto tudi, ko bodo odšli v svet odraslosti.

5. LITERATURA

Mojiceja Podgoršek: Rjavko in Zmešanko, Domžale: Epistola, 2019, 1. izdaja.

Sonja Hernja: Pia in Pino ločujeta odpadke, Maribor: Pro-Andy, 2019, 1. izdaja, 1. natis.

<https://www.youtube.com/watch?v=vbM6nY6lvbY>

(28. 4. 2021, Lepši svet – Odpadki)

Deževniki na našem igrišču

Damjana Erjavec

Vrtec Beltinci, enota »Sonček« Dokležovje

dam.eriavec@gmail.com

Prispevek opisuje predstavitev projekta Deževniki na našem igrišču, skozi katerega so otroci oddelka 1-3 let podrobneje spoznali deževnike kot velike koristneže našega ekosistema. Skozi otroško igro, opazovanje, raziskovanje, spodbudo in izkustveno učenje so deževnike spoznavali od jeseni do pomladi. Pri spoznavanju deževnikov so vpletali vsa področja dejavnosti, ki so zapisana v Kurikulumu za vrtce, ter se učili spoštljivega in odgovornega odnosa do narave in živih bitij.

Ključne besede: otroško igrišče, naravna tla, deževniki.

Abstract

The article describes the presentation of the project Deževniki na našem igrišču (Earthworms on our playground) through which the children aged from 1 to 3 years got to know how crucial earthworms are for the ecosystem. From fall to spring they have been learning about them through child's play, observation, exploration and empirical games while also being taught to respect and be responsible towards nature. Their research included all areas of activity prescribed in the kindergarten curriculum.

Key words: children's playground, natural soil, earthworms.

1. UVOD

Otroško igrišče je za otroke prvega starostnega obdobja prva velika naravoslovna igralnica in učilnica na prostem. Ob prvih majhnih korakih, teku in igri so tla na igrišču vrtca že v zgodnjem otroštvu zanimivo raziskovalno okolje ter prostor pestre rastlinske in živalske združbe. Ob vsakdanji igri na igrišču vrtca skozi vse letne čase se pri otrocih postopoma oblikujejo pojmi in se razvija mišljenje.

V mesecu oktobru, po končanem uvajalnem obdobju smo tudi v našem oddelku že hrepeneli po sveže pokošeni travi, po prvih odpadlih jesenskih listih in igri na našem igrišču. Uspelo nam je priti v našo naravoslovno igralnico na prostem. Enoletni otroci so v začetku bili bolj zadržani in so se držali varnega zavetja vzgojiteljic, starejši otroci pa so se skozi prvo igro podali na prvo naravoslovno raziskovanje. Zelo radi so se igrali s storži, jesenskimi listi, odpadlimi vejicami in se preizkušali v hoji po namenski čutni poti. Ob premikanju in prenašanju kamnov, vej in desk je eden od otrok zagledal deževnika. Vzel ga je v roke, ga pokazal ostalim otrokom in povedal, da je našel črva. Na pobudo otrok in zaposlenih je nastal prvi projekt v našem oddelku, ki smo mu dali naslov Deževniki na našem igrišču.

2. CILJI

Skozi projekt smo postopoma uresničevali zastavljene cilje:

Globalni cilj:

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.

Operativni cilji:

- Otroci razvijajo naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do vseh živih bitij.
- Otroci spoznavajo pomen deževnikov v naravnem okolju.
- Otroci prepoznajo deževnika v naravnem okolju.

3. METODE

- metoda opazovanja,
- metoda raziskovanja,
- metoda izkustvenega učenja,
- metoda spodbude,
- metoda igre.

4. DISKUSIJA

Diskusijo z otroki smo izvedli v mesecu oktobru ob prvem stiku z deževnikom in v mesecu maju ob koncu projekta. Na podlagi diskusije sem ugotovila, da je nekaj otrok že videlo deževnike, vendar so jih narobe poimenovali. Nihče od otrok se deževnika ni bal, eden od otrok ga je hotel celo pohoditi. Prav na podlagi pridobljenih podatkov ob začetni diskusiji smo se odločili, da bomo podrobneje spoznali deževnike.

Ravno na začetku projekta nas je presenetilo zaprtje vrtcev zaradi Epidemije Covid 19, za dobre tri mesece. Ob ponovnem odprtju vrtcev smo se znašli v novem uvajalnem obdobju in v zimskem času. Ob ponovnem uvajanju in precej nizkih temperaturah deževnikov na igrišču vrtca nismo našli. Eden od otrok je povedal, da so skriti v luknji, nekaj jih je takoj našlo mesto kjer smo našli prvega deževnika, vendar zaradi zamrznjenih tal, desk in kamnov niso mogli odstraniti. Po prvem močnem deževju v začetku meseca aprila so otroci deževnike našli na asfaltni podlagi, na terasi vrtca, na pločniku. Začeli smo jih podrobneje spoznavati. Najprej smo jih preštevali, primerjali po velikosti, opazovali njihovo obliko telesa, poskušali določiti barvo, način in hitrost premikanja, če imajo, roke, noge, nekaj otrok je zanimalo zakaj nimajo oblečenih hlač, zakaj nimajo dežnikov, ko zunaj dežuje. Odgovore na zastavljena vprašanja smo iskali v naravoslovnih knjigah, po internetu, s pomočjo opazovalnega lista in s podrobnim opazovanjem dveh deževnikov v naravoslovnem kotičku. Vse informacije, ki smo jih pridobili z opazovanjem in raziskovanjem deževnikov smo vpletali v naslednja področja dejavnosti: matematika, umetnost, gibanje, družba in jezik. Pri matematiki smo spoznavali velikostne odnose, obliko, barvo, hitrost. Pri umetnosti smo oblikovali deževnike iz plastelina, slanega

testa, izdelali lepljenko, likovno in glasbeno prikazali gibanje deževnikov, sestavili pesmico o deževniku, izvedli FIT didaktično gibalno igro Deževniki delajo rove, se učili spoštljivega odnosa do deževnikov in ostalih živih bitjih.

Slika 1. Raziskovanje.

Slika 2. Deževnik.

Slika 3. Likovno ustvarjanje

Slika 4. Velikostni odnosi.

Ob koncu projekta, ki smo ga zaključili v mesecu maju sem s pomočjo diskusije ugotovila kaj vedo otroci o deževnikih. Večina otrok prepozna deževnike v naravnem okolju in jih pravilno poimenuje. Vedo, da jih na površju najdemo v dežju, da živijo v zemlji in delajo rove, da se hranijo z zemljo in odpadnim listjem, niso nevarni, so zelo koristni v zemlji, da z njimi ustrezno ravnamo, nimajo rok, nog in oči, so mehki na otip, premikajo se s krčenjem in raztezanjem telesa in da na zemlji delajo glistine. Nihče od otrok se deževnikov več ne boji in vsi otroci so razvili spoštljiv odnos do njih.

Slika 5. Izkustveno učenje.

5. ZAKLJUČEK

Vzgojitelji v vrtcu spodbujamo in navajamo že najmlajše otroke na spoštljiv odnos do narave in živali ter jih s tem učimo varovati naravo ter ohranjati naravno okolje za trajnostni razvoj.

6. LITERATURA

- Eich, E. (2020). Vodnik za raziskovalce živali. Založba Narava, Kranj.
Jennings, T. (2010). Mladi raziskovalec – male živali. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
Katalinič, D. (2017). Spoznajmo talni živ žav okrog nas.
Kayser, R. (1995). V gozdu in na travniku. Tehniška založba Slovenije, Ljubljana.
Kurikulum za vrtce (1999). Ministrstvo za šolstvo in šport, Ljubljana.

Od semena do pridelka

Danjela Rončel, Vrtec Sežana- enota Komen

danielarudez@gmail.com

Z otroki (3–5 letniki) smo spoznavali, kako lahko iz različnih semen s pomočjo zemlje, vode, svetlobe in naših rok pridemo do pridelka. Narava nam poskuša dati delček sebe, zato smo skupaj z otroki poizkušali ta naravni dar tudi izkoristiti, saj nam bližina narave to omogoča. Na zanimiv način smo otroke seznanili s semeni ter njihovim pomenom. S pomočjo semen in nato pridelkov smo spoznavali naravni cikel. V svoj jedilnik smo vnesli veliko zelenjave in uvedli ter spoznali zdrav življenjski slog.

Ključne besede: semena, fižol, grah, paradižnik, pridelki

Abstract

The aim was to make our 3 to 5-year-old kindergarten children learn how different crops grow out of different seeds, assisted by soil, water, sunlight and man's work. Living in a rural area made it possible for us to utilize what nature offered us. First, the children were acquainted with the seeds and their importance. Moreover, with the help of seeds and respective fruits, they learned about the natural cycle. Last but not least, they became better aware of a healthy life style by having a lot of vegetables in the kindergarten's menu.

Key words: seed, bean, pea, tomato, produce

1. UVOD

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi ter veselju v raziskovanju in odkrivanju. Področje postopno razvija naravoslovne pojme, naravoslovno mišljenje, sklepanje, zmožnosti za uvidevanje in reševanje problemov, postavljanje hipotez, klasificiranja, iskanja ter povzemanja bistva in pomena ter oblikovanja konceptov (Bahovec, D., E. 2015, Kurikulum za vrtce, str. 55).

Otroci začnejo odkrivati, doživljati in spoznavati okolje hkrati z razvojem lastnih miselnih sposobnosti in osebnostnim razvojem. Dejavnosti v okolju in na okolje vodijo k oblikovanju miselnih operacij, pa tudi k oblikovanju temeljnih pojmov kot so prostor in čas, gibanje in sile, predmet in snov, pojem živega, k spoznavanju odnosov med predmeti in odnosov med bitji ter okoljem, v katerem živijo. Tako je spoznavanje okolja hkrati cilj in proces, postopoma se oblikujejo pojmi in razvija se mišljenje (Marjanovič Umek, L., 2001, Otrok v vrtcu, str. 159).

Spoznavanje naravnega in grajenega okolja pri področju dejavnosti narave naj bi poleg naravoslovne pismenosti razvijalo tudi okoljsko pismenost. Neposreden stik z okoljem omogoča zavedanje vrednosti in ranljivosti okolja, razvija občutek za lepo in vredno v okolju, spoštovanje in občudovanje ter željo po ohranjanju. Poleg znanj o okolju naj bi otroci postopno razvijali zavedanje o prepletenosti odnosov v okolju, posledicah človeških posegov v naravno okolje ter odgovornost do vseh živih bitij in do skupne prihodnosti (Marjanovič Umek, L. 2001, *Otrok v vrtcu*, str. 160).

Življenje in cikel življenja v naravi je za nas odrasle pomemben, še bolj pomemben pa je za otroke. Naučiti jih je potrebno veliko novih stvari, ki jim bodo v življenju prišla prav. Ravno zato sem se odločila, da skupaj s 3–5 letnimi otroci raziščemo potek rasti od semena do pridelka. Ob tem otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo ter spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja (Bahovec, 1999).

2. IZ PRIDELKA V SEME IN NAZAJ V PRIDELEK

2.1. Pridobivanje semen

Z otroki smo spoznavali, kako iz različnih semen s pomočjo zemlje, vode, svetlobe in naših rok pridemo do pridelka. Že v mesecu septembru smo starše otrok seznanili s projektom in jih prosili za sodelovanje. Otroci so od doma prinesli različne plodove, iz katerih smo pobrali semena (koruza, paradižnik, kumare, buče, granatno jabolko, paprika). Nekateri otroci so od doma prinesli tudi seme pšenice, ajde, solate in sončnic. Za izpeljavo dejavnosti smo potrebovali nože (odrasla oseba), majhne žlice, s katerimi so si otroci pomagali izdolbiti semena predvsem iz buč, ter krožnike in pladnje, na katerih smo semena sušili.

Slika 1: Dolbenje bučnih semen

Slika 2: Iskanje kumaričnih semen

2.2. Kaj s posušenimi semeni?

Vsa semena smo posušili in jih pospravili v kozarčke. Za boljšo obstojnost semen smo kozarčke postavili v temen prostor. S pomočjo fotografij so otroci na vsak kozarec narisali, katero seme je v kozarčku. Med samo dejavnostjo smo se z otroki pogovarjali, kam in kako bomo pospravili semena ter skupaj prišli do pravilnega odgovora – v kozarček. Uporabljeni sta bili predvsem

metoda pogovora ter metoda demonstracije, saj je bilo otrokom potrebno najprej prikazati, kako se semena pravilno izdolbe. Ko smo semena pravilno pospravili, smo na večji plakat narisali točen postopek izvedbe dejavnosti.

Slika 3: Risanje sličic za kozarčke

2.3. Urejanje gredice

Sledila je druga dejavnost, za katero smo se odločili, da jo bomo izpeljali v zimskem času. Urediti je bilo potrebno gredico. Najprej smo iz že obstoječe gredice odstranili plevel. Otroci so s pomočjo grabljic, lopatk, kanglic, samokolnic in pridnih rok plevel izpulili, očistili ter ga pospravili na kup. Naš vrtec se nahaja v neposredni bližini travnikov, zato smo naslednji dan odšli na sprehod in iskali krtine. S seboj smo vzeli lopatke, kanglice in voziček ter odšli do travnika, kjer je bilo veliko krtin. Zemljo iz krtin smo opazovali, jo prijeli v roke, jo vohali. Ko smo napolnili vse kanglice, smo jih odnesli na gredico, kjer smo zemljo iz krtin pomešali z že obstoječo zemljo. Ker je bilo zemlje še vedno premalo, smo jo odšli iskat še naslednji dan.

Slika 4: Nabiranje zemlje iz krtin

2.4. Sejanje in klitje semen

Bližal se je pomladni čas, zato smo otrokom naročili, da so od doma prinesli vsak svoj jogurtov lonček, v katerega smo nato posejali posušena semena. Najprej smo se z otroki pogovorili, kako bo sploh potekalo sajenje. Ugotovili smo, da potrebujemo tudi zemljo in ne samo lončke in semena. Oboroženi z lopatkami, grabljicami in kanglicami smo se odpravili na bližnje travnike, kjer smo spet iskali krtine. Ko smo imeli dovolj zemlje, smo v igralnici pripravili prostor, kjer smo pričeli s sejanjem semen. Med seboj smo pomešali zemljo krtin in kupljeno zemljo. Vsak otrok je vzel pest zemlje in jo položil v svoj lonček. Nato je na zemljo položil izbrano seme (vsak otrok si je izbral seme, ki ga je sam želel posejati), ga prekril z novo plastjo zemlje in zalil. Ko je bil postopek sejanja končan, je vsak otrok vzel že pripravljen listek, na katerega je narisal seme, ki ga je posadil. Lončke smo tudi podpisali. Naslednji dan smo z otroki pripravili plakat, na katerem je bil slikovno prikazan potek sejanja semen. Lončke s semeni smo postavili na okensko polico, da semena dobijo dovolj svetlobe. Vsak dan smo lončke opazovali in pridno zalivali ter čakali, katero seme bo prvo vzkliko. Otrokom je bilo opazovanje in čakanje na klitje zelo zanimivo. Otroci so v dejavnosti zelo uživali in zelo veliko komunicirali med seboj. Uporabili smo metode pogovora, igre, spodbujanja, demonstracije, da je bil otrokom na prijazen način predstavljen postopek sejanja.

Med tem časom, ko smo čakali na vzklitje semen, smo prišli na idejo, da bi lahko posejali semena solate in postavili toplo gredo. Nabrali smo palice iz leske, jih upognili in postavili na našo gredico. Z grabljicami smo razrahljali zemljo in posejali solato. Leskove palice smo pokrili s platnom in pridno čakali da vzklije solata, ki jo bomo tudi poizkusili.

Po dobrem tednu čakanja so naša semena vzklikla. Vsak dan je bila opazna rast semen. Še posebno hitro so vzklikla semena fižola, kumarice, pšenice in koruze. Ajda, buče in paradižniki so tudi začeli kliti, vendar počasneje. Nekateri otroci so v kozarčke posejali več semen in ker so vsa vzklikla, je bilo potrebno sadike pazljivo ločiti in presejati v nove lončke.

Slika 5: Presajanje sadik v večje lončke

2.5. Kako naprej?

Z otroki smo izdelali vsak svojo knjižico, v katero smo risali potek klitja semen. Otroci so opazovali svojo "rastlinico" in jo poskušali čimbolj natančno prerisati. Najprej smo narisali sejanje semen, potem smo narisali klitje po tednu dni in po dveh tednih. Čaka nas še risanje, preden bomo semena presejali v gredico.

Sedaj si z otroki vsak dan nestrpno ogledujemo naše sadike in komaj čakamo, da jih bomo lahko presadili v gredico, kjer nam bodo končno dala pridelek. Tudi v gredici bomo sadike zalivali in skrbeli za njih, da ne bodo imele preveč plevela. Pridelek bomo tudi obirali in okušali ter ga vnesli v del zdrave prehrane vrtca.

V samem projektu so otroci zelo uživali, zato nameravam projekt nadaljevati tudi v naslednjem šolskem letu in sicer tako, da bomo iz pridelka, ki bo nastal pobrali semena, jih spet posušili in ponovili celoten potek pridelave.

3. ZAKLJUČEK

Otrokom sem želela s projektom prikazati, kako nam narava sama ponudi dovolj možnosti za preživetje. Kako se krog nikoli ne sklene, se le nadaljuje. Z malo volje, časa in domišljije lahko sami pridemo do nečesa novega – v tem primeru do semen, sadik in na koncu do pridelka.

Projekt nam je dal veliko novega znanja in novih spoznanj, ki jih bodo otroci lahko uporabili v svojem življenju. Le na naravo ne bodo smeli pozabiti, saj se bodo morali zavedati njene moči.

4. LITERATURA

Bahovec D., E. (1999). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport

Marjanovič Umek, L., (2001). *Otrok v vrtcu*, (str. 159- 160). Založba Obzorja: Maribor

Nestrukturiran material

Darja Čufar

OŠ Železniki, Vrtec Železniki

cufar.darja@gmail.com

Otroci v naši skupini so stari 2 – 3 leta. Skupaj smo prvo leto, večina otrok je letos tudi prvič vstopila v vrtec. Izkušnje preteklih let so me pripeljale do spoznanja, da se otroci ob manipulaciji, igri z nestrukturiranim materialom zelo dobro počutijo, umirijo ter razvijajo veliko spretnosti z vseh področij kurikuluma. Pri teh dejavnostih imamo skoraj neskončne možnosti, poskrbeti je potrebno za varnost ter higiensko neoporečnost. Ravno zato določenih materialov nismo uporabili večkrat, temveč smo jih menjali z novimi.

Ključne besede: nestrukturiran material, manipulacija, igra

Abstract

The children in our group are 2 – 3 years old. This is our first year together and most of the children entered kindergarten for the first time this year. The experience of the past years has led me to the realization that children feel very good, calm and develop a lot of skills from all areas of the curriculum when manipulating and playing with unstructured material. We have almost endless possibilities in these activities, however it is necessary to take care of safety and hygiene. That is why we did not use certain materials several times, but replaced them with new ones.

Key words: unstructured material, manipulation, game

1. UVOD

V predšolskem obdobju, zlasti v prvem starostnem obdobju, je zelo pomembno, da zagotovimo bogato in spodbudno učno okolje, ki otrokom ponuja možnost za igro in učenje z različnimi snovmi, predmeti in materiali. Posebej uspešni v zagotavljanju spodbudnega učnega okolja so nestrukturirani materiali, ki jih otroci spoznavajo, preizkušajo njihove lastnosti, rokujejo z njimi, se igrajo na različne načine in tako prek njih pridobivajo različne (učne) izkušnje. Nestrukturirani materiali ustvarjajo zlasti priložnosti za prehod k simbolni igri, za interakcije z vrstniki in prve začetke skupne igre. Omogočajo otrokovo kreativno odzivanje na izziv raznolikega materiala in problemske situacije, ki jih ustvarja vzgojiteljica. Tako je otrok dejavno udeležen v procesu učenja skozi igro. (I. Beganovič 2016)

2. METODE

Pri dejavnostih smo uporabili predvsem metodo lastne aktivnosti, opazovanja ter preizkušanja.

Cilji:

- otrok odkriva in spoznava lastnosti snovi
- otrok razvija prstno spretnost
- otrok ureja
- razvijanje čutnega doživljanja z usmerjanjem povečane pozornosti v občutenj, tipanje
- spodbujanje splošne ustvarjalnosti

3. REZULTATI

3.1. LUSKE SMREKOVIH STORŽEV

Gozd imamo v neposredni bližini vrtca, zato si vsaj enkrat tedensko privoščimo igro ob robu gozda. V jeseni smo tako nabrali veliko smrekovih storžev ter jih prinesli v igralnico. Storže smo pustili, da so se posušili, nato smo jih oluščili ter luske shranili v pladnja. Otrokom sva ponudili različno odpadno embalažo (plastenke, lončke, tulce,...). Luske so nalagali, presipali, prinesli so tudi mala vozila ter jih nalagali na kamione, »orali« z bagri.

V tem času smo se pogovarjali ter spoznavali gozdne živali, naša skupina se imenuje Ježki, zato smo izdelali ježka iz lusk smrekovega storža. Otroci iz starejše skupine so nam narisali ježke, mi pa smo jih polepili z luskami. Zanimivo je bilo opazovati njihov postopek izdelave. Nekateri otroci so polepili podlago ter vsako lusko posebej nalepili, medtem ko so nekateri podlago premazali z lepilom ter luske kar usuli na podlago.

Nekaj storžev nam ni uspelo oluščiti, zato smo jih urejali po velikosti, šteli ter ugotovili, da nam lahko služijo tudi kot ritmični instrument.

3.2. REZAN PAPIR (odpadni material)

V septembru, ko smo se uvajali v vrtec, sva otrokom med drugim velikokrat ponudili odpaden rezan papir. Rezan papir smo pobirali iz rezalnika papirja, stresli smo ga v večje peskovnike iz lesa ter jih položili po tleh igralnice. Ponudili sva jim tudi različno odpadno embalažo, katero so uporabili za nalaganje in presipanje rezanega papirja. Na voljo so imeli tudi večja vozila, s katerimi so vozili rezan papir, ga »orali«, nalagali na kamione.

Ob igri smo poslušali tudi instrumentalno glasbo (Vivaldi, Štirje letni časi). Otroci so se povsem umirili ter uživali ob raziskovanju možnosti manipulacije z rezanim papirjem.

3.3. KORUZA

V pomladnem času smo spoznavali domače živali. Ideja o manipulaciji s koruzo se je kar sama od sebe ponujala. Na kmetiji smo dobili vedro koruze, katero smo nasuli v pladnja. Otroci so s koruzo manipulirali na isti način kot z drugimi materiali. Pobirali in nalagali so jo v odpadno embalažo, tokrat sva jim ponudili še kuhinjska cedila, kuhinjske lopatke in lijčke.

Koruzo smo poskušali zmleti na mlinček, vendar nam to ni uspelo, zato sva otrokom ponudili tudi koruzni zdrob ter koruzno moko. Opazovali in tipali smo vse te oblike koruze. Koruzo, koruzni zdrob ter koruzno moko smo nato vsuli skupaj v eno posodo. Ugotavljali smo kako bi

te snovi zopet ločili. Na voljo smo imeli različna sita ter skupaj toliko časa sejali, da smo zopet ločili vse tri snovi. Z vsemi temi snovmi se otroci igrajo na različne načine, tudi brez sredstev, s snovmi manipulirajo samo z rokami. Po moki in zdrobu so risali s prstki, snovi samo presuvali skozi prstke, »brskali« po snovi,...

Izdelali smo tudi izdelek, kjer smo v prvi vrsti urili fino motoriko. izdelali smo piščančka iz papirja ter mu narisali pot do kokošnjaka. Vsak otrok je sam narisal črto, nato pa po črti nalepil koruzo. Nekateri otroci so bili zelo natančni ter koruzna zrnja nalepili tako, da so bila obrnjena v isto smer, nekateri so tudi malo skrenili s poti.

Prstno motoriko smo urili tudi med pospravljanjem koruze. Vedno nam je malo koruze padlo na tla, otroci so pridno pobirali zrnje za zrnjem ter ga polagali v posodice.

4. ZAKLJUČEK

Opisala sem igro s tremi materiali, vendar pa kot sem že v uvodu ugotovila, nam snovi in materiali ponujajo neskončne možnosti. Na podobne načine smo spoznavali še različne oblike žaganja, peska, jesenskega listja.

Z naravnim nestrukturiranim materialom so neskončne možnosti igre in manipulacije tudi v naravnem okolju (gozd), zato veliko časa preživimo v naravi.

5. LITERATURA

Bahovec E. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

Burg S. E. (2005). Bravo putka. Ljubljana: Založba Kres.

<https://repozitorij.uni-lj.si/IzpisGradiva.php?id=87162>

Hvala B., Krnel D. (2005). Zakaj? Zakaj? Zakaj?. Ljubljana: Modrijan.

Otrok v vrtcu (priročnik h Kurikulumu za vrtce). (2001). Maribor: Obzorja.

Pot skozi gozd

Darja Čufar

OŠ Železniki, Vrtec Železniki

darja.cufar@os-zelezniki.si

Gozd imamo v neposredni bližini vrtca, zato veliko časa preživimo v njem. Otroci se igrajo z naravnim materialom, v gozdu izvajamo dejavnosti in dosegamo cilje z vseh področij kurikula. Gibamo se v naravnem okolju, manipuliramo z naravnim materialom, razvijamo matematično mišljenje,....., skratka odkrivamo in raziskujemo naravo na več načinov ter z vsemi čutili.

Tako se nam je porodila ideja, da izdelamo družabno igro Pot skozi gozd. Otroci so bili ves čas aktivno udeleženi pri izdelovanju, izdelek je popolnoma njihov, izpod njihovih rok.

Ključne besede: gozd, igra, naravni materiali, gibanje, skrb za čisto okolje, spoštljiv odnos do narave

Abstract

have a forest in the immediate vicinity of the kindergarten, so we spend a lot of time in it. Children play with natural materials, carry out activities in the forest and achieve goals from all areas of the curriculum. We move in the natural environment, manipulate natural material, develop mathematical thinking,...., in short, we discover and explore nature in a number of ways and with all the senses.

Thus, the idea was born to create a board game named Path through the forest. The children were actively involved in the production all the time, the product is completely theirs and they made it with their own hands.

Key words: forest, play, natural materials, movement, care for a clean environment, respect for nature

1. UVOD

Skrb za svet okoli nas je lahko koristna in zabavna hkrati, zato ni nobenega razloga, da ne bi že otroke spodbudili k razmišljanju o tej temi. Skozi pogovor in zgled jim bomo vcepili vrednote, ki jih bodo s seboj nosili celo življenje. Zato je pomembno, da je tudi varovanje okolja in razumevanje, zakaj je le-to pomembno, ena od teh vrednot. (N. Petauer 2019)

CILJI:

- spodbujanje otrok k odkrivanju, spoznavanju in raziskovanju žive in nežive narave,
- pridobivanje izkušenj, kako lahko tudi sami pripomorejo k varovanju in ohranjanju narave,
- spoznavanje gozda kot prostora za igro in učenje,

- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave,
- otrok se seznanja z varnim in odgovornim vedenjem, se uči živeti in ravnati varno in odgovorno v različnih okoljih – gozdu ter utrjuje že usvojeno vedenje.

2. METODE

Pri izdelavi družabne igre Pot skozi gozd smo uporabili samo odpadni in naravni material. Igralna podloga je nastala iz odpadnega kosa blaga, naloge so dane na odpadnih deščicah, škratke smo izdelali iz naravnega materiala (debelejše veje), kocka je lesena, vse skupaj pa smo pospravili v odpadno leseno škatlo. Sredstva, ki niso odpadna, pa smo jih morali

uporabiti; akrilne barve, natisnjene fotografije ter naloge, zaščitni premaz, za izdelavo same igre pa smo uporabili flomastre za risanje na tekstil.

Pri izdelavi nam je pomagala tudi šivilja iz vrtca ter nam obrobila igralno podlogo, sodelavka nam je prinesla našagane veje za škratke z domače kmetije, hišnik pa nam je izžagal leseno kocko.

Uporabljene metode; lastne aktivnosti otrok, opazovanja, pogovora

3. REZULTATI

3.1. OPAZOVANJE

Že od jeseni smo na sprehodih, tako po urbanem središču, predvsem pa skozi gozd, opazili marsikaj. Od zanimivosti do nepravilnega odlaganja smeti, raznih rastlin in malih prebivalcev (mravljice, polži,...).

3.2. DOKUMENTIRANJE

Na pobudo otrok smo določene zanimivosti, posebnosti, opažanja otrok fotografirali. Fotografirali smo npr. odvržene odpadke, korenine dreves, drevesne krošnje, gozdne plodove, sledi traktorja, krtino,...skratka vse, kar se je otrokom zdelo zanimivo.

3.3. OBLIKOVANJE NALOG

Fotografije smo natisnili ter skupaj izbrali ustrezno število fotografij, ki smo jih uporabili za naloge v igri. Ob izbranih fotografijah smo tudi skupaj določili naloge. Izbirali smo med tremi vrstami nalog; kazenske, nagradne ter splošne. Otroci so dali predloge, nato smo skupaj oblikovali smiselno nalogo.

Kazenske naloge s fotografijo smo kasneje nalepili na rdeče pobarvano deščico, nagradne na zeleno, splošne pa na rumeno.

Primeri nalog:

- V gozdu si odvrigel plastično vrečko, zato greš 2 polji nazaj.

- Nisi bil dovolj spreten pri hoji čez korenine, padel si, vrni se za 1 polje nazaj.
- Vidiš užitne gobe. Ker jih nisi pohodil, nabral si jih primerno količino, za nagrado še 1x mečeš.
- Opazil si smeti na gozdnih tleh. Ker si jih pobral, si zaslužiš še 1 met kocke.
- Kdo se skriva v luknji pod drevesom? Mogoče si je miška poiskala zavetje? Mogoče jež? Mogoče kdo drug? Zapoј pesem o gozdni živali.
- O, zeleni kuščar! Le od kje je prišel? Bodi kot kuščar in se 1x preplazi okoli igralne podloge.
-

Navedla sem le nekaj nalog, skupno smo jih oblikovali 36.

3.4. PRIPRAVA SREDSTEV

Prav tako so otroci pod najinim mentorstvom izdelali vse ostalo potrebno za igro; pobarvali so deščice (z rdečo, zeleno ter rumeno akrilno barvo), narisali škratke na odžagane debelejšje veje, pike na kocki, nalepili izbrane fotografije in naloge ter porisali igralno podlogo s flomastri za tekstil.

3.5. OBLIKOVANJE PRAVIL IGRE

Ko je bila igra narejena, smo skupaj oblikovali še pravila igre. Otroci so se jo z veseljem igrali. Med samo igro smo ugotovili, da lahko traja zelo dolgo, vendar otrokom motivacije ni zmanjkalo.

Pravila igre:

Igra za 2 – 6 igralcev od 4 – 99 let.

- Izberi škrate in ga postavi na parkirišče ob robu gozda
- Igro prične izšteti igralec
- Škrat se pomika naprej za toliko polj, kolikor kaže kocka
- Če kaže kocka 6 pik, meči še 1x
- Ko prideš na barvno polje, izberi deščico ustrezne barve in sledi navodilom, ki so zapisana poleg fotografije
- Če dva škrate prideta na isto polje, se ne izključita
- Igra se zaključí, ko vsi pridejo nazaj na parkirišče; igra se lahko zaključí že pri gozdarski koči – vnaprejšnji dogovor.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Projekt izdelovanja igre smo združili še program S KNJIGO V SVET (program predšolske bralne značke). Nahrbtnik je potoval od otroka do otroka na dom, otroci so skupaj s starši knjige prebrali, otrok je v vrtcu predstavil vsebino slikanice. Otrokom sta bili zelo pri srcu

slikanici o Zverjascu in Zverjaščku, zato smo izdelali tudi lutke, s katerimi so se otroci igrali v lutkovnem kotičku.

Nad celotno izpeljavo projekta sem navdušena. Otroci so aktivno sodelovali in se skozi igro veliko naučili. Zastavljene cilje smo dosegli, vsebina je bila primerna njihovi starosti (4-5let). Še vedno bomo veliko časa preživeli v gozdu in otroke spodbujali na spoštljiv odnos do narave in skrbi za čisto okolje.

5. VIRI IN LITERATURA

Bahovec E. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

Donaldson J. (2014). Zverjasec. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

Donaldson J. (2014). Zverjašček. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

Esenko I. (1995). Gozd. (2014). Ljubljana: Založba Okaši.

<https://extraveganza.si/kako-lahko-tudi-otroci-skrbijo-za-okolje/>

Kayser R. (1995). V gozdu in na travniku. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji pri najmlajših

Daša Janže Štorgel

Vrtec Sonček, OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki

dasa.janze@ossmartno.si

Kako pomemben vpliv imata gibanje in prehrana na kvaliteto našega zdravja je že dolgo časa znano. V letošnjem šolskem letu je zaradi epidemije virusa Covid-19 skrb za ohranjanje našega zdravja še posebej pomembna, zato smo se odločili, da s tem pričnemo že pri najmlajših (v skupini 1-2 leti starih otrok). V naš vsakdan smo tako že v začetku šolskega leta vnesli omenjene vsebine, ki so jih otroci spoznavali preko igre.

Ključne besede: prehrana, gibanje, zdravje, predšolski otroci.

Abstract:

The important effects of physical activities and a healthy diet on our health have been known for a long time. In this school year, health care has become even more important due to the Covid-19 pandemic, therefore we decided to involve our toddlers (1-2-year-olds). Health care activities, introduced to children through different games, have been included in our daily routine since the beginning of the school year.

Key words: healthy diet, physical activity, health, preschool education.

1. UVOD

Zdrav življenjski slog je zelo pomemben za življenje vseh živih bitij. **Prehrano** v vrtcu nam s pomočjo organizatorke prehrane pripravljata ustrezno usposobljena kuharja, kakšen odnos otroci razvijejo do nje, pa je odvisno od njihovih staršev ter seveda tudi od nas, vzgojiteljic in drugih strokovnih delavcev vrtca. Ker se zavedamo, da lahko z našim vzgledom veliko pripomoremo k sami kulturi prehranjevanja, smo se strokovni delavci trudili, da smo otrokom privzgjali pozitiven odnos do hrane in prehranjevanja med vsakim obrokom tekom leta.

Gibanje je otrokova primarna potreba, s pomočjo katere otrok spoznava sebe in raziskuje svet okoli nas (Kurikulum, 1999). Gibalni razvoj poteka najintenzivnejše ravno v prvih letih njegovega življenja, in sicer od naravnih oblik gibanja pa do zahtevnejših gibalnih vzorcev (Videmšek, Stančević in Sušnik, 2006). Ker so področja razvoja med sabo povezana, so gibalne dejavnosti pri predšolskih otrocih pomembne za normalen razvoj na različnih področjih razvoja (Videmšek in Pišot, 2007). Pri športnih dejavnostih pa se otroci, poleg gibanja, naučijo še sodelovanja z drugimi, saj imajo skupen cilj. Zato smo gibanje vključevali v vso dnevno rutino in načrtovane dejavnosti.

Poleg omenjenih vsebin smo posredno vplivali tudi na **zdravje** otrok in največji poudarek namenili higieni, saj (vsi) otroci v tem obdobju še niso prešli oralne faze (po Piagetu) ter veliko stvari nosijo v usta.

Tako smo si zastavili dva **globalna cilja**:

- seznanjanje z varnim in zdravim načinom življenja,
- omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok (Kurikulum za vrtce, 1999).

in **cilje**:

- spoznavanje osnovnih načel osebne higiene,
- otrok pridobiva navade nege telesa,
- otrok spozna, kaj potrebuje sam in kaj druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja,
- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, skoki, poskoki, valjanje, plezanje, plazenje ...) (Kurikulum za vrtce, 1999).

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode in oblike dela: metoda lastne aktivnosti, opazovanja, igre, demonstracije, aktivnega učenja, pogovora, razlage, razgovora in praktičnega dela.

3. REZULTATI (oziroma RAZPRAVA)

Izvajali smo naslednje dejavnosti:

- Otroke smo z zgledom navajali na kulturno prehranjevanje in se trudili, da bi zavrgli čim manj hrane.
- V skrbi za zdravje smo veliko časa namenili osebni higieni – otroci so se naučili, kako se pravilno umije roke.
- Prostore vrtca smo primerno dnevno zračili in tako skrbeli za svež zrak, s čimer preprečimo širjenje virusov.
- Večkrat dnevno smo uživali vodo in nesladkani čaj.
- Izvajali smo primerne vsebine ob dnevu tradicionalnega slovenskega zajtrka.
- Večkrat smo si skuhalo čaj, pripravili sadno solato, sadno kupo, sadna nabodala in otroke spodbujali k uživanju zelenjave.
- Tedensko smo izvajali gibalne ure, sprehode in gibalne igre, vsakodnevno pa »minute za zdravje«, kjer smo po zajtrku vsak dan plesali, telovadili in se razgibavali z različnimi rekviziti.
- Kolikor nam je dopuščalo vreme, smo se gibali na prostem (prosta igra na igrišču na igralih, poligoni, hoja po različnih površinah – listje, kamenje, čutilne plošče, sprehodi, hoja in tek po neravnem terenu ter v gozdu).
- Izvajali smo jogo za otroke (Pozdrav soncu ...) in Tibetančke (Muca ...).

- Igrali smo se prstne igre in bibarije.
- Oponašali smo gibanje živali, se vrteli okoli svoje osi, prenašali predmete iz ene škatle v drugo (z ovirami in brez).

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Kljub temu, da so otroci še »majhni«, nas to ni oviralo pri gibalnih aktivnostih. Poskrbeli smo za varnost otrok (iz njihove bližnje okolice umaknili predmete, v katere bi se lahko udarili) ter poskrbeli za ustrezna oblačila in obutev. Z zgodnjim vključevanjem otroka v gibalne aktivnosti smo mu spodbudili veselje, pozitivno samopodobo, zaupanje vase ter navdušenje za gibanje, ki vpliva na njegov pogled in doživljanje skozi vsa obdobja njegovega življenja. Otroci so preko gibanja sprostili svojo energijo, igrivost in razigranost ter preprosto uživali. Pri gibanju na prostem so se naužili svežega zraka in energije za funkcioniranje skozi preostali del dneva. Tako so si pridobivali gibalne izkušnje preko naravnih materialov in rekvizitov ter doživljali naravo s čutnimi doživetji (tip, vid ...).

Zavedamo se, da so pozitivne spodbude temeljne motivacijske metode pri najmlajših, zato smo strmeli k dobremu počutju otrok pri vsakodnevnih življenjskih izzivih. Otrok, ki bo motiviran za gibanje že v zgodnjem obdobju svojega življenja, bo imel pozitiven odnos do gibanja tudi v odrasli dobi.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999): Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.

Videmšek, M., Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše.* Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Videmšek, M., Stančevič, B., Sušnik, N. (2006). *En, dva, tri, igray se tudi ti: gibalne igrice za otroke in odrasle.* Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.

Zdrava prehrana in gibanje – temelji zdravja

Dorijana Seljak

Scuola dell'infanzia LA COCCINELLA Pirano – Vrtec LA COCCINELLA Pirano

dorijana-seljak@hotmail.com

Namen projekta Zdrava prehrana in gibanje – temelj zdravja je seznaniti petletne otroke o pomenu zdrave prehrane in gibanja za krepitev zdravja. Projekt želi odgovoriti na naslednja vprašanja: Od kod prihaja hrana, ki jo najdemo na trgovskih policah; kako sami pridelati hrano; kako z gibanjem okrepite telo, dobro počutje in posledično vplivati na zdravje. Zaradi obširne teme o prehrani smo se osredotočili na zelenjavo, ker smo opazili, da otroci v vrtcu zaužijejo premalo zelenjave, saj jo večina pušča na krožniku. Otroci so v sodelovanju z lokalnim pridelovalcem zelenjave, katerega so spremljali in opazovali skozi vse letne čase pri delu na polju, v topli gredi in na tržnici, pridobili nova znanja, katera so tudi sami uporabili in preizkusili na svoji gredici. Preko raziskovalnih dejavnosti, lastne aktivnosti, beleženjem vseh spoznanj, s pripravo različnih jedi in z veliko gibanja na svežem zraku so otroci pridobivali izkušnje v odnosu z naravo, razvijali svoje védenje, krepili samozavest in spoznali, da je v bližnji okolici pridelana hrana velika vrednota, ki jo povrh vsega lahko pridelajo sami. Ob vsem naštetim so se otroci veliko zabavali in navduševali nad rezultati eksperimentov, spoznali pomen povezave zdrave prehrane in gibanja z zdravjem.

Z veseljem smo ob koncu projekta opazili, da otrokom sedaj zelenjava veliko bolj tekne. Predvsem otroci, ki se je niso nikoli poslužili, jo sedaj zaužijejo vsaj v manjših količinah.

Ključne besede: pridelava zelenjave, zdrava prehrana, gibanje, zdravje.

Abstract

The purpose of the Healthy Nutrition and Movement - the health project was to inform five year olds about the importance of healthy food and exercising; answer questions about where the food found on store shelves comes from; how to make your own food; how to strengthen the body through movement and well-being, consequently affecting health. Due to the extensive topic of nutrition, we focused on vegetables, because we noticed that the children in kindergarten aren't consuming enough vegetables, as most of them leave it on the plate. The children, in cooperation with a local vegetable farmer, who were monitored and observed throughout the seasons while working in the field, in the greenhouse and at the market, gained new knowledge, which they themselves used and tested on their vegetable field. Through research activities, their own activities, writing down notes about the lessons, preparing different dishes and having a lot of exercising in the fresh air, the children gained experience in relation to nature, developed their knowledge, strengthened self-esteem and realized, that they could produce food on their own, since local food has higher value. With

all of the above, the children had a lot of fun getting excited about the results of the experiments, learning about the importance of linking healthy eating and exercising.

At the end of the project, we were pleased to see that the vegetables are now much more appetizing to the children, especially the children who have never ate it, but now eat it in at least small quantities.

Key words: vegetable production, healthy eating, exercise, health

1. UVOD

Gibanje in zdrava prehrana sodita med ključne osnovne potrebe za zdrav psihofizični razvoj otrok, saj izboljšujeta počutje in krepiata zdravje. V sodobnem času se pojavlja vse več alergij in zdravstvenih težav, ki so posledica pomankanja gibanja, velike izbire hrane brez hranil, z visoko vsebnostjo sladkorja, soli, aditivov, barvil in nasičenih maščob. Zaradi tega je pomembno, da otroke navajamo na zdravo prehrano že zelo zgodaj. Pomembno je, da imajo otroci možnost spoznavati hrano z različnimi čutili, da spoznavajo nove okuse in da smo odrasli pri tem dovolj vztrajni in jim novo živilo večkrat ponudimo.

Cilj izbrane teme je voditi in spodbujati otroke, da z lastnim delom in raziskovanjem spoznavajo način za pridelavo zelenjave, jih seznaniti s pomenom uživanja sezonske in lokalno pridelane zelenjave, spoznavati nove okuse, razvijati gibalne sposobnosti celega telesa, spodbujati in aktivno prispevati k osvojitvi navad za zdrav življenjski slog.

Da bi dobili odgovore na vprašanja, od kod prihaja hrana na trgovske police, kako pridelati zelenjavo, kako okrepiti zdravje z gibanjem in zdravo prehrano, smo pripravili dejavnosti, s katerimi so otroci lahko pridobivali lastne izkušnje. K sodelovanju smo povabili tudi starše in znanega lokalnega pridelovalca zelenjave, ki svoje pridelke prodaja na tržnici.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabljali naslednje metode:

- **lastna aktivnost** pri eksperimentih in raziskovanju,
- **igra** z didaktično igro, ki so jo otroci sami izdelali,
- **doživljanje** narave v različnih letnih časih,
- **razlaga, pogovor in demonstracija** lokalnega pridelovalca zelenjave,
- **ogled** dokumentarnih posnetkov,
- **vodenje** z vprašanji k odgovorom,
- **opazovanje** vzrokov in posledic pri poizkusih,
- **risanje** zelenjave in postopkov eksperimentov, opravil na polju, doživetega ...,

- **beleženje** izrezovanje slikic iz revij, ki prikazujejo pridelovanje zelenjave in izdelava plakatov, na katere so beležili vsa spoznanja in ugotovitve glede pridelave zelenjave od semena do pridelka in priprave različnih zdravih jedi.

V okviru projekta ZGODNJE NARAVOSLOVJE smo se v šolskem letu 2018/2019 z otroki odločili, da bomo okrepili zdravje z gibanjem in zdravo prehrano. Zastavili smo si vprašanje, kaj zdrava prehrana sploh je in ali ni zdravo vse, kar pojemo? Ogledali smo si nekaj dokumentarnih posnetkov za otroke o nezdravem prehranjevanju in posledice, ki jih le-te povzročajo. Za začetek smo se dogovorili, da se bomo ob praznovanju rojstnih dni v vrtcu sladkali le s suhim in sezonsko lokalno pridelanim sadjem. V nadaljevanju projekta smo se osredotočili na raziskovanje, od kod prihaja zelenjava na tržne police, kako jo pridelati in katera je bolj primerna za naše zdravje.

Med šolskim letom smo od jeseni do pozne pomladi tedensko obiskovali kmetijo na hribu v bližini vrtca. Navezali smo stik z lokalnim pridelovalcem zelenjave, ki nam je skozi celo leto prijazno prikazoval postopke pridelovanja zelenjave in odgovarjal na številna vprašanja. Otroci so kmeta in njegovo delo opazovali pri pripravi polja, pri setvi, pri negovanju in nabiranju rastlin na polju kot tudi v topli gredi. Z veseljem so mu pomagali pri pobiranju zelenjave in jo tudi okušali.

Slika 1: Pobiranje ohrovta

Slika 2: Obisk tople grede in okušanje zelenjave

Otroci so bili zelo radovedni. Kmetu so postavljali številna vprašanja in po njegovi pobudi, naj še sami kaj posadijo, smo takoj začeli s pripravami.

Po vodenem in usmerjenem pogovoru smo se z otroki lotili načrta in njegove izvedbe. Odpravili smo se v semenarno in nakupili vse potrebno za setev. Od doma so otroci prinašali različna semena. Med seboj so jih primerjali, razvrščali in raziskovali njihovo notranjost. Pogovarjali smo se o potrebnih pogojih za kalitev semen in rast rastline. Otroci so napovedali, da je za kalitev semena in rast rastline potrebna prst, voda, svetloba in toplota. Ker je bilo

zunaj še mrzlo, so eksperimentirali s setvijo fižola v igralnici. Da bi preverili svoje trditve, so otroci v svoj lonček položili seme fižola, papirnato brisačo, ga zalili z vodo in lonček položili na okensko polico. V en lonček so dali seme, papirnato brisačo, vendar brez vode. V drugi lonček so dali seme, vodo, papirnato brisačo ter ga odložili v hladilnik. V tretji lonček so položili seme in vodo brez papirnate brisače in ga položili na okensko polico. V četrti lonček so dali seme, papirnato brisačo, vodo in ga odložili v temno omaro. V peti lonček so dali seme, namesto papirnate brisače so dali prst, zalili in ga položili na okensko polico.

Otroci so vsak dan ob prihodu v vrtec preverjali, kaj se v lončkih dogaja, jih zalivali in opisovali opažanja. Navdušeni so bili nad spoznanjem, da so bile njihove domneve pravilne. Z začudenjem pa so opazili, da je bila sadika fižola v omari sicer višja od tiste na okenski polici, vendar rastlina ni bila tako močna in tudi barva je bila blede. V omari je bila lina, skozi katero je pronicala svetloba, zato so otroci sklepali, da je rastlina višja in usmerjena proti lini, ker je iskala svetlobo. Ob primerjavi z rastlinami v lončkih s papirnato brisačo in tistih v prsti, so otroci sklepali, da za kalitev ni nujno potrebna prst, za rast rastlin pa je.

Slika 3: Primerjava rastlin z različnimi pogoji za rast

Spomladi so otroci na travniku vrtca pripravili manjšo visoko gredo, kjer so se tudi sami preizkusili kot pridelovalci zelenjave. Gredo so opleli, dodali prst, posejali različna semena, jih označili s tablicami z imeni, zalivali, negovali rastline in na koncu bili nagrajeni z užitnimi plodovi.

Z otroki smo se napotili v večjo trgovino, kjer prodajajo med drugim tudi zelenjavo in na tržnico, kjer je prodajal svoje izdelke pridelovalec, s katerim smo sodelovali. Primerjali so zelenjavo obeh ponudnikov, ugotavljali od kod prihaja, koliko časa je potrebovala in kakšno pot je opravila, da je prišla do tržnih polic oziroma do tržnice. Hitro so ugotovili, da je zelenjava s tržnice bolj sveža. Otroci so tržnico med letom večkrat obiskali in opazovali, kako se ponudba glede na letni čas in zorenje plodov in zelenjave spreminja. Zelenjavo, ki nam jo je kmet podaril, smo odnesli v igralnico, kjer so jo otroci spoznavali z vsemi čuti, jo risali, izdelovali z raznimi recikliranimi materiali in izdelke razstavljali.

Slika 4: Opazovanje in negovanje sadik

Slika 5: Spoznavanje in risanje zelenjave

Vse ugotovitve, postopke preizkusov, fotografije in risbe so otroci zabeležili na plakate. Izdelali so tudi didaktično igro s primeri zdrave in nezdrave prehrane.

V sklopu projekta so se otroci med celim letom, v vseh vremenskih razmerah, veliko gibalni na svežem zraku, še zlasti so bili zabavni pohodi do kmetije na vrhu hriba, kotaljenje po travnikih, plezanje po drevesih in tekanje za metulji. Med sprehodi smo spoznavali tudi divje rastline in zelišča. Našli smo med drugim tudi bezeg, ga nabrali, posušili in pripravili izvrsten čaj.

Slika 6: Gibalno druženje s starši

V projekt so bili vključeni tudi starši, ki so se doma z otroki preizkušali v novih receptih in skupaj pripravljali zdrave zelenjavne jedi. S starši smo se tudi srečevali na popoldanskih gibalnih srečanjih, izvedli nekaj pohodov na bližnje vzpetine in tako poskrbeli za zabavne in ustvarjalne trenutke v skupno korist.

3. REZULTATI

Z izbranimi dejavnostmi v okviru projekta so otroci pridobili novo znanje in zavedanje, da lahko tudi sami pridelajo ter pripravijo zdravo hrano. Spoznali so pomen izbire sezonske in lokalno pridelane zelenjave in se vzgajali za vrednote kot so delovne navade, vztrajnost, potrpežljivost in pozitiven odnos do narave in lastnega zdravja.

Predvsem pa so bili otroci ponosni na to, da sedaj pojedjo veliko več zelenjave kot ob samem začetku projekta. Navdušeno so tudi ugotovili, da so po večkratnem sprehodu do kmetije veliko lažje obvladali strmino, ki jim je ob prvem obisku predstavljala precejšen fizični napor. Pri gibalnih aktivnostih s starši je otroke zabavalo spoznanje, da odrasli ne zmorejo izvesti določenih vaj, katera sami izvedejo igranje. Menili so, da zato, ker se premalo gibljejo.

4. RAZPRAVA

Namen projekta je bil seznaniti petletne otroke o pomenu zdrave prehrane in gibanja za krepitev zdravja; odgovoriti na vprašanja, od kod prihaja hrana, ki jo najdemo na trgovskih policah; kako sami pridelati in pripraviti hrano; kako z gibanjem okrepiti telo, dobro počutje in posledično vplivati na zdravje. Na osnovi rezultatov, ki so jih otroci dosegli med projektom, so bili namen in zastavljeni cilji doseženi in preseženi, saj so otroci imeli že veliko teoretičnega predznanja. Med praktičnim delom pa so se jim porajala nova vprašanja, ki so odpirala nove teme in jih vodila v nadgradnjo usvojenega znanja. Presenetljivo je bilo tudi spoznanje, da so otroci povezali znanje dveh različnih projektov, in sicer pomen tople grede v kmetijstvu z učinkom tople grede iz projekta o klimatskih spremembah.

5. ZAKLJUČEK

Otroci v predšolskem obdobju se večinoma učijo preko lastnih izkušenj, neposrednih aktivnosti in s posnemanjem odraslih. Od staršev je odvisno, kakšen vzgled bodo dali svojim otrokom, pa tudi od vzgojiteljev, saj večina otrok preživi v vrtcu tretjino dneva.

Naš projekt smo zaključili z ugotovitvijo, da so otroci pridobili predvsem praktično znanje, uporabne življenjske izkušnje in smernice, ki jih vodijo k zdravemu življenjskemu slogu, ki je ključen za zdravje v vseh življenjskih obdobjih.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
Otrok v vrtcu (priručnik h kurikulumu za vrtce). (2001). Maribor: Obzorja.
Giordani, M., Cremona, G. Guida a scuola. it. Gruppo Editoriale Raffaello.
Kos, R. (2017). Iz lončka v lonec. Ljubljana: Alegro d.o.o.

Potovanje v svet deževnikov

Helena Fučik, vrtec Velenje, enota Ciciban

dobnik_helena@hotmail.com

Odnos do narave je potrebno otrokom privzgojiti že od samega začetka. Da bi jo lahko razumeli in začutili, je najbolje, da jo neposredno izkusijo in nato preko igre nadgrajujejo svoja znanja, bogatijo sebe in rastejo v zavedanju, da smo z naravo pravzaprav eno in je naša vzajemnost neizogibna in nujno potrebna.

Članek se dotika delček otroškega dogajanja v vrtcu, ki so ga preživeli v zanimivi družbi deževnikov. Poleg gojilnice, so opazovali deževnike v njihovem naravnem okolju, neposredna izkušnja in prebiranje slikovnih gradiv so jim pomagali ugotavljati dejstva, širiti obzorja, še najbolj pa so bogatili svoje izkušnje s pomočjo igre, ki je odražala neposredno znanje in pridobljene izkušnje ob spremljanju deževnikov in njihovega življenja.

Ključne besede: narava, deževniki, vzajemnost, igra, izkušnje.

Summary

The right attitude towards nature needs to be imparted to children from the very beginning. In order to understand it, it is best to experience it directly as well as through games to improve their knowledge and most importantly grow their awareness that connection with nature is absolutely necessary for our own and our planet's survival.

The article touches a part of our research about a very interesting creature, the worm. In addition to the worm farm, the children observed earthworms in their natural environment. The direct experience and observing pictures in books certainly added to their learning experience. It helped them to broaden their horizons and most of all enrich their experiences through games, which reflected the direct knowledge and lessons learned while monitoring earthworms and their lives.

Key words: nature, earthworms, correlation, play, experiences.

1. UVOD

Majhen, a vendar pisan in zanimiv delček sveta, v katerem se otroci gibljejo, nam nudi toliko možnosti za raziskovanje in spoznavanje. S tem se otroci že od malih nog pričnejo naravoslovno opismenjevati, pomembno pa je, da so načrtane dejavnosti prilagojene njihovi razvojni stopnji, a kljub temu vedno korak pred njimi, da se znova in znova želijo učiti, raziskovati in odkrivati. Pomembno pa je tudi, da dopustimo otrokom, kot je navedeno v

Kurikulumu za vrtce »dovolj priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem začutijo lastnosti narave z vsemi čutili. Da nudimo možnost spodbude, da sprašujemo o tem, kar vidijo in se učijo iskati odgovor tako, da opazujejo, raziskujejo, eksperimentirajo, opisujejo, razlagajo.«¹ Čas nam je torej omogočil, da smo dodobra spoznali tista »tiha, majhna in precej neopazna bitja na našem vrtu, ki igrajo zelo pomembno vlogo, katerega koristnega namena so se zavedali že v starem Egiptu.«² Spodbudno okolje pa je bilo samo po sebi dovolj, da je želja po spoznavanju postajala vedno večja in tako so se drobna dejanja spletla v čudovito potovanje v svet deževnikov.

Cilj tega popotovanja je bil navdušiti otroke za opazovanje, doživljanje opazovanega z vsemi čutili in ozaveščanje o pomenu živali, ki nas obdajajo, v konkretnem primeru deževnikov, skozi prijetno in zanimivo izkušnjo, nenazadnje pa jih seznaniti tudi z njihovo koristnostjo.

2. METODE

Pri delu smo uporabili naslednje metode:

- opazovanja,
- pogovora,
- raziskovanja,
- iskanja,
- igre,
- razlage,
- praktičnega dela,
- aktivnega učenja.

3. REZULTATI

Naše popotovanje se je pričelo z naključno najdbo deževnika pred pragom našega vrtca. Le ta je pritegnil dovolj pozornosti, da smo lahko pričeli graditi znanje preko izkušenj in zanimivih dejavnosti. Izkustveno učenje so nam dopolnjevale knjige, ki smo si jih izposodili v mestni knjižnici iz njih pa smo črpali ideje, katere smo uporabili pri neposrednem delu in pri igri, le ta pa je bila glavno motivacijsko sredstvo učenja in pridobivanja novih izkušenj.

¹ (Kurikulum za vrtce, str. 62)

² (<https://siol.net/dom/vrt-in-okolica/dezevniki-so-eni-od-najpomembnejših-prebivalcev-nasega-vrta-321489>)

Slika 5.: Deževnik pred vrtcem

Spoznali smo, da so deževniki koristne živali, ki jih lahko najdemo praktično vsepovsod. V igralnici smo si uredili gojilnico za deževnike, da smo jih lahko spremljali od blizu. Opazovali smo jih pri kopanju rovov, se čudili, kako so pri tem spretni in hkrati ugotovili, da so pravzaprav koristne živali. Tako smo se odločili, da jih poiščemo na bližnjem vrtu in povprašali vrtničarje v bližini našega vrtca, če kdaj kakšnega vidijo v njihovih vrtovih in kako jim deževniki pomagajo pri njihovih opravilih. Risali smo črte, sledili narisanim črtam (sledem), iz igralnice ustvarili plezalnico z rovi in skritimi koticami in postali sami deževniki za en dan. Postali smo detektivi in smo iskali deževnike v njihovem naravnem okolju, opazovali smo jih z povečevalnimi stekli, ugotavljali, da jih je v dežju ali tik po njem veliko več, kot pa če zunaj greje močno sonce. Tudi pozimi, ko je bil sneg, jih nismo našli. Spoznali smo, kaj so to glistine in ugotovili, da jih je na travniku, kjer smo raziskovali, ogromno.

Ugotavljali in spoznali smo, s čim se hranijo in ugotovitve nanizali v Carrollov diagram. Prav smešno in hkrati zanimivo se nam je zdelo, da deževniki obožujejo čajne filtre, »pohrustajo« tudi vse rastlinske ostanke z vrta in ostanke zelenjave pri pripravi hrane, kosmiče, da se lotijo napol posušene pokošene trave, plevelov in tudi listja dreves. Nismo mogli verjeti, da jim zelo teknejo tudi papirnati robčki, serveti, kartonasta in druga papirnata embalaža.

Slika 6.: Izdelava Carrollovega diagrama

Pozanimali smo se, koga se deževniki bojijo in kdo se boji njih, kar nam je pomagalo spoznati nove živali in razširiti naša obzorja v svetu živalstva.

Igra je bila dosti bolj zanimiva, ko smo deževnike (narejene iz kosmate žice) lovili s pincetami, ščipalkami, magneti, jih vtikali v različne luknje in urili svoje ročne spretnosti. Nizali smo volno na deževnike iz kartona, merili smo deževnike, ki smo jih samo naredili iz plastelina z standardnimi in nestandardnimi enotami, ugotavljali, komu je uspelo narediti največjega deževnika in kateri izmed njih je najmanjši. Zgibali smo papir in izdelovali deževnike, kateri so pod našimi rokami tudi oživel. Naučili smo se zmešati rjavo barvo, jo primerjali z zemljo in pobarvali velik format papirja, kamor smo s prsti nato risali rove, ki jih kopljejo deževniki. Takšne rove, ki živijo v naših domišljijah.

Slika 3: Prebiranje literature o deževnikih

Slika 4: merjenje deževnikov z nestandardnimi enotami

Slika 5: Gojilnica deževnikov

Deževnike smo šteli, preštevali, prirejali. Ugotovili smo, da deževniki pravzaprav oddajajo tudi zvok. Ko smo ga dali na list papirja in poslušali čisto od blizu, je bilo slišati, kako se premika. Kot da njegovo premikanje po listu ustvarja prav posebno glasbo življenja.

Za upodobitev deževnikov smo uporabili tudi volno. Zanimalo nas je, ali puščajo deževniki sledi in sicer tako, da smo jih pomočili v barvo in vlekli po praznem belem listu. Nastale so zanimive mojstrovine. Najbrž takšne rišejo tudi tisti pravi deževniki v naravi. Le da je tam njihovo platno narava sama.

4. ZAKLJUČEK

Naše platno je poslikano za marsikatero novo izkušnjo. Narava nam tako ali tako nudi že sama po sebi dovolj, če le opazujemo in prisluhnemo. V naši starosti nam je bila zelo pomembna izkušnja preko igre. Igre, ki se je povezovala z vsemi področji kurikulumuma in zagotovo lahko trdimo, da smo poleg novega znanja obogatili tudi izkušnje na ostalih področjih našega razvoja.

5. VIRI IN LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Grgič Bizjak, L. (2014). Projektno raziskovanje – tla in življenje v tleh. Diplomaska naloga. Univerza na Primorskem, Koper: Visokošolski strokovni študijski program prve stopnje Predšolska vzgoja.
- Grintov, V. (2016). Kako živi deževnik Jan. Ljubljana: založba Alba.

Gremo v gorice

Helena Pajek
Vrtec Navihanček pri OŠ Središče Ob Dravi
helena.habjanic@gmail.com

Otroci se zelo radi učijo o svetu, ki jih obdaja, in radi odkrivajo nove stvari. Ravno zato je otroštvo čas, namenjen raziskovanju, opazovanju, odkrivanju in učenju. Učenje skozi igro jim omogoča usvajanje novih veščin in spretnosti. Vse to smo jim skozi dejavnost projekta tudi omogočili. Naš vrtec se nahaja v osrčju Prlekije, ki jo ogreva sonce in je obdana z vinogradi. Sledili smo vzgledu kraja in tudi pri vrtcu zasadili vinsko trto. Želeli smo, da otroci spoznajo rast te rastline, da jih naučimo opazovanja, zaznavanja in koristi le-te. Z vključitvijo v proces priprave hrane jim omogočamo spoznavanje različnih vrst, oblik in stanj živil ter njihov pomen za človekovo rast in razvoj. Zdrav način prehranjevanja in zdrav odnos do hrane bodo na ta način pridobili spontano, kar sami od sebe.

Ključne besede: otroci, zdrava prehrana, grozdje, vinska trta, ekološki način.

Abstract

Children love to learn about the world that surrounds them and they like to discover new things. That's exactly why is Childhood time, devoted for exploration, observation, discovery and learning. Learning through the game enables them to learn new skills and crafts. We have given them all of this through the project's activities.

Our kindergarten is located in the heart of Prlekija region, which is heated by the sun and surrounded by vineyards. We followed the example of our town and planted vines around our kindergarten. We wanted for children to learn about the growth of this plants, teach them to observe, and what we the benefit from them.

By incorporating in the food preparation process, we enable them to learn about different types, shapes and conditions of the food; their importance for human growth and development. Children will gain healthy way of eating and healthy attitude towards the food spontaneously and by themselves.

Key words: children, healthy diets, grapes, vines, ecological way.

1. UVOD

Predšolsko obdobje je najprimernejši čas, v katerem začnemo z ozaveščanjem otrok o vplivu zdrave prehrane na zdrav telesni razvoj. Prav skrb za zdrav otrokov razvoj, ki lahko pomembno vpliva na zdrav telesni razvoj odraslega človeka, daje vzgojno-izobraževalnim institucijam pomembno nalogo. Raziskovanje in opazovanje narave daje nešteto možnosti za izkustveno učenje. Narava je tudi tista, v katero lahko vnesemo vsa področja kurikula in s katero lahko

holistično vplivamo na otrokov razvoj. Vse opisano je vplivalo na naš vzgib, da smo pri vrtcu pred nekaj leti zasadili vinsko trto.

Vinska trta raste na ekološki način, brez fitofarmaceutskih sredstev in umetnih gnojil. Na njeno rast vplivajo le zemlja, vreme in naša skrb zanjo (pri skrbi nam občasno pomaga sadjar).

Otroci si ogledajo rez vinske trte in potrebno oskrbo trte spomladi. Opazovanje prvih pomladnih popkov ter njihov razvoj v liste, cvetove in rast ter zorenje grozdja sta prinesla čas klopotcev in trgatve. Otroci v »furtušjačah« (predpasnikih), »putar« s »puto« (brento) in »brači« (pobiralci) so šli v naše male »gorice«.

Pobiranje grozdja je spremljalo njihovo petje. V brenti se je nabralo toliko grozdja, da lahko pripravimo grozdni sok in marmelado. Starše povabimo na posebno malico, kjer otroci ponudijo svojo marmelado.

Z izbrano temo želimo dejavnosti prenesti ven v naravo in se učiti izkustveno. O delu v projektu se ves čas obvešča in ozavešča starše s pomočjo oglasne deske, s pomočjo zvezka dnevnih utrinkov in s srečanjem staršev, kjer se staršem predstavi delo v okviru projekta.

2. METODE DELA

V skupino otrok je bilo vključenih 18 otrok, starih 4 leta. Na igrišču pri vrtcu smo pred leti zasadili vinsko trto, ki raste na ekološki način. V vrtcu zanjo skrbimo vzgojitelji, otroci in sadjar. Otroci so vključeni v opazovanje rasti vinske trte v vseh štirih letnih časih. Zgodaj spomladi so opazovali rez drevja in oskrbo trte spomladi s strani izkušenega sadjarja, ki je otrokom tudi razložil pomen tega dela. Z rezom vinske trte prevzamemo skrb zanjo sami. Skozi celo leto otroci opazujejo rast vinske trte. Spoznali smo pomen listov, vej, obrezovanje trte, žuželke, pomen sončne svetlobe in dežja, spreminjanja popka v cvetenje in razvoj cveta v grozdne jagode. Večkrat smo morali grozdje poskusiti, da smo vedeli, kdaj je dovolj sladko, da imamo lahko trgatve. Otroci so si oblekli predpasnike(»furtušjače«), na rame so si optali brente (»pute«) in se s pesmijo odpravili v trgatve (»bratvo«).

Slika 1: Izvajanje in prikaz trgatve nekoč in danes.

Grozdje smo pobrali: nekaj ga je bilo tudi v naših trebuščkih, večina pa v brentah. Slednjega smo z našimi rokami stisnili in dobili grozdni sok. Sok belega grozdja smo popili, medtem ko smo sok rdečega grozdja uporabili za osnovo pri kuhanju marmelade.

Slika 2: Ročno stiskanje grozdja.

Slika3: Kuhanje marmelade.

Marmelado smo natočili v kozarce in pokrovčke ustrezno likovno opremili. Naslednje jutro smo marmelado poskusili pri zajtrku. Marmelado smo postregli tudi staršem na posebnem srečanju.

Slika 4: Marmelada za zajtrk.

Pozno jeseni je pričelo z vinske trte odpadati listje. Dalo nam je možnost, da smo liste in trto likovno upodobili. Odpadlo listje nam je ponudilo priložnost za novo igro, raziskovanje in razvijanje domišljije. Preko otrok smo neposredno vplivali še na njihove starše, saj smo jih skrbno in redno obveščali o izvedenih dejavnostih ter s katerim namenom so bile izvedene.

3. REZULTATI

Otroci so ob koncu projekta usvojili določena znanja. Sami so postali bolj pozorni na rast vinske trte, spoznali so ljudski običaj pobiranja grozdja ter možnosti uporabe zrelega sadeža. Ob vseh dejavnostih so potekale še druge dejavnosti s področja kurikula, ki so prispevale k celostnemu razvoju otroka.

4. RAZPRAVA

Otrokom so bile tekom dejavnosti ponujene takšne metode dela, da so lahko sami prišli do določenih zaključkov in spoznanj. Pri samem načrtovanju dejavnosti sem izhajala iz otrok, njihovega predznanja, območja bližnjega razvoja ter do tedaj usvojenega znanja in novih izkušenj. Ob aktivnem učenju so se odkrivale nove možnosti raziskovanja ter področja dejavnosti.

Tema »Gremo v gorice« ima zelo širok spekter delovanja, poskušali smo zajeti vsa področja kurikula.

5. ZAKLJUČEK

Vinska trta je znana predvsem po svoji povezavi z vinom. Otrokom smo ponudili še drugo možnost raziskovanja, opazovanja in izkoriščanja plodov v drugi namen. Otroci so spoznali ekološko obdelavo zemlje in vinske trte, ponudili smo jim zdrav sadež.

6. LITERATURA IN VIRI

Cornell, J. (1994). Približajmo naravo otrokom: vodič k naravi za starše in vzgojitelje. Celje: Mohorjeva družba.

Engels, N. (2016). Marmelade, vkuhavanje in vlaganje sadja. Tržič: Učila International.

Vršič, S. Lešnik, M.(2010). Vinogradništvo. Založba Kmečki glas.

Zdrava prehrana v predšolskem obdobju. (online). (uporabljeno 26.1.2020). Dostopno na naslovu: http://www.nijz.si/sites/www.nijz.si/files/publikacije-datoteke/prehrana_v_vrtcu.pdf

Joga v vrtcu

Irena Domanjko Seršen, dipl, vzg.
Vrtec Manka Golarja Gornja Radgona
irena.d.sersen@vrtec-radgona.si

Otroci so danes prav tako kot odrasli podvrženi stresu in zato je uvajanje različnih metod sproščanja že v predšolskem obdobju zelo pomembno. Ena od teh metod je gotovo joga. Opisala bom projekt Pravljične joge, ki sem jih izvedla skupaj z otrok starimi od 3-4 leta. Omogočila sem jim, da so samostojno razlikovali jogo skozi različne igre, dihalne vaje in pravljice. Znanje, ko so ga pridobili skozi projekt, so na koncu uporabili tako, da so sami pripravili dramatizacijo. Ob dejavnostih so uživali in se sprostili. Poleg tega pa so med sabo tudi sodelovali in si pomagali pri izvedbi različnih vaj.

Ključne besede: stres, sprostitev, joga, pravljice, pravljična joga, Kurikulum za vrtce

Abstract

Nowadays both children and adults experience stress, which means that it is important to start introducing different relaxation methods as early. This thesis focuses on yoga as one of relaxation methods. As for the empirical part of the thesis, it presents the Storytime Yoga projekt we conducted with children aged from 3 to 4 years. The children were able to independently explore yoga through games, breathing exercises and stories. They used the knowledge they obtained in the process and prepared their own dramatization of a story. Children responded positively to the introduction of storytime yoga and enjoyed the relaxing activities. In addition, they worked together and helped one another in practicing various exercises.

Key words: stress, relaxation, yoga, stories, storytime yoga, kindergarten curriculum

1. UVOD

Ob današnjem hitrem tempu življenja smo pod stresom mi, posledično tudi otroci. Že kot majhni imajo veliko obveznosti. Zjutraj morajo vstati, prihiteti v vrtec, aktivno sodelovati pri ponujenih dejavnostih, biti pri miru, poslušati... Vse to otroke sicer veseli, vendar imajo ob takšnem tempu premalo časa za spontano igro, ob kateri bi se sprostili. Prav zaradi takšnega, modernega načina življenja se je potreba po sproščanju močno povečala. Po mojem mnenju bi bilo potrebno v vsakem oddelku uvajati metode sproščanja, ki bi otrokom pomagale sprostiti napetosti. Menim, da je tega v vrtcih premalo, otroci pa bi to nujno potrebovali. Prav zaradi tega sem se odločila in se vpisala na tečaj joge ter postala vaditeljica joge za otroke. V svojem oddelku sem pri otrocih doživela res pozitivne odzive. Otrokom sem želela predstaviti jogo ter v njih vzbuditi radovednost in željo po njenem izvajanju. Poleg tega sem želela vplivati na boljše zavedanje samega sebe in splošno boljše počutje. Kot glavni cilj dela v oddelku sem si zastavila predvsem to, da bodo otroci v jogi uživali ter jim omogočila, da bodo lahko sprostili

napetosti, ki se iz dneva v dan zaradi stalne naglice nabirajo v njih, na povsem spontan način skozi zabavno in prijetno vadbo.

Prav tako sem si zastavila tri cilje, ki me spremljajo pri vadbah in na katere sem še posebej pozorna:

- Vpeljati in izvesti dejavnosti joge v vrtcu.
- Vpeljati jogo kot del psihične in fizične sprostitev otrok.
- Spremljati odziv otrok na vadbo.

2. METODE

Pri svojem delu sem uporabljala osnovno raziskovalno metodo. Gre za opisno metodo opazovanja otrok.

Uporabila sem tri raziskovalna vprašanja, ki so sledeča:

1. Na kakšen način lahko v predšolskem obdobju, pri otrocih starih od 3-4 leta vpelješ elemente joge preko pravljičice?
2. Kakšni bodo odzivi otrok na vpeljavo joge v oddelku?
3. Ali bodo dejavnosti joge vplivale na sprostitev otrok in na kakšen način se bo to odražalo pri otrocih?

Vzorec otrok je bil neslučajni. Zajemal je 15 otrok, starih od 3-4 let. Od tega je bilo 6 deklic in 9 dečkov. Dejavnosti sem izvajala v svojem oddelku otrok v Vrtcu Manka Golarja Gornja Radgona.

Pomemben pripomoček pri delu mi je bila skripta z naslovom Priročnik za učiteljice joge za otroke ter knjiga Pravljična joga, avtorice Urške Božič.

Najpomembnejše metode so bile: demonstracija, pogovor in metoda igre.

Uporabljanje oblike dela so bile sledeče: skupna, individualna, skupinska.

3. REZULTATI, RAZPRAVA

Otroci mojega oddelka niso poznali joge kot oblike vadbe in sprostitev, zato je bil moj namen vpeljati dejavnosti joge na način, ki bi jim bil blizu. Najprej sem želela pri otrocih vzpodbuditi zanimanje za raziskovanje joge. Ker je aktivno učenje tisto, ki je najbolj učinkovito in otroke najbolj motivira, sem se odločila, da bom dejavnosti pripravila tako, da bodo otroci ves čas raziskovali, spoznavali in preizkušali jogo. Trudila sem sem da sem pripravila čim bolj raznolike dejavnosti, da je bilo vse skupaj otrokom še toliko bolj zanimivo. V mojem oddelku so otroci živahni in njihovo najmočnejše področje je gotovo gibanje. Otroci uživajo, zato je bila zanje zanimiva že izhodiščna ugotovitev, da je joga res ene vrste telovadba. Ob ogledu knjig, kart, so že kar sami preizkušali najrazličnejše položaje ob katerih so se zelo zabavali. Z uvodnimi dejavnostmi mi je uspelo v njih zbuditi radovednost in motivacijo za raziskovanje joge. Otroci so si položaje - asane zelo hitro zapomnili. Bila sem presrečna.

Prvo raziskovalno vprašanje, ki sem ga zastavila pred začetkom izvajanja je bilo sledeče: Na kakšen način lahko v predšolskem obdobju preko pravljičice vpeljemo elemente joge. Z raziskovanjem literature sem prišla do spoznanja, da je načinov, kako lahko vpeljemo jogo v vsakdanje življenje v vrtcu, ogromno. Sama sem načrtovala potek dejavnosti tako, kot sem menila, da bo otrokom najbolj všeč. Sproti sem se prilagajala njihovim odzivom in poskušala pripraviti čim več dinamičnih dejavnosti. Ker otroci joge še niso poznali, sem jim najprej želela

predstaviti njene osnovne značilnosti. Dejavnosti sem stopnjevala. Najprej so otroci samostojno raziskovali kaj je joga, nato pa sem jih usmerila k spoznavanju nekaterih asan. Iz dneva v dan smo jih spoznali več. Da je bilo bolj zanimivo, sem jih vključila v različne pravljice, ki sem jih pripovedovala otrokom. Spoznala sem tudi, da obstaja veliko iger, v katere lahko vključimo jogo.

Drugo raziskovalno vprašanje je bilo, kakšni bodo odzivi otrok na vpeljavo joge. Odzivi so bili že od samega začetka zelo pozitivni. Izvajanje posameznih položajev je bilo otrokom všeč. Nekaterim so bili bolj všeč eni, drugim drugi, kar dokazujejo refleksije otrok. Tudi otroci, za katere sem mislila, da ne bodo želeli sodelovati, so se z veseljem vključili v dejavnosti. Uživali so v različnih igrah, ki smo se jih igrali. Zdi se mi, da so si otroci od položajev najbolj zapomnili leva, kobro, psa, letalo... Večkrat sem opazila, da so tudi v prsto igro vključili elemente joge. To je bil zame dokaz, da so jim bile dejavnosti res zanimive. Otrokom se pokazala, da tudi meni ne grejo vsi položaji najbolje od rok in da mi večkrat zmanjka ravnotežja. Sem pa pri tem poudarila, da je pomembno, da vztrajamo, saj tako postajamo vedno boljši. Otroci so zares vztrajali in zaradi tega hitro napredovali. Otrokom je bila zelo všeč igrice, ko so s slamico s tal pobirali kroglice.

Kot tretje raziskovalno vprašanje sem si zastavila vprašanje, ali bodo dejavnosti joge vplivale na sprostitev otrok in na kakšen način se bo to odražalo pri otrocih. Ker imajo otroci veliko potrebo po gibanju, so dejavnosti joge pozitivno prispevale k njihovem počutju in sobivanju v oddelku. V dejavnosti sem vpletla tudi veliko dihalnih vaj, s katerimi sem želela doseči, da otroci ozavestijo svoje dihanje. Otroci so se ob tem zabavali, se čudili, kako glasno se sliši naše dihanje in podobno. To sem dopolnila še z vajami in igrami, pri katerih so otroci spoznavali svoja občutenja in občutenja drugih. Primerjali so jih in ugotovili smo, da vsak čuti in misli drugače. To je gotovo pozitivno vplivalo na medsebojne odnose v oddelku. Otroci so s pomočjo igre ravnotežja, masaž in še nekaterih drugih dejavnosti ugotovili, da morajo biti pozorni tudi na to, kaj čutijo drugi. Trudili so se, da bi drugemu omogočili, da bi se čim bolje počutil, da bi mu bilo čim bolj prijetno. Otroci so se pri dejavnostih povsem sprostiti in sledili mojim navodilom.

Zastavljene cilje sem realizirala, kajti vpeljala in izvedla sem dejavnosti joge v svojem oddelku na način, ki je bil otrokom zelo všeč. S pomočjo joge so se fizično in psihično sprostiti, saj so se razgibali, poleg tega pa so se tudi osredotočili nase, na svoja občutenja in občutenja drugih. Odziv otrok je bil zelo pozitiven, celo nad mojimi pričakovanji, in lahko rečem, da sem z vpeljevanjem joge v oddelk dosegla tisto, kar sem si najbolj želela. Želela sem si, da bi pri otrocih vzbudila zanimanje in veselje za vadbo joge.

4. ZAKLJUČEK

Življenje s sproščenim duhom in telesom je naše naravno stanje in prirojena pravica. Zaradi naglice, v kateri živimo smo pozabili nase, kajti današnji tempo in slog življenja sta vse prej kot zdrav življenjski slog. Sprostitev je krepčilo za celotno bitje, ki sprošča neznanske zaloge energije.

Joga daje človeku, ki jo začne vaditi kot otrok, izvrstno podlago za vse življenje. Pozitivno vpliva na naše počutje, razgiba telo, umiri naš um, krepi imunski sistem in pozitivno vpliva na našo samopodobo. Otroci lahko pri vajah hitreje napredujejo kot odrasli, ker so bolj prožni in imajo dober občutek za ravnotežje. Položaji se jim zdijo dosti lažji. Mnoge asane se imenujejo po živalih, kar otroke motivira za izvajanje. Spodbudimo jih npr. s tem, da rjovejo kot levi ali se zvijajo kot kobre pred krotilci kač ipd.. Pomagamo si tudi z domišljijo, da smo npr. sveče na torti. Nadvse pomembno pa je, da se že v mladih letih naučimo pravilnega dihanja. V veliko pomoč so nam igrače, ki jih položimo na otrokov trebuh, da jih lahko opazuje, kako se dvigajo, ko vdihne, in spuščajo, ko izdihne. Otrok se uči dihati globlje, ležati in sedeti mirno, dana jim je tudi možnost, da sprejmejo čas in prostor tišine. Elemente joge, sem pričela vpeljevati v letošnjem šolskem letu, ko sem opravila tečaj učiteljice joge za otroke. Prav dobro se zavedam, da se joga za otroke gradi na izkušnjah, kar pomeni, več izkušenj in ur imamo za sabo, bolje nam gre. Joga je pot, ki se nikoli ne konča.

Namaste!

5. LITERATURA IN VIRI

Božič, U. (2012). Pravljična joga: priročnik za vadbo joge za otroke, stare od 2-5 let, Ljubljana: Mladinska knjiga.

Mini vrt na naši terasi

Irena Frelih

Vrtec Bled

irena.frelih@v-bled.kr.edus.si

V našem vrtcu je velik poudarek na zelo raznoliki in pestri prehrani. V jedilnik je uvrščena tudi hrana lokalnega izvora. Tokrat smo z otroki raziskovali, kako lahko tudi pri nas zraste hrana in ugotavljali, kako moramo skrbeti zanjo.

V članku je predstavljeno, kako smo z otroki ustvarjali in negovali naš vrtniček in uživali njegove sadove. Skozi projekt se je potrdilo, da Otroci vrtnarjenje doživljajo kot igro in z veseljem sodelujejo.

Ključne besede: predšolski otroci, prvo starostno obdobje, začetno naravoslovje, vrt, odpadne plastenke

Abstract

Great emphasis is placed on diversity and variety of food in our kindergarten. Our menu also includes food from local sources. In this project we researched, together with little children, how food can be grown and found out how to care for it.

The article represents the creation of our little garden, how we maintained it and enjoyed its fruits. In the course of the project it was confirmed that little children experience gardening as a game and gladly participate in it.

Key words: preschool children, first age group, elementary natural sciences, garden, reused plastic bottles

1. UVOD

Že nekaj časa sem se spraševala, kako pri najmlajših spodbuditi veselje do vrta in dela na vrtu. Ideja je v meni spala že dolgo. Njena uresničitev se je kazala kot neizvedljiva, saj vendar nimamo možnosti svoje gredice ob vrtcu. Uresničitev je prišla v obliki malo drugačnega vrta. Zastavili smo ga kar v odpadnih plastenkah, ki so se jim kasneje pridružile še različne posode za rastline.

Pomembno je, da že najmlajše otroke navdušimo za veselje ob začetnem naravoslovju in sodelovanju pri delu na vrtu. Naše delo je za otroke igra, hkrati pri tem z veseljem sodelujejo in si oblikujejo pozitiven odnos do pridelovanja hrane.

Že Kurikulum za vrtce nas usmerja k pridobivanju izkušenj z živimi bitji, naravnimi pojavi, veselju v raziskovanju in odkrivanju. Pri celotnem projektu sem sledila globalnemu cilju:

doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih (Kurikulum za vrtce, 1999, str.37 in 38).

V projektu so sodelovali otroci, ki so v času trajanja projekta dopolnili dve leti, izjemoma tri. Njim so bili prilagojeni cilji, metode in dejavnosti.

Otroci so sodelovali pri vseh fazah projekta: načrtovanju, krašenju plastenk, priprav zemlje, sejanju in sajenju, zalivanju, opazovanju, pripravi hrane in seveda okušanju in evalvaciji.

Na začetku sem si zastavila veliko operativnih ciljev, ki smo jim sledili preko leta:

- otroci se seznanijo z osnovami vrtnarjenja
- otroci pomagajo pri dekoraciji vrtička
- otroci opazujejo spremembe v našem vrtičku
- otroci bodo skrbeli za naš vrtiček
- otroci uživajo sadove našega vrtička
- otroci sodelujejo pri pripravi hrane
- otroci se navajajo na potrpežljivost
- otroci dojemajo razliko med časom potrebnim za rast in posledično uživanje posameznih »pridelkov«
- otroci opazijo, kaj se zgodi, če nihče ne skrbi za vrt
- otroci evalvirajo dogajanje na vrtu

2. METODE

Pri izvajanju projekta so bile uporabljene naslednje metode:

- lastne aktivnosti otrok
- opazovanje
- demonstracija
- pogovor
- razlage
- okušanje
- ogled fotografij
- ogled video vsebin
- likovna aktivnost

Z otroki smo se sprti pogovarjali o delu. Svoje doživljanje smo izražali tudi z risanjem.

Starše sem o delu seznanjala preko fotografij po mailih in na oglasni deski. Plakat o svojem delu bomo predstavili na Zeliščnem festivalu našega vrtca v juniju.

3. RAZPRAVA

Z otroki smo se najprej odpravili do vrta pri osnovni šoli. Že ob poti smo se ustavljali in pokukali na bližnje vrtove. Pri šoli smo si ogledali povrtnine in zelišča, jih vonjali in kakšno tudi okusili.

V nadaljevanju smo najprej pobarvali plastenke. Te smo napolnili z zemljo in posejali krešo, radič in motovilec. Plastenke smo imeli na terasi. Z domačega vrta sem prinesla nekaj zelišč, ki

smo jih presadili v lonce. Krešo sem izbrala zato, ker hitro kali in se jo da hitro okušati. Uporabili smo jo kot prilogo h kruhu z maslom. Še dobro, da smo hitro užili nekaj pridelka z našega mini vrta, saj je kmalu sledilo zaprtje vrtcev. Tako sem zelišča nesla domov.

Po odprtju vrtcev so otroci sprva potrebovali nekaj časa, da so se ponovno navadili na vrtec. Februarja so se zelišča vrnila v vrtec. Od takrat dalje smo jih sproti zalivali in opazovali pri rasti. Seveda se je nekaj otrok igralo z zemljo tako v igralnici kot tudi na terasi. To je bilo pričakovano. Ob tem sem otroke (nežno) preusmerila k drugim dejavnostim. Kljub kar nekaj zemlji na tleh jih nisem »kregala«, saj sem želela, da je vse skupaj prijetna izkušnja. Kasneje, ob sejanju fižola, so otroci imeli dlje časa na razpolago kotiček za igro z zemljo.

Naredili smo drobnjakov namaz in zeliščni sirup. Zrasli sta namreč meta in melisa. Pripravila sem slikovni recept, da so otroci lažje sledili postopku.

Ko smo prišli nazaj v vrtec, je bil naš vrt prazen, razen ... preživelo je nekaj motovilca, s katerim smo si postregli. Otroci so dobili izkušnjo, kaj se lahko zgodi z nekaterimi rastlinami, tudi če nihče ne skrbi zanje.

Spomladi smo naš vrt razširili. Ponovno smo posejali solato. Dodali smo še česen, redkvico, jagode. Solato smo tudi sadili. Poleg solate smo sadili še česen, baziliko in kamilice. Nekaj časa smo imeli na obisku vrtno polže. Otroci so si v živo ogledali, kako polž je solato.

Na koncu smo v zemljo dali še semena fižola. Zemlja in semena so bila ob tem kar nekaj časa na voljo za igro. Tu smo se poglobili v to, kar se dogaja pod zemljo, česar običajno ne vidimo. Z otroki smo si pogledali kratek film, nato smo opazovali rast korenin v prozorni posodi.

K vrtnarjenju nas je spodbudil Jakec v zgodbi Jakec vrtnari. Tudi on je namreč posejal fižol.

Ogled filma o rasti fižola je otroke spodbudil k uprizarjanju rasti z gibanjem. Fižolova zrna smo uporabili tudi za različne naloge za razvijanje predmatematičnih spretnosti.

Spomladi smo si postregli s solato. Čakamo še na jagode, da zrastejo in pordečijo. Poleti bo verjetno dozorel kakšen fižolov strok.

Večkrat smo se pogovarjali o tem, kaj so otroci opazili in delali na vrtu. Otroci so svoja opažanja izrazili tudi z risbo.

Sliki 1 in 2: Prva priprava vrtička v plastenkah jeseni

Slika 3: Priprava zeliščnega

Slika 4: Raziskovanje zelišč

Slika 5: Zalivanje

Slika 6: Otroci preučujejo vrtniček

4. ZAKLJUČEK

Tekom leta je vse več otrok zanimalo delo v našem vrtničku. Uživali so v sajenju, sejanju, zalivanju in opazovanju. Razvijali so različne spretnosti in pridobili nove, večina prve izkušnje o vrtnarjenju. Sami so izkusili, kako iz semen zrastejo rastline in to, da je potrebno skrbeti zanje.

Otroci so v prvih letih zelo radovedni, saj jih lahko navdušimo z veliko različnih stvari. Dobro je, da jih zgodaj navdušimo in uvedemo v delo na vrtu in uživanje lastne hrane. Tako se bodo kot odrasli zavedali pomena dela na vrtu in pridelane domače hrane. Tiste z lastnega vrta ali kupljene od nekoga, ki živi od tega.

Leto sem prvič organizirala mini vrt na terasi. Navdušila sem otroke in sebe. Tudi v bodeče bomo imeli na terasi in v igralnici vsaj mini vrtni kotiček.

5. LITERATURA

Bahovec, E. D. idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B. (2007): *Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport

Tanko, M. (2015). *Permakulturni vrt v vrtcu: Prostor učenja in oblikovanja pozitivnega odnosa do rastlinske hrane* (Diplomsko delo, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta).

Pridobljeno s [http:// pefprints.pef.uni-lj.si/2924/1/Mateja Tanko – Diplomaska naloga.pdf](http://pefprints.pef.uni-lj.si/2924/1/Mateja_Tanko_-_Diplomska_naloga.pdf)

GPhase. (7. marec 2018) Bean Time-Lapse - 25 days | Soil cross section [Video]. Pridobljeno s <https://www.youtube.com/watch?v=w77zPAatVTul>.

Igra z nestrukturiranim materialom – papir

Janja Levičnik Podržaj

Osnovna šola Jurija Vege, Vzgojna varstvena enota Vojke Napokoj

janja.levicnik-podrzaj@vrtec-moravce.si

V vrtcu lahko vzgojitelji otrokom pripravimo in ponudimo različen material za igro, strukturiran ali nestrukturiran. Z otroki smo izvedli projekt, pri katerem je imel najpomembnejšo vlogo nestrukturiran material – časopisni papir in igra. Otrokom sva namesto igrač ponudila časopisni papir. Otroci so imeli pri igri možnost raziskovanja, odkrivanja lastnosti papirja, razvijanja domišljije. Otroci so prek igre dobili nove izkušnje in spoznanja. Namen izvajanja projekta igre z nestrukturiranim materialom – časopisnim papirjem je bil, kako otroci pristopajo k spoznavanju nestrukturiranega materiala, časopisnega papirja in kako vpliva na igro otrok.

Ključne besede: otroci, nestrukturiran material, časopisni papir, igra.

Abstract

In the kindergarten, kindergarten teachers can offer children different materials to play with, both structural and non-structural. We carried out a project with children, in which newsprint as a non-structural material and play assumed the main roles. Instead of toys, children were offered newsprint. They could then explore at play, learn about different characteristics of paper, and develop their imagination. Through play, children acquired new experience and learnt new things. The aim of the project—playing with newsprint as a non-structural material—was to study what approach children adopt to learn about newsprint as a non-structural material and how this affects their play.

Keywords: children, non-structural material, newsprint, play.

1. UVOD

Danes ima večina otrok na voljo veliko različnih igrač, tako v vrtcu kot v domačem okolju. Najpreprostejše in najzanimivejše igrače so lahko pravzaprav preprosti materiali iz vsakdanjega življenja, ki jih imenujemo tudi nestrukturiran material. Med nestrukturiran material sodijo škatle, papir, blago, les, volna ipd. Menim, da vzgojitelji v vrtcu pripravljamo in načrtujemo dejavnosti oziroma igro, pri kateri uporabljamo nestrukturiran material, vendar bi lahko po njem posegali še večkrat. Okolje, ki nas obdaja, nam ponuja veliko odpadnega materiala in sredstev, ki jih pri svojem delu vzgojitelji premalokrat uporabljamo, zato sem se odločila, da v svoje delo vključim nestrukturiran material, ki ponuja veliko možnosti za igro.

Zamisel za projekt je bila igra z nestrukturiranim materialom, že na začetku vrtčevskega leta, vendar sem morala zaradi trenutne situacije v državi (epidemioloških razmer) izvedbo projekta prilagoditi. Osredotočili smo se na igro s časopisnim papirjem. Igra je otrokova temeljna dejavnost v predšolskem obdobju. Otroška igra je lahko tudi dejavnost, ki združuje temeljna načela predšolske vzgoje ter je razumljena kot način otrokovega razvoja in učenja v zgodnjem obdobju (Bahovec, 2004).

Ker je otrokova igra nekaj tako osebnega, je naravno, da je njen pomen za razvoj otrokove osebnosti zelo velik (Pogačnik Toličič, 1966, str. 12, 13):

- »Igra z ustreznimi igračami razvija ves otrokov organizem, kot so čutila in mišice, ter otroka tudi duševno in telesno pomirja;
- igra razvija otrokove sposobnosti, kot so pomnjenje, mišljenje, domišljija in inteligenca;
- otrok v igri ustvarja in si na ta način uri svoje ustvarjalne sposobnosti;
- v igri si otrok uresničuje po svoje neuresničljive želje in težnje;
- igra otroka osebno sprošča, pomirja in vedri;
- v igri otrok razvija socialna čustva oziroma socialne odnose do drugih ljudi;
- v igri se otrok nauči biti samostojen, pošten, podreja svoje zahteve drugim, obvladuje sam sebe, poskuša biti ustrežljiv;
- otrok v igri sprošča strah in premaguje razne nevšečnosti – zato psihologi uporabljajo otrokovo igro ter terapevtsko sredstvo;
- otroka njegovi izdelki navdušujejo in mu krepijo nagibe za nadaljnje delo;
- preko igre se bo otrok naučil delati;
- v igri in prek igre bo otrok spoznal svet okoli sebe in ga tudi spreminjal.«

Različni avtorji so v svojih delih razvrstili otroško igro. Igralno dejavnost, ki prevladuje v prvem in deloma v drugem letu starosti, imenujemo funkcijska igra. Otrok razvija osnovne funkcije predvsem z gibanjem in zaznavanjem. Med igro z različnimi predmeti in igračami postopoma spoznava različnost in podobnost med njimi (npr. po tipu, zvoku) (Marjanovič Umek, 2008).

Namen izvajanja projekta je bil, kako otroci v starostni skupini eno do dve leti pristopajo k spoznavanju nestrukturiranega materiala, časopisnega papirja in kako le-ta vpliva na njihovo igro. S projektom sem želela doseči cilj, da je lahko nestrukturiran material, ki je dostopen vsem vzgojiteljem, za otroke zanimiv in jih spodbuja k igri, skozi katero pridobijo nove izkušnje in spoznanja. Za igro niso potrebne le strukturirane ali didaktične igrače.

1. METODE

Projekt temelji na neeksperimentalni deskriptivni metodi pedagoškega raziskovanja.

Z otroki, ki so stari od enega do dve leti, smo ga izvajali v mesecu marcu. Pred začetkom izvajanja projekta v skupini ni potekala igra z nestrukturiranim materialom – časopisnim papirjem.

Podatke sem zbirala s sprotim zapisovanjem, z opazovanjem ob lastni udeležbi in s fotografijami. Podatke, pridobljene z opazovanjem, sem obdelala na kvalitativni ravni (z opisovanjem dejavnosti, dogodkov, s fotografiranjem).

2. RAZPRAVA

Pri izvajanju projekta je bila izhodiščna metoda dela *igra*. Otroci so rokovali s časopisom, ga listali in opazovali vsebino (predvsem fotografije). Nekateri otroci so ob tem opazili in spoznali zvok listanja in »mečkanja« časopisnega papirja.

V nadaljevanju projekta sva časopisni papir otrokom namenila pri prosti igri otrok. V času njihove proste igre sva otrokom večkrat namesto igrač, ki jih imamo v igralnici, ponudila časopisni papir. Sprva so otroci časopisni papir le listali in z njim rokovali na različne načine.

Otrokom je bilo zanimivo predvsem mečkanje papirja. Med igro so drug drugega opazovali in posnemali. V prvih dneh igre s časopisnim papirjem je bil otrokom zelo zanimiv predvsem zvok, ki nastane pri mečkanju časopisnega papirja.

Sledila je tudi bolj strukturirana igra otrok. Otroci so se za igro s časopisnim papirjem razporedili po prostoru. Večina otrok se je igrala individualno ali za kratek čas v interakciji z drugimi otroki. Spodbude ali vloge odraslega pri igri niso potrebovali. S časopisnim papirjem so se prosto igrali, glede na lastne interese in želje. Pri večini otrok je bilo največkrat opaziti funkcijsko igro, pri nekaterih tudi že simbolno igro.

Nestrukturiran material otrokom omogoči, da se z istim predmetom igrajo na različne načine in predmeti postanejo stvari. Npr. časopis lahko postane blazina za sedenje, uporaba v kuhinjskem kotičku. Otroci ob tem krepijo domišljijo in razvijajo motorične sposobnosti, pridobivajo prostorsko orientacijo in izboljšujejo zmožnost zbranosti.

Najpomembnejša vloga vzgojitelja pri igri je bila otrokom ponuditi dovolj materiala – časopisnega papirja, čas in prostor. Otroci so način igre izbirali sami. Pri prosti igri so imeli možnost raziskovanja lastnosti materiala, uporabe materiala na način, kot so ga želeli sami.

3. ZAKLJUČEK

Ena izmed vsakodnevnih dejavnosti v vrtcu je zagotovo igra otrok. Pri načrtovanju in vključevanju igre vključujemo različna področja, razvojno stopnjo otrok, otrokove interese ... Iz različnih virov si lahko pridobimo informacije in ideje, vendar ne smemo pozabiti na otrokovo domišljijo in razvijanje le-te. Kot sem že omenila, menim, da je pomembno, da odrasli otrokom za igro zagotovimo material, čas in prostor. Za igro lahko uporabimo različne materiale, ne le igrače. Z nestrukturiranim materialom imajo otroci veliko možnosti za igro, pri kateri raziskujejo, razvijajo svojo ustvarjalnost in domišljijo ter pridobivajo nove izkušnje in spoznanja.

S projektom sem želela predstaviti, da včasih za otrokov napredek, motivacijo in igro ne potrebujemo novih igrač, didaktičnih sredstev, temveč lahko uporabimo povsem preprost material, ki je na voljo večini vrtcev.

Upamo, da smo tudi koga izmed vas spodbudili k igri na malo drugačen način. Pri igri z nestrukturiranim materialom dajemo otrokom možnost drugačne igre, drugačnega preživljanja »vrtčevskega časa«.

4. LITERATURA

- Bahovec D., E. idr. (2004). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvu za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L. (2008). *Otrok v vrtcu : priročnik h Kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja.
- Pogačnik Toličič, S. (1966). *Otrok in igra*. Cankarjeva založba, Ljubljana.

Voda je dragocena dobrina v našem življenju

Janja Suhadolnik

Vrtci Brezovica

janja.suhadolnik@gmail.com

Voda je človekova potrebna dobrina. Vodo uporabljamo vsakodnevno. Z otroki jo spoznavamo v različnih letnih časih, v različnih agregatnih stanjih in za različne namene. Otroke vzgajamo k varčevanju in odgovornemu ravnanju z vodo. Osnovni namen raziskave je: vodo uporabljamo za to, da ohranjamo svoje zdravje, pri uporabi vode pa smo varčni. Otroci se z vodo zelo radi igrajo in preizkušajo njene lastnosti ter lastnosti drugih predmetov v povezavi z vodo. Svoje izkušnje z vodo so nadgradili v Hiši eksperimentov. Voda nam je v izziv še naprej – predvsem komaj čakamo, da gremo na letovanje na morje, kjer bomo spoznavali naravne zakonitosti morske vode. Narava je naša prijateljica, zato jo imamo radi.

Ključne besede: voda, narava, gibanje, zdravje, raziskovanje

Abstract

Water is one of human's basic needs. It is used every day. In our kindergarten, children learn about water in all seasons, in all its forms and how it is used for many different purposes. We are raising children's awareness about responsive water usage. The main purpose of the research is: we use water to stay healthy and we learn to use it sparingly. Children enjoy playing with water, discovering its properties and discovering properties of other objects related to water. Children enhanced their experience with water in „Hiša Eksperimentov“ (eng. The House of Experiments). Water remains our focus and we cannot wait to go to the seaside holidays where we will learn about sea water natural properties. The nature is our friend and we love it.

Keywords: water, nature, exercise, health, exploring

1. UVOD

Namen našega raziskovanja je bil spoznati vodo v različnih agregatnih stanjih in ugotoviti, zakaj jo človek potrebuje v življenju ter kako jo varčno uporabljati. Metode dela, ki smo jih uporabljali, so bile: igra, lastna aktivnost, pogovor, postavljanje vprašanj, ogled literature, opazovanje vode v igralnici in naravi ter eksperimentiranje z vodo. Področji dejavnosti Narava in Matematika sta se pri našem delu povezovali. Prav tako smo upoštevali zdravstvene ugotovitve o pomenu pitja vode in higiene ter naredili različne preizkuse.

Pri našem delu nas vodijo globalni cilji iz področij Narava in Matematika:

- Doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih.
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.
- Seznanjanje z matematiko v vsakdanjem življenju.
- Doživljanje matematike kot prijetne izkušnje.

Cilji, ki smo jih zastavili in uresničevali pri posameznih dejavnostih:

- Otrok spoznava lastnosti vode in drugih tekočin in jih med seboj primerja.
- Otrok odkriva in spoznava vodo v različnih pojavnih oblikah.
- Otrok se zave pomena in načinov varčevanja z vodo.
- Otrok razlikuje pijačo in pitno vodo od ostalih tekočin.
- Otrok spoznava, da na njegovo zdravje vpliva okolje in on sam.
- Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

Raziskovalno vprašanje, ki smo si ga zastavili: Zakaj je voda v našem življenju pomembna?

Delo v skupini smo nadgradili z vsebinami in dejavnostmi lanskega šolskega leta, saj smo postali najstarejša skupina v vrtcu in zato, ker se ravnamo po letnih časih ter sledimo naravnim zakonom pri delu na vrtilčku in visoki gredi.

2. KAJ IN KAKO SMO RAZISKOVALI

Igra je osnovna dejavnost v predšolskem obdobju. Potekala je v skupini 24 otrok, starih 5-6 let. Igrali smo se in raziskovali v igralnici in naravi.

2.1 Delo na vrtčevskem vrtilčku

V vrtcu skrbimo za vrtilček in visoko gredico. Vsako leto pred iztekom zime naredimo načrt setve, zbiramo semena rastlin naših babic, se pogovorimo s strokovnjakom za rastline in upoštevamo uporabne nasvete. Na vrtilček smo lansko pomlad posejali solato, grah, fižol, na visoki gredici pa smo uredili gredico jagod. Vse, kar bo zraslo, bi radi pobrali in pripravili za malico. Za letošnje delo na vrtilčku že pripravljamo načrt.

2.2 Skrbimo za svoje zdravje

Medicinska sestra nam je strokovno predstavila pomen pravilnega umivanja rok in zob, brisanja nosov in kašljanja v rokav. Pripravila je zanimivo igro: s pihanjem milnih mehurčkov, ki so neslišno padali na nas, smo doživeli, kako bacili pridejo na naše telo, če nepravilno kihamo in kašljamo. Vsakodnevno namenimo skrbi za naše zdravje veliko časa in pozornosti.

Zakaj je potrebno piti vodo? Natrgali smo ciklame in dve postavili v kozarec z vodo, dve pa v kozarec brez vode. Vzorec suhih ciklam smo nalepili pod folijo in vsakodnevno lahko vidimo

suhe rože, ki nas spomnijo na pomen pitja vode. V knjižnici si izposojamo različne knjige o skrbi za naše telo.

2.3 Zakaj nastane led?

Doživeli smo prve snežene radosti. Sneg smo naložili v igralne modele in opazovali spremembe snega v posodicah in naravi. Čez nekaj dni je pričelo deževati in sneg v modelih je postal voda. Pogovarjali smo se, zakaj se to zgodi. Januarja pa je bila zima suha in mrzla, zato smo v modelčke za igro v peskovniku dolili vodo iz pipe in opazovali spremembe agregatnega stanja vode. Modelčke z vodo smo imeli na zunanji terasi, vsak dan smo opazovali ledene skulpture in se igrali z njimi. Vreme se je nekajkrat tudi spremenilo in čez noč je led postal voda, čez nekaj dni pa spet led.

2.4 Kaj plava, kaj potone?

V igralnici smo si pripravili potrebne pripomočke: vsak otrok je list papirja zgubil na četrtno in izrezal štiri lističe. Prvi listič je imel oznako »predmet plava«, drugi listič oznako »predmet potone«, tretji oznako »?« (ne vem, kaj se zgodi), četrti pa je bil prazen. Listke so nalepili v svoje zvezke. Vsak otrok je izbral en predmet oziroma igračo iz igralnice in jo položil na poseben pladenj. Ko so bili predmeti zbrani, je vsak otrok vzel tri poljubne predmete iz pladnja in jih narisal na ustrezen listič glede na svoje predvidevanje: predmet plava / predmet potone / ne vem, kaj se zgodi. Naslednji dan smo predmete polagali v vodo in opazovali, kaj se je zgodilo ter jih odlagali na dva pladnja glede na reakcijo (plava ali potone). Otroci so po poizkusu z vodo na pripravljenih lističih v zvezku preverili svojo napoved in jo potrdili s kljukico ali povezali s puščico na pravo mesto. Na četrti listič pa so narisali najljubši predmet, ga položili v vodo in takoj zapisali ugotovitev.

2.5 Zakaj je morje slano?

Prebrali smo slovensko ljudsko pravljico Čarobni mlinček ali zakaj je morska voda slana. V enciklopediji pa smo prebrali znanstveno razlago. Otroci imajo lastno izkušnjo morja, plavanja v morju, igre z morsko vodo in okusa morske vode. Vse to bomo preverili na letovanju meseca maja.

3. NAŠE UGOTOVITVE

Otroci in midve s pomočnico sva pri igri in eksperimentiranju sproščeno in zavzeto sodelovali in si nabrali nove izkušnje. Naše delo bo slikovno prikazano na stojnici.

3.1 Delo na vrtčevskem vrtičku

Ker je v pomladanskem obdobju močno deževalo, nam je voda odplavila posejano seme. Čez čas smo ugotovili, da je v zemlji vzkliko samo seme, ki je ostalo od lanskega leta. To so bile kamilice in ognjič. Vrtiček se je razrasel v dišeč zeliščni vrt. Zdravilna zelišča smo posušili, pospravili v papirnate vrečke, napisali imena zelišč in jih ponudili obiskovalcem stojnice na

tradicionalnem jesenskem eko pikniku. Nekaj posušenih zelišč pa smo prihranili in jih skuhali dedkom in babicam na praznični decembrski čajanki v vrtcu. Na visoki gredici so se zaradi obilice dežja gosto razrasle jagode in prekriale celotno gredico. Jagode so kasneje dozorele in smo se posladkali z njimi. Igra s prstjo otrokom pomeni zadovoljstvo, saj v njej vedno najdemo življenje. Otroci se pri delu na vrtilčku zelo sprostijo, učijo in sami pokažejo interes.

Pri visoki gredici imamo veliko vedro, ki je namenjeno zbiranju deževnice, s katero bomo v poletnem času zalivali rastline.

V letošnjem letu bomo jagode razdelili vsem otrokom v vrtcu, da jih bodo lahko posadili na svojih vrtilčkih ali v loncih, mi pa bomo na visoki gredi zasadili zelišča, ki nam jih bo pomagala zbrati naša sodelavka, ki ima doma lepe vrtove in veliko znanja o rastlinah. Na vrtilčku pa bomo posejali seme rastlin, ki jih bodo prinesle naše babice.

3.2 Skrbimo za svoje zdravje

Otroci si znajo sami obrisati nos, ne kašljajo vseprek in se v umivalnici temeljito umijejo. Umivalnica ni mokra od škropljenja in igranja, kot je bila še lansko leto, saj otroci z vodo varčujejo. Otroci sami čutijo potrebo po pitju vode in poskrbijo, da niso žejni. V skupini je malo izostankov otrok zaradi bolezni, kar je odraz naše ozaveščenosti, kako je potrebno skrbeti za zdravje.

3.3 Zakaj nastane led?

Vsakodnevno opazovanje ledu ali vode nam je bilo zelo zanimivo. Preko konkretnih izkušenj smo spoznavali temperaturne razmere in spremembe vode v naravi. Na zimskem planinskem izletu po barju do sv. Lovrenca smo opazili zamrznjeno vodo v jarkih. Ker je bil led dovolj trden, smo po ledu hodili. To je bila za vse nas zanimiva izkušnja, ki je ne doživimo vsako leto.

3.4 Kaj plava, kaj potone?

Naše izkušnje igre z vodo v igralnici smo podkrepili z obiskom Hiše eksperimentov v Ljubljani, kjer smo izvedli še več zanimivih poizkusov in dobili znanstveno razlago.

3.5 Zakaj je morje slano?

Razlikujemo med sladko in slano vodo ter ostalimi tekočinami. V mesecu maju bomo na morju pridobili nove izkušnje.

4. RAZPRAVA

Otroci so preko dvoletnega opazovanja, življenja in igre spoznavali pomembnost vode v našem življenju. Naše delo potrjuje vprašanje, ki smo si ga zastavili, odpira pa tudi nešteto drugih možnosti, ki jih še lahko raziskujemo. Brez vode ni življenja. Samo čisto vodo lahko uživamo, zato varčujemo z vodo. Voda spreminja svojo pojavnost, ki je odvisna od temperature v okolju. Znanje, ki ga pridobimo s pomočjo lastnih izkušenj, je vredno in trajno. Želimo si raziskati še morskovo vodo in obalo ter spoznati primorski svet.

Otroci so letošnjo zimo doživeli drugače, saj je snežilo samo enkrat v decembru. Pogovarjali smo se, zakaj sneži in se dva dni veselo igrali na snegu. Otroci so še napovedovali sneg, glede na pogovore v svojih družinah. Nekega zimskega dne je začelo grmeti. Spomnila sem se, da mi je mami v otroštvu dejala: »Če pozimi grmi, čez tri dni sneži.« Tako kot jaz včasih, so bili tudi otroci tistega dne zelo veseli novice, vendar snega čez tri dni ni bilo, kasneje pa tudi ne. In ostaja nam vprašanje: Zakaj letos ni bilo več snega in kakšne bodo prihodnje zime?

5. ZAKLJUČEK

Narava je živa in neživa stvarnost, ki nas obdaja. Ljudje smo del nje. Naloga odraslih je, da z zgledom pokažemo otrokom svoj odnos do narave in jih naučimo skrbeti za to, kar nam je dano ter to tudi ohranjati. Otroci imajo ogromno zamisli in idej – poslušajmo jih, učimo se drug od drugega in imejmo radi življenje.

6. LITERATURA IN VIRI

Kurikulum za vrtce: Predšolska vzgoja v vrtcih. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo. Ljubljana, 1999.

Grinberg, D.: Poskusi z vodo. Tehnična založba Slovenije. Ljubljana, 2007.

Osredkar, G.: 12 korakov za okolje. Založba Vida. Ljubljana, 2019.

Slovenska ljudska pripovedka: Čarobni mlinček. Založba Ajda. IBO Gombac. Murska Sobota, 2007.

Zemlja, naš planet

Jasmina Safošnik

Vrtec Rače pri OŠ Rače

jasmina.ogrizek@gmail.com

Veliko se govori o skrbi za našo naravo, pa vendar se vsako leto znova srečujemo z enako poplavo smeti okrog nas. Sprašujemo se, ali lahko to popravimo. Zato že v vrtcu seznanjamo otroke 1. starostnega obdobja o ozaveščanju in pomenu čiste in zdrave narave. Naj bo naša dolžnost, da z večjo mero naravoslovnih aktivnosti, otroke naučimo skrbeti v sožitju z naravo.

Ključne besede: ločevanje odpadkov, naravoslovne igre, aktivno učenje.

Abstract

Despite the fact that there is a lot of talk about caring for our nature, we face the same garbage overflows every year. We question whether the situation can be fixed or not. In kindergarten, we start with early education of toddlers about the awareness and importance of pure and healthy nature. Let it be our duty to teach children to take care of themselves in harmony with nature through a greater degree of natural science activities.

Key words: waste separation, science games, active learning.

1. UVOD

V vrtcu dajemo velik poudarek na naravoslovnih vsebinah. Zato spoznavamo naš planet v vseh pogledih. Otroci so v 1. starostnem obdobju najbolj sprejemljivi za vse vrednote, ki jim jih dajemo z vzgledom. Zavedamo se, da bomo le tako lahko otroke spodbujali k pravilnemu ravnanju do narave. Poskrbimo, da bo naša okolica zelena in čista. Da pa bomo to dosegli, je treba spodbujati otroke k zbiranju in pravilnem ločevanju odpadkov, saj bodo tako svoje izkušnje in pridobljeno znanje prenašali na starše, svojo družino in ostalo družbeno okolje (Košmrlj, 2010).

V ta namen se celo leto trudimo, da zbiramo odpadke v ločene zaboje, na sprehodih opozarjamo na odpadke, ter pridno izvajamo čistilne akcije. Naš rek v skupini: Zemlja naš planet, naj bo dober ta naš svet.

2. METODE DELA

Skozi vse dejavnosti se je prepletalo več različnih metod, le te so izhajale iz otrok. Veliko je bilo pogovora, otroci so se preizkusili kot raziskovalci narave, opisovali so fotografije in sodelovali pri razgovorih. V naravoslovnih dejavnostih je potekalo veliko družabnih iger. Preko AV-sredstev smo uporabili tudi metodo prikazovanja.

3. REZULTATI

To leto smo dali velik poudarek na razvrščanju odpadkov. Veliko smo se pogovarjali o različnih odpadkih, razvrščali odpadke v vrtčevski koš (papir – plastika – organski odpadki), obiskali zbirni otok odpadkov v naši domači občini, kjer smo tudi prebrali zgodbo na to tematiko. Otroci so skozi slikovni material razvrščali predmete, le s temi so si bogatili besedni zaklad. Cilje, ki smo si zadali, smo v celoti realizirali. Spoznavali, raziskovali in eksperimentirali smo z različnimi odpadnimi materiali. Otroke smo navajali in spodbujali k pravilnemu ravnanju in ločevanju odpadkov ter pomembnosti ločevanja le-teh.

Slika1. Razvrščanje odpadkov v

igralnici

Obeležili smo Dan Zemlje. Pričeli smo s pravljico Dan Zemlje (revija Zmajček, april 2012) in se tako spomnili na ta pomemben dan. Otroci so sodelovali z veliko motivacijo, kako lahko sami prispevajo k varovanju narave. V spomin na ta dan smo likovno ustvarjali in izvedli čistilno akcijo okrog vrtca.

Slika 2.,3. Likovno ustvarjanje na temo Zemlja, naš planet.

Učimo se ceniti naravne dobrine in razvijati odgovoren odnos do okolja. Otroke smo seznanjali z ekosistemi v naravi skozi letne čase in pomenom ohranjanja le-teh. Prav tako smo varčevali z energijo in vodo skozi prakso dnevne rutine ter s pomočjo slikanic. Otroci se skozi didaktične igre tudi veliko naučijo.

V okviru eko dejavnosti smo posadili drevo javor. Otroci so bili pravi pomočniki. Sprva smo izkopal veliko luknjo, na kar smo jo zasuli z nekaj rodovitne zemlje. Vanjo smo postavili sadiko drevesa, in zasuli z izkopano zemljo. Na koncu so otroci drevo dobro zalili in okrog zapeli pesmico, v upanju da se bo lepo prijelo in rastlo.

Slika 4.,5. Izkop luknje in zalivanje drevesa

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Naš namen je bil, da so bili otroci skozi celo šolsko leto, v vseh vremenskih razmerah v stiku z naravo. Veliko dejavnosti je bilo izvedenih zunaj, že zaradi same situacije, s katero smo se srečevali to leto. Zato smo poskrbeli za zanimive dejavnosti, ki so otroke privabljele in spodbujale k sodelovanju. Ob koncu leta smo si pogledali DVD Zajček Bine, kjer so otroci dobili konkretno predstavo, kako se odpadki reciklirajo in kje se nahajajo. Otroci so prišli do spoznanja, kako pomembno je, da sami pridejo do rešitve problema. Pridobili so veliko novih izkušenj in znanj. Vloga odraslih v vrtcu je, da otrokom omogočimo čim več odraščanja in raziskovanja v naravi.

5. LITERATURA

- DVD Zajček Bine - odpadki, Založba ZKP, TV Slovenija Otroški in mladinski program,
- Košmrlj, M. (2010). Ekologija v predšolskem obdobju. Jezero: Morfem,
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.
- Revija Zmajček, Številka 8. Letnik 18, april 2012.

Uporabimo zelišča iz našega vrta

Mirjana Kreslin, Jasmina Fašalek Paldauf

Vrtec Radenci – Radenski mehurčki

mirjana.kreslin@gmail.com, jasmifaldauf@gmail.com

Namen našega opazovalno - raziskovalnega projekta na podlagi konkretnih izkušenj je bil, da z otroki raziskujemo zdravilno rastlino ognjič. Otroci so jo poznali kot rožo, ki je vsako pomlad krasila gredice pred vrtcem. Ciljno raziskovanje od semena, sejanja, opazovanja rasti, skrb za rast in razvoj rastline do uporabe zrelega cveta za končni produkt – mazilo. Otrokom sva omogočili, da so raziskovali na podlagi konkretnih izkušenj z veliko lastne aktivnosti. Rast opazovanja rastline smo beležili v tabelo. Otroci so ob vodenih in ciljno naravnanih aktivnostih prihajali do novih spoznanj in ugotovitev. Njihovo opazovalno okolje je v tem primeru bil zeliščni vrt, ki so ga ob vsakodnevnem bivanju na igrišču imeli možnost opazovati in spremljati rast rastline. Zavzeto so skrbeli za rastlino in se neizmerno razveselili prvih cvetov. Posledično temu lahko razberemo, da so otroci celostno doživljali postopek sejanja od trenutka, ko je rastlina vzkliła do odrasle rastline, ki smo jo potem uporabili v postopku za izdelavo mazila.

Ključne besede: otroci, raziskovalno okolje, semena, zeliščni vrt, mazilo.

Abstract

The purpose of our observational - research project, based on concrete experience, was to explore with the children the medicinal plant marigold. The children knew them as flowers in flowerbeds that decorated the front of the kindergarten each spring. Targeted research from seed, sowing, growth observation, care for plant growth and development to the use of mature flower for the final product - ointment. We allowed the children to explore based on concrete experiences with a lot of their own activity. We documented the observation of the plant's growth in the table. Through guided and goal-directed activities, the children came to new insights and findings. Their observational environment in this case was an herb garden, which they could observe and monitor the growth of the plant during their daily stay on the playground. They took great care of the plant and enjoyed the first flowers immensely. As a result, we can conclude that children have been fully experiencing the seeding process from the moment the plant sprouted to the adult plant, which was then used in the ointment manufacturing process.

Key words: children, research environment, seeds, herb garden, ointment.

1. UVOD

Z metodo vključevanja otrok v sam potek raziskovanja postopka izdelave ognjičevega mazila, so otroci dobili možnost pridobivanja lastne izkušnje - bodisi z opazovanjem med spontano igro, bodisi z aktivno udeleženo pri postopku priprave mazila. Igra v predšolskem obdobju bi naj bila otrokova osnovna dejavnost. Tega se vzgojitelji moramo zavedati. Hkrati pa moramo poskrbeti, da raziskovanje postane del njihove igre, ki izhaja iz otrokove notranje motivacije. Z opazovanjem, nekateri od daleč, nekateri od blizu, so otroci na spontan način pridobivali nova spoznanja. Z brezskrbnim bivanjem in igro na igrišču so imeli možnost spremljanja rasti naše rastline, ki se je iz dneva v dan razvijala v vedno bolj bujno rastišče na zeliščnem vrtu. Z otroki smo pripravili kotiček z naravoslovno literaturo iz področja rastlin. S pomočjo enciklopedij smo iskali enake rastline, kot jih imamo na zeliščnem vrtu ter pripravili nove oznake zelišč na našem vrtu. Namen našega raziskovanja je bil spoznati še druge rastline: kje in kako jih uporabiti, katera lahko uporabimo v prehrani pri jutranji malici ali kosilu. Podrobneje smo spoznavali le eno. Med otroki se je razvila samoiniciativna simbolna igra »igramo se lekarno.« Eden od staršev je zaposlen kot farmacevt v lekarni in deklica je idejo prenesla na svoje vrstnike v skupini. Vzgojiteljici sva jih pri tem spodbujali, jim bili v oporo in pomoč. K cilju nas je vodila misel na postopek in izdelavo kozmetičnega naravnega produkta iz preproste rastline na vrtu. Naša hipoteza je bila kako priti do končnega izdelka, kakšen je proces, katere instrumente potrebujemo, da postopek lahko izpeljemo.

Namen je bil, da raziskujemo skozi načrtovano in spontano igro, ki ji dajemo prednost. Naše raziskovanje se je raztezalo od konca marca do konca meseca maja, ko smo obrodili željene sadove.

1.1 Otroška igra

Otroška igra je spontana, prijetna in prostovoljna otrokova dejavnost, ki naj izhaja iz notranje motivacije posameznika. Takrat se bo otrok počutil svobodnega, preko igre bo spoznaval samega sebe in razvijal različne sposobnosti (čustva, motoriko, socialno življenje, kognicijo, govor). Igra ni usmerjena le na igrače, ampak tudi na živo in neživo naravo v otrokovem bližnjem okolju, ki je bodisi grajeno ali naravno okolje.

VRSTE IGRE:

- FUNKCIJSKA IGRA – se v razvoju pojavi prva. Predstavlja najrazličnejša gibanja otroka tako, da preizkuša svoje telo. Tipične funkcijske igre so: vlečenje, prenašanje, metanje, pobiranje, okušanje predmetov, gnetenje, mečkanje, trganje snovi, različna gibanja lastnega telesa (plazenje, plezanje, guganje, metanje žoge ...), tipanje, okušanje igrač, odpiranje in zapiranje škatel ... Ta oblika igre je večinoma prisotna skozi vso predšolsko obdobje.

- KONSTRUKCIJSKA IGRA – pri tej igri otrok sestavlja predmete v neko celoto, konstruira, sestavlja, gradi. Konstrukcijska igra se z razvojem nadgradi tako, da si otrok tekom predšolskega obdobja lahko zamisli kaj in kako bo gradil ali sestavil neko konstrukcijo.
- IGRE S PRAVILI – dobro jih je uvajati po tretjem letu starosti. Otroci se pri tovrstnih igrah morajo navaditi na vnaprej določena pravila, ki jih morajo pri igri upoštevati. Dojemanje in sprejemanje pravil igre se pri otrocih v splošnem pomenu pojavlja med 4. in 5. letom starosti.
- SIMBOLNA IGRA – predstavlja posnemanje in pretvarjanje otroka pri igri v kateri ponazarja bodisi izmišljen lik in stvaren lik vendar se pri tem zaveda, da v resnici samo upodablja svojo igro s posnemanjem. Simbolna igra se začne pojavljati kmalu po 2. letu, kasneje pa postaja vse bolj pogosta oblika igre. Primeri: hranjenje dojenčka, zdravnik, kuhar – kuhanje, popraviljanje avtomobila, preprosta krpica postane pokrivalo za dojenčka, lego kocka postane telefon ipd.

Povzeto po http://www.oshjh-staritra.si/files/2013/03/OTROKOVA_IGRA.pdf

V predšolskem obdobju, pred vstopom v šolo, postaja igra vedno bolj sodelovalna. Tudi naše raziskovanje je temeljilo na sodelovani igri saj so otroci raziskovali v manjših skupinah in se tako nevede učili drug od drugega. V njej pa lahko najdemo vse vrste zgoraj opisanih iger, ki se tekom let nadgrajujejo.

2. METODOLOGIJA

V naše raziskovanje smo vključili metode:

- sejanja, opazovanja, negovanja, načrtovanja, igre, lastne aktivnosti, raziskovanja po otroški naravoslovni literaturi, dokumentiranja, izdelava končnega produkta – mazilo.

Raziskovalno vprašanje »kako pridobiti naravno mazilo za kožo iz rastline ognjič,« nas je vodilo skozi različne aktivnosti in dogodivščine tekom izvajanja našega mini projekta.

Raziskovali so predšolski otroci pred vstopom v šolo, starosti 5 – 6 let. Otroci so sprva spoznali drobna semena in postopek sejanja. Prvo kalitev in nadaljnjo rast rastline so beležili v tabelo v časovnem razmaku enega tedna. Beležili smo tako, da so otroci videno skušali prerisati v tabelo in tako so postopoma spoznavali rast rastline. Področje naravoslovja smo povezovali z ostalimi področji dejavnosti kurikuluma:

- UMETNOST: opazovanje, risanje, pripovedovanje, ustvarjanje dekoracije ...
- JEZIK: sodelovanje v pogovoru o novih spoznanjih, izdelovanje igre slikovnega spomina, seznanjanje z novimi besednimi termini, iskanje ostalih zelišč v naravoslovnih knjigah, primerjanje le teh v zeliščnem vrtu, izdelava novih slikovnih tabel zelišč v našem vrtu.

- DRUŽBA: sodelovanje z odraslimi in sovrstniki pri raziskovanju, igra v manjših raziskovalnih skupinah npr.: opazovanje z lupami, sejanje, negovanje rastlin, izdelava slikovnih tabel, dogovarjanje s sovrstniki, sprejemanje kompromisov, igra vlog – lekarna, spoznavanje nekaterih poklicev ...
- MATEMATIKA: štetje zelišč, razvrščanje zelišč po barvi cvetov, gibalno - matematične naloge z metodo kockanja – kocka s števili do 6, izdelovanje lastne sestavljanke.
- GIBANJE: sprehodi v park z opazovanjem in prebujanjem narave, gibalne aktivnosti v parku, gibalne aktivnosti ob zeliščnem vrtu v vrtcu, nabiranje cvetov ognjiča ...
- NARAVA: raziskovanje rastline ognjič s pomočjo otroške naravoslovne literature, povezovanje in ugotavljanje zakonitosti pri postopku vzgajanja rastline, spoznavanje naravoslovnih postopkov, iskanje recepta za izdelavo končnega produkta, uporaba in seznanjanje z orodji, pripomočki, materiali, ki so bili potrebni za izdelavo mazila. Aktivno sodelovanje in opazovanje pri končni pripravi mazila.

2.1 Potek priprave ognjičevega mazila

Foto: Jasmina F. Paldauf

Foto: Jasmina F. Paldauf

Z otroki smo iskali recepte na svetovnem spletu, v knjigah in s pomočjo starih staršev ter staršev. Nazadnje smo se odločili za recept, ki je zapisan spodaj. Odločili smo se, da izdelamo ognjičevo mazilo. Sicer smo tudi našli recepte za kremo.

PRIPOMOČKI, KI SMO JIH POTREBOVALI:

- Steklene kozarce (manjši) s pokrovi
- Vazelin in čebelji vosek
- Kozico in kuhalnico
- Kuhalnik
- Cedilo in gaza
- Nabrane cvetove ognjiča

Semena ognjiča smo sejali v mesecu aprilu in ga vso pomlad opazovali ter beležili spremembe rasti v tabelo. V mesecu juniju je rastlina cvetela. V sončnem vremenu smo nabrali sveže cvetove ognjiča in jih dali v lonec skupaj z vazelinom in čebeljim voskom. Tri dni zapored smo vazelin s cvetovi in čebeljim voskom topili in segrevali. Tretji dan po segrevanju pa precedili ter vlili v majhne steklene kozarce. Kozarce smo okrasili, natisnili etikete ter označili z datumom in sestavinami. Otroci so prihajali opazovat, mešat ter odhajali k drugim prostim igram in dejavnostim. Pod budnim očesom so pa vseeno opazovali iz drugega konca igralnice, kaj se dogaja pri mizi, pri kateri smo pripravljali mazilo.

3. REZULTATI

Z metodo opazovanja in spremljanja z risanjem posameznih faz rasti rastline, smo prišli do ugotovitve kako poteka rast ognjiča. Ob iskanju informacij iz različnih virov smo našli in izbrali postopek izdelave zdravnega ognjičevega mazila. Vmes med samo rastjo rastline smo spoznavali še druga zelišča iz našega vrta ter tako prišli do naslednjih ugotovitev: timijan ima izrazit vonj in ga naše kuharice občasno uporabijo v kuhinji. Tako smo pripravili zeliščno sol za uporabo v kulinariki. S pomočjo kuharic smo pripravili tudi slastne grisini palčke v katere smo dodali ščepec omenjenega zelišča. Naš zeliščni vrt tako še krasijo nekatera druga zelišča in sicer, kamilice, meta in melisa. Slednje smo pridno nabrali, jih dali sušiti, nato pa pripravili zmes za odlično čajno mešanico proti prebavnim težavam.

4. RAZPRAVA

Naše raziskovalno vprašanje kako pridobiti mazilo iz rastline ognjič smo raziskali skupaj in prišli do željenega končnega izdelka. Sejanje ognjiča med zelišča in spremljanje njegove rasti na čim bolj spontan način, nam je vsem veliko doprineslo. Vsak otrok je imel možnost aktivnega sodelovanja in individualnega udejstvovanja. Vsak posameznik se je našel nekje, kjer je lahko s svojo celovitostjo pripomogel, da smo našo raziskovalno pot pripeljali do konca. Pomembno nam je bilo, da se je naravoslovna aktivnost dotikala spontane igre in raziskovanja, ki smo ga povezovali z ostalimi področji kurikuluma. Otroci so med spoznavanjem drugih zelišč s pomočjo svojih čutil podajali različne ugotovitve:

»Nekatera zelišča ne dišijo«

»Meni pa dišita meta in melisa«

»Jaz pijem doma timijanov sirup, ko kašljam«

- »Nekatere rastline imajo daljše liste«
- »Nekatere pa dolga stebela, pa na njih so čebele in metulji«
- »Jaz sem na zeliščnem vrtu videl deževnika, ko je padal dež«
- »Najlepše barve v našem vrtu je ognjič«

5. SKLEP

Ob koncu, ko so si otroci vsak svoje mazilo nesli domov je ena izmed deklic povedala: »naše mazilo je čudežno.« Njena sklenjena misel je prišla ob koncu, ko smo naše raziskovanje zaključili in si pridobili kar nekaj novega znanja. Nekatere otroke je sicer vonj mazila nekoliko odvrčal a kljub temu so bili vztrajni in aktivni vse do konca. Otroci so si nabrali veliko novih izkušenj in spoznanj.

Ognjič je res čudežna rožica, ki od sedaj naprej krasi naš zeliščni vrt in ga pestri s svojo čudovito rumeno - oranžno barvo. Naše raziskovalno vprašanje smo pripeljali do konca. Izvedeli smo veliko koristnih informacij in sicer kako in zakaj lahko mazilo uporabljamo. Ognjičevo mazilo, ki smo ga pripravili iz svežih cvetov ognjiča zelo blagodejno deluje proti suhi koži, lajša srbečico pikov žuželk, pospešuje celjenje ran, neguje suhe in razpokane ustnice, roke, pomaga pri sončni alergiji, neguje kožo razpokanih pet ...

Porajalo se nam je vprašanje ali bomo predel kože sedaj v vrtcu lahko pri pikih insektov čez poletje blažili z našim novim mazilom?

Tudi ostala zelišča iz našega vrta niso ostala nedotaknjena, temveč smo za njih skrbeli in spravljali vso poletje. Prav tako smo si iz nekaterih pripravljali zdrave napitke ob vročih poletnih mesecih.

6. LITERATURA IN VIRI

Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu.

Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo in šport.

Marjanovič, U., Zupančič, M. (2004). Razvojna psihologija. Ljubljana: Znanstveno raziskovalni inštitut Filozofske fakultete.

<https://oblizniprste.si/nekulinaricni-nasveti/ognjicevo-mazilo/>

<https://poljubnarave.si/lepi-z-naravo/ognjicevo-mazilo/>

<http://carovnijezmalekmetije.blogspot.com/2013/08/ognjiceva-krema.html>

Redna odhajanja v gozd

Jasmina Furman

Vrtec Črnuče

jasmina.furman@guest.arnes.si

Vrtec Črnuče ima prednost, da je hkrati del obrobnega mestnega okolja in narave. Vključenim mestnim otrokom lahko omogoči veliko bivanja v naravi, tako na bližnjih travnikih in še več v črnuškem gozdu.

Strokovne delavke so na internih aktivih, posvetih, konferencah v mednarodnih sodelovanjih (Erasmus+ Zeleno srce), v projektih Gozd v objemu in EKO vrtec razvile izmenjavo dobrih praks na področju bivanja otrok v gozdu. Otrokom so ponudile učne situacije vseh kurikularnih področij v gozdu. V izvajanje gozdnih aktivnosti so bili povabljeni tudi starši. Veliko mero sodelovanja so izkazali tisti, ki so v času epidemije otroke zadržali doma in so z izmenjevanjem fotografij o izvedenih aktivnostih v gozdu vzdrževali stik z vrstniki v vrtcu.

Otroci so v dejavnostih bili zelo aktivni, med kontinuiranim bivanjem v gozdu so zastavljene cilje uresničevali zelo motivirano in s spontanimi lastnimi izkušnjami. Otroci so razvijali medsebojno sodelovanje, pozornost in samozavest ob uspešno izpeljanih izzivih. Spoznali so, da je gozd dobrina, s katero moramo zelo skrbno ravnati, da jo ohranimo tudi za naslednje rodove.

Ključne besede: predšolski otrok, aktivnosti v gozdu, Erasmus+ Zeleno srce, projekt Gozd v objemu

Abstract

Črnuče Kindergarten has the advantage of being part of the peripheral urban environment and nature at the same time. It can allow the city children to spend a lot of time in nature, both on the nearby meadows and even more in the Črnuče forest.

Kindergarten teachers developed an exchange of good practices on the topic of children in the forest at internal assets, consultations, conferences in international cooperation (Erasmus+ Green Heart) and at the projects Embracing the forest and EKO kindergarten. The children were offered learning situations of all curricular areas in the forest. Parents were also invited to carry out forest activities. A great deal of cooperation was shown by those who kept the children at home during the epidemic and kept in touch with their peers in the kindergarten by exchanging photos of the activities carried out in the forest.

The children were very active in the activities, during their continuous stay in the forest they achieved the set goals very motivated and with spontaneous personal experiences.

The children developed mutual cooperation, attention and self-confidence in the face of successfully completed challenges. The children realized that the forest is a good that we have to handle very carefully to preserve it for future generations.

Key words: preschool child, forest activities, Erasmus+ Green Heart, project Embracing the Forest

1. UVOD

Zaradi podaljšanega delovnega časa staršev otroci potrebujejo v vrtcu več gibanja na svežem zraku, v učnem okolju, ki jim nudi optimalni razvoj, jih pomirja in jim hkrati nudi nova spoznanja na vseh področjih kurikula. Gozd je okolje, ki deluje zelo inkluzivno, saj omogoča, da se v aktivnosti čutijo vključeni tako otroci iz manj spodbudnih učnih okolij kot otroci s posebnimi potrebami in otroci iz različnih kulturnih, rasnih idr. okolij. S pomočjo ponavljajočih se pozitivnih izkušenj, razvijajo svoje potenciale in krepijo kompetence na vseh področjih. Strokovne delavke so se odločile, da bodo z otroki v gozdu različne aktivnosti izvajale večkrat ne teden, ne glede na vremenske razmere. Dobro prakso so si želele izmenjati znotraj samega vrtca, a tudi širše, zato

je Vrtec Črnuče razvil inovativni projekt Gozd v objemu, prijavil pa je tudi projekt Erasmus+, z naslovom Zeleno srce. Oba projekta že v naslovu sodelujoče opozarjata na pomembno vlogo gozda, ki je zeleno srce planeta ter življenja na njem in ga moramo ohranjati. Namen projektov je predvsem možnost izmenjave dobrih praks s slovenskimi in tujimi partnerji. Tako so se projektu pridružili tudi vrtci iz Bolgarije, Italije, Turčije in Litve. Zaradi epidemioloških razmer so si sodelujoči v preteklem letu dobro prakso lahko izmenjevali predvsem

Slika 1: Med hlodi

preko spletnega orodja Zoom. Že vrsto let si vzgojitelji primere dobre prakse izmenjujejo v zborniku Eko šole. V izvajanje aktivnosti v gozdu so ves čas vabljeni tudi starši.

2. CILJI

- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do gozda,
- sprejemanje različnosti in razvijanje kvalitetnih medsebojnih odnosov,
- razvijanje trajnostno odgovorno naravnane posameznika.

Cilje iz področja **narave** smo povezali z ostalimi področji: z **družbo** (s poklici: gozdar, lovec), z **gibanjem** (kros v gozdu, razvijanje ravnotežja, premagovanje ovir, razvijanje spretnosti ciljanja v tarčo), z **matematiko** (z razvrščanjem listov po barvi, storžev po velikosti, štetjem podrtih hlodov), z **jezikom** (z branjem besedil na tematiko), z **umetnostjo** (z uporabo naravnega gozdnega materiala za likovno ustvarjanje, didaktična sredstva in igrače).

3. UPORABLJALI SMO DIDAKTIČNE METODE:

opazovanja, igre, raziskovanja, demonstracije, pridobivanja spoznanj z lastno aktivnostjo, izkustvenega učenja, gibanja, pogovora, poimenovanja, primerjanja, razvrščanja, poslušanja, praktičnega dela.

4. DISKUSIJA

4. 1 Jezik

Strokovne delavke so za eno izmed uvodnih motivacij za odhajanja v gozd napisale zgodbo **Želodek in zeleno srce**, ki so jo otroci zelo dobro sprejeli. Zgodba je bila objavljena v majski številki Cicidoja, prevedena pa je bila tudi v jezike sodelujočih partnerjev v projektu Erasmus+. Oblikovale so tudi maskoto želodka, ki otroke povabi k različnim aktivnostim. V gozdu pa so jim prebrale še vrsto klasičnih pravljic ter zgodb z ekološko tematiko. V gozdu se je razvila sproščena atmosfera in otroci so brez pritiska in z navdušenjem povadili tudi deklamacije, medtem ko so stali na gozdnem odru – ležečem hlodu, na katerem so seveda hkrati razvijali še ravnotežje. S pomočjo priročnikov so spoznali veliko novega besedja, vezanega na gozd.

4. 2 Gibanje

V gozdu so strokovne delavke pripravile kros. Animatorke se je oblekle v kostum lisice, druge v kostum veverice in tekle pred njimi, otroci so jih seveda zlahka in z navdušenjem dohitevali. Dodatni izzivi krosa v gozdu so, da gre za tek po neravni površini, otroci morajo biti spretnih korakov zaradi plodov, ki ležijo po stezah, pod listjem in ponekod se dvigajo korenine, drugod je steza nekoliko blatna ... V gozdu pa so strokovne delavke pripravile še vrsto drugih gibalnih izzivov: čutno pot, vzpenjanje po hribu s pomočjo vrvi, napete med dve debli, ciljanje z gozdnimi plodovi v tarčo in v pripravljen koš, razvijanje ravnotežja s hojo po hlodih, plezanje čez hlode, preskakovanje palice, preskakovanje manjše luže, skakanje v daljavo, dvigovanje uteži ... Seveda pa jim je sprotne gibalne izzive ponujal kar gozd sam v različnih vremenskih razmerah in letnih časih.

4. 3. Narava

Otroci so gozd doživljali kot sprostitutev, kjer so lahko razvijali prosto igro, hkrati pa jim strokovna delavka pripravila še kakšen zanimiv izziv, preko katerega so spoznali vrsto dreves, njihovih plodov, nižje rastje, gobe, cvetje in živali. Gozd so doživljali z vsemi čutili. Pogumno so segli v pripravljene škatle ali skrivnostne vrečke in s tipom skušali ugotoviti, ali je notri lubje, smrekova veja, želodova kapica ali kaj drugega. V suhem vremenu so sedli na hlode in prisluhnili zvokom gozda, polegli po listnatih tleh in opazovali premikanje listja v krošnjah. Nabirali so jagode, borovnice in jih pojedli, spoznali so, da so redke in da je treba na

Slika 2: Gozdna listina Vrtca Črnuče

naslednjo obiranje slastnih plodov počakati kar celo leto. Otroci so nabrali kostanje in se veselili kostanjevega piknika, na velikem pregrinjalu so se igrali s pisanim listjem in z njim utrjevali barve. Spoznali so, da je gozd vrednota, da morajo vanj vstopati spoštljivo, z upoštevanjem gozdnih pravil. Postopoma so skupaj s strokovnimi delavkami v vsaki skupini oblikovali gozdna pravila, ki so jih otroci ilustrirali in so ostala za daljši čas na vidnem mestu v igralnici. Na ravni vrtca je bila oblikovana gozdna listina, ki je zdaj vgravirana v lesene plošče in na ogled vsem obiskovalcem vrtca. Otroci so izvedeli, da imajo drevesa odločilno vlogo pri čiščenju zraka in da intenzivno onesnaževanje zraka gozd zelo obremenjuje, saj drevesa onesnažen zrak lahko očistijo le do neke mere. Otroci vedo, da je treba gozd obvarovati pred prekomernimi potrošniškimi posekami in da gozd ni odlagališče za smeti.

4. 4 Matematika

Otroci se zelo radi postavijo v vlogo graditeljev, tako so večkrat postavljali šotore za gozdne vile, da bodo imele pravo senco ali hiše za palčke in ob tem razvijali prve korake v arhitekturo. Strokovne delavke so jim iz naravnega materiala, ki je bil na razpolago v gozdu, pripravile izzive za spomin, izzive prirejanja, razvrščanja po velikosti, po barvah, postavljanja naravnih konstruktorjev – kamnov v stolp. Odrezali so pol lista, ga prilepili na risalno površino in mu dorisali manjkajočo polovico, tako so razvijali prva spoznanja o simetriji. Matematične izzive imajo otroci zelo radi, sploh kadar so aktivnosti vpletene v naravno okolje, spontane in so jim odrasli pri roki z izdatno spodbudo.

4. 5 Družba

Otroci so s pomočjo pogostega odhajanja v gozd spoznali, da za gozd nekdo skrbi, saj so enkrat v gozdu ležali hlodi, naslednjič jih pa ni bilo. Po kakšni nevihti je pot oviralo podrtó drevo, ob naslednjem obisku ga pa ni bilo. Razvil se je pogovor o lastnikih gozdov, ki zanj skrbijo, in o gozdarjih. V zadnjem času epidemiološke razmere onemogočajo prireditev Gozd, voda, mlinček v Sračji dolini, kjer so otroci vsako pomlad spoznavali skrb gozdarjev za gozd: spremljanje posek, pogozdovanje, monitoring drevesnih škodljivcev in bolezni ... Gozdarji so otrokom pokazali lubadarje, bukove šiške, določanje starosti in višine drevesa, sledi različnih gozdnih živali, pred njimi so prežagali ležeči hlod z motorno žago ... Spomladi je vrtec obiskal lovec, ki je predstavil svoje delo in skrb za živali. Otrokom je pokazal posebno obleko, povedal, da zelo veliko časa prebije v lovskih opazovalnicah, kjer je skrit pred živalmi in ker ga ne opazijo, jih lahko fotografira. Pokazal jim je veliko slik medvedov, lisic, srn. Več živali že toliko let spremlja in jih tako dobro pozna, da jim je dal tudi imena.

Na vse otroke pa gozd deluje kot okolje, v katerem zlahka vzpostavljajo stik s sovrstnikom, ne glede na to, ali prihaja iz okolja z manj možnostmi in ne glede na vrstnikove posebne potrebe.

4. 6 Umetnost

Otroci so v gozdu zelo radi prisluhnili ptičjemu petju. Več pesmi o gozdnih živalih so naučili peti kar v gozdu, spremljali so jih pa z malimi ritmičnimi instrumenti, narejenimi iz naravnega materiala, iz lesa, palčk, drevesnih plodov. Večkrat so tam tudi zaplesali. Veliko naravnega materiala so nabrali za likovno ustvarjane v igralnici, večkrat pa so kar v gozdu ustvarjali gozdne mandale po tleh ali z glino po deblih. Prav tem dejavnostim so se v času epidemije starši z otroki, ki so jih zadržali doma, najpogosteje pridružili. Poslali so več fotografij, ki so jih strokovne delavke sestavile v PPT in ga poslale vsem iz skupine. Tako se je tudi v času izolacij ohranjal stik z vrstniki in vrtcem.

Slika 3: Gozdna mandala

5. REZULTATI IN ZAKLJUČEK

Med rednim obiskovanjem gozda so otroci preko izkustvenega učenja in igre spoznavali rastline in živali v vseh letnih časih in raznolikih vremenskih razmerah ter se iz lastnih izkušenj sproščeno pogovarjali o pomenu gozda za ohranjanje čistega okolja. Gibanje v gozdu spodbuja čutne zaznave, krepi motorične sposobnosti in pripravlja otroke na najrazličnejše izzive v kasnejšem obdobju. Strokovne delavke so med dejavnosti v gozdu vključile izzive iz vseh kurikularnih področij, od zanimive matematike do sproščujoče umetnostne vzgoje. Narava otroke umirja in jim omogoča spontano vzpostavljanje stikov s sovrstniki iz različnih okolij. Med pogostim bivanjem v gozdu so otroci razvijali spoštljiv odnos do rastlin, živali in do okolja. Kot povzetek tega vedenja so sestavili Gozdna pravila in Gozdno listino Vrtca Črnuče. Spoznali so, da je za gozd treba načrtno skrbeti, da to počnejo lastniki gozdov, gozdarji in lovci, vsi ostali pa moramo do gozda biti odgovorni tako, da ne porabljamo preveč njegovih dobrin in gozda ne onesnažujemo z odpadki. Tako otroci kot strokovne delavke imajo z aktivnostmi v gozdu zelo pozitivne izkušnje, ki jih na internih aktivnih, posvetih in mednarodnih sodelovanjih izmenjujejo in bogatijo z dodatnimi idejami.

6. LITERATURA

- Divjak Zalokar, L. (2008). Pomen gozdne pedagogike pri oblikovanju odnosa otrok do gozda. Diplomsko delo. Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta. Ljubljana.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.
- Rems-Arzenšek, G. (2006). Z igro in zabavo spoznavamo okolje in naravo III. Priročnik za delo v ekovrtcih. Portorož: DOVES.

S skrbnim ravnanjem z odpadki ohranjamo naravo

Jasmina Furman

Vrtec Črnuče

jasmina.furman@guest.arnes.si

Po ugotovitvi, da je odpadkov veliko, so otroci z več dejavnostmi usvojili razvrščanje različnih vrst odpadkov v ustrezne zabojnike. Da bi zmanjšali onesnaženost narave z odpadki, so se pridružili jesenski in pomladanski čistilni akciji. Jeseni so otroci pograbili listje s stez na igrišču vrtca in ga spravili v zabojnik za biološke odpadke. Strokovne delavke in starejši otroci so z ustrezno zaščitno opremo pomagali čistiti tudi okolico vrtca. K sodelovanju pri ohranjanju čistega okolja so bili povabljeni tudi starši. Več odpadnih materialov so otroci ponovno uporabili za igro in različne izdelke ter tako pripomogli k zmanjšanju količine odpadkov. Otroci so uzavestili, da s skrbnim ravnanjem z odpadki ohranjajo naravo čisto in zdravo.

Ključne besede: predšolski otrok, skrb za okolje, čistilna akcija, odpadki

Abstract

After finding that there was a lot of waste, the children with several activities mastered the sorting of different types of waste into appropriate containers. To reduce the pollution of nature with waste, the children joined the autumn and spring cleaning campaign. In the fall, the children grabbed leaves from the paths on the kindergarten playground and put it in a biowaste container. Professional workers and older children also helped to clean the surroundings of the kindergarten with appropriate protective equipment. Parents were also invited to participate in maintaining a clean environment. The children reused more waste materials for play and various products, thus helping to reduce the amount of waste.

Key words: preschool child, care for the environment, cleaning campaign, waste

1. UVOD

V vrtcu Črnuče že vrsto let ločeno zbiramo odpadke, vzgoja za čisto okolje pa je močno integrirana v letne delovne načrte prve in druge starostne skupine. Na sprehodih po okolici vrtca otroci na tleh pogosto najdejo kakšne svetlikajoče se predmete in jih poberejo ali strokovne delavke nanje opozorijo. Tako se razvijejo pogovori o smeteh, o tem, kam smeti sodijo. V bližini vrtca je ekološki otok, mimo katerega otroci odhajajo na nogometno igrišče, travnik, v knjižnico ali gozd. S strokovnimi delavkami si ogledajo zabojnike različnih barv in spoznajo, da različne odpadne snovi sodijo v zabojnike različnih barv. Izvedo tudi, da so nekateri odpadki strupeni in zato še toliko bolj ne smejo biti odvrženi v gozd, reko ali nek prepad. Večji otroci zelo radi sami odnesejo embalažo od soka ali papirja v ustrezen zabojnik. Občasno tam srečajo smetarski tovornjak in z velikimi očmi opazujejo smetarje, ki prazniijo zabojnike. Tako se razvijajo pogovori, kam potujejo smeti in kaj se z njimi nato počne.

2. CILJI

- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do okolja,
- spoznavanje načina ravnanja z odpadki pri odstranjevanju le-teh iz okolja,
- spoznavanje razvrščanja različnih vrst odpadkov,
- spoznavanje, da se odpadni material lahko ponovno uporabi.

Cilje iz področja **narave** smo povezali z ostalimi področji: z **družbo** (s poklici: smetar), z **gibanjem** (z opazovanjem čistosti narave na daljših sprehodih), z **matematiko** (z razvrščanjem odpadkov v ustrezen zabojnik), z **jezikom** (z branjem besedil na tematiko), z **umetnostjo** (z uporabo odpadnega materiala za likovno ustvarjanje, didaktična sredstva in igrače).

3. UPORABLJALI SMO DIDAKTIČNE METODE:

opazovanja, igre, raziskovanja, demonstracije, pridobivanja spoznanj z lastno aktivnostjo, izkustvenega učenja, gibanja, pogovora, poimenovanja, primerjanja, razvrščanja, poslušanja, praktičnega dela.

4. DISKUSIJA

4. 1 Razvrščanje odpadkov v skupinah

Že na roditeljskih sestankih strokovne delavke starše opozorijo, da skozi vse leto zbiramo časopisni papir. Zabojniki za ta papir so razvrščeni po traktih vrtca in starši papir vanj, kar sami odlagajo. Tudi v igralnicah imajo skupine izdelane zabojnike za papir in za embalažo, večinoma jih skupaj z otroki izdelajo iz odpadnih

Slika 1: Shema zabojnikov na panoju v igralnici

kartonskih škatel ter modrih nalepk za papir oziroma rumenih za embalažo. Otroci razvrščanje odpadkov dokaj hitro usvojijo in po različnih dejavnostih ali malici z največjim veseljem pospravijo sadne ostanke, embalažo ipd, tudi zato, ker vedo, da jih bo strokovna delavka zelo pohvalila.

4. 2 Jeseni otroci čistijo igrišče vrtca

Jeseni drevesa na igrišču poskrbijo, da imajo otroci veliko veselja z raznobarnim listjem. Porabijo ga za mnoge likovne ali matematične izzive pa tudi za hojo po listju, poslušanje šumenja, občutenje mehkoobe pod nogami ipd. Navdušeno pa v roke primejo grablje in metle in se zelo trudijo posnemati strokovno delavko, ki listje spravlja na kup, nato pa ta kup na

smetišnico in v koš za biološke odpadke. Starejšim otrokom aktivnost kar uspeva, mlajši pa vseeno zelo navdušeno pometajo, malo sem in malo tja.

4. 3 Spomladi se skupine pridružijo čistilni akciji

Za prvo starostno skupino sta metla in smetišnica velik motorični izziv, ki se ga pa z navdušenjem lotevajo. Tako so otroci po likovni nalogi trganke pomagali pomesti papirčke na smetišnico in papirčke stresli v koš, označen z modro barvo. Na igrišču so pometli kamenčke in vejice z malega igrala, nato pa vejice znosili v koš za biološke odpadke. Starejši otroci so se odpravili na sprehode po bližnji okolici. Strokovne delavke so se opremile z rokavicami in vrečami za smeti ter otroke spodbujale, naj pogledajo in povedo, če je kje kaša smet, ki ne sodi na pot, travnik ali v gozd. Z namenom, da se otroci ne bi porezali ali se s čim okužili, so opažene smeti le pokazali, iz okolja pa jih je skrbno odstranila strokovna delavka. Smeti so poimenovali: steklenica, pločevinka, papir, plastični vrečka ipd. Ob vrnitvi v vrtec so smeti iz vreče razvrstili po ustreznih zabojnikih v ekološkem otoku. O čistilni akciji smo obvestili tudi starše. V času covida se je več staršev, ki so imeli otroke doma, prav tako udeležilo čistilne akcije v okolici svojega doma, v vrtec pa so delili fotografije.

Slika 2: V času covida je več staršev čistilno akcijo z otroki izvedlo v svoji bližnji okolici

4. 4 Opazovanje čiščenja ribnika pred domom starejših občanov

Ribnik pri domu starejših občanov otroci radi obiskujejo, vedno s pričakovanjem, da bodo videli želvo, race in ribe ali vsaj slišali glasno žabje petje. Dolga leta je iz ribnika močno smrdelo, nato je Mestna občina Ljubljana ribnik več mesecev čistila. To je bila izvrstna priložnost, ne samo za opazovanje različnih delovnih strojev, ampak so se ob tem razvili pogovori o pomembnosti ohranjanja čistega okolja za živali in rastline v ribniku. Pred ribnikom so otroci videli tablo, na kateri je pisalo, naj sprehajalci ne hranijo rib, saj hrana v vodi razpada, gnitje pa vodnim organizmom odvzema kisik. Ker vodnih živali niso privabljali s hrano, so morali vložiti več pozornosti v opazovanje. Če so jih želeli videti in slišati, so se morali umiriti in dlje časa poslušati ter pregledovati gladino ribnika. Več truda so vložili, bolj so bili zadovoljni, ko so zagledali plavajočo račjo družino ali slišali regljanje.

4. 5 Poraba odpadnih materialov za različne dejavnosti, didaktična sredstva ter igrače

Zavest za ponovno uporabo odpadnega materiala z leti narašča. Zagotovo so k temu pripomogli tudi številni natečaji za izdelke iz odpadnih materialov ter seveda EKO šola z raznovrstnimi projekti. Redno se v skupinah za risanje uporablja papir, ki je na eni strani že potiskan. Strokovne delavke so z otroki izdelale mnoge izdelke, tako iz naravnega kot iz odpadnega materiala. Otroci so sodelovali pri sami izdelavi in dekoriranju izdelka ter spoznali, da lahko igračo izdelajo iz plastenk, iz katerih popijejo vodo, sok ali mleko. Izdelali so barvne platenke, pingvine, prelivanke, male ritmične instrumente ipd. S kartonskimi škatlami in tulci so v igralnici razvijali gibalne, motorične naravoslovno matematične pa tudi simbolne igre. Sprva so škatle na različne načine zlagali, npr. eno škatlo v drugo, v stolp, v vrsto po velikosti. Nato so škatle preizkušali, sedli nanje, in opazovali, ali bo zdržala ali se sesedla;

Slika 3: MRI iz odpadnega materiala

sedli vanje, če je bilo prostora dovolj, so vzeli s seboj še sopotnika, in se odpeljali na morje; uporabili so jih za tunnel in lezli skozi; zapirali in odpirali so 'hišo'; igrali so po njih s tulci in prisluhnili zvokom; uporabljali so jih kot koš, naredili so si papirnate žoge in ciljali vanje ...

V sodelovanju s starši strokovne delavke zbirajo zanimiv nestrukturiran material (pvc-kinder jajčka, pokrove, zamaške, tulce, lesene sladoledne palčke). V tej igri (prirejanja, zlaganja v stolp, kuhanja, prevažanja gradbenega materiala s tovornjaki) otroci razvijajo domišljijo, inovativno

Slika 4: Igra z nestrukturiranim materialom

razmišljanje, pridobijo raznolike izkušnje z mnogimi poskusi, z njimi se na zabaven način veliko naučijo. Nestrukturirane igrače imajo tudi sociološko razsežnost, saj zmanjšujejo razlike med otroki iz socialno različnih okolij.

5. Rezultati in zaključek

Otroci naravo doživljajo kot učno okolje, ki jih zelo pomirja. Za vsakega je narava zakladnica, v kateri se sreča z različnim cvetjem, z mnogimi živalmi, kjer si nabere jagodičevje in ga poje, pa plodove za zanimive aktivnosti, in kjer si nabira spoznanja o spreminjanju narave. Zato je pomembno, da že v predšolskem obdobju otrok razvija skrb za ohranjanje čistega in zdravega okolja. Tekom šolskega leta smo strokovni delavci vrtca otroke ozaveščali o poti odpadnih snovi. Otroci vedo, da smeti sodijo v ustrezne zabojnike, da pločevinke na njivi ne ležijo zato, ker bi jih kmet posadil, saj niso žive kot krompir in ne bodo zrastle. Z različnimi aktivnostmi so otroci spretnosti ustreznega razvrščanja hitro usvojili. Čistilnih akcij so se udeleževali zavzeto in z usmerjenostjo k cilju, da prispevajo k lepšemu izgledu okolice vrtca in doma. Ko so otroci odpadni material ponovno uporabili za didaktično igračo, so spoznali, da se materiale da predelat v nove izdelke, hkrati pa so tako obvarovali naravo pred prevelikimi količinami odpadkov. Tako kroženje materialov postane način življenja že v najzgodnejšem obdobju. Otroci se zgledujejo po odraslih, zato je zelo pomembno, da se vzgojitelji in starši zavedajo svoje vloge, ki je odločilna za prihodnost planeta.

6. Literatura:

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.
- Lepičnik-Vodopivec, J.(2006). Okoljska vzgoja v vrtcu. Ljubljana: AWTS, d.o.o.
- Perenič, I (1994). Zbornik človek in okolje. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo in šport.
- Rems-Arzenšek, G. (2006). Z igro in zabavo spoznavamo okolje in naravo III. Priročnik za delo v ekovrtcih. Portorož: DOVES.

Zdravi in aktivni v vrtcu

Jolanda Potočnik

Javni zavod vrtec Zreče

joli.potocnik@gmail.com

Razvojno-procesno načrtovanje je ključnega pomena, da vrtec uspešno stopa po željeni poti. V skladu z vizijo, ki smo si jo postavili, smo zadnja leta svoje osnovno poslanstvo združevali s tremi temeljnimi projekti, ki so bistveno vplivali na naš vrtčevski vsak dan. Vsi trije projekti Eko, Fit in Zdravje v vrtcu so pomembno prispevali k uravnoteženemu celostnemu razvoju otroka. Prepletenost vsebin med projekti pa ves čas spodbuja k aktivni vlogi otrok in k bogatemu učnemu okolju.

Ključne besede: otrok, lokalna prehrana, gibanje, zdravje.

Abstract

Developmental process of planning is a key for the kindergarten to successfully follow the desired path. We have set ourselves a goal with three major projects that have had a significant impact in our everyday in the kindergarten. All three projects, which are Eko, Fit and Health, in the kindergarten have had an important impact on child's development. Integration of contents between the projects is also helpful for children to be active and that their environment is varied and stimulative.

Key words: a child, local food, movement, health.

1. UVOD

Za marsikoga je zdravje največja vrednota in vsi vemo, da je osnova zanj zdrav življenjski slog. Tak slog obsega zdravo uravnoteženo prehrano in tudi vsakdanjo telesno aktivnost.

V luči dobrega sodelovanja z lokalno skupnostjo, organizacijami, društvi in javnimi zavodi spremljamo kazalnike zdravja v naši občini.

Pomembno je poudariti, da okolje, v katerem bivamo in delamo, poglavitno vpliva na naše zdravje. Življenje v zgornjem delu Dravinjske doline pod obronki Pohorja, obdano z griči in grapami, je privilegij za vse nas.

Zato je bila za nas toliko bolj zaskrbljujoča informacija, ki je temeljila na strokovni podlagi NIJZ in predstavlja ključne kazalnike zdravja v občini v primerjavi s slovenskim in regionalnim povprečjem. Iz podatkov smo namreč razbrali, da je med dejavniki tveganja pojav prekomerne prehranjenosti otrok.

Za naš vrtec je to pomenilo velik klic po spremembi.

Čeprav podatki kažejo na naraščanje prekomerne telesne mase in debelosti na področju Slovenije ter drugih evropskih držav, smo v vrtcu začeli razvojno načrtovati.

Na strukturni in procesni ravni smo si postavili dva temeljna izziva s cilji, ki bi jih radi razvijali.

Dva temeljna izziva sta:

1. Izboljšati prehranjevalne navade otrok.
2. Vpeljati več gibalnih aktivnosti v vsakdanjo rutino.

V dogovoru z vodstvom lokalne skupnosti in šole smo prišli do odločitve, da je zaposlitev organizatorja prehrane v vrtcu in šoli nujno potrebna.

Z ustreznim strokovnim znanjem ob upoštevanju zakonodaje pri varnosti hrane in smernic za prehranjevanje v vzgojno izobraževalnih zavodih ter uredbo o zelenem javnem naročanju, smo želeli na krožnikih vrtčevskih otrok ponuditi vse več lokalno pridelane hrane.

2. SODELOVANJE Z LOKALNIMI PONUDNIKI

Pri postopku in izvedbi javnega naročanja smo ugotovili, kolikšen odstotek hrane nam je dovoljeno poiskati v okolici našega vrtca. Izvedeli smo, da je v Sloveniji zaradi majhnosti države vsa hrana, ki je pridelana v naši deželi, prepoznana kot lokalna hrana. Zavedali smo se prednosti kratkih verig oziroma kot smo pri različnih aktivnostih z otroki dejali: z njive na krožnik. Obiski pridelovalcev s sosednjih kmetij so nas tudi seznanili s prednostjo slovenskega mleka, mesa, medu, zelenjave, sadja in podobno. Zasedili smo, da ima ta hrana manj antibiotikov, konzervansov, pesticidov, hormonov in je proizvedena z manj agresivno tehnologijo. V njej se ohrani več vitaminov, hranil ter vlaknin. Večkrat povabimo medse kmetovalke iz bližnjih ekoloških kmetij in z vsemi čutili prepoznavamo hrano, ki nam je ponujena. V jesenskem času pa smo stalni pomagači na nekaterih kmetijah, kjer ribajo zelje in repo, pobirajo krompir, jabolka, stiskajo jabolčni sok in podobno. Po vzorcu tradicionalnega slovenskega zajtrka tako tudi v našem vrtcu obdobjno zajtrkujemo domači kruh in domače mleko. Lokalna hrana, ki jo vključujemo v jedilnike, je še česen, solata, jagode, zelje, repa, krompir, med, maslo, jogurti in govedina.

S skrbnim večanjem obsega porabe lokalnih proizvodov pa ne vidimo le prednosti v višji kakovosti zdrave hrane, ampak tudi v ohranitvi in razvoju našega podeželja.

3. SODELOVANJE S STARŠI

Vemo, da je otrokov razvoj do sedmega leta zelo pomemben in v tem času se razvijejo tudi dobre prehranske navade. Starši so otrokom prvi vzor prehranjevanja, zato je njihova vloga zelo pomembna. Če starši izbirajo zdravo prehrano, več zanimanja pokažejo tudi otroci. Zato je bil naš cilj vključiti starše in se seznaniti z njihovim mnenjem o trenutni situaciji ter pridobiti predloge za izboljšavo. Iz anketnih vprašalnikov smo prejeli veliko predlogov. Starši iz vseh treh enot menijo, da:

- obroki ustrezajo kriterijem zdrave prehrane,
- izbor jedi je zanimiv in pester,
- na jedilniku so premalokrat ribe,
- dovolj zelenjave in sadja,
- dovolj mesa, mleka in mlečnih izdelkov,
- dopoldanska malica je ustrezna,
- spremenili bi uro kosila na kasnejši čas,
- izrazili so potrebo po popoldanski malici.

Ugotovili smo, da starši spremljajo jedilnike po spletu in preko oglasne deske, precej pohvale je bilo namenjene kuharjem kot tudi vzgojiteljicam za spodbudo pri ponujanju hrane. Iz predlogov smo zaznali tudi željo, da je otrokom vedno na voljo nesladkan čaj in voda.

4. OBOGATITEV JEDILNIKOV – SUBTILNO VKLJUČEVANJE SPREMEMB

Znano je, da so za uravnotežen psihofizični razvoj senzorične izkušnje med najpomembnejšimi, ki jih otrok doživlja. Otrok preko čutil doživlja sebe in okolico. Zato je privajanje na nove okuse za otroke pravi izziv. Spremembe smo pričeli uvajati postopno. Nekatere novosti so danes že utečene, druge v fazi uvajanja. Naš prioriteten cilj je bil ustvarjanje pozitivnega vzdušja pri prehranjevanju, ki je zabavno in v katerem otroci uživajo. Tako iz izkušenj kot tudi iz znanstvenih spoznanj vemo, da je sprejemanje novih jedi počasen proces. Zato je še posebej med drugim in petim letom pomembno vztrajati. Vzgojiteljice hrano otrokom ponujajo na različne načine. Ustvarjale so pestro bogato učno okolje, kjer so otroci spoznavali ter pripravljali raznoliko hrano. Ugotovili smo tudi, da je včasih pomembneje, kako jemo, kot kaj jemo. Predšolski otroci imajo radi preprosto pripravljene jedi blagega okusa, ki jih prepoznajo in ki jih lahko sami pojedjo, torej narezano zelenjavo, ki jo sami primejo, juhe, ki jih popijejo iz skodelic. Prav tako imajo radi rutino, obroke ob istem času, torej jasno strukturiran dan. Prav tako je zelo pomembno, da so vzgojiteljice skupaj z otroki za mizo in z njimi jedo.

Spremembe, ki smo jih začeli uvajati so prinesle kar nekaj koordinacijskih izzivov.

Najprej smo zamaknili za pol ure kosilo, kar je povečalo čas med obroki in spremenilo dnevno rutino. S tem smo morali podaljšati naš poldnevni program in prilagoditi delovni čas nekaterih zaposlenih. K zajtrku smo začeli dodajati nekaj kosov zelenjave ali sadja.

Pri malici smo uvedli samo zelenjavno malico (preizkušali smo okuse, ki jih imajo otroci radi): rdeča paprika, kumare, paradižnik, korenček, cvetača, redkvice, kisle zelje. Zmanjšali smo ponudbo belega kruha ter ga zamenjali s polnozrnatim. Kuharice so začele pripravljati številne različne namaze (čičerikin, lečin, bučni, piščančji iz fileja, jajčni, sončnični, namaz z drobnjakom, tunin, skušin, s česnom in čebulo, čokoladni).

Na jedilniku smo ukinili paštete, zmanjšali pogostost hrenovk in salam. Zmanjševali smo količino sladkorja v čaju, sedaj že pijemo grenkega. Vodo so imeli otroci že prej na razpolago.

Prav tako zmanjšujemo količino sladkorja v sladica in mlečnih jedeh. Kuharji si vnaprej pripravljajo domačo vegeto, ki je glede na sezono tudi iz lokalne zelenjave. Ribe uvrščamo na jedilnik na 14 dni.

V tem času se dogovarjamo, da bodo strokovne delavke v skupinah same rezale sadje kot je lubenica, melona in ananas in s tem bo otrokom ponujena možnost, da vidijo cel sadež. Med prazniki smo na jedilnike še naprej premišljeno uvrščali hrano in jedi, ki so značilne za kraj ali čas, npr. krofi, ki jih kuharice same spečejo v vrtčevski kuhinji, Miklavževe štručke, čokoladne ptičke ob gregorjevem, jedi ob tradicionalnem slovenskem zajtrku idr. S tem želimo ohranjati značilno razpoloženje in krepiti skupno identiteto. Pri vseh spremembah je zelo pomembno, da so vnaprej premišljene in natanko dogovorjene, saj se le tako lahko izognemo nepredvidenim situacijam. O dosežkih smo sproti obveščali starše, na roditeljskih sestankih in drugih oblikah sodelovanja, z njimi razpravljali, se pogovarjali o pričakovanih in mnenjih.

5. Z IGRO IN GIBANJEM SKOZI OTROKOV VSAKDAN

Skozi različne športno-gibalne projekte, v katere smo kot vrtec vključeni, smo strokovni delavci pridobili precej dragocena znanja o ustrezni didaktiki in metodologiji telesne vadbe predšolskega otroka. Zadnja leta smo se intenzivneje ukvarjali s fit pedagogiko.

Cilji, ki smo jih želeli doseči, so aktivni otroci, ki ob gibanju razvijajo pozitivna čustva in socialne veščine, pridobijo temeljne vrednote za ohranjanje svojega zdravja in se veselijo skupnega uspeha.

Naše delo je temeljilo na razvojno-procesnem pristopu, podkrepljenem s tematskimi akcijskimi načrti. Poleg permanentnega izobraževanja za celoten kolektiv na kvartalno obdobje nas je usmerjala še skupina strokovnih delavk, ki je še intenzivneje poglobljala svoja znanja v povezavi s projektom.

Pozornost smo posvečali naslednjim dejavnostim: vadbene ure, fit aktivno igrišče, fit sprehodi, fit hitre stimulacije, fit aktivne metode, fit didaktične gibalne igre, fit gibalne minute, igralnica gibalnica, talne igre, jutranje športanje, fit gozdni vrtec in zelo pomembna fit hidracija.

Cilji, ki smo jih želeli doseči, so predvsem uvajanje otrok, da skozi zanimive gibalne dejavnosti pridobivajo znanja na vseh kurikularnih področjih. Pri tem razvijajo pozitivna čustva, dobro samopodobo, zaupanje v lastne sposobnosti, se veselijo uspeha in tako vplivajo na svoje zdravje. Pri vseh psihofizičnih dejavnostih pa smo otroke sistematično spodbujali k pitju vode, ki jo imajo vedno na razpolago.

Seveda je ob tem odločilna tudi vloga staršev in njihovo sodelovanje. Starše smo aktivno vključili ob dnevih, ki smo jih želeli obeležiti (dan brez avtomobila, svetovni dan zdravja, svetovni dan hoje, svetovni dan gibanja, dan brez televizije). Na igriščih smo s pomočjo staršev postavili čutno pot, kolesarnico in namestili stojala, kjer lahko starši in otroci pustijo svoja kolesa.

Projekt smo podkrepili z nekaterimi popoldanskimi gibalnimi dejavnostmi za otroke in starše ter organizacijo športno obarvane prireditve ob koncu šolskega leta, ki jo poimenujemo Športni vrtiljak.

6. ZAKLJUČEK

Kazalnike zdravja v naši občini bomo v prihodnje z zanimanjem spremljali. S predanostjo nadaljujemo z vsemi krovnimi projekti. S izmenjavo mnenj in dilem se strokovno bogatimo in verjamem, da bomo z načrtnim delom ter jasno zastavljenimi cilji, kjer so poleg zaposlenih vključeni tako starši kot lokalno okolje, doprinesli k izboljšanju prehranjevalnih navad, ter k ozaveščanju pomena gibanja za zdrav življenjski slog.

7. LITERATURA

1. Alič, K., Razvojni načrt vrtca od ideje do uresničitve. 2017. Vodenje v vzgoji in izobraževanju. Ljubljana
2. Gabrijelčič Blenkuš, M., Pograjc, L., Gregorčič, M., Adamič, M., in Čampa, A. 2005. Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno-izobraževalnih ustanovah (od prvega leta starosti naprej). Ljubljana
3. Hus, V. in Lepičnik Vodopivec, J. 2007. Z igro spodbujamo zdravo prehranjevanje predšolskih otrok v vrtcu. Maribor: Pedagoška fakulteta.
4. Vrtec Ilke Devetak Bignami, 2007. Z gibanjem oblikujemo življenjski stil. Tolmin
5. Vrtec Zreče, 2020. Zlati vedež

Živeti s podnebnimi spremembami

Joži Veit

Vrtec Pedenjped Ljubljana

jozi.veit@vrtec-pedenjped.si

S seznanjanjem otrok o podnebnih spremembah želimo ozavestiti ter spodbuditi najmlajše k sooblikovanju zelene družbe. Zavedamo se, da podnebne spremembe predstavljajo enega izmed največjih izzivov, s katerim se bodo soočali naši otroci. Uspešnost spopadanja naših otrok s podnebnimi spremembami je odvisna od nas. Tega se v vrtcu zavedamo, zato smo otrokom predstavili in jih seznanili z omenjeno problematiko. Izkušveno učenje o vremenu, živalskih in rastlinskih vrstah, je pritegnilo otroke k aktivnostim na temo podnebnih sprememb. Otroci so se seznanili z naravnimi vremenskimi pojavi. Vsakodnevno so beležili vremenska stanja in jih primerjali med seboj. S pomočjo slikovnega in video gradiva so spoznavali naravne katastrofe, kot so poplave, potres, toča, suša, požar, ki so jih doživeli tudi sami.

Na sprehodih smo opazili odpadke, ki tja ne sodijo in odločili smo se, da izvedemo čistilno akcijo. Spoznali smo pomen ločevanja odpadkov, varčevanja z vodo in elektriko, uporabo okolju prijaznih prevoznih sredstev. Spoznali smo, kako lahko sami pripomoremo k upočasnitvi spreminjanja podnebja, da je Zemlja naš skupni dom in da je naša dolžnost, da zanjo odgovorno skrbimo. Otroci so temo doživljali z vsemi čutili, bili so vedoželjni in vpeti v načrtovanje, kar jih je še bolj motiviralo.

Ključne besede: predšolski otrok, naravoslovne vsebine, podnebne spremembe.

Abstract

By introducing climate changes to children, we want to raise awareness and encourage children to co-create a green society. We are aware that climate changes represent one of the biggest challenges our children will face. Our children's success in coping with climate changes depends on us. In kindergarten, we are aware of that. Therefore, we presented and introduced the topic to children. Experiential learning about weather, as well as animal and plant species attracted children to the activities related to climate changes. We presented natural weather phenomena to children. They daily recorded weather conditions and compared them. Using images and audio material, they learnt about natural disasters, such as floods, earthquakes, hail, draught, fire, which they also experienced. When going for a walk, we litter that do not belong there, and decided to implement a cleaning action. We learnt about the importance of waste separation, saving water and electricity, as well as using environmentally friendly means of transport. We learnt how we could contribute to deceleration of climate changes, that the Earth is our common home and that it is our responsibility to take a responsible care of it. Children experienced the topic with all senses. They were eager to learn and participated in planning, which increased their motivation.

Key words: a pre-school child, natural science topics, climate changes

1. UVOD

V predšolskem obdobju se začnejo postavljati temeljni odnosi do okolja, v katerem otroci živijo. Zato je potrebno otroke seznaniti s tematiko podnebnih sprememb, kako le te vplivajo na okolje. Aktivno sodelovanje je pri otrocih spodbudilo razmišljanje o našem delovanju na okolje. Izkustveno učenje o vremenu, živalskih in rastlinskih vrstah je pritegnilo otroke k aktivnostim, raziskovanju, opazovanju, postavljanju hipotez in povzemanju rezultatov. Prebudila se je zavest o ekološkem delovanju in našem delovanju v sožitju z naravo. Izdelali smo plakat, ki je tudi družine seznanil o človeškem vplivu na podnebne spremembe in načine, s katerimi lahko sami pripomoremo k upočasnitvi intenzivnega spreminjanja podnebja. Otroke smo vključili v proces aktivnega učenja in skupaj z njimi načrtovali dejavnosti. Tako smo se podali v raziskovanje podnebnih sprememb, otroci so spoznali različne gozdne in travniške rastline ter živali.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili naslednje metode:

- ❖ pogovora,
- ❖ razlage,
- ❖ uporabe video tehnologije,
- ❖ opazovanja,
- ❖ opisovanja,
- ❖ raziskovanja,
- ❖ lastne aktivnosti,
- ❖ aktivnega učenja,
- ❖ sodelovalnega učenja,
- ❖ ustvarjanja.

3. REZULTATI

Začeli smo s pogovorom, kaj otroci vedo o tej temi in kaj želijo izvedeti. Veliko zanimivega so spoznali s pomočjo ekoloških literarnih del, povezanih z naravo, različnimi vremenskimi pojavi in ekološkim ravnanjem. Podrobneje smo obravnavali zgodbice *Zavetje*, *Vremenske prigode* in *Zemlja se je prehladila*. Nato smo izdelali vremensko karto, na katero so otroci vsakodnevno beležili vremenske spremembe, se o njih pogovarjali in spoznavali nove vremenske pojme. Spoznali so vremenske simbole in jih povezali s slikovnim gradivom pojavov.

Slika 1: Vremenska karta

Slika 2: Vremenski pojavi

Otroci so spoznali: oblake, nevihto, točo, poplavo, sušo, vetrolom, požar. Pripravili smo kotiček, kjer je bilo slikovno gradivo na omenjeno temo. Tam so otroci preživeli veliko časa. Opazovali so slike različnih vremenskih pojavov in se pogovarjali, kaj so že doživeli sami. Opisovali so strah, ko je grmelo, kako so se razveselili, ko so videli mavrico, da je sneg mrzel in moker, vendar jim je všeč, kadar sneži, ker takrat pride Božiček in se lahko sankajo. Obudili so spomin na točo, ki je pred kratkim poškodovala avtomobile, vrtove, strehe v naši okolici.

S pomočjo eksperimenta smo spoznali vulkan in njegovo delovanje ter vpliv vulkanov na življenje na Zemlji in druge poizkuse, ki so vezani na vremenske pojave in jih primerjali med seboj. Opazovali smo, kako se voda nabira v oblaku, izvedli poizkus kroženja vode, izparevanja pare, mavrice, spoznali različna agregatna stanja vode.

Slika 3: Mavrica

Slika 4: Likovno ustvarjanje

Na sprehodih smo opazovali nebo in ugotavljali, kaj se dogaja. Tedensko smo se odpravili v gozd, kjer smo nabirali plodove, premagovali naloge na gibalnem poligonu, iskali gozdni zaklad, opazovali stopinje živali, spoznavali rastline in različne žuželke. Otroci so premagovali naravne poligone, se učili plezati in sobivati z naravo. Prisluhnilni so različnim zvokom, ki so otroke zelo navdušili – dež, škropljenje, kapljanje, nevihta, toča, veter – in opazovali ples listov, ki so se vrteli v vetru, in z veseljem so se jim pridružili tudi otroci. Pogovarjali smo se o oblačilih, ki so primerna ob različnih vremenskih situacijah. Otroci so se preizkusili pri reševanju ugank o vremenu in bili so zelo uspešni.

Ker nekaterih vremenskih pojavov pri nas ni mogoče doživeti, smo si jih ogledali s pomočjo različnih posnetkov. Tekom šolskega leta smo spoznali značilnosti letnih časov in jih spremljali v naši okolici in gozdu. S pomočjo fotografij smo spoznali in se pogovarjali, kako mora biti živeti v krajih, kjer je čisto drugačno vreme: v puščavi, blizu tečajev itd.

Odpravili smo se na travnik, na polje, v gozd in spoznavali različne rastlinske in živalske vrste. Spoznali smo razvoj žab, pikapolonic in metulja.

Slika 5: Iskanje gozdnega zaklada

Slika 6: Opazovanje čebel

Otroci so z navdušenjem risali in likovno upodabljali vreme, rastlinske in živalske vrste, ki so jih spoznali. Nastali so čudoviti izdelki, ki smo jih razstavili v našem vrtcu, žal jih zaradi epidemije, nismo uspeli razstaviti v knjižnici.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Ugotavljali smo, kdaj je Zemlja vesela in kdaj žalostna in spoznali smo, da nam to tudi pokaže. Zato smo sklenili, da bomo odgovorni in bomo poskrbeli, da bomo skrbno ravnali z njo. Aktivno smo sodelovali pri skrbi in varovanju okolja. Izvedli smo čistilno akcijo, skrbeli za ločevanje odpadkov, ločeno zbirali Kems embalažo. Spoznali smo varčen odnos do vode, elektrike in hrane. Ob dnevu Zemlje smo povzeli svoja spoznanja in izdelali plakat, s katerim smo staršem sporočili, da je Zemlja naš dom in da moramo zanjo lepo skrbeti, če želimo, da nam bo lepo. S slikovnim gradivom smo na plakatu prikazali, da so ekološke vrednote in odzivanje na podnebne spremembe zelo pomembni ter da lahko v sožitju z naravo veliko stvari obrnemo na bolje. Tako smo otroke in njihove družine ozaveščali in spodbujali k ekološkemu delovanju in zavedanju, da je Zemlja naš dom in da je naša dolžnost, da z njo ravnamo odgovorno. Otroci so imeli priložnost doživeti tisto pravo raziskovalno vzdušje, se naučiti veliko novega, spoznati zanimive stvari in občutiti lepoto narave, ker je le-to pravi način, da se otrok zave narave, jo začuti in vzpostavi stik z njo. S temi cilji smo veliko časa preživeli zunaj, se z različnimi pripomočki odpravili v naravno okolje, na travnik, na polje, v gozd. S temi dejavnostmi smo zbližali otroke z naravo in jim predstavili, da smo ljudje in narava odvisni drug od drugega ter da smo dolžni odgovorno ravnati z njo.

5. LITERATURA

- Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Demšar, A., Japelj Pavešič, B., Krnel, D., Saksida, I., Štihec, J., Marjanovič Umek, Kovač, M., Videmšek, m., Denac, O., Kroflič, R., in Kranjc, S., 2001. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- Katalinič, D. (2017). Spoznavajmo talni živ žav okrog nas. Ljubljana

Lov za medvedom

Jožica Cirnski

VVZ Kekec Grosuplje

jozica.cirnski@guest.arnes.si

Medved je žival, ki nas navdaja s strahom, hkrati pa tudi s spoštovanjem. Je zverina, ki je še kako prisotna v naših življenjih. Živi v naših gozdovih, a hkrati »živi« tudi v naših domovih in vrtcih. Le kdo izmed nas doma nima vsaj enega plišastega medvedka iz svojega otroštva. In vsak starš svojemu otroku zagotovo kupi tega medvedka, ki otroku pomaga v težkih trenutkih otroštva. Ti medvedki so prisotni tudi v vrtcu in velikokrat so kot mali terapevti, ki pozdravijo solze v očeh in stiske ob ločitvi od staršev. Velikokrat pa medvedi nastopajo kot glavni junaki v pravljicah. Ena izmed teh je tudi pravljica Svetlane Makarovič *Pod medvedovim dežnikom*. Glavna tema napisanega knjižnega besedila je dobrotta glavnega junaka, saj na deževen dan pod svoj dežnik sprejme tudi druge gozdne živali. Poleg spodbujanja prijateljstva med otroki, je knjiga idealna priložnost za spoznavanja gozdnih živali. Poleg medveda v pravljici nastopajo še lisica, srna, zajec, veverica in miška.

Po prebrani pravljici smo se v skupini Srčki (otroci stari dve do tri leta) odločili, da z različnimi metodami pridobimo novo znanje o medvedu. Slednji je bil namreč otrokom najbolj zanimiv, a hkrati tudi najbolj zavit v tančico skrivnosti. Dejstvo je, da preostale živali veliko prej srečamo v naravi, kot pa samega medveda. In ko smo se odločili, da se odpravimo na »lov za medvedom«, je bila naša prva izbira gozd blizu vrtca.

Ključne besede: medved, pravljica, prijateljstvo, narava, gozd

Abstract

The bear is an animal that fills us with fear but also with respect. It is a beast that is still present in our lives. It lives in our forests, but at the same time it »lives« in our homes and kindergartens. Rare are those not having at least one teddy bear from childhood at home. Moreover, almost every parent buys a teddy bear for his child that also offers comfort for a child in hard times. These bears are also present in kindergarten and often act like little therapists who heal tears in the eyes of children when faced with daily separation from their parents and other forms of stress. Many times, however, bears appear as the main characters in fairy tales. One of these is the fairy tale »Under the Bear's Umbrella« written by Svetlana Makarovič. The main theme deals with the kindness of the main character – the bear, as it kindly accepts the other forest animals under his umbrella on a rainy day. Besides promoting the friendship among children, the book is an ideal opportunity to get to know forest animals. In addition to the bear, the fairy tale also features a fox, a deer, a rabbit, a squirrel and a mouse. In the group Srčki (children aged two to three), after reading the fairy tale, we decided to use new methods to gain new knowledge about the bear. This animal was the most interesting for the children, but at the same time the one most shrouded in a veil of secrecy. In fact, it is easier to encounter most of other animals in the nature than the bear itself. And

once we decided to go »bear hunting«, our first choice was a forest next to the nursery/kindergarten.

Key words: bear, fairy tale, friendship, nature, forest

1. UVOD

Otroško okolje je omejeno na majhen del sveta, v katerem se otroci gibljejo. Pa vendar je ta majhni del sveta neizmerno pisan in zanimiv. Vse, kar vidijo, želijo potipati, povohati ali okusiti. Vse, kar slišijo, želijo videti, z vsem, kar je dosegljivo in dovolj priročno, želijo nekaj narediti. Da bi zadovoljili ta spontana nagnjenja po odkrivanju in spoznavanju, moramo otroško okolje razširiti in ga narediti še bolj različnega. Iz vrtca naj se dejavnosti s področja narave razširijo na okolico vrtca (Marjanovič Umek, 2008).

Svet narave je prostor za raziskovanje, učenju o tveganju, krepitev samozaupanja in pobeg v domišljijo (Danks in Schofield, 2007). In to je bil najin glavni cilj, ki sva si ga zastavili s timsko sodelavko. Želeli sva, da bi z uporabo različnih metod otroci prišli do novega znanja, se krepili na samozavesti ter pri vsem skupaj uživali in popotovali v svet otroške domišljije.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti sem uporabila različne metode: igre, opazovanja, pogovor, poslušanje, opisovanje, spoznavanje z lastno aktivnostjo, čutno zaznavanje, raziskovanje.

3. RAZPRAVA

3.1 Spoznavanje pravljice Pod medvedovim dežnikom ter iskanje informacij o medvedu

Ob branju in pripovedovanju pravljice Pod medvedovim dežnikom, avtorice Svetlane Makarovič (1999), so otroci spoznali gozdne živali. Glavni junak zgodbe je medved, ki je na deževen dan pod svoj dežnik vzel premočene in premražene živali. Medved je bil tudi tisti, za katerega so otroci pokazali največ zanimanja. Odločili smo se, da poiščemo zanimive informacije o rjavem kosmatincu. Predhodno sem preverila, kakšno je predznanje otrok o tej živali. S tehniko aktivnega učenja viharjenje možganov, sem ugotovila, da otroci vedo sledeče informacije: medved živi v gozdu, je velik in rjave barve, lahko te napade, je kosmat ter da hodi počasi. S pomočjo raziskovanja pa smo spoznali sledeča dejstva o medvedu, in sicer: da se medved prehranjuje z živalmi, sadjem in zelenjavo, živi v brlogu, v primerjavi z drugimi zvermi je počasna žival, je dober plavalec, lahko se postavi na zadnje noge in tako prehodi določeno razdaljo, medvedka skoti 2-3 mladiče, ki so slepi in gluhi, njegov vid je šibak, dobro pa sta razvita sluh in voh.

Slike in pomembne informacije smo si uredili v prav posebni mapi. Slednjo smo dodali med knjige v knjižni kotiček. Skupaj z otroki smo se pogovarjali ob slikah, velikokrat pa so otroci tudi sami pregledovali slike in pripovedovali ob njih.

Slika 1: Mapa o medvedu v knjižnem kotičku.

3.2 Spoznavanje medvedje šape

Predstaviti medveda otrokom je bilo na določeni točki težko. Ogledali smo si tudi video posnetke na spletu, ki so prav tako dober vir informacij. Otrokom sem pokazala tudi pravo medvedjo šapo. Slednjo so si otroci lahko ogledali, jo potipali, nekateri pa celo povonjali. Najbolj zanimivi so bili medvedji kremplji, ki so močni in malo zakrivljeni. Otroci so jih tipali in preštevali ter božali medvedjo dlako. S pomočjo odlitka iz mavca, pa so videli razliko med sprednjimi in zadnjimi medvedjimi šapami. Otroci so bili nad šapo navdušeni. Prav vsi otroci so pokazali zanimanje zanje, saj so jo vsi prijeli v roko, jo potipali in pobožali.

Slika 2: Spoznavanje medvedje šape v igralnici.

3.3 Obisk gozda v bližini vrtca

Otroci so zelo dobro vedeli, da medved živi v gozdu. Tako smo se z otroki odpravili v gozd blizu vrtca, in sicer na Koščakov hrib. Dogovorili smo se, da bomo opazovali naravo okrog nas, prisluhnili zvokom iz okolja ter poiskali primeren prostor za igro z naravnim materialom. Pot nas je kmalu pripeljala do gozdne jase, kjer so otroci lahko prinašali naravni material (veje, lubje, kamenje) in z njim pričeli graditi brlog za medveda. Prav vsi otroci so bili pri dejavnosti aktivni. Z velikim veseljem in užitkom jih je bilo opazovati, kako so se prepustili domišljiji in ustvarjalnosti. Poleg aktivnosti pa so med sabo tudi sodelovali, si pomagali ter spodbujali drug drugega. Otroke je najbolj zanimalo dejstvo, če bomo srečali medveda. Tega si vsekakor ne bi

želeli, smo pa bili navdušeni nad veverico, ki nam je prekrižala pot ter se nato odpravila naprej po svoji poti.

Slika 3: Nabiranje naravnega materiala za konstruiranje medvedjega brloga.

Slika 4: Konstruiranje medvedjega brloga iz naravnega materiala.

4. ZAKLJUČEK

Z uporaba različnih metod smo spoznali rjavega medveda, ki se sprehaja po naših gozdovih. Pridobivanje informacij v igralnici je bilo pestro in zanimivo, ampak najbolj nam je v spominu ostal dan, ko smo se odpravili v gozd. Z otroki rekli, da gremo na »lov za medvedom«. Majhne otroke svet narave neustavljivo privlači in pomembno je, da jim damo čim več možnosti prebivanja v naravi, saj bi morale biti igranje na prostem najpomembnejši del otroštva.

5. LITERATURA

Marjanovič Umek, L. (2008). *Otrok v vrtcu – Priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja.

Danks, F. in Schofield, J. (2007). *Igrišča narave (Igre, ročne spretnosti in dejavnosti, ki bodo otroke zvale ven)*. Ljubljana: Didakta.

Makarovič, S. (1999). *Pod medvedovim dežnikom*. Ljubljana: Mladinska knjiga

Voda, glavni vir življenja

Kaja Volk

OŠ Gorje

Enota Vrtec Gorje

kaja.volk@guest.arnes.s

Namen projekta Voda, glavni vir življenja je, da so otroci spoznali, kako pomembna je voda za naša življenja in kako pomembno je pravilno obnašanje do narave kot take. Voda je osnova za življenje in prav je, da se že otroci začnejo zavedati njene pomembnosti. Hkrati je zelo pomembno, da otroci vedo, da ni samoumevno, da je vode kar na pretek. Z vodo je treba ravnati skrbno. V starosti med štiri in pet let so otroci že sposobni sami priti do raznih ugotovitev, zato je bila glavna metoda dela izkustveno spoznanje. Z lastnim eksperimentiranjem so otroci prišli do ugotovitev in rezultatov. Z lastnim videnjem in doživljanjem so spoznali, da je z vodo potrebno ravnati skrbno, ter da brez vode življenje ne obstaja.

Ključne besede: voda, vodne dejavnosti, vodni detektivi, ozaveščanje, izkustveno spoznanje

Abstract

The purpose of the project Water, the main source of life, is for children to understand the importance of water in our lives and the importance of proper behavior towards nature in general. Water is one of the basic elements of life and it is crucial for children to become aware of its importance. At the same time, it is very important for children to understand that availability of water in abundance is not self-evident. Water should be handled with care. Children between the ages of four and five are already capable of making various findings on their own, making experiential cognition a suitable method for our work. Through their own experimentation the children came up with findings and results. With their own seeing and experiencing they realized that water needs to be handled with care and that without water life does not exist.

Key words: water, water activities, water detectives, awareness, experiential cognition

1. UVOD

Vprašanja, kot na primer, katera so tista temeljna znanja, ki bi jih moral otrok dobiti že v predšolskem obdobju, da mu bodo služila v prihodnosti, so vprašanja s katerimi se soočamo strokovni delavci v vrtcih. Moje mnenje je, da je skrb za naravo in svoje zdravje eno od pomembnejših tem. Skrb za vodo je aktualna tema, s katero se bomo v prihodnosti soočali vsi ljudje naše čudovite Zemlje.

V današnjem času tudi voda ni to kar je bila včasih. Tako globalno kot okoljsko onesnaževanje močno vplivata na raven čistosti vode. S sodelavko sva se odločili, da otrokom predstaviva in jih ozaveštviva s to problematiko. Želeli sva, da otroci preko svojih izkušenj spoznajo, kako pomembna je voda za naša življenja. Največ se namreč naučimo iz svojih lastnih izkušenj.

Voda, kot glavni vir našega življenja, je zelo dragocena in potrebno je imeti pravi odnos do nje. Najin glavni cilj je bil, da otrok spozna naravno okolje, v katerem živi, ter njegovo pomembnost, hkrati pa razvije spoštljiv in odgovoren odnos do nežive narave.

Vse to z namenom, da bi se že otroci začeli zavedali pomena obstoja vode, te edinstvene tekočine. Ozaveščanje o pomembnosti vode je namreč bistvena spodbuda za trajnejše ravnanje z njo.

2. IZKUSTVENO SPOZNAVANJE

“Z zorenjem organizma in izkušnjami iz našega okolja se spreminjata kakovost mišljenja in način osmišljanja okolja” (Nemec in Kranjc, 2011). Metoda projekta Voda, glavni vir življenja, sloni na psihološkem spoznavanju, da se znanje, sposobnosti in posebnosti značaja oblikujejo z aktivno udeležbo otroka v reševanju različnih problemov.

Glavni cilj je bil, da otrok “spozna naravno okolje in se usmerja v aktivno delovanje za njegovo ohranitev” (Kurikulum za vrtce, 2012). Dejavnosti so bile v veliki meri speljane tako, da so otroci sami prišli do ugotovitev in rezultatov. Saj, kot pravi Garvasova, “otrokova izkušnja mora biti konkretna, oprijemljiva, dojemljiva čutilom in dosegljiva njegovemu delovanju, saj se otrokom konkretna izkušnja mnogo trajneje vtisne v spomin kot kakršnokoli drugačno učenje” (Garvas, 2010).

Pripomočki, ki smo jih uporabili pri našem raziskovanju in spoznavanju z vodo so bili sledeči: manjše posodice, kamor smo “nabirali” vodo, jo pretakali in opazovali; gaza, skozi katero smo čistili vodo; kaleči in nekaleči oreh; zemlja; ravnilo.

3. VODNI DETEKTIVI

Na hladen in deževen dan sva otrokom v jutranjem krogu povedali, da bomo danes detektivi. Zelo jih je zanimalo kakšni detektivi bomo, kaj bomo počeli in čemu služijo vsi lončki. Nekaj časa sva jih pustili v radovednosti, potem pa sva jim razložili, da bomo vodni detektivi.

Najprej smo se pogovarjali o vodi. Otroci so razmišljali, od kod pride dež, kako nastane sneg in kam izgine, kako nastane luža, kako nastanejo in iz česa so oblaki. Otroci so našteali vse vodne vire, ki jih poznajo - reka, potok, jezero, morje, luža.

Nato smo se oblekli v dežna oblačila in odšli na igrišče ob šoli, kjer so otroci iskali luže. Po lužah so skakali, tekali čeznje in jih opazovali. V lonček smo zajeli nekaj luže in nanj napisali "luža". Zaprt lonček smo odnesli v igralnico. Na vprašanje, kako bi ulovili dež, so otroci sami predlagali in imeli idejo, da bi posodo držali v zraku in vanjo bi tako padal dež. "Poglej, nekaj dežja je že notri", so opazili moko posodo. Zmenili smo se in posodo postavili nekam na rob igrišča in jo pustili do naslednjega dne. Naslednji dan smo tako odšli in preverili, koliko deževnice se je nabralo. Otroci so bili kar malo razočarani, saj je bilo deževnice bolj malo. Nabralo se je ni niti za debelino prsta. Pomerili smo z ravnilom, bilo jo je komaj dva milimetra. Lonček z deževnico smo odnesli v igralnico, mi pa smo se odpravili po kraju iskat različne vode vire.

Najprej smo odšli do ribnika, iz katerega smo vzeli vzorec vode. Otroci so zelo uživali, tudi ob opazovanju rib. Zanimivo je, da je ob vprašanju, kako se imenuje ta vodni vir, le ena deklica vedela pravi odgovor, ostali niso vedeli, kako bi to vodo poimenovali. Imeli so različne zamisli, od jezera, malega jezercica, do luže, velike luže, nekdo jih je celo poimenoval morje. Naprej smo se odpravili do reke Radovne, katero so vsi dobro poznali. Vzorec vode smo vzeli tudi tukaj. Hkrati smo reki Radovni prisluhnili in opazovali njeno potovanje. Reko Radovno v naših krajih pijemo, zato smo se pogovorili o tem, kaj vse je potrebno, da bo naša voda ostala pitna, čista in bistra. Pohvalno so otroci veliko vedeli o onesnaževanju narave in vode. Omenili so, da v vodo ne smemo metati smeti in ostalih odpadkov.

Po poti nazaj v vrtec smo iskali tudi potoček. Otroci so bili kar nekoliko razočarani, ker je bila struga potočka suha, le na enem delu je bilo malo vode. Ob strugi potočka smo ugotovili, da kar precej smrdi in da je tudi kar umazana.

V vrtcu smo zložili lončke z vzorci voda skupaj z vzorcem dežja in deževnice. Naslednji dan smo si podrobneje ogledali vsako vodo in ugotavljali, koliko je čista in katero lahko pijemo.

Slika 1: Otroci pomagajo pri razporejanju vodnih vzorcev

Slika 2: Različni vzorci vode v

4. ČIŠČENJE VODE

Otroke sva razdelili v 5 skupin, v kateri so bili 3 ali 4 otroci. Otroci vsake skupine so izbrali zaprt lonček z vodo, ki smo jo pridobili v različnih vodnih virih: deževnica, luža, voda iz ribnika, reke in voda iz pipe. Lonček so odprli, vsebino pa prelili v prozorne posodice. Najprej so natančno pogledali vodo in ugotavljali, ali je voda čista ali umazana, se v vodi kaj opazi? Vsaka skupina otrok je svoj lonček z vodo predstavila ostalim otrokom. Naslednji poskus je bil, da smo poskušali vodo očistiti. Otroci so vodo zlili skozi gazo. Opazovali so, ali se je na gazi nabralo kaj posebnega, ali je voda v prozornem lončku drugačna kot tista, ki je niso očistili. Svoje ugotovitve so povedali in pokazali ostalim otrokom.

Slika 3: Filtriranje vode

Ugotovitve, do katerih so prišli otroci, so bile sledeče. Voda iz pipe je zares najbolj čista, saj se na gazi ni nabralo nič umazanije. Pri vseh ostalih vzorcih so se na gazi ujeli različni delci. Najbolj umazana je bila voda iz luže. Voda iz luže se tudi edina ni popolnoma očistila, še vedno ostaja rjava. To vodo smo poskusili očistiti še z gazo, ki smo jo napeljali na eni strani v kozarček z lužo, na drugi strani pa v prazen kozarček. Voda, ki je potovala po gazi, je bila čista, prav tako je bila čista gaza, po kateri je potovala voda. Gaza je bila umazana le na tistem delu, kjer je bila v lončku z lužo. Na tak način smo očistili tudi vodo iz luže.

Slika 4: Čiščenje vode skozi gazo

5. KAKO POMEMBNA JE VODA ZA RAST IN ŽIVLJENJE

V povezavi s tem, kako pomembna je voda za naše življenje in življenje rastlin in živali, smo posadili kaleči in nekaleči oreh. Oba smo opazovali v daljšem časovnem obdobju. Otrokom sva ob zgodbi *Od semena do drevesa*, predstavili življenjski cikel drevesa. Otroci so videli, da je kaleči oreh lepo vzkli, saj smo ga zalivali. Prav tako je vzkli tudi nekaleči oreh. Seveda smo oba

redno zalivali. Sadiko oreha smo odnesli na igrišče vrtca in ga presadili v še večjo posodo, da je imel dovolj prostora za rast. Na ta način so otroci izkustveno videli in doživeli, kako zelo pomembna je voda za preživetje rastlin.

6. ZAKLJUČEK

Odgovor na vprašanje, ali je prav, da otroke učimo in jih seznanjamo s problematiko naravnih virov že v tako rosnih letih, je po mojem mnenju pritrdilen. Prav je, da se otroci že zgodaj zavedajo, kako pomembno je ohranjanje naše narave.

Najin cilj, otrokom predstaviti in jih ozavestiti s pomembnostjo vode in pravim ravnanjem z njo, je bil dosežen. Otroci so z velikim zanimanjem sodelovali pri dejavnostih. Ob raznih priložnostih sva otrokom tudi povedali, da voda ni nekaj samoumevnega, in da marsikje po svetu ni pitne vode, kaj šele vode na sploh.

Izkustveno spoznanje vidim kot odlično metodo dela s predšolskimi otroci. Otroci se veliko več naučijo iz lastnih izkušenj, hkrati pa delo poteka lažje, saj so otroci veliko bolj zainteresirani za učenje, saj lahko sami poskušajo, probavajo in ugotavljajo. Izkustvo in znanje sta tisto, kar jim nihče ne more odvzeti.

7. VIRI IN LITERATURA

Bahovec, E. D. (2012). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Garvas M. (2010). Izkustveno učenje kot praksa in teorija izobraževanja in usposabljanja strokovnih delavcev v vrtcu Trnovo. *Andragoška Spoznanja*, 16(1), 35-46. <https://doi.org/10.4312/as.16.1.35-46>.

Nemec, B. in Krajnc, M. (2011). Razvoj in učenje predšolskega otroka: učbenik za modul Razvoj in učenje predšolskega otroka v programu Predšolska vzgoja. Ljubljana: Grafenauer založba.

Talni živ žav okoli nas

Kdo sem jaz tam spodaj, ali me poznaš?

Karmen Žula Kumer
Vrtec pri OŠ Ivanjkovci
karmen.zula@gmail.com

Narava je tista, ki nas spremlja na vsakem našem koraku. Moramo ji le dati možnost, da jo raziščemo. Predšolsko obdobje nam ponuja veliko možnosti, da jo raziskujemo na različne načine, preko vseh možnih čutil. Otroci naravo lahko bolje razumejo takrat, kadar jo potipajo, vonjajo, vidijo, skratka občutijo vse, kar raziskujejo. Z zgodnjim odkrivanjem in raziskovanjem v naravoslovju otroci oblikujejo spoštljiv, lep odnos do narave in vseh živih bitij v njej.

Naš namen je bil, da raziščemo živa bitja, ki se skrivajo tam spodaj pod našimi nogami, predvsem deževnike in polže. Raziskovali smo izključno iz neposrednih pozitivnih izkušenj. Vloga odraslega – otrokom zagotoviti dovolj časa ter ustrezne okoliščine za razvijanje pozitivnih izkušenj – je bila pri tem ključnega pomena. Poudarek je bil predvsem na prvini raziskovanja in odkrivanja. Skozi leto in vse letne čase smo raziskovali in odkrivali živa bitja, ki so otrokom pritegnila največjo pozornost. Hkrati so si otroci pridobili veliko izkušenj ter spoznanj na to temo ter razvili odgovoren odnos do narave in vsega, kar biva v njej.

Ključne besede: otrok, narava, zgodnje naravoslovje, raziskovalne dejavnosti, živa bitja.

Abstract

It is nature that accompanies us every step of the way. We just have to give it a chance to explore it. Preschool period provides us many opportunities to explore it in different ways, through all possible senses. Children understand nature better when they can feel it, smell it, see it, in short, sense everything they explore. Through early discoverings and exploring the natural sciences children develop a respectable, nice relationship towards nature and all living creatures in it.

Our main purpose was to explore living creatures hiding underneath our feet, especially earthworms and snails. We researched exclusively from direct positive experiences. The role of the adult – to ensure children enough time and suitable circumstances for developing positive experiences – was key. The emphasis was mainly on the element of exploring and discovering. Throughout the year and all seasons were we exploring and discovering all living creatures, which attracted children' attention most. At the same time, the children gained many experiences and findings based on the topic and developed a responsible relationship towards nature and everything that inhabits it.

Key words: child, nature, early natural science, exploring activities, living creatures.

1. UVOD

Živimo v okolju, kjer nas obdaja prečudovita narava ter nam ljudem daje veliko možnosti za raziskovanje. Zato je potrebno zapolniti vsak sleherni prost čas in ga nameniti raziskovanju le-te. Tako smo prednost dajali živim bitjem, tam spodaj pod našimi nogami.

»Vse se začne s spoznavanjem okolja. Kako otrok srka okolje? Izključno s pomočjo lastnosti, za katere vemo, da jih ima. Gre za intenzivno in specializirano občutljivost, ki omogoča, da otroku stvari iz okolice vzbudijo toliko zanimanja, in navdušenja, da postanejo del njegovega bivanja. Otrok srka te občutke – ne s svojim umom, ampak z vsem svojim bitjem.« (M. Montessori, 2006, str. 33)

Naš vrtec obdajajo zelene površine, gredice, travniki in gozdovi, za katere pridno skrbimo in spremljamo rast rastlin skozi vse leto. Ob tem pa nenehno opazujemo in spremljamo tudi drobne živali, ki jih srečujemo v naravi. Vse to nam ponuja veliko možnosti za spontano, vodeno igro in raziskovanje. Pri samem raziskovanju so nas vodili cilji:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnosti;
- otrok odkriva in spoznava živa bitja in njihova okolja;
- otrok pridobiva spoštljiv in naklonjen odnos do narave. (Kurikulum, 1999)

»Otroci so si med seboj zelo različni, zato jim z metodo raziskovanja omogočamo, da raziskujejo v lastnem ritmu in prav tako v svojem ritmu sledijo razvoju. Hkrati odkrivajo, spoznavajo in obvladujejo sebe ter pridobivajo izkušnje o drugih. Razvijajo pa tudi občutek pripadnosti ter veselje pri raziskovanju delijo z drugimi otroki in odraslimi v skupini.« (Hvala, 2012, str. 63-64)

Sledili smo temu, da bi otroci pridobili čim več pozitivnih izkušenj, ki so najučinkovitejši način, da v otrocih vzbudimo smisel za skrb, varovanje in odgovornost za naravo. Otroci so naravo doživljali z vsemi čutili.

2. METODE

Pri načrtovanih aktivnostih smo se ves čas posluževali različnih metod dela, ki so se med seboj povezovale: metodo pogovora in razgovora, metodo opazovanja, metodo igre skozi aktivno učenje, metodo raziskovanja, viharjenje možganov, demonstracije, čutnega zaznavanja ter lastne aktivnosti.

3. RAZPRAVA

Skozi celo leto v vrtcu otrokom ponujamo veliko možnosti, da samostojno odkrivajo in raziskujejo v vsej svoji veličini. Tako smo to leto več aktivnosti namenili raziskovanju živih bitij, ki se nahajajo pod našimi nogami.

Največ odgovorov na naravoslovna raziskovalna vprašanja smo pridobili v pomladnih mesecih, kjer smo bolj sistematično opazovali okolico našega vrtca – igrišče, vrtiček, bližnji gozd in

travnike. Ker se naš vrtec nahaja na podeželju, je veliko možnosti za odkrivaje, opazovanje, raziskovanje in spremljanje narave od blizu, pod našimi nogami.

Hudomušen april je na površje priklical veliko različnih živali, ki so večino časa skrite nekje tam spodaj pri vlažnih tleh. Na deževen dan smo na sprehodu opazili veliko deževnikov in polžev, ki so otroke neizmerno pritegnili, zato smo jih odnesli v igralnico, da smo jih lahko ves čas поблиže opazovali ter jim naredili začasno domovanje – terarij za polže ter gojilnico za deževnike.

Raziskujemo deževnika

Po bliže spoznavamo polža

Med samim opazovanjem smo zasledili njihovo gibanje, izločanje, prehranjevanje in počitek. Otrokom so se ob viharjenju možganov porajala različna vprašanja, odgovore nanje smo poiskali v otroških enciklopedijah. Otroci so bili iz dneva v dan bolj radovedni, zato smo s še večjo radovednostjo spoznavali vse o polžih in deževnikih. Tako sta nastajala poučna plakata, ki smo ju sprti dopolnjevali. Veliko smo tudi ustvarjali na to temo in z opazovanjem od blizu odkrivali podrobnosti teh dveh živali.

Del raziskovanja je bil namenjen tudi ustvarjanju. Tako smo preko deževnika spoznavali njegovo zunanjo zgradbo telesa ter ga oblikovali iz različnih materialov (npr. dass mase). Njihove člene smo oblikovali iz papirja in ustvarili en velik skupen deževnik. Spoznavali smo tudi njegovo notranjo telesno zgradbo in opaženo preverili na živem deževniku, čisto od blizu. Na travniku smo iskali njihove glistine ter deževnike previdno polagali nazaj v zemljo, ko smo jih našli na cesti ali pločniku. Na tak način so otroci pokazali velik čut za žive živali.

Polže smo si dlje časa ogledovali od blizu in spoznavali njihove zanimive lastnosti. Otroci so uživali, ko je polžek lezel po njihovi roki in kazal tipalke, rožičke. Terarij oz. začasen dom za polže je kazal veliko zanimanja in predvsem skrb za preživetje s strani otrok. Tako smo si bogatili besedni zaklad in hkrati širili svoje pridobljeno znanje. Tudi polže smo izdelali v obliki naprstne lutke iz moos gume ter jih prikazali s slikanjem. Predvsem je otroke zanimala polžja hišica v obliki spirale, narejena iz apnenca. Veliko smo prepevali, reševali matematične uganke, se učili novih pesmic in deklamirali ter polže in deževnike gibalno uprizarjali. Velik užitek je bil, ko so otroci z lupami opazovali polžji in deževnikov habitat v naravi, kamor smo jih tudi po določenem času vrnili. Ugotovili smo, da imata obe živali kar nekaj skupnih značilnosti in da sta živi bitji, kot mi ljudje.

Moj deževnik

Leze, leze polžek počasi

Med letom smo zasledili kar nekaj različnih živih bitij, ki so se skrivale v tleh, kot so gosenica, pikapolonica, pajek, stonoga, mravlja in druge, saj so bili otroci še bolj dovzetni in pozorni na to, kaj se še skriva pod nogami in katere živali bodo še našli.

4. ZAKLJUČEK

Način raziskovanja živali pri tleh je otrokom vzbudil neizmerno navdušenje, ki so ga kazali skozi vse leto. Še posebej, ker sem izhajala iz njih samih, upoštevajoč njihovo zanimanje. Dejavnosti nadaljujemo še naprej in jih nadgrajujemo. Tako se bo naše raziskovanje prevesilo še v poletne mesece. Ključnega pomena je njihova motivacija. Ko so otroci motivirani, se s še večjo zagnanostjo lotijo dela. Ugotovitve so pokazale, da otroci potrebujejo čim več pristnih stikov z naravo, čim več izkustvenih doživetij preko lastne aktivnosti. Vesela sem, da sem tudi sama obnovila in si pridobila nova znanja. Otroci so pozorni na veliko malenkosti, ki jim sama ne bi namenila tolikšne pozornosti. Če »gledamo« skozi otroške oči, vidimo neskončno veliko možnosti za igro, ki je bistvena v predšolskem obdobju.

5. LITERATURA

Fošnarič, S., Katalinič, D. (2012). Didaktične usmeritve za izvedbo raziskovalnih in eksperimentalnih dejavnosti predšolskih otrok na področju naravoslovja, Pedagoška fakulteta Maribor.

Hvala, B. (2012). Naravoslovje za najmlajše – aktivno učenje. V M. Duh (Ur.), Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Montessori, M. (2006). Srkajoči um. Ljubljana: Uršulinski zavod za vzgojo, izobraževanje in kulturo.

Ocepek, E. (2012). Vzgoja za odgovoren odnos do narave. Premagajmo predsodke do živali. Ljubljana: Agencija Baribal.

Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji

Katarina Uršič

Vrtec pri OŠ Dušana Muniha Most na Soči

katarina.ursic@guest.arnes.si

Namen projekta Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji je, da otroci spoznajo glavne temelje, ki krepijo njihovo zdravje. Eden glavnih temeljev je gibanje, ki otroke usmerja k zdravemu načinu življenja ter krepí njihov telesni in duševni razvoj. Z gibalnimi aktivnostmi smo otrokom poskušali približati pomen gibanja za njihovo zdravje. Omogočili smo, da so urili svoje gibalne spretnosti, pridobivali kondicijo, si krepili moč in koordinacijo ter hkrati samozavest ob uspešno opravljenih gibalnih izzivih.

Zelo pomemben temelj je tudi prehrana, ki otroke ozavešča o pomenu zdrave, uravnotežene in lokalno pridelane hrane ter zdravih prehranjevalnih navadah. Z opazovanjem narave in raziskovanjem naravnih dobrin so otroci dobili konkretne izkušnje za pripravo zdravih jedi. Spoznavali so pridelavo in uporabo hrane ter spodbujali k recikliranju hrane. Z obdelovanjem lastnega vrtička pa so dobili praktične informacije o samooskrbi z domačimi pridelki in uporabo le-teh v vsakdanjem življenju.

Ključne besede: zdravje, gibanje, prehrana

Abstract

The aim of the Interaction between Food, Physical Exercise and Health Project is mainly for children to get to know the foundations of their health. One of the most important foundations is physical exercise as it is the basis of not only the children's healthy way of living but also of their physical and psychological development. Physical activities are aimed to raise the children's awareness of their importance for their health. We enabled them to improve their physical ability, form, strength and coordination as well as self-confidence when physical challenges were successfully met.

Another very important foundation is also healthy, well-balanced and locally produced food. The children obtained practical experience in preparing healthy meals by observing nature and exploring its goods. They got to know producing and consuming food as well as recycling it. Working in their own little gardens provided them with practical information about how being self-sufficient with local produce and how to use it in everyday life.

Key words: health, physical exercise, food

1 UVOD

Letošnji glavni eko projekt našega vrtca je bil Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji. Otroke smo želeli preko različnih aktivnosti usmerjati k zdravemu načinu življenja. V ospredje smo postavili gibanje in zdravo, uravnoteženo in lokalno pridelano hrano. Narava nam ponuja

odlične pogoje za gibalne aktivnosti in za samooskrbo z lokalno pridelano hrano. Nudi nam odlične pogoje za aktivno preživljanje prostega časa, hkrati pa nas oskrbuje z raznolikimi naravnimi dobrinami. Narava nam nudi poleg zdravega okolja tudi prostor za opazovanje in raziskovanje naravnih dobrin, ki so pogoj za pripravo zdravih jedi. Čista narava je pogoj za bogate vire naravnih dobrin, zato smo otroke ozaveščali o pomenu zdravega okolja za zdravo življenje. S pomočjo čistilnih in zbiralnih akcij ter s spodbujanjem trajnostne mobilnosti smo pri otrocih razvijali skrb za čist zrak in zdravo naravo.

Cilji:

- Otrok razvija naklonjen in spoštljiv odnos do narave.
- Otrok spoznava glavne temelje, ki krepijo njegovo zdravje – hrana in gibanje.
- Otrok spoznava pomen gibanja za svoj telesni in duševni razvoj.
- Ozaveščanje otrok o pomenu zdrave, uravnotežene in lokalno pridelane hrane.
- Otrok spoznava, da na svoje zdravje vpliva on sam.
- S pomočjo lokalnih pridelovalcev otrok spoznava različne pridelave in uporabe hrane.
- Otrok spoznava lokalno pridelano hrano in pridobiva konkretne veščine in sposobnosti za pripravo zdravih jedi.
- Otrok se navaja na primerno količino hrane zase ter na kulturno prehranjevanje.

2 METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili različne metode dela: pogovor, opazovanje, razlaganje, raziskovanje, lastna aktivnost, aktivno učenje in igra.

3 RAZPRAVA

Preko celega šolskega leta smo izvajali aktivnosti, ki so otroke usmerjale k zdravemu načinu življenja. Tema ponuja veliko možnosti, tako da smo jo brez težav vpeljali v aktivnosti vseh starostnih skupin. Zavedamo se, da je za zdrav razvoj otrok zelo pomembno gibanje. Gibalne aktivnosti smo otrokom približali z vsakodnevnim gibanjem na svežem zraku. Sprehodi ne glede na vremenske razmere so vsekakor najpogostejši način gibanja. Sprehod pa ni vedno samo počasna, umirjena hoja, ob kateri lahko opazuješ in se sproščaš. Le-ti so včasih aktivni prehodi, pri katerih so hitrejši tempo in zahtevnejši tereni. Neravna površina in različni nakloni pa premagovanje naravnih ovir naredijo sprehod vsakokrat drugačen in zanimiv. Otrokom smo ponudili igro v različnih naravnih okoljih – v gozdu, na travniku, kjer lahko uporabimo naravni material za senzorno in ustvarjalno igro.

Otrokom smo omogočili bivanje na dvorišču, igrišču, kjer so razvijali gibalne veščine na poligonih, s štafetnimi ter različnimi gibalnimi igrami z uporabo raznolikih pripomočkov in

igral. Gibalne minute in vadbene ure smo izvajali tudi v prostoru, predvsem gibanje ob glasbi, rajalne igre ter igre za sproščanje in masaže.

V jesenskem času smo se vključili v množični tek otrok Začni mlad, tekemuj pošteno. Celo leto smo izvajali program Mali sonček, Zajček pohajalček in Ciciban planinec. Le-ti vključujejo daljše in zahtevnejše izlete v širši okolici vrtca.

Poleg aktivnosti pa smo spoznali tudi različne športe, spoznali pripomočke in se v njih tudi preizkusili.

Slika 7: Naravni poligon

Velik poudarek smo dali na spoznavanje lokalno pridelane hrane, naravnih dobrin ter na pripravo zdravih jedi. Ogledali smo si predstavo Lokalno pridelana hrana, ki je otroke poučila o izvoru in načinu pridelave hrane. Preizkušali so različno sadje in zelenjavo in iz lokalnih pridelkov pripravili zdrav sadno-zelenjavni napitek. Raziskovali, poimenovali in nabirali smo različne naravne dobrine, iz katerih pripravljamo zdrave jedi.

Otroci so spoznali kmeta, sadjarja, čebelarja ter njihovo poslanstvo in delo. Zaradi omejitev nobenega od njih nismo mogli gostiti v vrtcu, smo si pa ogledali čebelnjak in čebelarja pri delu.

Slika 8: Ogled čebelnjaka

Slika 9: Pobiranje sadja

Predšolski otroci so izvajali projekt Kuhla na obisku, s pomočjo katerega so spodbujali k recikliranju hrane. Obeležili smo dan slovenske hrane in jedli tradicionalni slovenski zajtrk.

V vrtcu se že več let trudimo in skrbimo za zelenjavne gredice in zeliščni vrt. V jeseni smo pobrali pridelke in z lastnim trudom spoznali pot od semena do ploda. Pomladi pa smo spet posejali, zdaj pa je treba zalivati, pleti in skrbeti, da so gredice urejene.

Slika 10: Zelenjavni vrtniček

Slika 11: Kuhla na obisku

Za zdravje pa smo poleg vsega naštetega skrbeli tudi z redno osebno higieno. S pomočjo zgodbi smo se naučili pravilnega umivanja rok in izdelali opozorilne znake. Pogovarjali smo se o preventivnih ukrepih za svoje zdravje in s pomočjo poučnih knjig in filmov izvedeli veliko o zdravju in nezdravih navadah. Vse znanje smo strnili v plakat z naslovom Kako skrbimo za zdravje.

To pa še ni vse, saj smo poleg skrbi za svoje zdravje poskrbeli tudi za zdravo okolje, v katerem živimo. Zato smo otroke vključili v čistilno akcijo, zbiralno akcijo in spodbujali k trajnostni mobilnosti. Z vsem tem bomo veliko prispevali za zdravo življenjsko okolje.

4 ZAKLJUČEK

Otroci so skozi projekt dobili izkušnje in ideje o gibanju v naravnem okolju in možnostih za zdrav način življenja. Poleg tega so dobili tudi znanje o lokalni pridelavi hrane, o pomenu samooskrbe in o zdravih prehranjevalnih navadah.

V času delnega zaprtja vrtca smo bile vzgojiteljice preko elektronskih medijev nenehno v stiku s starši in otroki. Seznanjale smo jih o aktualnih eko vsebinah, ki bi jih sicer izvajali v vrtcu. Odziv staršev je bil nad pričakovanji. Veliko staršev je namreč pošiljalo sporočila s fotografijami in videi o tem, kako preživljajo ta čas, in lahko povemo, da je bilo v slednjih opaziti veliko eko aktivnosti.

5 LITERATURA

- Eko akcijski načrt vrtca Most na Soči, šolsko leto 2020/21.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Spoznajmo zrak

Katarina Vovk

Vrtec Mavrica Trebnje

katarina.vovk@vrtec-trebnje.si

Z otroki, starimi od pet do šest let, smo raziskovali naravo, osredotočili smo se na spoznavanje zraka. Pri delu z otroki sem izhajala predvsem iz njihovega interesa. Na začetku raziskovanja je bila tema otrokom neznana. Z lastno dejavnostjo so otroci raziskovali zrak in prišli do novih spoznanj. Na začetku so odgovarjali na zastavljena vprašanja, da sem dobila vpogled v njihova znanja. Prav ta vprašanja so jih spodbudila k razmišljanju o zraku in širila njihovo radovednost za nova spoznanja. Otroci so si sami zastavili raziskovalna vprašanja, ki smo jih raziskovali. Pri raziskovanju so bili dejavni. O zraku so se začeli pogovarjati tudi med samo igro in na igrišču, ko so bili še toliko bolj v stiku z naravo.

Ključne besede: otrok, načrtovanje, raziskovanje, dejavna vloga, naravoslovne dejavnosti.

Abstract

We explored nature with children aged between five and six years, focusing on getting to know the air. In my work with children, I was primarily addressing their interest. At the beginning of exploring, the topic was unknown to children. With their own activities, children explored the air and gained new knowledge. At the beginning, they answered the questions asked so that I could have gained insight into their knowledge. These very questions prompted them to think about the air and spread their curiosity for new knowledge. Children have asked themselves the research questions we have been exploring. They actively participated in research. They also began talking about air during the game and on the playground, when they were even more in touch with nature.

Key words: child, planning, research, active role, natural science activities.

1. UVOD

Krnel (1993) pravi, da se znanje o naravi in odnos do nje začneta oblikovati že v zgodnjem otroštvu. Zgodnje opismenjevanje pa ima velik vpliv na poznejše vrednotenje narave. Zaradi ne vključenosti začetnega naravoslovja v vrtec lahko nastane ob prvem srečanju z znanostjo »kratek stik« – snov je za otroke preabstraktna, ne najdejo povezav med svojim dozdajšnjim znanjem in novo snovjo.

Maxim (1997) pa opredeljuje raziskovanje kot strategijo dejavnega (participativnega) učenja, ki je usmerjeno v reševanje problemov. Poteka z igro, kar pomeni otroku neprisiljeno in notranje motivirano dejavnost, ki je temelj za razvijanje lastne ustvarjalnosti. Otrok ni več v vlogi opazovalca, temveč je dejaven in ustvarjalen.

Sledila sem teoretskim osnovam dejavnega raziskovanja otrok. Otroke sem motivirala, jih spodbujala, usmerjala in opazovala pri raziskovanju narave. Dopuščala sem jim možnost, da sami načrtujejo, izvedejo in tudi evalvirajo dejavnost.

2. METODE DE LA

Pri raziskovanju smo uporabili naslednje metode: pogovor, igra, praktična dela, lastna dejavnost, opazovanje.

3. RAZPRAVA

Cilji:

- Otrok je dejaven raziskovalec.
- Otrok spozna zrak.

Otroci so si za kratek čas zatisnili nos in zaprli usta. Nato sem jih vprašala, kaj se je dogajalo, kaj so čutili. Prišli smo do spoznanja, da niso mogli dihati oziroma da jim je zmanjkovalo zraka. Začeli smo se pogovarjati o zraku. Zastavljala sem jim vprašanja, na katere so mi odgovarjali. Zrak so povezovali z vremenskimi pojavi, predvsem z vetrom. Ugotovila sem, da vsi otroci potrebujejo nova spoznanja na dano temo. V naravi sem jim prebrala še zgodbo *Zrak švist* (N. Jiménez). Potem je vsak otrok dobil papir, na katerega je narisal, kaj ga zanima o zraku, kaj bi rad novega na dano temo spoznal. Prišli smo do osmih raziskovalnih vprašanj, ki smo jih raziskovali.

1. raziskovalno vprašanje: Kaj je veter?

Otrokom sem pokazala »toaster«. Okrog toasterja smo dali embalažo, da se vrečka ne bi dotikala naprave, saj bi se sicer stopila. Nato smo vklopili toaster. Nad toaster na embalažo smo dali plastično vrečko. Otroci so ugotovili, da je vrečka najprej pričela rahlo valovati, nato pa se je pričela »napihovati«. Nekateri otroci so menili, da se polni z zrakom. Vrečka se je pričela premikati in na koncu jo je rahlo odpihnilo iz embalaže. Nekateri otroci so menili, da je to nastalo zaradi vročega zraka, ki je prihajal iz toasterja. Eden od fantkov je povedal, da je do tega prišlo zato, ker gre vroč zrak navzgor. Bili so na dobri poti definicije vetra. Skozi poskus, literaturo in prek spletnih strani so otroci spoznali, kaj je to veter, zakaj nastane. Ogledali smo si tudi posnetke prek YouTube o vetru, tornadu, orkanu.

2. raziskovalno vprašanje: V katero smer piha veter?

Otroke sem vprašala, kako bi vedeli, v katero smer piha veter. Največ jih je menilo, da bi si poslinili prst, ga dvignili in čutili smer vetra. Nekateri so menili, da bi gledali, v katero smer »letijo« listki po zraku. Potem sem jim pokazala fotografijo naprave – vetrovnice. Otroci so pomagali pri izvedbi naprave. Ko smo jo izdelali, so otroci najprej vanjo pihali, da se je pričela vrteti. Da pa je bilo še bolj zanimivo, smo v njo »pihali« s sušilnikom za lase.

3. raziskovalno vprašanje: Ali balon, napolnjen z zrakom, leti?

Eden od otrok je napihnil balon. Videli smo, da je postajal balon vse večji. Ko je bil balon napihnen, so otroci predlagali, da ga spustimo. Eden od otrok ga je potem spustil in balon je

poletel v zrak. Na vprašanje, ali vedo, zakaj balon zelo hitro leti, je en deček, ki je tudi sicer splošno zelo razgledan, odgovoril, da zato, ker gre zrak hitro ven in ga tišči naprej, kar sem mu pritrdila. Otroci so potem dobili balone, jih napihovali in spuščali v zrak ter se z njimi igrali.

4. raziskovalno vprašanje: Kako pogasim ogenj?

Z otroki smo naredili dva poskusa. Najprej sem prižgala tri čajne svečke. Eno svečo smo pokrili z velikim steklenim kozarcem, drugo z malo manjšim steklenim kozarcem, tretje pa nismo pokrili. Otroci so opazili, da je najprej ugasnila svečka pod manjšim kozarcem, malo dlje je gorela sveča, ki je bila pokrita z večjim kozarcem, ves čas pa je gorela sveča, ki ni bila pokrita s kozarcem. Ugotovili so, da je za gorenje ognja potreben zrak. Pri drugem poskusu sem jih vprašala, s čim pogasimo ogenj. Otroci so odgovorili, da z vodo, peno, gasilnim aparatom. Skupaj smo naredili poskus – z gasilno peno. V steklen kozarček je eden od otrok nasul sodo bikarbono, nanjo smo dali svečko. Svečko sem prižgala, nato pa je spet nekdo od otrok na sodo zlil malo kisa. Prišlo je do reakcije, začelo se je peniti, svečka je ugasnila. Prek pogovora, razlage smo prišli do zaključka, da je pena res pogasila svečo, saj je prišlo do reakcije, kjer je zmanjkalo kisika. Ko sem vžigalnik držala v rokah visoko v »zraku«, je gorel, ko pa sem ga želela prižgati v prej omenjenem kozarcu, se ni hotel vžgati. Tako so otroci še dodatno videli, da tam res ni kisika.

5. raziskovalno vprašanje: Ali lahko balon napihnemo v steklenici?

Otroci so dobili balone in plastenke. Poskušali so napihniti balon v platenki, vendar jim ni uspelo. Tako so si odgovorili na njihovo zastavljeno raziskovalno vprašanje. Zakaj do tega pride, je za otroke preveč abstraktno. Dva od otrok sta rekla, da balona ne moremo napihniti, ker nima dovolj prostora. Bila sta blizu pravilne trditve. Poenostavila sem razlago ter jim povedala, da je v platenki že zrak in tako ni dovolj prostora za balon.

6. raziskovalno vprašanje: Ali roža raste brez zraka?

Z otroki smo se pogovarjali o našem raziskovalnem vprašanju. Čez čas so podali naslednji odgovor, in sicer, da bi rožo dali v vrečko ali pokrit steklen kozarec. Za domačo nalogo so imeli, da od doma prinesejo eno posejano rožo, ki jo dobijo na travniku. Vse rože smo potem dali na police. Ene smo zaprli v vrečko, druge v steklen kozarec, tretje pa so bile v lončku na polici. Čez nekaj dni so otroci opazili, da so listki in cvetovi oveneli pri tistih rožah, ki so bile zaprte v vrečki ali kozarcu. Vsi so bili mnenja, da roža brez zraka ne more živeti.

7. raziskovalno vprašanje: Kako diham?

Z otroki smo si najprej ogledali risani film z naslovom *Pljuča*. Nato smo izvajali masaže ter prve elemente joge (vdih, izdih). Igrali smo se igro kača, da so čutili, kako se premika vrstnikov trebuh, ko diha. Vdihovali in izdihovali smo, roke smo imeli na trebuhu in prsnemu košu ter ugotavljali, kaj se dogaja. »Dihali« smo v dlani in ugotovili, da začutimo topel zrak pri izdihu. Ugotavljali smo, skozi kaj je najlažje dihati – najprej smo zatisnili nos in dihali samo skozi usta, nato smo zaprli usta in dihali skozi nos. Prišli smo do spoznanja, da vdihnemo skozi nos in izdihnemo skozi usta. Pogledali smo si izdelan model pljuč in ugotovili, da se istočasno

premikajo pljuča in trebušna prepona. Ogledali smo si slike pljuč ter prebrali nekaj stavkov na dano temo, sami pa izdelali model pljuč.

8. raziskovalno vprašanje: Kako naredim zmaja in kako leti?

Otroke sem spodbudila k razmišljanju, kako se naredi zmaj, kje bi izvedeli, kako naredimo zmaja, kako zmaj leti. Podali so kar nekaj zanimivih, igrivih odgovorov.

Z otroki smo pogledali v knjigo, kjer je načrt za izdelavo zmaja. Poiskali smo material in ga s pomočjo načrta izdelali. Z zmajem so se otroci igrali ter ga spuščali. Menili so, da mora biti za dobro letenje zmaja prisoten veter.

4. ZAKLJUČEK

Ugotovila sem, da so bili otroci dejavni raziskovalci šele takrat, ko jim določena tema postane všeč, ko začnejo o njej razmišljati. Otroke je treba ves čas usmerjati, jih motivirati in spodbujati k razmišljanju.

5. LITERATURA

- Krnel, D. (1993). Zgodnje učenje naravoslovja. Ljubljana: DZS.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Krajnc, S., Saksida, I. idr. (2001). Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Maxim, W.G. (1997). Social Studies and the Elementary School Child. Ohio Merill Publishing Company.

Deževnik

Katja Korošec in Taja Guzelj
Vrtec Vrhovci, enota Brdo
katjaintanja@gmail.com

Hej, deževnik, kam pa greš...

Deževniki so eni najpomembnejših prebivalcev našega vrta, žal pa premnogokrat pozabljamo, kako koristni so na naših vrtovih in v naravi. Ko pade dež, že mali otroci z veseljem hitijo k deževnikom in vam na najbolj enostaven način razložijo njihov pomen v naravi.

Spodbujajmo spoštljiv odnos do vseh živih bitij v naravi in ozavestimo pomen sobivanja človeka in živali.

Ključne besede: deževnik, zemlja, čvarna, vermikompost

Abstract

Hey, earthworm, where are you going...

Earthworms are one of the most important inhabitants of our gardens, but unfortunately too many times we forget how useful they are in our gardens and in nature. When it rains, young children are happy to rush to the earthworms and explain their importance in nature in the simplest possible way.

Let us encourage a respectful attitude towards all living beings in nature and raise awareness of the importance of the coexistence of man and animal.

Key words: earthworm, soil, wormhouse, vermicompost

1. UVOD

Zaradi koronskih razmer smo še toliko bolj bivali na prostem v vseh vremenskih razmerah. Tako smo se vedno znova srečevali z deževniki, ki ob dežju prihitijo iz razmočene zemlje, da se ne zadušijo.

Največkrat jih otroci z velikim veseljem opazujejo, z njimi previdno rokujejo in jih z asfalta varno odnašajo v travo. So pa tudi takšni, ki z gnusom gledajo na male, krhke kačice in jih v svojem ne vedenju in objestnosti načrtno poškodujejo.

Da bi vsi otroci spoznali življenje in korist deževnikov, ter do njih razvili pozitiven odnos, smo se lotili projekta DEŽEVNIK.

Informacije smo iskali v različnih revijah, slikanicah, knjigah, posnetkih, prebirali zgodbe, se učili deklamacije, pesmi. Na konkretnem nivoju smo s pomočjo povečevalnih stekel spoznavali

telo deževnika, preštevali kolobarje, primerjali barve, ocenjevali dolžino deževnikov itd. Na osnovi intenzivnega čutnega doživljanja, so otroci likovno in gibalno izražali svoja občutenja. Zelo jih je navdušila nazorno prikazana poučna risanka, iz katere so, kljub tujemu jeziku, razbrali večino informacij.

Najbolj zanimiva se jim je zdela primerjava med najdaljšim deževnikom in olimpijskim bazenom.

Vsebinsko smo povezali z vsemi področji kurikula.

Otroci so aktivno sodelovali pri pripravi črvarne.

V gozdu smo nabrali tri različne plasti zemlje in odpadlo listje, ter jih prenesli v vrtec, kjer smo v steklenem akvariju pripravili vse pogoje za črvarno.

Zemljo smo po plasteh naložili v akvarij, jo dobro poškopili do vlažnega, čez pa smo dodali odpadlo gozdno listje. Nato smo poiskali preko 20 deževnikov in jih previdno preselili v nov dom. Pridno smo skrbeli, da imajo dovolj hrane (odpadki sadja in zelenjave, usedlina od kave, tetrapak od jajc-čista celuloza, jajčne lupine...), primerno vlažnost zemlje in temen prostor.

Kaj kmalu smo se vsi razveselili, saj smo, ob rahlem mešanju zemlje, opazili polno malih dojenčkov deževnikov.

Uspeli smo ustvariti optimalne pogoje za razvoj deževnikov in jih ob zaključku projekta v razmnoženem obsegu vrnili v naravo.

2. METODE DE LA:

- pogovor
- razgovor
- pripovedovanje
- spoznavanje z lastno aktivnostjo
- raziskovanje
- opazovanje
- igra

3. DISKUSIJA

V spoznavanje deževnika sva vključili dve skupini otrok, starih od 4 do 6 let. Podrobneje smo spoznavali pomen deževnika v naravi, njegovo telo, prehrano, življenjsko okolje. Motivacija ob raziskovanju in spoznavanju je bila zelo velika, saj so deževniki otrokom že od malih nog zelo blizu, predvsem rokovanje z njimi. Otroci so, ob spoznavanju in pridobivanju novih informacij, svoja razmišljanja zelo jasno izražali.

Od kod deževniku ime deževnik?

- ker pije dež
- ker se v dežju kopa
- ker takrat, ko dežuje, oni lezejo

Kaj so tiste kačice zemlje, ki jih naredijo deževniki na vrtu (glistine)?

- to oni kakajo

- to so črvine, ki jih oni tako ven pokakajo, ko pojejo zemljo in potem je v tem kakcu še boljša zemlja, ker gre po njihovem trebuščku, tam pa so prej sadje imeli, ki so ga pojedli

Zakaj deževniki ne marajo sonca?

- ker se posušijo
- sonce jih opeče in pol oni ne morejo več tako lesti
- sonce njihovo kožo posuši, potem pa se spremenijo v tako trdo palčko

Nabiranje prsti in iskanje deževnikov za čvarno

Čvarna v igralnici

Naši deževniki in njihovi mladički

4. ZAKLJUČEK

»Ko boste na svojem vrtu zagledali deževnika, takrat boste vedeli, da ste ustvarili okolje, ki podpira življenje«. (Louise L. Hay) Cilj projekta je bil dosežen.

Ko ob deževnih dneh otroci zagledajo mala zvijajoča se bitja, ki hitijo na plano po zrak, takrat z velikim občutkom odgovornosti hitijo, da jih čimprej ponesejo na varno (zelenico).

Na domačih vrtovih skrbijo tudi za deževnike, saj se dobro zavedajo njihovega pomena za rast rastlin.

5. VIRI in LITERATURA

Klopčič, A. (2010). Zaljubljeni deževnik Martin. Samozaložba

Kuclar, Š. (2002). Kako postati deževnikar. DZS, Založništvo in trgovina, d.d.

Mršič, N. (1986). Deževniki. Biologija in gojenje. Založnik: Kmečki glas.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Poučna risanka: [Worms - Invertebrate animals for kids - Natural Science for kids - YouTube](#)

Spoznavanje živali – žaba, močerad in deževnik

Katarina Preksavec
Vrtec Črnuče

katarina.preksavec@guest.arnes.si

Živali imajo posebno moč, še posebej pri predšolskih otrocih. Največ si zapomnijo o njih, če jih lahko vidijo ter opazujejo v živo in ne samo, da poslušajo o njih. Otrok v naravi in igralnici aktivno raziskuje živa bitja. To raziskovanje je razburljivo in jim odpira vrata do novih spoznanj ter izkušenj. Živali so odvisne tudi od nežive narave – sončne svetlobe, zraka, tal in vode. Vrtec Črnuče ima v bližini gozd in travnike, kjer imajo otroci veliko možnosti raziskovanja. V članku so predstavljene tri talne živali (žaba, močerad in deževnik), ki so jih otroci spoznavali na različne načine.

Ključne besede: predšolski otrok, žaba, močerad, deževnik

Abstract

Animals have special effects on toddlers and preschool kids. By seeing them in their natural habitat they learn the most about them, not just by hearing about them. Kids active research animals in nature and the playroom. This research is interesting and opens new doors to new experiences. Animals are dependent also from inanimate nature – sunlight, air, ground, and water. Near kindergarten Črnuče is a forest and meadow, where kids have a lot of research opportunities. In this article are presented three ground animals (a frog, a salamander, and an earthworm), which the kids learned about in different ways.

Key words: preschool kids, frog, salamander, earthworm

1. UVOD

V aprilu in maju smo v naši skupini obravnavali temo Talne živali. Podrobneje smo spoznavali žabe, deževnike in močerade. Otroci so stari od dve do štiri leta, zato smo živali spoznavali na najrazličnejše načine, da bi se jim čim bolj vtisnile v spomin.

Žabe spadajo med dvoživke. To pomeni, da živijo tako v vodi kot tudi na kopnem. Živijo v močvirjih, potokih, mlakah jezerskih plitvinah in na travnikih. Temperatura njihovega telesa je odvisna od okolja. Nimajo lusk, dlak ali perja. Dihajo lahko skozi kožo. Prehranjujejo se z žuželkami. Previdno se približajo svojemu plenu, nato pa iztegnejo svoj dolg, lepljiv jezik. Zmeraj se hranijo samo z živim plenom. Žabe zaprejo oči, kadar požirajo, ker med usti in očmi nimajo nobene kosti. Pri žabah je oploditev zunanja. To pomeni, da samica spusti jajčeca v vodo in samec jih nato oplodi. (Garcia in Geel, 2018)

Močerad prav tako spada med dvoživke. Zraste do 20 cm. Ima rep. Njegov hrbtni del in rep imata rumene lise na črni podlagi. Živi v bližini izvirov in ob manjših gozdnih potokih, saj ima rad vlažna tla. Močerad ima po vsem telesu strupene žleze, ki ga ščitijo pred plenilci. Močerad

zna regenerirati svoje organe, tako okončine kot tudi na primer ledvice. Pari se spomladi in jeseni. Samica zadrži jajca v svojem telesu in razvoj mladičev poteka v materi. Dolžina njihovega razvoja je odvisna od temperature okolja. To lahko traja tudi do 38 mesecev, zato imajo ob rojstvu že razvite okončine. Nato živijo nekaj mesecev v vodi. Njihova življenjska doba je do 20 let. (Garcia in Geel, 2018)

Deževnik: Ime deževnik je povezano z dežjem, saj ga vedno najdemo, kadar dežuje. Deževniki dihajo skozi kožo, zato ob dežju prilezejo iz zemlje, da se ne zadušijo. So obojespolniki. Parjenje lahko traja tudi do tri ure. Deževnik koplje globoke rove, a se v njih ne hrani. Hrani se tik pod površjem z razpadajočimi organskimi snovmi. Deževnik svoje telo lahko obnavlja. V zemlji jih lovijo krti. Deževnik na vrtu je ostanke rastlin, ki jih prebavi in nato izloča majne kupčke. S tem manj rodovitno zemljo spremeni v humusno prst, bogato s hranili. Koristni so tudi zato, ker rahljajo zemljo. (Wikipedija, 2021)

1.1 Namen

Namen projekta je:

- da otroci podrobno spoznajo določene živali;
- da razvijajo pozitivna čustva do žive narave;
- da se seznanijo z gozdno kulturo;
- da spoznavajo in odkrivajo gozd in travnik.

1.2 Globalni cilji

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti in povezanosti;
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave.

1.3 Cilji

- Otrok sam raziskuje in uživa v gozdu in travniku.
- Otrok odkriva in spoznava živo in neživo naravo.
- Otrok podrobno spozna tri različne živali.

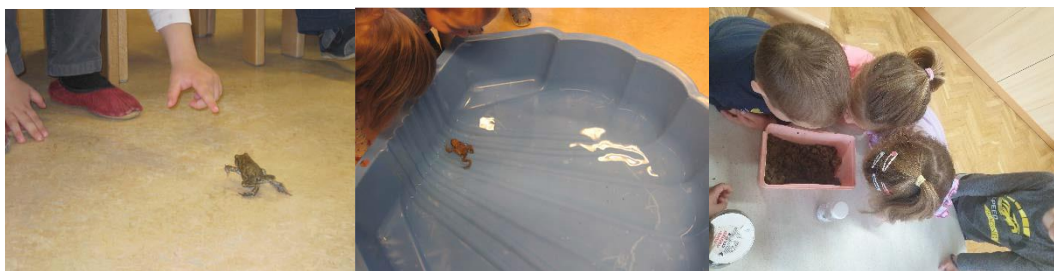
2. METODE

- Metoda opazovanja. Opazovanje travnika, gozdnih tal in treh živali v igralnici.
- Metoda razgovora (pogovora). Ko so opazovali živali, jih je veliko stvari zanimalo, zato smo se o njih veliko pogovarjali.
- Metoda praktičnega dela. Obsega tri spoznavne funkcije, opazovanje, mišljenje in prakso. Otroci so opazovali živali, razmišljali o njih in ugotavljali, kaj bi lahko na to temo še delali.

3. RAZISKAVA

Temo smo začeli z ugankami, ki jih niso hitro ugotovili. Šele s podvprašanji so ugotovili, za katero žival gre. Pokazala sem jim fotografije različnih drobnih talnih živali. Starejši so poznali vse, mlajši le žabico. Nato sem v igralnico prinesla tri akvarije. Prvi je bil poln zemlje in deževnikov, v drugem sta bili dve žabi in v tretjem močerad. Živali sem istega deževnega jutra našla ob gozdni potki, poleg travnika. Že prej sem pripravila približek njihovih bivališč v akvarijih. Cel dan smo opazovali živali in se pogovarjali o njih. Povedala sem jim veliko zanimivih stvari o teh treh živalih (kje živijo, s čim se prehranjujejo, približno koliko časa živijo ...). Veliko so tudi spraševali ter opazovali, kakšne barve so, kako se gibajo in podobno. Pogovarjali smo se tudi o podrobnostih njihovega videza (na primer: koliko nog imajo, ali jih sploh imajo). Deževnika so imeli možnost prijeti tudi v roke, vendar pa je bilo le nekaj otrok pogumnih in se ga niso bali. Čeprav smo povedali, da deževniki ne pičijo, ne grizejo in podobno, jim ni bil dovolj prijetnega videza, da bi ga vsi prijeli v roke. Nekatere je spominjal na manjšo kačico. V rokah so se tudi premikali zelo hitro. Po opazovanju so dobili pobarvanko in so jih morali pobarvati na podlagi tega, kako dobro so jih opazovali, kakšne barve so. Še istega dne smo močerada in obe žabi spustili v naravo, v gozd, deževnike pa smo za nekaj dni še obdržali, saj smo opazovali, kako delajo rove pod zemljo. Akvarij je bil prozoren in se je dobro videlo skozi. Naslednje dni smo prebirali nekaj literature o teh živalih, tudi pravljice.

Izdelali smo si dve družabni igri na temo talnih živali. Ena od njih je spomin, druga pa ali poznaš živalska bivališča. Iz različnih revij so otroci izrezali fotografije različnih živali, med njimi tudi deževnika, žabo in močerada. Naredili smo tabelo in kocko, ki je imela tri stranice obarvane z modro in tri z zeleno barvo. Če je otrok vrgel na kocki zeleno barvo, je moral poiskati žival, ki živi na kopnem. Če je kocka pokazala modro barvo, pa je moral poiskati žival, ki živi v morju ali katerikoli drugi vodi. Zmedeni so bili pri živalih, ki so bile dvoživke in smo sklenili, da jo lahko v tabelo postavijo na katerokoli stran želijo, ker je oboje pravilno. Naučili smo se tudi dve pesmici o žabah – Žabe svatbo so imele in Kaj vse žabica zna.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so uživali v opazovanju vseh treh živali. O tem smo se veliko pogovarjali. Velikokrat je bila tema pogovora tudi druge živali. Imeli so toliko vprašanj, da včasih še sama nisem znala odgovoriti nanje, in smo skupaj raziskovali ter iskali odgovore. Bolj smo se poglobili tudi v žabe, katere vrste poznamo, kakšne barve so, s čim se prehranjujejo. Oponašali smo gibanje vseh treh živali, igrali razne igre na temo žab, ki smo jih priredili (na primer žabe v mlako namesto ptički v gnezda), in peli pesmi o žabah (saj jih o drugih dveh ne poznamo). Ob koncu »projekta« sem ugotovila, da so otroci veliko bolj motivirani, če je tema nekaj, kar jim je poznano, še posebej če gre za živali, ki jih lahko vidijo v živo.

5. LITERATURA

Esenko, I. (2014). Kako živijo dvoživke. Ljubljana: Okaši.

Gael, H. in Garcia, A. (2018). 500 zanimivosti o živalih. Ljubljana: Grahovec.

Košmrlj, M. (2015). Eko družabne igre, 2. del. Jezero: Morfemplus.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod RS za šolstvo.

Retuznik Bozovičar, A. in Krajnc, M. (2010). V krogu življenja. Velenje: Modart.

Wikipedija. (2021). Navadni deževnik.

https://sl.wikipedia.org/wiki/Navadni_de%C5%BEEevnik

Živžav na našem igrišču

Klavdija Ternik

Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica, Enota Ciciban

klavdija.ternik@guest.arnes.si

Vsako leto se pri igri in raziskovanju igrišča otroci srečujejo z žuželkami.

Otroke privablja živi svet tal.

Vse enote našega vrtca imajo igrišče s travnato površino, katere nudijo možnost raziskovanja in spoznavanja sveta žuželk, skozi metode aktivnega učenja.

Enota kjer zdaj delam, je v mestu, obdana s stanovanjskimi bloki in cesto. Imamo zelo veliko in raznoliko igrišče.

Otroci z navdušenjem znova in znova odkrivajo ter se čudijo. Z raziskovanjem in različnimi metodami aktivnega učenja smo spoznavali značilnosti žuželk in njihov pomen v naravi.

Ugotovili smo, da naše igrišče obišče največ živih bitij v pomladnih mesecih.

Ključne besede: igrišče, raziskovanje žuželk, opazovanje

Abstract:

Each school year children come up against different insects during their play and playground exploration. They are attracted to living world of ground.

All units of our kindergarten have a playground with grassland that offers a possibility of exploration and discovery the insect world through different methods of active learning. The kindergarten unit where I work is in the town surrounded by many block of flats and road. We have a large and very diverse playground.

Children with great enthusiasm discover and get amazed again and again. We got to know insect characteristics and their importance in nature through exploring and different methods of active learning. We found out that our playground had been visited by numerous living beings in spring months.

Key words: playground, insect exploration, observation

1. UVOD

Zaposlena sem v oddelku otrok starih 3-5 let, s katerimi smo skupaj že drugo šolsko leto. Dejavnosti najraje izvajamo na prostem.

Na igrišču vrtca se otroci najraje igrajo na tleh. Iščejo, brskajo, se igrajo s predmeti, ki jih najdejo. Nabirajo paličice, kamenčke, cvetlice, polžje hišice in žuželke. Všeč so jim žuželke, ki lezejo. Najverjetneje zato, ker jih najlažje ujamejo.

V lanskem šolskem letu smo na našem igrišču našli predvsem škratce, rdeče črne hroščke. V tem šolskem letu pa smo se odločili, da poiščemo še več živali.

Živa bitja smo iskali in opazovali celo šolsko leto. Najbolj pa smo se jim posvetili v pomladnih mesecih, ko je naše igrišče ozelenelo.

2. METODE

Najpogosteje uporabljene metode:

aktivno učenje, opazovanje, raziskovanje, razvrščanje, igra, pogovor, razlaga, branje, sodelovalno učenje in fotografiranje.

3. RAZPRAVA

Najprej smo z metodo nevihte možganov poskušali ugotoviti katere živali bi sploh lahko živele na našem igrišču. Nato smo si podrobno ogledali in raziskali vse kotičke našega igrišča. Živali, ki smo jih našli smo fotografirali, ter jih iskali in primerjali v enciklopedijah in drugi literaturi z naravoslovno tematiko. Z literaturo smo tudi pridobili informacije o prebivališču, ter njihovem načinu prehranjevanja.

Opazovali smo s pomočjo lup in opazovalnih lončkov, v naravnem okolju. Živali smo našli tudi v prostorih vrtca, a smo jih po opazovanju previdno odnesli na travo. Nekateri otroci so živali prinesli tudi od doma.

Slika 1.: Raziskovanje igrišča

Ugotovili smo, da je največ živali v pomladnih mesecih, v pozno jesenskem času pa smo se morali bolj potruditi, da smo katero našli. Pozimi je naše igrišče pokril sneg. Ker vsi otroci niso razumeli, zakaj ni žuželk, smo se odpravili v knjižnico, kjer smo poiskali odgovore.

Spomladi smo raziskovali, kdo vse biva na našem igrišču. V kotu igrišča imamo raziskovalni kotiček, kjer je tudi postavljen «hotel za žuželke» in čutna pot iz naravnega materiala. Vse to nudi skrivališče za razna živa bitja.

Iz naravnega materiala smo sami izdelali bivališče za žuželke ter ga pritrdili na ograjo pred igralnico. Tako smo lahko vsak trenutek opazovali dogajanje.

Slika 2.: Naredili smo bivališče za žuželke

Slika 3: Hotel za žuželke na igrišču

Otroke so najbolj privlačili pajki. Vsak dan smo šteli koliko pajkov vidimo, ter koliko mrež je spletenih. Mrežo smo tudi ujeli na temno podlago, si jo bolje ogledali, ter narisali. To pomlad nas je veliko pajkov obiskalo tudi v prostorih vrtca.

Slika 4.: Opazovanje žuželke z lupo

Na drevesih smo opazili predvsem mravlje. V travi pa razne hroščke, najrazličnejših oblik, velikosti in barv. Otroci so se najbolj razveselili muh in metuljev za katerimi so tekali po igrišču.

Slika 5: Opazovanje polža v igralnici

Nekaj živali pa smo opazovali bolj podrobno, več dni zaporedoma.

V ta namen smo jim v igralnici uredili bivališče. Tako so lahko otroci te živali dlje časa opazovali.

S pomočjo leksikonov smo primerjali razlike in podobnosti (velikost, barva, oblika). Preučevali smo zgradbo telesa ter šteli koliko nog imajo. Živali smo likovno upodobili, ustvarjali z odpadnim kartonom, peli pesmi, uprizarjali dramske in lutkovne predstave.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so se navdušili nad raziskovanjem igrišča. Že prvi dan smo med travo na igrišču našli nešteto živih bitij, ki jih drugače med igro spregledamo. Otroci za opazovanje niso potrebovali dragih pripomočkov. Dovolj so bile lupe, opazovalni lončki ter razne prozorne posode v katere so ujeli žuželke, jih opazovali ter pokazali prijateljem.

Otroci so ugotovili, da so na našem igrišču različne živali. Nekatere hodijo, se plazijo, druge pa celo odletijo, ko se jim približajo. Naučili so se, da se morajo živalim približati tiho in previdno, da te ne zbežijo. Tako jih lahko dlje časa opazujejo. Zelo so previdni pri opazovanju. Pazijo, da jih ne poškodujejo, ko jih dajejo v lončke ter prenašajo.

Otroci so se v okviru projekta naučili spoštljivega vedenja do živih bitij.

5. LITERATURA

Beaumont, E. (2010). Podobe drobnih živali. Ljubljana: OKA Otroška knjiga

Brandt, I. (2015). Žuželke in metulji. Ljubljana: Mladinska knjiga

Harlow, R., Morgan, G., Vrščaj, D. (1995). Drobne živali. Murska Sobota: Pomurska založba.

Prap, L. (2011). Žuželčji zakaji. Ljubljana: Mladinska knjiga

Burnie, D. (2011). Velika enciklopedija narave. Ljubljana: Narodna in univerzitetna knjižnica

Eko partnerstvo s starši

VVZ Kekec Grosuplje

Klavdija Zajec Bobnar

klavdija.zajec-bobnar@guest.arnes.si

Za izvajanje in promocijo eko dejavnosti so vedno priložnosti. Tako smo prvo leto v situaciji sodelovanja z družinami na daljavo v VVZ Kekec Grosuplje spodbujali eko dejavnosti z raznovrstnimi spletnimi prispevki na vrtčevski spletni strani, ki so družinam služili kot ideje in spodbude za aktivnosti v naravi. V oddelku 5–6-letnih otrok se je delo na daljavo s starši in otroki na področju ekologije izkazalo kot uspešna alternativa in logično nadaljevanje eko projektov. Največ domačih aktivnosti se je dogajalo v gozdu in na gozdnem robu ter na domačih vrtovih. V drugem letu dela na daljavo smo s starši in vzgojitelji izvedli anketo o gozdu ter izvedeli, da imajo gozd in gozdne aktivnosti zanje velik pomen ter vlogo. V oddelku 1–2-letnih otrok izvajamo potujoči gozdni nahrbtnik, prav tako pa smo staršem preko spletnih portalov ponudili ogromno okoljskih vsebin in dosegli obojestransko vključevanje v ekološko usmerjene dejavnosti na daljavo. Fotografije in videoposnetki okoljsko usmerjenih aktivnosti so strokovne delavce ter starše otrok v vrtcu povezale in dodatno motivirale za aktivno izvajanje ter predstavitev okoljskih dejavnosti.

Ključne besede: okoljska vzgoja, sodelovanje s starši, eko vrtec, aktivno učenje

Abstract

Opportunities to implement and promote eco-activities always exist. In the first year of remote collaboration with families we in VVZ Kekec Grosuplje promoted eco activities with various eco themes on the preschool website, which served families as ideas and motivation for outdoor activities. In the department of 5-6-year-old children, such eco-related work with parents and children proved to be a successful alternative and logical continuation of eco-projects. Most domestic activities took place in the forest and on the edge of the forest, as well as in the home gardens. In the second year of remote collaboration, we conducted a forest-themed survey with the parents and preschool teachers and discovered that the forest and forest activities have a great importance and role for them. In the department of 1-2-year-old children, we run a “forest backpack” project, and we also offered parents a lot of environmental content through online portals and achieved mutual involvement in eco-activities at a distance. Eco-related photos and videos connected us professionals and parents and additionally motivated us for an active implementation and presentation of environmental activities.

Key words: environmental education, cooperation with parents, eco-preschool, active learning

1. UVOD

Izvajanje projektov v oddelkih in na ravni celotnega vrtca je postal način življenja velike večine vzgojiteljev in staršev, zato smo dejavnosti načrtovali tudi na daljavo. Naš cilj je bil širjenje eko dejavnosti iz vrtca v domove.

Predvidevali smo, da bodo ustrezno načrtovane dejavnosti eko ekipe spodbudile vzgojitelje ter družine za izvajanje raznovrstnih dejavnosti, povezanih z eko akcijami vrtca in eko projekti. Vse opisane pobude in odzivi so bili izvedeni na daljavo. Hipotezo smo želeli preverjati pri vseh udeleženi vzgojiteljih in starših. Osredotočili smo se na njihove prejete odzive.

Številne izzive, ki jih je predstavljala oblika sodelovanja na daljavo, smo v eko ekipi želeli premostiti s tedenskimi spodbudami v obliki spletnega pošiljanja ter objave izvirnih in pridobljenih idej za aktivnosti v domačem okolju.

»Vrtec je prostor, kjer se prične vzgojno-izobraževalni proces za trajnostni razvoj. Tu gre za odnose med vzgojitelji in otroki, starši, družbo in okoljem, torej za kakovost odnosov in življenja« (Katalinič, 2006).

Poudarek je bil na neposrednem stiku z naravo. Z spodbudami za gibanje in bivanje v naravi smo želeli vsem ponuditi možnost aktivnega preživljanja časa v naravi. »Otroci v predšolskem obdobju potrebujejo nenehen stik z naravo,...« (Bezenšek, 2003).

Predstavila bom različne metode dela, s katerimi smo v ekipi pridobili podatke o vzajemnem sodelovanju na daljavo. Sledi predstavitev rezultatov našega raziskovanja. Sodelovanje so vzgojitelji izvajali predvsem v svojih oddelkih, pa tudi na ravni celotnega vrtca. Podrobno bom predstavila oddelka 5–6 let in 1–2 let.

2. RAZISKOVALNA METODOLOGIJA

2.1 Vzorec

Naš prvi vzorec je zajemal populacijo 24 otrok iz oddelka 5–6 let, od tega 11 deklic in 13 fantov. 19 otrok je rojenih leta 2014, 4 otroci pa leta 2015. Raziskava z njimi je bila izvedena v obdobju enega leta. Naš drugi vzorec je zajemal populacijo 14 otrok iz oddelka 1–2 let, od tega 10 deklic in 4 fantje. Vsi otroci so rojeni leta 2019. Raziskava z njimi je bila narejena v obdobju devetih mesecev. Naš tretji vzorec zajema vzgojitelje in starše VVZ Kekec Grosuplje. Raziskava z njimi je bila izvedena v obdobju dveh let.

2.2 Dejavnosti, merski instrumenti in tehnike zbiranja podatkov

Podatke (fotografije in zapise izvedenih eko dejavnosti) smo zbirali s pomočjo vzgojiteljev in staršev. Evalvirali smo jih na sestankih eko odbora, kjer so posamezne enote predstavile svoje eko aktivnosti.

2.2.1 Eko dejavnosti na daljavo v oddelku 5–6-letnih otrok

Vsebina dejavnosti: travnik, zelišča, eko branje, podnebne spremembe, gozd, talni živžav, športni program Mali sonček, eko razstava projektov »Eko paket« in »Raziskujem, se učim, zato, da lahko zdravo živim« v Mestni knjižnici Grosuplje.

Staršem smo približali vsebine različnih eko projektov, ki smo jih poprej izvajali v oddelku. Prosili smo jih za izvedbo dejavnosti v domačem okolju in posredovanje rezultatov izvedenih dejavnosti. Pri posredovanju rezultatov so sodelovali starši 12 otrok, kar je polovica skupine.

2.2.2 Eko dejavnosti na daljavo v oddelku 1–2 let

Vsebina dejavnosti: Tradicionalni slovenski zajtrk, kuharije, ustvarjalnice z naravnimi in z odpadnimi materiali, živali okrog nas, sprehodi v naravi, potujoči Ježkov gozdni nahrbtnik, gibalne spretnosti otrok.

Starše smo prosili za izvedbo dejavnosti v domačem okolju in posredovanje rezultatov izvedenih eko dejavnosti v obliki fotografij ter kratkega zapisa. Sodelovali so starši vseh 14 otrok.

2.2.3 Eko dejavnosti na daljavo z vzgojitelji in starši

Vsebina dejavnosti: gozdne aktivnosti, eko razstava v Mestni knjižnici Grosuplje, eko branje, Tradicionalni slovenski zajtrk, čistilna akcija »Očistimo Zemljo«, anketa o gozdu, projekt Mlekastično, projekt Eko paket, eko praznične decembrske ustvarjalnice.

Starše 370 otrok in 89 vzgojiteljev smo prosili za izvedbo eko aktivnosti v domačem okolju ter dežurnih oddelkih in za posredovanje rezultatov dejavnosti. Anketa o gozdu, na katero je odgovorilo 313 anketirancev, je imela 4 vprašanja, od tega sta 2 vprašanja zaprtega tipa, dve pa sta opisni, odprtega tipa. Na anketo je odgovorilo 68 % vseh vprašanih.

3. REZULTATI

3.1. Rezultati eko dejavnosti na daljavo v oddelku 5–6-letnih otrok

Družine so nam poslale fotografije njihovega aktivnega preživljanja časa v naravi, kjer so z otroki aktivno raziskovali gozd, vzgajali rastline na vrtu, skrbeli za domače živali na kmetiji, nabirali zelišča, obiskali eko razstavo v knjižnici, izvedli pohode in kolesarjenje v naravi, brali eko zgodbe. Njihovi prispevki so bili številni in dokaz osmišljenega večletnega dela na eko projektih v vrtcu ter rednega vključevanja otrok in staršev v dejavnosti v vrtcu (z materiali, obiski v oddelku, spremstvi na pohodih v naravo).

3.2. Rezultati eko dejavnosti na daljavo v oddelku 1-2 let

Starši so se z otroki lotili izziva priprave lokalno pridelane hrane za tradicionalni slovenski zajtrk, pripravili praznične dobrote, ustvarili izdelke za projekt Eko paket, jih popeljali v gozd, predvsem pa so se veliko gibali v naravi. Od staršev smo prejeli zapise v zvezku potujočega gozdnega nahrbtnika ter številne fotografije in videoposnetke raziskovanja narave.

3.3. Rezultati eko dejavnosti na daljavo z vzgojitelji in starši

Starše in vzgojitelje smo nagovorili za sodelovanje v eko aktivnostih in jim po sklopih pošiljali informativno gradivo v obliki osnovne seznanitve s posameznim sklopom dejavnosti, primerne za oddelke vseh starostnih obdobj. Vzgojitelji so prepošiljali vsebine staršem iz svojega oddelka, starši pa so se nanje odzivali v obliki fotografij. Spletne vsebine je prejelo 89 vzgojiteljev, ki so jih prepošiljali staršem. Dobili smo odzive staršev iz vseh enot vrtca.

Slika 1: Igra z doma narejenim eko vozilom.

Slika 2: Doživljanje narave.

Slika 3: Potujoči gozdni nahrbtnik.

Slika 4: Deklica raziskuje gozd.

Slika 5: Deček spoznava činčilo.

4. RAZPRAVA

Kot smo predvidevali, so ustrezno načrtovane eko dejavnosti na daljavo pri vzgojiteljih in družinah delovale kot dodatna spodbuda ter pomoč pri izvajanju aktivnosti v domačem okolju. Udeleženi vzgojitelji in družine so nam pošiljali povratne informacije. Na usmerjene eko spodbude so se vsi dobro odzvali, kar pričajo številni slikovni prispevki družin iz vseh enot, objavljeni na spletni strani vrtca in predstavljeni na eko odborih vrtca. Prav tako rezultati gozdne ankete kažejo, da radi zahajamo v gozd z namenom rekreacije ali sprostitve, v večini z otroki, starimi od 2–6 let.

Pri privzganjanju zdravih življenjskih navad je bila aktivna vloga staršev ključna predvsem v oddelku 1–2 let, saj otroci šele spoznavajo svet okoli sebe, medtem ko so bili pri starosti 5–6 let otroci sami v veliki meri pobudniki za raziskovanje in bivanje v naravi.

5. ZAKLJUČEK PRISPEVKA:

Razvidna je dobra povezanost z naravo, saj so se vzgojitelji in starši v velikem številu (pridobili smo 313 pravilno izpolnjenih anket) odzvali na našo anketo in potrdili redno dnevno oziroma tedensko bivanje v gozdu. V zadnjem opisnem vprašanju ankete o doživljanju gozda so bile njihove refleksije zelo bogate in kažejo, da je gozd zanje prostor sprostitve in rekreacije.

Uspelo nam je vzpostaviti številne eko aktivnosti z družinami in posledično doseči cilj ter potrditi hipotezo.

6. LITERATURA IN VIRI:

Katalinič, D. (2008). Naravoslovje v predšolski vzgoji – temelj okoljske vzgoje za trajnostni razvoj. V M. Duh (ur.), Razvojno-raziskovalni koncepti ekologije od vrtca do fakultete in naprej v prakso (str. 65–78). Maribor: Pedagoška fakulteta; Rakičan: RIS Dvorec.

Bezenšek, M. (2003). Predšolski otrok danes. Vrtec Slovenske Konjice.

Balek, M. (2010). Vloga otroka v ekovrtcu. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakulteta

Potočnik, K. (2009). Odgovorno ravnanje osnovnošolcev do okolja. Diplomsko delo. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Kam izginejo luže?

Kristina Mesner Podbevšek
Vrtec Šentvid, enota Mravljiniček
kristina.mesner@gmail.com

Spoznavanje vode kot enega najpomembnejših elementov v naravi se je začelo z daljšim deževnim obdobjem v pomladnem času, ko se je vreme dnevno spreminjalo in je bilo moč opazovati mnoge naravne pojave v precej strnjenem časovnem obdobju – en dan so otroci doživljali veselje ob skakanju po lužah, naslednji dan pa so se na območju, kjer so bile luže, igrali in npr. opazovali svoje sence. Zanimanje otrok, kaj se zgodi z lužami, ko preneha deževati, je bila izhodiščna točka raziskovanja vode. Postopno in poglobljeno raziskovanje je privedlo do razumevanja naravoslovnega koncepta kroženja vode v naravi, pri čemer so se opazovalno-raziskovalne dejavnosti nanašale na vsa kurikularna področja s poudarkom na aktivni vlogi otroka v procesnem raziskovanju naravoslovja. Predhodno so otroci spoznavali pomen vode že v okviru projekta *Kids in nature* v povezavi z raziskovanjem prsti, pri čemer so vodo spoznavali kot nujen vir pri rasti rastlin (tudi živali). Razumevanje tega vidika vode je pomagalo pri dojemanju in spoznavanju pravzaprav precej abstraktnega koncepta kroženja vode v naravi.

Ključne besede: raziskovanje, kroženje vode, aktivnost otroka

Abstract

Discovering water, as one of the most important elements in nature, started after long rainy season during springtime, where weather was changing daily. One-day children jumped in and out of puddles joyfully and the next day they chased their shadows running over same spots where the puddles dried out. Children's intrigue of what happens to the puddles when the rain stops triggered this research. Gradual and in-depth research lead to understanding of the natural concept of water circulation in nature. The research activities were related to all curriculum concepts with the emphasis on the active role of a child in the process research of the natural sciences. Children got familiar with the importance of the water already within the "Kids in nature" project, where in relation to the soil research they got familiar with water as necessary resource for plants (and animals). Understanding of this aspect of water helped with the perception of this fairly abstract concept of water circulation in nature.

Key words: research, water circulation, child activity

1. UVOD

Naravoslovje v predšolskem obdobju opredeljujemo v kurikularno področje narave, ki vključuje otrokovo naravno okolje, v katerem se izkazujejo najzgodnejši raziskovalni vzgibi, ko otrok opazuje kamenčke, cvetice, mravlje, skratka vse, kar ga obdaja (Katalinič, Tratnjek, Anželj, 2007, str. 6). Tako se je tudi začelo naše raziskovanje, ko so se otroci spraševali, »kam so izginile luže«, ki so se še prejšnji dan razprostirale po vsem igrišču. Sprva smo z metodo pogovora otroke spodbudili k aktivnemu sodelovanju, nato smo naredili načrt, kako se bomo lotili raziskovanja. »Osnovni načeli raziskovanja sta radovednost in vztrajnost,« ki ju osmislimo tako, da otrok v čim večji meri sam raziskuje in pridobiva lastne izkušnje (Kamenšek, 2014, str. 8). Z raziskovanjem smo želeli doseči cilj, da otroci spoznajo, ozavestijo, da je voda del naravnega sistema, ki kroži in deluje sam po sebi. Naša naloga pa je, da to spoštujemo in ohranjamo.

2. METODE

Osrednji metodi v procesu raziskovanja kroženja vode sta bili metoda pogovora, s katero smo poskušali spodbuditi otrokov miselni proces in aktivno sodelovanje, ter metoda raziskovanja, ki je ves čas osmišljala naše delo.

- 2.1 Metoda pogovora** se najbolje izkaže s postavljanjem odprtih vprašanj, ki pri otroku spodbudijo miselne procese (vprašanja za usmerjanje pozornosti, akcijska vprašanja, vprašanja, ki vodijo k raziskovanju).
- 2.2 Metoda pripovedovanja** je v ospredju, ko otrok sam pripoveduje in osmisli svoja spoznanja (otrok s pomočjo slikovnega gradiva sam opiše kroženje vode).
- 2.3 Metoda opazovanja** je pomemben člen naravoslovnega dela, ki se odraža v otrokovem zanimanju do vsebine raziskovanja (otroci so opazovali luže, spremembe eksperimentiranja itd.).
- 2.4 Lastna aktivnost** otrok se je povezovala z vsemi ostalimi metodami.
- 2.5 Raziskovanje** je bila osrednja metoda in cilj našega dela.
- 2.6 Eksperimentiranje** je nepogrešljiv element naravoslovnega raziskovanja, ki zahteva tudi otrokovo usmerjeno pozornost in vztrajnost (eksperiment z vodo in opazovanje izhlapevanja vode).

3. RAZPRAVA

Naše začetno dejanje naravoslovnega raziskovanja je bilo opazovanje luž in njihovo »izginjanje«. Nato se je začelo načrtovanje, kako bomo prišli do ugotovitve, kaj se zgodi z lužami. Naredili smo načrt: otroci so s kredo obrisali površino luže, naslednji dan pa smo odšli preverit, ali se je zgodilo, kar so otroci predvidevali, torej da luž ne bo več, ker jih je posušilo sonce. Otroci so bili navdušeni nad potrditvijo njihovega predvidevanja.

Slika 1: Označevanje luž

Slika 2: Izginule luže

Naslednji raziskovalni korak je bil eksperiment: otroci so natočili vodo v prozorne posode in na njih označili nivo vode. Po nekaj dneh smo preverili, ali se je zgodilo enako kot z lužami, torej da je voda »izginila«, za kar smo poskusili uporabljati besedo *izhlapevanje*. Otroci so tudi tokrat dobili potrditev ugotovitve, da je s pomočjo sonca voda izhlapela.

Slika 3: Eksperiment – označevanje nivoja vode

Slika 4: Ugotovitve eksperimenta

Ugotovitve smo raziskovali s pomočjo slikovnega gradiva (v knjigah in leksikonih), ogledali smo si tudi animirani posnetek kroženja vode v naravi. Kako voda preide iz dežnih kapljic nazaj v oblake, smo prenesli na vsa kurikularna področja in pri raziskovalnih dejavnostih poskušali vključiti vsa čutila. S pomočjo glasbe in z zvoki vode smo gibalno ponazarjali kroženje vode, nekajkrat smo izvedli vodeno vizualizacijo s pripovedjo, kako kroži voda, kar je otrokom pomagalo ponotranjiti sosledje tega naravnega pojava. Peli smo pesmi o dežnih kapljah (*Dežek*, J. Bitenc) in priredili igro kroženja vode (sedeli smo v krogu, se prijeli za roke in pošiljali stisk roke naprej po krogu, ob tem pa pripovedovali, kako potuje voda v vodnem krogu). Na področju dejavnosti matematike so otroci sestavili vodni krog iz štirih delov. Delo je potekalo individualno, in sicer tako, da je otrok v krog prilepil pravilno sosledje kroženja vode in potek tudi ubesedil. Nekateri otroci so pri tem potrebovali nekaj spodbude in usmeritve, drugi so to zmogli že povsem samostojno. Naredili smo tudi skupinski plakat; otroci so prilepili vse elemente, ki so potrebni za vodni krog, in jih znali interpretirati. Plakat smo kasneje vključili v razstavo skupaj z likovnimi izdelki.

Slika 5: Plakat kroženja vode

Likovno upodabljanje kroženja vode smo izvedli v manjših skupinah v likovnem ateljeju, kjer so otroci s čopiči in tempera barvami naslikali svoje zamisli kroženja vode in jih predstavili. Z likovnimi umetninami je nastala čudovita razstava.

4. ZAKLJUČEK

Raziskovanje z naravoslovnimi dejavnostmi je otroke vedno znova navdušilo in jih spodbudilo k novemu ter poglobljenemu razmišljanju in raziskovanju, s čimer smo dosegli cilj, da je otrok aktiven v celotnem procesu spoznavanja določene vsebine, pa čeprav se sprva zdi nekoliko abstraktna in težje predstavljiva, predvsem v starostnem obdobju 3–4 let. Pri vsaki dejavnosti smo strmeli k temu, da je »ostala sled raziskovanja, ki je lahko risba, plakat, razstava, izkušnja,« ki otrokom (in tudi odraslim) omogoča priložnost za ponoven pregled in predvsem podoživljanje raziskovalnega dela (Krnal, 2016, str. 9). Takšen način vzgojno-izobraževalnega dela terja nekoliko več prilagoditev pri načrtovanju, poglobljanje vsebine zahteva več izvedbenega časa, vendar pa so pridobljene izkušnje otrok vredne vsakega truda, saj se prav v predšolskem obdobju »postavljajo temelji posameznega otroka, ki bodo vplivali na proces učenja in vzgoje v višjih starostnih obdobjih otroka, mladostnika, odrasle osebe« (Katalinič, Tratnjek, Anželj, 2007, str. 6).

5. LITERATURA

Kamenšek, A. (2014). *Naravoslovni hokus pokus: zbirka naravoslovnih poskusov za mlade raziskovalce*. Ljubljana: Mladinska knjiga Založba.

Katalinič, D., Tratnjek, L., Anželj, B. (2007). *Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Krnal, D. (2016). *Začetno naravoslovje – kemija*. Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Kako ravnamo z odpadki?

Lara Mlasko

Vrtec Pobrežje Maribor

lara.mlasko@gmail.com

Otroci si že v svojem zgodnjem otroštvu pričnejo oblikovati svoj pogled na življenjsko okolje. Pri tem smo jim vzor odrasli. Prav mi smo tisti, ki jim nudimo dejavnosti, preko katerih si oblikujejo svoje vrednote do življenjskega okolja in do različnosti v njem. Otroke smo usmerjali v opazovanje lepote, zaznavanje, čutenje, doživljanje in vrednotenje okolja, ki nas obdaja. Največjo pozornost smo namenili odpadkom. Načrtovali in izvedli smo različne aktivnosti, s katerimi smo vplivali na trajno spremembo vedenja in razmišljanja o ravnanju z odpadki. Z različnimi aktivnostmi so se otroci naučili, kako pomembno je ravnanje z odpadki, kako jih ločujemo in zakaj vse jih lahko ponovno uporabimo.

Ključne besede: ravnanje z odpadki, okolje, trajnostni razvoj.

Abstract

From an early age on, children begin to shape their views about living environment. In doing so, we as grownups, are their role models. We are the ones who offer them activities through which they form their values towards the living environment and the diversity in it. We guided the children to observe the beauty, perceive, feel, experience and value the environment that surrounds us. We dedicated the highest attention to waste. We planned and carried out various activities through which we affected a permanent change in behaviour and thinking about waste management. With various activities the children learned how important waste management is, how to separate it and reuse it.

Key words: waste management, environment, sustainable development

1. UVOD

Ravnanje z odpadki zajema zbiranje, prevažanje, predelavo in odstranjevanje odpadkov, vključno s kontrolo tega ravnanja. Učinkovito ravnanje z odpadki lahko bistveno prispeva k učinkoviti rabi virov in ti so bistvenega pomena za zadovoljevanje potreb človeške družbe in zagotavljanje njenega nadaljnega razvoja (Ministrstvo za okolje in prostor).

Če se že kot majhni otroci naučimo pravilnega ravnanja in ločevanja z odpadki, bo vsak odpadek najde pravo mesto. Na otroke in na okolje bistveno vpliva tudi ravnanje odraslih. Vedenjski vzorci otrok nastanejo predvsem na podlagi opazovanja. Starši in vzgojitelji lahko na ta način otrokove pozitivne aktivnosti vzpodbujajo ali zavirajo (Katalinič in Dolinšek, 2010). Ravno iz tega razloga predstavlja pomembnost zgodnjega ozaveščanja, temelj vzgoje za prihodnost. Naš namen zgodnjega seznanjanja otrok s pravilnim ravnanjem z odpadki, ločevanjem odpadkov in njihovo ponovno uporabo je ponotranjanje teh vzorcev, ki so del širše

družbe. S tem vzgajamo družbo, ki bo ekološko bolj ozaveščena. S svojimi dejanji bomo ohranjali okolje čisto in lepo.

V oddelku, kjer so otroci stari od 3 do 5 let, smo si v okviru projekta »Kako ravnamo z odpadki?« zadali naslednje cilje:

- otrok spoznava, kako ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja,
- otrok spoznava, kaj so odpadki in kako z njimi ravnamo,
- otrok zbira odpadni material in ga prinaša od doma,
- otrok spoznava, kako se lahko odpadki ločujejo in jih odlaga v za to primerne zabojnike,
- otrok spoznava, da lahko odpadno embalažo ponovno uporabimo,
- otrok z vprašanji in predlogi aktivno pristopi k reševanju problema z odpadki, kako bi jih lahko zmanjšali.

2. METODE

Pri izvajanju projekta so otroci sodelovali z različnimi metodami in oblikami dela. Kot vzgojiteljica velikokrat uporabljam metode pogovora, pripovedovanja, ki pa jih prilagajam otrokovi razvojni stopnji. Pri izvajanju aktivnosti v projektu Ravnanje z odpadki smo uporabili veliko konkretnega materiala. Otroci so od doma v oddelek prinašali odpadni material, embalažo. Ob tem smo uporabljali še metode opazovanja, ugotavljanja in opisovanja. Skupaj smo aktivnosti, ki smo jih izvedli fotografirali. Fotografije in zbrane zapise o izvedenih aktivnosti, izjave otrok o odpadkih, smo objavljali na oglasnih deskah za starše preko plakatov. Otroci so aktivno sodelovali pri vseh fazah projekta.

3. REZULTATI

Opazila sem, da so otroci v projektu »Kako ravnamo z odpadki?« preko različnih aktivnostih spoznali, kaj so odpadki in kako z njimi ravnamo. Preko opazovanja poučnih knjig o odpadkih, smo izdelali plakat, kjer smo iz izrezanih sličic predmetov (embalaža, papir, steklo...) iz reklam ločevali sličice odpadke v ustrezne koše. Otroci so to znanje nato prinesli tudi na ločevanje v koše v igralnici in v ekološkem kotičku pred vrtcem. Predlagali so, da bi si izdelali EKO družabno igro »Ločevanje odpadkov«. Izdelali smo jo iz odpadne embalaže in otroci so lahko vsakodnevno posegali po tej igri. Večina otrok zna pravilno razvrščati odpadke v ustrezen zabojnik. Pomoč so potrebovali le mlajši otroci.

Ob odpadni embalaži, ki so jo otroci prinašali od doma v vrtec, smo se pogovarjali, jo opisovali, tipali, primerjali, razvrščali, ločevali. Vsi skupaj so ugotovili, da so odpadki predmeti, ki jih doma zavržemo in ki jih ne potrebujemo več. Predlagali so, da bi odpadno embalažo uporabili za igro in da bi odpadno embalažo uporabili še za izdelovanje različnih predmetov. Iz odpadne embalaže (kartonaste škatle, tulci, PVC zamaški, slamice itd.) so ustvarili nove predmete po njihovih željah. Nastali so različni roboti, torte, plavuti, avtomobili... V kotičku kuhinja smo zamenjali predmete za kuhanje in oblačenje z odpadno embalažo. Za igro smo imeli na voljo kartonasto škatlo od jajc, PVC krožnike, papirnate lončke... Iz plastičnih vrečk smo izdelali

obleke za dojenčke in za otroke, ki so jih uporabili za igro vlog. Odpadno embalažo smo uporabili tudi za gibanje, izvajanje vadbene ure. Na otrokovo pobudo smo uporabili časopisni papir in kartonaste tulce.

Otroke je pritegnil smetarski tovornjak, ki se vozi mimo vrtca. En deček je predlagal, da bi v vrtec prinesel igračo smetarski tovornjak, ki jo ima doma. Ta deček je tudi predstavil otrokom, kaj pelje smetarski tovornjak, prikazal jim je, kako daje smetarske kante v njegov zabojnik. Štirje otroci so nato predlagali, da bi z odpadne embalaže lahko skupaj izdelali smetarski tovornjak. Skupaj so naredili načrt, kako bodo smetarski tovornjak izdelali. Pri izdelavi so bili zelo kreativni in ustvarjalni. Opazila sem, da so otroci bili zelo ponosni na končani izdelek. En deček je skupaj z babico doma ustvaril smetarsko oblačilo iz blaga, ki ga je prinesel v vrtec in smo ga uporabljali za igro. Opazila in zaznala sem, da so bili otroci ob tej tematiki izredno notranji motivirani. Iz njih je prihajalo polno idej, pobud, predlogov. Ugotavljam, da je bila motivacija večja tudi zato, ker smo uporabljali material, s katerim so otroci vsakodnevno v stiku. Ob koncu projekta sem ugotovila, da so otroci doživljanje in znanje pridno odnašali tudi v svoje domače okolje in na ta način izobraževali tudi svoje starše, babice, dedke itd. Izvedene aktivnosti smo tudi fotografirali. Fotografije smo izobesili na razstavne panoje pred igralnico, kjer so otroci svojim staršem, starim staršem prikazovali, kako pomembno je ravnanje z odpadki.

4. ZAKLJUČEK

Skrb za naš planet je skupna odgovornost vseh, ki bivamo na njem. Pri izvajanju projekta smo z izvajanjem različnih aktivnosti vplivali na vsakodnevno spremembo vedenja in razmišlja o ravnanju z odpadki. Z različnimi aktivnostmi so se otroci naučili, kako pomembno je ravnanje z odpadki, kako jih ločujemo in zakaj vse jih lahko ponovno uporabimo. Pri otrocih smo spodbudili občutek odgovornosti do okolja. Želimo si, da bodo izvedene dejavnosti dolgoročno prinesle rezultate, ki se bo pokazalo ne le v doslednem ločevanju odpadkov, temveč tudi v racionalnejši uporabi vsakodnevnih predmetov. S tem bomo prispevali k nastajanju čim manj odpadkov in ponovni uporabi odpadne embalaže. Želimo si, da bodo otroci te vrednote do okolja upoštevali še naprej. Ne le v vrtcu, ampak tudi doma.

5. LITERATURA

Jess, F. (2020). *Planet brez odpadkov*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Jimenez, N. in Jimenez, E. (2011). *Skrbimo za naš planet*. Odpadki fej! Ljubljana: DZS.

Katalinič, D. in Dolinšek, D. (2010). Zbornik zbranih povzetkov vsebin projekta *Zgodnje naravoslovje, temelj za trajnosti razvoj*. Portotož: Doves.

Dolar Bahovec, E. (2007). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.

Ministrstvo za okolje in prostor (2021). <https://www.gov.si teme/ravnanje-z-odpadki/> (zadnja sprememba: 7.4.2021)

Naš eko vrt in zelišča

Laura Marincelj

Vrtec Vrhovci

laura.marincelj@gmail.com

Cilj projekta Naš eko vrt in zelišča je bil otrokom približati vrt, zelišča in orodje, ki ga uporabljamo na vrtu. Otroci so bili v celoten proces aktivno vključeni. S pomočjo različnih dejavnosti so kot skupina soustvarjali vrt, ga urejali ter opazovali rast rastlin in živali v njem. V proces dela smo vključili vsa čutila. Otroci so vonjali, tipali, opazovali in poslušali, kaj vse se na vrtu dogaja. Otroke sva želeli spodbuditi k želji po pridelavi hrane in opazovanju procesa le te. Z aktivno soudeležbo pri nastajanju lastne pridelave hrane želiva spodbuditi otroke k razmišljanju o procesu rasti in pomenu zdrave hrane za nas.

Ključne besede: vrt, zelišča, aktivno učenje.

Abstract

The main goal of the project, Our eco garden and herbs, was to get closer to the garden, herbs and tools that we use in the garden. Children were active learners in the entire process. With different activities they participated as a group with their ideas to create our garden. They took care of it, observed the growth of plants and the lives of various animals in it. In the entire learning process we included all of our senses. Children used the sense of smell, touch, sight and hearing to get the feel of what was going on in the garden. We wanted to encourage the desire to cultivate your own food. They were put in an active role of producing food to experience the process and to make them think how healthy food gets on our plates.

Keywords: garden, herbs, active learning.

1. UVOD

S skupino Sove, v kateri so otroci stari 5-6 let, smo v letošnjem šolskem letu svoje dopoldneve velikokrat preživeli na vrtčevskem vrtu. Skozi dejavnosti, ki so potekale tekom celega leta, je nastajal projekt z naslovom Naš eko vrt in zelišča. Del igrišča, ki je ločen od glavnega igrišča, je tako postal vrt. Pri nastajanju vrta je vsak otrok nekaj prispeval. Pri zbiranju idej o tem, kaj posaditi na vrt in katera zelišča uporabiti, so otroci omenjali predvsem zelenjavo, sadje in zelišča, ki jih imajo radi tudi sami. Prvi izziv je nastal ob odločitvi, katero zelenjavo posaditi na naš vrt. Otroci so participirali s svojimi idejami, kasneje pa se z glasovanjem odločili, kaj bo rastlo na našem vrtu.

Globalni cilj:

Spoznavanje žive narave v vsej njeni raznolikosti, stalnem spreminjanju in njeni razsežnosti.

Cilji:

- Otrok spozna in odkriva vrtnine, rastline, zelišča in živali na vrtu;
- Otrok aktivno sodeluje pri urejanju in nastajanju vrta in zeliščnega vrta;
- Otrok spozna, da mu uživanje različne zdrave hrane pomaga ohranjati zdravje.

2. METODE

Metoda dela, ki smo jo pri raziskovanju uporabili, je bila predvsem metoda lastne aktivnosti. Otroci so aktivno sodelovali in pomagali pri ustvarjanju vrta, sajenja in vzdrževanju zeliščnega vrta. Preko celotnega procesa so se prepletale tudi metoda opazovanja, pogovora, razgovora in ustvarjanja.

3. RAZPRAVA

Vrt smo opazovali v različnih letnih časih in ga urejali s pomočjo vrtnih orodij. Otroci so imeli na voljo različne vrste orodij kot so: lopatke, motika, plevnik, grablje, vrtno škarje itd. Uporabe orodja so se učili spontano. Otrok se pri spontanem učenju v razmeroma kratkem času opremi z obsežnim znanjem in spretnostmi (Marentič Požarnik, 2008). Uporabo vrtnega orodja so hitro usvojili in ga z velikim ponosom uporabljali. S pomočjo orodja smo pleli, kopali in sadili.

Na zeliščnem vrtu smo zgodaj spomladi opazili poganjke poprove mete. Spraševali smo se, kaj bi lahko bilo to. Odtrgali smo listek in preko vonja poizkusili izvedeti za katero zelišče gre. Nekaj otrok je preko vonja prepoznalo in poimenovalo zelišče. Poprova meta je hitro postala naše najbolj priljubljeno zelišče. Spoznali smo, da obstajajo različne vrste mete. Primerjali smo jih po različnih lastnostih. Iz prvih poganjkov mete smo naredili metin sirup. Aktivno so sodelovali pri nastajanju sirupa. Recept smo zapisali na oglasno desko in ga tako delili še z ostalimi skupinami.

Poleg mete, smo v knjigah preverili tudi ostala zelišča in njihovo uporabnost, saj nam sirup iz mete ni bil več dovolj. Ko smo razmišljali o tem, kako bi prišli do drugih zelišč za naš vrt, smo se spomnili sosednje enote vrtca, ki ima res velik vrt. Izpeljali smo zeliščno izmenjavo. Nekaj sadik smo se odločili vzgojiti sami, ostale pa smo kupili v vrtnariji. Zdaj potrpežljivo čakamo, da zrastejo sadike v sadilnih pladnjih, da jih nato dodamo v gredo in tekom poletja pobereмо pridelek. Otroci so se tako urili v potrpežljivosti in skrbi za občutljive male bilke. Sadike so zasadili, opazovali ter oskrbovali. Otroci so za njih skrbeli, opazovali, zalivali in s tem razvili nek čustveni odnos. Ta odnos je za njih zelo pomemben, kar omenja tudi Marentič Požarnik (1994), saj bodo v kolikor bodo razvili ta čustva, do te tematike lažje prevzeli ekološko usmerjene vrednote.

Ker je bilo idej mnogo, možnosti za izvedbo vseh pa malo manj, sem otroke spodbudila k razmišljanju z vprašanjem: »Kako bi izgledal moj idealni vrt?« Vsi otroci so lahko tako na papir

spravili svojo idejo o idealnem vrtu. Eden od otrok se je pošalil, da želi, da bi na vrtu rastle sladkarije. Tako je postavil odlično izhodišče za spoznavanje novega zelišča, ki ga do sedaj še nismo obravnavali: stevia. Stevia je sladkega okusa a mnogo bolj zdrava od sladkarij. Posadili smo jo na naš vrt in otroci so jo spoznali z vsemi čutili. »Aktivno učenje se začne takrat, ko otroci razpolagajo in rokujejo s predmeti, uporabljajo svoje telo in vse svoje čute pri raziskovanju.« (Hohmann M. In Weikart D., 2005)

Preko leta so otroci v veseljem trgali zelišča in jih vonjali. Preko tega, sem prišla na idejo, da otrokom naredim didaktično igro – senzorni zeliščni spomin. Iz blaga sem izrezala krpice, ki sem jih napolnila z različnimi posušenimi zelišči in jih zašila. Otroci iščejo pare s pomočjo vonja. Med igranjem igre pa smo ugotovili, da obstaja razlika med vonjem suhih in svežih zelišč. Ker želimo zelišča sušiti tudi sami, imamo namen narediti lastni sušilnik, da si bomo ob koncu poletja lahko skuhali lastni zeliščni čaj.

Slika 1: Skrb za zeliščni vrt.

Slika 2: Okušanje stevie.

Slika 3: Izdelava sirupa.

Slika 4: Senzorni zeliščni spomin.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so bili pri dejavnostih, ki smo jih izvajali močno motivirani in pripravljeni na delo. Sami so večkrat izrazili željo po delu na vrtu. Naš vrt in zeliščni vrt je v skupino prinesel veliko pozitivnih učinkov. S spoznavanjem različnih oblik zasaditve in stalne oskrbe vrta, so pridobili pozitiven odnos do zelenjave in zelišč. Preko vonja so spoznavali različna zelišča in krepili svoje čute, spoznali pa so tudi zelišče, ki ga do sedaj še niso poznali - stevio. Raziskovanje zelišč in urejanje vrta nas je spodbudilo k uporabi celotnega telesa in vseh čutil. Pošteno smo se razgibali, nadihali svežega zraka in se umirili. Aktivno sodelovanje pri projektu je otrokom dalo veliko samozavesti in želje po pridelovanju lastne hrane.

5. LITERATURA

Bahovec, E. D. idr. (2009). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Hohmann, M. in P. Weikart, D. (2005). *Vzgoja in učenje predšolskih otrok*. Ljubljana: DZS.

Marentič Požarnik, B. (2008). *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Marentič Požarnik, Barica. (1994). *Učenje, poučevanje in vloga učitelja v ekološki vzgoji. V Človek in njegovo okolje: celostno razumevanje okolja-izziv na pragu tisočletja*, ur. Drago Novak. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Deževnik – naš prijatelj na vrtu in polju

Lea Krajnc Lešnik
OŠ Dušana Flisa Hoče, Vrtec Hoče
lea.lesnik@gmail.com

Vzgojiteljici sta skupaj z otroki raziskovali svet deževnika. Naravoslovne dejavnosti so bile preko metod raziskovanja, opazovanja, eksperimentiranja in lastne aktivnosti v središču našega projekta. Začetni odpor in gnus je preko projekta s praktičnimi dejavnostmi in lastno aktivnostjo izzvenel in se s pomočjo njunega vzgleda spremenil v navdušenje in spoštovanje živega bitja. Hkrati pa jima je uspelo v celoto povezati tudi druga področja kurikula in tako otrokom omogočiti, da so svet deževnika spoznali celostno, preko različnih čutil in preko različnih področij.

Ključne besede

Deževnik, otroci, prst, raziskovanje, ustvarjanje

Summary

Together with the children, the educators researched earthworms and their habitat. Natural science activities were at the heart of our project through methods of research, observation, experimentation and our own activities. The initial resistance and disgust disappeared through the project with practical activities and their own exploration. And with the help of educator example they turned into enthusiasm and respect for the living being. At the same time, they managed to connect other areas of the curriculum as a whole, thus enabling children to get to know the world of earthworms holistically, through different senses and through different areas.

Key words

Earthworm, children, soil, exploring, creating

1. UVOD

Z otroki smo se odločili, da bomo podrobneje raziskali talni svet v gozdu in na travniku. Pri tem smo se osredotočili zlasti na deževnika in na njegov pomen pri nastajanju rodovitne prsti. Prizadevala sem si, da sem ga otrokom predstavila skozi različne dejavnosti, v katere sem vključila različna področja kurikuluma.

Pri pridobivanju izkušenj, veščin in znanj o naravi in naravnem okolju je bil poudarek na neposrednem raziskovanju in veselju pri odkrivanju. Pri tem so otroci nezavedno pridobivali veščine sklepanja, zmožnosti za uvidevanje in reševanje problemov, postavljanje hipotez, klasificiranje, iskanje ter povzemanje bistva in pomena. Postopno se tako oblikujejo naravoslovni pojmi in naravoslovno mišljenje. Ti procesi pa so osnova znanstvene metode v naravoslovju, ki jih otroci tako nezavedno razvijajo. Pri raziskovanju deževnika se mi je zdelo zelo pomembno, da hkrati pri otrocih razvijamo spoštovanje, obzirnost do njih in naravno radovednost za njihovo življenjsko okolje. Hkrati pa so se tako otroci zavedali pomena

ohranjanja in varovanja naravnega okolja ter pomena vsakega, še tako na videz neuglednega in majhnega bitja.

2. METODE

Pri raziskovanju deževnika smo uporabili metodo opazovanja, raziskovanja, eksperimentiranja, lastne aktivnosti, opisovanja, pogovora, razlage in igre

3. RAZPRAVA

3.1 Pravljični začetek

Ob razmišljanju, kako otrokom približati svet deževnikov na malo bolj zabaven način, sem se odločila, da dejavnost pričnemo s slikanico Kako živi deževnik Jan. V njej je opisano na pravljичni način marsikaj, kar vemo o deževnikih. Uvedla sem jo z uganko:

***Pretegnjen stric brez nog se premika,
rad ima dež, a ne rabi dežnika (A. Štefan)***

Slikanica je obširna, tako da smo jo prebirali v nadaljevanju ob različnih priložnostih, v glavnem pa pred počitkom. Hkrati sem otrokom v knjižnem kotičku pripravila tudi različne enciklopedije, v katerih so lahko našli fotografije o deževniku, z vzgojiteljico pomočnico pa sva jim prebirali dejstva o deževniku, za katera so pokazali interes. Tako smo ugotovili, da so deževniki ključni pri spreminjanju rastlinskih ostankov v rodovitno prst, pri rahljanju in zračenju prsti.

3.2 Naravoslovne dejavnosti

Za pripravo sobnega terarija za deževnike smo se odpravili v gozd. V steklen kozarec smo za drenažo naložili najprej tanko plast kamenčkov. V plasteh smo naložili rodovitno zemljo in pesek. Plasti smo zaključili s suhimi listi in jabolčnimi olupki.

Na bližnjem vrtu smo z metodo trkanja po zemlji uspeli pridobiti kar nekaj deževnikov, ki smo jih namestili v sobni terarij. Na vrhu smo ga zaprli z naluknjanim pokrovom. V naslednjih dneh smo skrbeli, da je bil terarij vedno vlažen, saj deževniki vlago njuno potrebujejo za dihanje. Če se izsušijo, se počasi zadušijo. Opazovali smo spremembe in jih tudi dokumentirali. Otroci so bili pozorni na rove, ki so nastali in iztrebke – glistine, ki jih deževnik izloča. Priložnost smo izkoristili tudi za opazovanje deževnika pod povečevalnim steklom. Ugotovili smo, da je

sestavljeno iz kolobarjev in da ima drobne ščetine. Opazovali smo dele njegovega telesa, barvo in občudovali njegovo premikanje.

Položili smo ga na list papirja. Vsak otrok je položil svoje uho na list in lahko smo slišali, kako ščetine škrebajo po papirju.

Pri vseh aktivnostih z živimi deževniki pa smo se najprej temeljito pogovorili o pazljivem in spoštljivem odnosu do deževnika. Ovirgli smo tudi napačno tezo, da deževnik preživi, če ga pretrgamo na pol. Po koncu projekta smo terarij z deževniki odnesli v gozd in deževnike vrnil v naravo.

3.3 Izdelava plakata

Skupaj z otroki smo poiskali v različnih virih (v enciklopedijah, revijah, na internetu) tudi različna dejstva o deževniku. Ogledali smo si dva kratka dokumentarca o življenju deževnikov in postopno izdelali plakat. Vsak dan smo se posvetili enemu izmed dejstev.

1. Deževnik spada med kolobarnike. Njegovo telo je sestavljeno iz enakih kolobarjev. Lahko razločimo usta, zadnjik, sedlo. Podobno sestavo telesa ima tudi pijavka, ki je njegova sorodnica. Ptica deževnik pa ima enako ime, a je čisto druga žival.
2. Razmnožuje se z jajčeci, ali kokoni, ki jih odloži v zemljo. Iz njih se čez čas izležejo majhni deževniki. Ti čez čas zrastejo, saj se jim poveča število kolobarjev. Ko dozori, se jim razvije razmnoževalni organ, tako imenovano sedlo. Jajčeca se oplodijo med paritvijo. To imenujemo življenjski krog deževnika.
3. Njegovi glavni sovražniki so krt, ptice, ki se z njimi prehranjujejo, pa tudi človek, ki ga uničuje s škropljenjem s škropivi.
4. Njegova notranja zgradba je zelo zanimiva. Ima usta, živčevje, preprosto srce, črevo, razmnoževalne organe in zadnjik
5. Jedo rastlinske odpadke, ne pa tudi ostankov mesa, sirov, ostankov plastike in embalaže. Dejstva smo prikazali v obliki drevesnega diagrama.
6. Prepoznali in poimenovali smo njegove podzemne sosede.

3.4 Ustvarjanje

Deževniki so nas tako navdušili, da smo se lotili tudi njihove izdelave. Lesene kroglice, ki so predstavljale deževnikove kolobarje, so otroci natikali na kosmatene žičke in na koncu prilepili oči. Dejavnost so lahko vsi samostojno opravili in hkrati tudi urili fino motoriko in pincetni prijem. V prenosni peskovnik smo natrgali časopisni papir in si naredili mini kompostnik, v katerega smo položili naše deževnike.

Med klasično glasbo smo poiskali ustrezno glasbo. Otroci so med različnimi predlogi izbrali glasbo skladatelja Paula Lincka: Glow-Worm (Gavotte Pavlova) in zaplesali ples deževnikov.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Projekt raziskovanja deževnika je dal otrokom veliko novih in zanimivih spoznanj. Otroci so k raziskovanju pristopili z velikim navdušenjem in zanosom. Nabiranje materiala za dom deževnikov, opazovanje deževnikov z različnimi čutili (vid, sluh, tip), seznanjanje z deževniki preko različnih virov je zelo pripomoglo k razumevanju otrok, zakaj so deževniki pomembni in k spoštljivemu odnosu do teh zanimivih živih bitij. Hkrati je bila to tudi priložnost, da smo še več časa preživel na prostem in razvijali svojo vzdržljivost in vztrajnost pri pohodu do gozda, kjer smo nabirali listje, zemljo in nabrali deževnike, na koncu projekta pa jih tudi vrnil v naravno okolje. Z likovnim in plesnim ustvarjanjem pa so razvijali svojo ustvarjalnost in ročne spretnosti. Tudi začetni strah in gnus, ki se je pokazal pri nekaterih otrocih, je z najinim spoštljivim pristopom sčasoma izzvenel, otroci pa so doživljali občutke veselja, sreče in zadovoljstva ob uspeh izdelkih. Hkrati pa so tudi skozi projekt spoznali, da lahko informacije pridobivajo iz različnih virov, tako pisnih kot internetnih.

5. LITERATURA

Goričanov, Anja (2017). Vpliv gojenja živali pri predšolskih otrocih na odnos do njih. Ljubljana: Pef, Univerza v Ljubljani

Grintov, Vlasta (2000). Kako živi deževnik Jan. Ljubljana: Alba

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo

<https://www.earthwormsoc.org.uk/lifecycle> na dan 4. 5. 2021

Gozd je naša najboljša igralnica

Lea Krajnc Lešnik

OŠ Dušana Flisa Hoče, Vrtec Hoče

lea.krajnc-lesnik@guest.arnes.si

Povzetek V prispevku avtorica opisuje izvajanje gozdne pedagogike v oddelku otrok, starih 3 do 5 let. Podaja prednosti izvajanja dejavnosti vseh področij kurikula v gozdu z uporabo gozdne pedagogike, navaja primere dejavnosti in njihovo pomembnost za celovit otroški razvoj. Posebno pozornost namenja spontanim gozdnim dejavnostim, ki niso načrtovane, saj nas gozdni habitat sam po sebi vodi, navdihuje in navdušuje. Izpostavlja tudi pomen ekoloških in trajnostnih vrednot, ki jih bodo otroci preko preživljanja časa v gozdu pridobili.

Ključne besede: gozdna pedagogika, področja kurikula, celovit razvoj otrok, trajnostne vrednote

Summary

The author describes the implementation of forest pedagogy with children aged 3 to 5 years. It states the advantages of implementing the activities of all areas of the curriculum in the forest using forest pedagogy, gives examples of activities and their importance for the overall development of children. The article pays special attention to forest activities that are not planned, as the forest habitat guides by itself, inspires and impress us. It also emphasizes the importance of ecological and sustainable values that children will acquire through spending time in the forest.

Key words: forest pedagogy, curriculum areas, comprehensive child development, sustainable values

1. UVOD

Učno vzgojno okolje v vrtcu in program dela, zapisan v kurikulu, nam daje veliko možnosti za povezovanje preživljanja časa otrok v vrtcu z naravo, ki nas obdaja. Izkušnje v naravnem okolju spodbujajo celostni razvoj otroka, saj omogočajo otrokov razvoj na vseh področjih: kognitivnem, estetskem, čustvenem, socialnem, motoričnem in senzoričnem. V svoji poklicni karieri in tudi zasebno sem vedno težila k povezovanju strokovnega dela ter prostega časa z naravnim okoljem in hkrati raziskovala, kako to početi na trajnostni in ekološko sprejemljivi način. Vrtec Hoče je umeščen v primestno okolje, kjer je v neposredni bližini tudi gozd. Ta nam omogoča, da veliko svojih dejavnosti izvajamo v skladu s kurikulom v gozdnem okolju. Tako smo bili samo še korak oddaljeni od vključevanja gozdne pedagogike v svoje redne aktivnosti. Pri načrtovanju svojega dela sem vsa področja kurikuluma povezala z bivanjem v gozdu, saj sem prepričana, da gozdno okolje še posebej vzpodbuja razvoj otrok, hkrati pa omogoča, da to otroci dosežejo preko igre. Učenje otrok preko lastnih izkušenj in z lastno aktivnostjo, je veliko bolj učinkovito. Tudi vpliv na zdravje in odpornost otrok je še posebej v teh čudnih časih epidemije koronavirusa neprecenljiv, saj preko brskanja po listju in gozdnih tleh otroci

vdihujejo mlečnokislinske bakterije, ki so ključne pri vzpostavljanju odpornosti in dobrega imunskega sistema. Hkrati sem opazila, da mi gozdna pedagogika omogoča tudi veliko osebnega zadovoljstva in občutkov, da sem otrokom omogočila optimalne pogoje za razvoj, otroci pa so pridobili nekatere vrednote, ki bodo morda v prihodnosti še posebej pomembne, če bomo želeli živeti v vsaj približno zdravem okolju. Otroci iz skupine Metuljčkov, stari 3 – 5 let, tako redno zahajamo v gozd, vsaj dvakrat tedensko, v katerem izvajamo aktivnosti iz vseh področij, najraje pa prosto raziskujemo, se gibljemo in ustvarjamo.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabljali metode igre, lastne aktivnosti otrok, opazovanja, pripovedovanja, razlage, raziskovanja, vodenja in eksperimentiranja

3. REZULTATI

3.1 Naravoslovne dejavnosti

Gozd nam kot pristen naravni habitat nudi veliko možnosti naravoslovnih dejavnosti. Z mojo skupino in kolegico smo vanj pričeli zahajati že jeseni. Opazovali smo spremembe letnega časa, počasno rumenenje in rjavenje listov na drevesu, poslušali veter. Spoznali smo bukev in hrast in se ju naučili ločiti po listih in po plodovih. Spoznali smo tudi druge gozdne rastline in v enciklopedijah poiskali njihova imena. Raziskovali smo gozdno prst z lupami in povečevalnimi posodicami. Tako smo spoznali različne snovi, iz katerih je prst sestavljena, kot so delno razgrajeni listi, palčke, plodovi, kamenčki ter spoznali njene drobne prebivalce. Prst smo raziskovali z različnimi čutili, z vidom, vohom, tipom. Tudi v času nujnega varstva smo zahajali v gozd, raziskovali snežinke, spoznali razliko med listavci in iglavci, in določevali drevesne vrste tudi pozimi s pomočjo določevalcev Inštituta za gozdno pedagogiko. Dobro smo utrdili razliko

med jelko, smreko in borom. Spomladi smo občudovali brste in opazovali listke, ki so se razvili iz njih. Opazovali smo jih pod povečevalnim steklom in določali drevesne vrste. Raziskovali smo različne cvetove

dreves, odkrili, da tudi iglavci cvetijo, določali vetrocvetke in žužkocvetke. Obžalovali smo aprilsko pozebo in opazovali škodo, ki jo je povzročila v gozdu in prigozdnem pasu.

3.2 Jezik

Gozdno okolje samo po sebi pozitivno vpliva na jezikovni razvoj otrok in njihovo komunikacijo. Njihovo izražanje je v gozdu veliko bolj sproščeno zaradi vizualnih in senzoričnih izkušenj. Tudi otroci, ki so sicer bolj zadržani, tihi in v ozadju, postanejo v gozdu klepetavi in živahnejši. Postavljati so pričeli zanimiva vprašanja in me vedno znova presenetili s svojo bistrostjo in radovednostjo. Včasih je bilo potrebno odgovore tudi naknadno poiskati. V toplejših dnevih smo v gozdu tudi prebirali pravljice, gozdno okolje pa nas je tudi navdahnilo, da smo se spontano naučili kakšno recitacijo ali pa ji vsaj prisluhnili.

3.3 Družba

Gozd nam spontano pomaga pri urjenju otrokovih socialnih veščin, krepitvi prijateljskih odnosov in njihovem vzpostavljanju. Otroci so se spontano razvrščali v majhne skupine, v katerih člani sodelujejo med seboj za doseg skupnega cilja. Posredovanje vzgojiteljic tukaj ni bilo potrebno, saj se otroci samostojno organizirajo. Tudi samotarski otroci so se v gozdu uspešneje vključevali v skupinske dejavnosti, ali pa so našli zadovoljstvo v samostojni igri. Zdi se, da so tudi bolj pazili drug na drugega in se bolj zavedali posledic svojih dejanj. Neželeno vedenje je bilo manj prisotno, kot v igralnici in tudi stopnja empatije je bila višja.

3.4 Matematika

Matematične dejavnosti potekajo v gozdu z materiali, ki nam jih nudi narava. Otroci so spoznavali in utrjevali različne barve, prirejali in razvrščali. Šteli so plodove, ki so jih našli, ugotavljali, katerih je več, katerih je manj, kateri so večji, kateri so manjši. Razvrščali so veje po dolžini in jih šteli. Z igro Skrijemo storž so urili prostorsko orientacijo. Igra poteka takole: Otroci so razdeljeni v dve skupini. Ena skupina zapre oči, druga skupina pa skrije storž (vejo, kamen). Na voljo ima neko omejeno območje. Otroci skupine, ki je zaprla oči, določijo iskalca. Iskalec išče skriti storž, ostali otroci njegove skupine pa ga usmerjajo (poglej pod deblo, za štor, dvigni vejo, pojdi okoli grma...) Ko iskalec najde storž, se skupini zamenjata.

3.5 Umetnost

V gozdu je ogromno senzoričnih in taktilnih vtisov, ki jih otroci umetniško izrazijo na različne načine. Otroci so ustvarjali z blatom in izdelovali skulpture iz snega, listja, kamnov in vej. Zelo radi smo v gozdu prisluhnili zvokom, ki nam jih ponuja. Ptičje petje je za naša ušesa najlepša glasba. Takrat vsi zapremo oči in mu prisluhnemo. Prizadevamo si prepoznati oglašanje različnih ptic, a pri tem še nismo posebej uspešni, zato se kar prepustimo čudovitim zvokom. in da se pernatim gozdnim prebivalcem vsaj malo oddolžimo, smo jim zapeli pesmice o ptičkih, in jih tudi gibalno uprizorili (Kam letijo drobne ptičke, Kukavica). Ob pogledu na visokoraslo jelko smo zapeli pesmico Rasla je jelka. Raziskovali smo različne zvoke, ki smo jih dobili ob tolčenju s palicami različne debeline ob debla, strganjem s palicami ob drevesno skorjo, mečkanju suhega listja, tolčenju dveh kamenčkov enega ob drugega. Ustvarili smo gozdni orkester. Raziskovali smo sence, ki so jih otroci ustvarili s svojim telesom in gozdnim materialom.

3.6 Gibanje

Gozd je naravni poligon za otroke. Že sam sprehod do gozda je za otroke mali pohod, s katerim razvijamo vztrajnost in vzdržljivost. V gozdu smo vedno našli naravne predmete, ki so nam služili za naše gibalne aktivnosti. Po poti smo pobrali palice in se z njimi razgibavali s sklopom gimnastičnih vaj. Otroci so hodili po deblu, splezali na štor in skočili z njega, preskakovali so palice, tekli med štori.

3.7 Gozdni dan

Naša najbolj priljubljena aktivnost je raziskovanje gozda brez vnaprej zastavljene dejavnosti in cilja našega raziskovanja. Imenujemo ga enostavno Gozdni dan. Za ta dan ne načrtujem po področjih, temveč si skupaj z otroki dopustimo spontanost. Zdi se mi izjemnega pomena, da se otroci naučijo hoditi po gozdu, saj so gozdne poti bistveno drugačne od asfaltiranih. Polne so korenin, jam, kamnov, izboklin, podrastja in otroci se morajo naučiti, kako se gibati po takšnem terenu. Velikokrat tudi padejo, pa nič zato. Tako se tudi naučijo, da pasti ni nič hudega, vstanejo in gredo naprej. Ob raziskovanju gozda nam ta spontanost ponuja različne dejavnosti. Ob vstopu v gozd smo naleteli na močvirnato področje, preko katerega pa so bila položena bruna. Otroci so ga morali prehoditi tako, da so stopali z bruna na bruno in biti pri tem zelo pazljivi, da niso stopili v blatno vodo. S tem so razvijali spretnost, koordinacijo gibanja, ravnotežje in pozornost. Po poti smo naleteli na večjo čistino med drevesi. Izkoristili smo jo za izvedbo gibalnih nalog, ki sem si jih spontano izmislila, pri tem pa prepustila pobudo tudi otrokom. Naleteli smo na potoček, ki ga je potrebno prečkati po položenem brunu z veliko mero previdnosti.

Kadar je bila možnost izbire, so otroci z veseljem namesto o uhojeni poti, ubirali raje preko debel, zlezli na štor in skočili z njega, tekli ravno tja, kjer je štrlelo iz zemlje polno korenin. Za njihov motorični razvoj je takšen gozdni poligon res velika vrednota.

Ob svojih pohajanjih po gozdu pa smo žal tudi opazili velike količine odvrženih odpadkov. Z otroki smo se veliko pogovarjali o nedopustnosti in škodljivosti takega ravnanja za gozdni habitat. Na njihovo pobudo smo tudi izvedli čistilno akcijo in se v gozd odpravili z vrečo za smeti in rokavicami. Pobrli smo smeti in tako vsaj malo

prispevali k čistejšemu

gozdnemu okolju, v katerem smo tako tudi veliko bolj uživali. Otroci pa so si preko rednih aktivnosti razvijali trajnostne in ekološke vrednote ter ozaveščali svoje vedenje v gozdu in tudi drugje v naravnem okolju.

4. ZAKLJUČEK IN DISKUSIJA

Na naših gozdnih dogodivščinah ne uporabljamo nobenih s sabo prinesenih materialov, saj nam gozd na dlani ponuja svoje bogastvo. Suho listje, lanski plodovi, veje, štori, korenine nudijo otrokom brezštevilne možnosti rokovanja z materiali. Na delu je njihova domišljija in ustvarjalnost. Otrokom v gozdu ni nikoli dolgčas. Opažam, da so otroci v gozdu sproščeni, srečni, zadovoljni, njihov razvoj je spontan in uspešnejši. Prepričana sem, da imajo s preživljanjem časa v gozdu trdne temelje za razvoj in osebno rast v prihodnosti, hkrati pa bodo pridobili vrednote, ki jih bodo spremljale tudi kasneje v življenju.

5. LITERATURA

Natalija Gyorek: Povabilo v gozd srečnih otrok, samozaložba, Kamnik, 2012

<http://www.gozdnivrtec.si/sl/http://www.gozdnivrtec.si>

Petra Novak: Dejavnosti v gozdu za otroke prvega starostnega obdobja, diplomsko delo

http://pefprints.pef.uni-lj.si/5252/1/PETRA_NOVAK_DIPLOMSKO_DELO.pdf

Kurikulum za vrtce, Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo, Ljubljana, 1999

Ljubica Marjanovič Umek: Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulu za vrtce, Založba Obzorja, Maribor, 2001

Gozdna pedagogika – Zeleno srce

Lidija Kopasić

Vrtec Črnuče, enota Ostržek

lidija.kopasic@guest.arnes.si

Vrtec Črnuče je že vrsto let vključen v različne projekte, ki so povezani z bivanjem otrok v naravi, saj je ena izmed vizij vrtca, da otrokom omogočimo, da kar največ časa preživijo na prostem. Zaradi uporabe modernih tehnologij, podaljšane delovnega časa staršev in posledično vedno manj gibanja, se današnji otroci razlikujejo od generacij pred njimi. Potrebujemo več gibanja na svežem zraku, oboje - gibanje in zrak, pa sta pogoja za njihov optimalni razvoj. Več ko se otrok giblje, več čutnih zaznav in sinaps se vzpostavlja v možganih. V povezavi z EKO ŠOLO in ERASMUS+ projektom Zeleno srce, skušamo otroke skozi projekt na subtilen način seznaniti in vzgajati v proaktivne in odgovorne posameznike, ki bodo ekološko trajnostno ozaveščeni in ki se bodo zavedali pomena gozda za človeštvo ter ga sprejemali v vseh letnih časih in vremenskih pogojih.

Naš cilj je spodbuditi strokovni kader, da odhaja v gozd večkrat na teden, ne glede na vremenske razmere, in tam izvaja ter povezuje vsebine iz vseh kurikularnih področij.

Ključne besede: otrok, zgodnje otroštvo, gozd, bivanje na prostem, opazovanje, naravoslovne dejavnosti.

Abstract

Črnuče Kindergarten has been involved in various projects related to the stay of children in nature for many years, as one of the visions of the kindergarten is to enable the children involved to spend as much time outdoors as possible. Due to the use of modern technologies, extended working hours of parents and consequently less and less movement, today's children are different from the generations before them. They need more movement in the fresh air, and both movement and air are conditions for their optimal development. The more a child moves, the more sensory perceptions and synapses are established in the brain.

In connection with the ECO SCHOOL and the ERASMUS + project Green Heart, we try to acquaint and educate children in a subtle way through the project into proactive and responsible individuals who will be ecologically sustainably aware and who will be aware of the importance of the forest for humanity and accept it in all seasons and weather conditions. Our goal is to encourage professional staff to go to the forest several times a week, regardless of weather conditions, and implement and connect content from all curricular areas.

Key words: children, early childhood, forest, staying outdoors, observation, natural science activities.

1. UVOD

Projekta smo se lotili celostno. Pomembno je, da smo vključili vsa kurikularna področja, saj to nam tudi nalaga naš Kurikulum za vrtce (1999, str. 37), kjer piše, da je *narava posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad*. Zadnje čase se v veliki meri uporablja gozdna pedagogika, ki temelji na odprtem učnem okolju, s katerimi povezujemo formalno in neformalno ter priložnostno učenje (Gyorek, 2013). Pojavlja se v različnih gibalnih dejavnostih, spoznavanju živali in dreves ter izdelovanju različnih dekoracij in razvoju čutne poti, pri čemer so vključena vsa čutila.

2. METODE

Med projektom sem uporabila metodo zbiranja literature, opazovanja, fotografiranja, dokumentiranja, igre, lastne aktivnosti, raziskovanja, pogovora in razlage.

3. RAZPRAVA

Od začetka projekta smo izpeljali kar nekaj dejavnosti v povezavi z kurikularnimi področji in gozdno pedagogiko.

3. 1. Gibanje

- Naravne oblike gibanja, kot so hoja, tek, skoki, poskoki, plezanje, plazenje, potiskanje, vlečenje, preskakovanje ...
- Skupne gibalne dejavnosti, kot so orientacijski pohod, gozdni kros, poligon, gozdne olimpijske igre ...
- Gozdna čutna pot, sprostivne vaje, naravni material kot športni rekvizit.
- Spodbujanje ročnih spretnosti in razvijanje motoričnega razvoja, to je nabiranje gozdnega materiala (pincetni prijem), koordinacija oko-roka.

3. 2. Jezik

- Petje pesmic, pripovedovanje pravljic, ugank, bibarij, prstnih iger o gozdu v gozdu.
- Bogatenje besednega zaklada.
- Prebiranje otroške strokovne literature, revije o naravi.
- Branje slikovnega prikaza.
- Zgodnje opismenjevanje z uporabo naravnega materiala.

3. 3. Umetnost

- Glasba: zaznavanje in posnemanje zvokov iz narave, izdelava malih ritmičnih inštrumentov, izvajanje glasbene pravljice, petje otroških pesmi o naravi v naravi.
- Ples in dramska umetnost: ustvarjalni ples, rajalne igre, gledališke igre.
- Likovna umetnost: upodabljanje narave z različnimi likovnimi tehnikami, gozdna razstava umetniških izdelkov.

3. 4. Družba

- Gozdni bonton, druženje, poklici, čistilna akcija, nevarnosti v gozdu, praznovanje, kulinarika.

3. 5. Narava

- Spoznavanje žive narave: gozd, živali, rastline.
- Gozd v vseh letnih časih.
- Učni pripomočki: lupe, povečevalna stekla, pincete, metuljnica, kompas, mikroskop, Gozdončki ...
- Barve v naravi.

3. 6. Matematika

- Štetje, primerjanje (večje, manjše, višje, nižje), matematični vzorci, geometrijski liki, množice.

4. ZAKLJUČEK

Čas, ki ga z otroki preživimo v gozdu, postaja vedno bolj načrtovan. Otroke spodbujamo k aktivnemu razmišljanju in učenju. Vse zgoraj naštetje načrtovane dejavnosti potekajo skozi igro otrok in dopuščajo dovolj svobodne, proste igre. Prosta igra je namreč v predšolskem obdobju zelo pomemben dejavnik.

5. LITERATURA

Bahovec, D., ... (2009). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za šolstvo.

Gyorek, N. (2013). *Gozdna pedagogika v Sloveniji – priložnost za povezovanja in nova znanja*. Gozdarski vestnik.

Deževnik od blizu

Lidija Pugelj
Vrtec Ringaraja, Videm-Dobrepolje
pugelj.lidija@gmail.com

Narava je področje v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v okolje. Narava posameznika in skupino bogati ter ponuja neomejene možnosti za učenje. Tu igro in raziskovanje ni potrebno voditi, saj nas narava vodi sama. Veliko vlogo pri tem imamo tisti, ki otroke vzgajamo v izobraževalnih ustanovah ali na kateri drugi način preživljamo veliko časa z njimi. Pomembne izkušnje so izkušnje z živimi bitji, ravnanje z njimi ter zanimanje za njihove življenjske pogoje. Ob tem spoznamo dejstvo, da je potrebno aktivno delovanje posameznika za ohranitev živih bitij. Deževnik ponuja ogromno povezav z ohranjanjem narave in s pomembnostjo vode za obstoj življenja.

Ključne besede: deževnik, otrok, narava, živa bitja, voda.

Abstract

Nature is a place where we develop children's abilities to integrate into the environment. The nature influences the individual and the group and it offers a variety of possibilities for learning. It is not necessary to encourage children to play and explore because the nature itself plays an important role. Teachers who work in the kindergarten or spend some time with them in other situations are those who play an important role. It is important to feel human being life experiences and their dealing with them and show the interest in their living conditions. That's why it is necessary for an individual to be active in order to protect human beings. Earthworms offer many benefits, create connections with nature and show the importance of water for everyday life.

Key words: earthworm, child, nature, human being, water.

1. UVOD

Z aktivnim vključevanjem otrok v pedagoški proces razvijamo naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave. Prvotni namen je bilo spoznati življenje deževnika, ga poiskati v naravi in ugotoviti, kdaj in zakaj ga najhitreje najdemo. Začetne informacije smo iskali na spletnih omrežjih in v knjigah, nato pa se je raziskovanje začelo. Ob izbranem projektu smo se še dodatno vprašali: Za kaj je deževnik pomemben? Kako bi lahko povezali njegovo življenje z življenjem človeka? Odgovore smo iskali skupaj z otroki.

2. METODE

2.1. Metoda pripovedovanja, razlage

Vsebino smo tekoče nizali, pri čemer smo bili pozorni na otrokovo sprejemanje informacij o deževniku. Kar ni bilo jasno smo večkrat obrazložili in ponovili za boljše razumevanje. Veliko smo opisovali in primerjali življenje deževnika z našim življenjem.

2.2. Metoda demonstracije, kazanja

Otrokom smo poizkušali na nazoren način približati dano vsebino. Ob demonstracijah si otrok pridobi jasne zaznave in predstave v spoznavnem procesu. Deževnika smo oblikovali iz papirja v obliki harmonike. Otroci so tako spoznali njegovo raztezanje in krčenje. Metodo demonstracije smo uporabljali ves čas raziskovanja deževnika in posledično tudi pri raziskovanju vode.

2.3. Metoda opazovanja

Ta metodo se nam je ves čas prepletala z metodo demonstracije. Spontano smo opazovali življenje deževnika v naravi, pedagoški delavci pa smo dodatno motivirali raziskovanje z vprašanji in spodbudami. V igralnici smo si postavili živi kotiček za opazovanje in spoznali pomen besede terarij.

2.4. Metoda igre

To je osnovna metoda izobraževanja na predšolski stopnji in smo jo uporabljali ves čas pedagoškega procesa. Igra je bila usmerjena na ustvarjalnost pri kateri smo deževnika oblikovali iz različnih materialov... Igro smo povezali tudi z vsemi FIT gibalnimi metodami, ki so omogočale polno gibalno aktivnost otrok.

2. 5. Metoda spodbujanja

Otroke smo spodbujali skozi ves čas pedagoškega procesa. Spodbuda je bila ključna pri doseganju naših ciljev, saj je pri poteku procesa potrebna vztrajnost in velika mera zanimanja.

3. RAZPRAVA

Že ime deževnika samo pove, da so te živali povezane z dežjem. Z otroki smo jih v deževnem vremenu vedno našli predvsem na cestah, kjer so zelo opazni. Otroci za vso neživo še bolj pa za živo naravo okrog nas izkazujejo velik interes. Že v jeseni smo deževnikom nastavili vabo. Na zemljo na igrišču smo položili kos plastike, kos blaga in kos lesa. Opazovali smo, kje bomo deževnika najprej opazili in to se je zgodilo pod kosom blaga. Spomladi smo se v dežju z vedri odpravili na prosto, poiskali deževnika in si v igralnici uredili terarij. Ob tem smo spoznali pomen besede in razliko akvarij/terarij. Živi kotiček v igralnici je bil zelo obiskan prostor, dodali pa smo še dva polža. Otroci so terarij ves čas opazovali in skrbeli za vlažnost ter hrano. O deževniku nismo kaj dosti vedeli, zato smo informacije poiskali na spletnih omrežjih in v knjigah. Deževniki ob deževnem vremenu prilezejo iz zemlje (za izdelavo skrivališč in deževnikov smo uporabili glino), ker jim skrivališča zalije voda (zalivali smo zemljo v terariju). Njegovo telo je iz kolobarjev (iz kartona smo izrezali deževnike, vsak otrok je okrog navijal odpadno volno in mu s tem izdelal kolobarje, izdelali smo miselno igro deževnik potuje, ob

metu barvne kocke se premakne deževnik izbrane barve), na vsakem kolobarju pa ima ščetine s katerimi se premika (za kratek čas smo ga odložili na list papirja in poslušali njegovo gibanje). Giblje se tako, da se stanjša, ko se iztegne in odebeli, ko se skrči (deževnika smo oblikovali iz papirja v obliki harmonike in demonstrirali njegovo gibanje, gibanje smo poizkušali ponazoriti tudi z lastnim telesom). Njegovo telo je kot cevka, ki ima dve odprtini (za demonstracijo smo uporabili slamice skozi katere smo stresali mivko). Svoje telo deževniki lahko obnavljajo. Deževniki na vrtu jedo ostanke rastlin pomešano z zemljo. Vse prebavijo in izločajo majhne, zavite rjave kupčke, ki jih imenujemo glistine. S tem manj rodovitno zemljo spreminjajo v humusno prst bogato s hranili. Poleg tega še mešajo in prezračujejo zemljo (vse to smo opazovali v terariju). Živi lahko tudi 10 let (s kockami smo ponazorili starost deževnika, otrok in starost vzgojitelja). Sluz s katero je prekrit mu omogoča dihanje in preživi le če ima stalno vlažnost. To dejstvo smo povezali z vodo in njenim pomenom za naše telo. Izdelali smo plakat o vodi, spoznali agregatna stanja, spodbujali njeno pitje, opozorili na onesnaževanje in njeno varovanje. V skupini smo imeli kar nekaj težav s pitjem vode, ob tem projektu pa se je pitje zelo izboljšalo. Vsebinsko smo tekoče nizali, pri čemer smo bili pozorni na otrokovo sprejemanje informacij. Kar ni bilo jasno smo večkrat obrazložili in uporabil različne metode za boljše razumevanje. Skozi celoten projekt smo življenje deževnika primerjali z našim življenjem in opozarjali na pomen čistega okolja.

4. ZAKLJUČEK

Pri izvajanju projekta smo sledili zastavljenim vzgojno-izobraževalnim ciljem. Pri celotnem poteku smo prepletali različne metode dela in jih dopolnjevali z idejami vseh pedagoških delavcev zaposlenih v oddelku. Sledili smo interesu in željam otrok. Veliko časa in pozornosti smo namenili razmišljanju o naravi ter spodbujali k ekološkemu pogledu na svet. V želji po napredku in kapitalu izgubljam občutek za pomembnost narave. Ona je naše fizično in psihično stanje, je naše življenje v celoti.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo RS za šolstvo in šport, zavod RS za šolstvo.
Marjanovič Umek, L. in dr. (2001). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.

<https://www.gozdna-pedagogika.si/gozdna-ideja-spoznajmo-dezevnike/>

Fotografija1: Deževnikovi rovi iz gline

Fotografija2: Izdelava kolobarjev (karton in volna)

Fotografija3: Izdelava terarija

Kdo bi z nami šel v gozdiček?

Lilijana Nemec Berke

VVE PRI OŠ SVETI JURIJ

lilijana.nemec-berke@ossvj.si

Gozd je spodbudno, motivacijsko okolje, ki otrokom omogoča veliko možnosti za raziskovanje. Namen načrtovanja in izvajanja projekta je otrokom približati gozd skozi igro, spoznati pomen gozda, življenje v gozdu, privzgojiti pozitiven odnos do njega. Z ureditvijo prostora v gozdu smo otrokom omogočili izvajanje različnih spontanih in ciljno naravnanih dejavnosti z vseh področij kurikula v naravi. Ustvarili smo prostor, kamor smo radi zahajali in se vedno še z večjim veseljem vračamo. Če želimo otroku privzgojiti pozitiven odnos do gozda, ga mora otrok začutiti in doživeti.

Ključne besede: otrok, gozd, narava, igra, kotiček, igralnica

Abstract

Forest is an encouraging and motivational environment that enables children a lot of possibilities for exploration. The purpose of planning and making the project is to make them familiar with it through games, learning about its purpose, life in the forest, positive attitude towards it. With arrangement of place in the forest we enabled pupils making various spontaneous targeted activities from all the curricula in the nature. We made a place, where we loved going and love going back to. If we want to teach positive attitude towards the forest, pupils must feel and experience it.

Key words: child, forest, nature, game, corner, children's playroom

1. UVOD

Otroci že zelo zgodaj kažejo zanimanje za raziskovanje, odkrivanje, spoznavanje okolja. Pomembno je, da njihovo zanimanje spodbujamo z uvajanjem različnih pristopov k spoznavanju narave in izvajanjem naravoslovnih in drugih dejavnosti. Skozi različne metode in oblike dela otrok spoznava živali, rastline, predmete, pojave ter pridobiva spoštljiv in odgovoren odnos do narave. Izkušnje, ki jih otrok pridobi z izvajanjem naravoslovnih aktivnostih, pa vodijo v razvoj zgodnje naravoslovne pismenosti.

Če želimo, da otrok vzpostavi stik z naravo, jo mora doživeti, doživi pa jo le, če je v njej, kar pomeni biti v učilnici za trajnostni razvoj (Katalinič, 2010).

Poleg naravoslovnih vsebin nudi gozd otrokom veliko gibalnih izzivov v njegovem naravnem okolju.

Otrok, ki teče skozi gozd, mora vzdrževati ustrezno ravnotežje, paziti, da ne pade, in zato opaziti vejo, se izogniti kamnu, potoku, ob tem pa koordinira celo telo od nog, rok pa vse do oči, ki se mimogrede še aktivno prilagajajo gledanju na blizu in daleč. Tako razvija kompleksne motorične gibe in aktivira tiste dele možganov, ki so pomembni za kognitivne procese (Rajović, 2016).

Na hribu manjšega kraja, v naravnem okolju, leži naš vrtec. Obkrožajo ga polja, travniki, kmetije, sadovnjaki in gozdovi. Imamo ugodne pogoje za uvajanje otrok v zgodnje

naravoslovje. Smo skupina otrok, starih od 3 do 5 let. Radi imamo naravo in gibanje, zato veliko časa preživimo zunaj. Nekega dne smo prebrali zgodbo Kotiček na koncu sveta. Porodila se nam je ideja, da si tudi mi poiščemo ali naredimo še en kotiček, ki bo naša druga igralnica. Ker pogosto obiskujemo gozd, smo prišli do zaključka, da si naredimo kotiček v gozdu. V mislih smo imeli že poseben prostor, ki smo ga večkrat obiskali. Preden smo se lotili izvedbe kotička v gozdu, smo poiskali lastnika in ga

prosili za dovoljenje. Ob privolitvi so se nam na obrazu narisali nasmehi. Tako smo začeli izvajati naš projekt Kdo bi z nami šel v gozdiček?

2. METODE

Gozdno igralnico smo obiskovali skozi vse leto. Pri izvedbi projekta smo uporabljali metodo igre, lastne aktivnosti, metodo opazovanja, pogovora, primerjanja, raziskovanja, razlage, pripovedovanja.

Cilji:

- Otrok odkriva, spoznava in primerja živa bitja v gozdu.
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega odnosa do gozda.
- Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju gozda.
- Spoznavanje in doživljanje gozda.
- Otrok pridobiva izkušnje, kako on sam in drugi ljudje vplivajo na gozd in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

3. RAZPRAVA

Prišel je težko pričakovani dan. Obuli smo škornje, se primerno oblekli in odšli do našega novega kotička. Pobrli smo veje, odpadke, prinesli hlode in si najprej naredili sprostitevni kotiček, kotiček za umirjene dejavnosti. V tem delu kotička malicamo, poslušamo zgodbe, pojemo, počivamo. Tu smo se seznanili tudi z gozdnim bontonom. Iz vej smo si naredili večja in manjša skrivališča, tako za nas kot za gozdne živali.

V kotičku izvajamo dejavnosti z vseh področij kurikula. Seznanili smo se z različnimi zgodbami, peli, plesali, likovno ustvarjali z naravnim materialom, ki smo ga našli v gozdu, širili besedni zaklad s spoznavanjem rastlin in gozdnih prebivalcev. Podrobneje smo spoznali močerada, deževnika, polže, mravlje, hrošče, pajke, žuželke, ptice. Med raziskovanjem gozda smo zagledali žabo. Žaba je požela veliko zanimanja tudi najmlajših otrok, zato smo sklenili, da žabo podrobneje spoznamo. V bližnjem ribniku smo poiskali paglavce, jih odnesli v igralnico in dali v akvarij. Čez čas so jim začeli rasti zadnji kraki, zato smo akvarij spremenili v akvaterarij. Opazovali smo življenjski krog žabe.

Gozd smo zaznavali z vsemi čutili skozi različne igre. Poslušali smo ptičje petje, šelestenje listov, tipali drevesno skorjo in plodove. Iz storžev, vej, želodov, maha, lubja, praprota, kamnov smo si naredili čutno pot.

Iskali, opazovali, spoznavali smo živali in njihova bivališča. S pomočjo povečeval smo raziskovali življenje v gozdni prsti. Zbirali smo različne materiale, jih spoznavali, razvrščali, prirejali. Igrali smo se različne glasbeno didaktične igre za zaznavanje in ponavljanje ritma z zvočili, ki smo jih našli v gozdu.

Sam gozd ponuja veliko možnosti za izvajanje različnih gibalnih dejavnosti. Premagovali smo različne ovire s prestopanjem, preskakovanjem, plazenjem, hojo po podrtem deblu ...

Urili smo orientacijo skozi različne igre. Nekega dne nas je v vrtcu pričakalo pismo, velika škatla, v škatli daljnogledi, zraven pa zemljevid. Pisal nam je gozdni škrt. Iz pisma smo razbrali, da nam je nekje v gozdu skrtil zaklad. Naša pustolovščina se je začela. Brali smo zemljevid, sledili namigom. Na postajah so nas pričakale različne naloge. Reševali smo uganke, izvajali gibalne vaje, peli, iskali plodove, izdelovali verižice iz storžev in na koncu prišli do zaklada. Ves čas bivanja v gozdu smo imeli v mislih gozdni bonton. Naredili smo si krone in se okronali za gozdne otroke.

4. ZAKLJUČEK

Z izkustvenim učenjem, lastno aktivnostjo in dobrim vzgledom so otroci prišli do novih spoznanj in pridobili nova znanja. Ob izvajanju različnih dejavnosti so uživali, izražali zadovoljstvo, veselje, z radovednostjo spraševali, opazovali, opisovali, predvidevali ... Z lastnim preizkušanjem, raziskovanjem so začutili gozd z vsemi čutili, si ustvarili pozitiven odnos do živali, rastlin in razvili odgovornost do narave. Ostalo nam je še veliko stvari, ki jih moramo še raziskati. Gozd je brezmejen vir igre, zabave in učenja, zato se vanj vedno radi vračamo.

5. LITERATURA

Katalinič, D. (2010). Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin, d. o. o.

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

Rajović, R. (2016). Kako z igro spodbujati miselni razvoj otroka. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Deževnik in deževen dan

Liljana Prodanović

Vrtec Rogaška Slatina, enota Izvir

lili.prodanovic@gmail.com

Opazovanje in raziskovanje deževnika v majskih deževnih dnevih je bilo zabavno. Otroci so skozi pestre dejavnosti postali pravi mali raziskovalci. Pridobili so si spoštljiv odnos do deževnika, z njim uživali in spoznavali njegov življenjski prostor. V igralnici je nastal naravoslovni kotiček, v katerem so imeli otroci pripomočke za raziskovanje, izdelane deževnike, plastične žuželke in senzorične podlage. V kotičku se je tako razvilo čutno raziskovanje in zaznalo se je podoživljanje občutkov in znanj, ki so jih otroci pridobili v naravi. Svoja spoznanja, opažanja in doživljanja smo zabeležili v opazovalni dnevnik. Le tega smo večkrat listali, se ob njem pogovarjali in poglobljali svoja spoznanja.

Ključne besede: otroci, deževnik, naravoslovni kotiček, čutno raziskovanje, opazovalni dnevnik

Abstract

Observing and exploring the earthworm on rainy May days was fun. Through varied activities children became real young explorers. They gained a respectful attitude towards the earthworm, enjoyed the activities and got to know its habitat. A science corner was created in the classroom, where children had research tools, readymade earthworms, plastic insects and sensory bases. In the science corner, sensory research was developed and the revival of feelings and knowledge. We recorded our findings, observations and experiences in an observation diary. We then repeated findings several times, talked about it and deepened our knowledge.

Key words: children, earthworm, natural science corner, sensory research, observation diary

1. UVOD

Otrokom naj »predamo svet«, to med drugim pomeni tudi, naj jim pomagamo, da bodo odkrili oblake, sončni zahod in vzhod, jesenski veter, ptičje petje, zvezde, žuželke, rastline in podobno razkošje narave. Saj ima odnos z naravo pomembno vlogo pri oblikovanju otrokove osebnosti, saj tako otrok razvije zavest o svojem mestu v širši celoti. Z otrokom je tako pomembno, da preživljamo veliko časa zunaj, da mu zgodaj približamo naravo in zavest, da je naše okolje občutljivo in krhko, in ga je nujno varovati in spoštovati. V naravi lahko tako izvajamo množico zelo različnih in poučnih dejavnosti, pospremljenih z razkošnim čutnim raziskovanjem (Herrmann, 2017).

Majski deževni dnevi so bili prav nalašč za opazovanje prav posebne in zelo koristne živali, to je deževnika. Po dežju je bilo prav zabavno iti v naravo in raziskovati tla in zemljo. Seveda pa, da smo bili

pravi mali raziskovalci, smo si s sabo vzeli pripomočke za raziskovanje (lupe, raziskovalne posode, mrežice, fotoaparati).

Otroci v vrtcu in izven njega aktivno raziskujejo pojave, ki jih zanimajo, spoznavajo živali in rastline okoli sebe. To raziskovanje je zabavno in razburljivo ter odpira vrata do vedno novih zanimivih problemov. Ob opazovanju pojavov okoli sebe, razmišljanju o njih in rokovanju z živimi bitji si otrok razvija čut za naravo ter spozna lastnosti. Ob tem si pridobiva tudi spoštljiv odnos do živih bitij, uživa z njimi in se zanima za njihove življenjske pogoje (Kurikulum za vrtce, 2008).

Pri izpeljavi projekta Moj dom – deževnik od blizu smo sledili zadanim ciljem:

- Spoznavanje deževnika, njegovega okolja, njegove vloge in pomen pri mešanju in prezračevanju prsti.
- Razvijanje občutkov in spoštljivega odnosa do živih organizmov in okolja.

2. METODE

Pri svojem raziskovanju smo z neposrednim opazovanjem, opisovanjem, demonstracijo, pogovorom, razlago in spodbujanjem doživljali in spoznavali deževnika. Otroci so se aktivno vključevali v dejavnosti. Z različnim orodjem za raziskovanje so imeli možnost raziskovati tla ali kup prsti na igrišču, na vrtu in v bližnji okolici vrtca (npr. ob potoku). Informacije o deževniku so si pridobivali tudi z IKT sredstvi, iz knjig, opazovanja in opisovanja fotografij ter s pogovorom z odraslim.

3. RAZPRAVA

Tako, dež je prenehal, smo si rekli. Z otroki, starimi 2 do 3 leta, smo vzeli pripomočke za raziskovanje in se odpravili na igrišče vrtca. Otroci so takoj opazili luže in mokra tla. Potipali smo lužo in ugotovili, da je mokra, hladna in čudovita za skakanje. Kmalu zatem je eden od otrok opozoril, da je nekaj našel. Zaklical je: »Glej, biba je.«. Seveda so vsi stekli pogledat, kaj je našel. Bila je res dolga »biba«, ki je lezla po mokrih tleh. Ko je prilezla do zemlje, se je skrila in ni je bilo več videti. Nekaj otrok je ob tem prvem stiku in opazovanju deževnika, le tega poimenovalo tudi s »polžek« ali celo »kača«. Ob opazovanju sem otroke seznanila s pravim poimenovanjem te živali. Kar nekaj otrok je nato vzkliknilo: »Ja, deževnik je.«.

Tudi v naslednjih dnevih smo se odločili opazovati in iskati deževnike v zemlji, na vrtu ali travi. Opazovali in poimenovali smo njegovo okolje, kakšno vlogo in pomen pri mešanju in prezračevanju prsti ima. Seveda pa pri svojem raziskovanju nismo pozabili na raziskovalne pripomočke, kot so lupe, raziskovalnih posod ter fotoaparata, s katerim smo dokumentirali najdeno. Deževnika smo prinesli tudi iz njegovega naravnega okolja. Zanj smo seveda lepo poskrbeli, saj smo mu uredili v posodi »hotel« iz prsti in delčkov žagovine. Poskrbeli smo za vlažnost zemlje in ga nahranili z olupkom od jabolka. V zunanjem okolju ali v raziskovalni posodi so otroci raziskovali deževnikovo okolje – prst. Otroci so tako tipali zemljo, jo povonjali, opazovali in opisovali njen videz ter primerjali mokro in suho prst. V igralnici smo si uredili tudi naravoslovni kotiček, kjer so otroci imeli na voljo lupe, pincete, mrežice za lovljenje in plastične talne živali – tudi deževnike. Za kotiček smo si izdelali senzorično podlago, ki je vsebovala naravne materiale (npr. veje, kamenčke, lubje ...). Otroci so v kotičku raziskovali, skrivali talne živali, jih poimenovali, opazovali skozi lupo. Ob igri so si tako razvijali sensoriko, hkrati pa spoznavali bivanjsko okolje teh drobnih talnih živali. Od blizu so otroci opazovali deževnika tudi na fotografijah. Na teh so imeli možnost natančneje opazovati njegove zunanje prepoznavne značilnosti in ga primerjali s pravim deževnikom. Otroci so tako spoznali, da je deževnik sestavljen iz kolobarjev in ima majhna usteca. Svoja doživljanja deževnika od blizu so otroci izražali tudi skozi gibalne dejavnosti. Tako so se otroci ob poslušanju zvokov dežja gibali po tleh kot deževniki. Tudi z uporabo različnih športnih rekvizitov, kot

so kolebnice in črvi smo izvedli različne gibalne igre z »deževniki«. Doživljanje deževnika in njegovega okolja se je zelo bogato izražalo tudi v ponujenih umetniških dejavnostih. Otroci so si ogledali kratko lutkovno animacijo z naslovom Deževnik Maks sreča žabico Žano, ki je bila izvedena s strani strokovne delavke. Ogledali so si tudi različne video vsebine o deževniku in se s tem seznanili z deževnikovimi lastnostmi, okoljem, o njegovi pomembni vlogi za okolje ter kaj potrebuje za svoje življenje. Seveda pa ni manjkalo likovnega ustvarjanja.

Otroci so risali deževnike z barvicami, s svinčniki, slikali sledi deževnika z vrvicami ali volno, risali deževnike na svetlobni mizi, risali deževnike s flomastri, slikali s temperami ali vodenimi barvami njegovo okolje in izdelali lutko deževnika iz pene.

Za igro z deževniki smo si izdelali tudi različne didaktične igre, na primer Barvni deževniki (spoznavanje barv), Dolgo-kratki deževniki (spoznavanje velikostnih odnosov) in Prepleteni deževniki (razvijanje fine motorike).

Skozi ponujene dejavnosti so si otroci vsekakor pridobivali občutke in spoštljiv odnos do deževnika in njegovega okolja. Svoja spoznanja, opažanja, doživljanja smo zabeležili v opazovalni dnevnik, ki smo ga večkrat listali, se ob njem pogovarjali in učili. Le tega smo predstavili tudi staršem v eko kotičku pred vhodom v igralnico.

4. ZAKLJUČEK

Ob koncu projekta opažam, da otroci prepoznajo deževnika, ga ustrezno poimenujejo, hkrati pa nekateri otroci pripovedujejo o njegovem okolju, lastnostih in njegovi vlogi, pomembnosti za prst. Otroci so s svojo radovednostjo in raziskovanjem pridobili dragoceno znanje iz narave. Ob tem so doživljali prijetne občutke, saj so z vsakim srečanjem z deževnikom pokazali navdušenje in z nasmehom na obrazu klicali: »Glej, deževnik je. Pridi pogledat. Glej kam leze.«. Z radovednostjo se otrok veliko nauči in prav je, da ga odrasli pri tem spodbujamo.

Tudi Kurikulum za vrtce (1999), navaja, naj odrasli otroku omogočajo, da iz narave prinaša živa bitja, jih opazuje in skrbi zanje ter jih v naravo vrača. V raziskovalnem kotičku ali na okenskih policah naj otroku odrasli omogoči, da skrbi za živali. Z lastnim zgledom pa naj otroka navaja na varno in spoštljivo ravnanje z živimi bitji – varno zanj in za živo bitje.

Za ulovljenega deževnika je bilo pri nas zelo lepo poskrbljeno, saj smo mu uredili »hotel«, poskrbeli za vlažnost zemlje in ga nahranili. Ob skrbi zanj smo se veliko naučili. Deževnika smo kmalu vrnili v njegovo naravno okolje in se od njega poslovili. Ko so otroci opazovali, kako leze po travi in nato izgine v kupu zemlje, so vzklikali: »Adijo deževnik naš!«.

5. LITERATURA

Herrmann, E. (2017). 100 dejavnosti za spodbujanje razvoja pri malčkih po metodi Montessori. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Hrana

Lina Rudolf
Vrtec Vrhovci
lina.rudolf@gmail.com

Namen celoletnega projekta Hrana je, da so otroci spoznavali in okušali različno hrano in tako pričeli z razvijanjem zdravega in raznolikega načina prehranjevanja. Spoznavanja in okušanja hrane so se lotili z drugačnimi načini in pristopi kot običajno. Otroci so hrano tipali, vonjali in okušali z zaprtimi očmi, kar je pri njih spodbudilo še večjo vedoželjnost in radovednost. Tovrstno raziskovanje so poimenovali »skrivnostno presenečenje«. Marsikateri otrok je z zaprtimi očmi okusil košček hrane, ki je sicer zaradi njemu nevšečnega izgleda ne bi. Ob spoznavanju raznovrstne hrane so spoznali tudi, da zelenjavo in sadje lahko s pomočjo odrasle osebe pridelajo tudi sami, saj imajo v vrtcu svoj vrtniček. V okviru projekta Hrana ni za tjavendan so prišli do zaključka, da lahko z manj naložene hrane na krožniku, prispevajo k manj zavržene hrane. V skupini so se dogovorili, da kar otroci vzamejo tudi pojedjo in tega se držijo. Kdor želi repete, ga tudi dobi. Ob spoznavanju različne hrane so spoznali tudi možne načine uporabe in predelave le te.

Ključne besede: otrok, hrana, odkrivanje in spoznavanje, drugačni pristopi, lasten vrt in pridelava

Abstract

The purpose of the year round project Food is to help children learn about and taste different foods, while building healthy and varied food choices. Getting to know and taste food was tackled in an unusual way. The children were touching, smelling and tasting the food with their eyes closed and that made them even more curious and intrigued. They called the tasting »A mysterious surprise«. Some children, with their eyes closed, tasted the food which they would normally not be willing to try because of the way the food looks. While learning about the variety of foods they also learnt that they can grow vegetables and fruits in their own garden just outside the kindergarten. As part of the Food is not in vain project, they came to the conclusion that less food put on the plate means less food wasted. Within the group the children agreed that the food they put on the plate, they will also eat. They accepted the rule without any problems. If they ask for a refill, they get it. While learning about different sorts of food they also learned about all the possible ways of using and processing it. Through conversations and new insights children were able to develop and strengthen a respectful attitude towards food.

Key words: child, food, learning and exploring, different approaches, own garden and production

1. UVOD

Jesen nam je ponudila obilo zelenjave, ki je zrastle na naših vrtovih in se kar sama ponudila k spoznavanju. K sodelovanju sem povabila starše in nekaj se jih je odzvalo. Otroci so iz domačih vrtov prinesli različno zelenjavo, ki smo jo tipali, vonjali in okušali. Nekateri otroci so potrebovali veliko vzpodbude in prepričevanja, da so jo poskusili, nekaj pa se jih ni dalo prepričati. Ob obravnavanju različne zelenjave se je porodila ideja, da bi lahko spoznavali različne vrste hrane in bi iz ene teme prešli na celoletni projekt, kjer bi spoznavali tudi domače, južno in suho sadje, se posvetili različnim vrstam mok in kruha ter na koncu še mlečnim izdelkom. Potem jo je zagodel korona virus in večina otrok je ostala doma. Predolgo je trajalo, da smo se vsi ponovno vrnili v vrtec, vendar smo po ponovnem snidenju nadaljevali z našim projektom, le način spoznavanja hrane smo nekoliko spremenili.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili sledeče metode:

- 2.1. Raziskovanja**
- 2.2. Pripovedovanja**
- 2.3. Pogovora**
- 2.4. Razlage**
- 2.5. Opisovanja**
- 2.6. Lastne aktivnosti**

3. RAZPRAVA

Jeseni smo si ogledali dva vrtova otrok iz skupine. Mama deklice nas je povabila na trgatav in grozdno pojedino, dekličina prababica pa nam je razkazala svoj zelenjavni vrt. Otrokom je bilo najbolj zanimivo spoznanje, kako raste korenje in sicer v zemlji in ne v trgovini na polici, saj nimajo vsi otroci možnosti pridelati lastne zelenjave. Na drugem vrtu so otroci prepoznali in poimenovali veliko različnih vrst zelenjave in opazovali, kako je deček z očkovo pomočjo posadil nekaj sadik solate. Spoznali smo tudi nekaj vrst sadja, ki so ga otroci okušali z manj zadržkov kot zelenjavo. Pripravili smo »zmešanček«, za katerega so otroci sami narezali sadje in ga dali v posodo za sekljanje. Nekaterim je bil napitek všeč, drugi so povedali, da jim je bolj všeč sadje narezano na kose.

Po vrnitvi v vrtec smo se posvetili spoznavanju južnega sadja. K spoznavanju smo tokrat pristopili na drugačen način. Samo spoznavanje smo poimenovali »skrivnostno presenečenje«. Otroci so sedeli na stolih v krogu, na glavah so imeli svoje kape, ki so si jih poveznili čez oči. Dogovorili smo se, naj ne kukajo izpod kap in so med dejavnostjo tiho, četudi prepoznajo sadež saj z gledanjem sami sebi pokvarijo presenečenje, z govorjenjem pa tudi vsem ostalim.

Otroci so se dogovora vestno držali in igra skrivnostnega presenečenja je odlično uspela. Otrokom je bila tako všeč, da so se jo hoteli igrati vsak dan. Spoznavanje južnega sadja je bilo

sledeče: sadež sem dala v papirnato vrečo, ki sem jo zavila v culo iz blaga, da sadeža ne bi prepoznali po obliki. Najprej so otroci sadež tipali, nato vonjali in na koncu še okušali. Za vonjanje sem uporabila lupine sadja, za okušanje sem sadje predhodno narezala na majhne koščke. Vsakemu otroku sem dala po en košček v njegovo dlan, da ga je lahko ponovno potipal, povohal in sam nesel v usta. Pred samo dejavnostjo smo se z otroki dogovorili, da če komu okušano ne bo všeč, pove in dali mu bova prtiček v katerega bo lahko košček izpljunil.

Pri vseh okušanjih se je le dvakrat zgodilo, da je otrok prosil za prtiček. Otroci so iskreno izražali svoja mnenja, tako pozitivna, kot negativna, saj sva jih sprejeli z navdušenjem, ker je bil najin cilj dosežen in to je, da otroci okusijo čim več različne hrane. Ni se zgodilo, da bi kateri od otrok okušanje hrane zavrnil. Spoznavanje južnega sadja smo zaključili s pripravo sadne solate, ki sva jo tokrat zaradi poostrenih higienskih ukrepov pripravili s sodelavko. Sadje sva narezali na majhne koščke, tako da so otroci na žličke naložili tri vrste sadja in okušali različne kombinacije okusov in pojedli so prav vse. Otroci so komaj čakali na naslednje izzive, zato smo na enak način spoznavali tudi suho sadje, le tipanje smo izpustili oziroma so tipali le košček, ki so ga nato okusili. Po tovrstnem okušanju je veliko otrok pričelo jesti suhe slive in suhe fige. Pri spoznavanju in okušanju rozin smo se posladkali z rozinami oblitimi s čokolado in lahko bi rekli, da ima čokolada svojo moč, saj je deček, ki mu rozine niso bile všeč, tiste oblite s čokolado z veseljem pojedel. Ob spoznavanju suhega sadja smo se pogovarjali tudi o tem, da je določene vrste sadja možno posušiti ali iz njega skuhati marmelado. Poskusili smo različne vrste marmelad in otroci so okoli mize vztrajali, dokler lonček ni bil prazen.

Po suhem sadju je na vrsto prišlo spoznavanje različnih vrst moka in kruha. Dejavnost smo poimenovali od zrna do kruha. S pomočjo »skrivnostnega presenečenja« smo spoznali in prepoznali bel kruh. Po okušanju so si otroci sneli preveze za oči, si ogledali in tipali pšenico, ki smo jo nato skuhal v slani vodi, jo okušali in tudi hitro pojedli. Otroci so spoznali in tipali tako gladko in ostro moko, kot tudi zdrob. Na enak način smo spoznali tudi ajdov in koruzni kruh. Z otroki smo se lotili tudi peke kruha in vsak je naredil svojo kajzerico, ki jo je pojedel ob Svetovnem dnevu čebel, da pa je bila še slajša smo jo namazali z maslom in medom. Moka pa je ena od sestavin, ki so potrebne za palačinke. Tudi tem se nismo mogli upreti.

Pred jesenskim zaprtjem vrtcev smo v visoko gredo posejali motovilec, ki je do ponovnega odprtja že lepo zrasel. Nekaj časa smo ga še opazovali in z veseljem čakali dan, ko smo ga skupaj pobrali in si pripravili slastno solato. Marsikateri otrok je solato poskusil, čeprav je običajno ne je, saj je bil udeležen v celotnem procesu pridelave in priprave. V tulce papirnatih brisač smo posejali paradižnik, ki ga bodo otroci lahko posadili na domačem vrtu ali ga imeli na balkonu ter uživali v obiranju slastnih plodov. V pločevinki smo ustvarili zeliščni vrtiček tako, da smo vanjo posejali drobnjak in peteršilj. V drugi polovici maja smo v našo visoko gredo zasadili različne vrste zelenjave (brokoli, cvetačo, papriko, paradižnik, blitvo, solato, brstični ohrovt in por) in komaj čakamo, da si bomo iz nje pripravili okusno solato ali juho.

4. ZAKLJUČEK

S pomočjo drugačnih pristopov smo marsikateremu otroku pokazali pot v svet različnih okusov. Z okušanjem hrane z zaprtimi očmi so se nekateri otroci znebili zadržkov zaradi samega izgleda. Prav zanimivo je bilo pri kosilu, ko smo imeli sladico s suhim sadjem, ki jo je prej pojedlo malo otrok, po spoznavanju in okušanju le tega pa so z zadovoljstvom prepoznali različno suho sadje in sladico z užitkom pojedli.

Skozi pogovore in nova spoznanja otroci razvijajo ter krepijo spoštljiv odnos do hrane, prav tako pa razvijajo zdrav in raznolik način prehranjevanja.

5. LITERATURA

Krušič, L. (2017), Od zrna do kruha: Nadinina pekarna. Ljubljana: Alba

Mlekastično - izberem domače

Maja Cvetkovič

Vrtec Mavrica Trebnje

maja.cvetkovic@vrtec-trebnje.si

V letošnjem šolskem letu smo se v naši skupini odločili poglobiti znanje otrok o mleku in mlečnih izdelkih. Enota vrtca se nahaja v okolju, kjer so v neposredni bližini velike mlečne kmetije, zato smo izkoristili priložnost in se povezali z lokalnim okoljem. Osredotočili smo se predvsem na to, da so bili otroci aktivni udeleženci skozi v celotnem procesu. Sodelovali so tako, da so si zastavljali vprašanja in poskušali najti odgovore nanje. Odrasli smo jim bili pri tem v pomoč s tem, da smo jim omogočili dovolj časa in sredstev, s pomočjo katerih so lažje prišli do odgovorov.

Ključne besede: mleko, mlečni izdelki, otrok, lokalno okolje.

Abstract

In this school year, we have decided to deepen the knowledge of our children about milk and milk products. Our Kindergarten is located in farm environment, where we have a lot of big dairy farms nearby. That is why we took advantage of this fact and made a connection with our local farmers. Our main focus was on active participation of our children in process of learning. Children were asking questions and trying to find answers. Adults were trying to help them in finding those answers and in providing necessary materials and time for exploration.

1. UVOD

Mleko je živilo, s katerim se spoznamo že ob rojstvu. Kravje mleko je v Sloveniji in tudi v Evropi gospodarsko in tehnološko najpomembnejše. Zanimivo je dejstvo, da za kravje mleko uporabljamo izraz »mleko« vse preostale vrste mleka poimenujemo v celoti.

Velika večina predšolskih otrok se s hrano sreča v trgovini, ko je ta že predelana in v embalaži. Velika večina otrok ne pozna izvora hrane in si ne predstavlja, kako hrana pride v trgovine. Otrokom smo zato želeli omogočiti spoznavanje pridelave in predelave hrane, v našem primeru mleka. Izkoristili smo povezanost vrtca z okoljem. Zavedamo se, kako pomembno je, da otroku omogočimo pridobivanje konkretnih izkušenj o tem, kako naša hrana nastane. K temu nas je vodilo dejstvo, da otroci, ki so prisotni pri procesih spoznavanja in pridobivanja hrane le to veliko raje uživajo.

2. METODE

Uporabili smo deskriptivno raziskovalno metodo. Podatke smo zbirali na podlagi opazovanja otrok in s sprotnim zapisovanjem njihovih odzivov ter s fotografiranjem in video posnetki. Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili naslednje metode: opazovanje, raziskovanje, pogovor, razlago, opisovanje, čutno zaznavanje, igro in lastno aktivnost.

3. REZULTATI

Z izvajanjem dejavnosti smo pridobili pozitivne izkušnje. Otrokom smo na zanimiv način približali pridelavo mleka in mlečnih izdelkov. Otroci so pridobili novo znanje o mleku in živalih, ki nam mleko dajejo.

4. DISKUSIJA

Enota vrtca se nahaja v podeželskem okolju v neposredni bližini velikih mlečnih kmetij, zato smo se odločili, da raziščemo predstave otrok o mleku in mlečnih izdelkih. Osredotočili smo se na to, da so bili otroci aktivni udeleženci. Zastavljali so vprašanja in iskali odgovore. Tako so umsko, čustveno in socialno rastle.

Najprej smo spoznali, s čim se živali prehranjujejo. Ogledali smo si košnjo in spravilo sena v bale. Ugotovili smo, da je potrebno veliko sena za prehrano krav. V nadaljevanju smo si ogledali strojno in ročno molžo. Otroci so prišli do zaključka, da je za ročno molžo potrebno veliko moči in vztrajnosti. Raziskovali smo različne vrste mleka. Otrokom smo za poskušno prinesli mleko različnega izvora; rastlinskega (ovseno, sojino, riževno) in živalskega izvora (mleko brez laktoze, polnomastno mleko in čokoladno mleko). Otroci so ugotavljali, kako se mleko razlikuje med seboj ter samostojno prišli do zaključkov, da se razlikuje po barvi, vonju in okusu. Otrokom je bilo najokusnejše čokoladno mleko. Pravilno so tudi ugotovili, da čokoladno mleko ne pride iz vimena krav, ampak da v mleko primešajo čokolado. V nadaljevanju smo spoznavali različne mlečne izdelke. Otroci so v vrtec prinesli embalažo mlečnih izdelkov, ki smo jo najprej razvrstili v skupine. Nato smo izdelali kravji plakat, na katerega so jih prilepili. Ugotovili smo, da otroci večino mlečnih izdelkov poznajo. Pripravili smo si tudi pokušino različnih sirov, sirnih namazov, jogurtov in kefirja. Ugotovili smo, da je za različne izdelke potrebna različna količina mleka in tudi čas izdelave je različen. Prišli smo do ugotovitve, da tudi v vrtcu lahko sami izdelamo jogurt, kislo mleko in kefir.

Izdelali smo si domač jogurt s sadjem, in sicer po naslednjem postopku: mleko smo segreli in po segrevanju ohladili, dodali smo mu mikrobiološke kulture, v našem primeru kupljen čvrst jogurt, ter 3 minute mešali. Jogurt smo prelili v lončke in mu dodali narezano sadje ter ga

shranili v hladilniku. Naslednji dan smo jogurt poskusili. Ugotovili smo, da ni tako čvrst kot jogurt, ki ga kupimo, in da je veliko bolj okusen. Izdelali smo si tudi kefir in skisali mleko.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so bili vpleteni v celoten proces raziskovanja in si tako pridobili nova znanja in izkušnje. Spoznali so različne vrste mleka in mlečne izdelke. Ugotovili so, da živali potrebujejo ustrezno hrano in oskrbo, saj nam le tako lahko dajejo kakovostno mleko. Raziskovali so v prostorih vrtca ,v lokalnem okolju. Slednje se je izkazalo za zelo pozitivno izkušnjo.

6. LITERATURA

- Benedičič, P. (2015). *Spoznavanje mleka in mlečnih izdelkov v vrtcu*. Diplomsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Kapš, P. (2004). *Mleko za zdravje*. Ljubljana: Didakta.
- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Deževniki v naši igralnici

Maja Hujs

Vrtec Murska Sobota

maja.hujs@guest.arnes.si

Namen projekta Moj dom - deževnik od blizu, je bil spoznati deževnika, kot živo bitje, ki živi v našem okolju. Ko otroci preživljajo čas v naravi, spoznavajo in raziskujejo okolje, v katerem bivajo. Premalokrat se zavedamo, da je ravno narava tista, ki nam daje največ znanja in izkušenj. In tako smo košček narave spoznali kar v naši igralnici. Z načrtovanimi dejavnostmi, zastavljenimi cilji in metodami, smo postopoma spoznavali deževnika kot celoto, kot žival, ki biva v zemlji. Vzporedno pa smo prišli tudi do novih spoznanj, ki smo jih vključili v vsakodnevne dejavnosti.

Ključne besede: otrok, deževnik, zemlja, opazovanje, tipanje.

Abstract: The purpose of the “My Home - Earthworm up close” project, was to get to know the earthworm as a life form that lives in our environment. When children spend time in nature, they get to know and explore the environment they live in. All too often, we tend to forget that nature is the best place to gather knowledge and experience. Therefore we brought a piece of nature into our playroom and started exploring it. Through planned activities, predetermined goals and methods, we gradually got to know the earthworm as a whole - an animal that lives in the ground. At the same time we gathered new insights, which we incorporated into our daily activities.

Key words: child, earthworm, soil, observation, touching.

1. UVOD

Projekt, ki sem si ga zadala na začetku šolskega leta, me je privlačil zaradi samega naslova. Obožujem naravo in še rajši sem del le-te. Kljub vsemu, da so v skupini otroci stari 1–2 let, se mi je porodila misel, da bi otrokom deževnike prinesla kar v igralnico, saj bi jih drugače težko našli na dvorišču vrtca. Zavedala sem se, da deževnik ni najbolj privlačna žival, ampak vem, da si otroci vzamejo čas za drobne stvari.

Najprej sem želela, da otroci deževnika spoznajo skozi fotografije, ilustracije in posnetka, ki sem jim ga predvajala preko računalnika.

Sledilo je premišljevanje, kako in na kakšen način prnesti in obdržati deževnike nekaj dni v igralnici. Pomoč sem poiskala na spletu in v literaturi, kjer sem izvedela, kakšno okolje potrebuje deževnik, da preživi. Cilj je bil, da otroci več dni zapovrstjo opazujejo deževnike v zemlji in izven nje, da jih lahko tudi potipajo, poslušajo ter spoznajo njihovo gibanje in premikanje. Na koncu pa smo seveda želeli, da jih spustimo nazaj v njihovo naravno okolje. Ob

tem sem pogledala skozi otroške oči in ugotovila, da deževnike v naravi lahko opazujemo skozi celo šolsko leto.

2. METODE

V skupini je 14 otrok starih od 1 do 2 let. Temu primerno sem uporabila metode dela, ki so bile vzporedno naravnane z dejavnostmi. Uporabila sem metode raziskovanja, opazovanja, igre, demonstracije in lastne aktivnosti.

3. RAZPRAVA

Spoznavanje deževnikov se je začelo s slikami ter ilustracijami o travniških rastlinah in živalih. Plastificirane slike smo kasneje spremenili v igro, kjer iz dveh delov sestaviš celoto. Sledil je ogled videoposnetka o deževnikih, kjer je starosti otrok primerno in nazorno povedano in prikazano, kje vse jih lahko najdemo in kako ravnamo z njimi.

Slika 1.: Ogled travniške ilustracije, kjer je v zemlji prikazan deževnik.

Naslednji primeren korak je bil ogled deževnikov v živo. Otrokom sem najprej pokazala škatlo z vsebino peska in zemlje. Otrokom sem pustila, da so vsebino lahko potipali. Seznanila sem jih, da bom v tej isti škatli prinesla v igralnico deževnike, ki jih bom poiskala zunaj pod travo in rožami, torej v zemlji. Ko sem deževnike prinesla v skupino, smo nekoliko navlažili podlago mize, kamor sem jih položila. Večina otrok je pristopila in opazovala, tudi z lupami, nekateri pa so se jih upali tudi dotakniti. Otroke sem opomnila, da moramo biti do deževnikov prijazni in nežni, prav tako, kot smo si dan prej ogledali na videoposnetku. V danem trenutku sem otroke povabila tudi k poslušanju deževnikov. Ob samem opazovanju pa sem otroke spodbudila, da se tudi mi za trenutek spremenimo v deževnike. Deževnike smo poskušali oblikovati tudi iz plastelina.

Slika 2.: Ogled in tipanje deževnika.

Slika 3.: Plazenje po tleh, kot deževnik.

Deževnike smo v igralnici opazovali tri dni. Nato smo se dogovorili, da jih bomo odnesli na vrtčevsko dvorišče, na travnato površino. Skupaj smo našli primeren prostor ob robu dvorišča, da jih ne bi kdo poškodoval, še predno bi se lahko spet skrili v zemljo.

Slika 4.: Spust deževnikov v naravno okolje.

Deževnike pa nismo kar tako pozabili, saj jih skoraj ob vsakem deževju iščemo na asfaltnih površinah v vseh letnih časih, razen pozimi.

Slika 5.: Iskanje deževnikov na asfaltnih površinah.

4. ZAKLJUČEK

Projekt nas spremlja že od začetka šolskega leta. Veseli me, da imajo otroci možnost spoznati okolje, ki jih obdaja, pa čeprav je to samo deževnik, ki je otrokom prinesel veliko veselja. Tudi, ko jih gremo iskat po dežju, se otroci zelo razveselijo najdenega deževnika na asfaltu, prav tako pa so zelo pazljivi, da jih ne poškodujejo. Videla sem, s kakšnim zanimanjem in veseljem so otroci opazovali, oponašali in oblikovali deževnike. Vse ilustracije in slike imamo še vedno na razpolago vsak dan v igralnici in otroci si jih z veseljem ogledujejo, kaj pripomnijo in pokažejo.

5. LITERATURA

- Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulum za vrtce (2001). Maribor: Založba Obzorja.
- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport in Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- <https://www.youtube.com/watch?v=ALrJxzMRNdI>
- Fitzsimons C. (1995). 50 zamisli za otroke v naravi. Radovljica: Didakta, 1997.

Gozdno-raziskovalni nahrbtnik

Maja Klančar

vrtec Ledina

majaklancar.vzg@gmail.com

Gibanje je otrokova primarna potreba in eno najpomembnejših področij v otrokovem razvoju, saj z gibalnimi dejavnostmi vplivamo na celostni razvoj otrok. V vrtcu že nekaj let vpeljujemo v rutino elemente gozdne pedagogike, postopoma pa v to vključujemo tudi starše in jih spodbujamo, da skupaj z otroki aktivno preživljajo prosti čas v gozdu. Tako smo v naši skupini obstoječe oblike sodelovanja s starši obogatili s pripravo gozdno-raziskovalnega nahrbtnika, v katerem se skrivajo pripomočki in ideje za aktivna gozdna doživetja otrok in staršev. Gozdni nahrbtnik je namenjen spodbujanju gibanja v gozdu, razvijanju naklonjenega odnosa do narave, pridobivanju izkušenj, kako lahko ljudje vplivamo na naravo, sodelovanju med starši in otroki, lahko pa so vključeni tudi sorojenci, prijatelji itn., saj ponuja nemalo možnosti za igro

in raziskovanje narave.

Ključne besede: otrok, raziskovanje, gozdna pedagogika, gozdno-raziskovalni nahrbtnik

Abstract

Physical activity represents child's primary need and one of the most important areas in a child's development, as we influence children's holistic development through physical activities. In our kindergarten, we have been introducing elements of forest pedagogy into the routine for several years now, and we are gradually involving parents in this and encouraging them to spend their free time actively in the forest with their children. Thus, in our group we enriched the existing forms of cooperation with parents with a real forestry-research backpack, in which we hid tools and ideas for the child's active forestry experience from the parents. The forest backpack is intended to encourage physical activity in the forest, develop a favorable attitude towards nature, gain experience in how people can influence nature, cooperation between parents and children, but also involve siblings, friends, etc., as it offers many opportunities to play and explore nature.

Key words: child, research, forest pedagogy, forestry-research backpack

1. UVOD

V Kurikulumu za vrtce (1999, str. 10) je zapisano, da mora predšolska vzgoja graditi na otrokovih zmožnostih, ga voditi k pridobivanju novih doživetij, izkušenj in spoznanj, tako da postavlja smiselne zahteve oz. probleme, ki vključujejo otrokovo aktivno učenje, mu omogočajo izražanje, doživljanje ter ga čustveno in socialno angažirajo. V aktivno učenje torej lahko uvrstimo gozdno pedagogiko (Vilhar in Rantaša 2016, str. 15–16), saj ta zahteva

vključevanje aktivnih opazovanj in doživljanj. Otrok raziskuje in pridobiva novo znanje in pri tem aktivno uporablja vsa svoja čutila. To pomeni, da otrokom dovolimo plezanje čez korenine, štore, skakanje v blatne luže, poslušanje šelestenja listja in oglašanja ptic, guganje na drevesnih vejah, vonjanje rastlin, božanje debel, okušanje gozdnih plodov, opazovanje pajkov, mravelj, pogovarjanje s hrošči itd. Kot velika zagovornica gibanja na prostem v naravnem okolju k aktivnostim spodbujam tako otroke kot tudi starše. V naši skupini so otroci stari 3–4 leta. V preteklem letu smo postopoma začeli navajati otroke na igro v gozdu in spodbujati starše na čim pogostejše obiskovanje le-tega. Gozd nam namreč ponuja nešteto gibalnih izzivov in hkrati mnogo možnosti za celostni razvoj otroka. Staršem sva tako ponudili možnost izposoje »gozdno-raziskovalnega nahrbtnika«.

2. METODE DELA

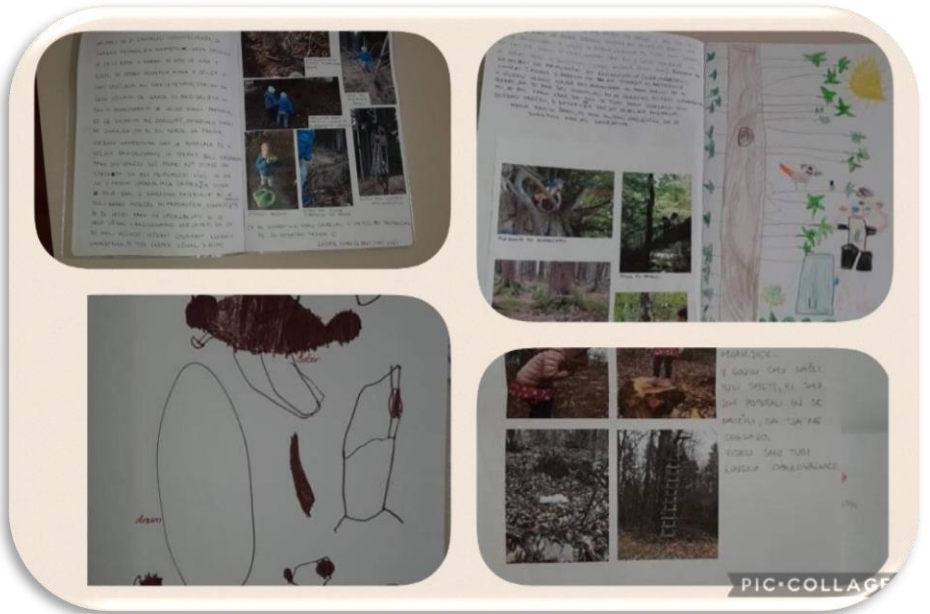
Najin cilj je bil, da spodbudiva otrokovo lastno aktivnost, opazovanje in raziskovanje, hkrati pa dejavnosti vključujejo tudi metodo razlage, pogovora in demonstracije.

3. RAZPRAVA IN REZULTATI

Skupaj s pomočnico sva skrbno pripravili vsebino in izbrali različne pripomočke ter materiale in igre, ki so jih starši v nahrbtniku odnesli v gozd ter tam z otrokom oz. s celo družino aktivno preživeli dan. Vanj sva kot zanimivost dodali nekaj člankov za starše, če so želeli razširiti svoje znanje o tem, kako pomembno je gibanje v naravi, kako gibanje v gozdu vpliva na otrokov razvoj in ne nazadnje tudi na zdravje vseh nas. Za zabavnejše preživljanje trenutkov v gozdu sva pripravili igre: Moja slika narave, Zvoki in barve, Ustvarjanje slike iz naravnega materiala, Gozdni spomin, Iskanje gozdnega zaklada, Izdelava škratovega doma, Gozdne gibalne naloge, Slepri prijatelj itn. V nahrbtniku so imeli za raziskovanje gozda in izvajanje iger na voljo različne lupe, lončke, plastificirane delovne liste, prevezo za oči, rutice, podloge, magnetni trak, sličice, ogledala ... Dodali sva tudi brezčrtni zvezek, v katerega so otroci narisali, starši pa zapisali »gozdne vtise in doživetja« ter po želji dodali fotografije. Večini staršev je bila všeč ideja in vsebina nahrbtnika s pripomočki za aktivno preživljanje prostega časa v gozdu, vsi so napisali, da je bilo otrokom prijetno v gozdu, nekateri starši so v svojem zapisu dodali tudi ugotovitve, kot so npr., da je v gozdu prihajalo do manj konfliktnih situacij in da so bili otroci pozorni na gozdni bonton ter opozarjali na smeti, ki so ležale na tleh, a ne sodijo v gozd. Pri vseh zapisih in fotografijah je bila jasno vidna aktivnost otrok, njihovi pozitivni vtisi pa se kažejo skozi risbe in nasmejane obraze.

Gozdno-raziskovalni nahrbtnik

Vtisi in doživetja

Starši so podali povratno informacijo o uporabnosti pripomočkov, tako sva s pomočnico lahko na njihove predloge, želje in potrebe prilagodili ali dopolnili vsebino nahrbtnika. Otroci so lahko v priloženih lončkih v vrtec prinašali naravni material in ob konkretnem materialu nato pripovedovali o svojih doživetjih ter vrstnikom predstavili »gozdni zaklad«. Tako smo bogatili besedni zaklad in spoznavali drevesne vrste, plodove, tipali različne gozdne materiale ... in počasi začeli sprejemati gozd kot našo drugo igralnico.

Idejo prinašanja gozdnega materiala je ena družina prijetno nadgradila. Poleg naravnega materiala smo iz gozda dobili pravo aktivnost, ki smo jo v skupini seveda nadaljevali. Deček in mama sta v vrtec prinesla želod v papirnatih brisačkah – želod je kalil, mi smo ga opazovali in pridno skrbeli zanj. Ko je želod zrasel v »malo drevo«, smo ga presadili v zemljo ter raziskovali, katere pogoje potrebuje, da bo lahko zrasel v mogočno drevo. Otroci so tako spoznali, da iz želoda zraste hrast. Vsak dan smo ga opazovali, kako raste, otroci so spoznali značilne oblike listov in ugotovili, da drevesa rastejo zelo počasi, za rast pa potrebujejo zemljo, vodo in sonce. Otroci so vsakemu, ki je prišel mimo, hiteli razlagati o drevesu, ki raste pri nas v igralnici. Posledično smo drevesa vključevali v doseganje ciljev z vseh področij Kurikuluma. Drevesa smo opazovali, jih poimenovali, risali, vonjali, raziskovali korenine, deblo, liste, cvetove, plodove, raziskovali, kaj vse lahko iz drevesa izdelamo itn. Najraje pa smo bivali v gozdu in se skrivali v senci dreves. Prebrali smo tudi knjigi, ki sta pripomogli k razumevanju pomembnosti dreves, in sicer Drevo ima srce ter Zadnje drevo v mestu. Ob tednu gozdov smo posadili svoje drevo v naravno okolje in zdaj ga bomo hodili opazovat vse do vstopa otrok v šolo. Kdo

ve, morda bo komu drevo tako priraslo k srcu, da ga bo obiskoval in spremljal njegovo rast še večkrat in v različnih starostnih obdobjih.

4. ZAKLJUČEK

Gozd se spreminja iz dneva v dan, zato je vsak dan v gozdu drugačen, pester, zanimiv. Gozdno-raziskovalni nahrbtnik je tako staršem, otrokom kot tudi vzgojiteljicam prinesel nova spoznanja in ideje za raziskovanje gozdov. Vsi vključeni imamo bolj spoštljiv odnos do gozda, zato sva se s pomočnico odločili, da bova ohranili takšen način sodelovanja in nahrbtnik ponudili staršem tudi v prihodnjem šolskem letu. Prav lahko se zgodi, da dobimo še kakšno dobro izhodišče ali nalogo, ki nam bo obogatila vsakdan.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999): Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.

Vilhar, U. in Rantaša B. (2016). *Priročnik za učenje in igro v gozdu*. Ljubljana: Gozdarski inštitut Slovenije, Založba Silva Slovenica.

Znanje o gozdovih – naše gozdne dogodivščine

Maja Klobučar

OŠ Stopiče – Vrtec Stopiče (enota Dolž)

maja.klobucar@osstopice.si

Zaradi prehitrega tempa današnji otroci v gozdu preživijo zelo malo časa, zato smo strokovni delavci tisti, ki jim lahko omogočimo izkušnjo spoznavanja gozda preko doživljajske oziroma gozdne pedagogike. Namen izvajanja projekta Leaf – Znanje o gozdovih je bil ponuditi otrokom nekaj drugačnega, novo izkušnjo proste, raziskovalne igre ter hkrati trajnostno naravnano ozaveščanje na področju ohranjanja narave. Ob koncu projekta otroci niso pridobili zgolj dodatnega znanja ter praktične izkušnje, temveč so pridobili tudi veščine medsebojne komunikacije, samozavest in pozitivno samopodobo.

Ključne besede: otroci, gozd, gozdna pedagogika, igra

Abstract

Due to the fast pace, today's children spend very little time in the forest, so we are the professionals who can provide them with the experience of getting to know the forest through experiential or forest pedagogy. The purpose of the Leaf - Knowledge of Forests project was to offer children something different, a new experience of free, exploratory play, and at the same time a sustainable awareness in the field of nature conservation. At the end of the project, the children not only gained additional knowledge and practical experience, but also acquired communication skills, self-confidence and a positive self-image.

1. UVOD

Gozd je prostor, kjer imajo otroci priložnost za raziskovanje, ustvarjalnost, pridobivanje novega znanja, spoznavanje sebe in drugih, priložnost za nova doživetja ter možnost uporabe domišljije. Zaradi prehitrega tempa današnji otroci v gozdu preživijo zelo malo časa, zato smo strokovni delavci v vrtcih tisti, ki lahko otrokom približamo gozd kot prostor za raziskovanje in eksperimentiranje. V zadnjih letih se vse bolj poudarja termin gozdna pedagogika – to je veda o vzgoji in izobraževanju na temo gozda, gozdarstva. Njen cilj je človeka zopet povezati z naravo, na doživljanje gozda z vsemi čutili (t.i. doživljajska pedagogika). Z gozdno pedagogiko lahko vplivamo na način mišljenja, življenja in dejanja naših otrok, ki pa te svoje poglede prenašajo tudi na svoje družine (Györek, 2013).

Namen gozdne pedagogike je:

- izboljšati odnose med ljudmi in gozdom;
- posredovati »znanje o gozdu«;

- posredovati ekološki in ekonomski preplet gozdov;
- okrepiti razumevanje trajnostnega gozdnega gospodarjenja;
- posredovati in omogočiti učenje z igro;
- spodbujati ustvarjalnost v naravi;
- podpirati razumevanje gozda kot življenjskega prostora divjadi in tudi utemeljiti nujnost lova za zaščito živali;
- povečati odgovornost za ravnanje z naravo
- in vzpostaviti stik z gozdarjem in gozdnimi delavci
(Zalokar – Divjak, 2008, str. 4 – 5).

Med delom v oddelku (3 – 6 let) sem pričela opažati, da so otroci nekako naveličani igrač, njihova igra je postajala čedalje bolj objestna, pojavljalo se je čedalje več konfliktov, padala je motivacija za delo. Odločila sem se, da bom otrokom ponudila nekaj drugačnega, zato smo pričeli v sklopu projekta *Znanje o gozdovih* redno obiskovati gozd.

2. METODE

Pri izvedbi projekta smo uporabljali različne metode, ki so temeljile predvsem na igri, izkustvenemu učenju preko eksperimentiranja, lastni aktivnosti in praktičnemu delu.

3. RAZPRAVA

Na začetku sva se z drugo strokovno delavko v oddelku osredotočili predvsem na spoznavanje gozda preko proste igre. Čeprav smo vrtec na podeželju, otroci s svojimi starši nimajo navade pogosto zahajati v gozd. Prvih nekaj obiskov otroci nekako niso vedeli, kaj bi v gozdu sploh počeli. S časom, ko so prostor spoznali, je pričela delovati njihova domišljija. Vrstile so se ideje za idejo, njihova prosta igra je postala izredno konstruktivna in napredna. Postopoma so se pričeli povezovati med seboj, tvoriti prijateljske skupine za igranje, zmanjšalo se je število konfliktov, izboljšala se je njihova medsebojna komunikacija. Njihova igra je postopoma postajala raziskovalna. Bolj kot so otroci spoznavali gozd, več vprašanj se jim je odpiralo. Otroci so imeli v gozdu izredno visoko motivacijo, saj je gozd kot prostor že sam po sebi najboljše motivacijsko sredstvo.

Raziskovanje gozda smo med načrtovanjem razdelili v štiri sklope, preko katerih so otroci spoznavali gozd v vsej njegovi veličini:

- drevesa;
- gozdne živali;
- voda;
- biotska pestrost.

Dejavnosti smo načrtovali glede na zanimanje otrok, ki je bilo naše največje vodilo, pri izvedbi pa smo povezovali tudi vsa področja kurikulumuma. V gozdu smo tako izvajali tudi dejavnosti s področja jezika, umetnosti in matematike. Že na začetku smo si izbrali svoje drevo, ki smo ga poimenovali »Hrastko«. Obiskovali smo ga tekom celega leta, opazovali njegove spremembe skozi vse letne čase in raziskovali drevesno vrsto *hrast*. Otroci so svoje drevo takoj vzljubili in kmalu je naš »Hrastko« postal naš najboljši prijatelj.

Z njegovo pomočjo smo postali pravi gozdni raziskovalci in varuhi gozda. Otroke smo tekom leta dodatno motivirali z gozdnimi škratki. Škratki so otrokom pogosto nastavljali pisma z nalogami, sporočili ali risbami, otroci pa so v zameno škratkom gradili nove hiše, skrbeli za mehko, z mahom obloženo posteljo ter z upoštevanjem gozdnih pravil škratkom pomagali varovati gozd.

4. ZAKLJUČEK

Tekom projekta smo skupaj z otroki ugotovili, da je gozd resnično čudovit, da se v njem počutimo sproščeno in veselo – gozd je naš drugi dom. Prav tako smo spoznali, da imamo ljudje velik vpliv na gozdove, tako pozitivne kot negativne in vsi skupaj se bomo trudili, da bomo tudi v bodoče gozd ter njegove prebivalce ohranjali tako so.

Ob koncu projekta sem z zadovoljstvom opazovala vse večjo ozaveščenost otrok, najbolj pa so bili učinki dela v gozdu vidni na njihovih medsebojnih odnosih, samostojnosti ter pozitivni samopodobi. Naše »bivanje« v gozdu se s koncem projekta zagotovo ne bo končalo, saj se bomo z veseljem po nove dogodivščine vračali tudi v bodoče. Veseli me, da smo z izvajanjem projekta stopili korak naprej v vzgoji otrok za njihovo odgovorno ravnanje.

5. LITERATURA

Gyorek N. (2013). Gozdna pedagogika v Sloveniji – priložnost za povezovanja in nova znanja. *Gozdarski vestnik*, 71 (4), 225-234

Zalokar-Divjak, L. (2008). Pomen gozdne pedagogike pri oblikovanju odnosa otroka do gozda. Diplomsko delo, Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta

Vilhar U. in Rantaša B. (2016). Priročnik za učenje in igro v gozdu. Gozdarski inštitut Slovenije. Založba *Silva Slovenica*.

Premostitev strahu in gnusa ob stiku z deževnikom

mag. prof. pred. vzg. Maja Komotar in dipl. vzg. Teja Rus Zalokar

Vrtec Vodmat Ljubljana

maja.komotar@vrtecvodmat.si; teja.rus-zalokar@vrtecvodmat.si

Strah in gnus sta vsakodnevno prisotna v življenju ljudi, saj gre za prirojeno obrambo pred nevarnostmi, kažeta pa se tudi v odnosu do živali. Strah in gnus je možno premostiti s pozitivnimi izkušnjami s konkretno stvarjo ali živim bitjem, do katerega posameznik goji strah ali gnus. Pri tem je otrokom v veliko pomoč odrasla oseba. V raziskavi smo preverjali prisotnost strahu in gnusa v odnosu do deževnika v skupini otrok, starih od 2 do 3 leta, ter morebitno premostitev omenjenih čustev ob pozitivnih konkretnih izkušnjah. Rezultate smo primerjali z rezultati podobne raziskave na vzorcu skupine otrok, starih od 5 do 6 let.

Ključne besede: stik z deževnikom, strah pred živalmi, gnus, izkustveno učenje, predšolski otroci

Abstract

Fear and disgust are present in our lives daily, as they act as natural defence against dangers, and can also be triggered by interactions with animals. They can be overcome by children, when an adult helps create positive experiences with certain things or living creatures, to which an individual grows fear or disgust. Research shows the presence of such fear and disgust regarding an earthworm at children age 2–3 years and overcoming them by positive experiences. Results are compared with a similar research on a group of children age 5–6.

Key word: contact with earthworm, fear of animals, disgust, experimental learning, preschool children

1. UVOD

Naravno okolje vključuje vse žive in nežive elemente, ki se naravno pojavljajo na zemlji. Ker otrok v najbolj zgodnjem obdobju spoznava svoje okolje le s čutili, naj bo spoznavanje okolja doživeto z možnostjo ponotranjenja. S tem bodo imeli otroci priložnost te vsebine v sebi doživeti in graditi lastne izkušnje.

Naravoslovne teme imajo v zgodnjem otroštvu dva pomembna cilja. Prvi cilj predstavlja spontano raziskovanje okolja. Tako raziskovanje je pristno, neobremenjeno s predsodki in prisilo, ter notranje motivirano. Pri drugem cilju pa naravoslovne teme omogočajo preskoke od konkretnega na abstrakten način dožemanja, ki je pomemben za celosten razvoj otrokove osebnosti (Novak in sod., 2003).

2. IZKUSTVENO UČENJE

Marentič Požarnik (2000 po Rezec, 2011) pojem izkustvenega učenja opredeli kot posebno vrsto celostnega učenja, ki ni zgolj spoznavni proces, temveč gre za preplet razmišljanja, čustvovanja in dejavnosti. Pri izkustvenem učenju gre za obliko učenja, ki skuša v celoto povezati neposredno izkušnjo (doživljanje), opazovanje (percepcijo), spoznavanje (kognicijo) in ravnanje (akcijo). Otrokova aktivna udeležba pri izkustveni dejavnosti kreira nova znanja, ki jih otrok vključuje v že osvojena znanja, ta pa se ob vtisu novih izkušenj dopolnjujejo in nadgrajujejo ali pa se spreminjajo (Kos in Jerman, 2012).

Izkustveno učenje ima posebno moč, saj so lahko izkušnje naše najboljše učiteljice, če smo se pripravljene učiti iz njih. Pri tem moramo imeti ustrezno podporo ter vodenje. Treba pa je upoštevati, da ni vsako izkustveno učenje kakovostno. Treba je znati ustvariti ustrezna učna okolja in omogočiti ustrezen učni proces, v katerem pride do integracije zaznavanja, čustvovanja, delovanja in razmišljanja. Pri izkustvenem učenju ne gre za sprejemanje gotovih spoznanj, temveč za neposredne izkušnje udeležencev v različnih situacijah (Marentič Požarnik, Šarić in Šteh, 2019).

3. STRAH IN GNUS

Strah je normalen odziv organizma na morebitno nevarnost (King, Ollendick in Murphy, 1997 po Pihler, 2016) in je nujen za preživetje posameznika ter vrste, saj bomo zaradi njega v določeni situaciji ali pri določeni stvari bolj previdni kot običajno (Majer, 2003 po Pihler, 2016). Strah, ki ga doživljajo otroci, je pogosto kratkotrajen in šibek, zato še ne povzroča občutka težave (King, Ollendick in Murphy, 1997 po Pihler, 2016), kar pomeni, da se določen strah lahko premosti. Premosti se ga lahko z veliko pozitivnimi izkušnjami s konkretno situacijo oz. stvarjo ali živim bitjem. Pri tem imajo pomembno vlogo odrasli, ki otroka vodijo (Bergant in Humar, 1966 po Rezec, 2011).

Strah do živali bi lahko uvrstili med biološke predispozicije, saj varuje ljudi pred potencialno nevarnimi živalmi. Mednje uvrščamo različne živali, ki so človeku fizično nevarne ali pa so neposredno ali posredno povezane s širjenjem okužbe ali bolezni (Proskop, 2008 po Pihler, 2016). Robins in Regier (1991 po Pihler, 2016) sta dokazala, da se skoraj polovica ljudi iz njunega vzorca nečesa boji, najpogosteje živali (izstopali so: pajki, kače, insekti in psi).

Gnus je čustvo, povezano z zelo močnim odporom in potrebo, da bi se izognili oziroma oddaljili od predmeta/bitja, ki ga povzroča ... Gnus je povezan z mislijo, da bi utegnili v organizem vnesti nekaj, kar nas ogroža. Znano je, da različne vonjave, natančneje smrad, v ljudeh sprožijo zelo močan gnus. Vonj zaznamo natanko tako; zrak, v katerem so celice, ki povzročajo vonj oziroma smrad, namreč vstopa v nas oziroma v nos (Milivojević, 2009), običajno pa ga ob specifični obrazni mimiki spremljajo tudi fiziološke spremembe v telesu (slabost, nabiranje slin in bljuvanje) (Pihler, 2016). Izvor gnusa pa lahko povežemo s strahom do živega bitja ali

predmeta (običajno se nanaša na določeno lastnost, npr. pri deževniku hladen in vlažen občutek na koži).

4. VLOGA ODRASLEGA PRI SPOZNAVANJU ŽIVALI

Vloga odraslega pri razvijanju empatije do živali se začne že v predšolskem obdobju. Zelo je pomembno, kakšen odnos do narave imajo tisti, ki so v nenehnem oziroma pogostem stiku z otrokom (starši, strokovni delavci), saj so le-ti otrokom za zgled (otroci posnemajo njihov govor, obnašanje, odzive na različne situacije).

Odrasli morajo otroku omogočiti dovolj priložnosti in časa, da z lastnim preizkušanjem začuti lastnosti narave z vsemi čutili. Otroku nudijo možnost, da sprašuje o tem, kar vidi, in da se uči iskati odgovor tako, da opazuje, raziskuje, eksperimentira, opisuje, razlaga. Odrasli ugotovitev otroka ne označuje kot pravilne ali napačne. »Napačne« ugotovitve so lahko izhodišče za organizacijo novih izkušenj, ki vodijo k popolnejšemu razumevanju (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 44–45). Pomembno je, da kot strokovni delavec ne smeš pokazati svojih predsodkov, saj jih s tem preneseš na otroka.

Da je strah pred stikom z živaljo (v našem primeru z deževnikom) mogoče premostiti, je v svoji raziskavi ugotovila tudi Rozman (2015). V raziskavo, ki jo je izvedla, so bili vključeni otroci, stari od 5 do 6 let, v našo raziskavo pa bomo zajeli mlajše otroke. Izsledke obeh raziskav bomo primerjali – primerjali bomo začetni stanji (ali se že v samem izhodišču pojavljajo razlike v strahu pred deževnikom glede na starost otrok) in tudi končni stanji (ali se tudi pri mlajših otrocih po izvedenih dejavnostih, ki vključujejo pozitivne izkušnje z deževnikom, pojavi razlika v sprejemanju deževnika v dlan glede na začetno stanje).

5. METODE

Uporabljena je bila akcijska raziskava. V raziskavo sta bili vključeni dve skupini otrok, starih od 2 do 3 leta, ena skupina je bila eksperimentalna, druga kontrolna. V obeh skupinah je bilo po 14 otrok. Meseca oktobra smo najprej deževnika individualno ponudili v roke otrokom obeh skupin, nato smo z eksperimentalno skupino pet dni izvajali različne dejavnosti v povezavi z deževnikom in po izvedenih dejavnostih smo otrokom obeh skupin ponovno ponudili deževnika v roke. Odziv vsakega otroka smo označili na štiristopenjski lestvici (otrok se ne želi dotakniti živali, otrok se dotakne živali, otrok sprejme žival v roke ob spodbudi in otrok sprejme žival v roke brez spodbude). Rezultati so kvantitativno obdelani in predstavljeni.

6. REZULTATI

Tabela 1: Odzivi otrok ob stiku z deževnikom

	Pred izvedenimi dejavnostmi		Po izvedenih dejavnostih	
	Eksperimentalna skupina	Kontrolna skupina	Eksperimentalna skupina	Kontrolna skupina
Otrok sprejme žival v roke brez spodbude	7	10	12	10
Otrok sprejme žival v roke ob spodbudi	3	0	2	1
Otrok se dotakne živali	1	2	0	2
Otrok se ne želi dotakniti živali	3	2	0	1

Pred dejavnostmi le trije (21 %) otroci iz eksperimentalne skupine niso želeli sprejeti deževnika v roke in dva (14 %) iz kontrolne skupine. Nekaj otrok iz obeh skupin se je deževnika le dotaknilo ali ga sprejelo v roke s pomočjo spodbude. Polovica otrok eksperimentalne skupine in več kot polovica (71 %) otrok kontrolne skupine pa je deževnika sprejelo v roke brez spodbude.

Po izvedenih dejavnostih je večina (86 %) otrok iz eksperimentalne skupine sprejela deževnika v roke, le dva otroka sta pri tem potrebovala nekaj spodbude. Rezultat pri kontrolni skupini se v tem času ni bistveno spremenil.

7. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Rezultate naše raziskave lahko primerjamo s podobno raziskavo, ki je bila izvedena v sklopu diplomske naloge M. Rozman (2015), razlika je zgolj v starosti (5–6 let) in številu vključenih otrok (24 otrok na skupino). Primerjava rezultatov obeh raziskav kaže na razliko v številu otrok, ki deževnika ne želijo sprejeti v roke – v raziskavi M. Rozman je takšnih 9 (37,5 %) v eksperimentalni in 3 (12 %) v kontrolni skupini. Če primerjamo rezultate obeh raziskav, lahko opazimo, da je bil v začetnem stanju raziskav v nasprotju s starejšimi otroki pri mlajših otrocih manjši delež takih, pri katerih je prisoten strah in gnus do deževnika.

V naši raziskavi so po izvedenih dejavnostih vsi mlajši otroci eksperimentalne skupine sprejeli deževnika v roke, le dva sta pri tem potrebovala nekaj spodbude. V raziskavi M. Rozman je večina starejših otrok (19 otrok, 79 %) po dejavnostih sprejela deževnika v roke brez spodbude, nekaj (4 otroci, 16 %) otrok je ob tem še potrebovalo spodbudo, eden otrok pa se ga je zgolj dotaknil. Iz primerjave rezultatov obeh raziskav je razbrati tudi, da tako pri mlajših otrocih iz kontrolne skupine kot pri starejših otrocih iz kontrolne skupine po določenem času ni prišlo do občutne razlike pri sprejemanju deževnika v roke.

Pozitiven odnos odraslega do živali lahko spremeni odnos otrok do živali. Na podlagi rezultatov obeh raziskav lahko predvidevamo, da mlajši otroci še nimajo izrazito razvitega strahu ali gnusa do deževnika. Ta še ni tako dolgotrajen in ga je mogoče uspešneje premostiti. Mnenja smo, da pozitivne izkušnje, ki si jih otrok pridobi z različnimi živimi bitji v naravi, krepijo

pozitiven odnos do živih bitij in zagotavljajo odgovornejše ravnanje z njimi tako v otroštvu kot kasneje v odraslosti.

8. LITERATURA

Kos, M. in Jerman, J. (2012). Izkušnje z živim v zgodnjem otroštvu – pot do znanja in pozitivnega odnosa do narave. V Duh, M. (ur.). *Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe*. Maribor: Pedagoška fakulteta (str. 99–109).

Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999). Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Marentič Požarnik, B., Šarić, M. in Šteh, B. (2019). *Izkustveno učenje*. Ljubljana: Filozofska fakulteta.

Milivojević, Z. (2009). *Čustveno opismenjevanje: gnus*. Pridobljeno 30. 4. 2021 s <http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/3435/%C4%8Custveno-opismenjevanje->

Novak, T., Ambrožič Dolinšek, J., Bradač, Z., Cajnkar Kac, M., Majer, J., Mencinger Vračko, B., Petek, D. in Pirš, P. (2003). *Začetno naravoslovje z metodiko*. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Pihler, N. (2016). *Izražanje strahu in gnusa študentov do izbranih živali in njihova pripravljenost za delo z njimi* [magistrsko delo]. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.

Rezec, P. (2011). *Vloga izkustvenega učenja pri premagovanju predsodkov do živali in strahov pred njimi* [diplomsko delo]. Maribor: Pedagoška fakulteta.

Rozman, M. (2015). *Spoznavanje živali v vrtčevskem eko vrtu* [diplomsko delo]. Ljubljana, Pedagoška fakulteta.

V gozd po znanje za življenje

Maja Skaza, Vrtec Velenje
vrtiljak@vrtec-velenje.si

V izobraževalnih ustanovah veliko pozornosti namenjamo skrbi za varnost. Vrata igralnic so zaščitena z varovali za prste, pohištvo ima zaobljene robove, igrala na igriščih so certificirana, tla pod njimi zavarovana z gumirano podlago, poskrbljeno je za primerno temperaturo, ustrezno zračenje ... V nasprotju s tem gozd ponuja otrokom nepredvidljivo okolje, v katerem imajo veliko možnosti za neposredno učenje, doživljanje, razvijanje skrbi za lastno varnost ter varnost drugih. Otroci z razvijanjem skrbi zase gradijo tudi pozitivno samopodobo. V gozdu si razvijajo pomembne veščine, kot so sposobnosti opazovanja, vztrajnosti, povezovanja, zaznavanja, predvidevanja ter mnoge druge. Prvi »gozdni koraki« močno vplivajo na odnos do naravnega okolja v kasnejšem življenju. Pri tem je seveda pomembno poudariti vlogo vzgojiteljev, ki s svojim pristopom, odnosom in znanjem ter z izbiro ustreznih metod otrokom omogočajo dovolj priložnosti za raziskovanje.

Ključne besede: gozd, predšolska vzgoja, varnost, kompetence

Abstract

In educational institutions, much attention is paid to safety concerns. The doors of the classrooms are protected with door finger protection, the furniture has rounded edges, the playsets are certified, the floors below are protected by a rubberized base, adequate temperature, adequate ventilation is provided... On the other hand, the forest offers children an unpredictable environment in which they have many opportunities for learning through experiences, developing concerns for one's own safety and the safety of others. By developing self-care, children also build a positive self-image. They develop important skills in the forest, such as observing, persevering, connecting, sensing, anticipating, and more. The first "forest steps" strongly influence the attitude towards the natural environment in later life. It is, of course, important to emphasize the role of educators who, through their approach, attitude and knowledge, and by choosing appropriate methods, provide children with enough opportunities for research.

Keywords: forest, preschool education, safety, competencies

1. UVOD

V Vrtcu Velenje tako otroci iz primestnih kot tudi mestnih enot pogostokrat obiskujejo gozd. Posamezni oddelki imajo v gozdu urejene gozdne igralnice, nekatere skupine pa si izberejo gozdni kotichek, ki ga ne preurejajo. V tem primeru se med prosto igro in raziskovanjem

dogovorijo za »naravne meje« (npr. do podrtega drevesa). Raziskovanje gozda poteka tudi v obliki raziskovalnih sprehodov, orientacijskih izletov, vadbenih ur, pri katerih so namesto športnih rekvizitov uporabljene naravne ovire. Občasno strokovni delavci v popoldanskem času izvedejo obisk gozda v spremstvu staršev, pri tem jim skupaj z otroki predstavijo primere dobre prakse ter jih hkrati spodbujajo k temu, da tudi sami z otroki večkrat obišejo gozd.

Gozd poleg prostora, kjer je veliko priložnosti za raziskovanje in neposredno učenje, predstavlja tudi nepredvidljivo okolje, kjer so tako otroci, kakor strokovni delavci izpostavljeni določenim nevarnostim. Pomembno je, da se tega zavedajo, saj to prispeva k razvoju skrbi zase in za druge. Hkrati pa to ne sme biti ovira za obiskovanje gozda.

2. METODE

Zbiranje podatkov

Podatki so bili zbrani s pomočjo spletnega anketnega vprašalnika. Povezava do vprašalnika je bila posredovana 47 vzgojiteljicam v oddelkih drugega starostnega obdobja Vrtca Velenje. Anketo je v celoti izpolnilo 22 vzgojiteljic. Vprašanja so bila kvalitativna in kvantitativna, pretežno zaprtega tipa. Zbrani podatki so bili obdelani z metodo analize vsebine in statistično metodo.

3. REZULTATI

Pregled rezultatov vprašalnika

Vprašalnik zajema obdobje od septembra do decembra 2019. Večina anketiranih vzgojiteljic je iz enot, ki se nahajajo v mestu (68%). Polovica anketirank je odgovorila, da je gozd od enote oddaljen največ 10 minut, 7 vzgojiteljic je čas hoje do gozda z otroki ocenilo na 10 do 20 minut, štiri vzgojiteljice pa na 20 do 30 minut. Glede na rezultate vprašalnika je razvidno, da skupine iz enot, ki so bližje gozda, pogosteje bivajo v njem. Prav tako je obisk gozda pogostejši v skupinah najstarejših otrok.

Večina vzgojiteljic (68%) je odgovorila, da gozd obiskujejo v vseh vremenskih razmerah. Kljub temu je iz nadaljnjih odgovorov razvidno, da je vreme najpomembnejši dejavnik, ki vpliva na izvedbo vnaprej načrtovanega obiska gozda. Pomembna dejavnika sta tudi oprema otrok (obutev in oblačila) ter njihovo počutje.

V gozdu se v večini skupin odvijajo tako načrtovane dejavnosti kot prosto raziskovanje, oziroma igra. Vzgojiteljice so ob tem poudarile pomen izrabe učnih momentov. Večina skupin (91%) ob obisku gozda s seboj (občasno) vzame pripomočke. Najpogosteje so to povečevalna stekla, lopatke in vrv. Med pogosto uporabljenimi pripomočki vzgojiteljice navajajo tudi pribor za pisanje oziroma risanje, opazovalne prte (rjuhe), vedra ter druge pripomočke za nabiranje gozdnega materiala (torbe, vreče ...).

Več kot polovica skupin (55%) ima v gozdu urejeno gozdno igralnico ali stalni kotiček za obiskovanje. V dveh skupinah imajo v načrtu ureditev gozdne igralnice.

Večina vzgojiteljic (68%) je odgovorila, da pred načrtovanim obiskom gozda o tem obvestijo starše otrok. Za zaščito otrok pred klopi poskrbijo starši. Izjema je skupina, v katerem so starši in strokovni delavci v sodelovanju z vodstvom vrta sklenili dogovor, da za zaščito pred klopi poskrbijo strokovni delavci neposredno pred odhodom v gozd, starši pa priskrbijo zaščitna sredstva (sprej).

Na vprašanje, če so pred ali med obiskom gozda vzgojiteljice obremenjene z morebitnimi nevarnostmi, je 86% vzgojiteljic odgovorilo nikalno. Ostale so kot morebitne nevarnosti navedle prečkanje ceste, srečanje s psi brez povodca ter poškodbe.

Kot najpomembnejše kompetence, ki jih otroci razvijajo med bivanjem v gozdu, so vzgojiteljice na prvo mesto postavile odnos do narave, sledijo gibalne sposobnosti, naravoslovne kompetence in orientacija v prostoru.

4. RAZPRAVA

Znanje za življenje

Otroci, ki so vključeni v Vrtec Velenje, imajo veliko priložnosti za obisk gozda, ne glede na lokacijo enot. V zadnjih letih se vedno več skupin odloča za ureditev in obiskovanje gozdnih igralnic. Prednosti gozdne igralnice so v tem, da z aktivno udeležbo pri urejanju le-teh otroci poleg razvijanja različnih spretnosti hkrati gradijo odnos do okolja. Zavedajo se, da je za ureditev prostora potrebno vložiti veliko truda in so posledično tudi skrbnejši pri ravnanju z različnimi elementi gozdnih igralnic. Hkrati jim poznan prostor daje občutek varnosti, meje gibanja ob prostem raziskovanju oziroma igri je lažje postaviti, s pogostimi obiski se krepi tudi čut za orientacijo. Elementi gozdne igralnice spodbujajo otrokov razvoj na različnih področjih. Bivanje v urejenih gozdnih igralnicah je relativno varno, saj so potencialno nevarne stvari (polomljene veje, strohnela debla ...) umaknjene že v fazi urejanja. Slabosti gozdnih igralnic so v tem, da obiskovanje vedno iste lokacije omejuje količino možnosti za raziskovanje. Hkrati je

gozdnemu prostoru s preurejanjem odvzet del »naravnosti«. Gozdne igralnice v mestnem okolju so žal pogosto tudi tarča vandalizma.

Pri stalnih gozdnih koticih, ki jih otroci večkrat obiskujejo, ne pa tudi preoblikujejo, je (vsaj na začetku) težje postaviti meje gibanja. Otroci za igro in raziskovanje v teh koticih uporabijo, kar jim gozd na določenem delu ponuja. Ker ti koticiki niso preoblikovani, ostajajo del naravnega okolja. Vandalizma je manj, pogostejše je preurejanje s strani lastnikov oziroma vzdrževalcev gozda.

Z vidika varnosti največji izziv predstavljajo raziskovanja nepoznanih delov gozda. Priporočljivo je, da vzgojitelji pot predhodno prehodijo sami, da se prepričajo o ustreznosti, postavijo časovni okvir in nenazadnje, da se izognejo možnosti, da bi se v gozdu z otroki izgubili.

Skrb za varnost otrok je ena izmed pomembnih nalog vrtca, vendar pa to ne pomeni, da moramo otrokom

vedno zagotavljati optimalno varno okolje. Otroci potrebujejo stik z novimi okolji in tudi potencialnimi nevarnostmi, da se bodo naučili soočiti z njimi in ustrezno reagirati.

Pred odhodom v gozd je zelo pomembna ustrezna predpriprava, ki v obliki pogovorov, zgodbic, predstav ipd. poteka v igralnicah. Vzgojitelj mora pred načrtovanjem obiska gozda poznati gibalne sposobnosti otrok, njihove reakcije ob različnih situacijah ter z otroki pred odhodom tudi postaviti jasna pravila vedenja. Prav je, da se z otroki pogovorimo tudi o morebitnih nevarnostih. Otroci morajo vedeti, da ne smejo sami nabirati in zaužiti različnih plodov in rastlin, da se ne smejo oddaljevati od skupine. Pomembno se je pogovoriti tudi o tem, kako

ravnati, če ob obisku gozda srečajo potepuškega psa ali ranjeno žival. Slovenija spada pod območje, kjer velja velika stopnja ogroženosti zaradi okuženosti klopov z virusom klopnega meningoencefalitisa. Klopi v Sloveniji so tudi prenašalci lymške borelioze. (www.nijz.si)

Otrokom je potrebno na primeren način predstaviti klopa, kot enega izmed pogostih prebivalcev naših gozdov, načine, kako se lahko

zaščitimo pred njimi ter jih spodbuditi, da po obisku gozda sami opomnijo starše, naj jih pregledajo.

Pogovor o nevarnostih ni namenjen zastraševanju, temveč razvijanju odgovornosti, skrbi zase ter primernemu reagiranju ob nepredvidljivih situacijah. S tem sledimo tudi cilju s področja gibanja, ki se nanaša na spoznavanju osnovnih varnostnih ukrepov ter skrbi za lastno varnost in varnost drugih, ter cilju s področja narave o varovanju pred poškodbami, boleznimi in škodljivimi snovmi. (Kurikulum, 1999).

Optimalne razmere za obisk gozda z otroki so v suhem in primerno toplem vremenu. Priporočljivo je, da otroci doživijo gozd tudi v različnih vremenskih razmerah, če seveda ob tem ni ogrožena njihova varnost. Pred obiskom gozda je potrebno preveriti predvsem ustreznost obutve otrok. Spoznavanju primernih oblačil in obutve za gibalne dejavnosti je tudi eden izmed ciljev Kurikuluma za vrtce (Kurikulum, 1999). Za obisk gozda se ne odločimo, kadar v njem potekajo gozdarska dela, po vetrolomu in žledolomu pred odpravo posledic, po požarih, večjih nalivih.

V kolikor imamo to možnost, je priporočljivo, da na sprehod po gozdu povabimo gozdarja, ki bo otrokom in tudi vzgojiteljem ponudil nova znanja.

5. ZAKLJUČEK

V kurikulumu je zapisano, da so vzgojitelji odgovorni za varnost otrok pri vseh dejavnostih in v vseh situacijah. Njihova naloga je navajanje otrok na varnost pri izvajanju dejavnosti ter ozaveščanje o pomenu varnosti in sprejemanju osebne odgovornosti zanjo. (Kurikulum, 1999).

Zagotovila, da se bomo izognili poškodbam otrok, v kolikor bomo upoštevali vsa priporočila za zagotavljanje njihove varnosti, ni. Lahko pa otroke opremimo z znanjem in spretnostmi, s katerimi bodo sami sposobni poskrbeti za svojo varnost in tudi varnost drugih. Z bivanjem v gozdu otroci poleg skrbi za lastno zdravje in varnost razvijajo gibalne, naravoslovne in mnogo drugih sposobnosti – znanja za življenje.

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo šport.

NIJZ. 2019. *Pravočasno se zaščitimo pred klopi, saj lahko prenašajo bolezni.* [online].

Dostopno na:

<https://www.nijz.si/sl/pravocasno-se-zascitimo-pred-klopi-saj-lahko-prenasajo-bolezni-3>

[24. 3. 2019].

Zelišča

Maja Štraus

Vrtec Jadvige Golež Maribor

vrtec@vjg.si

Namen projekta Zelišča je otrokom v vrtcu približati in predstaviti svet zelišč. Poznavanje pomembnosti zdrave, lokalno pridelane hrane in truda potrebnega, da vzgojimo rastlino od semena do cveta ali do plodov, daje otrokom možnost, da ovrednotijo celoten potek procesa in dejavnosti, ki so potrebne za to. Odrasli z lastnim zgledom pomembno vplivamo na privzgojitev pravilnega odnosa do narave. Vrtnarjenje krepi timsko, medgeneracijsko povezovanje, otroke pa uči spontanega in spoštljivega odnosa do rastlin. Zelišča, ki uspevajo v okolju, kjer otroci bivajo in se z njimi vsakodnevno srečujejo – omogočajo otrokom bogato učno okolje v vseh letnih časih. V organizacijski enoti vrtca Ob gozdu smo že drugo leto sejali in sadili, urejali gredice, spremljali rast in razvoj rastlin, se veselili skupnim pridelkom in jih z veseljem uporabili za pripravo napitkov ali kot dodatek k jedem. Vsaka skupina v vrtcu čez celo leto skrbi za svoj del vrta. Vrt – kot učilnica na prostem otrokom daje neprecenljive izkušnje in nešteto možnosti za opazovanje, raziskovanje, spoznavanje in gibanje.

Ključne besede: otrok, narava, zelišča, aktivno učenje, letni časi

Abstract

The aim of the Herbs project was to introduce the children at the kindergarten to the world of herbs. Knowing with the importance of healthy, locally produced food, and the effort required to grow a plant from a seed to a bloom or a fruit provides children with the opportunity to evaluate the entire process and the activities required to achieve it. Adults lead by example and contribute towards teaching the children the right approach towards nature. Gardening strengthens the team spirit, facilitates inter-generational cooperation and teaches children to have a spontaneous and respectful attitude towards plants. Herbs that grow in the environment where children live and where they encounter them every day provide a rich learning environment for them in any season. For the second year in a row, in the kindergarten unit Ob gozdu (By the forest) we planted seeds, arranged patches, monitored the growth and development of plants, were excited about our crops and used our produce to prepare drinks or to add herbs to dishes. Each group looks after their own part of the garden each year. A garden as an outdoor classroom provides children with priceless experience and countless possibilities to observe, explore, learn and move.

Key words: child, nature, herbs, active learning, seasons

1. UVOD

Da bi ustvarili družbo, ki resnično ljubi in spoštuje naravni svet, moramo njenim državljanom ponuditi doživetja v naravi, ki ti spremenijo življenje (Cornell, 2019, str.7).

Zgodnje naravoslovno – okoljsko opismenjevanje poveže otroke z vsakodnevnim okoljem.

Otrokom smo želeli ponuditi možnost, ki je mnogi v domačem – družinskem okolju nimajo: spoznavanje rastlin, ki uspevajo v vrtovih, skrb za ureditev gredic, sajenje in sejanje, skrb za rastline in pridobitev novih znanj, kakovostnega vzorca, ki bo pomembno vplival na njihovo prihodnost. Otroci iz vseh skupin naše enote vrtca so spoznavali osnove vrtnarjenja, rast in razvoj zelišč ter spremembe, ki se dogajajo v zeliščnih gredicah v obdobju štirih letnih časov.

2. METODE

S predstavitvijo in spoznavanjem zelišč smo želeli otrokom omogočiti spodbudno učno okolje na prostem, katerega bi tudi samoiniciativno raziskovali.

Cilj projekta je motiviranje otrok za zgodnje naravoslovno – okoljsko opismenjevanje, za medsebojno povezovanje otrok z vsakodnevnim okoljem.

Globalni cilji:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v vsej njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih;
- razvijanje naklonjenega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave;
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave (Bahovec idr., 1999, str. 38).

Med različnimi dejavnostmi, ki so bile izvedene so bila zajeta vsa področja dejavnosti, ki jih določa Kurikulum za vrtce (1999). Pogovor, opazovanje, razlaga, demonstracija, igra, aktivna udeležba otrok, raziskovanje in čutenje so *metode*, ki smo jih uporabili. Prilagojene so bile razumevanju, starosti, sposobnostim otrok, dinamiki skupine in posameznikom. Prav tako smo prilagodili oblike dela glede na pobude in odzive otrok (skupna, skupinska, individualna).

3. OPIS PROJEKTA

Opazovanje in raziskovanje zeliščnih gredic v vseh letnih časih je bilo vodilo projekta Zelišča. Ker je zelišč ogromno, smo se odločili posaditi zelišča, s katerimi se otroci najpogosteje srečujejo v svojem okolju, saj je njihova uporaba v Sloveniji zelo razširjena – to so zelišča, katera morda poznajo že od doma, jih uporabljajo njihovi starši v kulinariki ali pa jim jih ponudijo, kadar zbolijo in si z njimi lajšajo simptome različnih bolezni, ne vedo pa, kako izgledajo ta zelišča v naravi.

V jesenskem času smo uredili igrišče, grabljali listje, očistili prostor, ki bo namenjen zeliščnim gredicam. Vsaka skupina je označila svoj del vrta z leseno pregrado, ki je označevala prostor namenjen zeliščni gredici, katero bodo v pomladnem času uredili otroci z vzgojitelji iz posamezne skupine.

Pozimi smo opazovali spremembe na vrtu. Otroci so ugotovili, da je v jeseni tla prekrivalo listje, sedaj, pozimi pa zemljo prekriva sneg.

V mesecu marcu smo se pogovarjali o tem, kakšne spremembe se dogajajo v naravi v pomladnem letnem času. Otrokom smo ponudili knjižno gradivo, ki je vsebovalo informacije in fotografije o zeliščih. Tudi samoiniciativno so prinašali zgodbe o zeliščih – pravljice, reklamne letake, kjer so bila vidna zelišča, ter vse kar je v povezavi z vrtnarjenjem in je primerno za ureditev zeliščnih gredic.

V mesecu aprilu, ob dnevu Zemlje, smo prijazno prosili starše in otroke za sodelovanje pri ureditvi zeliščnega vrta, prinesli so semena in sadike zelišč. Ob pogovoru in ogledu fotografij iz knjig smo si ogledali tudi sadike in se pogovarjali o njih (katero zelišče je, zakaj se uporablja, ali so ga že kdaj kje opazili v naravi, kaj potrebuje za rast in razvoj). Izdelali smo tudi plakat o zeliščih, prisluhnili pravljicam in se dogovarjali o tem, kako bomo uredili naš zeliščni vrt.

V poletnem času smo uporabljali zelišča za izdelavo osvežilnih napitkov.

Dejavnosti, ki smo jih izvedli v zvezi z zelišči so: ogled travnika, izbira primerne prostora za ureditev zeliščnih gredic (sončna lega, ob robu igrišča), ureditev osnove za vrt (grabljanje listja, prekopavanje zemlje), zbiranje semen in sadik, ogled priročnikov na temo vrtnarjenja in slikovnega gradiva o zeliščih, pravljice z vsebino o zeliščih, sajenje in sejanje, skrb za rast rastlin – zalivanje, opazovanje, raziskovanje (opazovanje zelišč s pomočjo povečevalnih stekel), likovno ustvarjanje ob opazovanju zelišč, nabiranje in sušenje zelišč, razstava zelišč, izdelava čutnih, dišavnih vrečk, dodajanje zelišč k jedem (namazi), čajanka.

4. REZULTATI

Zelišča so spoznavali otroci iz vseh skupin naše enote (2 skupini iz 1. starostnega obdobja in 5 skupin iz 2. starostnega obdobja). Vsaka skupina je skrbela za svoj del vrta – poimenovali smo ga »Eko vrtiček« in označili z logotipom skupine. Naravoslovne dejavnosti so bile načrtovane na osnovi letnega časa in temu primernih dejavnosti v zvezi z vrtnarjenjem. Prilagojene so bile otrokom, njihovi starosti, pobudam in sposobnostim razumevanja. Opazovanje in raziskovanje zeliščnih gredic v vseh letnih časih, aktivna udeležba otrok, spontano raziskovanje otrok so kot prva otrokova doživetja v naravi, temeljna za njihov nadaljnji odnos do narave.

Ureditev gredic in zasaditev zelišč smo dokumentirali dosledno – s fotografiranjem. Vsaka skupina otrok je skrbela za svoj del zeliščnega vrta. Otroci so izkazovali navdušenje ob ureditvi zeliščnih gredic ter ob spremembah, ki so jih opazili na rastlinah. Nekateri so besedno opozorili

na spremembe v velikosti in obliki rastlin, drugi so se nežno dotikali rastlin, pazljivo, da jih ne bi poškodovali. Ob zeliščnem vrtu so otroci prepevali pesmice, rajali in zelišča vključevali v svojo vsakodnevno, spontano igro med bivanjem na prostem. Radi so likovno upodabljali zelišča in naš vrt.

5. RAZPRAVA

Otroci se razveselijo vsakega novega lista, stebela, cveta in dojemajo rastline kot čudodelne. Zelišča, ki uspevajo v okolju, kjer otroci bivajo in se z njimi vsakodnevno srečujejo, omogočajo otrokom bogato učno okolje.

6. ZAKLJUČEK

Ko otrok spoznava svet okoli sebe, se uči z opazovanjem, s posnemanjem, z lastno aktivnostjo, povezuje se medvrstniško in medgeneracijsko. Opazovanje vrta v vseh letnih časih, daje otrokom možnost za pridobitev novih znanj, za razmišljanje, postavitev različnih vprašanj – prejetje odgovorov nanje, vpliva tudi na razvoj občutljivosti za botaniko.

Narava pritegne otroke k opazovanju, raziskovanju, spoznavanju in spontanemu učenju. Zelišča omogočajo spoznavanje narave večplastno. Otroci so fascinirani nad potekom razvoja rastlin od semena do rastline, cvetov in plodov. Prva otrokova doživetja v naravi – kot temeljna za njihov nadaljnji odnos do narave, pomembno vplivajo na privzgojitev spoštljivega odnosa do rastlin.

Zdrav način prehranjevanja je danes izjemnega pomena. Vrtec Jadvige Golež Maribor omogoča otrokom ureditev skupnega zeliščnega vrta, česar mnogi nimajo doma. Poznavanje

pomembnosti lokalno pridelane, zdrave hrane in znanja potrebnega, da vzgojimo rastlino od semena do plodov, dajejo otrokom možnost, da lahko ovrednotijo celoten potek procesa in dejavnosti, ki so potrebne za to. Odrasli z lastnim zgledom pomembno vplivamo na privzgojitev pravilnega odnosa do narave. Vrtnarjenje krepi timsko, medgeneracijsko povezovanje, otroke pa uči spontanega in spoštljivega odnosa do rastlin.

Otroci so se ob skrbi za zelišča počutili zadovoljne, ponosne, izražali so čudenje, navdušenje in naklonjenost do zelišč. Kadar so bile vidne spremembe na rastlini v obliki podaljšanega stebela, novih listov in cvetov so spremembe sami opazili in se jih iskreno razveselili, kar so pogostokrat izrazili tudi z likovnimi upodobitvami zelišč in besedno, z navdušenjem.

7. LITERATURA

Bahovec, E. D. in Cvetko, I. (1999). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. Ministrstvo za šolstvo in šport. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Cornell, J. (2019). Doživljanje narave. Ljubljana. Celjska Mohorjeva družba: Društvo Mohorjeva družba.

Doživljanje dežja

Maja Visenjak

Vrtec Tezno Maribor, enota Lupinica

maja.visenjak87@gmail.com

Odrasli smo tisti, od katerih otroci prevzamejo odnos do narave in raziskovanja. Pozitiven, naklonjen in odgovoren odnos do narave začnemo razvijati v zgodnjem otroštvu. Vloga odraslih je otrokom nuditi priložnost, da spoznavajo naravo z lastno dejavnostjo in jo občutijo z vsemi čutili. Pomembno je, da otrokom omogočimo veliko gibanja in igre na prostem v vseh vremenskih razmerah, kajti tako z neposrednimi izkušnjami vzpostavijo stik in spoznajo naravo ter vremenske pojave.

V skupini otrok prvega starostnega obdobja v starosti od 1 do 2 let in 4 mesecev so otroci opazili spremembe v naravi, ki jih pogojujejo vremenski pojavi in letni časi. Izhodišča za raziskovanje so bila otrokovo opazovanje luž na igrišču, spontana igra z deževnico, ki so jo našli v otroškem vedru, in čutenje padanja dežja. Otrokom smo omogočili aktivno učenje in spodbudno učno okolje. Zagotovili smo jim dovolj časa in priložnosti, da so se posredno in neposredno s pomočjo vseh čutil imeli možnost seznaniti z vremenskimi pojavi, predvsem z dežjem. Vključili smo vsa področja dejavnosti Kurikuluma, ki so se med seboj smiselno povezovala.

Ključne besede: vremenski pojavi, dež, luža, prvo starostno obdobje

Abstract

Adults impact children's attitude towards nature and exploration. Positive, keen and responsible attitude begins to evolve in the early childhood. Our role is to offer the children an opportunity to explore nature with their own independent activities and to sense it with all of their senses. It is important to enable them plenty of movement and outdoor games in every weather condition in order for them to establish the connection with nature and weather phenomena and explore them.

Children in the first age group from age 1 to 2 years and 4 months noticed changes in nature that were caused by weather phenomena and different seasons. The basis for the research were children's observation of puddles on the playground, spontaneous game with the rainwater they found in the bucket and sentience of the rainfall. Children were provided with an active learning and stimulative learning environment. They were provided with enough time and opportunities to directly and indirectly explore weather phenomena, mostly rain, with all of their senses. All the Curriculum activity fields that had been included mutually and logically linked up.

Key words: meteorological phenomena, rain, puddle, first age group

1. UVOD

Otroci morajo spremembe in dogajanje v naravi izkusiti in doživeti, zato je tudi ta njihova osebna izkušnja pomembna (Marjanovič Umek, 2011).

Odrasla oseba opazuje, organizira učno okolje in spodbuja otrokova dejanja ter razmišljanja. Skrbno načrtuje izkušnje, ki jih gradijo otrokova dejanja. Pomembno je, da vzgojitelj otroke spodbuja in jih vodi. Strokovnjak Simon Bailey o uvajanju začetnega naravoslovja pravi, da bo za najmlajše uspešno, če vzbuja veselje in zanimanje tako v vzgojitelju kot tudi v otrocih. Pomembno je prisluhniti otrokom in začeti pri tem, kar otrok že zna (Hvala, 2012).

Ob bivanju na prostem smo opazili, da so otroci zaznali spremembe v okolju, ki so nastale zaradi padanja dežja (luže, deževnica v vedru, moker tobogan ...). Pri načrtovanju vzgojno-izobraževalnega dela smo izhajali iz pobud in zanimanja otrok za zaznavanje vremenskih pojavov, predvsem dežja. Otroci so – primerno njihovi razvojni stopnji – preko neposrednih izkušenj, igre, raziskovanja, čutil in prepletanja vseh področjih Kurikuluma spoznali osnovne značilnosti vremenskega pojava dežja.

2. METODE

Uporabili smo metode opazovanja, čutnega zaznavanja, pogovora, poslušanja, lastne dejavnosti, raziskovanja in igre.

Cilji:

- Otrok doživlja, odkriva in spozna živo ter neživo naravo.
- Otrok preko čutil spozna njegovo okolje, predmete in pojave.
- Otrok opazuje vremenske pojave.

3. REZULTATI

Pri igri na prostem nas je večkrat presenetil dež, zaradi neprimerne obutve in oblačil pa smo bivanje na prostem preživeli na terasi. Otroci so opazovali in tipali dežne kaplje na ograji ter nastavljali glave dežju, da so neposredno začutili njegovo padanje. Otroci so pokazali zanimanje za bivanje na prostem v dežju. Starše smo še isti dan obvestili, naj otrokom v vrtec prinesejo dežne škornje. Naslednji dan smo obuli dežne škornje, oblekli dežna oblačila in se v deževnem vremenu odpravili na sprehod po igrišču vrtca.

Sprehod v dežju

Za otroke je bilo to posebno doživetje. Brž, ko smo oblekli dežne plašče, so s kriki izrazili veselje in začeli opazovati drug drugega. Na igrišču so prepoznali velike in majhne luže. Na parkirišču so zaznali veliko lužo, do katere smo se nato skupaj odpravili. Sprva so nekaj časa pred njo le stali in jo opazovali, nato pa so počasi eden za drugim vstopili vanjo, namreč bila je tako velika, da je v njej lahko stalo vseh prisotnih 13 otrok. Čez čas so samoiniciativno pričeli skakati in vriskati od veselja. Na poti nazaj do igrišča so otroci opazili vse luže in vanje sonožno skakali.

Opazovanje in skakanje po luži

Dejavnosti smo načrtovali glede na pobude in zanimanje otrok ter jih sproti beležili na plakat. Osredotočili smo se na to, kar smo videli, občutili, raziskali in odkrili. Na plakat smo med drugim zapisali otroška razmišljanja, odgovore, opažanja, izjave in zaznavanja sprememb v okolju. Plakat smo opremili še s fotografijami otrok in drugim slikovnim materialom.

Plakat - prikaz vzgojno izobraževalnih dejavnosti

Otrokom smo omogočili neposredni stik z dežjem in prisluhnili njihovim potrebam ter željam po spontani igri v dežju. Otroci so s pomočjo čutil (voha, okusa, tipa in sluha) zaznali spremembe v svojem okolju. Poslušali smo padanje dežja in dežne kaplje občutili na dlaneh, oblačilih, v ustih in drugih predmetih iz okolja. Dež so opisali kot moker in mrzel ter dodali, da moramo imeti oblečena dežna oblačila in obute dežne škornje. Otroke smo na igrišču spodbudili, naj raziščejo, kje je moko oziroma naj opazijo, kje je padal dež. Dežne kaplje so zaznali na ograji, igralu in toboganu. Občutili so mokre in mrzle gugalnice, mizo ter klopi. Vodo so opazili v vedru in na gumah, poimenovali pa so jo luža. Seznanili smo jih s pojmom deževnica, nato pa smo skupaj raziskali, kaj lahko z njo počnemo. Otroci so povedali, da je deževnica umazana in ni pitna. Prišli smo do ugotovitve, da z njo lahko zalivamo rastline.

Zalivanje rastlin z deževnico

Otroci so vremenske pojave opazovali vsak dan v pričakovanju dežja in pozitivnega doživljanja. Izdelali smo vremensko uro, s katero vsakodnevno označujemo vreme. S pomočjo didaktičnih iger, pesmic in prstnih iger so se otroci seznanili tudi z drugimi vremenskimi pojavi.

Spoznavanje vremenskih pojavov s pomočjo didaktičnih sredstev

V načrtovane dejavnosti smo vključili tudi druga področja Kurikuluma. Otrokom smo predstavili prstno igro *Drobne kapljice dežja – bibarija* (M. Voglar). Prepevali smo pesmi o dežju, kot so *Dežek* (J. Bitenc), *Tri luže* (M. Voglar) in *Miha in žabica* (ljudska). Na zgoščenki smo poslušali zvočne posnetke dežja in slišano gibalno izrazili. S pomočjo improviziranih instrumentov smo iskali in preizkušali zvoke, podobne dežju. Likovno smo ustvarjali z enostavnimi pečatniki - odtiskovanje na temo dež in luže.

Manipuliranje z improviziranimi inštrumenti

Likovno ustvarjanje: odtiskovanje

4. ZAKLJUČEK

Načrtovane dejavnosti smo prilagodili razvojni stopnji otrok, ob tem pa upoštevali pobude in zanimanje otrok za spoznavanje naravnega okolja. Zastavljeni cilji so bili uresničeni, saj so otroci pozorni in zaznavajo spremembe v svojem okolju. Vremenske pojave povezujejo z dejavnostjo: npr. ko dežuje, smo v igralnici ali oblečemo dežna oblačila in se igramo na dežju. Otrokom smo omogočili, da so preko čutil in lastne dejavnosti na zabaven ter prijeten način pridobili pozitivne izkušnje z vremenskim pojavom dežjem.

5. LITERATURA

Hvala, B. (2012). Naravoslovje za najmlajše – aktivno učenje. V M. Duh (ur.), *Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe*. (str. 56-65). Maribor: Pedagoška fakulteta.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Marjanovič Umek, L. (2001). *Otrok v vrtcu: Priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Založba Obzorja.

Kje se skriva deževnik

Majda Klajnšek

Vrtec »Otona Župančiča« Slovenska Bistrica, enota Krtek Makole

majda.klajnsek@guest.arnes.si

Na igrišču našega vrtca stojita dve visoki gredi, ki nam nudita, da si pridelamo pridelke, za občasno popestritev naših malic. Ker v vrtcu poskušamo že najmlajšim približati samooskrbo in vrtnarjenje, nas je ob saditvi sadik pozdravil prebivalec naše visoke grede. Deževnik. Otroci so ga z zanimanjem opazovali in ga tudi prijeli. Odnegli smo ga v igralnico, kjer smo mu pripravili domovanje in mu izbrali ime. Začelo se je raziskovanje. Tema je bila za otroke zelo zanimiva in so ob dejavnostih uživali. Spoznali smo življenjski krog deževnika in njegove pogoje za življenje. Ob spoznanju, da deževnik rahlja zemljo, smo ugotovili, da je zelo dober stanovalec vrta.

Ključne besede: vrtnarjenje, deževnik, zemlja, dež

Abstract

There are two raised beds on the playground of our kindergarten, which offer us to grow our own crops and occasionally spice up our snacks. As we try to bring food self-sufficiency and gardening closer to the youngest in the kindergarten, we were greeted by a garden inhabitant of our raised beds at the time of planting the seedlings. The earthworm. The children watched it with interest and also touched it. We took it to the children's play area, where we prepared its home and chose its name. The exploration began. The topic was very interesting for the children and they enjoyed the activities. We learned about the life cycle of an earthworm and its living conditions. Having realised that the earthworm aerates the soil, we concluded that an earthworm is a very good garden inhabitant.

Key words: gardening, earthworm, earth, rain

1. UVOD

Naš vrtec ima veliko igrišče, ki nam nudi veliko gibanja in raziskovanja. Na igrišču smo postavili dve visoki gredi za samooskrbo, kjer otrokom približamo vrtnarjenje in okušanje pridelkov. Za dobro vrtnarjenje, pa je pomembna tudi rodovitna zemlja. Pri tem nam je v veliko pomoč naš stanovalec grede, ki smo ga opazili pri saditvi sadik. Deževniki so znani kot najboljši prijatelji vrtnarjev, saj zelo izboljšajo sestavo zemlje. Pri iskanju hrane skozi prst kopljejo vodoravne rove, za zaščito pred vročino in izsušitvijo pa delajo tudi navpične. Skozi rahlo zemljo se premikajo tako, da jim nabrekne sprednji konec in nato zemljo potisnejo v stran, skozi tršo zemljo pa se pregrizejo. Deževnik je dobil ime Bibi in skupaj z otroki smo v igralnici izdelali njegovo domovanje in ves čas skrbeli za vlažnost zemlje. S pomočjo knjig in računalnika smo poskušali čim več izvedeti o deževniku in njegovem življenju. Tudi sami smo se spremenili v deževnika in se plazili skozi tunel in mrežo. Deževnik je v naši igralnici dobil posebno mesto,

kjer smo ga vsakodnevno opazovali. Ob koncu projekta smo ga ponovno odnesli na visoko gredo.

2. METODE

- igre,
- lastne aktivnosti,
- pogovora,
- razgovora,
- raziskovanja,
- opazovanja,
- demonstracije,
- eksperimentiranja,
- branja,
- sodelovanja.

Naše raziskovanje je potekalo vsakodnevno in glede na vreme. V igralnici smo si z različnimi materiali približali raziskovanje. Zunaj pa smo uporabili lopate, grabljice in lupe pri iskanju deževnika in pripravi njegovega domovanja. Vse smo beležili na raziskovalno tablo in dokumentirali s fotografijami dejavnosti in izdelkov.

3. RAZPRAVA

Na začetku raziskovanja so se otroci deževniku umikali in se ga niso želeli dotakniti. Našemu deževniku smo pripravili domovanje v kozarcu v katerega smo nasuli najprej zemljo, listje, travo in še na vrhu zemljo. Kozarec smo oblepili s črnim listom in na zamašek naredili luknje. V igralnici smo se igrali z umetnimi deževniki, da so otroci dobili občutek nežnosti ob dotiku. Ob večdnevni igri so potem že vsi dovolili deževnika na svoji roki.

Slika 1.: Sadimo sadike

Slika 2.: Življenjski krog deževnika

Ker je nam je bilo aprilsko vreme naklonjeno in nam je nudilo nevihte in sonce, smo imeli možnost, da zunaj opazujemo deževnike, ki pridejo po dežju na prosto. Otroci so z velikim zanimanjem hodili in iskali, kje lezejo. Seveda pa so jih tudi brez zadržkov prijeli v roko. Ob močnem dežju pa smo v igralnici pripravili dejavnosti za gibanje otrok skozi tunel. Obeležili smo tudi svetovni dan Zemlje. Ta dan smo imeli igro z različnimi tipi zemlje. Slikali smo z zemljo in izrezali deževnika, ki smo ga nalepili na sliko.

Slika 3.: Po dežju smo našli deževnika

Slika 4.: Postali smo deževniki

Tema nam je nudila tudi raziskovanje in spoznavanje različnih snovi. V naravoslovnem kotičku smo se igrali z različnimi tipi zemlje. Drug dan pa smo zemljo ponazorili s čokoladnim pudingom in sladkimi deževniki. Ob ponujeni dejavnosti so bili otroci začudeni, presenečeni. Zato sva igro pričeli vzgojiteljici in so se potem pridružili še otroci.

Slika 5.: Igra s škrobom

4. ZAKLJUČEK

Deževnik z njegovim načinom prehranjevanja rahlja zemljo in jo predela v rodovitno, na kateri imajo rastline dobre pogoje za rast. Z raziskovanjem in spoznavanjem deževnika, smo otrokom približali pomen le tega za vrtnarjenje in deževnika, kot prijetno in neškodljivo žival, ki jo lahko primemo in odnesemo na vrt. Ob koncu projekta so tako vsi otroci v roko prijeli deževnika in opazovali njegovo gibanje na roki.

Fotografije: Majda Klajnšek in Tjaša Šoba

5. LITERATURA

Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.

KURIKULUM ZA VRTCE (1999), Ljubljana: Ministerstvo za šolstvo in šport.

Köthe, R. (2014). Živali in rastline: največje posebnosti iz sveta narave. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Naravoslovje in tehnologija: enciklopedija za vedoželjne (2004). Ljubljana: Prešernova družba.

Kuclar, Š. (2002). Deževnikarji: kako postati deževnikar. Ljubljana: DZS

Grimov, V. (2016). Kako živi deževnik Jan. Ljubljana: Alba

Ločeno zbiranje odpadkov

Marjeta Prunk Sluga
Vrtec Sežana, enota Materija
marjetaprunk@gmail.com

V naši skupini smo se v okviru programa Ekošola med drugim pogovarjali tudi o odpadkih. Prispevek predstavi dejavnosti, ki so potekale v skupini v povezavi z ločevanjem odpadkov. Dejavnosti so otroke ozaveščale in jim omogočale aktivno udeležbo ter jih hkrati seznanjale s pomenom skrbi za čistejše okolje in naravo.

Ključne besede: odpadki, otroci, vrtec, ločevanje.

Abstract

In our group, we also talked about Waste as part of the Ecoschool program. The paper presents the activities that took place in the group in connection with waste separation. The activities raised children's awareness and enabled them to actively participate, and at the same time acquainted them with the importance of caring for a cleaner environment and nature.

Key words: waste, children, kindergarten, separation.

1. UVOD

Nekoč so bile stvari preprostejše. Odpadke smo odvrgli v smetnjak, ga zaprli in nanje pozabili. Sedaj poleg običajnih sivih zabojnikov obstaja več raznobarnih smetnjakov in sistemov, namenjenih ločevanju odpadkov po izvoru.

Če je skrb za pravilno ločevanje odpadkov privzgojena otroku, je pot do rutinskega ločevanja odpadkov v odrasli dobi toliko lažja. Občutek odgovornosti do okolja lahko otrok občuti že v vrtcu in ga z osnovnimi pojmi ekologije nadgradi v šoli. Upamo, da bo delo z mladimi dolgoročno prineslo rezultat, pokazan ne le v doslednejšem ločevanju odpadkov, temveč tudi v racionalnejši uporabi predmetov široke potrošnje, tako da bo iz njih nastalo čim manj odpadkov.

Po naravi so najmlajši učenci zelo radovedni, raziskovalna žilica postaja vse bolj izrazita. To je potrebno zaznati in izkoristiti. Omogočiti jim moramo različne aktivnosti, ki jih bodo »močno« doživeli. Z njimi bomo vplivali na trajno spremembo vedenja in razmišljanja o ločevanju odpadkov. To bo postalo del njihovega načina življenja, ne le v šoli, ampak tudi doma.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabljali različne metode, ki so se med seboj prepletale in hkrati tudi dopolnjevale. Metode smo prilagajali dejavnostim, kompetencam in starosti otrok. Večji poudarek pa je bil na pogovoru, poslušanju, opazovanju, raziskovanju in spoznavanju skozi lastno aktivnost otrok.

3. RAZPRAVA

Ker živimo v času, ko naj bi vsak posameznik ločeno zbiral odpadke, sva se s pomočnico odločili, da že najmlajše otroke seznaniva s tem. Z otroki smo se najprej ob aplikatih pogovorili o tem, kam mečemo odpadke, o različnih smetnjakih – njihovih barvah in namenu, kaj ločujemo in kdo odpadke odpelje. Skupaj smo si v igralnici uredili ekološki kotiček, ki vsebuje smetnjake za papir, plastiko in biološke odpadke. Za začetek smo skupaj z otroki razvrstili odpadke, ki sva jim ponudili, kasneje pa so odpadke ločevali sami. Ko so bili smetnjaki polni, smo odpadke odnesli na ekološki otok. Ločevanje odpadkov nas spremlja skozi celo leto in želiva, da bi otroci čim bolj osvojili to veščino, saj jih bo spremljala skozi njihovo življenje.

Izdelava smetnjakov za ekološki otok.

Razvrščanje odpadkov

4. ZAKLJUČEK

Odpadki so in bodo del našega življenja, našega vsakdana. Zato je pomembno, da že mlajše otroke vzpodbujamo k ločevanju odpadkov, da jih seznanimo s tem, kaj se zgodi, če odpadke odlagamo v naravo. Otroci so tako s pomočjo izvedenih dejavnosti spoznavali odpadke, kako le-te ločujemo, in se seznanjali s pomenom ekološkega otoka. Pri izvajanju vseh dejavnosti smo si medsebojno pomagali in bili sproščeni – aktivni so bili vsi otroci. Vse dejavnosti smo izvajali sproščeno, ob igri, nove stvari pa doživeli izkustveno, kar je za otroke pomembno. Otroci sedaj vedo, kakšne vrste odpadkov poznamo, kako jih ločujemo in kako poskrbimo, da bo naša okolica čista in urejena.

5. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce (1999), Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport

Najmlajši v vrtcu pri prvem delu na zemlji

Marta Rogelj Lipoglavšek
Vrtec Mavrica Trebnje
marta.lipoglavsek@vrtec-trebnje.si

Naše raziskovalno delo na zemlji je bilo v oddelku svojevrstna izkušnja tudi za vse tiste najmlajše, še nehodeče otroke. V oddelku smo tako pripeljali dve samokolnici zemlje, veliko vrtnega orodja in pripomočkov ter v zaključnem delu tudi različna semena za nadaljnje opazovanje rasti. Najprej smo zaščitili tla in določene elemente, nato pa otrokom ponudili veliko tega naravnega nestrukturiranega materiala in vrtnih pripomočkov. Otroci so preko igre z zemljo izkusili pestre čutne zaznave, se urili v uporabi vrtnega orodja in spretnosti kot so: sejanje, zalivanje, presipavanje, kopanje, nalaganje, opazovanje, tipanje, vonjanje. Po zaključenem raziskovalnem delu smo se lahko prepričali, da najmlajše enoletnike ne smemo prikrajšati za poučno igro na zemlji, čeprav še ne morejo prehoditi terena do naravnega vrta. Otroci so med procesom izražali izredno zanimanje, koncentracijo in zadovoljstvo – slednje na koncu tudi tisti otroci, ki so se ob začetku dejavnosti z zemljo bali. Tovrstno naravoslovje je bila drugačna in uspešna izkušnja tako za malčke kot tudi odrasle.

Ključne besede: predšolski otrok, zemlja, vrtno orodje, semena

Abstract

Research work on soil in our classroom was a unique experience for all those the youngest, who were not walking yet. We brought two wheelbarrows of soil, a lot of garden tools and accessories into the classroom. What is more in the final part we had also various seeds for further observation of growth. Firstly, we protected the floor and certain furniture elements. After that we offered the children a lot of natural unstructured material and garden accessories. While playing with soil, children experienced various sensory perceptions. They also trained themselves in the use of garden tools and skills such as: sowing, watering, pouring, digging, loading, observing, feeling, smelling. After completing our research work we have learned that we have to make sure that the youngest children should not be deprived of an educational game in the soil, even though they cannot yet cross the terrain to the garden. Children expressed great interest, concentration and satisfaction during the process. Even the children, who were afraid of the soil on the beginning. This kind of experience was different and successful for both children and adults.

Key words: preschool child, soil, garden tools, seeds

1 UVOD

Naravni nestrukturirani materiali kot tudi je zemlja, nudijo otroku raznovrstne izkušnje, izvajajo uporabo in nadgradnjo senzornih čutov, ustvarjalno igro in prve delovne navade oziroma izkustveno doživljanje procesa, kako zagotoviti rastlini dobre pogoje za rast. Dandanes namreč preveč virtualnih razlag lahko otroke zavaja, v kolikor nimajo izkustev in

spretnosti, ki se razvijajo ob delu na vrtu. Od tu naprej si otrok ustvarja pravo podobo, kakšna je pot od semena ali sadike do uspešnega pridelka. Na poti skozi proces spozna še ostale dejavnike, ki zavirajo ali spodbujajo uspešno rast. Zadovoljstvo je ob koncu toliko večje, če v uspeh vloži sebe kot pa, če plod ali proizvod vzame s trgovske police.

2 METODE

V procesu izvajanja aktivnosti smo se posluževali različnih metod in oblik dela. Otroke smo povabili in motivirali z različnimi metodami: metode lastne aktivnosti, igre, opazovanja, aktivnega učenja, demonstracije, praktičnega dela in čutnega zaznavanja.

3 REZULTATI

Otrokom smo najprej ponudili vrsto različnih vrtnih pripomočkov in orodij za prosto igro. Igrali so se z vožnjo samokolnic, s prenašanjem vedrov, z natikanjem vrtnih rokavic, z lopatkami in grabljicami. Nato smo jih povabili k knjižnemu in slikovnemu materialu o vrtnih aktivnostih. Otroci so izrazili zanimanje in sodelovali pri opisovanju in kazanju posameznih fotografij. Potem smo iz omenjenega slikovnega materiala skupaj naredili plakat, ki je obešen na otrokovem vidnem polju v igralnici. V naslednjih dneh smo zaščitili preostali del igralnice s folijo in nanjo namestili raziskovalno mizo s prekati. V prekate smo nasuli zemljo, okrog pa na razpolago ponudile vrtna orodja in pripomočke (lopatke, grabljice, male motike, samokolnice, vrtno rokavice, cvetlične lončke). Otroci so se najprej približali in tipali samo zemljo. Malce s previdnostjo so jo prijemali, nato pa že pogumno začeli mešati, jo prelagati, kopati. Pri igri so se posluževali tudi vrtnih pripomočkov. Največ so sočasno uporabljali 1 orodje in zemljo, proti koncu je nekaterim že uspelo, da so v eni roki držali lonček, z drugo roko pa s pomočjo lopatke nalagali zemljo. Ena izmed deklic je z grabljicami delala proge po razsuti zemlji na tleh. Vrtni prekati z zemljo so omogočali, da je več otrok hkrati prišlo v neposreden stik in igro z zemljo. V nadaljevanju pa smo otrokom na zaščitene mize dali vrtno lončke, lopatke, zemljo in pšenico. Najprej smo z usmerjeno dejavnostjo začeli strokovni delavki in z zgledom pokazali, kako poteka sejanje pšenice ali semen. Vrtni lonček s prekrito in zalito pšenico sva odložili in povabile k aktivnosti tudi ostale otroke in sicer v manjših skupinah. Otroci so tako z velikim zanimanjem in veseljem uspešno polnili vrtno lončke z zemljo, nato s prsti prijemali in prelagali pšenična semena na zemljo – čeprav še malo neenakomerno, ampak uspešno v lonček. Medtem so se opazovali tudi med seboj. Napolnjene lončke smo označili z imeni otrok in z vrtnimi kartami, kaj se v lončku nahaja. Ob koncu dejavnosti so otroci po svojih sposobnostih pšenico še zalili. V nadaljevanju smo obiskali tudi vrtni center; likovno dokumentirali rast pšenice in si na koncu skupaj ogledali naravoslovno-raziskovalni video.

Pri igri seznanjanja z vrtnimi pripomočki so se otroci najprej prosto igrali z rekviziti, kjer so jih pobirali, prenašali, ropotali, ena deklica jih je celo okušala, nekateri otroci so z njimi še mešali, jih natikali ali nadevali na glavo. Z izdelovanjem in komentiranjem vrtnega plakata ter ogledom vrtnih slikanic, smo otrokom poskušali približati pravo namembnost. Začeli so s prenašanjem vedrov, notri mešali z lopatko, nalagali v samokolnico in jo prevažali. Videli smo, da je njihova

koncentracija dolgotrajna – verjetno tudi zaradi pestrosti in tako menjavanja rekvizitov. Z izposojanjem ni bilo večjih težav, le včasih je bila potrebna spodbuda. Eden izmed dečkov si je z vedrom naredil gibalni izziv na nogah in ga dlje časa poskušal prestopati. Ob koncu te dejavnosti smo vsi skupaj uspeli rekvizite še pravilno razvrstiti in jih tako tudi pospraviti za v bodoče.

4 ZAKLJUČEK

Prve izkušnje so ključnega pomena za razumevanje naravoslovja, saj morajo otroci najprej začutiti, izkusiti, doživeti in v pojavih sodelovati. Pri raziskovalni dejavnosti – igri z zemljo, smo ugotovili, da smo prišli do napredka in se nismo bali umazanih rok ter zemlje kot snovi. Otroci so jo predvsem tipali in prijemali, oziroma jo niso dajali v usta in je niso vonjali. Presenečeni so bili, ko so našli izkopenine – kar jih je motiviralo k nadaljnemu kopanju, grabljenju... Čeprav so na začetku k prosti zemlji pristopili malce previdno, so nato vse do malice z največjim zanimanjem uživali v igri z zemljo, kopanjem, nalaganjem, metanjem, presipavanjem med prsti, grabljenjem,... Med to dejavnostjo smo opazili, da so se nekateri otroci med sabo tudi opazovali, manj pa je bilo posnemanja. Med sejanjem pšeničnih in solatnih semen smo ugotovili, da se solatna semena veliko težje prime in seje, ker so bolj drobna. Zato so imeli rajši sejanje in igranje s pšeničnimi semeni. Polnjenje vrtnih lončkov z zemljo jim je šlo dobro od rok, malce več spretnosti bodo še potrebovali za enakomerno razporeditev semen in prekrivanje z zemljo. Pri zalivanju z vodo so bili zelo previdni, nekateri še malce nespretni – kar bomo lahko nadgradili v toplih poletnih mesecih.

5 LITERATURA

- Cox, M. (2009): Moj naravni vrt. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Einon, D. (1999). Vodnik za zgodnje učenje. Radovljica: Didakta.
- Forne, C. (1998). Na polju in na vrtu. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Zeliščno – zelenjavni vrt

Mateja Škrobar

Vrtec Murska Sobota, Enota Miške

tejab25@gmail.com

Doživljanje narave z raziskovanjem in opazovanjem je za vsakega predšolskega otroka dragocena izkušnja. V oddelku 5–6 let smo v različnih letnih časih spoznavali vrt in dogajanje na njem. Preko različnih dejavnosti ter z različnimi pristopi in tehnikami smo raziskovali zemljo, semena in urejali visoki gredi na vrtčevskem dvorišču. Otroci so spoznali potek vrtnarjenja od samega začetka urejanja visoke grede do končnega pridelka.

Ključne besede: vrt, zemlja, semena, sadika, vrtnarjenje, aktivno učenje.

Abstract

Experiencing nature through exploration and observation is a valuable experience for any preschool child. In the 5–6-year section, we got to know the garden and what was happening in it at different times of the year. Through various activities and with different approaches and techniques, we were exploring the soil, seeds and arranging the elevated garden beds in the kindergarten yard. The children learned about the process of gardening from the very beginning from arranging the elevated garden beds to the final harvest.

Key words: garden, soil, seeds, plant, gardening, active learning

1. UVOD

Preko pogovora in raziskovanja smo z otroki prišli do spoznanja, da ima hrana velik vpliv na naše zdravje. Da bi okusili razliko med kupljeno zelenjavo in zelenjavo iz naših vrtov, smo se odločili, da bomo z otroki obdelovali visoki gredi na vrtčevskem igrišču. Otroci so spoznavali rastline, zelišča na vrtu, ki so jih sami posejali, posadili, spoznavali, kaj potrebujejo za rast in razvoj, kako jih lahko uporabimo v prehrani. Spoznavali so, koliko časa in dela je potrebno od setve semena do pobiranja plodov, iz katerih pripravimo hrano. Otroci tako tudi pridobijo stik z naravo in spoznajo, kako je človek vse življenje povezan z njo.

Otrokom smo privzgojili vrednote, spoštovanje zemlje, skrb in odgovornost za rastline in zelišča ter posledično spoštljiv in odgovoren odnos do narave. Glede na trenutne razmere - epidemijo, smo se odločili, da bomo sadili in sejali zelišča in rastline, ki bodo uspevale, tudi ob morebitnem zaprtju vrtca. Poudarek je bil na opazovanju, raziskovanju, poslušanju, primerjanju, sklepanju, pogovoru, lastni aktivnosti in demonstraciji.

2. Metode

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili naslednje metode: pogovor, pripovedovanje, opazovanje, igra, razlaga, sklepanje, raziskovanje, poimenovanje, doživljanje, demonstracija, slikanje, risanje, čutno dožemanje, aktivno učenje.

3. RAZPRAVA

V Vrtec Murska Sobota, enota Miške, imamo že dalj časa visoke grede za urejanje vrta. Vrt vsako leto obdelujejo starejše skupine, mlajši otroci pa pomagajo z zalivanjem. V naši skupini smo se odločili, da bomo urejali dve visoki gredi. Naš vrt smo razdelili na zelenjavni in zeliščni.

V jesenskem času so otroci sodelovali pri pripravi gredic, sajenju semen, saditvi zelišč, zalivanju in odstranjevanju plevela. V prvo korito smo posejali motovilec in z zanimanjem opazovali spremembe, zaradi mraza smo ga pokrili z vrtno folijo. V drugi gredi smo posadili zelišča (meta, melisa, ananasov žajbelj). Na sprehodih smo opazovali vrtove, jih prešteli. Otroci so prepoznavali, kaj raste na vrtovih, spoznavali, da obstaja veliko različnih vrto, kjer raste različna zelenjava. Ob koncu meseca oktobra se je vrtec zaprl zaradi epidemije Covid-19.

Ko smo se konec januarja 2021 vrnili v vrtec, smo šli najprej pogledat naš vrt. Na presenečenje otrok je motovilec lepo rasel pod folijo, otroci so ugotavljali, kaj se je zgodilo, da je uspeval, skupaj smo ugotovili, da motovilec lahko prezimi. Ko je dovolj zrasel, smo ga pobrali in uporabili v solati. Nekaj sadik smo pustili in opazovali, kaj se bo z njimi zgodilo.

V zimskem času sem otrokom prinesla posušeno sivko in meto, katero so najprej prepoznavali po vonju, nato po videzu. Nekaj otrok je prepoznalo sivko, mete pa ne. Sivko in meto smo nato mečkali z rokami in drobili. Naredili smo kopalno sol za mamice. Razvrščali so semena graha, spoznavali, da obstaja več vrst, jih primerjali po velikosti, tipali in se z njimi igrali.

V spomladanskem času smo v korita posejali papriko in paradižnik. Zaradi hladnega vremena smo imeli korita na okenskih policah. Otroci so rastline zalivali in opazovali spremembe na njih. Ko so rastline dovolj zrastle, smo jih presadili v lončke in naprej skrbeli za njih. Ker nam je zraslo veliko sadik, si je vsak otrok izbral sadiko paprike ali paradižnika, ki ga je nato odnesel

domov in doma naprej skrbel zanjo. Z otroki smo v mesecu aprilu ponovno uredili naši gredi. Pogledali smo, kaj se je zgodilo z motovilcem, posejali smo korenček, redkvico, posadili solato. Posadili smo tudi zelišča: origano, ananasovo meto, meliso, coca cola, meto. Otroci so zelišča vohali, tipali, opazovali so njihovo rast, se o njih pogovarjali, spoznavali, zakaj so se sadike nekaterih zelišč posušile. Sadike paprike in paradižnika smo posadili na našo gredico in z zanimanjem opazovali, kako rastejo. Zaradi lažjega prepoznavanja zelenjave in zelišč so otroci izdelali tablice z imeni in slikami zelišč in zelenjave, ki smo jih posejali in posadili, kar je pripomoglo k bolj urejenemu videzu našega vrtička in lažjemu prepoznavanju rastlin. Ob tem so se otroci učili pravilnega poimenovanja zelenjave in zelišč, ki so rasle v naših gredicah. Otroci so z zanimanje opazovali živali v in ob gredah in jih s pomočjo povečevalnega stekla opazovali. Tako smo поблиžje spoznali črve, mravlje, metulje, deževnike, čebele, uši, pikapolonice in druge žuželke, ki so se ustavile na naši gredici.

Uspelo nam je medpredmetno povezovanje naravoslovja z drugimi področji kurikuluma preko različnih načrtovanih aktivnostih.

Otroci so pri vrtnarjenju uporabili vsa svoja čutila. Dotikali so se zemlje, semen, sadik. Rastline so vonjali, tipali, narisali. Otroke je vrtnarjenje pritegnilo, da so o tem pripovedovali doma. Spoznavali so, da imamo za delo na vrtu rokavice, če se želimo zaščititi pred ostrimi vbodi. Spoznavali so vrtna orodja, ki jih uporabljamo za delo na vrtu (grablje, vile, lopato, klin, zalivalko) in se naučili rokovanja z njim.

Otroci so ob gredicah preživeli aktiven čas v naravi, prisluhnili so zvokom narave, ki nas obdaja, jih prepoznavali. Vonjali so zelišča, sadike, pridelke, se o njih pogovarjali. Z zanimanjem so spremljali rast rastlin in zelišč, jih redno zalivali z vodo, predvsem pa so veliko spraševali.

4. ZAKLJUČEK

Pri urejanju vrta so otroci aktivno sodelovali skozi vse leto. Seznanili so se z zelenjavo in zelišči ter njihovimi imeni, spoznavali so celoten proces vzgoje rastlin od semena do pridelka. Odkrili so in spoznali, da je življenje živih bitij odvisno od drugih bitij, navajali so se na odgovoren odnos do žive narave ter na samostojno opazovanje in si pridobili delovne navade.

5. LITERATURA

Bahovec, D. E., Čas, M., Domicelj, M., Saje-Hribar, N., Japelj Pavešič, B., Jontez, B., Kastelic, L., Marjanovič Umek, L., Potar-Matijašič, N., Vonta, T., Vrščaj, D. (1999). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih. Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport. Zavod RS za šolstvo.

Katalinič, D. (1992). Od semena do rastline. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Katalinič, D. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.

Povezava med naravoslovnimi in matematičnimi vsebinami v skupini otrok od 2-3 leta

Mateja Teja Bučinel
Scuola dell'infanzia La Coccinella Piran Pirano

teja.bucinel@lacoccinella.si

Zgodnje naravoslovje pri delu z vrtčevskimi otroki lahko zajema veliko načinov in metod, s katerimi si utiramo pot do doseganja ciljev, ki smo si jih pri pedagoškem delu zadali. V pričujočem prispevku se bomo osredotočili poglavitno na opazovanje kot na naravoslovni postopek in ne na bežno zapažanje stvarnosti okoli sebe na katere se kasneje ne vrnemo z namenom selektivnega in sistematičnega opazovanja. Z opazovalno-raziskovalno dejavnostjo smo otrokom omogočili razvijanje miselnih procesov, oblikovanje pojmov kot so topološki pojmi, spoznavanje barv, odnosi med živimi bitji in postavljanje prvih naravoslovnih trditev. Ker je zunanji svet otrok starih od dveh do treh let skrčen na nekaj urbanih enot, smo se pri sistematičnem opazovanju omejili na prostor, ki je nam blizu in dostopen v vsakem času, to je naše igrišče. Naše igrišče je zelo veliko, premore veliko grmičevja, dreves, vrtičkov in gredic, kjer smo lahko načrtno opazovali tako živali na tleh kot živali nad tlemi. Vsakodnevno opazovanje okolja, ki je trajalo dobre tri tedne nam je nudilo veliko raziskovalnih užitkov a kaj kmalu smo spoznali, da se nam ves čas ponavljajo tudi matematični pojmi kot so barva, velikost, število in topološka razmerja. To smo s pridom izkoristili in v nabor naravoslovnih spoznanj dodali tudi razvijanje matematičnih predstav in pojmov, kjer so nas otroci presenetili koliko želje po znanju premorejo.

Ključne besede: otrok, zgodnje naravoslovje, opazovanje, naravoslovne dejavnosti, matematični pojmi

1. UVOD

Otroci znajo biti pozorni na podrobnosti, tudi če gre za naravo in ne le takrat, ko gre za opazovanje vedenja in aktivnosti odraslih in sovrstnikov. To sposobnost smo želeli še bolj razvijati preko naravoslovnih vsebin. Ker pa je narava popoln vir navdiha za dejavnosti v vrtcu, smo naravoslovne vsebine povezali z matematičnimi pojmi. Pri opazovanju narave so bili otroci načrtno opozorjeni na barvo, količino, velikost, hitrost, prostor in na topološke pojme zgoraj, spodaj, gor, dol, notri, zunaj ipd. Zdelo se nam je, da so matematične vsebine nepreklicno povezane z naravoslovnimi, saj nismo mogli natančno opazovati, če nismo zraven dodali še zgoraj omenjene pojme. Celo več, spoznali smo, da ena vsebina oplemeniti drugo. Čisto drugače se sliši, če rečemo, da smo vsak dan videli *majhne hrošče* ali pa če rečemo, da so to bile *rdeče pikapolonice s črnimi pikami*, ali pa če spoznanju, da je beli cvetici ime

marjetica dodamo še spoznanje, da samo njenega cveta ne moremo postaviti v vazo lahko pa to naredimo, če jo odtrgamo z *dolgim pecljem*.

2. METODE

Izbira metod pri pedagoškem delu je odvisna od starosti otrok, števila otrok, individualnih sposobnosti otrok s katerimi delamo, ciljev, ki jim sledimo in prostorskih možnosti. Didaktične metode so načini, sredstva, postopki s katerimi učinkujemo na osebnost, z namenom, da bi dosegli želene vzgojne namene. Metode so tudi racionalne poti do ciljev ter način ravnanja s posameznimi vsebinami. Metode pa niso samo poti do ciljev ampak tudi sestavina ciljev. Kažejo nam način dela, ki nam pomaga pri uspešnem posredovanju spoznanj, navad, znanj ipd. Pri naših dejavnostih je seveda daleč najbolj prednjačila metoda neposrednega sistematičnega opazovanja ob uporabi metod razlage, lastne aktivnosti, pogovora, razgovora, igre, spodbujanja in demonstracije.

3. RAZPRAVA

Otroci začnejo odkrivati, doživljati in spoznavati okolje hkrati z razvojem lastnih miselnih sposobnosti in osebnostnim razvojem. Dejavnosti v okolju vodijo k oblikovanju miselnih operacij pa tudi k oblikovanju temeljnih pojmov kot so prostor, čas, gibanje predmetov in snovi, pojem živega ter odnosov med bitji in okoljem v katerem živijo. Otroci v vrtcu s pomočjo naravoslovnih vsebin in dejavnosti razvijajo t.i. naivno fiziko, naivno biologijo in celo naivno kemijo, kar vse skupaj določa otrokovo vsakdanje uporabno znanje potrebno za izgradnjo pomembnih izkušenj. S tako zasnovanim naravoslovjem se otroci približajo pravi znanosti. S časom bodo delovali kot znanstveniki, le na njim primerni stopnji. Tudi znanstvenik je začel z lastnimi izkušnjami in znanjem, ki ga je pridobil preko drugih, s tem oblikuje domnevo, s katero poskuša pojasniti neki pojav.

Opazovanje v naravoslovju je načrtna in usmerjena dejavnost. Ni le uporaba vida, z njim dobimo le del podatkov, pogosto je treba uporabiti še druga čutila. A tudi če opazovanje vključuje več čutil, ni le neposreden prenos občutkov v možgane. Naravoslovno opazovanje je vedno selektivno. Naloga vzgojiteljice je zato ustvarjati priložnosti s postavljanjem vprašanj, z razgovorom ali izbiro opazovalnih ciljev, te priložnosti, pa bodo razvijale sposobnost opazovanja.

Večina predšolskih otrok opazuje neki objekt ali pojav kot celoto. Pri opazovanju gosenice opazijo gibanje, ne opazijo pa nog, pri gorenju sveče opazijo plamen, ne pa stenja v plamenu. Seveda to ne pomeni, da tega ne vidijo, podrobnosti dobro zaznajo le, če jih nanje opozorimo. Spodbujamo jih tudi, da opazijo razlike in podobnosti, čeprav je otrokom v tem obdobju lažje določiti razlike kot drobne detajle. Vodimo jih pri opazovanju in interpretiranju pojavov, pri povezovanju vsebin ter pri ugotavljanju zakonitosti določenega pojava ali objekta.

Naša skupina šteje štirinajst otrok starih od dveh do treh let s tem, da sta samo dva dečka v času izvajanja projekta dopolnila tri leta. S sistematičnim opazovanjem smo pričeli v začetku meseca maja in je trajalo tri tedne ne glede na to, da smo okolico opazovali že prej. Opazovanje se je osredotočilo na opazovanje živalic na tleh, na deblih dreves pinije, na krošnjah pinij ter na travniku. Otroci v skupini so izredno vedoželjni in so strast do opazovanja narave pokazali že med igro na prostem. To sem seveda izkoristila pri našem projektu. Vsak dan smo se razdelili na dve skupini po sedem otrok in pozorno opazovali. Vsako novost so kajpada hitro opazili in to poročali tudi vzgojiteljicam. Če je bil recimo prejšnji dan samo en hrošček na deblu, so naslednji dan hitro opazili, da se mu je pridružila cela skupina. Če je prejšnji dan ptiček jedel le zrna s tal, so hitro opazili, da se je danes lotil tudi žuželk.

Ker so v naravoslovju pomembna opažanja, naj izpostavim le slednja, saj so me pri tem otroci izredno presenetili: metuljev je za mrzli maj zelo malo; nekateri ptički so samo na vejah, drugi pa pridejo tudi na tla (srake so na krošnjah, kosi tudi na tleh); rdeči hroščki z belimi pikicami (ki so jih zamenjevali za pikapolonice), se zelo radi držijo skupaj; največ cvetic na travniku je belih, imenujejo se marjetice; ptički imajo usta, ki se imenujejo kljun; pikapolonice se ne držijo skupaj, letijo same; rdeči hroščki so našli svoje domovanje in se mu reče lubje; mravlje zelo hitijo, pikapolonice pa ne; metulji se

Slika št. 1, Danes sem opazoval mravljo, ima veliko nog

Slika št. 2, V zemljo sem skrtil deževnika, ki sem ga naredil iz plastelina

Slika št. 3: Pikapolonica spodaj in roža zgoraj in dekoracija igralnice

Slika št. 4: Dve mravlji na roži, ne enaobratno –

ne pustijo ujeti; deževnik živi pod zemljo v naši gredici; če je zunaj dež in temno, se marjetice zaprejo; srake se vedno derejo, kosi pa čivkajo kot bi peli; mravlje so do vseh živali, ki smo jih videli najmanjše; mravlje imajo dom v luknji, ki se ji reče mravljišče. Našteta spoznanja so plod sistematičnega neposrednega opazovanja narave v našem igrišču. Od takrat naprej so zelo pozorni na vse, kar se v okolju dogaja.

4. ZAKLJUČEK

S projektom smo dokazali, da tudi tako majhni otroci zmorejo natančnega opazovanja, ki je osnova za nove izkušnje in pridobljena spoznanja. Potrjena je bila tudi naša domneva, da se da krasno povezati vsebine iz zgodnjega naravoslovja in vsebine matematike, kot področja dejavnosti. Za prihodnje načrtujemo veliko podobnih dejavnosti, saj je narava velika učiteljica, od katere se lahko vsi učimo, odrasli in otroci.

5. LITERATURA

Marjanovič Umek L. (2010), *Otrok v vrtcu*, priročnik h kurikulu za vrtce, Založba Obzorja
Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (2014), *Kurikulum za vrtce*, druga izdaja

Deževnik od blizu

Mateja Vajda

Vrtec pri OŠ Sveti Tomaž

mateja.vajda@vrtecostomaz.si

Naš namen je bil spoznati vlogo, pomen deževnika, razviti naklonjen in spoštljiv odnos do le-tega ter pridobiti temeljna znanja in izkustva o naravi. Otroku je narava svet čudes, razburljiv in poln zanimivosti. Z igro v naravi in s sočasnim raziskovanjem razvijamo željo po znanju, ki osmisli dejstva naravoslovne znanosti.

Mlajših otrok ni težko prepričati, da se igrajo v naravi. Otroci se učijo na izkušnjah. Ko jim ponudimo možnost, da sami raziskujejo, ugotavljajo, si širijo svoja znanja. Odrasli jih pri tem spodbujamo in jim postavljamo nove izzive. Vse, kar se bo otrok naučil v predšolskem obdobju, bo nosil kot dobro popotnico skozi življenje.

Ključne besede: otrok, igra, raziskovanje narave, deževnik, aktivno učenje

Abstract

Our purpose was to understand the role, the importance of the earthworm, to develop a sympathetic and respectful attitude towards it, and to acquire basic knowledge and experience about nature.

For the child nature is a world of wonders, it is exciting and full of attractions. By playing in nature and by simultaneous research we develop a desire for knowledge that invents the facts of natural sciences.

It's not hard to convince young children to play in nature. Children learn from experience. When we offer them the opportunity to explore themselves, they spread their knowledge. We have to encourage and challenge them. Everything a child learns in preschool will carry through life.

Key words: child, game, nature exploration, earthworm, active learning

1. UVOD

Muhasto vreme nas je spodbudilo k opazovanju deževnikov, ki smo jih dnevno srečevali na terenu. Radovednost otrok nas je spodbudila k izpeljavi projekta. Opazili smo, da otroci ubijajo deževnike (stopajo na njih, se pačijo, zgražajo). Pojavljajoče vedenje smo želeli spremeniti. Naš cilj je bil, da otroci spoznajo vlogo in pomen deževnika, razvijejo spoštljiv odnos do živega bitja in okolja, v katerem živijo.

Birdova (2018) meni, da moramo izkoristiti priložnosti za igro v naravi v okviru tega, kar nam je dano v naši bližini.

Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega načina življenjskega okolja in navad. Poudarek je na pridobivanju izkušenj z živimi bitji, raziskovanju in odkrivanju. Otrok spoznava živali, rastline, predmete in pojave okoli sebe. Spoznava in se uči spoštovati živa bitja, uživa z njimi ter se zanima za življenjska okolja. Razvija sposobnosti dojemanja in povezovanja dogodkov v prostoru in času. Spoznava obseg, raznolikost in lepoto narave tako, da je stik z njo običajen del njegovega življenja, podoba okolja vključuje v vsakdanje življenje in skrbi za stvari v svojem okolju. Ima rad živali v svojem okolju, se veseli srečanja z njimi ter je do njih obziren. (Bahovec, E. D. idr., 1999, str. 55, 56)

Naš namen je bil spoznati vlogo, pomen deževnika, razviti naklonjen in spoštljiv odnos do le-tega ter pridobiti temeljna znanja in izkustva o naravi.

2. METODE

Izvedli smo tehniko aktivnega učenja – tabelo KWL, s katero smo pri otrocih najprej ugotovili, kakšno je splošno znanje o deževnikih. Tehnike aktivnega učenja otroke spodbujajo, da z lastno aktivnostjo pridobivajo in spoznavajo izkušnje v svojem okolju.

Takšen način učenja omogoča, da otroci z razmišljanjem in reševanjem problemov, ki smo si jih zastavili skupaj, sami pridejo do odgovorov.

Za motivacijo smo uporabili fotografijo deževnika. Ugotovili smo, da je znanje o deževniku zelo skopo.

V drugi fazi – KWL so otroci na vprašanje Kaj želiš vedeti o deževniku? nanizali mnogo odgovorov. Le-ti so bili izhodišče za naše načrtovanje dejavnosti, uresničevanje ciljev projekta in samo izvedbo projekta. Pri izvedbi projekta smo uporabili metodo pogovora, igre, opazovanja, raziskovanja, demonstracije. Otroci so bili stari 3-5 let.

3. REZULTATI

V knjižnem kotičku so otroci imeli na razpolago slikanice, enciklopedije, leksikone. Ob listanju in ogledu le-teh se je dnevno razvijal pogovor, opisovanje slik, iskanje deževnikov. Otroci so se pogovarjali, se spraševali ter pojasnjevali. Otroke smo spodbujali k zavedanju, da knjige služijo kot vir informacij. Razvijali so zmožnost domišljajske rabe jezika.

Izdelali smo terarij za deževnike. Odpravili smo se na vrt in jih poiskali. V terarij smo naložili različne plasti materialov. Trudili smo se narediti čim boljše okolje za opazovanje. Terarij smo v igralnici opazovali dnevno in zavzeto so skrbeli zanj. S pršilkami so večkrat dnevno poskrbeli, da so naši deževniki imeli optimalne pogoje za bivanje.

Otroci so spoznavali deževnika v različnih dejavnostih.

Ogledali so si audio-video predstavitev z naslovom O deževniku.

Deževnike so konstruirali iz različnih materialov. Sestavljali so deževnike iz različnih kock in materialov ter oblik. Vključili smo tudi področje matematike – prepoznavanje števil, preštevanje pik, štetje (nizanje ustreznega števila perlic), primerjanje dolžin deževnikov (krajši, daljši). Z dejavnostmi smo razvijali matematično mišljenje.

Ustvarili in pripravili smo različne didaktične pripomočke in sredstva, v katerih so otroci urili ročne spretnosti in razvijali fino motoriko.

Dejavnosti so bile sledeče:

- kuhani špageti v zemlji – deževniki,
- pobiranje le-teh s pincetami,
- vtikanje deževnikov iz kosmate žice s ščipalkami v odprtine,
- prepletanje deževnikov iz kosmate žice skozi mrežo (deževnik leze),
- lutka deževnika iz papirja, animirane lutke, domišljajska igra.

Na področju umetnosti so otroci so slikali z zemljo, izrezali deževnike iz gobaste krpe za pomivanje, prilepili migajoče oči. Nastali so čudoviti deževniki, ki so lezli v različne smeri.

Slikanje z zemljo je bilo posebno doživetje.

Opazovali smo deževnika na papirju, poslušali prasketanje ščetin, opazovali njegovo gibanje.

Otroci so gibanje deževnika posnemali v različnih gibalnih in plesnih dejavnostih.

Naredili smo zmes iz jagod in želatine. Z zmesjo smo napolnili slamice, jih shranili v hladilnik in se naslednji dan pogostili z »deževniki«.

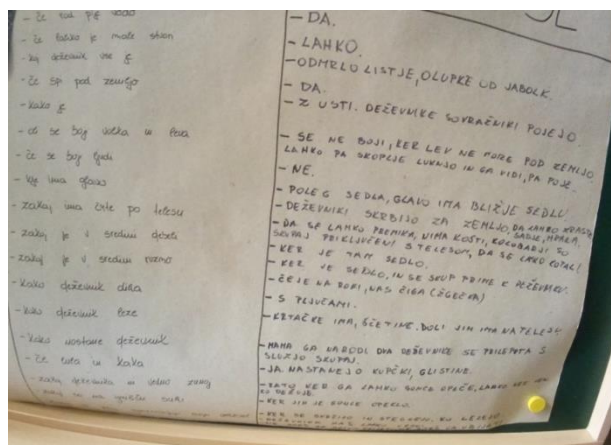
Ob zaključku projekta smo deževnike vrnili nazaj v naravno okolje. Otrokom je bilo kar težko pri srcu, predvsem v smislu poslavljanja.

Usvojeno znanje smo ugotovili z zadnjo fazo tehnike aktivnega učenja - KWL tabela »Naučil sem se«. Naš cilj je bil ugotoviti usvojeno znanje pri otrocih.

Na spodnji sliki so dobesedni zapisi odgovorov in vprašanj otrok; 2. in 3. faza KWL tehnike aktivnega učenja.

Otroci so preko tehnik in strategij aktivnega učenja, igre ter prepleta različnih dejavnosti Kurikuluma usvojili ogromno znanja. Pridobili so spoštljiv in odgovoren odnos do tega živega bitja. Ne stopajo več po njih, temveč jih s sonca ali asfalta brez težav nosijo v senčne predele in travo, saj vedo, da se deževnik na soncu posuši. Otroci vedo, da so deževniki nepogrešljivi v zemlji, da pomagajo pri rahljanju in nastanku rodovitne prsti. Posledično vedo povezati deževnika s pridelavo lokalne zdrave hrane.

4. ZAKLJUČEK

Z usvojenim znanjem pri otrocih po izpeljavi projekta smo zelo zadovoljni. Preko dejavnosti smo skušali vplivati na spoštljiv odnos do živih bitij. S tem projektom smo otrokom omogočili in ponudili dovolj priložnosti, možnosti, izzivov in spodbud, da so z lastno aktivnostjo ozavestili pomen te živali. Po izvedbi projekta se je bistveno spremenil odnos do deževnika - zaveznika našega vrta.

5. LITERATURA

Bahovec, E. D. idr. (1999), Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Bird, F. (2018), 101 način zabave v naravi za otroke, uživajmo v naravi, Podsmreka: Pipinova knjiga, d.o.o.

Košmrlj, M. (2010), Ekologija v predšolskem obdobju, Jezero, založba Morfem.

Žabice

Melita Krepek

OŠ Franca Lešnika-Vuka, Vrtec Slivnica

melitakrepek@gmail.com

V temi Žabice so otroci spoznavali celotni razvojni krog žabe, njihovo življenje in njihov življenjski prostor. Sama tema je nastala zaradi velikega zanimanja otrok za bližnji potok, do katerega hodimo na sprehod.

Opazovalno dejavnost razvojnega kroga smo predstavili v igralnico. Opazovali so celotni razvoj žabe: mrest, paglavce in male žabice. Žabice smo odnesli nazaj v potok.

Ključne besede: žabe, potok, mrest, paglavci, opazovanje

Abstract

In the topic Frogs, the children got to know the entire developmental cycle of the frog, their life and their living space. The theme itself arose due to the great interest of the children in the nearby stream, to which we go for a walk.

The observation activity of the development circle was moved to the playroom. They observed the holistic development of the frog: spawning, tadpoles and small frogs. We took the frogs back to the creek.

Key words: frogs, stream, spawn, tadpoles, observation

1. UVOD

Vrtec Slivnica stoji v kraju Slivnica pri Mariboru, v čudovitem naravnem okolju. V bližnji okolici so travniki, gozd, potok in ribniki.

Z otroki naše skupine Bibe se skoraj vsakodnevno odpravimo tudi na sprehod okoli našega vrtca. Tako skoraj vsakodnevno opazujemo tudi potok. K čistejšemu okolju okoli potoka smo prispevali tudi mi, saj smo se pridružili tudi čistilni akciji.

Ob potoku pa smo nekega dneva videli žabo. Otroke je privabila. Tako smo jo tudi naslednje dneve iskali. Nismo je več videli. Opazila sem, da je otroke žaba zelo zanimala saj so se v simbolni prosti igri veliko pogovarjali kako skače, kakšna je, kako se oglašča in se sami spreminjali v žabe.

Tako sem otrokom prinesla v igralnico v terariju mrest. Kaj hitro jih je spodbudilo k opazovanju. Dnevno so opazovali, če se je kaj spremenilo. Zelo so bili navdušeni, ko so opazili paglavce, kako so paglavcem zrastle nogice in kako so se paglavci spremenili v žabice.

2. CILJI

Globalni cilji:

- Doživljanje in spoznavanje žive narave v njeni raznolikosti, povezanosti in estetskih razsežnostih
- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive narave

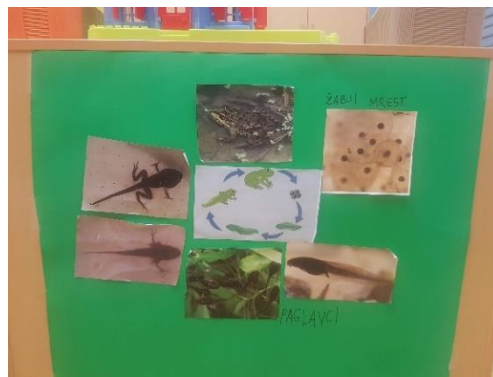
Cilji:

- Otrok odkriva in spozna živo naravo
- Otrok odkriva, spozna in primerja živa bitja, njihova okolja in sebe kot enega izmed njih
- Otrok spozna, da se živa bitja razmnužujejo

3. METODE

Metoda opazovanja:

Opazovali smo potok – kamenje v potoku, kako teče voda...opazovali smo žabo ob potoku.

V igralnici smo opazovali razvoj žabe v terariju – najprej smo opazovali mrest, potem paglavce, kako so paglavcem zrastle nogice in nazadnje še male žabice.

Preko videoposnetkov smo si ogledali žabe - kako skačejo, poslušali kako se oglašajo.

Sami smo pripravili plakat s fotografijami mresta, paglavcev in žabe in sicer postopoma, ko smo zaznali spremembo v terariju. Žabico so otroci tudi narisali s flomastrom in preko naslikali akvarel – mlako.

Metoda pripovedovanja in razlage:

Otrokom sem ob opazovanju vsakodnevno pripovedovala zgodbico »Dobro jutro, žabica!«(Gabriele Clima), kjer je vsebina navezana na razvoj žabice. Otroci so zelo hitro osvojili vsebino in si nato pripovedovali drug drugemu. Tako smo še dodatno razložili, kaj smo novega opazili v terariju.

Metoda igre:

Otroci so se preko simbolne igre veliko igrali za žabice, se oglašali kot žabe, poskakovali kot žabe....Zelo radi so si pripovedovali deklamacijo »Žabja šola« (Barbara M. Senica). Preko deklamacije smo se igrali besedne igre za razvoj govora.

Pesmica »Miha in žaba« (J. Bitenc) jih je še dodatno spodbudila za gibanje in skrivanje žabice.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so preko opazovanja spoznali razvojni krog žabe. Spoznali so, kakšna je žaba, kje živi (travnik, potok, gozd), kaj in kako jí, kako se premika, kako se oglašča.

Poudarili smo, da je potrebno za življenje čist prostor - voda in da moramo poskrbet, da narava ostane čista, da lahko v njej živijo tudi živali.

Male žabice smo z veseljem odnesli v potok, kjer imajo veliko prostora za plavanje in poskakovanje.

5. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce, 1999, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Gozdni oddelek v vrtcu Galjevica

Miha Mrak

Vrtec Galjevica

racke@vrtec-galjevica.si

Gozd je izjemno bogat vir narave. Otrokom predstavlja prostor, kjer se lahko sprostijo in umirijo. Nudi jim prostor za raziskovanje in ustvarjanje. Je idealna priložnost za razvijanje družabnosti, krepitev socialnih odnosov, razvijanje empatije, zaupanja vase in priložnost, kjer otroci razvijajo svoje lastne koncepte iskanja rešitev ob različnih situacijah v katerih se znajdejo v naravnem okolju, katerega jim nudi gozd.

Vrtec Galjevica, lokacija Pot k ribniku je v neposredni bližini mestnega gozda Golovec. Namen prispevka je predstaviti način dela v našem oddelku. Otroci v gozdu raziskujejo in odkrivajo svet, ki jih obdaja. Otroke v gozdu preko igre in različnih dejavnosti vzgajamo v bolj trajnostno naravnane in odgovorne osebe. V gozdu poleg novih znaj otroci krepijo duševno razpoloženje, ter se veliko bolj umirjeni vračajo v urbano življenje.

Ključne besede: gozdna pedagogika, igra, bivanje na prostem, skrb za naravo

Abstract

The forest is an extremely rich source of nature. It presents children with a place where they can relax and calm down. It gives them space to explore and create. It is an ideal opportunity to develop sociability, strengthen social relationships, develop empathy, self-confidence and an opportunity where children develop their own concepts of finding solutions to different situations in which they find themselves in the natural environment provided by the forest.

Kindergarten Galjevica, unit Pot k ribniku, lies directly in the proximity of the town forest Golovec. The purpose of this paper is to present the way of working in our department. Children in the forest explore and discover the world around them. We raise children in the forest through play and various activities into more sustainable and responsible people. In the forest, in addition to new skills, children strengthen their mental mood, and return to urban life much more calmly.

Key words: forest pedagogy, play, outdoor living, nature care

1. UVOD

Z otroki starimi pet do šest let dvakrat tedensko zahajamo v gozd, kjer bivamo celo dopoldne v vseh letnih časih in vseh vremenskih pogojih. V gozdu izvajamo vsa področja kurikuluma in v ta namen smo izdelali Gozdni letni delovni načrt, kjer so že vnaprej načrtovane teme in dejavnosti vezne na letne čase in prednostne cilja našega zavoda.

2. METODE DE LA

Uporabili smo metode igre, lastne aktivnosti, čutnega zaznavanja, raziskovanja, pogovora in opazovanja. Otroke smo opazovali, spodbujali in usmerjali.

3. RAZPRAVA

V tako imenovani gozdni vrtec začnemo zahajati v mesecu oktobru in hodimo vse do konca meseca maja. V začetku vrtčevskega leta smo s tem seznanili starše, katerih dolžnost je, da otroku priskrbijo ustrezno obutev, oblačila in nahrbtnik ter da otroke zaščitijo pred morebitnimi zajedavci. Prvih nekaj obiskov gozda smo namenili spoznavanju in navajanju na bivanje v naravnem okolju, kjer smo si skupaj oblikovali pravila vedenja v gozdu. Pomembno je, da smo do narave spoštljivi, ne uničujemo rastlin in drobnih živali. Otroci morajo biti vedno v vidnem polju odraslega.

V gozdnem vrtcu spodbujamo samostojnost otrok na vseh področjih. V igralnici si otroci samostojno pripravijo nahrbtnik z vso potrebno vsebino (termo posoda s čajem, posoda z malico, podloga za sedenje in drugi pripomočki, ki jih potrebujemo za raziskovanje in učenje v gozdu). Vseskozi nas spremlja naša maskota Smrekovček. Na poti do gozdne igralnice imamo

več postankov med katerimi izvajamo načrtovane dejavnosti. Na zadnjem postanku pa Smrekavček otrokom zaupa geslo za vstop v gozdno igralnico, ki je vezano na obravnavano tematiko. V gozdni igralnici sledi malica in po malici čas za raziskovanje in odkrivanje okolice.

Naš vrtec je vključen v mrežo gozdnih vrtcev ter je aktiven član EKO šole, kar pomeni, da je ekologija del našega življenja. V gozdu smo obravnavali vse tematike zgodnjega naravoslovja ter se dotaknili tematskih sklopov voda – energija – odpadki – krožno gospodarstvo, biotska raznovrstnost, živeti s podnebnimi spremembami in spreminjati sebe.

4. ZAKLJUČEK

Naravo imamo na doseg roke. Gozd, travnik, ribnik. Lahko se torej pohvalimo z raznolikostjo okolij na majhnem koščku sveta. Z načrtovanimi dejavnostmi in preko igre otroke učimo o naravi v naravi. Naravo spoznavamo, raziskujemo, se od nje učimo, jo ohranjamo lepo. S svojim zgledom otroke nevede navajamo na pomembnost narave za nas in za prihodnje rodove. Učimo se spoznavati vse lepo v njej, jo zaznati, občudovati in se ji čuditi. Vse nam vrača. Umirja nas, osveži, sprosti, nudi nam mirno zatočišče in še in še. V kolikor otroke uspemo naučiti spoštljivo in odgovorno ravnati z naravo bo življenje na našem planetu lepše.

5. LITERATURA

- 1] Divjak Zalokar, L. (2008). Pomen gozdne pedagogike pri oblikovanju odnosa otrok do gozda (Diplomsko delo). Univerza v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, Oddelek za gozdarstvo, Ljubljana
- 2] Gyoerek, N. Gremo mi v gozd: gozdni priročnik, planer. Kamnik. Inštitut za gozdno pedagogiko 2016
- 3] Miklavc, K. (2013). Gozdna pedagogika v Sloveniji. Antroponovičke. Pridobljeno s <https://antroponovicke.wordpress.com/2013/06/06/gozdnapedagogika-v-sloveniji-2/> 12. 3. 2021
- 4] Vilhar, U. in Rantaša, B. (ur.) (2016) Zbirka gozdnih eksperimentov. Ljubljana, Gozdarski inštitut Slovenije.

Deževniki po NTC metodi učenja

Mihaela Jelenc
OŠ Štore, Vrtec Lipa
mihelajelenc@gmail.com

Narava je velika igralnica, ki nam ponuja nešteto možnosti za raziskovanje in učenje. Otroci so po svoji naravi veliki raziskovalci in opazovalci. Kadar odrasli raziskujejo, postavljajo vprašanja in delijo svoja spoznanja z drugimi, hitro navdušijo tudi otroke. Deževniki so drobne živali, do katerih velikokrat otroci nimajo pozitivnega odnosa in prav zaradi tega je smiselno otrokom približati kako so deževniki koristni in pomembni za naš planet. Pri raziskovanju smo uporabili metodo NTC učenja. NTC učenje je program učenja, ki je sestavljen iz več faz. Nastal je z namenom izboljšanja intelektualnih sposobnosti in funkcionalnega znanja otrok. Učenje s to metodo je bilo zelo igrivo, sproščeno in otroci so hitro osvojili nova spoznanja.

Ključne besede: otroci, deževnik, raziskovanje, NTC učenje.

Abstract

Nature is a giant playroom that offers a great amount of possibilities for research, exploring and learning. By their nature children are great explorers and observers. When adults explore, form questions and share their observations with others, children are quickly enthusiastic. Worms are tiny beings that usually do not provoke positive feelings among children. That is why it is sensible to introduce the facts about worms, that they are useful and important for our planet. During our research we used NTC learning system. The NTC learning system is a learning programme that consists of different phases. It has been formed with a purpose of improving children's intellectual abilities and their functional knowledge. Learning with NTC system has been playful and relaxed. Children have gained new discoveries very quickly.

Key words: children, worms, exploring, NTC learning system.

1. UVOD

Dandanes otroci zaradi hitrega tempa življenja, različnih novih sprememb v svetu, ki se nam dogajajo v zadnjem času vse manj časa aktivno preživijo v naravi. V vrtcu se tega zavedamo, zato izkoristimo čas preživet v naravi za gibanje, spontano in vodeno igro, raziskovanje in spoznavanje narave. Pri raziskovanju narave, otroci hitro stopijo v stik z drobnimi in večjimi živalmi. Zelo hitro opazimo, da imajo otroci različen odnos do živali. Nekateri jih samo opazujejo, drugi se jim približajo, jih primejo, nekateri pa pohodijo. Deževniki so živali, do katerih imajo nekateri otroci negativne občutke in predsodke.

Predsodke, ki jih otroci pridobijo že v predšolskem obdobju, je težko odpraviti, zato moramo otroku čim prej pomagati, pri odpravi le teh (Kirbiš, 2000).

NTC metoda, ki smo jo uporabili pri raziskovanju, je sestavljena iz treh sklopov dejavnosti, ki spodbujajo razvoj in aktivnost sinaps v možganih, prispevajo k učinkovitejšemu pomnjenju ter razvijajo funkcionalno mišljenje.

- Spodbujanje razvoja sinaps v možganih (telesno gibalne igre, igre za akomodacijo in grafomotorične igre);
- Spodbujanje pomnjenja z asociacijam (igre s simboli, igre spomina in glasbene dejavnosti);
- Spodbujanje funkcionalnega mišljenja (uganke/problemska vprašanja, igre za vzpodbujanje ustvarjalnega mišljenja). (Juriševič, Rajović, Drgan, 2010)

2. NAMEN

Namen je poskušati otrokom odpraviti negativne občutke in predsodke ter dati otrokom možnost, da spoznajo kako koristne živali za naš planet so deževniki.

3. CILJI

Globalni cilj:

- Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

Cilji:

- Otrok odkriva, da živa bitja iz okolja nekaj sprejemajo in v okolje nekaj oddajajo.
- Otrok dobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

4. METODE

- NTC učenja, načrtovanja, igre, raziskovanja, opazovanja, raziskovanja in pogovora;

5. REZULTATI

Otrokom sem najprej postavila uganko, sestavljeno po NTC sistemu. Katera žival se skriva v uganki?

Ko je DEŽ, EVA in NIK prineseta dežnik.

(deževnik)

Otroci so razmišljali ob problemskem vprašanju: »Kaj ima skupnega **deževnik** in število **6**?«

Otrok: »Deževnik ima 6 **kosti!**«

Jaz: »Zanimiv odgovor, vendar deževnik **nima kosti.**«

Otrok: »Deževnik ima 6 **nog!**«

Jaz: »Dobro razmišljaš, vendar deževnik **nima nog**, ima **kolobarje** na katerih so **ščetine!**«

Otrok: »Ima 6 **oči!**«

Jaz: »Zanimivo razmišljanje, vendar deževnik **nima organov vida**, torej **nima oči!**«

Otrok: »Dolg je 6 **m.**«

Jaz: »Dobro razmišljaš, vendar so deževniki dolgi **2 cm – 3m!**«

Otrok: »**Star je 6 let!**«

Jaz: »Odlično, deževniki **živijo do 6 let** in so **neprecenljiva** pomoč v kmetijstvu. So kot **mlinček za mletje** in nobeno drugo bitje **ne more** nadomestiti funkcij, ki jih opravljala, zato jih moramo **varovati.**«

S problemskimi vprašanji, smo spoznali vse bistvene značilnosti in njihovo nenadomestljivo funkcijo.

Razvoj sinaps v možganih smo vzpodbujali s telesno gibalnimi igrami in grafomotoričnimi igrami. Vživljali smo se v vlogo deževnikov in se gibalno kot deževniki.

Gibalno posnemanje deževnikov

Risanje deževnikov

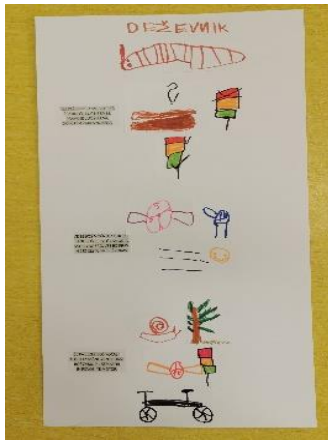
Pripravili smo si hotel za deževnike, kjer smo jih vsakodnevno opazovali.

Sodelovane pri pripravi hotela za deževnike in opazovanje sledi

Naučili smo se deklamacijo o deževniku po NTC metodi s pomočjo asociacij. Asociacije so otroci narisali in ob opazovanju narisanih sličic deklamacijo zelo hitro osvojili.

Deklamacija po sistemu NTC

Izsek iz deklamacije

6. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Ob koncu ugotavljam, da je učenje po NTC metodi resnično učinkovito, zabavno in igrivo. Metoda se je izkazala za koristno, saj je učenje skozi igro in gibanje pisano na kožo otrokom. Spodbuja kreativnost, ki je zelo pomembna reševanje problemov skozi vse življenje. Namen projekta je bil dosežen, saj je večina otrok odpravila negativne predsodke, ki so jih imeli ob deževnikih. Brez težav jih primejo in z njimi so zelo nežni. Na igrišču so jih opazovali, jih nosili na gredo in jih niso nalašč pohodili ali jim škodovali.

7. LITERATURA

- Juriševič, M., Rajović, R., Drgan L., 2010. NTC učenje: *Spodbujanje razvoja učnih potencialov otrok v predšolskem obdobju*. Ljubljana. URL: [NTC seminarsko gradivo.pdf](#).
- Kirbiš, J. (2000). *Spoznavajmo z vivarijem*. Ljubljana. Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kurikulum za vrtce.(1999). Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport.

Hrana ni za v smeti

Mirjana Drobnak, dipl. vzg.

Vrtec Jožice Flander, OE Vančka Šarha

jana.drobnak@gmail.com

Naš vrtec je že vrsto let vključen v mrežo EKO vrtcev in šol. Še preden smo dobili certifikat, da smo EKO vrtec in EKO zastavo, smo veliko delali na tem področju.

Spremljali smo porabo vode, elektrike, opazovali živali in jim pomagali. Sadili in sejali smo rastline, za njih skrbeli in opazovali njihovo rast. Skrbno ločujemo odpadke, recikliramo, itd...

Letos imam v skupini 21 otrok starih 5 do 6 let. Ker me je zanimalo koliko hrane zavržemo, sem se letos odločila, da pozornost namenimo tej problematiki. Spremljali smo količino zavržene hrane tako, da smo jo tehtali. Otroke navajam, da vzamejo le toliko hrane, kot je bodo kasneje pojedli.

S tem spremljanjem se je bistveno zmanjšala količina zavržene hrane. Otroci so se v tem letu seznanili tudi s prehransko piramido. Seznanili so se s pomenom lokalno pridelane hrane, saj redno obiskujemo ekološko tržnico, kjer tudi vedno kaj kupimo. Uredili smo tudi gredico z zelišči. Letos smo se v okviru naloge "Čim manj zavržene hrane" lotili peke kruha z drožmi. Otroci so se seznanili s potekom priprave testa. Vsakič smo uporabili drugo vrsto moka, dodajali smo različna semena, nekaj teh smo nasuli tudi pticam. Otroke vsakodnevno navajam na spoštljiv odnos do okolja, živali in hrane in rezultati so vidni. Otroci zelo pozorno spremljajo in opazijo že malenkosti.

Ključne besede: hrana, odpadki, kruh, moka, narava

Abstract

Our institution's been included in the EKO kindergartens and schools network for years now. We've worked on it a lot even before getting the EKO flag and certificate. We've been monitoring water and electricity consumption, watching animals and helping them, planting different types of plants and watching their growth. We always make sure to recycle etc.... This year, there are 21 kids age 5 to 6 in my group. I was curious how much food we threw away and decided to carefully observe and make note of that. We weighed the food we threw away. I'm trying to get the kids to only take as much food as they can eat. By doing this, I have managed to cut the discarded food by a lot. I explained the food pyramid to the kids. They have learned the importance of locally-made food because we are regular visitors of the eco market where we always buy something. We have also made a small herb garden. This year, we have baked yeast bread for the »Less discarded food« project. The kids were introduced to preparing the dough. We used different flour each time, added different seeds that we have also fed to the birds. I try to get the kids to be respectful to the environment, animals and food each day, and the results are good. The kids pay very close attention to what I teach them.

Key words: food, trash, bread, flour, nature

1. UVOD

V naši skupini imamo že od vsega začetka pravilo, da vsak vzame le toliko hrane, kot je poje. Imamo tudi pravilo, da če vzameš kos kruha ali sadja, le tega tudi poješ in ga ne odlagaš nazaj na krožnik, ki je ponujen na sredi mize. Nikogar ne silimo, da je, če ni lačen. Če pa se otrok sam odloči, da bo jedel, ve, da mora to tudi pojesti. Čisto v začetku je bilo nekaj težav s tem, saj so nekateri otroci vajeni od doma, da vzamejo, dvakrat ugriznejo in potem pustijo. Z nekaj doslednosti je to kmalu izzvenelo. Otroci so glede tega zelo disciplinirani in hitro opozorijo, če se kdo »pregreši« zoper to pravilo.

V prihodnjih tednih načrtujemo še sajenje in sejanje rastlin. Opazovali bomo njihovo rast in skrbeli zanje. V vrtcu imamo tudi gredico z zelišči, ki jih bomo uporabili pri pripravi namazov.

Nekajkrat smo spekli kruh z drožmi. Otroci so se seznanili s pripravo testa, drožmi in peko. Testu smo dodali tudi različna semena, nekaj smo jih zdrobili in dali pticam, ki priletijo v našo krmilnico, ki jo imamo na okenski polici. Tako se otroci učijo tudi pozornosti do živali in spoštljivega odnosa do narave.

Slika 1: Tehtanje sestavin za kruh

Slika 2: Dodajanje semen

Staršem sem v mesecu marcu razdelila dnevnik z vprašalniki, katere so izpolnjevali doma. Tako sem imela možnost spoznati prehrabene navade družin.

Izvedeli smo:

- Kako raznolike obroke pripravljajo doma.
- Kaj naredijo s hrano, ki jim ostane ali jo kar zavržejo?
- Kako jo reciklirajo?
- Ponovna uporaba hrane, ki jim ostane. (recepti).
- Izmenjava receptov med starši.
- Kje kupujejo hrano? (trgovine, ekološko, pri kmetih, spletu...)
- Ali imajo vrtniček doma, pri babici ali dedku - samooskrba družine.

Kot sem omenila, nas do konca leta čaka še nekaj aktivnosti. Vsakodnevno se trudimo, da ostane hrane, ki je ne pojemo čim manj. Je pa res, da je najprej potebno izobraziti odrasle, saj so le ti zgled otrokom. Situacija s korona virusom nas je opomnila kako pomembno je, da

vemo kaj jemo in da hrana ni nekaj samoumevnega, saj je na svetu še preveč ljudi, ki umirajo zaradi lakote. Tudi o tem smo se v naši skupini veliko pogovarjali in poiskali fotografije na to tematiko.

Slika 3: Naš izdelek

Slika 4: Nič zavržene hrane

2. CILJI

- Otrok spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja.
- Otrok spoznava, da na njegovo zdravje vpliva okolje in on sam.
- Otrok spoznava, kaj potrebuje sam in druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja.
- Otrok spoznava delovni proces za peko kruha in razvija primeren odnos do dela in organizacijske sposobnosti.

2. REZULTATI

Spremljanje količine zavržene hrane je vplivalo na to, da smo ozavestili to problematiko in da se da s pravilnim in sistematičnim pristopom zelo zmanjšati »odvečno hrano« ne samo na minimum, ampak celo na nič zavržene hrane. Kadar nam to uspe, so otroci zelo veseli in takrat si samodejno zaploskajo in sklenejo, da se bodo vsak dan trudili, da bo tako. Najbolj smo veseli praznih krožnikov po obrokih in prazne posode za odpadke.

3. ZAKLJUČEK

Trudili se bomo, da skrb za zdravo, uravnoteženo prehrano, predvsem pa nič zavržene hrane postane vseživljenski projekt. Še naprej se bom trudila otrokom približati naravo kot nekaj, ker ni samoumevno in skušala razvijati senzibilnost do vsega, kar živi. Na letošnjo skupino otrok sem zelo ponosna, saj vsakodnevno pokažejo, da so zelo čustveni in da jim je mar. Zelo radi delajo in se učijo, tudi doma se trudijo zavreči čim manj hrane, skupaj s starši in starimi starši kuhajo, pečejo, vrtnarijo in skrbijo za okolje.

Pingvini in ledene ploskve južnega tečaja

Mojca Gabrovšek

Vrtec Najdihojca

moj.gabrovsek@gmail.com

Taljenje in lomljenje ledenikov posledično dviga raven morske gladine po vsem svetu. Antarktični ledeniki v sedanosti izgubljajo led hitreje, kot bi padel sneg, potreben za nastanek novega ledu. Zaradi naraščajočih temperatur v okolju je hitrost taljenja antarktičnih ledenih plošč vedno večja ter tako vpliva na cel svet kot tudi na življenje tamkajšnjih pingvinov.

V oddelku otrok, starih 4–5 let, smo januar namenili spoznavanju življenja pingvinov na južnem tečaju. S temo smo želeli, da otroci spoznajo samo življenje in značilnosti pingvinov ter kako pomembno je za pingvine, da se vsi na planetu Zemlje borimo za zaščito njihovega doma. Pri otrocih so dejavnosti, povezane s pingvini in ledom, prispevale k zanimanju, sprostitvi, novim idejam in razumevanju dogodkov na južnem tečaju.

Otroke smo spodbujali k začetku spoznavanja in opazovanja značilnosti ledu s poskusi z ledom, vodo in snegom. Glavna povezovalna nit je bila zbirka treh slikanic o pingvinu Pitu. Preko različnih dejavnosti skozi igro, opazovanje, ustvarjanje, plakate, raziskovanje in lastno aktivnost so otroci poglobili znanje o samem življenju pingvinov na južnem tečaju in hkrati usvojili veliko novih znanj in najpomembneje – spoznali so, da so ledene ploskve pomembne za samo življenje in ohranjanje različnih vrst pingvinov.

Ključne besede: pingvini, ledene ploskve, ledeniki, eksperimenti z vodo in ledom, podnebne spremembe.

Abstract

Melting and breaking of icebergs into the ocean consequently rises the sea level around the world. Antarctic icebergs in present time, are losing ice quicker than snow needed for new ice would have fallen. Because of rising temperatures in the environment, the rate of melting antarctic ice sheets is higher, and it effects the whole world, as the life of penguins living there. In a kindergarten group, with children aged 4 – 5 years, we dedicated the month of January to learning about the life of penguins on the South Pole. With the topic we wanted the children to learn about the life cycle and characteristics of penguins and to teach them how important it is for penguins that everyone on the planet Earth fights for the protection of their habitat. The activities connected with penguins and ice, helped children to be more interested, relaxed, think of new ideas, and to understand events that are taking place on the South Pole. We encouraged the children to start learning and observing the characteristics of ice through experiments with ice, water and snow. The main focal point was the collection of three coloring books about Penguin Pit. Throughout different activities such as games, observation, arts and crafts, posters, exploring and own activities, children deepened their knowledge of the life of penguins on the South Pole, and at the same time gained new knowledge and most

importantly – they have learnt that ice sheets are important for life and conservation of different species of penguins.

Key words: penguins, ice sheets, icebergs, experiments with water and ice, climate change.

1. UVOD

Naravoslovne vsebine so v vrtcu zelo pomembne, saj zaradi svoje izvirnosti in pestrosti predstavljajo veliko motivacijo pri iskanju, odkrivanju nejasnega, neodkritega, vzrokov in posledic (Katalinič, 2010). Antarktika je celina, na kateri prihaja do ekstremnih dogodkov taljenja in lomljenja ledenikov, kar vpliva na cel svet, kot tudi na življenje tamkajšnjih pingvinov (Casson, 2018). S samim projektom smo želeli približati otrokom oddaljeno in neznano celino z zanimivimi živalmi ter pomembnost teh živali in celine, ki skupaj prispevajo k ohranjanju zdravega planeta.

2. METODE

Pri izvajanju tematskega sklopa smo uporabili naslednje metode:

- ❖ lastna aktivnost pri eksperimentih in raziskovanju,
- ❖ opazovanje vzrokov in posledic pri poizkusih,
- ❖ beleženje, risanje, izrezovanje slikic in izdelava plakata o pingvinih,
- ❖ pripovedovanje zgodbic,
- ❖ igra z didaktično igro, ki so jo otroci sami izdelali,
- ❖ doživljanje narave v zimskem času,
- ❖ razlaga ter pogovor o življenju pingvinov,
- ❖ ogled dokumentarnih video vsebin in risanih filmov o pingvinih,
- ❖ predvidevanja in sklepanja.

3. REZULTATI

3. 1. Spoznavanje slikanic o pingvinu Pitu

Skozi zbirko treh slikanic z naslovi Pingvin Pit, Pitovi novi prijatelji, Pit in Pat, avtorja Pfisterja (1993), so otroci spoznali pomembnost življenjskega okolja za malega pingvina Pita in ostale živali, ki živijo na južnem tečaju. Sama vsebina otrokom na prijeten in primeren način približa, kje živi pingvin, kako na poti, stran od doma, spozna nove prijatelje in v tretji slikanici, kako spozna svojo družico. Otroci so skozi samo vsebino slikanic spoznali pomembnost samega domačega okolja za pingvine. Vsebinsko slikanic smo otrokom večkrat približali ob pripovedovanju vsebine s prikazom ilustracij iz slikanic, ob uprizarjanju plesno-gibalne zgodbe in ob dramatiziranju zgodbe z lutko pingvina. Otroci so vsebino in bistvo vseh treh slikanic hitro usvojili, samo spoznavanje pa smo popestrili z didaktično igro sestavljanja delov pingvina, kot je prikazano na sliki 1. Na samo vsebino zgodbic so likovno ustvarjali. Znanje o pingvinih pa smo nadgradili z izdelavo plakata, ki je prikazan na sliki 2.

Slika 12: Likovno ustvarjanje in sestavljanje pingvinov iz delov telesa (Foto: Mojca Gabrovšek).

3. 2. Izdelava plakata o pingvinih

Vsak izmed otrok je v izdelavo plakata dodal svoj prispevek. Sam plakat je nastajal postopoma in več dni, zajel pa je bistvene informacije o značilnostih pingvinov. Otroci so se na plakatu vsak na svoj način likovno izrazili. Nalepili smo ga na steno igralnice, da ga lahko vsakodnevno opazujejo in komentirajo.

Slika 13: Risanje pingvinov na plakat na levi ter dokončani plakat na desni (Foto: Mojca Gabrovšek).

3. 3. Ogled dokumentarnih in risanih filmov

Z otroki smo si na spletnem portalu YouTube ogledali dokumentarne video vsebine in risane filme in preko njih spoznali, da je Antarktika celina, ki je dostopna le po morju in po zraku. Spoznali so zanimivosti Antarktike, kot sta rdeči slap in lubeničast sneg (Wockner, 2018), ki ne prispeva k ohranjanju zdravega planeta. Da so si jo še bolj predstavljali, smo si na globusu Zemlje ogledali, kjer leži Antarktika. Sami dokumentarni filmi so jim bili zelo zanimivi, saj so jih želeli gledati vsak dan. Ogledali smo si tudi risanko Profesor Baltazar: Pingvin Čarli, ki jim na domišljjski način predstavi, kako Profesor Baltazar pomaga pingvinu v stiski.

3. 4. Poskusi s snegom, vodo in ledom

V predšolskem obdobju je otrokom treba na čim bolj razumljiv način približati okolje, v katerem živijo, procese in pojave, ki v njem potekajo. Ravno zaradi tega je zelo primerno izvajanje poskusov, k čemur nas spodbuja tudi Kurikulum za vrtce (1999). Tako smo v igralnico prinesli sneg, ki so si ga otroci sami naložili v prozorne posodice, kot je prikazano na sliki 3.

Slika 14: Poskus s snegom, vodo in ledom (Foto: Mojca Gabrovšek).

Čez dan so opazovali, kaj se dogaja s snegom. Otroci so ugotovili, da se je sneg stopil in da je to voda. Vsak izmed otrok je svojo posodico z vodo izpraznil s kapalko in vodo iztisnil iz kapalke v večjo prozorno posodo. Skupaj smo jo odnesli v zamrzovalnik. V zamrzovalniku je

temperatura padla pod 0 °C, zato se je voda spremenila v led. Iz zamrzovalnika smo posodo z ledom prinesli v igralnico, kjer so ga otroci najprej opazovali s prostim očesom, nato pa še z lupami za raziskovanje in pod mikroskopom. Igrali smo se preko poskusa z vodo in igre z živalskimi figurami iz PVC-materiala, stiropornimi ledenimi ploskvami in gorami.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Z otroki smo izčrpno spoznali življenje ter značilnosti pingvinov, skupaj z njihovo deželo neverjetne lepote, polno skrivnosti. Spoznali so, da so zanjo značilni hud mraz, plavajoči led, viharji, skladi ledu na celini, mogočne ledene gore, dolge noči, hkrati pa predstavlja domovino številnih vrst pingvinov. Skozi različne dejavnosti iz vseh področij Kurikuluma za vrtce (1999) smo otrokom približali temo in na ta način pomagali k pridobivanju novih spoznanj, ki bodo koristni zanje in za nas. Med izvajanjem dejavnosti smo otroke spodbudili k novim dejavnostim. Otroci se vživljajo v vlogo pingvina Pita in njegove mame in očeta. Čez dan se igrajo igro vlog v igralnici ali na igrišču. Raziskovanje južnega tečaja je vse nas privedlo do spoznavanja severnega tečaja na podoben način. Zapomniti pa si je dobro to, da je Antarktika nikogaršnje ozemlje ter obenem odgovornost vsega človeštva, da jo ohranjamo, tako kot tudi druge dele sveta, v dobrem naravnem stanju.

5. LITERATURA

- Casson, L. 2018. Kaj podnebne spremembe pomenijo za Antarktiko? Greenpeace Slovenija. <https://www.greenpeace.org/slovenia/blog/751/kaj-podnebne-spremembe-pomenijo-za-antarktiko/> (datum dostopa: 21. 5. 2021)
- Hynes M., Weston-Baker C., Kladnik D. 2005. Zbirka Zakladnica znanja: Polarne dežele. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Katalinič, D. 2010. Prvi naravoslovni koraki. Odranci: Mizarstvo Antolin d.o.o.
- Kurikulum za vrtce. 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za šolstvo.
- Pfister, M. 1993. Pingvin Pit. Ljubljana: Založba Kres.
- Pfister, M. 1993. Pitovi novi prijatelji. Ljubljana: Založba Kres.
- Pfister, M. 1994. Pit in Pat. Ljubljana: Založba Kres.
- Wockner, S. 2018. 5 stvari, ki jih (verjetno) niste vedeli o Antarktiki. Greenpeace Slovenija. <https://www.greenpeace.org/slovenia/blog/746/5-stvari-ki-jih-verjetno-niste-vedeli-o-antarktiki/> (datum dostopa: 21. 5. 2021)

Zabavno učenje z deževniki

Mojca Lorenčič, diplomirana vzgojiteljica
Vrtec «Otona Župančiča» Slovenska Bistrica
mojca.loren@gmail.com

Skozi vso šolsko leto smo v skupini najmlajših otrok dajali velik poudarek spoštljivemu in odgovornemu odnosu do živali, ki nas obdajajo v neposredni okolici vrtca. Eden izmed teh živali je tudi majhen in koristen deževnik.

Otroci v najini skupini so stari 1 do 2 let in so v letih intenzivnega dožemanja in intelektualnega razvoja. Vse kar vidijo želijo prijeti in potipati. Zato je prav, da jim ponudimo najrazličnejše izzive, ki bodo spodbujali njihovo kreativnost, vedoželjnost, motivacijo in s tem bodo pridobivali tudi nove izkušnje. Eden od izzivov majhnih otrok je tudi stik z različnimi živalmi. Za nas je bilo zabavno učenje z deževniki in skozi igro sva prilagodili za njih primerne koticke.

Izvedeli smo, da je deževnik nepogrešljiv prebivalec zemlje in ima ključno vlogo v ekosistemu. Veljajo za nekakšne »inženirje«, saj na več načinov pomagajo pri ohranjanju talnega okolja. Deževnik ne živi le v vrhnjem sloju zemlje, temveč malo globlje, na vrh le hodi po hrano. S krčenjem in širjenjem telesa ustvarja rove, ki koristijo pri prezračevanju in rahljanju prsti. S tem, ko nosi organski material globlje, te plasti tudi obogati z organsko snovjo. Te njegove dejavnosti spodbujajo rast rastlin in pomagajo pri ohranjanju okolja.

Ključne besede: razvoj, izkušnje, deževnik, ekosistem.

Abstract

Throughout the school year, in the group of the youngest children, we placed great emphasis on a respectful and responsible attitude towards the animals that surround us in the immediate vicinity of the kindergarten. One of these animals is also a small but useful earthworm. The children in our group are 1 to 2 years old, in those years children show intense perception and intellectual development. They want to touch and feel everything they see. Therefore, it is right to offer them a variety of challenges that will encourage their creativity, curiosity, motivation and thus gain new experiences. One of the challenges of young children is also contact with different animals. It was fun for us to learn something about earthworms and throughout the game we adapted suitable play corners for the children.

We learned that the earthworm is an indispensable inhabitant of the earth and plays a key role in the ecosystem. They are considered to be an "engineers", as they help to preserve the soil environment in several ways. The earthworm does not live only in the top layer of the earth, but a little deeper, at the top it only searches for food. By shrinking and expanding the body, it creates intricate tunnels that benefit in aerating and loosening the soil. By carrying the organic material deeper, it also enriches these layers with organic matter. These activities promote plant growth and help preserve the environment.

Key words: development, experience, earthworm, ecosystem.

1. UVOD

Ste se kdaj vprašali kaj se dogaja pod našimi nogami, ko smo na vrtu ali travniku? Ste vedeli, da o vesolju vemo več kot o zemeljskih tleh in živih bitjih, ki tam živijo?

Zemeljski deževnik, že ime samo pove, da so ta drobna bitja povezana z dežjem. Vzrok, da deževniki ob dežju prilezejo iz zemlje je ta, da se ob obilnih padavinah prst razmoči in zalije njihove rove. Da se ne bi zadušili prilezejo na površje.

Tudi nas so deževni dnevi pripeljali do raziskovanja deževnikov. Že v začetku šolskega leta smo spoznali deževnike, katere smo spoštljivo odnašali iz asfalta našega parkirišča na travo in s tem preprečili, da jih ne povozi avto ali pa tudi kdo od pešcev pohodi.

Za tako majhne otroke je bilo zelo zanimivo, da so jih imeli možnost tudi potipat in se naučiti spoštljivega odnosa do njih predvsem, da so do njih nežni. Ko ga ob dežju zagledajo, ga z največjim veseljem opazujejo in celo nežno primejo. Premnogi njihovi starši pa žal v odraslosti pozabljajo na njihov pomen in vlogo.

2. METODE

Otroke sva motivirali skozi igro, saj so tako pridobili nova znanja, postali bolj ustvarjalni, aktivni in s tem imeli možnost svojega izražanja, raziskovanja in opazovanja.

Pri tem sva vzgojiteljici spodbujali tako aktivno in sodelovalno učenje. Otrokom sva zagotavljali okolje, ki je na njih vplivalo spodbudno, varno in nudilo nove izzive. Otrokom sva tako nudili pestrejšo in raznovrstno ponudbo na vseh področjih predšolske vzgoje.

Pri dejavnostih, ki smo jih imeli v okviru spoznavanja deževnikov so sodelovali otroci prvega starostnega obdobja. Pri izvedbi le teh smo uporabili metode aktivnega učenja, igre, opazovanja, sodelovanja, raziskovanja, petja, plesa, delo z lutko, eksperimenta, razgovora, pripovedovanja in praktičnega dela.

3. CILJI IN DEJAVNOSTI

CILJI:

- Otrok spoznava življenjsko okolje deževnikov.
- Spodbujanje različnih pristopov pri spoznavanju in opazovanju deževnikov.
- Spoznavanje gibanja in koristnosti le teh.
- Razvijanje spoštljivega odnosa do vseh živali.

DEJAVNOSTI:

3.1. Hotel za deževnike

V mesecu aprilu smo v igralnico prinesli vse potrebščine za izdelavo hotela/kompostnika za deževnike. Zbrali smo različne zvrsti zemlje, peska, liste, karton in prozorno škatlo za

opazovanje živali. Skupaj smo po načrtu naredili hotel za deževnike. V naši okolici smo v deževnem vremenu poiskali deževnike in jih dali v za njih pripravljen hotel. Po enem do treh tednih bivanja v hotelu se je že opazilo kako so deževniki mešali zemljo in si napravili svoje tunele. To je bila edinstvena »igrača« v naši igralnici, ki je tedne zabavala otroke in prav tako ljubitelje narave, nas odrasle. Hotel je bil zabaven in znanstveni projekt za celotno skupino najmlajših otrok, saj so lahko vsi sodelovali, pomagali pri tej nalogi in obenem spoznavali te živali. Otroci so jih vsaki dan opazovali od blizu, jih hranili z ostanki hrane in jih na rahlo škropili z vodo. To je bilo za njih nekaj neprecenljivega in seveda nevsakdanjega.

3.2. Senzorne igre

Senzorne igre so zelo pomembne že za tako majhne otroke, saj ponujajo neskončne priložnosti za njihov razvoj in učenje. Ta igra pomaga otrokom, da razvijejo svoje fino motorične sposobnosti, koordinacijo in koncentracijo. Pomaga jim pri učenju sodelovalnega dela, uporabi njihovih čutov za odkrivanje okolja, razvoju domišljije, ustvarjalnega mišljenja, štetja, prepoznavanje barv in eksperimentiranja. Otroci prvega starostnega obdobja so se pripravljene učiti in raziskovati skozi igro, njihova domišljija se širi v ustvarjanju lastne zabave z različnimi materiali.

pomočjo lutke

3.3. Pripovedovanje zgodb tudi s

Knjige so čudovita osnova za različne teme in dejavnosti v vrtcu. Otroci se s pomočjo nje povežejo z različnimi situacijami. Otrokom sva pripovedovali in razlagali starosti primerne zgodbe. Zanimanje otrok sva še povečali z opazovanjem slik, fotografij in z edinstveno lutko. Skupaj smo si pogledali tudi slike o deževnikih v različnih slikanicah, enciklopedijah in seveda tudi na spletu vrtčevskega računalnika. Tako smo spoznali njihove značilnosti - kako se gibljejo, s čim se hranijo, kje živijo in kakšni so na otip?

3.4. Izdelava skupnega plakata

Za izdelavo plakata smo uporabili fotografije deževnikov, katere smo fotografirali v neposredni bližini našega vrtca. Vzgojiteljici sva na skupni plakat napisali različne dejavnosti in ga izobesili na oglasno desko na ogled tudi staršem.

3.5. Likovno izražanje otrok:

Otrok si je naredil

svojo igračo iz odpadnega materiala, slikal s špageti in zemljo, mečkal barvni papir in ustvaril lutko iz blaga.

3.6. Lepljenje žog na lepilni trak in štetje

Obstaja toliko načinov za raziskovanje deževnikov in na vrhu seznama so tudi matematične dejavnosti.

3.7. Petje in ples

Otroci v naši skupini zelo radi pojejo in plešejo v krogu. Vzgojiteljici spodbujava domišljijo otrok in tako smo se tudi s pomočjo pesmic spremenili v deževnike.

Skladba: Prha za deževnika, vir: <https://www.youtube.com/watch?v=3SyCPVxfSn0>.

Skladba: Wiggly Woo, vir: <https://www.youtube.com/watch?v=vdWsez-CD5o>

Pridobljeno: 25. 5. 2021

3.8. Gibanje

Otrokom nudiva ustrezne gibalne izzive, kjer razvijajo svoje sposobnosti. Gibalno smo uprizarjali deževnike z različnimi športnimi rekviziti (tunel, blazine z ovirami, debele vrvi, obroči...). Zelo radi izvajamo vse naravne oblike gibanja (plazenje skozi tunel).

4. ZAKLJUČEK

Marsikdo misli, le kakšne dejavnosti lahko izvajamo s tako majhnimi otroki. Mlajši otroci so veliki raziskovalci in če jim lahko damo na razpolago najrazličnejša sredstva da bodo z njimi odkrivali, manipulirali in preizkušali, bodo pridobili bogate izkušnje za svoj razvoj. Učenje skozi igro in praktične izkušnje so ene izmed najboljših načinov, kako se otroci učijo in si marsikaj zapomnijo.

Naš hotel za deževnike je bil eden izmed načinov, kako otroke naučiti kompostiranja, spoznavanja življenjskih in koristnih funkcij deževnikov in na koncu še vrtnarjenja.

Resnično je izstopalo to, kako prijazni in skrbni so bili otroci pri ravnanju z deževniki, lepo jih je bilo opazovati. Ne glede na to ali so mali otroci dovolj pogumni, da se dejansko dotaknejo deževnikov ali jih raje opazujejo, so le ti odlično orodje za poučevanje.

V mesecu maju smo hotel z deževniki odnesli na igrišče vrtca in ga nežno potresli na našo visoko gredo. Tako bomo seveda z našim kompostom pridnih deževnikov nagradili še hitrejšo in bujnejšo rast različnih vrtnin.

Zdi se, da so otroci skoraj programirani tako, da radi kopljejo in iščejo zanimive stvari v zemlji. Spominjam se, da sem kot otrok zelo rada kopala po zemlji in iskala različne živali v njej. Čeprav sem imela umazane roke je bilo raziskovanje na prostem zelo zabavno. Ta aktivnost vzbudi domišljijo vsakega otroka in mu hkrati pomaga razviti fino motorične sposobnosti.

Težko si nekateri predstavljajo ali razumejo, da so deževniki lahko zelo pomembni, ker so vedno pod zemljo, skriti pred pogledi. Zaradi tega jih nekateri otroci in celo odrasli zavračajo kot neprijetna bitja.

Otrokom bodimo zgled in razvijajmo empatijo in ljubezen do živali. Naj jih rešujejo, negujejo in predvsem naj bodo do vsake sleherne živali spoštljivi.

4. LITERATURA

- Bahovec, E. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Živalska bivališča, Barbara Taylor.(2010)
- Kroflič, R. idr. (2010). Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
 - Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=3SyCPVxfSn0>
 - Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=3SyCPVxfSn0>

Spoznajmo lokalno pridelano hrano – korenček

Mojca Mozetič

Vrtec Sežana

mojcamozetic@hotmail.com

Otroci iz skupine Polžki so tekom različnih dejavnosti imeli možnost spoznavati in preizkušati lokalno pridelano hrano – korenček. Povezali smo se z lokalno Eko kmetijo Brinjevka iz Malega dola, kjer smo korenček tudi dobili. Vse to smo dokumentirali in fotografije sproti lepili na naš plakat. Znanje smo nato delili, najprej med otroki in vzgojiteljicami, nato med starši. Pogostili smo jih tudi s korenčkovimi piškoti in sokom. Nazadnje smo plakat izobesili še pred našo igralnico, in sicer z namenom, da še ostale ozaveštimo o pomenu uporabe lokalno pridelane hrane.

Ključne besede: lokalno pridelana hrana, Eko kmetija Brinjevka, korenje, okušanje korenja

Abstract

Throughout their daycare activities, the children of the Snail Group had the opportunity to discover and taste locally-produced carrots. Our group reach out to Brinjevka organic farm from Mali dol, which supplied their carrots. The entire process was well documented and we created a poster with photographs. We also shared our newly acquired knowledge among pre-school teachers, other children and their parents. At the end, we served carrot biscuits and juice. We displayed our poster in front of our classroom to raise awareness about the importance of locally-produced food.

Key words: locally-produced food, Brinjevka organic farm, carrot, carrot tasting

1. UVOD

Oddelek Polžki je najmlajša skupina otrok v vrtcu Komen (1–2 let), vendar se zavedamo, da moramo za zdravje začeti skrbeti že zelo zgodaj (od rojstva dalje), da lahko v odrasli dobi ostanemo zdravi in vitalni. Seveda se kot vzgojiteljica zavedam, da pri tej starosti otroka težko vpeljem v pogovor o lokalno pridelani hrani, lahko pa veliko naredim z ozaveščanjem staršev, z dobrim lastnim vzgledom in s spodbujanjem otroka k zdravemu prehranjevanju. Zato so naši vzgojno-izobraževalni cilji s področja narave: otroke seznaniti z lokalno pridelano hrano – korenje, ki ga okušamo na različne načine; otroku sporočiti, da na njegovo zdravje vplivata okolje in on sam; ozaveščati starše o pomenu poseganja po lokalno pridelani hrani (Bahovec in drugi, 1999). Zavedamo se, da enoletni otroci šele uvajajo določena živila, so v dobi okušanja/poizkušanja različne hrane in da jih pritegne okus, ki je sladek. Zato imamo pri tem pomembno vlogo starši ali odrasli, da otroku ponujamo lokalno hrano, ga spodbujamo k poizkušanju različnih živil in nadaljnjemu uživanju.

Lokalno pridelana hrana je hrana, ki jo pridelajo kmetije najbližje našemu domu. Nakup takšne hrane pa se kaže v različnih prednostih. Je sezonsko dostopnejša, sadje in zelenjava imata več vitaminov in posledično višjo hranilno vrednost. Zaradi bližine proizvodnje se zanjo lahko

uporablja manj aditivov, kot so na primer konzervansi in barvila, taka živila pa so tudi prepoznavna po bogatem in tradicionalnem okusu. Z naročanjem živil od lokalnih pridelovalcev/predelovalcev posredno pripomoremo tudi k zmanjšanju sproščanja toplogrednih plinov zaradi krajših transportnih poti in zagotavljamo trajnostno rabo površin, namenjenih pridelavi hrane. Z izbiro lokalne hrane ohranjamo delovna mesta na podeželju in dvigamo stopnjo samooskrbe s kakovostno lokalno pridelano hrano ter tako izboljšujemo prehransko varnost prebivalstva (<https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/dan-slovenske-hrane-in-tradicionalni-slovenski-zajtrk/>).

Lokalno pridelano hrano lahko prepoznamo po logotipu, ki ga je pripravilo Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano. Ta oznaka jamči, da so bila živila tako pridelana kot tudi predelana v Sloveniji (<https://www.zdravo.si/zato-bi-morali-uzivati-lokalno-pridelano-hrano/>).

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabili različne metode: opazovanje, pogovor, spoznavanje z lastno aktivnostjo, okušanje in demonstracija.

3. RAZPRAVA

Otroci imajo sadje pogosto raje kot zelenjavo. Zato sem želela, da se otroci seznanijo še z lokalno pridelano zelenjavo. Korenje je izjemno bogato z vitamini, minerali in vlakninami, ki koristijo našemu zdravju. Je tudi privlačne barve, a ni vedno privlačno za jesti. Z otroki smo ga okušali v različnih oblikah. Korenček smo pridobili z Eko kmetije Brinjevka.

1.4 Okušanje surovega in kuhanega korenja

Naše spoznavanje s korenčkom se je pričelo z obiskom velikega plišastega korenja. Najprej smo si ga ogledali, nato pa pobožali in stisnili. Otroke sem povprašala, če vedo, kaj je to. Odgovora nisem dobila, samo gledali so me. Povedala sem jim, da je to korenček, oranžne barve in spada med zelenjavo. Kaj hitro smo opazili, da ima plišasti korenček žepček. V njem je bil pravi, lokalno pridelan korenček z Eko kmetije Brinjevka iz Malega dola. Z otroki smo si ga ogledali, potipali in nekateri tudi kaj hitro okušali. Otroke sem ves čas usmerjala, naj si ga dobro ogledajo, kakšen je: različne velikosti (majhen/velik), različne oblike in debeline, različne barve (oranžen, rumen). Opazili smo, da je na njem še zemlja. Razložila sem jim, da korenje raste v zemlji. Otrokom sem prinesla tudi različne fotografije o korenju, ki smo jih nalepili na plakat. Tako smo plišasti korenček in plakat, ki ga bomo sprotno dopolnjevali, obesili na steno. Z otroki smo se nato vsak dan zbrali v korenčkovem kotičku in z zanimanjem pogledali, kaj plišasti korenček skriva v žepu. Naslednji dan nas je v žepu zopet pričakal surov koren. Najprej sem ga oprala, olupila, zrezala in nato ponudila v okušanje. Večina ga je pojedla in posegla po dodatku. Okus je bil sladek. Nato sem

jim ponudila še kuhanega, ki so nam ga pripravili v kuhinji. Tudi tega so brez dodatnega spodbujanja hitro zaužili, a opaziti je bilo drugačen odziv. Otroci so kuhanega hitreje pojedli zaradi mehkobe, vendar je bilo zanimanje za dodatek manjše. Okus je bil pust in nesladek. Kuhanega smo ga okušali tudi v obliki korenčkove juhe. Več pozornosti smo namenili izraziti oranžni barvi. Otroci korenčkovo juho obožujejo in so jo z veseljem pojedli. Slika 15: Okušanje surovega korenčka

1.5 Priprava korenčkovega soka

Otroci imajo radi sokove. Zato smo se odločili, da skupaj pripravimo korenčkov sok. Potrebovali smo še jabolka, hruške, pomarančo in sokovnik. Pred otroki sem korenje in sadje oprala, olupila, zrezala na koščke in dala v sokovnik. Najbolj zanimivo je bilo, ko je oranžen sok pritekel v posodo. Otroci so sok v hipu popili. Ker je sok naraven, dober in zdrav, smo želeli z njim pogostiti tudi druge otroke. Tako smo na obisk v naš korenčkov kotiček povabili sosedove otroke iz skupine Sončki, ki so leto dni starejši od nas. Najprej sem jih povprašala, če vedo, kaj imamo v kotičku. Ker so otroci starejši, so korenje prepoznali in na moja vprašanja tudi odgovarjali. Nato smo jim pokazali naš plakat s fotografijami. Na koncu smo jih pogostili še s korenčkovim sokom, ki smo ga ravno tako naredili pred njimi. Želja po še nam je dala vedeti, da je bil okusen.

1.6 Peka korenčkovih piškotov

K nam smo povabili kuharico Bojano Furlan iz vrtca Sežana. Bojana nam je predstavila sestavine (moka, maslo, korenje, pecilni prašek in marmelada), zamesila testo in pripravila piškote. Tudi sami smo se preizkusili v odtiskovanju krogov. Nad rezultatom smo bili zelo zadovoljni, saj so bili piškoti zelo okusni. Piškote smo ponudili tudi otrokom iz skupine Sončki in vsem strokovnim delavcem vrtca. Ponudili smo jih pa tudi staršem, saj smo tisti dan izvedli gibalni popoldan. Ob tem sem tudi starše opomnila, zakaj in kako pomembno je, da posežemo po lokalno pridelani hrani.

Slika

16: Peka korenčkovih piškotov

4. REZULTATI

Otroci so lokalno pridelano korenje spoznavali tekom različnega okušanja. Sproti smo dogodke dokumentirali in s fotografijami bogateli naš plakat. S pomočjo razstavljenega plakata smo omogočili ostalim, da osvežijo ali pridobijo informacije o lokalno pridelani hrani, korenju in Eko kmetiji Brinjevka. Rezultat našega spoznavanja se vidi tudi v tem, kako otroci sedaj z nasmehom prepoznajo korenček, ko pri kosilu dobimo korenčkovo juho ali samo kuhan korenček kot prikuho. Tudi ko listamo ali prebiramo razne slikanice, otroci hitro prepoznajo korenček.

5. ZAKLJUČEK

Čeprav se je naša zgodba s korenčkom skoraj zaključila, pa se naše zavedanje o pomenu in uživanju lokalno pridelane hrane nikoli ne konča. Zavedati se moramo, da smo ravno mi odrasli tisti, ki otroku pokažemo pot do takšnega načina življenja. Naša lastna aktivnost in dejanja so vodilo otrokom. Seveda moramo biti pri tem strpni in vztrajni. Z otroki smo spoznali različne načine okušanja korenja. Naj nam bo vodilo tudi to, da lahko določeno hrano zaužijemo na različne načine. S tem otroka spodbudimo, da hrano, ki jo sicer ne bi jedel, poje. Ravno tako se moramo zavedati, da izgleda hrana s trgovinskih polic veliko bolj privlačna. A na nas je, da posežemo po lokalno pridelani hrani, jo otroku ponudimo in ga na ta način seznanimo, da zunanost ne določa kakovosti. S takšnim poseganjem ne vplivamo neposredno samo na naše zdravje, ampak tudi na okolje in naravo.

6. LITERATURA IN VIRI

1. Bahovec D., E. in drugi (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
2. Dan slovenske hrane in tradicionalni slovenski zajtrk. Pridobljeno 4. 3. 2020 s <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/dan-slovenske-hrane-in-tradicionalni-slovenski-zajtrk/>
3. Zato bi morali uživati lokalno pridelano hrano. Pridobljeno 4. 3. 2020 s <https://www.zdravo.si/zato-bi-morali-uzivati-lokalno-pridelano-hrano/>

Spoznavanje deževnika

Monika Pene

Vrtec Najdihojca Ljubljana

monika.pene@gmail.com

Otrok v svojem najbolj zgodnjem obdobju spoznava okolje le s čutili. Kliče po novih izkustvih in če mu odrasli pravočasno in na pravi način ponudijo izkustva, se na otrokovem obrazu pojavi ne samo zadovoljen in proučujoč izraz, temveč odrasli s tem poskrbijo za izgradnjo celostne otrokove osebnosti. Aktivno učenje, ki sledi, otroka čustveno in miselno aktivira. Vključenost našega vrtca v projekt Ekošole nas je spodbudil, da se tudi z najmlajšimi otroki lotimo enostavnih vsebin, ki so primerne njihovi starosti. Na deževnike smo postali prvič pozorni ob deževnih dneh na sprehodih, ko so jih otroci opazovali v lužah. Tako smo od prostega opazovanja postopno prešli na načrtovano in usmerjeno dejavnost. Ko so se zanimanjem otrok pridružila še dodatna vprašanja, smo sledili njihovim interesom tako, da smo postopno dodajali vodene dejavnosti s spodbudo. Da bi k doživljanju pristopili čim bolj celostno, smo v aktivnosti vključili še starše otrok s stremljenjem k skupnemu medgeneracijskemu sodelovanju.

Ključne besede: zgodnje naravoslovje, prvo starostno obdobje, deževnik, aktivno učenje.

In the earliest period, the child learns about his environment only through the senses. He calls for new experiences, and if an adult offers him experiences in the right and timely way, not only a satisfied and exploratory expression appears on his face, but he also takes care of building a holistic child's personality. The active learning that follows activates the child emotionally and mentally. The involvement of our kindergarten in the Eco-school project encouraged us to tackle simple content that is suitable for their age, even with the youngest children. We first became aware of the earthworm on rainy days on walks, where children saw it in a puddle. Thus, we gradually moved from free observation to planned and directed activity. As the children's interest expanded to additional questions, we followed their interests and gradually added guided activities with encouragement. In order to approach the experience as holistically as possible, we also actively involved the child's parents in striving for joint intergenerational cooperation.

Keywords: early science, first age group, earthworm, active learning.

1. UVOD

V Kurikulumu za vrtce je načelo aktivnega učenja opisano kot nenehna skrb za sprotno zagotavljanje udobnega in za učenje spodbudnega okolja, ki omogoča izhajanje tako iz vzgojiteljevega načrtovanega in nenačrtovanega usmerjanja, kakor tudi iz otrokovih samoiniciativnih pobud (Kurikulum za vrtce 1999, str. 16).

Začetno naravoslovje je otrokovo prvo srečanje z znanostjo. Naravoslovne teme imajo v zgodnjem otroštvu dve pomembni vlogi. Prva vloga je ta, da za otroke predstavljajo neposredno okolje, ki ga lahko raziskujejo brez tuje pomoči, ga imajo vsak dan na voljo in je zato pristno, neobremenjeno s predsodki in prisilo ter vedno motivira. Druga vloga pa je ta, da naravoslovne teme omogočajo preskoke od konkretnega k abstraktnemu načinu dojemanja, ki je pomemben za celosten razvoj otrokove osebnosti in ne le za njegovo osebno razgledanost (Ileršič 2012, str. 11).

Predšolski otroci so zelo radovedni, radi imajo naravo in zanima jih vse, kar je živo. Njihov govor se razvija počasi, tvorijo vse več stavkov in si nenehno si želijo informacij o čemerkoli. Cilj projekta spoznavanja deževnika v sklopu zgodnjega naravoslovja je bil, da otroci preko različnih čutil doživijo živo in neživo naravo, da jim ponudimo veliko različnih izzivov in izkustev s tega področja, nenazadnje pa tudi to, da do narave razvijejo spoštljiv in prijazen odnos. Vloga vzgojitelja je v tem, da otroku omogoči prinašanje živih bitij iz narave, njihovo opazovanje in skrb, da jih v naravo vrne.

V aprilu in maju je bilo našemu projektu vreme naklonjeno, saj je bilo veliko dežja in posledično luž. Otroci so prvega deževnika opazili v luži. Bil jim je zanimiv, ker se je zvijal. Vsi smo se postavili okoli luže, kjer smo preživeli dobršen čas. Na isto mesto smo se vračali še druge dni, čeprav deževnika ni bilo več tam. Za spoznavanje deževnikov smo si vzeli dovolj časa in priložnosti, da so otroci ponotranjili nove besede, doživetja in občutke.

Dogodek z deževnikom nam je služil kot izhodišče za prikaz življenja deževnika, njegove zgradbe, življenjskega okolja, plenilcev. Preko igre smo izvedli nekaj dejavnosti, ki so jih otroci želeli ponavljati, zato smo dejavnosti razpotegnili za približno mesec dni, ko se je zanimanje za deževnike začelo počasi umirjati. Poučna izkušnja, ki nam je ostala, je bilo dotikanje živali in zmožnost polaganja na roko. Tukaj smo se učili potrpežljivosti, nežnosti, previdnosti, vztrajnosti in sočutja. Nekateri otroci so bili rokovanja z deževniki že vajeni od doma, nekaterim pa se je prijemanje deževnikov gnusilo, kar so izražali z raznimi obraznimi grimasami in se ob tem spakovali.

Naši sprehodi so po tem sklopu postali še zanimivejši, saj smo vsakokrat dodali še kakšno podrobnost o deževniku. Otrokom je dojemanje narave okoli njih je postalo bolj intenzivno ter podrobnejše. Otroke smo spodbujali z miselnimi vprašanji, pri igri vključevali čim več čutil ter raznovrstnih izkušenj.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti so bile uporabljene metode igre, opazovanja, demonstracije, pogovora, pripovedovanja, opisovanja, spoznavanja z lastno aktivnostjo, čutnega zaznavanja, raziskovanja, primerjanja, aktivnega učenja, lastnega zgleda ter avdio in video tehnologija.

Zgodnje naravoslovje v vrtcu naj bi postavilo temelje poznejšemu naravoslovju v šoli, cilj tega pa naj bi bil naravoslovno pismen posameznik, ki bi bil poleg temeljnih pojmov opremljen še s sposobnostmi za reševanje problemov in odkrivanje narave na logičen in znanstven način (Ileršič 2012, str. 11). Sledili smo tudi cilju Kurikula in sicer v tem, da otrok doživlja in spozna živo in neživo naravo v njeni raznolikostni povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih; spozna živa bitja in njihova okolja ter pridobiva spoštljiv in naklonjen odnos do narave.

3. RAZPRAVA

Živali so del našega življenja in dejstvo je, da nekatere pri ljudeh vzbujajo pozitiven odziv, druge pa povzročajo gnus, nelagodje in strah. Nemaokrat se zgodi, da odrasli s slabim zgledom prenašamo negativne občutke na otroke in jim premalokrat ponudimo možnost, da bi si z neposredno izkušnjo sami ustvarili predstave o živalih. Tak primer smo imeli možnost videti v vrtcu pri naših dejavnostih. Nekateri otroci so takoj želeli prijeto deževnika, ga božati in prelagati, nekateri so se ga dotaknili šele nekaj dni kasneje, nekateri pa še ob koncu projekta niso želeli imeti opravka z njim.

3.1 Dejavnosti s področja narave

Deževnika smo spremljali v njegovem naravnem okolju, mu izdelali bivališče, ga opazovali pod lupo, se ga dotikali in ga vrnilo v njegovo naravno okolje.

3.2 Umetnost

Otroci imajo radi ustvarjanje s prstnimi barvami, zato smo jim ponudili veliko možnosti za ustvarjanje deževnika preko igre in ustvarjanja po njihovem navdihu. Plastelin smo dali v vedno dostopen kotiček, kjer so po njem vsakodnevno posegali in ga valjali ter gnetli. V vrsto so skušali odtisniti blazinice svojih prstov, s kosmato žico pa upodobiti zvite deževnike. Seznanili so se z eno pesmico o deževniku, drugo poslušali na you tubu (<https://www.youtube.com/watch?v=s5NEdQ904jY>) ter priredili ples v dežju, ki je priklical deževnike na plano.

3.3 Matematika

Ker v skupino vključujemo elemente pedagogike Montessori, smo ob tej priložnosti otrokom ponudili stik in doživljanje z zaznavnimi palicami, s katerimi ponazorili pojma dolg – kratek.

3.4 Gibanje

Naravne oblike gibanja so nas nekatere otroke spominjale na gibanje deževnika, otroci so se valjali, kotalili, plazili, zvijali, upogibali. Ob glasbeni podlagi smo jih motivirali, da so se izrazno gibali in kasneje pri poslušanju glasbe o deževniku tudi sami začeli izvajati določene gibe, ki so jih prepoznali kot značilne za deževnikovo premikanje. Otroci so urili fino motoriko z nizanjem perlic in testenin na vrvico, striženjem in trganjem papirja, lepljenjem, risanjem ter manevriranjem z barvicami in voščenkami.

3.5 Jezik

Kurikularno področje jezika je bilo zajeto v vseh omenjenih področjih. Deževnika smo spoznavali skozi različne slikanice in pravljice, listali pa smo tudi enciklopedijo in strokovne revije in sicer:

- Zaljubljeni deževnik Martin: A. Klopčič;
- Trije prijatelji: deževnik, vrabec in žabec: B. Spahić, R. in M. Zelenko;
- Umazani Berti in deževniki: A. McDonald ter
- Eko pravljica: štiri zgodbe o štirih naravnih energentih: o vetru, zemlji, ognju in vodi: A. Klopčič.

4. ZAKLJUČEK

Kot primer dobre prakse bi poleg dejavnosti in uvajanja otrok v zgodnje naravoslovje, omenila aktivno sodelovanje s starši. Razložili smo jim potrebnost njihove pomoči, saj otroci s tem pridobijo tudi drugo izkušnjo in z medsebojnim sodelovanjem lažje in bolje osvojijo obravnavano učno snov. S tem pa poudarjamo tudi isto mislečo vzgojno in izobraževalno pot, ki jo gradimo/ustvarjamo skupaj vzgojitelji in družina. Starši so bili veseli povabila in se odzvali s svojim doprinosom. Z otroki so šli iskati deževnike, se seznanjali z njimi na njihov način, naredili so bivališča za deževnike ter jih prinesli v vrtec, kjer smo jih opazovali in v igralnici uredili zbirko le-teh. Otroci so jih vsak dan gledali, se jih spominjali in pripovedovali o tem, kako so jih doma izdelali.

5. LITERATURA IN VIRI

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Ileršič, E. (2012). Spoznavanje talnih živali v vrtcu. Diplomsko naloga. Ljubljana: Pedagoška fakulteta: http://pefprints.pef.uni-lj.si/905/1/DIPLOMA_EVA-kon%C4%8Dna_verzija.pdf (pridobljeno 23. 5. 2021).

Marjanovič Umek, L. (2008) Otrok v vrtcu – Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Zborniki zbranih povzetkov vsebin projekta Zgodnje naravoslovje – temelj za trajnostni razvoj: Zbornik-2019.pdf (ekosola.si) (pridobljeno 21. 5. 2021).

Reciklaža tekstila

Nadja Lebar in Nadia Džamastagič

Vrtec Bled

nadja.lebar@vrtec-bled.si

Živimo v času, ko je dostopnost do oblačil lahka. Oblačila so poceni, se pa hitro obrabijo. Velika nabava oblačil vpliva na okolje. Tekstilna industrija je med največjimi onesnaževalci okolja. V prispevku je opisano, kako naše najmlajše spodbuditi k varovanju okolja z reciklažo oblačil. Kako iz odsluženih oblačil narediti koristen in atraktiven izdelek. Opisanih je več načinov reciklaže oblačil. V prispevku so zapisani tudi načini, kako otroke vključiti, da so pri reciklaži aktivni.

Ključne besede: tekstil, reciklaža, ekologija

1. NAMEN IN CILJ PROJEKTA

Večkrat v medijih lahko zasledimo, kako velik onesnaževalec okolja je tekstil. Evropejci vsako leto kupijo 26 kg tekstila, 11 kg pa ga zavržejo. Zanimiv je podatek, koliko vode je potrebno za izdelavo ene majice s kratkimi rokavi. Po podatkih EU, je za majico potrebnih 2.700 litrov vode, toliko, kolikor jo ena oseba spiže v dveh letih in pol.

Tekstil je tudi velik onesnaževalec voda, saj je pranje tkanin krivo za kar 35% vse primarne mikroplastike, ki se izloči v okolje. (vir:

<https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20201208STO93327/ucinek-tekstilne-proizvodnje-in-odpadkov-na-okolje-infografika>)

V EU se je količina kupljenih oblačil povečala v zadnjih dvajsetih letih za 40%. Tekstilna industrija s svojo proizvodnjo proizvaja toplogredne pline, porablja velike količine vode, uporablja strupene kemikalije. Pri gojenju bombaža pa zopet vpliva na okolje z velikimi kmetijskimi površinami, z gnojenjem in pesticidi.

Od vseh odvrženih oblačil, se reciklira le 1%, saj se tehnologija za učinkovito reciklažo tkanin šele razvija. (vir: <http://www.prijaznidookolja.si/poceni-moda-zahteva-preveliko-obremenitev-okolja/>)

In kakšna je rešitev za varovanja okolja pred onesnaževanjem s tekstilno industrijo? Tako, da lahko pri menjavi oblačil kupimo stara oblačila, kupujemo oblačila za katera vemo kako so bila izdelana, oblačila sami predelamo, jih šivamo. (vir: <https://radioprvi.rtvsl.si/2018/09/tekstilna-industrija-je-druga-naivecja-svetovna-onesnazevalka/>)

S sodelavko se že nekaj časa pogovarjava o problemu onesnaževanja s tekstilom. Tako sva se razveselili letošnjega eko projekta o oblačilih (Ne zavrzi oblek, ohrani planet), ki se je s tematiko ujemal z najinim mišljenjem. Da je potrebno nekaj spremeniti, se novega naučiti z vidika varovanja okolja in tekstila, kot enega izmed velikih onesnaževalcev. Glavni cilj naših aktivnosti je, da ljudi okoli nas osvestimo, kako lahko sami poskrbijo za naše okolje. Zanje smo izvedli kar nekaj aktivnosti, kjer lahko sami opazijo, da lahko iz oblačil, ki jih ne potrebujejo

več, izdelajo nove in atraktivne stvari. Tako bi zmanjšali odpadke iz tekstila, ter zmanjšali proizvodnjo tekstilne industrije in posledično njeno onesnaževanje. Cilj aktivnosti je tudi, da otroci dobijo nove izkušnje: barvanje blaga, samostojnost, fina motorika (šivanje, kvačkanje, barvanje), skrb za okolje.

2. OPIS AKTIVNOSTI

Od prevleke do blazine

V skupini smo prevleke za odeje ukrojili na velikost blazin. Otroci so lahko opazovali potek krojenja. Ko smo iz prevleke dobili zadosti velike kose za blazino, so otroci dobili nalogo, da na blago narišejo risbe ali napišejo črke, številke. Otroci so risali po tekstilu z za to namenjenimi barvami. Da smo barvo utrdili, smo blago morali zlikati. Po likanju, je barva postala odporna na pranje. S sodelavko sva si izposodili šivalni stroj. Zašili smo blazine in vanje so otroci dali peno za polnjenje blazin, ter odpadne kose blaga. Otroci sedaj lahko uporabijo blazine med počitkom ali pa za udobno sedenje pri prelistavanju njim najljubše knjige in revije.

Nastop za 70 let vrtca

Naš vrtec je v letu 2020 praznoval 70 let. Za njegov rojstni dan smo v vrtcu pripravili proslavo, na kateri je nastopila tudi naša skupina. Od septembra smo začeli s pripravami na nastop. Z otroki smo se dogovorili, da bomo sami naredili kostume. Od doma so prinesli oblačila, katera ne uporabljajo več. Iz teh oblačil smo nato naredili kostume. Otroci so na majice barvali z barvami za tekstil. Te smo z likalnikom utrdili, da so postale odporne na pranje. Kostume so otroci oblekli za nastop na proslavi za 70 let vrtca. Namen imamo, da ustvarimo še kakšno predstavo, kjer bomo lahko uporabili naše kostume.

Igrače iz blaga

Otroci so od doma prinesli kar nekaj odsluženih oblačil: nogavice, žabe, majice... Iz teh smo izdelali tudi igrače. Otrokom sva skušali približati ročna dela preko vzora. Sami sva se lotili šivanja. Prinesli sva šivanke in sukance, ter pričeli šivati. Otroci so naju najprej opazovali pri dejavnosti, nato pa so se sami želeli preizkusiti v spretnostih. Največ težav so imeli pri vstavitvi niti v šivanko. Pri šivanju so bili vztrajni. Zašili so gumbe, bleščice in si zašili razne igrače. Igrače otroci uporabijo pri počitku.

Čarobna preproga

V vrtec smo dobili tudi nekaj odsluženih majic. Iz njih smo poskušali narediti preprogo. Najprej sem majice razrezala, da sem dobila vrv. Otroci so mi pomagali z navijanjem vrvi. Vrvi so večkrat uporabili tudi pri igri, pri merjenju, pri oblikovanju pajkove mreže. Vrvi smo uporabili tudi pri kvačkanju. Iz različnih majic sva skvačkali za otroke barvno preprogo. Preprogo smo imenovali v čarobno letečo preprogo. Otroci jo uporabljajo, da se nanjo usedejo, ko listajo knjige. Uporabimo jo tudi kot učni pripomoček. Štejemo iz koliko majic je bila narejena preproga, poimenujemo barve preproge.

Vrtec in reciklaža tekstilnih izdelkov:

V skupinah vrtca so se sodelavke že večkrat lotile eko projektov z reciklažo tekstila:

- **Okraski za novo leto.** Otrokom in staršem smo poslali mail z napotki, kako izdelati okraske iz naravnega materiala. Storže smo ovili s kosi preje, ki nam je ostala od kvačkanja in jih obesili na veje dreves.
- **Pirhi iz preje.** Za veliko noč smo na prazne vodne balončke nalepili prejo, ki nam je ostala od kvačkanja. Ko se je preja posušila smo počili balon. Ostal je pisan pirh.

3. REZULTATI

Skozi naše aktivnosti smo dosegli še več ciljev kot pa smo jih pričakovali, da jih bomo. Otroci so postali bolj spretni v fini motoriki. Večkrat posežejo tudi po igračah, kjer urijo tovrstne tehnike. Otroci so izrazili željo po več dejavnosti s tekstilom: izdelava kostumov, šivanju, kvačkanju. Veliko so se družili in povezovali pri ustvarjanju, igranju, pri posojanju oblačil. Tekstil uporabljajo pri igri, se oblačijov kostume, zavezujejo predpasnike, se sprehajajo skozi pajkovo mrežo. Izdelke v skupini uporabljamo preko naše dnevne rutine. Pri počitku otroci ne morejo brez svoje blazine in igrače. Blazine uporabljajo tudi za učenje: črk, števil, barv, oblik... Tudi letečo preprogo večkrat uporabijo. Na njej radi listajo knjige. Uporabljajo pa jo tudi pri svoji igri. Glavne ovire aktivnosti: ovirala nas je odsotnost otrok zaradi epidemije, karantena. Težava je bila, da vsi otroci niso prinesli majice. Težavo smo rešili tako, da so nekateri otroci prinesli več kosov oblačil. Ti so z veseljem dali prijatelju kos oblačila, katerega niso potrebovali.

4. ZAKLJUČEK

Tekstilna industrija je največji onesnaževalec. Ljudje bomo morali se začeti tega zavedati in ukrepati. Mi smo začeli v vrtcu. Potrebno bo manj kupovanja, menjave oblačil. Stara pa znati ponovno uporabiti: ali jih donirati ali pa jih uporabiti drugače. Največ lahko naredimo z našim pristopom k stvari in vzorom. Da pokažemo kako mi sami varujemo okolje ter naše izkušnje delimo s svetom in svet nam bo sledil.

5. LITERATURA IN VIRI

- Andreja Gradišar, Tekstilna industrija je druga največja svetovna onesnaževalka, 11. 9. 2018 <https://radioprvi.rtvsl.si/2018/09/tekstilna-industrija-je-druga-najvecja-svetovna-onesnazevalka/> (25. 2. 2021)
- Učinek tekstilne proizvodnje in odpadkov na okolje (infografika), Evropski parlament, 29. 12. 2020 <https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20201208STO93327/ucinek-tekstilne-proizvodnje-in-odpadkov-na-okolje-infografika> (25. 2. 2021)
- Poceni moda zahteva preveliko obremenitev okolja, Prijazni do okolja <http://www.prijaznidookolja.si/poceni-moda-zahteva-preveliko-obremenitev-okolja/> (25. 2. 2021)

Vsakodnevno aktivno gibanje pozitivno vpliva na zdrav razvoj otroka, Sovice, 2-3 leta

Natalija Gabrovšek
Vrtec Miškolin, Ljubljana
natalija.gabrovsek1@guest.arnes.si

Potrebi po gibanju in igri sta primarni otrokovi potrebi. Z gibanjem telesa je pogojeno zaznavanje okolice, prostora, časa in samega sebe. Ko otrok začne obvladovati svoje roke, noge in trup, sčasoma začneja čutiti veselje, varnost, ugodje, dobro se počuti, pridobi si samozaupanje in samozavest.

Gibalni razvoj je v ospredju predvsem v prvih letih življenja in poteka od naravnih in preprostih oblik gibanja do sestavljenih in zahtevnejših športnih dejavnosti. V predšolskem obdobju otroci z igro pridobivajo raznovrstne gibalne izkušnje, ki jim prinašajo veselje in zadovoljstvo.
Ključne besede: otrok, gibanje, igra, razvoj, zdravje.

Abstract

Movement and play are a child's primary needs. The perception of the environment, space, time and oneself is conditioned by the movement of the body. When a child begins to control his arms, legs and torso, he eventually begins to feel joy, security, comfort, feels good and gains self-confidence.

Motor development is at the forefront especially in the first years of life and takes place from natural and simple forms of movement to complex and more demanding sport activities. In the preschool period, children gain a variety of movement experiences through play, which brings them joy and satisfaction.

Key words: child, movement, play, development, health.

1. UVOD

Gibalne kompetence so eden od najpomembnejših dejavnikov spoznavanja samega sebe in interakcije z okoljem, prav tako pa tudi skladnega razvoja in ohranjanja zdravja.

Po mnenju Vigotskega je učenje dojenčkov, malčkov in otrok v zgodnjem otroštvu močno povezano z interakcijami s kompetentnimi odraslimi, poudarja pa tudi pomen interakcij z drugimi otroki. Le te umešča v kulturni kontekst, pri čemer se po njegovem prepričanju otrok uči predvsem skozi igro ob vsakdanjih dejavnostih. Otrokov miselni razvoj je po njegovem mnenju proces, v katerem otroci ponotranjajo rezultate svojih interakcij z okoljem. Vigotski izpostavlja jezik kot ključno vez med socialno in psihološko ravno človekovega funkcioniranja, poudarja pa tudi pomen simbolne igre za razvoj višjih miselnih procesov in internalizacijo socialnega življenja. Vigotski in avtorji, ki izhajajo iz njegove teorije poudarjajo, da ni dovolj le razložiti, kaj otrok naredi, temveč predvsem to, da misli ko dela in razume kar dela. Na ta način se namreč razvija njegova teorija uma. Kognitivni razvoj po njihovem mnenju poteka v socialni interakciji in je tudi socialno konstruiran (Marjanovič Umek in Zupančič 2004, str. 56-58).

Skozi vse leto smo gibalne aktivnosti načrtovali glede na otrokove zmožnosti, razvoj in v skladu z vsemi priporočili NIJZ glede na epidemijo po vsem svetu.

2. METODE

Opazovanja, demonstracije, sodelovanja, raziskovanja, vodenja, igre.

3. RAZPRAVA

Na gibalno aktivnost otrok močno vpliva okolje v katerem otrok prebiva, ali v njem preživi veliko časa. Zato je pomembno, da je to učno okolje spodbudno, da otroku omogoča aktivno vključenost v dogajanje, usvarjalnost in željo po še.

3. 1. Vsakodnevne gibalne dejavnosti v igralnici in na hodniku

V igralnici, ki je dovolj velika, imamo kotiček za gibanje. V njem so blazine različnih oblik, mali tobogan in velika blazina. Otrok ima ves čas možnost za izvajanje različnih oblik gibanja in preizkušanje svojih sposobnosti, pod varnim nadzorom odrasle osebe. Ta gibalni kotiček večkrat spremenimo in nadgradimo, glede na sposobnosti otrok.

Za gibalno aktivnost uporabljamo hodnik, ki je dolg in nam omogoča tek, različne poligone z ovirami in ga uporabljamo predvsem v slabem vremenu in ob zračenju igralnice.

3. 2. Gibalne aktivnosti na igrišču

Veliko aktivnega časa preživimo na našem igrišču. Ker je naš vrtec v naselju med bloki, je naše igrišče malenkost oddaljeno od samega vrtca. Do tja vodi pot, ki prečka stransko cesto. Igrišče je ograjeno in nam nudi veliko različnih aktivnosti v različnih letnih časih:

- tek po hribu gor in dol,
- kotaljenje po hribu navzdol,
- plezanje po različnih plezalih,
- guganje,

- vožnja s skiroji, poganjalci, tricikli,
- tek po travi,
- poskoki in prosto gibanje na svežem zraku.

3. 3. Gibalne aktivnosti v gozdu

Večkrat smo se odpravili v krajinski park Zajčja Dobrava, ki nas razveseljuje z različnimi drevesi in veliko možnostmi za kvalitetno preživljanje časa. V tednu mobilnosti smo se udeležili jesenskega triatlona, kjer smo se preizkusili v različnih gibalnih nalogah (poskoki, hoja/tek mimo ovir, gimnastična telovadba, hoja ob pomoči po deblu, iskanje "belega zajčka").

V spomladanskem času smo se v gozd odpravili z novo prijateljico Jaso, ročno lutko drevo, ki nam je pokazala svoje prijatelje v gozdu (v sklopu projekta Erasmus+). Skupaj smo poiskali živali na bližnjem ranču: konje, pujske, koze in kokoši. Ponazarjali smo njihovo gibanje; se igrali skrivalnice; tekli in poskakovali. Osvežili smo s sadno malice, da smo zmogli pot nazaj do vrtca, ki je kar dolga.

3. 4. Gibalno rajalne igre

Rajalne igre imajo otroci zelo radi. Z njimi smo usvajali prostorsko orientacijo. Skušali smo se držati za roke, tvoriti krog in se premikati v eno smer. Zraven smo peli, govorili ali samo poslušali besedilo ljudske ali otroške pesmi (Bela, bela lilija; Ringa raja). Igrali smo se bibarije, ki spremljajo otroka že od rojstva kot komunikacija med njim in odraslim. To so igre dotikanja in gibanja, ki jih imajo najmlajši zelo radi (Biba buba baja, Medved stopa, Dež, Biba leze ...).

3. 5. FIT gibalni dan

Fit vadba je zasnovana na igri in medsebojni interakciji. Omogoča doživljanje ugodja ob gibanju, spodbuja otrokovo potrebo po sodelovanju z vrstniki in odraslim, ohranja in spodbuja otrokovo naravno potrebo po gibanju, ohranja otrokov raziskovalni duh.

Igrali smo se gibalne igre na temo planeta Zemlja: igre z baloni, igre s padalom po fit aktivni metodi. Fit gibalni dan poteka ves dan preko različnih oblik gibanja, hidracije, gibalnih minut, aktivnih sprehodov. Otroci so v aktivnem gibanju uživali ves dan.

4. ZAKLJUČEK

Otrok se ob gibalnih igrah sprosti, je srečen in posledično vse to vpliva na zdravje in razvoj. Gibanje je radost, svoboda in ustvarjalnost. Gibanje je za otroke skoraj tako pomembno kot zrak, ki ga diha; hrana, ki jo poje; voda, ki jo popije. Zato je zelo pomembno, da omogočimo otrokom čimveč različnih gibalnih aktivnosti!

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Pišot, R. 2016. Paradoks prvega koraka in gibalno učenje kot vzvod celostnega razvoja predšolskega otroka. V: Vrbovšek, B. Ur. Miselni izzivi v vrtcu. Ljubljana. Supra, zavod za izobraževanje. Str. 14–16.

Konda, B. Fit učenje za fit otroke. Fitting teaching for fit kids. Fit international.

Gibalni poligon in lutke v naravi

Nataša Nučič

Vrtec Miškolin, Ljubljana

natasa.nucic@guest.arnes.si

V članku smo se osredotočili na aktivnosti, s katerimi spodbujamo učinkovitosti uskladiti jezik kot objekt igre in prostorske elemente gibanja v naravi pri otrocih v predšolskem obdobju. Z zgodbo ter lutkami živali smo pritegnili pozornost otrok in njihovo spodbujanje k aktivnemu gibalnemu in izkustveno sodelovalnem učenju. Novo gibanje otrokom predstavlja velik miselni izziv. Posledično torej gibalno in miselno napreduje. Pri dejavnostih, ki jih načrtujemo, moramo biti pozorni, da otroci pridobijo nove izkušnje in nova spoznanja.

Ključne besede: gibanje, poligon v naravi, igra, problemsko reševanje

Abstract

The article's main topic is oriented on activities that enhance linguistic, orienteering and motional skills of preschool children. By crafting an anecdotal tale with animal puppets, the children's attention was drawn in. Such actions actively encourage their movement and experiential collaborative learning. Gaining new motoric skills presents a great mental challenge to children. As a result, children progress physically and mentally. When planning new activities we must pay attention to the fact that children gain new experiences and new insights.

Key words: exercise, obstacle course in nature, playing, problem solving

1. UVOD

Cilji, ki jih želimo doseči pri otrocih, so uvajanje otrok v gibalne igre na prostem, ki nudijo otrokom zadovoljstvo, različne gibalne in miselne izzive. Pri gibalnih izzivih je potrebno upoštevati pravila in razviti sodelovanje, koordinacijo, ravnotežje, natančnost, spretnost in moč. Z otroki smo izvajali različne gibalne aktivnosti v naravi, ki pripomorejo k razvijanju naravnih oblik gibanja. Z lastno aktivnostjo, s spodbudami, ki so jih bili deležni z naše strani, so bili otroci motivirani in uspešni pri izvedbi gibalnih aktivnostih.

Gibalno/športna aktivnost na prostem, v naravi, izboljša vzdržljivost in splošno krepitev odpornosti otroka na napore, ki se obrestujejo tako pri kreativnosti, kot pri boljšemu počutju. Gibanje otroku daje občutek ugodja, varnosti, veselja in mu omogoča izzive. Z gibanjem otrok raziskuje, spoznava in dojema svet okrog sebe (Videmšek, 2006).

Mnoge gibalne dejavnosti od otroka zahtevajo, da se zaveda drugih otrok in odraslih, da z njimi deli prostor in stvari, da sodeluje. Pri dejavnosti v paru ali skupini ima priložnost, da si skupaj z drugimi otroki prizadeva doseči cilj. Otrok je ustvarjalen, ko išče svoje načine in poti za rešitev različnih gibalnih nalog, z lastno domišljijo odgovarja na nove izzive ter izraža svoja čustva in občutja (Videmšek, 2001, str. 57).

2. METODA DELA

- Z animacijo kostuma sove, lutkami in izmišljeno zgodbo, otroke pritegnemo k poslušanju in izvajanju učinkovite izvedbe dejavnosti gibalnih izzivov.
- Igralna metoda v kateri otroci razvijajo gibalne sposobnosti in usvajanju elementarne ter enostavne oblike gibanja.
- Kombinirana metoda, kjer smo izbrali najustreznejše učne metode v učinkovitem zaporedju pri žabjih poskokih v paru.
- Celostna metoda, kjer smo podajali snov v celoti in so jo otroci ponovili ob postajah pri poligonu.

Začnemo z direktnim pristopom z zgodbo. Navodila so kratka, konkretna in jasna s ciljem ter učinkovito povratno informacijo. Jasno povemo in po potrebi pokažemo/demonstriramo. Spodbujamo in ne posegamo značajske, pač pa z lutkami pritegnemo in usmerjamo: »Poglej, tako pa skačeta žabici in po eni nogi okoli stožcev skačeta zajčka, prijatelja.«

3. POLIGON V NARAVI IN GIBALNE NALOGE

Sredstva, ki jih uporabimo pri dejavnostih, so: lutke različnih živali za vsako postajo (žaba, pajek, zajec, veverica, sova), elastika, obroči, palice, stožci, žoge in naravne ovire.

V uvodu oblečeni v kostum sove v igralnici najprej otroke preko zgodbe spodbudimo k iskanju izgubljenega mladička. Otroci poslušajo zgodbo, odgovarjajo na dana vprašanja in v nadaljevanju aktivno sodelujejo. S pomočjo črk otroci poiščejo tistega, ki ima enako črko in si zapomnijo svoj par.

V glavnem delu odidemo k iskanju izgubljenega sovinega mladička. Na poti jih pričakajo živali, ki imajo za njih gibalno nalogo, ta mora biti izvedena v prej določenih parih. Šele, ko je naloga uspešno opravljena, živali podajo namig, kje se skriva sovini mladič. Otroke najprej spodbudimo k samostojnemu reševanju gibalnih problemov ter ustvarjamo prijazno vzdušje medsebojnega zaupanja pri gibanju, kjer pa se pojavi težava, jim z demonstracijo in komunikacijo priskočimo na pomoč. Poskrbimo za varnost otrok pri izvedbi dejavnosti. Otroci v paru delajo žabje poskoke. Plezajo skozi pajkovo mrežo v paru. V paru z žogo ciljajo obroč. Otroci skačejo v paru po eni nogi med stožci. V paru hodijo po hlodu.

Slika 1: Srečanje z žabo

Slika 2: Pajkova mreža

Slika 3: Poskoki po eni nogi

Slika 4: Hoja po deblu

V zaključku otrokom s pomočjo namigov razkrijemo, kje se skriva sovini mladiček ter jih prosimo, da ga skupaj odnesejo v njegov dom. Otroci najdejo sovinega mladička ter ga skupaj odnesejo v duplino, kjer živi ter mu zapojejo pesem, da lažje zaspi.

4. REZULTATI IN RAZPRAVA

Sodelovalo je 22 otrok in otroci so bili razporejeni v 11 parov. Vsi otroci so preko zgodbe z lutkami in gibalnimi izzivi občutili veselje, igrivost, ustvarjalnost, sodelovanje in uspeh. Zavedamo se in sledimo cilju, da v predšolskem obdobju otrokom nudimo pestro in ustvarjalno paleto gibalnih izkušenj. Pri gibalnih nalogah v naravi so otroci razvijali:

- MOČ z žabjimi poskoki,
- KOORDINACIJO s prestopanjem pajkove mreže,
- PRECIZNOST oz. NATANČNOST pri metanju žoge skozi obroč,
- RAVNOTEŽJE s hojo po deblu na travi in skakanju po eni nogi.

Otroci so imeli težave pri skakanju žabjih poskokov v parih in so potrebovali malo več časa, spodbude, demonstracije in ponovitve, saj jim je bil to nov, otežen izziv. Pri pajkovi mreži niso imeli težav, saj smo jim mrežo zavezali z elastiko in v različnih višinah. Pri metu žoge skozi obroč so imeli težave, kako bodo skupaj v paru vrgli žogo in ker je bil obroč velik, jim ni predstavljalo večjih težav in so vsi pari vrgli žogo skozi obroč. Plezanje oz. hoja skozi obroč je bila zelo zanimiva, saj je bilo potrebno veliko dogovarjanja, kako v paru skozi, kdo gre prvi, ker skupaj ni šlo. Malo več težav so imeli pri skokih po eni nogi v paru okoli stožcev. Hoja po debelem ležečem deblu jim tudi ni delala večjih težav, saj so vsi previdno, počasi, se držali za roke in varno prehodili deblo, ki ni bilo ravno. Večina parov je deblo prehodila stransko in na koncu so otroci z veseljem skočili s sonožnim skokom na travo.

5. ZAKLJUČEK

Participacija otrok v medpredmetnem povezovanju je bila zelo učinkovita, saj jim je gibanje z zgodbo in lutkami dalo še dodatno motivacijo in spodbudo za učinkovito opravljanje nalog in gibanja ter problemskega reševanja. Pozitivna spodbuda je eno naših osnovnih motivacijskih sredstev pri delu s predšolskimi otroki. Otroku pomagamo in ga spodbujamo, da zazna svoj napredek, ne glede na dosežke vrstnikov, in da ta napredek doživi kot uspeh. V našem vrtcu dajemo velik poudarek, da so otroci vsakodnevno vpeti v gibalne aktivnosti, saj jim gibanje daje občutek ugodja, veselja, varnosti, dobrega razpoloženja, počutja in skrb za lastno zdravje.

6. LITERATURA

- Več avtorjev (1999). Kurikulum za vrtce, Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Videmšek, M. (2006). 1,2, 3, igray se tudi ti. Ljubljana; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.
- Videmšek, M. (2007). Šport za najmlajše. Ljubljana; Univerza v Ljubljani, Fakulteta za šport.

Hrana ni za tjavendan

Nika Derčar

Vrtec Krkine lučke pri OŠ Vavta vas

nika.dercar@guest.arnes.si

Namen projekta Hrana ni za tjavendan je bil otrokom približati (različno in raznovrstno) hrano in jo ob tem tudi spoštovati. Otrokom smo želeli pokazati, da je hrana okusna v vseh oblikah in barvah, predvsem pa da jo je ob tem potrebno spoštovati. Trudili smo se tudi, da smo zavržli čim manj hrane zato smo iskali načine in rešitve, kako porabiti hrano, ki ostane. Otroke smo skozi različne metode, dejavnosti in igro motivirali in spodbujali, da vse to spoznavajo in izkusijo.

Ključne besede: hrana, spoštovanje hrane, raznovrstna hrana, spoznavanje, otrok

Abstract

The purpose of the project Hrana ni za tjavendan was to bring (different and varied) food closer to the children and at the same time to respect it. We wanted to show the children that food is delicious in all shapes and colors, and above all, it must be respected. We also tried to throw away as little food as possible so we looked for ways and solutions to consume the food that was left. We motivated and encouraged children to get to know and experience everything through various methods and activities.

Key words: food, respect for food, varied food, cognition, children

1. UVOD

V letošnjem šolskem letu smo se v naši skupini odločili, da več časa posvetimo spoznavanju hrane, prav tako pa tudi primernemu bontonu pri mizi, ravnanju s hrano in zavrženi hrani. Namen in cilj projekta je bil, da skupaj kot skupina spoznamo, da je ravnanje s hrano izjemno pomembno.

Hrana, ki jo zavržemo predstavlja veliko količino zavrženih virov, ki so bili potrebni za njeno proizvodnjo. Za pridelavo zavržene hrane potrebujemo kar 1, 4 bilijona hektarjev zemlje, veliko količino vode in denarja, poleg tega pa onesnažujemo okolje s toplogrednimi plini (Glopolis, 2017).

2. METODE

Predšolskega otroka oblikujemo na vseh področjih, izjemno pomemben pa je tudi zgled. Vzgojiteljici v skupini sva se trudili, da sva bili otrokom zgled na vseh področjih projekta. Uporabili smo metodo lutke in otrokom predstavili lutko Kuhlino, ki jim je pripravila veliko motivacijskih dejavnosti (plakat s štampljkami, priznanja, medalje, slikanice ...). Lutka je spoznala vse otroke, z njimi pa je bila vsak dan, skozi cel dan. Uporabili smo tudi metodo

demonstracije (iz zavržene hrane smo si izdelali sok in sadni smuti), metodo branja (slikanice na temo hrane), metodo spodbujanja in motiviranja (ko je otrok pojedel obrok, si je na plakat označil štampiljko), metodo igre in raziskovanja ...

3. RAZPRAVA

V mesecu aprilu smo si v skupini zastavili sklop "Raziskovanje in spoznavanje hrane". V ta sklop smo skozi cel mesec vključili projekt Hrana ni za tjavendan. Najprej smo spoznali lutko Kuhlino, ki je otrokom skozi cel mesec pripravljala različna presenečenja. Prinesla jim je plakat, kamor si otroci sami (pod svoje ime) označevali štampiljke, ko jim je uspelo pojesti obrok. Spodbujala jih je, da različno hrano poskusijo in jih ob tem pohvalila. Pripravili smo si različne fotografije igrač in hrane, otroci pa so to razvrščali na dva plakata - to jim je pomagalo pri mizi, ko smo jih opozarjali (npr. poglej kaj jemo in s čim se igramo ...).

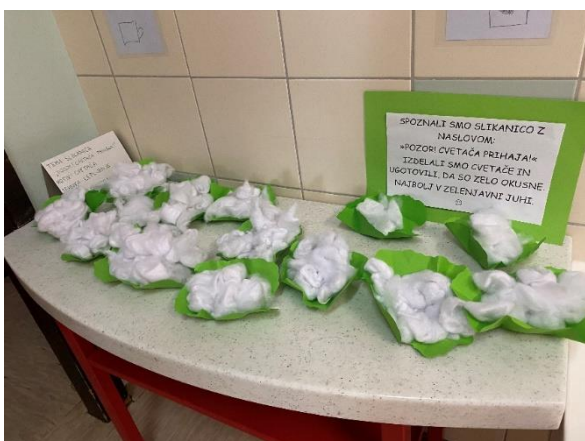
Ker nam je pri zajtrku ostajalo veliko sadja, smo se skupaj z otroki pogovorili kaj bi z njim lahko naredili. Hitro so ugotovili, da sadje lahko narežemo in stisnemo. In tako smo si sami izdelali pomarančni sok in sadni smuti.

Lutka Kuhlina jim je pripravila tudi slikanico "Pozor! Cvetača prihaja!", v kateri smo ugotovili, da je cvetača odlična, posebej v zelenjavni juhi. Po prebrani slikanici pa so si otroci izdelali svoje cvetače in jih postavili na razstavo.

Skozi celo leto sva opažali, da smo kot skupina mogoče malo šibkejši na tem področju (odnos do hrane, sedenje pri obrokih) zato sva vse to poskušali otrokom približati skozi lutko, ki je kot nekakšen most med vzgojiteljem in otrokom. Sprva sva sicer dobili občutek, da otroci lutke niso tako sprejeli kot sva mislili, da bi jo. Zato sva potem lutko vpeljali v jutranji krog, kjer je sedela zraven otrok, se k njim stisnila, se z njimi pogovarjala, igrala ... In potem so jo res vzljubili. Tudi midve sva otroke spodbujale k spoštljivemu odnosu do hrane in tudi njihovo samostojnost (sami so hodili do vozička, povedali ali bi malo manjše porcije, vljudnosti izrazi, sami so si popravljali stol k mizi ...).

Ob koncu meseca in projekta je Kuhlina pripravila za otroke pravo presenečenje. Vsakemu je čestitala za trud in mu podarila priznanje in medaljo. Morava reči, da so bili otroci zelo ponosni, midve pa še bolj ker sva dobili občutek, da nama je uspelo.

Mnenja sva, da ta projekt ni samo projekt za en teden ali mesec ampak za celo šolsko leto in za vse skupine. Spoštovanje hrane je izjemno pomembno in zato je potrebno to pokazati otrokom že od samega začetka. Mnenja sva, da je tukaj še posebno potrebno sodelovanje s starši. Tako sva skozi mesec staršem dvakrat poslale nekaj fotografij in obvestil, kako nam gre, da so tudi oni začutili, da jih na to navajajo tudi doma.

4. ZAKLJUČEK

Ob koncu leta sva izjemno veseli in zadovoljni, da sva uspeli na otroke prenesti nekaj tako pomembnega za življenje in okolico v kateri živimo. Otroci so izjemno dojemljivi in razumljivi, rabijo le priložnost in doslednost. Zelo sva ponosni na našo skupino in otroke, ki z majhnimi koraki delajo velike stvari za prihodnost.

5. LITERATURA

Bahovec, E., idr. (2014). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Glopolis, (2017). *Odgovorno s hrano*. Pridobljeno 17. 05. 2021, s <https://www.eatresponsibly.eu/sl/foodwaste/1#section-bin>

Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. (2005). Maribor: Obzorje

Majhni koraki, velike spremembe

Nina Bevec Jevnikar

Vrtec Mavrica Trebnje

nina.jevnikar@vrtec-trebnje.si

Z okoljsko vzgojo je potrebno začeti že v predšolskem obdobju. Pri oblikovanju okoljskih vrednot je potrebno upoštevati razvojno stopnjo in razumevanje otrok. Ločevanje odpadkov in varčevanje z energijo počasi postaja ponotranjeno na vseh ravneh družbe: v družini, vrtcu, lokalnem okolju ... Otroci to sami opazujejo in se zavedajo, da lahko tudi sami vplivajo na proces ločevanja odpadkov in prav tako varčevanja z energijo, vodo in brisačkami. Ekološke vsebine vedno predstavljajo dober del izziva pri vzgajanju otrok. Zavedati se moramo, da je znanje pridobljeno v predšolskem obdobju trajno. Težje je spremeniti stare vzorce navad, kot se kasneje priučiti novih.

Ključne besede: odpadki, ločevanje odpadkov, varčevanje, energija, voda

Abstract

Environmental education should already start in the preschool period. In shaping environmental values it is necessary to take into account their developmental stage and how much they can understand at a certain age. Waste separation and energy saving is slowly becoming internalized at all levels of our society: in families, in kindergarten, in the local environment ... Children also observe this and are aware that they themselves can also influence the process of waste separation and also save energy and water. Science education is always a good part of the challenge of raising children. We must be aware that the knowledge acquired in the preschool period is permanent.

Key words: waste, waste sorting, saving, energy, water

1. UVOD

Kot vzgojiteljica v vrtcu se zavedam, kako veliko moč imam pri ozaveščanju otrok in njihovih staršev. Verjamem, da kar delam danes z otroki bo naložba za boljšo prihodnost. Na kakšen način bomo ločevali odpadke in varčevali z energijo, je na videz nepomembna odločitev, ki bistveno vpliva na naše okolje in naše zanamce. Otroci se čedalje bolj zavedajo vpliva svojih dejanj na okolje in tudi posledic le-teh. Potrebno se je zavedati tudi moči in vpliva zgleda. Niso besede tiste, ki spreminjajo svet, vendar naša dejanja in naše obnašanje. Otroci so dobri opazovalci in bolj kot kaj drugega posnemajo odrasle osebe. Vzgojitelji smo velik del dneva z njimi in imamo bistveno večji vpliv na njih in njihovo vedenje, kot se zavedamo.

Pa vendar, če želimo otroke naučiti nekega trajnostnega, ponotranjenega vedenja in obnašanja jim je potrebno najprej razložiti zakaj ločujemo odpadke. Razlog je potrebno

prilagoditi starosti in razumevanju otrok. Tukaj je nekaj razlogov ločevanja, ki jih lahko predstavimo otrokom:

- ker lahko večino odpadkov recikliramo in ponovno uporabimo in tako ne ustvarjamo novih smeti ampak nove uporabne stvari;
- ker so naravni viri omejeni in bodo surovine sčasoma postale zelo redke;
- ker mislimo na prihodnost in na druge;
- ker je to dobro za naravo in človeka,
- ker z ločenim zbiranjem odpadkov, lahko 80-90 % odpadkov predelamo v koristne in uporabne stvari. (Bizjak., A. 2011)
-

2. METODE

Izbira metode pri doseganju cilja v predšolskem obdobju je ključnega pomena. Le to je potrebno prilagajati starosti in razvojni stopnji otrok. V višji starostni skupini, kjer smo obravnavali odpadke sem najprej uporabila metodi pogovora in pripovedovanja. Nadaljevala sem z metodami raziskovanja in praktičnega dela.

3. REZULTATI

V našem vrtcu imajo vsi oddelki, hodniki in skupni prostori koš s tremi »prekati«, v katerih so različne barve vreč za smeti: rumena (embalaža), modra (papir) in črna (mešani odpadki). Otroke sem vodila skozi pogovor in pripovedovanje o ločevanju odpadkov. Otroci so veliko znanja imeli že od doma. Veliko znanja so pridobili tudi ob opazovanju mene in sodelavke. Skupaj smo tako prišli do več različnih ugotovitev. Kar nekaj otrok ni vedelo, da brisačk in robčkov ne mečemo v modro vrečo. Spet nekaj drugih otrok je reklo, da bi embalažo od jogurta dalo v črno vrečo. Eden od otrok je utemeljil to tako: »Prtiček dam v lonček od jogurta in sta skupaj »zmešana« in to damo v črno vrečo, ki je za »zmešane« odpadke.« Kljub temu, da je v otroški glavi ta ideja zvenela logično, smo se skupaj pogovorili in ugotovili, da moramo ločiti odpadka; prtiček damo v črno vrečo in lonček v rumeno. Za lažjo predstavo ločevanja odpadkov smo skupaj z otroki na koš za smeti pred določeno vrečko za odpadke nalepili slike in tudi realne odpadke. Pred rumeno smo nalepili navaden lonček in slike različnih embalaž, pred črno vrečo sliko šiljenja, robček in prtiček in pred modro vrečo kos papirja. Ko sem otroke vprašala ali nam v vrtcu manjka kakšna vreča za smeti so hitro našli odgovor, da nam manjka koš za steklo. Ena deklica je komentirala: »Zato moraš pa vedno steklenice od jabolčnega soka dati nazaj v kuhinjo, ker nimamo tukaj vrečke za steklenice.«

Otroci, dobri opazovalci kot so, so opazili, da naša čistilka vztrajno zamenjuje barve vrečk, in sicer črno in modro. Sedaj imamo v oddelku dogovor: tisti, ki prvi opazi, da so barve vrečk zamenjane, me opozori in zamenja. Prav tako so otroci predlagali, da bi čistilko prijazno opozorili. Odziv ene deklice je bil: »Tudi otroci lahko kaj naučimo odrasle.«

Na ravni vrtca že kar nekaj let poteka aktivnost ekodetektivi. In sicer, pred epidemijo so otroci starejših starostnih skupin, naključno, enkrat tedensko (v kateremkoli delu dneva) skupaj z mentorji (matična vzgojiteljica oddelka) preverjali varčno ravnanje z elektriko in pravilno ločevanje odpadkov. Vse to so preverjali na ravni enote in v vsakem posameznem oddelku. Otroci so nosili zelene kapice z napisom eko ali rumene, odsevne kape. S seboj so imeli lupo, nekateri so imeli tudi ogrinjala, da so se bolj približali videzu ekodetektiva. Otroci so se tudi menjali pri preverjanju varčevanja in ločevanja odpadkov, tako da je čim več otrok dobilo izkušnjo ekodetektiva. Mentor je skupaj z otroki določal uspešnost varčevanja z energijo in ločevanja odpadkov. V mesečno evidenco, ki je bila izobešena na vidnem mestu v enoti in igralnici, je ekodetektiv nalepil nalepko uspešnosti.

Nalepke imajo tri kriterije uspešnosti:

- rdeč simbol (žalosten emoji). Tega ekodetektivi podelijo v primeru slabega varčevanja z energijo in nepravilnega ločevanja z odpadki,
- rumen simbol (nevtralen emoji). Tega ekodetektivi podelijo v primeru, sicer uspešnega varčevanja z energijo in ločevanja z odpadki, ampak še vedno ne dovolj dobrega,
- zelen simbol (vesel emoji). Tega ekodetektivi podelijo v primeru dobrega varčevanja z energijo in pravilnega ločevanja odpadkov.

Glede na ukrepe proti zajezitvi korona virusa, smo prenehali s prehajanjem otrok iz ene igralnice v drugo, ker delamo v mehurčkih. Ekodetektive smo prilagodili na način preverjanja omejenega samo na mehurčke. Otroci so bili seznanjeni s potekom dela. Naključno, enkrat tedensko, izberem 3 otroke, jim dam lupe in kapo. Navodila so, da naj pregledajo ali so luči prižgane (ali je to potrebno) in ali so odpadki ločeni pravilno. Sprva, ko smo začnili z ekodetektivi, smo dobili kar nekaj rdečih in rumenih nalepk. Sčasoma so otroci začnili razumeti vzrok in posledico in jih topla barvna paleta na tabeli ni preveč navduševala. Doumeli so, da če so odpadki nepravilno ločeni, dobijo rdečo nalepko in emoji, ki je žalosten. To jih je spodbudilo k razmišljanju o ločevanju odpadkov. Spoznali so, da ni samo pomembno, da odvržemo odpadke, ampak tudi kam jih odvržemo.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Če želimo otroka motivirati za določeno želeno vedenje je dobro, da uvedemo nek način nagrajevanja. Nagrajujemo nekaj kar je otroku težko, da se vzpostavi rutina in da mu to ne predstavlja več težave. Lahko si izmislimo nalepke, ki jih lepi za želeno vedenje, lahko mu ponudimo neke trenutne nagrade ali pa sistematično zbiramo nalepke za neko večje doživetje ali nagrado (Psihoterapija konsulta, 2017). Tako se nam je tudi porajala ideja o nagrajevanju ločevanja odpadkov z namenom ponotranjanja tega vedenja. Strinjam se, da je ta aktivnost preko igre otroke zelo motivirala ter jih spodbudila k pravilnemu ločevanju odpadkov. Otroci so postali bolj pozorni. Predvsem sem mnenja, da nam je v vrtcu tudi lažje ločevati odpadke, saj imamo načeloma podobne odpadke dnevno. To so: brisačke, robčki, plastični lončki, lončki od jogurtov, skut, kefirjev, šiljenje, papir ... In tudi ta manjša količina stalnih odpadkov otrokom olajša ločevanje. Hkrati pa dobijo nek občutek osnov ločevanja, ki ga lahko prenesejo tudi v svoj dom.

5. VIRI IN LITERATURA

Bizjak, A. (2011). Uporaba odpadnih materialov v vrtcu Idrija v drugem starostnem obdobju. Diplomsko naloga. Ljubljana: PEF

Psihoterapija Konsulta (2017), Nagrajevanje otrok, Pridobljeno na: <http://www.psihoterapija-konsulta.si/clanki/otroci/nagrajevanje-otrok>

Spoznavamo elektriko

Nuša Erjavec

Vrtec Mavrica Trebnje, Režunova ulica 8, 8210 Trebnje

nusa.erjavec@vrtec-trebnje.si

Veliko staršev meni, da so nekatere naravoslovne vsebine prezahtevne za razumevanje predšolskim otrokom. Eno izmed njih je tudi področje elektrike, ki je zelo abstraktno. V tej situaciji so izjemnega pomena vrtci in vzgojitelji v njih. Te vsebine lahko na zelo zanimiv način predstavijo otrokom, pri tem pa vzbudijo neizmerno zanimanje in navdušenje zanje. Otroci pri dejavnostih eksperimentirajo in raziskujejo ter tako sami ugotavljajo zakonitosti in lastnosti te abstraktne vede. Na ta način lahko postopoma spreminjajo takšno miselnost pri starših. Otroci navdušenje ob novih spoznanjih predstavijo tudi njim, s tem pa se rahlja stereotipno mišljenje o prezahtevnosti tem v predšolskem obdobju.

Ključne besede: predšolski otrok, elektrika, naravoslovje

Abstract

Many parents believe that some natural science contents are too difficult for preschool children to understand. One of them is also electricity, which is very abstract. In this situation kindergartens and their educators are extremely important. They can present these contents to children in a very interesting way while arousing immense interest and enthusiasm for them. In their activities children experiment and research, thus discovering the laws and properties of this abstract science. In this way they can gradually change this mindset in parents. Children also present their enthusiasm for new knowledge, which loosens the stereotypical thinking about complexity of topics in the preschool period.

Key words: preschool child, electricity, science

1. UVOD

Stereotipno je povezano, da večina staršev meni, da nekatere vsebine niso primerne za predšolske otroke. Te vsebine nam po navadi priključijo asociacijo nevarnosti. Ena od teh vsebin je tudi elektrika. Verjetno njena abstraktnost razumevanja in priučeno mišljenje o nevarnosti, zmotno predstavlja, da njene vsebine niso primerne za predšolske otroke. Vsebine iz tega področja, otroke zelo pritegnejo in z lastnim raziskovanjem lahko otroci prihajajo do razumevanja tega področja.

David Shipstone je v knjigi Children's Ideas In Science predstavil zamisli učencev starih 10 do 16 let o električni energiji, električnem toku, napetosti, moči in naboju. V knjigi so zapisane ideje in predstave otrok na začetku učne ure ter spreminjanje predstav učencev med procesom učenja. Shipstone je ugotovil, da otroci pridejo k uram naravoslovja z že

izoblikovanimi idejami in predstavami, ki so rezultat njihovih dotedanjih izkušenj z izbranim pojavom. Otroci uporabljajo pojme električna napetost, električni tok, moč in naboj kot sinonim, izoblikujejo pa jih preko konceptualnih modelov in so prepričani, da razumejo njihov pomen. Izoblikovani koncepti so v otrocih močno zasidrani in jih je zelo težko nadomestiti z novimi. Aktivno sodelovanje pri eksperimentih otrokom olajša razumevanje vloge žarnice, žice in baterije. Pred začetkom učenja otroci vedo, da obstajata vir in porabnik. Vir je baterija, v kateri je shranjena električna napetost, električni tok ali nekakšen sok, ki teče od izvora do cilja, kjer jemalec porabi ta sok (Shipstone, 1985).

Krnel je v knjigi *Otroci in vrtec* zapisal, da otroci odkrivajo, doživljajo in spoznavajo okolje hkrati z razvojem lastnih miselnih sposobnosti in osebnim razvojem. Naravoslovje povezuje mišljenje in dejavnosti, oblikujejo se stališča in pojmi, razvijajo se naravoslovni postopki, ki morajo biti prilagojeni razvojni stopnji otroka. Z neposredno aktivnostjo otroci spoznavajo pomen pojavov v naravi. Zgodnje naravoslovje v vrtcu, naj bi postavilo temelji za nadaljnjo izobraževanje s področja naravoslovja, katerega cilj je naravoslovno pismen posameznik, ki je sposoben reševati probleme in odkrivati naravo na logičen in znanstven način (Krnel, 2001).

2. METODE

Metode, ki smo jih pri raziskovanju uporabili so: pogovor, nevihta idej, opazovanje, eksperimentiranje, lastna aktivnost otrok, opisovanje.

3. REZULTATI

Otroci so ustvarili nevihto idej o tem kaj je električna napetost in kje vse jo najdemo. Na podlagi njihovih idej smo si sestavili 3 raziskovalna vprašanja: »Kako bi živeli brez elektrike?«, »Kako nastane strela?« in »Zakaj in kaj nas včasih stresne?«. Njihovo predznanje je bilo bolj ali manj povezano z električnimi napravami in inštalacijami, ki jih najdemo v hiši. Tekom raziskovanja se je to znanje širilo in vedno znova je bilo veliko navdušenje nad možnostjo samostojnega eksperimentiranja in novimi spoznanji.

4. DISKUSIJA

Otroci so sprva električno napetost povezovali z vtičnicami, stikali in napravami, ki delujejo na električno napetost in s tem tudi z mislijo o nevarnosti, katero so prevzeli od svojih staršev. Ob spodbudah kje jo lahko najdemo na prostem, pa se je pričela nevihta možganov, v kateri smo odkrili kar nekaj novih situacij, ki jih lahko povežemo z električno napetostjo. Pri odgovarjanju na raziskovalna vprašanja so otroci eksperimentirali in preko lastnih spoznanj prihajali do novega znanja. Za en dan smo

ugasnili vse luči in izklopili vse naprave, ki delujejo na elektriko. Tekom dneva so otroci ugotavljali koliko pomembnih elementov vsakdana predstavlja elektrika. Zaradi pomanjkanja svetlobe, smo morali prižgati sveče, nismo mogli poslušati radia, namesto dvigala pa smo morali uporabiti stopnice. Ugotavljali so tudi česa vse ne bi mogli uporabljati doma, če ne bi imeli elektrike. S pomočjo volnenih oblačil in lycra smo v temi za hip ustvarili svetlobo, ki jo ustvari strela.

Otroci so imeli priložnost obleči oblačila in z ustvarjanjem trenja nam je uspelo ustvariti statično elektriko. Ta je bila otrokom najbolj zanimiva, saj jim je porajala vprašanje »Zakaj nas stresne?«. Raziskovali smo jo ob spuščanju po plastičnem toboganu in otroci so ugotavljali zakaj in kako nastane. Z drgnjenjem balona po laseh, so ga naelektrili in ugotavljali kaj se dogaja, če ga približamo milnim mehurčkom, pločevinki, soli in popru, vodnemu curku.

Ugotavljali so, da je statična elektrika kot neka čarovnija, s katero se lahko igrajo in raziskujejo. Otroci so si tekom raziskovanja razširili znanje o elektriki in jo začeli povezovati z novimi situacijami, za katere prej niso vedeli.

Slika 1: Ustvarjanje statične elektrike z oblačili

Slika 2: Statična elektrika in milni mehurčki

Slika 3: Premikanje pločevinke s statično elektriko

Slika 4: Vzpostavljanje električnega kroga

5. ZAKLJUČEK

Otroci so tekom raziskovanja spoznali elektriko v drugačni luči, kot so jo poznali prej. Privzgojen strah pred nevarnostjo, je zamenjala čarovnija, ki so jo spoznali s statično elektriko. S svojo navdušenostjo ob raziskovanju so vplivali na starše, kateri so spoznali, da tudi abstraktne teme lahko približamo otrokom na njim sprejemljiv način. Raziskovanje tem v vrtcu res ne pozna meja, le prisluhniti je potrebno otrokom in jim dati priložnost, da izrazijo ideje za raziskovanje.

6. LITERATURA

Krnel, D., (2001). Narava. V L. Marjanovič Umek (ur.). *Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulumu za vrtce.*(str. 157-176). Maribor: Založba Obzorja.

Urbanc, K., (2016). *Predšolski otroci spoznavajo vire električne energije.* Diplomsko delo, Ljubljana. Univerza v Ljubljani: Pedagoška fakulteta

Kaj že vem o vremenu in podnebjju

Nuša Petrič

Vrtec Zreče

petric.nusa@gmail.com

Okoljsko opismenjevanje je eden izmed ciljev na področju naravoslovja v predšolskem obdobju. Te vsebine vključujejo tudi znanja o podnebjju in podnebnih spremembah, ki smo jim priča zadnja leta. Vedno več jih je tudi v našem okolju, zato je prav, da se že predšolski otroci seznanijo z dejanji, s katerimi vplivamo na varovanje okolja in narave. Z opazovanjem vremena in spremljanjem vremenskih pojavov lahko otrokom na primeren način predstavimo podnebne spremembe.

Pri načrtovanju vsebin je nadvse pomembno, da se otroci na področju naravoslovja čim bolj seznanjajo z raziskovalnim načinom dela, saj so le tako aktivno udeleženi v proces doživljanja, spoznavanja, opazovanja in spremljanja sprememb v naravi. Naloga nas odraslih je, da jim omogočimo doživeti čim več različnih izkušenj v naravi, v svojem domačem okolju. Z vsakodnevnim bivanjem na prostem, ne glede na vremenske okoliščine, izpolnujemo pomembne cilje: doživljanje in spoznavanje okolja, ohranjanje narave in čistega okolja ter povezanost okolja z nami.

Tako že predšolski otroci postanejo kritični opazovalci in v prihodnosti aktivni udeleženci pri ohranjanje našega planeta. Tudi poslušanje zgodbic z ekološko vsebino in poglobljanje vsebine na različnih področjih, otrokom omogoča razumevanje podnebjja.

Ključne besede: predšolski otrok, narava, vremenski pojavi, raziskovanje, podnebne spremembe

Abstract

Environmental literacy is one of the goals in pre-school natural sciences. Such content also includes knowledge about climate and climate change as witnessed in the past years. These appear more and more, including in our own environment, which is why pre-school children should learn about actions affecting environment and nature protection. By observing the weather and monitoring weather events, climate change may be presented to children in an appropriate manner.

When planning such content, it is most important that children learn as much as possible about research work, as only that enables them to be actively involved in the process of experiencing, learning, observing and monitoring changes in nature. It is the task of adults to enable them to experience as many various experiences in nature as possible in their home environment. By being outdoors on a daily basis, irrespective of weather conditions, we pursue important goals; namely, experiencing and learning about the environment,

conserving the nature and clean environment, and integrating the environment with ourselves.

Hence, pre-school children become critical observers or, later on, active participants in the conservation of our planet. Listening to stories with environmental content and learning more about content in various fields enable children to understand the climate.

Key words: pre-school child, nature, weather events, research, climate change

1. UVOD

Otroci svet okrog sebe doživljajo z vsemi čutili, zaradi tega je pomemben stik z naravo. V naravi radi raziskujejo in opazujejo, saj so pri tem notranje motivirani. Vreme in vremenski pojavi imajo v vseh letnih časih svoje značilnosti. Načrtovanje dejavnosti v različnih vremenskih pogojih in aktivno raziskovanje pojavov povezanih s podnebnimi spremembami, otrokom omogoča spoznavati določene pojave v naravi.

Poleg enostavnih eksperimentov in poskusov, smo veliko dejavnosti izvedli v naravnem okolju v bližini vrtca. Ker je naš vrtec ob smrekovem gozdu, zadnja leta spremljamo poseko dreves in redčenje gozda prav zaradi podlubnikov. Zaradi toplega vremena in suše, se hitreje širi tudi ta nevarni škodljivec dreves. Naš cilj je otrokom približati dejavnike iz bližnjega okolja, na katere vplivajo podnebne spremembe.

Zastavili smo si naslednje globalne cilje:

- Spoznavanje, doživljanje in varovanje okolja.
- Razvijanje okoljske pismenosti.
- Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi vplivajo na naravo ter kako dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

2. METODE

Pri dejavnostih so sodelovali otroci stari od 4 do 5 let. Z dejavnostmi smo spodbujali različne pristope k spoznavanju narave. Glede na vsebino in cilje, ki smo si jih zadali v izobraževalnem procesu, smo sledili predznanju otrok o vremenu, letnih časih in nasploh o podnebjju. Pri izdelavi vremensko opazovalnega dnevnika sem že septembra preverjala predznanje otrok in njihovo razmišljanje. Metode se razlikujejo glede na okoliščine in vsebine dejavnosti.

2.1. Dejavnostih v igralnici

- Verbalno- tekstualne metode: metoda razlage, metoda razgovora, metoda dela z besedilom, metoda demonstracije.

- Laboratorijsko- eksperimentalne metode so bile uporabljene pri poskusih: eksperiment za dokazovanje izhlapevanja in topljenja, led, delovanje vulkana.

Slika 1: Opazovalni rezultati in beleženje v stolpčni diagram

Slika 1: Izhlapevanje in topljenje

Slika 3: Delovanje vulkana

2.2. Bivanje v naravi

- Metoda dela na prostem

Vrtec je obdan z gozdom, kjer imajo otroci gozdne igralnice za raziskovanje in igro. Otroci zelo dobro opazujejo, zato so že lansko poletje opazili rdeče oznake na drevesih. Seveda smo se pozanimali zakaj so določena drevesa označena z rdečo ali oranžno piko in ugotovili, da je ta drevesa napadel največji sovražnik iglavcev, to je lubadar. Tudi otroci so opazili, da so krošnje

teh smrek gole in suhe, z debel pa odpada lubje, ki je prav tako suho in prhlo. Prav zaradi podnebnih sprememb so poletja sušna in vroča, kar je še ugodnejše za te škodljivce v gozdu.

Slika 4: Oznake na drevesu

Slika 5 : Zaradi lubadarja se krči naš gozd ob zreškem jezeru

Slika 6: Kakšne padavine nam prinaša ta oblak?

3. RAZPRAVA

Naše projektno delo se je začelo s pogovori in raziskovalnimi vprašanji otrok. Z vsakodnevnim bivanjem na prostem, smo jeseni spremljali spremembe v naravi in kasneje tudi v zimskem času. Ob vsakodnevnem opazovanju, spremljanju in doživljanju vremena že v jutranjih urah, so otroci usvajali nove besede in pojme: sončno, delno sončno, oblačno, megleno, deževno, zasneženo... Otroci so vedoželjno sodelovali pri beleženju v opazovalni dnevnik za posamezni mesec. Poudariti moram, da sem vsak mesec vključevala zgodbo s primerno ekološko vsebino, kar smo tudi poglobljali. Na koncu meseca smo prešteli posamezne dneve in primerjali rezultate po posameznih mesecih. Ob teh dejavnostih so otroci spoznavali vremenske pojave. Menim, da so imeli možnost razvijati naravoslovno

mišljenje in sklepanje. Še posebej se je to izkazalo pri izvajanju eksperimentov in poskusov. Hkrati smo ob vsakodnevnih dejavnostih sprejemali odločitve in navade za trajnostno vzgojo: varčuj z vodo, elektriko in papirjem.

4. ZAKLJUČEK

Ker je naše projektno delo potekalo skozi celo šolsko leto, kljub prekinitvam zaradi epidemije, smo ga uspešno zaključili ter dosegli zastavljene cilje. Otroci se z nekaterimi vremenskimi pojavi srečujejo v vsakdanjem življenju, zato so z zanimanjem sodelovali pri poskusih o vulkanih, izhlapevanju vode in spoznavanju kako nastaja dež, megla. Izkazalo se je, da dejavnosti, pri katerih otroci aktivno razmišljajo, beležijo, zapisujejo in sodelujejo pri foto zapisih vremenskih situacij, izboljšujejo svojo sposobnost razmišljanja, sodelovanja in učenja naravoslovja. Otroci so sprejeli občutek, da je gozd naravna dobrina in da je predvsem od nas, ljudi, odvisno kakšen bo v naši prihodnosti. Pridobili smo precej izkušenj, kako dejavno prispevati k ohranjanju naravnega okolja.

Dejavnosti na prostem, v naravi, so otrokom omogočile doživljanje in spremljanje vseh sprememb, povezanih z letnimi časi in njihovimi značilnostmi. Raziskovanje v gozdu, opazovanje in spremljanje gozdarjev pri delu, je otroke spodbudilo k razmišljanju. Tako se otroci že v predšolskem obdobju seznanjajo z dejavniki zaradi katerih nastajajo podnebne spremembe, od tega pa je v veliki meri odvisno življenje rastlin, živali in človeka.

5. LITERATURA

Bahovec D., Eva., Bregar G., Ksenija idr. (2004). *Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.

Gomboli M., (1995). *Zemlja – modri planet*, 1. izdaja. Učila Tržič

Kraigher M., (1990). *Zbirka NARAVA - S prvo malo enciklopedijo do učenosti*. Murska Sobota: Pomurska založba

Sels D., (1998). *Zemlja po dolgem in počez*, Ljubljana: Tehniška založba Slovenije

Walker J., (1996). *Ozonska luknja*, Ljubljana: DZS

Postali smo vrtničarji

Olga Cesarec

VIZ OŠ Rogatec – Enota Vrtec

olga.cesarec@osrogatec.si

V našem oddelku smo se odločili, da bomo v tem šolskem letu posvetili več pozornosti urejanju okolice vrtca in seveda našemu vrtu (visoke grede), ki nam strokovnim delavkam in otrokom nudi možnosti za učenje skozi igro. Visoke grede smo našli kar na našem podstrešju. Pred leti so le te služile kot korita, v katerih so bile lončnice, ki so bile kot dekoracija v posameznih učilnicah (vrtec je sestavni del podružnične šole Dobovec). Zelene površine okoli našega vrtca lahko otroci vsakodnevno opazujejo in spremljajo, nudijo številne možnosti za raziskovanje, opazovanje in tudi aktivno sodelovanje. Da bi površine v okolici vrtca postale še bolj zanimivo učno okolje, smo si uredili visoke grede, ki jih bomo v mesecu maju prenesli na prosto. Otroci so sodelovali pri izdelavi načrta in pri celotnem projektu. Tudi starši so bili ponosni na njihovo delo, veselijo pa se zelenjave, ki jo bo naša kuharica lahko uporabila pri pripravi obrokov.

Ključne besede: okolica vrtca, vrt, visoke grede, korita, učno okolje

Abstract

In our unit we decided to pay more attention to arranging the surroundings of the kindergarten and our garden (raised garden beds) this school year, which offers the education staff and children opportunities to learn through play. We found raised garden beds in our attic. Years ago they served only as troughs for pots, which were a decoration for individual classrooms (the kindergarten is an integral part of the Dobovec branch elementary school). The green areas around our kindergarten can be observed and monitored by children on a daily basis. They offer many opportunities for exploration, observation and active participation. In order to make the areas around the kindergarten an even more interesting learning environment, we have arranged raised garden beds, which we will transfer to the open air in May. The children participated in making the plan and in the whole project. The parents were also proud of their children's work. They are looking forward to the vegetables that our cook will be able to use when preparing meals.

Key words: kindergarten surroundings, garden, raised garden beds, troughs, learning environment

1. UVOD

Stik z naravo je pomemben za celosten razvoj otroka, dejavnosti na vrtu pa otroka odlično povežejo z naravo in njenim življenjskim ciklom. Bolj bo otrok poznal naravo, bolj jo bo tudi znal spoštovati. Z otroki smo preživeli čim več časa na prostem v naravi in jim omogočili

vrtnarjenje. Rastline smo posejali in vzgojili v visokih gredah, ki smo jih postavili v preddverje vrtca, saj je bila pomlad kar precej muhasta, temperature pa dokaj nizke za ta letni čas. Vrt je krasna priložnost, da otrok razvija svoja čutila in odkriva raznolike vonjave, barve, podlage, strukture, zvoke in okuse rastlin, ki rastejo na vrtu. V naš projekt smo vključili tudi starše. Na domačiji enega izmed otrok v skupini smo si ogledali njihove grede, otroci pa so od doma prinašali tudi semena.

Globalni cilji:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih;
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

Cilji:

- otrok odkriva, spoznava in primerja živo in neživo naravo;
- otrok odkriva, spoznava in primerja živa bitja, njihova okolja in sebe kot enega izmed njih;
- otrok odkriva, spoznava in primerja spremembe v življenju pri sebi, pri drugih živih bitjih ter v neživi naravi;
- otrok skrbi za vrt skozi vse letne čase in s tem pridobiva delovne navade;
- otrok spoznava kaj potrebujejo rastline za rast in razvoj;
- otrok se seznanja in sodeluje pri uporabi in predelavi rastlin;
- otrok pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabljali naslednje metode:

- lastna aktivnost pri eksperimentih in raziskovanju,
- doživljanje narave v različnih letnih časih,
- razlaga, pogovor in demonstracija pridelovalca zelenjave (babica enega izmed otrok iz skupine)
- ogled dokumentarnih posnetkov,
- vodenje z vprašanji k odgovorom,
- risanje zelenjave in postopkov eksperimentov, opravi, doživetega ...

3. RAZPRAVA

O vrtu sem se z otroki pogovarjala že v lanskem šolskem letu. A so nam ideje in realizacija

le-teh padle v vodo zaradi epidemije. No, v tem šolskem letu pa nam je to uspelo. Skupaj z otroki smo naredili načrt, kako bo izgledal naš vrt (visoke grede), sami smo izdelali označevalnike, da smo potem vedeli, kaj smo posadili v katero gredico. Najprej pa smo se podali k babici enega izmed otrok, ki je že imela postavljene visoke grede in tudi prve rastline, ki so jih otroci z veseljem opazovali. Čez zimo se je na našem travnatem igrišču pojavilo ogromno krtin, katere smo potem z orodji kot so lopatke, vedra, sita, kamiončki ... pobrali na velik kup in napolnili visoke grede. Te grede so nekoč služile kot korita za lončnice v razredih naše šole. Bila so na podstrešju, zavržena in neuporabna. Skupaj smo jih očistili in uredili v visoke grede.

V napolnjena korita smo nato posadili semena, ki so jih otroci pridno zbirali, prinašali od doma (fižol, krompir, solato, zelje, redkvico, bučke ter sadike paradižnika, paprike in jagod).

Vse smo lepo zalili in čakali, da bodo prve rastline pokukale iz zemlje. Zopet je napočil čas, ko smo bili štirinajst dni zaprti zaradi epidemije. Sama sem hodila zalivat, ko pa so se otroci vrnili, jih je pričakalo presenečenje. Rastline so pokukale iz zemlje in lepo napredovale. Skrb zanje so nato prevzeli otroci. Navdušeni staršem pripovedujejo o rasti, zalivanju, s prski merijo, kako so že rastline zrasle. Prihodnji teden bomo prvič porezali liste peteršilja in ga odnesli v kuhinjo, ostale rastline pa pustili, da rastejo in jih uporabili, ko bodo dovolj zrasle za njihovo uporabo.

Slika št. 1 – obisk pri babici enega od (ogled visokih gred)

Slika št. 2 – priprava zemlje (krtine na otrok travnatem igrišču)

Slika št. 3 – priprava načrta pred sejanjem

Slika št. 4 – sejanje

Slika št. 5 – naš vrt (visoke grede)

Slika št. 6 – skrb za prve rastline

4. ZAKLJUČEK

Z izbranimi dejavnostmi v okviru projekta so otroci pridobili novo znanje in zavedanje, da lahko tudi sami pridelajo ter pripravijo zdravo hrano. Spoznali so pomen izbire sezonske in lokalno pridelane zelenjave in se vzgajali za vrednote kot so delovne navade, vztrajnost, potrpežljivost in pozitiven odnos do narave in lastnega zdravja. Predvsem pa bomo lahko hrano, ki so jo pridelali otroci, uporabili tudi v kuhinji. V prihodnjih tednih bomo zagotovo jedli redkvico in solato iz našega vrta. Otroci v predšolskem obdobju se večinoma učijo preko lastnih izkušenj, neposrednih aktivnosti in s posnemanjem odraslih. Naš projekt smo zaključili z ugotovitvijo, da so otroci pridobili predvsem praktično znanje, uporabne življenjske izkušnje in smernice, ki jih vodijo k zdravemu življenjskemu slogu, ki je ključen za zdravje v vseh življenjskih obdobjih.

5. LITERATURA

Bahovec, E. D. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod republike Slovenije za šolstvo,

Katalinič, D. (1992). Od semen do rastlin, Zavod republike Slovenije za šolstvo in šport, Ljubljana.

Drevo, kaj je to?

Petra Bodlaj

Vrtec Tržič, dislocirana enota Kovor

petra.bodlaj@vrtec-trzic.si

Gozd, okolje nešteti možnosti za raziskovanje, odkrivanje in spoznavanje narave. Otroci radi obiskujejo gozd in tako spoznavajo živo in neživo naravo. Opazujejo svet okrog sebe, spoznavajo življenje v gozdu in iščejo odgovore na svoja vprašanja.

Vrtec Tržič, dislocirani oddelek Kovor, stoji v neposredni bližini gozda in travnatih površin. Nudi nam možnost preživljanja dopoldnevov v gozdu, igro, raziskovanje ali zgolj sprehod med drevesi.

Namen projekta Drevo, kaj je to, je, da otroci spoznajo drevo kot pomemben del gozda in življenja, o njem razmišljajo in iščejo odgovore na vprašanja, ki se jim porajajo.

Skupno načrtovanje projekta z otroki, raziskovanje in ustvarjanje v samem gozdu je bila motivacija, ki je otroke pritegnila k aktivnemu sodelovanju in razmišljanju.

Ključne besede: otrok, gozd, drevo, ustvarjanje.

Abstract

Forest, an environment of countless opportunities to explore, discover and learn about nature. Children love to visit the forest and get to know living and nonliving nature. They observe the world around them, get to know life in the forest and search for answers to their questions. Kindergarten Tržič, dislocated department Kovor, is located in the immediate vicinity of forests and grasslands. It offers us the opportunity to spend our days in the woods, play, explore or just walk among the trees. The purpose of the project "Tree, what is that" is for the children to learn that every tree is an important part of the forest and life, think about it and find answers to the questions that arise along the way. Joint project planning with the children, exploring and creating in the forest itself was a motivation that attracted the children to actively participate and think.

Key words: child, forest, tree, creation.

1. UVOD

Narava je od človeka neodvisni predmetni svet in sile, ki v njem delujejo. Prav ta svet in sile v njej so privlačile in privlačijo, da človek ta naravni svet opazuje in raziskuje od zgodnjega otroštva do pozne starosti iz generacije v generacijo. Predvsem ga fascinira čudovito, raznovrstno razvito življenje. Življenje rastlinskega in živalskega sveta. Človeka, ne glede na starost, navdihuje opazovanje narave. Opazovanja se učimo zelo zgodaj od rojstva naprej, in to z vsemi čuti. (Katalinič, 2010, str. 8)

Z zgodnjim seznanjanjem otroka z naravoslovnimi vsebinami vplivamo na procesno spreminjanje celostne osebnosti otroka in s tem na njegov odnos do narave. Izobraževanje na področju naravoslovja v predšolskem obdobju moramo jemati kot odnos do samega sebe, kot

odnos do drugega, do družbe do okolja. Prav teh odnosov mora biti deležen otrok, da bi jih pozneje delil in gradil z drugimi tudi sam. (Katalinič, 2010, str. 10)

Drevesa so alfa in omega gozda. Zaradi njih je gozd prostor, ki sega visoko v nebo: krošnje dreves tvorijo streho tega prostora in debla so njegovo ogrodje. Niti dva gozda nista enaka. (Oftring, 2012, str. 30)

Drevesa so ključni del zemeljskega ekosistema, naj rastejo posamično ali v gozdovih. Mnogim bitjem nudijo domovanje, od drobnih žuželk do velikih sesalcev. Ker ogljikov dioksid predelujejo v kisik, so izjemno pomembna pri kroženju ozračja in boljšemu stanju planeta. Ne nazadnje pa tudi les in druge dele dreves uporabljamo na tisoč in en način. (Burnie, 2011, str. 6)

Prav to je bilo vodilo za naše spoznavanje dreves, gozda in narave.

1.1. Cilji

- Otrok odkriva in spozna živo naravo.
- Otrok razvija naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do narave.
- Otrok raziskuje in uživa v gozdu.

2. METODE

- metoda pogovora,
- metoda opazovanja,
- metoda raziskovanja,
- ustvarjanja,
- igre,
- lastne aktivnosti.

3. RAZPRAVA

Otrokom, starim tri do šest let, sem na sprehodu skozi gozd zastavila vprašanje: »Drevo, kaj je to?« Na zastavljeno vprašanje so otroci odgovorili:

- *Dom za živali.*
- *Rastlina.*
- *Hrana za živali.*
- *Pod drevesom imamo senco.*
- *Da nam je v hiši toplo.*
- *Za leseno klopco.*
- *Les.*

V gozdu smo opazovali drevo. Ko smo se vrnili v igralnico, smo na večji list narisali drevo in njegove dele, ki smo jih tudi poimenovali in jih zapisali. V različnih knjigah smo našli odgovore na vprašanja, kje drevo dobi hrano in zakaj jeseni odvrže liste.

Spoznali smo življenjski cikel drevesa, ga narisali na plakat in ga opremili z zapisi. V gozdu smo iskali drevesa različnih življenjskih ciklov. Otroci so bili zelo aktivni, novo pridobljeno znanje so prenesli v gozd in ga ponosno uporabili.

Drevesno lubje smo opazovali z lupami, krošnje z ogledali, drevesa smo objeli in jim zaupali našo skrito željo. Spoznali smo, da v gozdu rastejo različna drevesa, razdelili smo jih v dve skupini (listavci in iglavci) ter jih poimenovali.

Skupaj z drevesi smo v gozdu naredili pravi labirint. Okrog dreves smo zavezali vrv, otroci so se gibali med drevesi, pot jim je oteževala napeljana vrv. Hodili smo po štorih, lezli čez hlode, šteli letnice, tipali in vohali drevesa, se plazili pod vejami, tekli med drevesi, hodili po koreninah, se igrali z listjem in nabirali kostanj. Igrali smo se igro, v kateri so se otroci spremenili v drevo. V igri so zelo uživali, čeprav so priznali, da ni bilo enostavno postati drevo, saj so morali stati čisto pri miru, kljub temu, da je zelo pihal veter in se je krošnja (roke) zibala v njem. Ugotovili so, da je drevesom lažje, ker imajo korenine, s katerimi so pritrjena v tla. V gozdu smo tudi risali drevo, za risanje so otroci uporabili vejice.

Gozd smo si pričarali tudi v igralnici. Nastal je na skupni risbi vseh otrok in tudi lipa je v igralnici ozelenela. Prav tako kot lipa na našem igrišču, ki jo opazujemo in spremljamo njene spremembe tekom celega šolskega leta, v različnih letnih časih.

4. ZAKLJUČEK

Gozd je okolje, v katerem otrokom ni nikoli dolgčas. Skozi igro in samo bivanje v gozdu so otroci bolj podrobno spoznali drevo, njegove značilnosti in posebnosti. Znanja, ki so jih pridobili, z veseljem povedo staršem, ko se z njimi odpravijo na sprehod v gozd. Otroci gradijo nova znanja in skrb za življenje okoli nas. Tudi majhna vejica bo nekoč lahko drevo, če bomo le skrbni in ji pustili, da raste.

5. LITERATURA

Burnie D., Drevo, 2011, Tržič: Učila International.

Katalinič D., Prvi naravoslovni koraki, 2010, Odranci: Mizarstvo Antolin.

Oftring B., Gremo v gozd!, 2012, Založba Narava d.o.o..

Vremenski pojavi v povezavi z rekami in potoki

Petra Černela
OŠ Turnišče, VVE pri OŠ Turnišče
petra.cernela27@gmail.com

Otrokove neposredne izkušnje z naravo so zelo pomembne za njegov razvoj, pri tem pa ima pomembno vlogo tudi vzgojitelj. In prav predšolsko obdobje je čas, ko so otroci zelo aktivni, radovedni ter dovezetni za nova znanja. Otrokovo radovednost smo zato v oddelku 5-6 let poskušali nadgraditi z opazovanjem narave v neposredni bližini našega vrtca in naših domov. Aktivnosti so obsegale vsakodnevno opazovanje vremenskega stanja ter vremenskih pojavov, s katerimi so se otroci seznanili na začetku šolskega leta. Meseca april in maj pa sta bila še posebej namenjena našemu raziskovanju vpliva padavin na reke in potoke. Ob tem smo otroke spodbujali, da do rešitev pridejo z lastno aktivnostjo. Da bi spoznali, kaj otroci razmišljajo in kako določene spremembe razumejo, smo jim ustvarili primerno socialno in čustveno okolje.

Ključne besede: vreme, vremenski pojavi, reka, potok, spremembe.

Abstract

The children's direct experience with nature is very important for their growth, with the preschool teacher playing an important role in this. And preschool period is exactly the time when children are very active, curious in receptive to new knowledge. We therefore tried to increase the children's curiosity in the preschool's group from five to six years by observing nature in the immediate vicinity of our kindergarten and our homes. The activities included daily observation of weather conditions and weather phenomena that the children became acquainted with at the beginning of the preschool year. While in the months April and May, the impact of rainfall on rivers and streams was the focus of our exploration. Thereby, we encouraged the children to come up with a solution on their own, through their own activity. In order to interpret, what children think and how they understand certain changes, we created for them a suitable social and emotional environment.

Key words: weather, weather phenomena, river, stream, changes.

1. UVOD

V zadnjih nekaj letih so podnebne spremembe in z njimi povezane posledice postale stalnica v našem življenju. Vse pogosteje občutimo sušo in pomanjkanje vode, po drugi strani pa smo priča močnim lokalnim nalivom in hudourniškim poplavam. Kako podnebne spremembe in vremenski pojavi vplivajo na stanje voda v naravi, smo skupaj z otroki, z lastno aktivnostjo, poskušali ugotoviti v našem oddelku.

1.1. Cilji

Pri ciljih smo se opirali na globalni cilj (Kurikulum za vrtce, 1999):

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih, ter na konkretne cilje:
- zgodnje ozaveščanje otrok o podnebnih spremembah, ki so del našega vsakdanjega življenja,
- razumevanje kroženja vode,
- spoznavanje vpliva vremena na tekoče vode v naravi,
- odkrivanje in spoznavanje voda v različnih pojavnih oblikah.

2. METODE

Igra, opazovanje, lastne aktivnosti, vzor, raziskovanje, eksperimentiranje, aktivno učenje, poslušanje, pogovor.

3. REZULTATI

Na začetku sem razmišljala o svobodi, kako jo predstaviti in ustvariti, da jo otrokom približamo in jim odpremo vrata do svobode in svobodnega osvajanja.

Za začetek so otroci prisluhnili žuborenju potoka. Samostojno, brez kakršnekoli dodatne razlage so narisali, kar slišijo. Odzivi otrok so bili različni. Nekateri so narisali reko, potok, spet drugi so narisali oblake in dež. Naslednji korak je bil sprehod do reke Ledave. Še preden pa smo se odpravili na pot, sem otrokom zastavila vprašanje »Kaj je reka?«.

Razmišljanje otrok: »je v eni grabi notri voda, v reki živijo ribe, v njej so raki in hobotnice, to je voda, jo lahko poslušáš, te lahko zalije, je voda v naravi, nad reko je most, lahko teče slap«.

Pot do reke je bila sproščujoča, ob tem pa se je med otroki razvil zanimiv pogovor. Otroci so med sabo delili izkušnje, na kakšen način so se že srečali z reko in kakšne so njihove izkušnje. In prav ta pogovor med otroci je bil temeljni usmerjevalec in spodbuda za nadaljnje poglobljeno raziskovanje.

Obisk reke Ledave

Ob opazovanju in poslušanju žuborenja reke Ledave so otroci zastavili ogromno vprašanj: zakaj je reka danes tako velika, od kod priteče voda, a so v reki ribe, kako bi lahko izmerili njeno globino, ali bi se v njej lahko kopali, kam teče reka... Na nekaj zastavljenih vprašanj so si otroci

odgovorili kar med seboj, za lažje razumevanje pa smo do ostalih odgovorov želeli priti s pomočjo eksperimentov.

S prvim eksperimentom smo otrokom nazorno pokazali kroženje vode. Otroke smo seznanili, da je vodna para lažja od zraka, zato se dvigne v višino. V višini se vodna para zgosti v oblake in padavine ter pade nazaj na tla. Nekaj vode tako izhlapi, nekaj pa je na površju ali pod zemljo odteče v potoke in reke ter se vrne v morje. S pomočjo eksperimenta so spoznali, da voda v naravi stalno kroži. Odziv otrok me je presenetil, saj je bilo kar nekaj posameznikov, ki so vsaj delno poznali potek kroženja vode v naravi.

V naslednjih dneh smo prisluhnili zgodbi »Dežne kapljice na nebu«. Po metodi od improvizacije k vodenju, smo najprej zaplesali kot dežne kapljice. Kapljice so se nato na zemlji povezale v reko. Reka je po gričih in dolinah tekla proti morju. Ko se je reka izlila v morje, je v obliki pare ponovno izhlapela nazaj v zrak, v oblake, od koder bo v bodoče prišla na Zemljo kot nove kapljice.

Eksperiment »Izhlapavanje vode«

Ples »Dežne kapljice«

Ker je med opazovanjem reke bilo eno izmed vprašanj od kod izvirajo reke, smo s pomočjo naslednjega eksperimenta otrokom želeli prikazati enega od tipov izvirov rek.

Z naslednjim eksperimentom smo skupaj z otroki prikazali izvor reke z gorskim izvirom. Vodni tok, ki je izviral iz notranjosti gore, smo prikazali s curkom vode. Spuščal se je po bregu, ob tem pa postajal vse večji. Reka je tekom svojega potovanja ves čas spreminjala svoje ime, večkrat pa je spremenila tudi podobo, hitrost in globino. Med potjo so se ji pridružili tudi manjši potočki, katerih izvor je bil taljenje ledu. Ob izvajanju eksperimenta so otroci takoj povezali, da

voda, ki pada na zemljo v obliki dežja ali snega prihaja s površine zemlje, kar so povezali z eksperimentom o segrevanju in izhlapevanju vode.

Ker je otroke zanimala globina rek in potokov, so skupaj s starši izbrali potok oz. reko v bližini doma. Njihovo globino so izmerili na način, ki so ga izbrali sami. Izbrani potok oz. reko so merili 2x na istem mestu, in sicer enkrat pred dežjem in drugič po dežju. S pomočjo opazovanja in merjenja so prišli do ugotovitve, da so tudi padavine tiste, ki vplivajo na globino rek in potokov.

4. ZAKLJUČEK

Med odločitvijo za projekt sem ogromno razmišljala, na kakšen način otrokom predstaviti povezavo med podnebnimi spremembami in tekočimi vodami, da bo njim razumljiva. Odločitev, da izhajamo iz otrok, da ob primernem socialnem in čustvenem okolju do rešitev pridejo na podlagi eksperimentov in z lastno aktivnostjo, je bila edinstvena.

Otrokom smo ponudili temelje projekta, vsa nadgradnja pa je izhajala iz njih. Na sproščujočem sprehodu in ob poslušanju žuborenja reke so otroci dodali celotno rdečo nit projektu. Preko eksperimentov, ob listanju enciklopedij, branju knjig, ob petju (Potoček postoj in poglej), plesu (Ob bistrem potoku, ples dežnih kapljic), risanju, ob ugankah, ob igrah ... so se otroci seznanili z vsemi odgovori na vprašanja, ki so jih zastavili tekom projekta. Z navdušenjem so pripovedovali, kako so izmerili globino reke oz. potoka, katere živali so ob tem srečali... Nekaj otrok je eksperimente, ki so jih izvajali v vrtcu, želelo predstaviti tudi svojim staršem. Dokaz, da je otrokom bila tema všeč, je vsakodnevno vračanje in povezovanje dnevnega dogajanja z dejavnostmi, ki smo jih počeli med trajanjem projekta.

5. LITERATURA IN VIRI

- ✚ Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, 1999.
- ✚ Wernsing-Bottmeyer, B. Odkrivamo svet! Vreme. Tržič: Učila, 2009.
- ✚ Hawkes, N. Podnebne spremembe. Radovljica: Didakta, 2001.
- ✚ Saan, A. van. 101 poskus z vodo. Tehniška založba Slovenija, 2009.
- ✚ Muzika za opustanje i smirenje – Zvok sumskog potoka, za pozitivnu energiju, Opusti se i uživaj (*Glasba za sprostitev in umiritev – zvok gozdnega potoka, za pozitivno energijo, sprosti se in uživaj*). Dostopno na: www.youtube.com/watch?v=j4AsfgW_NK4&t=31s (3. 5. 2021)
- ✚ Zvok padajočega dežja - Hrup in zvoki za sprostitev, spanje, umirjanje. Dostopno na: <https://www.youtube.com/watch?v=F82I0NdxFaU> (18. 5. 2021)

Hotel za žuželke- ustvarimo dom

Petra Horvat

Vrtec Pobrežje Maribor, enota Čebelica

enota.cebelica@gmail.com

V sklopu projekta Znanje o gozdovih (LEAF), smo z otroki spoznali raznolika življenjska okolja. Kraj, v katerem živimo in v katerega smo vključeni nam ponuja veliko naravnih in skrbno oblikovanih okolij; tako naravnih kot grajenih. Raziskovali smo gozd, reko, potok, travnik, ribnik, njivo, sadovnjak, vinograd, vrt,... Tako smo z otroki spoznali okolja, ki jih je izoblikovala narava in je človekov vpliv majhen in okolja v katera je človek zelo posegel in jih oblikoval. V medsebojni povezanosti, soodvisnosti in ohranjanju smo odkrili njihove značilnosti, rastline in živa bitja. Seznanili smo se z njihovim pomenom tako na neposredni kot posredni ravni. Z aktivnim vključevanjem smo privzgojili in oblikovali spoštljiv in odgovoren odnos do narave. V lastni aktivnosti smo bili dejavni na različnih področjih in okoljih v ožji in širši okolici. Med drugim smo ustvarili vrt na igrišču. Tekom ustvarjanja, oblikovanja in vzgajanja rastlin smo opazili živa bitja, ki so bila vsakodnevno prisotna na vrtu. Le ta smo povezali s srečanjem v drugih okoljih. V opazovanju in raziskovanju smo spoznali pomen in koristnost žuželk v naravi. Pridobili smo zavedanje k ohranjanju majhnih živih bitij med nami. Na pobudo otrok smo se lotili izdelave hotela za žuželke. V načrtovanje in izdelavo smo vključili različne deležnike; z zbiranjem predlogov, idej, materialov in sredstev. V lastni aktivnosti opazovanja, iskanja naravnega materiala v okolju, preizkušanja in eksperimentiranja, z iskanjem informacij in raziskovanjem smo uresničili skupno zadan cilj. Spodbujali smo odgovoren odnos do narave in zakonitosti živega sveta, krepili smo lastno skrb in odgovornost, pridobivanje in poglobljanje znanj o naravi. Dosegli smo aktivno vpetost v okolje in povezovanje tako v iskanju informacij, sredstev, materialov kot v povezovanju zaznav otrok. Usvojili smo temeljna naravoslovna znanja in spoznali zakonitosti življenja.

Ključne besede: skrb za življenjska okolja, ohranjanje narave, bivališča živali, ponovna uporaba naravnih materialov, odnos do narave, hotel za žuželke

As a part of the project Knowledge of Forests (LEAF), we got to know diverse living environments with children. The place in which we live and in which we are involved offers us many natural and carefully designed environments; both natural and built. We explored the forest, river, stream, meadow, pond, field, orchard, vineyard, garden, ... In this way, we got to know with the children the environments that were shaped by nature and the influence of human is small, and the environments in which human has greatly interfered and shaped them. In interconnectedness, interdependence and conservation, we discovered their characteristics, plants, and living creatures. We became acquainted with their significance both on a direct and indirect level. Through active involvement, we have nurtured and formed a respectful and responsible attitude towards nature. In our own activity, we were active in various fields and environments in the immediate and wider surroundings. Among other things, we created a garden on the playground. During the creation, design and cultivation of plants, we observed living creatures that were present daily in the garden. We linked this to

meeting in other environments. In observation and research, we learned about the importance and usefulness of insects in nature. We have gained an awareness of keeping small living beings among us. At the initiative of the children, we started building a hotel for insects. We involved various stakeholders in the design and production; by collecting suggestions, ideas, materials and resources. In our own activity of observation, search for natural material in the environment, testing and experimentation, by searching for information and research, we have achieved a common goal. We encouraged a responsible attitude towards nature and the legality of the living world, we strengthened our own care and responsibility, and the acquisition and deepening of knowledge about nature. We have achieved active involvement in the environment and networking in the search for information, resources, material and in connecting children's perceptions. We have acquired basic natural science knowledge and learned the laws of life.

Key words: care for living environments, nature conservation, animal habitats, reuse of natural materials, attitude towards nature, hotel for insects.

1. UVOD

Sobivamo drug z drugim v različnih skupnostih in sobivamo z naravo in v njej. Okolje v katerem živimo vpliva na nas. Prav tako z lastnimi ravnanji, prepričanji, navadami,... ljudje vplivamo na okolje. Na kakšen način bomo posegali v okolje in kakšne bodo posledice je odgovornost posameznika in skupnosti. V vrtcu imamo priložnosti in možnosti, da otroke ekološko ozaveščamo, vzgajamo in učimo za življenje. Zavedamo se pomena in odgovornosti, vpliva naših ravnanj, vedenj in odzivov na otrokovo dovednost, občutljivost in nujnost negovanja stika z naravo. V bivanju v naravi smo otrokom omogočile spodbudno učno in delovno okolje, v katerem so imeli dovolj časa in prostora za raziskovanje, eksperimentiranje, opazovanje, vključevanje v naravo,... Naša vloga je bila spodbujanje otrok v njihovi aktivnosti in pomoč v oblikah pridobivanja novih znanj, spretnosti, izkušenj tako z raziskovalnimi vprašanji kot z uporabo različnih sredstev, materialov in načinov dela. Otroci so krepili medsebojne odnose, se razvijali na vseh področjih razvoja, krepili socialne kompetence, samozavest in kakovostno preživljali čas v naravi. V lastnem raziskovanju, opazovanju, iskanju rešitev so spoznavali ustrezne načine ravnanj, ki ohranjajo naravo v njeni raznolikosti pa vendar povezanosti. Z dejavnim odgovornim vključevanjem v naravo vzdržujemo zdravo in varno življenjsko okolje vseh bitij. Ob tem skrbimo za lastno zdravje, pridobivanje zdravih življenjskih navad, odgovornih ravnanj in različnih oblik sodelovanj v skupnosti - družbi. Tako zastavljene vrednote, prioritete in načini dela se kažejo v prepletanju vsebin v neposrednih in posrednih dejavnostih. Kraj, v katerem živimo in v katerega smo vključeni nam ponuja veliko naravnih in skrbno oblikovanih okolij; tako naravnih kot grajenih. V bivanju na prostem – naravi in v sklopu projekta Znanje o gozdovih (LEAF), smo z otroki spoznali raznolika življenjska okolja. Naravna okolja, ki jih je izoblikovala narava in je posameznikov vpliv majhen in okolja, v katera je človek zelo posegel in jih pre/oblikoval. V medsebojni povezanosti, soodvisnosti in ohranjanju smo

odkrili njihove značilnosti, rastline in živa bitja. Seznanili smo se z njihovim pomenom tako na neposredni kot posredni ravni. Odkrivali smo vzroke in posledice. Z aktivnim vključevanjem smo privzgjajali in oblikovali spoštljiv in odgovoren odnos do narave. V lastni aktivnosti smo bili dejavni na različnih področjih in okoljih v ožji in širši okolici. Tekom bivanja v naravi, ustvarjanj, raziskovanj, opazovanj smo opazovali rastline, živa bitja,... V spoznanjih, vključevanju v okolja smo prepoznavali skupne značilnosti in razlike med njimi. Spoznali smo pomen in nujnost narave za nas. Seznanili smo se z oblikami in načini aktivnega delovanja za ohranitev različnih življenjskih okolij.

Tekom leta nam je narava zastavila veliko vprašanj. Le teh smo se lotili z zastavljanjem raziskovalnih vprašanj, predvidevanju otrok, iskanju informacij na različne načine in lastnem preizkušanju neposredno v naravi. Pridobljene informacije, opazovanja, predvidevanja, sklepanja, razmišljanja otrok smo uspešno potrdili ali v neuspešnosti iskali nove ustrezne rešitve in spoznanja.

V spomladanskem času smo ustvarili lasten vrt. Tekom naši aktivnosti in skrbi zanj so vzkli prva semena, okrepile in zrasle so posajene sadike. Otroci so na vrtničku vsakdan opazovali različne obiskovalce-žuželke. Znale so aktivno poimenovali in postavljali vprašanja po njim še neznanih. Po spominu in doživetjih so nekatera uvrstili na travnik, sadovnjak, ob ribniku,... Z namenom raziskovanja smo si postavili vprašanja: kdo so ti »hrošči«, kaj počnejo na našem vrtu, ali jedo naše vrtnine, s čim se prehranjujejo, kje domujejo, kako dolgo bodo prisotne ali so za nas koristne in kako,... Cilji so bili zastavljeni v uresničevanju otrokovega razvoja, napredka, izraženega interesa,... Uresničili smo cilje spoznavanja narave, načinov aktivnega vključevanja v naravo, skrbi zanj,...

2. METODE

V iskanju odgovorov na zastavljena vprašanja in v izdelavi hotela za žuželke, vse od iskanja odgovorov in predstavljanja idej in predlogov do končnega izdelka smo se posluževali raznolikih metod dela: aktivnost otrok, igra, raziskovanje, pogovor, pripovedovanje, razlaga, opisovanje, demonstracija, preskušanje, raziskovanje v primarnem in sekundarnem okolju, praktično delo, izkustveno učenje, ogled posnetkov, opazovanje, iskanje materialov in sredstev,...

Posluževanje raznolikih metod, strategij in načinov dela nam je omogočilo pridobivanje in uresničevanje odgovorov na zastavljena vprašanja, uresničevanje zastavljenih ciljev, ter napredek in razvoj otrok.

3. RAZPRAVA

V času vrtnarjenja smo na naših gredah opazili različna živa bitja. Tako so se pojavila raznolika vprašanja: kdo so ti »hrošči«, kaj počnejo na našem vrtu, ali jedo naše vrtnine, s čim se prehranjujejo, kje domujejo, kako dolgo bodo prisotne ali so za nas koristne in kako,... V iskanju odgovorov, smo uporabljali raznolike načine in oblike. Otroci so iskali »hrošče« po revijah, knjigah, informacije so prinašali od doma: »Moja mama je rekla, da so rumeni žužki koristni za vrt.«,... V ogledu posnetkov, so potrdili da so videne živali, prav takšne, kot na našem vrtu.

Tako smo spoznali žuželke, koristne in manj koristne. Spoznali smo pomen in vlogo žuželk za nas.

Otroci so jih velikokrat iskali na našem vrtu, med sadikami, okrog vrta, na travi in ob drevesu. Takoj, ko so kakšno opazili, so hitro poklicali prijatelje, da so jo pokazali. Med njimi se je razvila diskusija, v kateri so pripovedovali, dopolnjevali, potrjevali in si kdaj tudi nasprotovali. Nato se je porodilo vprašanje, kje domujejo in kje so njihove družine. Tako se je porodila ideja izdelava hotela za žuželke. V izdelavo hotela za žuželke smo se vključili vsi v enoti. Izdelali smo okvir hotela za žuželke. Nato smo začeli z zbiranjem idej, predlogov, naravnega odpadnega materiala, različnih informacij, ki nam bi pomagale k uresničitvi zadanega cilja. V sodelovanje smo vključili družine in druge deležnike vrtca. Otroci so aktivno posredovali informacije iz primarnega okolja, prinašali so raznolik naravni material za izdelavo. Z njim so eksperimentirali, načrtovali, konstruirali, sestavljali bivališča, dodajali, odvezemali, dopolnjevali,... Načrtovanje z naravnim materialom je trajalo več dni in prav vsak dan so se otrokom porodile nove ideje, zamisli, predlogi. V igri je bilo med otroci veliko pogovarjanja, dogovarjanja, izmenjave in delitve materiala tako znotraj oddelka kot v med oddelčnem sodelovanju. Nastale konstrukcije smo razstavljali z namenom razstave izdelkov otrok in sodelovanjem s starši. Tako so bili sprotno seznanjeni z vsebinami dogajanja, s trenutno stopnjo raziskovanja in uresničevanja cilja, ter z vrstami zbranega materiala. Z otroki smo izbrali katere žuželke želimo privabiti v naš hotel in kakšna domovanja potrebujejo. Izdelali smo načrt »Naš hotel«. Najprej smo ga obrisali nato smo vanj narisali zelene pregrade, narisali smo žuželke, jih izrezali ter jih ob poimenovanju, opisovanju prilepili v predvidena »stanovanja«. Iz naravnega materiala, smo odbrali tistega, ki ga določena vrsta žuželk potrebuje v svojem domovanju. Vse prostore smo zapolnili in zaprli z mrežo. Tako je hotel za žuželke, čakal na dan, da smo ga odnesli na prosto. Še preden se je to zgodilo, smo se pogovarjali, kam ga bomo postavili. Kar nekaj otrok je bilo mnenja, da na vrt. Nekateri so predlagali ob vrtu in drugi na drevo.

Tako smo se vrnili v raziskovanje in spoznali, da je pomembno kam postavimo hotel, saj moramo upoštevati višino in lego. Sedaj, ko je naš hotel nameščen komaj čakamo, da opazimo katera živa bitja bodo domovala v njem.

4. ZAKLJUČEK

Otroci in vsi vključeni deležniki smo ponosni, na uresničen cilj. Ne samo na izdelek, ampak za uspešno izveden celoten proces; od zastavljanja raziskovalnih vprašanj, do iskanja odgovorov in preverjanja le teh, iskanja informacij, prinašanja materialov,...

Ob tem smo razvijali posameznikov spoštljiv odgovoren odnos do narave in skrb zanjo. Spoznali smo, da lahko uporabimo raznolike odpadne materiale iz okolja v katerem živimo in bivamo, jim damo vlogo in pomen v našem življenju, ustvarimo nekaj novega in hkrati skrbimo za varčevanje ter varovanje narave. Spodbujali smo odgovoren odnos do narave in zakonitosti živega sveta, krepili smo lastno skrb in odgovornost, sodelovanje, pridobivali in poglobljali smo znanja o naravi. Usvojili smo temeljna naravoslovna znanja in spoznali zakonitosti življenja. S tem otrokom omogočamo, privzgjajamo, spodbujamo drugačen način dela, pridobivanje izkušenj, doživetij vseživljenjskega učenja. Otroci se učijo iz lastne aktivnosti. Opazujejo,

zaznavajo spremembe, na katere imajo vpliv s svojimi ravnanji. Dosegli smo aktivno vpetost v okolje in povezovanje tako v iskanju informacij, sredstev, materialov kot v prevzganju odgovornega odnosa do okolja.

Zahvala gre vsem sodelujočim na neposreden in posreden način; staršem, ki so se aktivno odzvali v sodelovanju na različne načine, hišnikom, ki so naše želje in ideje spretno udejanjili, timu enote Čebelica za medsebojno sodelovanje in vodstvu zavoda za spodbudo, motiviranje in vso podporo.

LITERATURA

- Bahovec, E., Jontes, B., idr., (1999) Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod RS za šolstvo.
- Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Krnel, D. idr. (2001). Otrok v vrtcu. Maribor: Obzorja.

Časopisne igrarije

Petra Iljaž Ripak
OŠ Kidričevo – PE Vrtec
iljazpetra@gmail.com

Časopisni papir nudi obilo možnosti za ustvarjanje uporabnih in zanimivih izdelkov. Z domišljijo, malce spretnosti in poznavanjem kreativnih tehnik, lahko pričaramo nove dimenzije uporabe odpadnega časopisa. Namen projekta »Časopisne igrarije« je bil otrokom predstaviti porabo starega časopisnega papirja za ustvarjanje novih reči. S tem pridobivajo, odkrivajo nova spoznanja o tem, kako lahko prispevajo k čistejšemu okolju, v katerem živimo. Odgovorno ravnanje z odpadki je vsekakor eden ključnih dejavnikov varovanja in ohranjanja okolja. Zato je pomembno, da že majhnim otrokom pokažemo, kako je nekaj »starega« lahko popolnoma na novo uporabno. Z izvajanjem različnih dejavnosti, preko igre in drugačnega likovnega ustvarjanja, v predšolskem obdobju pripomoremo k zavedanju odnosa do odpadkov in ozaveščanju pomena odpadkov za naš planet.

Ključne besede: časopisni papir, odpadek, uporabnost, ustvarjanje, narava

Abstract

Newsprint offers plenty of opportunities to create useful and interesting products. With imagination, a little skill and knowledge of creative techniques, we can conjure up new dimensions of using a waste newspaper. The purpose of the "Newspaper Games" project was to introduce children to the use of old newsprint to create new things. They gain, discover new insights into how they can contribute to a cleaner environment in which we live. Responsible waste management is certainly one of the key factors in protecting and preserving the environment, so it is important to show young children that something old can be completely new. By carrying out various activities - through play and other artistic creation in the preschool period, we definitely help to raise awareness of the attitude towards waste and raise awareness of the importance of waste for our planet.

Keywords: newsprint, waste, usability, creation, nature

1. UVOD

»Narava je posebno področje, v okviru katerega razvijamo otrokove sposobnosti za dejavno vključevanje v obdajajoče fizično in družbeno okolje ter ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja in navad. Otrok spoznava obseg, raznolikost in lepoto narave tako, da je stik z njo običajen del njegovega življenja. Podobo okolja vključuje v vsakdanje življenje in skrbi za stvari v svojem okolju.« (Kurikulum za vrtce, 1999, str. 55, 56)

Star odpadni časopisni papir je lahko uporaben na različne načine. Z malo kreativnosti ga lahko prelevimo v uporaben in lep papir za zavijanje daril ali pa z njim ustvarimo, kar si zamislimo. Z majhno spremembo lahko tako časopisu kot odpadku damo spet nov smisel. V naši moči ni samo to, da se odpadke naučimo pravilno razvrščati, temveč smo lahko ustvarjalni in iz njih naredimo še kaj uporabnega – mogoče kakšno igračo. Pri vzgojno-izobraževalnem delu smo z otroki spoznavali načine ponovne uporabe odpadnega časopisa in razvijali naklonjen, odgovoren in spoštljiv odnos do narave in okolja. Otroci so preko igre in aktivnih metod učenja pridobivali nove informacije, znanja, veščine. S strokovno sodelavko sva se odločili, da bova odpadni material ponovno uporabili in mu tako podaljšali življenjsko dobo. Otrokom sva časopisni papir ponudili za raziskovanje, manipuliranje, ustvarjanje in izdelovanje.

Cilji, ki sva jim sledili:

- Ozaveščanje o različnih možnostih uporabe časopisnega papirja.
- Ponovna uporaba odpadnega materiala za ustvarjanje in izdelavo igrač.
- Spodbujanje otrok k raziskovanju, iskanju lastnih poti pri reševanju problemov, razvijanju lastne domišljije za igro.
- Razvijanje prstne spretnosti oziroma t. i. fine motorike.

2. METODE

Pri izvajanju številnih dejavnosti so bile uporabljene različne metode: pogovor, razlaga, igra, lastna aktivnost, ustvarjanje, praktično delo, čutno zaznavanje, raziskovanje. Vzgojne vsebine so se prepletale in dopolnjevale. Otroci so bili deležni aktivnega učenja in tako je bilo veliko časa ter pozornosti namenjene njihovem razmišljanju in spodbujanju h kreativnosti.

3. REZULTATI

Ob danem materialu, časopisnem papirju, so otroci odgovarjali na zastavljena vprašanja, kot so: Kaj je to? Kaj se s časopisom počne? Kam sodi ta odpadek? Za kaj vse je uporaben? Kako nastane? Pogovor in razlaga sta nas privedla do spoznanj, kako pomembno je, da skrbimo za naravo, ki nas obdaja in kako so odpadki lahko uporabni. Sledila je dejavnost, pri kateri so otroci trgali časopisni papir na manjše koščke. Z uporabo slamic so te koščke pihali po vsej igralnici, najprej po mizi, nato še po tleh. V naslednjih dneh so natrgan papir uporabili pri tehniki kaširanja in si izdelali igračo – liziko. Tehnika kaširanja papirja je stara več stoletij in je zaradi svoje enostavnosti in širokih možnosti, ki jih ponuja, uporabna za izdelavo različnih izdelkov – od najpreprostejših ploskovnih, do izdelave različnih prostorskih izdelkov.

Pihanje koščkov časopisnega papirja s slamico (vaje za razvoj mišic govoril)

Izdelava igrače: sladek priboljšek (lizika)

Časopisni papir smo uporabili za izdelavo lastne knjige, v katero so otroci polagali že zapisane besede in pritrjevali različne fotografije, ki so nastale v naši skupini.

Ustvarjanje knjige iz časopisa: Jaz in moj vrtec

Ustvarjanje različnih zgradb iz časopisa (na barvnem papirju in v gozdu)

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Časopis kot odpadke je lahko zanimivo sredstvo za ustvarjanje nečesa novega, drugačnega. Otroci zelo radi ustvarjajo z materiali, ki jim niso vsakodnevno na voljo in ki jim niso vedno dosegljivi. Ob tovrstnih dejavnostih je njihova koncentracija dolgotrajnejša. Nova znanja, izkušnje pridobivajo na igriv način ter tako razvijajo zmožnost vidnega pomnjenja in opazovanja. Urijo pozornost, tipno ter vidno zaznavanje in prepoznavanje, natančnost in domišljijo. Če otroke že v najzgodnejših letih seznanjamo z naravoslovnimi vsebinami, bodo tako zrasli v odgovorne posameznike, ki bodo razumeli lasten vpliv na okolje. Otrok mora naravo začutiti, doživeti z vsemi čutili in preko igre imeti možnost, da naravo doživi drugače, saj jo le na tak način tudi bolje razume. Posameznik razvije spoštljiv odnos do narave takrat, ko z njo vzpostavi pristen stik in se zave njenega pomena za življenje sebe in drugih.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.
Rems-Arzenšek, G. (2006). Z igro in zabavo spoznavamo okolje in naravo III. Priročnik za delo v ekvrtcih. Portorož: DOVES.

Dnevnik gozdnih detektivov

Petra Križnjak

Vrtec Vrhovci

kriznjak.petra@gmail.com

Ker je v današnjem času vse preveč preživljanja prostega časa pred televizijo in drugimi elektronskimi napravami, sva se s sodelavko letos za letni projekt sodelovanja s starši izbrali družinsko preživljanje časa v gozdu s projektom »Gozdni detektiv«. Tekom leta so otroci skupaj z drugimi družinskimi člani zahajali v gozd in svoje izkušnje, opažanja in raziskovanja zapisali v detektivski dnevnik, ki so ga otroci po doživetem predstavili v vrtcu.

Ključne besede: gozd, sodelovanje s starši, letni projekt, predšolski otroci

Abstract

Due to the fact that there is too much »screen time« our children, my coworker and I have chosen a special family bonding time project »Nature detectives«. In this project, children are experiencing and researching natural environment with other family members. They also write their personal detective diary which they present in the kindergarten.

Key words: forest, bonding with parents, annual project, preschool children

1. UVOD

»Gozd nas vse leto vabi k odkrivanju - v njem se vedno kaj dogaja, četudi je včasih očem skrito« (Oftring, 2012). Gozd se pestro spreminja skozi vse letne čase in je vedno zanimiv za opazovanje in raziskovanje. V njem poiščemo sprostitvev, začutimo mir in se nadihamo svežine.

V skupino Mravlje so vključeni otroci stari od 4 do 5 let. Ker že tretje leto tedensko zahajamo in izvajamo dejavnosti v gozdu in so otroci vsakič znova navdušeni nad obiskom gozdne igralnice, sva letos k sodelovanju povabili tudi starše.

2. METODE

V ospredju je bil poudarek na aktivni vlogi otrok in staršev. Pri izvajanju dejavnosti pa smo uporabili metode spodbujanja, razlage, demonstracije, opazovanja, praktične aktivnosti, igre, telesne aktivnosti, fotografiranja, pripovedovanja, primerjanja, poslušanja, razgovora.

3. CILJI

3.1. Globalni cilj

Razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

3.2. Cilji

Spodbujanje kvalitetnega preživljanja prostega časa v družinskem krogu.

Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.

Otroci spoznavajo rastline in živali v gozdu.

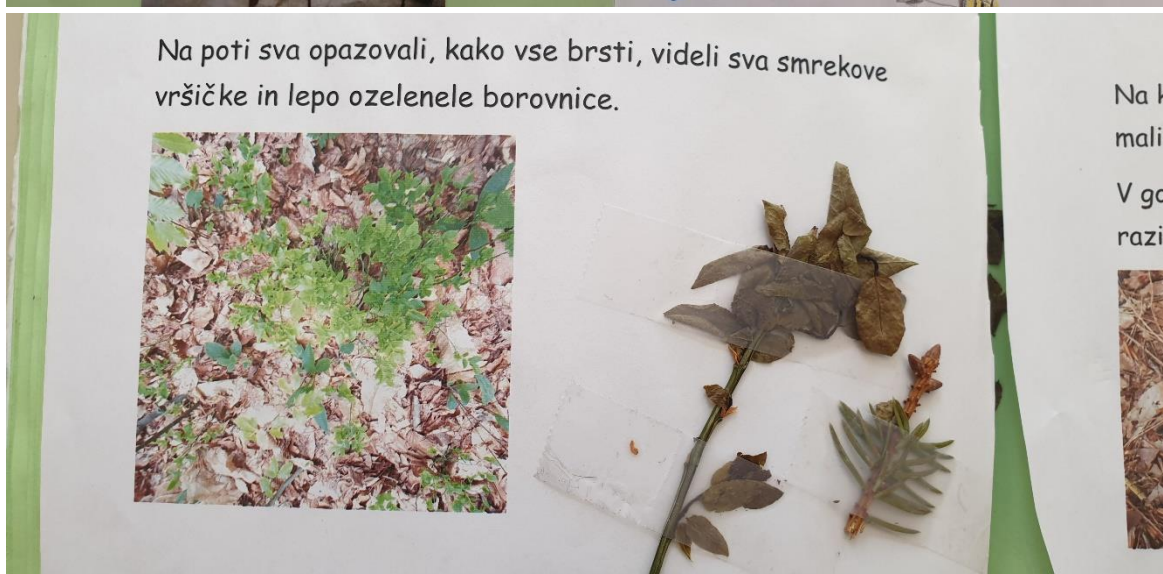
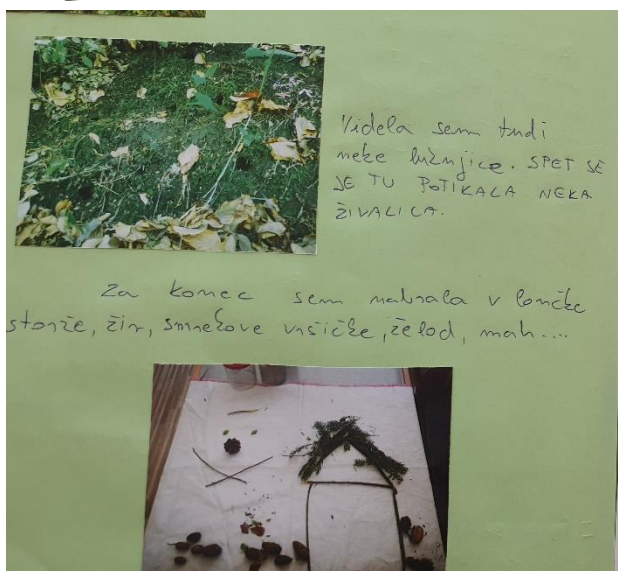
Spodbujanje spoštljivega odnosa do narave.

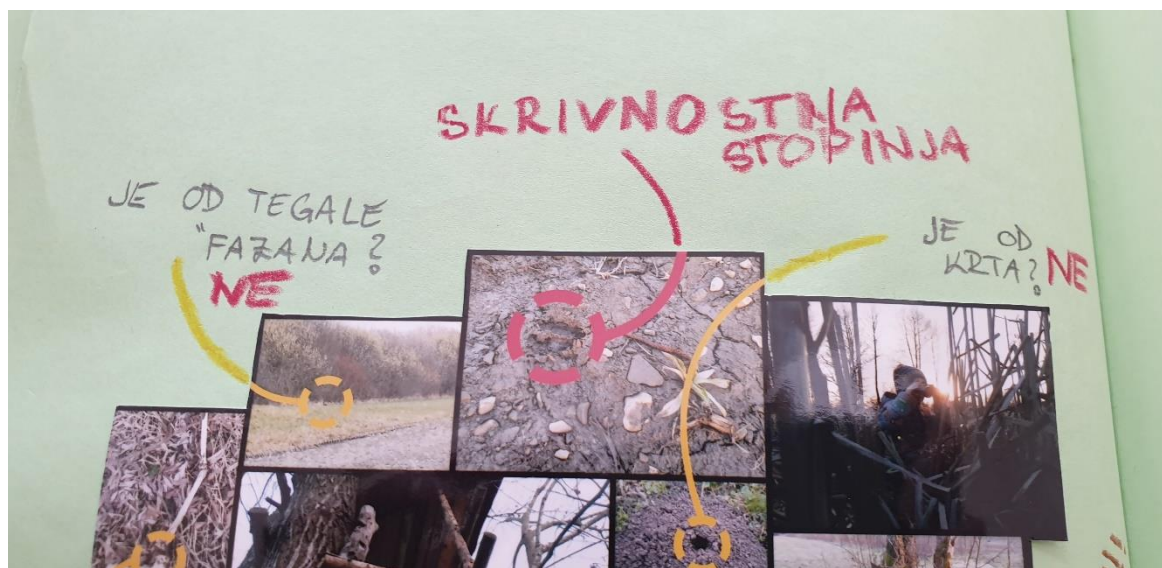
4. REZULTATI

Staršem sva ob začetku šolskega leta predstavili projekt gozdnih detektivov in že takrat so nekateri od staršev z navdušenjem sprejeli idejo spet drugi so bili zaskrbljeni, če jim bo dejavnost uspelo izvesti oziroma, če jo bodo izvedli strokovno. Podrobneje sva predstavili namen projekta in poudarili, da projekt ni namenjen strokovnosti temveč sproščeni igri v gozdu in preživljanju kvalitetnega časa s svojim otrokom.

Projekt smo izvajali od januarja do konca meseca maja. Ob pričetku same izvedbe, sva nalogo predstavili otrokom. Poleg detektivskega dnevnika, ki je bil opremljen z idejami, cilji in namenom projekta, sva pripravili tudi nahrbtnik z lupami, lončki za opazovanje živali, pincetami, vrečko in rokavice za morebitne odpadke na poti ter odejo za razvrščanje gozdnih plodov.

Predstavili sva jim pripomočke in njihovo uporabo. Otroci so komaj čakali kdaj bodo predstavili svoje dejavnosti in delili občutke ob teh. Dejavnosti, ki so jih otroci skupaj s starši doživeli v gozdu so v jutranjih krogih vnesla mnogo tem za pogovore in so vplivale na otroško raziskovanje, opazovanje in pozornost v naravi. Ker smo hoteli razširiti znanje, smo večkrat posegli po različnih enciklopedijah in knjigah o živalih in rastlinah v gozdu. Dnevnik so opremili s fotografijami in zanimivimi zapisi. Poskrbeli so tudi za čistočo v gozdu in pobrali odpadke na poti.

5. ZAKLJUČEK

Starši in otroci so bili po pripovedovanju in pogovoru navdušeni nad projektom. Opažajo, kako se je pri otrocih povečala želja po odmiku vanj. Otroci večkrat opozorijo starše na odpadke, ki jih vidijo v naravi, na cesti, igrišču.

Veseli naju, da sva s projektom spodbudili družine k zahajanju v gozd, kjer lahko najdejo prostor za igro ali sprostitev. Podobne dejavnosti bodo pri otrocih vzbudile ljubezen do narave in njene danosti. In če bodo otroci vzljubili gozd, ga bodo v odrasli dobi znali spoštovati in varovati.

6. LITERATURA

Bahovec, E., Jontes, B., Kastelic, L., Vonta, T., 1999. Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Kayser, R., 1995. V gozdu in na travniku. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Oftring, B., 2012. Gremo v gozd!: 88 namigov za odkrivanje in doživljanje gozda. Olševsek: Narava.

Vochl, S., 2020. S preprostimi igrami enostavno v gozd. Ljubljana: Mestna občina: Oddelek za varstvo okolja.

Pošastno zdrava zgodba

Polonca Doberšek

Vrtec pri OŠ Dušana Flisa Hoče, enota Mavrica

polonca.dobersek@guest.arnes.si

V skupini Muce, 5–6 letnih otrok, smo že v začetku leta spoznali pomembne vsebine o tem, kako poskrbeti za lastno zdravje. Našo prehransko piramido smo na dnu podprli s počitkom in ga pripeli h gibanju, kot enakovreden dejavnik za zagotavljanje dobrega počutja in zdravja. Na sam vrh k sladkarijam pa smo pripisali računalnik, televizijo in mobilni telefon. Da bi preverila, kaj so otroci ohranili v spominu, sem skupaj z njimi ustvarila Pošastno zdravo zgodbo oz. slikopis, ki so ga v mesecu marcu prejeli v elektronski obliki domov. S sodelavko sva v mesecu aprilu izvedli še Eko kviz in preverili, koliko znanja so usvojili s starši. Zadovoljno lahko zapišem, da so otroci izboljšali odnos do pakušanja prej neželene hrane (predvsem sveže zelenjave), starši pa so spremenili nekaj prehranskih navad oz. razvad (nagrajevanje s sladkarijami, uživanje sladkarij pred spanjem, vsakodnevno uvajanje sveže zelenjave).

Abstract

In the group Muce (Cats) of 5- and 6-year-old children, we learned from the very beginning about the importance of taking care of one's own health. To our food pyramid we added rest at the bottom and connected it to the movement as an equal factor in assuring wellbeing and health. At the top of the pyramid, where the sweets are, we added computer, TV and mobile phone. In order to examine what the children retained in their memory, I created a story with them "Terribly Healty Story", a visual narrative, which they received through their email in the month of March. In April my co-worker and I held an Eco quiz with which we examined, how much knowledge they have acquired together with their parents. I can gratefully say that the children have changed their relationship to trying foods they didn't want to try before for the better (especially fresh vegetables). And their parents also changed their habits by no longer feeling the need to reward them with sweets, to give them sweets before bedtime, and by introducing fresh vegetables to their menu on daily basis.

Keywords: rest, active learning, wholesome foods, moderation.

1. UVOD

Sladkarije, kupljene v trgovini, so bile otrokom doma dostopne vsak dan – po kosilu in kot nagrada. Tudi sladke pijače je večina bodočih šolarjev redno uživala. Svež česen in čebula sta jih preveč pekla, da bi ju pojedli v solati ali kot prilogo. Nasploh jim zelenjava ni teknila, ker je grenka. Najraje so pojedli korenček in vloženo rdečo peso. Večina otrok je povedala, da pojedjo doma veliko sadja. V skupini 22 otrok jih je letos prvič prišlo 20 % s prekomerno telesno težo. Otroci so težko premagovali vsakodnevne telesne napore bodisi na sprehodu bodisi v izvajanju fartleka in niso bili vztrajni v kratkih gimnastičnih sklopih. Že septembra sva s sodelavko ob

spoznavanju prehranske piramide opazili, da so se nekateri otroci večkrat prijeli za glavo in se čudili najinim izjavam.

Zavedali sva se, da bo navade otrok težko spremeniti čez noč. Otroci so kot vsa leta zelo dobro usvojili teorijo, krožniki pa so vseeno ostajali včasih tudi nedotaknjeni. Pripravljene so bili počakati na obrok doma, ker so vedeli, da bodo starši doma skuhali, kar imajo radi.

Zato sem bodočim šolarjem, v mesecu februarju, med pogovorom v jutranjem krogu predlagala, da bi napisali zgodbo, s katero bi okrepili interes po ohranjanju zdravja in zdravih prehranjevalnih navadah. S tem sem želela tudi preveriti njihovo znanje in odnos do prehrane, lastnega telesa in zdravja ob koncu šolskega leta. Nastal je enostaven a bogat slikopis, ki otrokom omogoča spoznavanje sveta črk in hkrati spodbuja k pozornosti in izražanju. Brina in Bine sta me v pripovedovanju zgodbe najbolj presenetila. Njune povedi so bile nenavadne in včasih nepovezane, saj sta večkrat izgubila rdečo nit. Ostali pripovedovalci so večinoma dodajali ideje nenavadnih in nepoznanih likov. Izmišljali so si vedno nova imena in se ves čas prepirali, kdo že nastopa v zgodbi. Zgodba je bila gotova v dobrem tednu, saj smo med pripovedovanjem popili veliko vode in veliko telovadili, da bi osvežili misli in se bolje osredotočili na povezanost povedi v njej. Zgodbo je bilo potrebno še narisati. Dodala sem vse risbice, ki so jih otroci uspeli narisati, nekaj sličic pa sem izbrala s pomočjo spletnih strani. Otroci so težko pričakovali končni izdelek. Čez vikend je bil slikopis narejen. Zelo pozorno, kot že dolgo ne, so prisluhnili lastnim besedam in domišljjskim likom.

CILJI

- Spoznavanje in okušanje različne zelenjave ter pridobivanje predstav o zdravem in raznolikem prehranjevanju.

- Oblikovanje in razvijanje zmernosti, povezane z uživanjem sladkih pijač in sladkarij.
- Skupno oblikovanje primernih in ne togih prehranjevalnih navad (primerna količina obroka, kaj in koliko hrane potrebujemo pri jedi).
- Skupno oblikovanje zdravih prehranjevalnih navad in utrjevanje pridobljenega znanja.
- Osveščanje staršev in prijateljev iz vrtca o pomenu prehrane, gibanja in zdravja v interakciji.
- Otrokom predstaviti počitek kot pomemben dejavnik pri rasti, razvoju in ohranjanju zdravja.
- Dnevno spoznavanje in izvajanje različnih gibalnih dejavnosti, s katerimi utrjujemo in izboljšujemo kakovost življenja otrok.

2. METODE

Pri dejavnostih smo uporabljali različne metode, ki so ustrezale vsem udeležencem projekta in so spodbujale domišljijo, ustvarjalnost in vztrajnost:

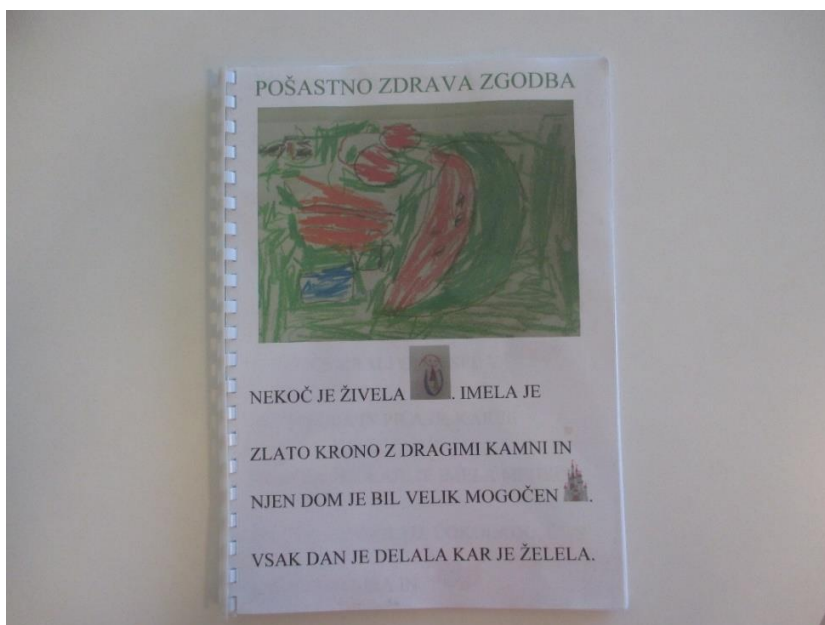
- opazovanja (kuharjev v kuhinji vrtca, vzgojiteljic, staršev);
- praktičnega dela (kuhanje v vrtcu in doma, pomoč pri organizaciji dela, ustvarjanje novih receptov);
- lastne aktivnosti (sodelovanje po svojih željah, močnih področjih);
- pripovedovanja (izkušnje otrok iz dejavnosti skupin preteklih let, kuhanja s starši, ...);
- raziskovanja (prebiranje kuharskih knjig, receptov, slikanic, ...);
- opisovanja (ob fotografijah iz revij, slikanicah, ...);

3. RAZPRAVA

Kljub epidemiji in krajšemu šolskemu letu sem zelo zadovoljna z letošnjo izvedbo projekta. Tako staršem, otrokom kot vzgojiteljem je bil pisan na kožo, saj so tudi mediji ves čas spodbujali k ohranjanju zdravja in vitalnosti z gibanjem in zdravo prehrano med preživljanjem časa v karanteni.

NAŠI KLJUČNI DOGODKI

- S slepim testom sva s sodelavko spodbujali k pokušanju manj priljubljenih jedi, pri tem pa smo se vsi zelo zabavali.
- Sestavili smo jedilnik za vrtec, na katerem je bila tudi solata, začinjena s česnom.
- Ustvarili smo slikopis z grozno pošastno zgodbo, s katero smo prikazali naše usvojeno znanje, ki ga lahko delimo med skupine našega vrtca.
- Grozno pošastno zgodbo so prejeli otroci tudi na dom v obliki elektronske pošte.
- Prepesnili smo pesem Nika Grafenauerja Sladkosned v Zdravojed.
- Igrali smo se igro vsiljivec, kjer je bilo potrebno izločiti sličico jedi, sadja ali zelenjave, ki ne sodi zraven.
- Vsak dan smo telovadili in se razgibali – vsaj pol ure, kadar pa je deževalo, smo vzeli dežnike in šli na sprehod.
- Izdelali in dopolnili smo prehransko piramido. H gibanju smo v temelje piramide dodali še 10 urni počitek. Na vrh piramide pa smo prilepili računalnik, televizijo in mobilni telefon, s katerimi so bili otroci dnevno v stiku in pretiravali z njihovo uporabo.

REZULTATI

Otroci:

- okušajo in pojedjo več zelenjave ob koncu šolskega leta;
- so pri ustvarjanju zgodbe ob domišljiji in pripovedovanju utrjevali pridobljeno znanje;
- so usvojili, katera hrana in pijača vsebujeta veliko sladkorja;
- so usvojili, koliko sladkarij in kdaj jih je najbolje zaužiti;
- so usvojili pomen prehranske piramide in jo dopolnili;
- manj priljubljeno hrano ne zavračajo več, ampak jo okušajo ali celo pojedjo v manjših količinah;
- so usvojili pomen vsakodnevnega gibanja in premagovanja napora;
- so se vsak dan, tudi v deževnem vremenu, sprehajali oz. gibali v naravi;
- tudi ob koncu leta prinašajo izrezane sličice (hrane, pijače, športnih pripomočkov, ...), ki jih ustrezno dodajo na prehransko piramido;
- večkrat preberejo slikopis s starši;
- s pomočjo slikopisa širijo svoje znanje med prijatelje vrta;

4. ZAKLJUČEK

Pošastno zdrava zgodba zares obstaja – tako v našem slikopisu kot v resničnem življenju. Otroci se zavedajo pomena besed vzgojiteljev, staršev in vrstnikov. V resničnem življenju pa se je tudi odraslim velikokrat težko odreči ugodju. Police pri blagajnah so še vedno preveč obložene s sladkarijami. Vsi starši nimajo tako ugodnega urnika, da bi sami kuhali za številno družino. Je pa stvar odločitve, dobre organizacije in dojemanjem sprememb, s katerim lahko dosežemo optimalno kvalitetno in razgibano življenje. Tudi starši potrebujejo veliko spodbude in osveščanja, da so pri otrocih lahko vztrajni in bodo njihov zgled za naprej. Vzgojitelji imamo to prednost, da s pomočjo Eko šole in z raznolikimi projekti lažje sledimo smernicam »zdravega življenja«. Pri vsem tem pa seveda ne želimo postati togi v prepričanju, da so sladkarije nevarne ter nepotrebne, zelenjava in sadje pa zagotavljata zdravje in boljše telesne sposobnosti.

5. VIRI IN LITERATURA

1. Zakaj je palčka Skakalčka bolel trebuh (M. Pendl)
2. Pedenped (Niko Grafenauer)
3. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
4. Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulu za vrtce. (2008).
5. <https://www.youtube.com/watch?v=swgUAoijP-c>

Gibalni korončki

Renata Hozjan

Vrtec Murska Sobota, enota Ringa raja

naty.naty35@gmail.com

Epidemija je posegla v vsakega izmed nas. Otrokom je še težje, saj ne razumejo, zakaj ne smejo v vrtec, k svojim prijateljem in vzgojiteljicam. Pomembno je, da otroci imajo občutek varnosti, pozornosti in nudenje topline, da so starši pozitivni, se trudijo k zavezitvi epidemije, saj takšen vzorec prenašajo na svoje otroke. Če bodo poskrbeli za zdravo prehrano, gibanje na različne načine, bodo tudi otroci enako skrbeli za svoje telo. Zanimalo me je, če lahko in na kakšen način lahko starše motiviram, da se bodo med zaprtjem vrtca razgibavali skupaj z otroki, ter pri tem tudi vztrajali.

Ključne besede: epidemija, gibanje, družina, komunikacija

Abstract

The epidemic has affected each of us. It is even harder for children because they do not understand why they are not allowed to go to kindergarten, to their friends and educators. It is important that children have a sense of security, attention and warmth, that parents are positive, strive to contain the epidemic, as they pass such a pattern on to their children. If they take care of a healthy diet, exercise in different ways, so will the children take care of their body. I was interested in whether and in what way I can motivate parents to exercise together with their children during the closing of the kindergarten, and to insist on that.

Key words: epidemic, movement, family, communication

1. GIBANJE IN DRUŽINA

Gibanje je osnova za ves otrokov razvoj. Narava sama sili otroka, da teka, skače, pleza ter uporablja vse svoje možnosti, ki mu jih je podarila narava v tej razvojni dobi. Če otroku ne nudimo možnosti gibanja, mu s tem povzročamo razne fizične in psihične motnje. Kar zamudi otrok v tem obdobju, je težko nadoknaditi pozneje. Gibanje pripomore k pravilnemu razvoju notranjih organov, pravilni rasti, dobremu zdravju, otrokovi sposobnosti razmišljanja, reagiranja v različnih situacijah, izvajanja različnih nalog, hitrega razmišljanja, poštenosti, samostojnosti, tovarištva, sočutja, dobrote, da bo telesno in duševno pripravljen za vstop v šolo (Trdina, 1975).

Otrok začne usvajati prve informacije v trenutku, ko se rodi. Starši so tisti, ki mu omogočajo prve stike z okoljem in imajo odgovornost za njegovo zgodnje učenje. Ker šport ohranja in krepi otrokovo zdravje, razvija njegove sposobnosti in omogoča lažje vključevanje in prilagajanje v družbeno in naravno okolje, je pomembno, da starši že v predšolskem obdobju navajajo otroke na redno športno delovanje. Ob primernem sodelovanju vseh družinskih članov predstavlja tudi enega pomembnih dejavnikov povezave in sooblikovalcev življenjskega stila družine (Videmšek in Pišot, 2007, str. 294-295).

Igra je dejavnik za zdrav razvoj otroka, ki se najprej odvija v družini in šele potem v vrtcu. Potem se igra razvije v gibalno aktivnost. Pri nekaterih igrah obstajajo tudi pravila in ob

upoštevanju teh pravil lahko pri igri tudi uživamo skupaj s prijatelji. Vsi odrasli tako starši, kot tudi strokovni delavci smo otrokom vzgled. Preko gibalnih dejavnosti vplivamo tudi na njihove družine. Starši se zavedajo, kako pomembno je zdravje otrok in tudi, da je le – to povezano z tudi z gibanjem. Če otroci vidijo, da so starši gibalno aktivni, se bodo tudi otroci gibalno skupaj z njimi preko različnih dejavnosti kot so npr. pohodi v naravo, kolesarjenje, rolanje, žoganje, tek, ... Na ta način bodo otrokom privzgojili veselje do gibanja in gibalnih dejavnosti in bodo otroci, ko odrastejo enako skrbeli za svoje zdravje.

2. SODELOVANJE IN KOMUNIKACIJA MED STARŠI IN VZGOJITELJI

»Sodelovanja med starši in vzgojitelji si ne moremo zamisliti, ne da bi pomislili na komunikacijo in na medsebojne odnose med njimi. Sodelovanje med starši in vzgojitelji je zapleten in večdimenzionalen proces, ki prvenstveno temelji na obojestranski pripravljenosti za sodelovanje« (Lepičnik Vodopivec, 1996, str. 47).

Komunikacija in sodelovanje s starši je težka naloga vsakega vzgojitelja. Da bi bila komunikacija in sodelovanje med vzgojiteljem in starši učinkovita morata oba imeti dobre komunikacijske spretnosti, in sicer sporočanje, poslušanje, verbalno in neverbalno sporočanje in poslušanje, posredovanje povratnih informacij vzgojiteljev staršem, prepoznavanje potreb staršev in vzgojiteljev (Lepičnik Vodopivec, 1996).

3. POMANJKANJE GIBANJA

Otroci in mladina so danes veliko manj aktivni, kot so bile prejšnje generacije, kaj je tudi znanstveno potrjeno. Velikokrat govorimo o »generaciji s kavča«. Ti si s svojim načinom življenja nabirajo zdravstvene probleme za prihodnost. Telesno nedejavnost lahko upravičeno pripišemo pridobitvam civilizacije, zlasti televiziji, računalniku in video igricam. Vendar so resnični »krivci« šola/ .../ in starši/ .../. Otroci ne bodo poležavali na kavču, če ne bodo tega počeli tudi starši. Dobre navade aktivnega življenja je treba začeti razvijati že v zgodnjih otroških letih, najprej doma in nato v šoli. Tako se skozi zabavo in igro telesne dejavnosti »zasidrajo« v otrokov vsakdan (Pendl Žalek, 2004, str. 44).

Za pomanjkanje gibanja je po mnenju večine pogosto kriv prehitro tempo življenja in pa pomanjkanje časa. Zdaj, ko pa je bilo vse zaprto, so lahko to nadoknadili. Če otroci posnemajo starše, ki so gibalno aktivni, bodo gibalno aktivni tudi otroci. To se jim bo obrestovalo tudi ko odrastejo.

4. GIBANJE IN ZDRAVJE

Gibalna dejavnost je za otrokov skladen in celosten razvoj nujno potrebna in smo jo dolžni zagotavljati v primerni količini in kvaliteti. Za ohranjanje zdravja je potrebno najti pravo razmerje med zdravo prehrano in gibalno dejavnostjo. Tako zdrava prehrana kot redna gibalna dejavnost vsaka zase vplivata na zdravje, učinki obeh pa se dopolnjujejo. Za ohranjanje zdravja ni potrebna intenzivna vadba, pomembno je, da smo aktivni skozi vse življenje (Završnik in Pišot, 2005).

Pomembno je, da otroka dovolj motiviramo za vadbo in tudi uživanje kakovostne, raznovrstne prehrane. Če otrok hrano odklanja, ga motiviramo preko igre, sami pa moramo biti potrpežljivi. Vsi imamo skupen cilj, da se otrok razvije v duševno in telesno zdravo osebo. Otroci sam se v predšolskem obdobju težko odloča, kakšna hrana je za njega primerna, zato je pomembno, da starši in vzgojitelji poskrbimo, da otrok zaužije na dan več obrokov, hkrati pa poskrbimo za primerno telesno aktivnost.

Dandanes je prisotne veliko nezdrave hrane, saj je jemo preveč in premalo smo telesno aktivni, zato prihaja tudi do raznoraznih bolezni, največ čezmerne teže.

Ukvarjanje z gibalnimi dejavnostmi mnogim pomeni posebno vrednoto, saj jim predstavlja sopomenko za zdravje, dobro počutje, lepo postavo in podobno. Številne raziskave ugotavljajo, da ravno redna gibalna dejavnost povzroča dobro počutje, osebno zadovoljstvo in prepričanje, da smo naredili nekaj koristnega zase in za svoje zdravje. Seveda moramo redni gibalni dejavnosti dodati tudi pravilno prehranjevanje, da pripomoremo k ohranjanju in krepitvi zdravja (Zajec, Videmšek, Štihec, Pišot in Šimunič, 2010).

5. SPODBUDA H GIBANJU OTROK S STARŠI - MOTIVACIJA

Otroku družina predstavlja okolje, v katerem se uči vzgoje, učenja, delovnih navad ter pridobiva informacije o preživljanju prostega časa. Družine prosti čas preživljajo na različne načine: kot pogovor, počitek, igro, delo, razvedrilo ali gibalne dejavnosti. Od volje in zavedanj pomena gibalne dejavnosti staršev je odvisno, kako dejavna bo družina. Preživljanje prostega časa lahko združimo s športom, ob tem starši na otroke prenašajo pozitivne informacije o gibalni dejavnosti. Če otrok neko dejavnost izvaja skupaj s staršem, se počuti varnega, v teh dejavnostih rad sodeluje, predvsem pa uspešno izvaja naloge, ki jih brez pomoči staršev nebi zmogel (Videmšek idr., 2001).

Trenutno obdobje je polno izzivov, naporov in negotovosti. Zavedam se, da je za uspešno učenje pomembna motivacija. Spraševala sem se, kako starše doma motivirati h gibanju, igri, jih usmerjati in pri tem vztrajati. Za posameznega otroka je namreč pomembno družinsko okolje. Motivacija se kaže v interesu, vztrajnosti, užitku, radovednosti, spontanosti. Pomembno je, kako se dejavnosti lotimo. Če imamo dovolj interesa, da se naučimo nekaj novega, zanimivega, poskušamo kaj nadgraditi, smo notranje zadovoljni. Otroci pa so toliko bolj zadovoljni z rezultatom, saj so zelo radovedni, sprašujejo odrasle, ker se hočejo naučiti nečesa novega in so aktivni.

Otroci so navajeni v vrtcu na dnevno rutino, zato sem staršem dala nekaj nasvetov:

- otroci naj vsak dan vstanejo ob uri, ki so jo navajeni, zajtrkujejo in se pogovarjajo o aktivnostih na dan, ki ga bodo preživeli skupaj,
- aktivnosti naj bodo časovno omejene, da jim ne bo predolgo in seveda z odmori, kateri sledi spontana igra,
- aktivnosti naj sledijo po vrstnem redu, ki si ga izbere otrok,

- otroci v prostem času kaj narišejo, plešejo, se igrajo igre vlog, preberejo pravljico, se igrajo družabne igre, kuhajo,
- zato pomembni so dobri odnosi med starši in otroci, zato je pomembno, da otroci upoštevajo njihova navodila in pravila, ki jih sprejmejo skupaj,
- vsak dan si vzemite čas za tisto, kar otroka veseli in mu da energijo: crkljanje,
- aktivnosti za vsak dan si zapišite na tablo ali papir,
- sledi nagrada za aktivno preživet dan s starši (posladek).

Starše sem med obema karantenama Covid-19 spodbujala preko eAsistenta k skupnemu gibanju, saj vemo, da z gibanjem spodbujamo gibalni in kognitivni razvoj ter s tem skrbimo tudi za svoje zdravje. Če otroci in starši skupaj telovadijo, pa poskrbijo za posebno družinsko klimo. V ta namen sem jim najprej poslala članek za razvoj sposobnosti in spretnosti skozi gibanje, kaj je gibanje, kako je pomembno, da se družina skupaj giblje in gibalni razvoj 5-letnega otroka.

Dejavnosti - ideje:

- po zajtrku - jutranji pozdrav (Dobro jutro, dober dan, živjo, čau, za lep pozdrav, iz srca si zaželimo, dan si lepši naredimo. Tu pri nas je res lepo, saj vsi se radi smejemo, zapojemo, zarajamo, pa tudi kdaj ponagajamo),
- jutranje razgibavanje (z baloni, z žogami ali brez rekvizitov),
- oponašanje gibov rastlin in gibanja živali,
- poslušanje zgodbic o pomladi, o zimi (youtube), branje knjigic,
- izdelovanje živali ali predmetov iz plastelina, das mase,
- igra: Kako dobro se poznamo med seboj (otrok opisuje člana družine: npr. kakšno športno aktivnost ima rad, kaj rad počne v prostem času, kaj rad je, s kom se rad družijo, kaj se rad igra, ...),
- opazovanje narave z lupami,
- risanje različnih oblik cvetov,
- gibalne plese (npr. Peričice),
- različne deklamacije in pesmice, primerne času,
- pobarvanke z motivom pomlad, jesen, zima,
- grafomotorične vaje,
- družabne igre,
- otrok nariše mamico - očeta (na hrbtni strani zapišite, kaj bo otrok povedal o svoji mamici, očetu), nariše družino,
- ogled videoposnetka zobozdravstvenih asistentk o negi zob, zobovja,
- dijaki 3. v oddelka Gimnazije Franca Miklošiča v Ljutomeru so z mentoricami prilagodili in pridno ustvarjali od doma, poslali so nam spletno povezavo do predstave in delavnic, glasbenih vložkov,
- nagovor Dedka Mraza prek spleta,
- razgibavanje z Juvijem (YouTube).

6. ODZIV STARŠEV

Starši pospešujejo otrokov razvoj z načrtovanjem in omogočanjem gibalnih dejavnosti in s postavitvijo spodbujevalnega gibalno-igrajočega se okolja. Zavedati se morajo, da je odnos staršev do otroka in njegove gibalne dejavnosti pomembnejši kot kupovanje igrač in otroka v organizirano vadbo (Zurc, 2008).

»Za otroke je zgled staršev nedvomno zelo pomemben in koristen, veliko bolj kot le nasveti, kako pomembna je športna aktivnost in kako škodljivo je neskončno igranje računalniških videoigric ali posedanje pred televizorjem« (Videmšek idr.,2001).

Starši so se v veliki večini cel čas epidemije odzivali na moja sporočila. Napisali so jih sami, nekateri pa skupaj s svojimi otroki. V sporočilih je bilo najbolj pogosto zapisano, da pogrēša prijatelje in igrišče vrtca, saj jim tega ne morejo starši nadomestiti. Napisali so tudi, da se odsotnost z vrtca in vrstniške družbe pozna na otrocih v vedenju, saj so nekateri že nervozni, niso zmožni kontrolirati svoja čustva in ter imajo vmes kar težke trenutke. Ker nikamor ne morejo, jim manjka socializacija, saj so majhni in težko razumejo nastalo situacijo. Ne znajo shajati z vsemi novimi občutki.

Pole gibanja, so doma še veliko ustvarjali in delali: zelo rad riše in barva pobarvanke, pri delu je natančen, pomaga pri hišnih opravilih (obeša perilo, zлага posodo, reže zelenjavo), se uči ninja veščin, zbira listje in ustvarja jesensko sliko, iz odpadnega materiala je izdelal stol, ob večerih rad posluša, ko mu starši berejo pravljice, prek spleta posluša koncert glasbene šole, iz dolgčasa se je samoiniciativno naučila brati, praznovanje rojstnega dne v krogu družine, peka piškotov, mešanje sokov iz svežega sadja, pomoč pri pripravi zajtrka, kosila, pogovor o lokalni hrani (tradicionalni slovenski zajtrk), sestavljanje puzzel, izdelovanje koledarja pričakovanj (gibalčkov adventni koledar), pisanje in risanje pisma Božičku, petje otroških pesmic in ples, igra vlog, izdelava igre KAČA - risanje, barvanje, zapis številčk, ideje za naloge, vsakodnevni sprehodi v naravo, tek, telovadba, kolesarjenje, rolanje, gledanje Timmi kids Tv od Dijane na YouTube, branje revije Cicido, reševanje kvizov, sodelovanje v akciji #1000 ur zunaj, smučanje na Pohorju.

7. ZAKLJUČEK

Vsi se zavedamo, kako pomembna je zdrava prehrana in gibanje. Družina je prvi zgled otroku, ki daje pomemben odnos do zdravega in aktivnega načina življenja.. Otroci in starši so se v tem času še bolj povezali, saj so bili ves čas skupaj in ustvarjali, se razgibavali in več komunicirali.

Z gibanjem in zdravo prehrano naredimo največ kar lahko. Pri tem je pomembno okolje in spodbujanje otrok, da iščejo lastne poti pri reševanju gibalnih problemov. Otroci bolj gibalno dejavnih staršev so tudi sami bolj gibalno dejavni. Starši so bili dober zgled pri gibalnih dejavnosti, svoje znanje in prepričanja so prenašali na otroke, ti pa so ob tem pridobili različne gibalne izkušnje. S tem tudi otroci »rastejo« na osebostnem, intelektualnem in čustvenem razvoju.

Niso se toliko odzvali na razne pravljice, igre, grafomotorične vaje, itd., kot pa na naše ideje za gibalne dejavnosti, kot so gibalčkov adventni koledar, pohodi v naravo, kolesarjenje, smučanje, tek in ostale načine gibanja. Po mojem mnenju je to potrditev, da se starši zavedajo pomena zdravja in gibanja, predvsem jim je pa dosti pomeni skupno druženje. Več kot polovica vseh staršev iz oddelka je je komunicirala z mano preko eAsistenta in mi pošiljala fotografije in opis kaj so vse delali skupaj. Vse slike gibalnih dejavnosti, ki so mi jih starši poslali, sem uredila in oblikovala predstavitev v power pointu. Ko smo končno ponovno prišli v vrtec smo si z otroki predstavitev skupaj pogledali. Ob ogledu je vsak otrok lahko podal komentar ob svojih fotografijah in pri tem tudi pridobil boljše samopodobo in samozavest.

Literatura:

1. Lepičnik – Vodopivec, J. (1996). *Med starši in vzgojitelji ni mogoče ne komunicirati*. Ljubljana: Misch.
2. Pendl Žalek, M. (2004). *Aktivno življenje – zdravo življenje*. Maribor: Rotis.
3. Trdina, J. (1975). *Tudi predšolski otrok telovadi*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
4. Videmšek, M., Strah, N., Stančevič, B. (2001). *Igrajmo se skupaj: program športnih dejavnosti za otroke in starše*. Ljubljana: Fakulteta za šport. Inštitut za šport.
5. Videmšek, M. in Pišot, R. (2007). *Šport za najmlajše*. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
6. Zajec, J., Videmšek, M., Štihec, J., Pišot, R., in Šimunič, B (2010). *Otrok v gibanju doma in v vrtcu*. Koper: Univerzitetna Založba Annales.
7. Završnik, J. in Pišot, R. (2005). *Gibalna/športna aktivnost za zdravje otrok in mladostnikov*. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče, Inštitut za kineziološke raziskave, Univerzitetna Založba Annales.
8. Zurc, J. (2008). *Biti najboljši: pomen gibalne aktivnosti za otrokov razvoj in šolsko uspešnost*. Radovljica: Didakta.

Reciklirana umetnost

Renata Košica

OŠ Vransko-Tabor OE Vrtec Tabor

renata.kosica@gmail.com

Vrtec Tabor smo eko vrtec že veliko let. V tem času smo se lotili številnih naravoslovnih tem, ki smo jih uspešno povezovali z različnimi področji kurikuluma. Prav tako smo si kot prednostno področje na ravni enote zadali opazovanje, odkrivanje, raziskovanje narave in razumevanje pomena okoljske vzgoje ter razvijanje temeljnih vrednot. V letošnjem šolskem letu smo se v vrtcu Tabor odločili, da se poglobljeno usmerimo na področje umetnosti. Pridružili smo se projektu organizacije UNESCO Teden umetnosti v šoli, ki vsako leto v mesecu maju en teden posveti ozaveščanju pomena umetnosti v šolskem prostoru. Poimenovali smo ga »Reciklirana umetnost«. Otrokom smo predstavili, zakaj plastenke, škatle, odpadno blago, tulci, stara oblačila, čevlji in dežniki, neporabljene barve in mnoga druga embalaža niso za v smeti. Skupaj smo kaj kmalu ugotovili, da je vse to lahko odličen material za ustvarjanje, razvijanje domišljije in kreativnosti, sproščanje napetosti v telesu, razvijanje fine motorike, izdelovanje scenskih pripomočkov in glasbil, hkrati pa lahko ustvarimo tudi izdelke uporabne vrednosti in se krasno zabavamo.

Ključne besede: odpadna embalaža, umetnost, recikliranje, ustvarjalna igra

Abstract

Kindergarten Tabor has been an eco kindergarten for many years. During this time, we tackled a number of science topics, which we successfully linked to different areas of the curriculum. We also set ourselves the priority area at the unit level of observing, discovering, researching nature and understanding the importance of environmental education and developing fundamental values. This school year, we at the Tabor kindergarten decided to focus in depth on the field of art. We have joined the UNESCO School Art Week project, which dedicates one week each year in May to raising awareness of the importance of art in the school environment. We named it "Recycled Art". We introduced the children to why bottles, boxes, waste goods, sleeves, old clothes, shoes and umbrellas, unused paints and many other packaging are not in the trash. Together we soon realized that all this can be a great material for creating, developing imagination and creativity, releasing tension in the body, developing fine motor skills, making stage aids and musical instruments, but we can also create products of useful value and have great fun.

Key words: packaging waste, art, recycling, creative play

1 UVOD

Odpadki so še vedno problem številka 1 v svetu. Nastajajo v industriji, gospodinjstvih, kmetijstvu, šolah... A vsak odpadek ni nujno za v smeti. Nekatere odpadke lahko recikliramo, s tem pa zmanjšamo njihov negativni vpliv na okolje. Če namreč z odpadki slabo ravnamo, s tem prispevamo k podnebnim spremembam in onesnaževanju zraka ter posredno in neposredno tudi na številne ekosisteme in naše zdravje. Lahko pa odpadke spremenimo v vire, npr. vir energije, gnojila...

Mi pa smo se s priključitvijo k projektu svetovne organizacije UNESCO Teden umetnosti v šolah odločili, da bomo odpadke spremenili v umetniški vir. Tako smo združili ekološko problematiko z umetnostjo, otrokom pa že v njihovi najzgodnejši fazi pokazali, da je odpadek lahko še vedno uporaben, da je pomembno, da odpadke ločujemo in z njimi skrbno ravnamo. Sama umetniška ustvarjalnost mladih ima velik pomen na njihov kognitivni, emocionalni, motorični in psihični razvoj. Otrok skozi igro nevede spoznava pomen okoljske vzgoje, med seboj povezuje znanja in vedenja z različnih področij ter hkrati ustvarja in se izraža na sebi lasten način.

2 METODE

V tednu reciklirane umetnosti so bile uporabljene metode pogovora, zbiranja in ločevanja odpadnega materiala, raziskovanja, ustvarjalne igre, kreativnega razmišljanja in ustvarjanja, vrednotenja v obliki razstave na vrtčevskem igrišču, ustvarjen pa je bil tudi video, s katerim smo se predstavili staršem.

3 RAZPRAVA

Projekt reciklirana umetnost je potekal preko celega tedna v vseh oddelkih naše enote. Na samem začetku smo zbirali odpadne materiale, se o njih pogovarjali, jih razvrščali, se z njimi igrali. V gozdu smo ob raziskovanju nabirali naravne materiale in se z njimi igrali. Skozi igro je spontano prišlo do ustvarjanja najrazličnejših skulptur dreves in stavb, pa slik, lutk, mozaikov, delovnih plaščev, mlajši so imeli instrumentalni nastop, nastala je scena za pravljico Trije medvedi, otroci so se lahko izražali skozi ustvarjalni gib, se sproščali ob lastnih zvočilih, gibanju na vseh nivojih,...

Slika 1: pokvarjen dežnik je postal scenski pripomoček

Slika 2: slikanje z ostanki tempera barv na streč folijo

Slika 3: lutke iz naravnih in odpadnih materialov

Ob vsem tem je šlo za proces nastajanja nečesa, nihče ni vedel, kaj bo to, uživanje v umetniškem izražanju, ki je vsakemu izmed otrok lastno, sproščanje domišljije in ustvarjalnosti, medsebojnega sodelovanja, dopolnjevanja v idejah in izvedbi... Za vse kar je nastalo, nismo potrošili niti centa. Ves čas smo odrasli imeli v mislih, da delamo nekaj dobrega zase in okolje, otroci pa so recikliranje spoznavali na nezavedni ravni in v njem neizmerno uživali. Na koncu smo vse izdelke razstavili na našem vrtčevskem igrišču, ki je bila na ogled tudi staršem in krajanom Tabora.

Skozi celoten projekt smo v oddelkih otroke fotografirali, včasih tudi snemali, in za piko na i izdelali video, ki smo ga posredovali staršem naših otrok. To je bil lep zaključek projekta, ki bo imel trajno vrednost za vse.

Sliki 3 in 4: razstava izdelkov na vrtčevskem igrišču

4 ZAKLJUČEK

Kurikulum za vrtce je naš temeljni dokument, ki omogoča prepletanje najrazličnejših vsebin, s tem pa tudi vključevanje različnih projektov v naš vrtčevski vsakdan. Na ta način bogatimo, spreminjamo in nadgrajujemo naše delo, s poudarkom na nekemu procesu, medsebojnih interakcijah in novo pridobljenih izkušnjah, na podlagi katerih se otrok uči. Otroci so skozi manipulacijo z naravnimi in odpadnimi materiali postopno razvijali naravoslovno mišljenje. Pridobivali so izkušnje za ravnanje z odpadki ter izkusili veselje ob raziskovanju in odkrivanju le-teh. Vse to je potekalo na nezavedni ravni, odrasli pa vemo, da so vse to osnovne znanstvene metode v naravoslovju.

5 LITERATURA

1. Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
2. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulumu za vrtce. (2001). Maribor: Založba Obzorja.
3. <https://www.eea.europa.eu/sl/eea-signali/signali-2014/clanki/odpadki-tezava-ali-vir>

Pridobivanje navad zdrave in uravnotežene prehrane

Renata Slavinec Berden
Enota vrtca pri OŠ Križevci

renata.slavinec-berden@guest.arnes.si

V vrtcu Križevci v največji možni meri strmimo k nabavi lokalno pridelane hrane oziroma sestavin. Pomembno je, da otroke že v vrtcu seznanimo s prednostmi, ki so nam dane, če le-to hrano vnašamo v svoje prehranjevalne navade. V prispevku je predstavljeno, kako skozi različne dejavnosti iz vseh področij Kurikula otroci v celoti spoznajo transportno pot mleka od krave do končnega potrošnika s poudarkom na osvajanju znanj o mleku, možnostih predelave in uporabe ter pomenu uživanja za zdrav razvoj in dobro počutje.

Ključne besede: vrtec, zdrava prehrana otrok, lokalna kmetija, mleko in mlečni izdelki

Abstract

At Križevci Kindergarten, we strive to purchase locally grown food or ingredients as much as possible. It is important to acquaint children in kindergarten with the benefits of good eating habits. The paper presents how, through various activities from all areas of the Curriculum, children fully learn about the transport route of milk from cow to final consumption. The emphasis is on gaining knowledge about milk, knowledge about possibilities of milk processing and knowledge about their use in terms of consumption for health development and well-being.

Key words: kindergarten, healthy child nutrition, local farm, milk and dairy products

1. UVOD

V Sloveniji imamo urejeno zakonodajo, smernice in strokovna navodila za nabavo hrane ter načrtovanje in pripravo uravnoteženih obrokov in le-ta so v vrtcu Križevci glavno vodilo na področju prehranjevanja, ki je zdravo, uravnoteženo in raznoliko.

V Kurikulumu za vrtce najdemo cilj, ki pravi, da naj otrok spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja.

Najpomembnejše mesto pri pridobivanju dobrih prehranjevalnih navad je dom. Na drugem je zdrav vrtec, sledi osnovna šola, kjer je potrebno začetno delo iz vrtca nadaljevati (Pavlovčič, 1998).

Vzgojno-izobraževalne ustanove morajo zagotoviti pogoje za otrokov telesni in duševni razvoj, česar pa ne morejo zagotoviti brez kakovostne prehrane in pravilnega odnosa do prehranjevanja (Gabrijelčič Blenkuš, M. 2005).

V naši ustanovi v največji možni meri ponujamo lokalno in ekološko pridelano oziroma predelano hrano, ki je hkrati najboljše možne kakovosti. Vsa živila nabavljamo sproti in sveža,

v prehrano večkrat vključujemo ekološko mleko in mlečne izdelke, vsak dan je vsaj pri enem obroku sveže sezonsko sadje ali zelenjava, v obroke vnašamo izdelke iz polnozrnate ržene in ovsene moke, vključujemo stročnice in žita, meso nabavljamo dnevno sveže, meso občasno zamenjamo s kakovostno ribo (file lososa), večinoma ponudimo 100-odstotne naravne sokove, uporabljamo samo naravne začimbe, sladice in namaze vedno pripravimo sami, otroke spodbujamo k pitju vode in nesladkanega čaja, uvajamo nove jedi, spodbujamo nabavo lokalno pridelanih živil, posebej iz ekološke pridelave, saj se zavedamo, da imajo višjo hranilno in biološko vrednost in so bolj okusna. Podpiramo slovenske okoliške pridelovalce hrane, saj je pot hrane od njive do mize krajša in s tem kakovostnejša.

Na področju osveščanja o pomenu zdrave prehrane in o prednostih lokalno pridelane hrane lahko veliko prispevamo že v vrtcu. Otroke lahko že zelo zgodaj na ustrezen način seznanimo, kakšen vpliv ima tako pridelana hrana na naše zdravje in okolje.

V tednu otroka smo strokovne delavke na nivoju celotnega vrtca načrtovale aktivnosti na temo Pristno, kakovostno, domače. Izhodišče aktivnosti je bila slikanica Bela pot (avtor Bruno Majer). Dejavnosti smo po oddelkih prilagodile glede na starost in spretnosti.

Naš namen je v prvi vrsti bil, da smo raziskovali izvor mleka in mlečnih izdelkov ter mlečno pot, kjer smo raziskovali transportne poti. Pri načrtovanju nam je bilo pomembno, da otroci spoznajo lokalno kmetijo in čim več lokalnih mlečnih izdelkov preko vida, tipa, voha in seveda okusa. Odkrivali smo različno embalažo in možnosti ponovne uporabe.

Pri naravoslovnih dejavnostih je povezanost in prepletanje vseh področij še posebej pomembno, saj otrok dojema svet celostno, kot povezano celoto narave, družbe in posameznika, kulture in umetnosti ter medsebojnih odnosov in vplivov, zato smo načrtovali dejavnosti iz vseh področij, ki so se medsebojno povezovali, dopolnjevali in prepletali.

2. METODE

Vodilo načrtovanja je bilo načelo razvojno-procesnega pristopa, da se bodo otroci na podlagi pridobivanja izkušenj aktivno učili, pri čemer pa v ospredju ne bodo le njihovi končni dosežki, temveč bo pomemben predvsem proces učenja v varnem in spodbudnem okolju. V mislih smo imeli proces učenja, katerega cilj niso pravilni in nepravilni odgovori, temveč spodbujanje otrokovih lastnih strategij dojemanja, izražanja in razmišljanja, ki so zanj značilne v posameznem razvojnem obdobju.

Otroci so v vzgojno izobraževalnem procesu imeli možnost raziskovanja, doživljanja, izražanja, razmišljanja, izkušenskega učenja in pridobivanja lastnih izkušenj.

3. REZULTATI IN DISKUSIJA

Izhodišče aktivnosti je bila slikanica Bela pot (avtor Bruno Majer). Strokovne delavke smo si zastavile vprašanje: »Ali lahko otroci osvojijo transportno pot mleka, od njegovega izvora do končnih izdelkov in potrošnika?«

Podali smo se na bližnjo govedorejsko kmetijo Prijol. Na slednji živi eden izmed otrok našega oddelka. Kmetijo nam je predstavila celotna družina vključno s starimi starši. Popeljali so nas v »štalo« in nam jo predstavili. Pokazali so nam molžnjo in sicer so otroci spoznali ročno in strojno ter ju med seboj primerjali. Seveda smo se dotaknili tudi skrbi za krave in njihove prehrane. Tako so otroci spoznali izvor mleka. Sledilo je spoznavanje transporta mleka iz kmetije do mlekarne preko slikanice in AV tehnike. Že na kmetiji pa so nam pokazali cisterno za odvoz mleka. Otroci so se naučili, da v mlekarni uničijo bacile, ki so v mleku. Sledilo je spoznavanje različnih mlečnih izdelkov, ki jih izdelajo v tovarni ali pa tudi na kmetiji. Tako smo se odpravili na Kmetijo Kosi in tako spoznali lokalnega pridelovalca in predelovalca mleka, ki se trudi, da nas oskrbujejo s svežim in hranljivim slovenskim mlekom in mlečnimi izdelki. S skrbnico kmetije smo se pogovarjali o razliki med njihovimi izdelki in izdelki, ki jih kupimo v trgovini. Tako so otroci spoznali, da je pot mlečnih izdelkov do vrtca krajša, ko jih dostavijo od njih, je zato bolj sveža. Tovornjak iz kmetije ima do vrtca kratko pot, iz tovarne pa dolgo in zato slednji bolj onesnažuje zrak. Mleko, ki ga oni predelajo je bolj čisto, ker ni časa, da bi se v njem razvile bakterije, saj ga takoj porabijo.

Slika1: Obisk kmetije.

Kako pomembno je uživanje mleka in kako pogosto ga moramo zaužiti, smo spoznavali preko prehranske piramide. Seveda smo spoznali tudi, da je za naše zdravje pomembno, da uživamo raznoliko hrano, kateri hrani se moramo izogibati in katero jesti vsak dan.

Slika 2: Razvrščanje hrane po različnih kriterijih.

Spoznavali in poizkušali smo različne mlečne izdelke: sadne jogurte, kisko in sladko smetano, različne okuse sirov in skuto. Otroci so primerjali okuse mlečnih izdelkov iz trgovine z izdelki iz lokalne kmetije po barvi, vonju, tipu in seveda okusu. Zanimivo je bilo, da je večina otrok poskusila sire z različnimi zelišči in od takrat jih vnašamo tudi v vrtčevski jedilnik.

Preko različnih namiznih didaktičnih iger so otroci razvijali še znanja iz matematičnega področja, se urili v natančnosti, fino motoriki ter iskanju podobnosti in razlik.

Zgodbica Bela pot je bila za otroke precej zahtevna, zato sva razlagi vsebine namenili kar nekaj časa, je pa otrokom ponudila veliko možnosti za pridobivanje novega znanja in spretnosti; otroci so tako osvojili veliko novih besed, ki so jih ob koncu sklopa uporabljali tudi v drugih situacijah. Otroci so se urili v samostojnem pripovedovanju, ločevanju dolgih in kratkih besed iz zgodbe ter členjenju besed na zloge. Posebej zabavna je bila za otroke deklamacija Mateja Bora: KRAVA IN TRGOVINA in nama ponujala veliko možnosti za postavljanje miselnih izzivov (npr. ali lahko gre krava v realnem svetu v trgovino, zakaj ne...).

Pogovarjali smo se o ponovni uporabi embalaže in posledično vplivu na okolje. Otroci so od doma prinašali tetrapake in drugo embalažo od jogurtov, skut in smetane. Uporabili smo jih pri gibalni vadbeni uri in likovnem ustvarjanju.

Otroci so se vživeli v vlogo kmeta in to izražali preko simbolne igre .

Slika 3: Simbolna igra.

Slika 4: Likovno ustvarjanje.

Svoja videnja in doživljanja so otroci izrazili likovno. Iz odpadnih materialov smo izdelali model krave ter ga nato naslikali. V garderobi smo pripravili razstavo.

Nato smo se v vrtcu lotili izdelave plakata (krava-mleko-tovarna-trgovina). Strokovni delavki sva dobili povratno informacijo o osvojenem znanju preko pripovedovanja otrok ob plakatu.

MAŠA Š. (5 let 2 meseca)

»Kmet da tak mleko iz cicekov, te pa pride cisterna pa odpelje v tovarno. Te pa tam vse pregledajo, če je mleko čisto ali umazano. Te pa dol spravijo bacile, ka nemo bolani. Te pa grejo v trgovino pelat, pa tudi v sladoledolarno.«

ANEKDOTSKI ZAPIS (OSKAR R. 5 let 4 mesece)

Vzgojiteljica: »Kako pomolzejo kravo?«

Oskar: »S strojon.«

Vzgojiteljica: »Kako pa se mu reče?«

Oskar: »Molzni stroj.«

Vzgojiteljica: »Lahko še kako drugače pomolzejo?« Oskar: »Ja, z rokami.«

Vzgojiteljica: »Kaj se potem zgodi z mlekom?«

Oskar: »Tovornjak pride in ga odpelje v tovarno.«

Vzgojiteljica: »Kaj se tam zgodi z mlekom?«

Oskar: »Naredijo mlečne izdelke.«

Vzgojiteljica: »Kaj pa so to mlečni izdelki?«

Oskar: »Sir, sladoled, maslo, smetana, jogurt.«

Vzgojiteljica: »Ti to rad ješ?« »Ja.«

Vzgojiteljica: »Kaj ti je najboljše?«

Oskar: »Smetana, pa mlečni sir.«

Vzgojiteljica: »Kje pa krave živijo?«

Oskar: »Tam na kmetiji, v štali notri.«

Tako smo strokovne delavke dobile potrditev, da otroci zmorejo osvojiti pot mleka od kmetije do končnega potrošnika, seveda na njim prilagojen način.

Pripravili smo si tradicionalno prleško gibanico s skuto in kisló smetano iz lokalne kmetije Kosi.

S pripravo prleške gibanice, katere receptura se prenaša iz roda v rod, nas je dodobra poučila naša vzgojiteljica – pomočnica vzgojiteljice Nataša Belec, ki je aktivna članica kulturno izobraževalnega društva Kelih, ki je nosilec kulturne dediščine– priprava prleških gibanic.

4. ZAKLJUČEK

V tematskem sklopu nama je uspelo zagotoviti spodbudno učno okolje za razvoj in uspešnost vsakega otroka, v skladu z njegovimi zmožnostmi, predvsem na področju narave, v povezavi z ostalimi področji Kurikula.

Opazovanje otrok, njihovi odzivi, dožemanje so bili vodilo za prilagajanje najinega dela po skupinah v katerih sva način dela oblikovali tako, da sva otroke podpirali na močnem področju, jih podpirale ter skozi aktivno učenje spodbujale pri razvoju. Večino dejavnosti sva izvedli v manjših skupinah, najpogosteje v dveh. Glede na predznanje in predvsem govorno-jezikovne sposobnosti sva otrokom prilagodile aktivnosti. Veliko fleksibilnosti je bilo potrebne predvsem zato, ker smo kombinirani oddelek 1-6 let, kjer so otroci na različnih razvojnih stopnjah.

Otroci so postali protagonisti svojega razvoja, kjer so se preko raziskovalne igre seznanili z živili, s katerimi še niso imeli izkušenj, jih okušali, tipali, prepoznavali po obliki, barvi in vonju. Spoznali so pridelavo zdravju koristnih živil pri lokalnem kmetu in spoznali, da so izdelki ki pridejo v vrtec iz te kmetije bolj sveži, ker do vrtca ne potujejo dolgo, bolj dišijo, niso zapakirani v plastiko in zato ne nastajajo odpadki.

Z različnimi didaktičnimi pristopi smo otrokom približale celotno transportno pot mleka (od izvora do končnega potrošnika).

Strokovni delavci imamo pomembno nalogo pri zdravem prehranjevanju, da otroke usmerjamo s svojim vzgledom in vztrajnostjo na pravo pot. Otrokom velikokrat in na več načinov predstavimo pomen lokalne in ekološko pridelane hrane, da s časom ponotranjijo prednosti take pridelave.

Trudimo se, da se bodo otroci na podlagi pridobljenih izkušenj in navad, odločali za bolj zdravo hrano ter zdrav način življenja in jim bo to pomembna popotnica za življenje.

5. LITERATURA

Pavlič, E. (1998). Za otroke kuhajmo zdravo: za majhne in velike. Koper: Samozaložba.

56 Gabrijelčič Blenkuš, M., Pograjc, L., Gregorič, M., Adamič, M. In Širca – Čompa, A. (2005). Smernice zdravega prehranjevanja v vzgojno – izobraževalnih ustanovah: od prvega leta starosti naprej. Ljubljana: Ministrstvo za zdravje.

Oh, kakšno muhasto vreme

Sandra Pučko

OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, enota vrtec

sandra.pucko@gmail.com

Podnebne spremembe so tiste, ki nas opozarjajo, da smo ljudje korenito posegli v naravno okolje. Šele v zadnjem času pa smo se začeli zavedati teh posledic. V letošnjem šolskem letu smo načrtovali izvedbo tematskega sklopa, navezujočega se na aktivnosti »Živeti s podnebnimi spremembami«. Naravne vremenske pojave smo opazovali čez celo šolsko leto, поблиže pa smo se s to tematiko seznanili na začetku meseca maja, ravno ko so se dogajale najbolj pestre vremenske situacije.

Z otroki nam je uspelo izpeljati načrtovane cilje in vsebino s pestrimi aktivnostmi. Podnebne spremembe smo otrokom predstavili na njim primeren način skozi različne dejavnosti, v katere so bili aktivno vključeni. Otroci so spoznali in opazovali vremenske pojave v naravi, kako ti vplivajo na rastline in naše počutje, spremljali in beležili vrednosti vremenskih parametrov (temperatura zraka, količina padavin) v vremenski dnevnik, občutili vremenske pojave (sonce, dež, veter) preko čutil, opazovali eksperimente, si ogledali dokumentarne posnetke ekstremnih vremenskih pojavov. Ob zaključku smo analizirali rezultate in razmišljali, kako lahko pripomoremo k temu, da preprečimo največje podnebne grožnje, s katerimi se sooča naš planet.

Ključne besede: podnebne spremembe, vreme, vremenski pojavi, opazovanje, ozaveščanje.

Abstract

Climate change is what reminds us that we humans have radically impacted the natural environment. It is only recently, however, that we have begun to become aware of these consequences. In this school year, we have planned to implement a thematic set related to the activity "Living with Climate Change". We observed natural weather phenomena throughout the school year, and we became more acquainted with this topic at the beginning of May, just when the most varied weather situations were taking place.

We were able to carry out the planned goals and content with varied activities.

We introduced children to climate change through various activities in which they were actively involved. The children got to know and observe weather phenomena in nature, how they affect plants and our well-being, they monitored and recorded the values of weather parameters (air temperature, amount of precipitation) in the weather diary. Children have felt weather phenomena (sun, rain, wind) through the senses, observed experiments, viewed documentary footage of extreme weather events. In conclusion, we analyzed the results and considered how we can help prevent the greatest climate threats facing our planet.

Key words: climate change, weather, weather phenomena, observation, awareness.

1. UVOD

Narava otrokom nudi najpristnejše oblike učenja preko opazovanja, odkrivanja, doživljanja in čutenja (Kurikulum za vrtce, 1999). Zelo pomembno je, da otroci že v predšolskem obdobju spoznavajo naravo, naravne pojave in se tako seznanijo z mnogimi naravoslovnimi pojmi, še preden vstopijo v šolo. Tako lahko že zelo zgodaj razvijajo pozitiven in odgovoren odnos do narave (Slak, 2020).

Pomembni naravni pojavi, ki smo jim neprestano izpostavljeni vsak dan, so vreme in vremenski pojavi. Na podlagi tega lahko predvidevamo, da imajo otroci že izoblikovane nekatere predpostavke o vremenskem dogajanju (Slak, 2020). Vsebine, povezane z vremenom, podnebjem in podnebnimi spremembami, smo spoznavali z otroki našega vrtca v oddelku 4–5 let. Da bi otroke seznanili z vremenskimi pojavi in jih ozavestili o pomenu globalnih podnebnih sprememb našega planeta, povezanosti vseh njegovih sfer in vpliva le-teh na življenje človeka, smo izvedli različne aktivnosti, ki so otrokom približale vsebino muhastega vremena.

Cilji:

- Otrok odkriva in spoznava pojave na nebu ter vremenske pojave.
- Otrok pridobiva izkušnje, kako sam in drugi ljudje vplivajo na naravo in kako lahko dejavno prispeva k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.
- Otrok odkriva in spoznava vodo v različnih pojavnih oblikah in procesih.
- Otrok odkriva lastnosti zraka.
- Otrok odkriva, spoznava in primerja spremembe v življenju živih bitjih ter v neživi naravi.

2. METODE

Pri izvajanju dejavnosti smo uporabljali različne metode, od opazovanja, poslušanja, pogovora, opisovanja, eksperimentiranja, merjenja, ugotavljanja, igre do lastne aktivnosti.

3. RAZPRAVA

Tematskega sklopa »Živeti s podnebnimi spremembami« smo se lotili v mesecu maju, ravno ko smo bili priča najbolj muhastim vremenskim situacijam. Skupaj z otroki smo ugotovili, da se le-te spreminjajo iz dneva v dan ali celo iz ure v uro. Tako smo brez posebnih razlag otrokom najlažje razložili vremenske pojave na konkretnih primerih, ki so se v tem času odvijali v našem okolju. Bili smo priča muhastemu vremenu, pripekajočim sončnim dnevom, izrazitim vetrovnim razmeram, neutrudnemu deževju, pomladnim plohama in nevihtam ter celo pojavu mavrice. Otroci so spoznali veliko novih pojmov (termometer, dežemer/ombrometer, burja, žled, sodra itd.), občutili različne vremenske pojave na prostem (dežne kaplje, čofotanje v lužah), vsakodnevno beležili in odčitavali vrednosti temperature zraka in količine padavin, neposredno spremljali, kako vplivajo padavine na rast rastlin na vrtčevskem zeliščnem vrtu in visokih gredah ter kaj se zgodi z njimi, če nimajo vode. Ugotavljali smo, kako vremenski pojavi in spremembe vplivajo na naše počutje. Ogljedali smo si televizijsko vremensko napoved in nato ustvarili tematski kotiček, v katerem so otroci imeli možnost napovedovanja vremena in igre vlog. Vsakodnevno smo prebirali pravljice na temo podnebjem in skrb za okolje iz zbirke Vremenske pravljice. Ustvarili smo več likovnih izdelkov – dežnik, dežne škornje, z izdelki smo tudi

predstavili, kako vreme vpliva na oblačenje in jih razstavili v igralnici. Pri urah angleščine smo se seznanili z novimi vremenskimi pojmi (rain/rainy, the sun/sunny, cloud/cloudy, snow/snowy) in prepevali angleške pesmice o vremenu. Otrokom so bili zelo zanimivi eksperimenti, ki smo jih izvedli (barvni dež, tornado, mavrica, led). Preko čutil smo občutili dežne kaplje na lastni koži in jih tudi okusili. Za sprostitev v krogu smo poskrbeli s poslušanjem zvočnih posnetkov: Kateri vremenski pojav slišim? Kakšno je vreme? Poseben vtis pa so na njih naredili ekstremni vremenski pojavi.

Vremenski opazovalni dnevnik in vremenski koledar

Aktivnost otrok smo spodbudili z opazovanjem vremenskih pojavov v naravi in beleženjem vremenskega dnevnika, kamor smo zapisovali dnevno izmerjene podatke o temperaturi zraka, količini padavin in nanj prilepili ustrezne vremenske simbole (sončno, deževno, oblačno, delno oblačno, veter, sneg, megla). Ob koncu tematskega sklopa smo analizirali izmerjene podatke.

Slika 1: Vremenski dnevnik

Slika 2: Merjenje količine padavin

Slika: Odčitavanje vrednosti temperature

Razgovor o podnebnih spremembah

O okoljskih vprašanjih, posebej podnebnih spremembah, je v zadnjih desetletjih veliko govora, a kljub temu je ozaveščenost ljudi o posledicah, ki jo te prinašajo, še precej nizka (Reynolds, 2004). Zato smo se tudi z otroki pogovarjali o tej pereči problematiki in iskanju rešitev. Otrokom smo zastavili vprašanja: Kako bi zmanjšali ali preprečili podnebne spremembe? Kaj bi naredili za čistejše okolje? Kako bi pregnali muhasto vreme? Njihovi odgovori so bili zelo izvirni in zanimivi in so naslednji:

- »Z vetrovno kapsulo bi odpihali slabo vreme.«
- »S prepevanjem pesmic bi priklicali sonce.«
- »Na Zemljo bi poslali korono, ki bi uničila slabo vreme.«
- »Na Zemljo bi padel meteorit, ki bi odstranil dež in strele.«
- »Naredili bi znak STOP slabo vreme.«
- »Počistili bi smeti in vreme bi postalo lepše.«

Ekstremni vremenski pojavi

Podnebne spremembe se odražajo tudi v ekstremnih vremenskih oblikah, zato smo si le-te ogledali preko dokumentarnih posnetkov in drugih medijskih kanalov. Otroci so se tako seznanili z nekaterimi novimi vremenskimi izrazi, kot so toča, sodra, tornado, žled, snežni plaz, poplava ali povodenj in suša. Otroke so predvsem prevzeli nekateri naravni pojavi, kot so strela, ki jo sestavljata blisk in grom.

Ekspérimentiranje

Da bi otroci lažje razumeli vremenske pojave, povezane z vodo, smo izvedli poskuse. S pomočjo vode, brivske pene in jedilne barve smo si pričarali barvni dež, s katerim smo želeli ponazoriti »deževni dan«. Z otroki smo spoznavali vodo v vseh treh agregatnih stanjih in njeno kroženje v naravi ter jo uporabili kot novo likovno tehniko – slikanje z barvnimi ledenimi kockami. Otroke je navdušil vodni tornado v steklenici.

Veselje na dežju

Največji nasmeh so na otroških obrazih pričale dogodivščine na dežju. Ker smo vsakodnevno spremljali vremensko napoved, smo se z otroki s primerno dežno opremo ob deževnih dneh večkrat odpravili ven. Z dežniki smo se odpravili na sprehod, z njimi zaplesali, največje veselje pa so doživljali ob čofotanju v lužah.

Slika 4: Čofotanje po lužah

Slika 5: Ples z dežniki

4. ZAKLJUČEK

Otroci preživijo veliko časa zunaj in so zato vremenskemu dogajanju neposredno izpostavljeni. Načrtovane vsebine in tema o vremenu so jih zato zelo pritegnile. Aktivnosti, povezane z vremenom, so otrokom doprinesle mnogo novih spoznanj oz. nadgradile njihova predznanja. Širši namen izbranih vsebin je vključeval okoljska vprašanja, zlasti podnebne spremembe, ki zadevajo Zemljo kot celoto. Otroke smo želeli ozavestiti o posledicah, ki jih podnebne spremembe prinašajo. Presenetili pa so nas odgovori in razmišljanja otrok ob postavljenih vprašanjih, s katerimi smo iskali rešitve za zmanjšanje podnebnih sprememb. Tudi v prihodnje si želimo muhasto vreme izkoristiti kot velik raziskovalni izziv za otroke.

5. LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport. Reynolds, R. (2004). *Vremenski vodnik*. Ljubljana: Tehniška založba Slovenije.

Slak, E. (2020). *Otroške predstave o vremenskih pojavih*. Diplomsko delo. Ljubljana: Pedagoška fakulteta. Dostopno na: http://pefprints.pef.unilj.si/6399/1/Diplomska_naloga_Eva_Slak.pdf [25. 5. 2021]

Pomen gibanja in zdrave hrane za naše telo

Sandra Ravš Jakob
Vrtec Murska Sobota
sandra.ravs@gmail.com

V letošnjem letu smo si, v okviru nacionalnega projekta Ekošola, izbrali znotraj projekta »Zgodnje naravoslovje« tematski sklop PREHRANA, GIBANJE IN ZDRAVJE V INTERAKCIJI. V projekt so bili vključeni otroci drugega starostnega obdobja.

Gibanje je primarna potreba otroka. Je eno najpomembnejših področij v otrokovem razvoju. Če otrok to potrebo, poleg ostalih, uspešno zadovoljuje, je vesel in zadovoljen ter se razvija v celovito osebnost. V vrtcu izvajamo gibanje vsakodnevno. Najpogosteje je gibalna dejavnost izvedena na igrišču, dvorišču ali v telovadnici. V igralnici se razgibamo z različnimi rajalnimi in gibalnimi igrami. Večkrat smo se poslužili daljšega sprehoda v naravo, kjer so se otroci nadihali svežega zraka, razgibali, sprostiti in preživeli čas na zdrav način.

V današnjem času je marsikdo premalo aktiven, tako med odraslimi kot med otroci. Posledice pretežno sedečega načina življenja se kažejo v prekomerni telesni teži, vse slabši motoriki in nagnjenosti k raznim boleznim. Ravno zato je še kako pomembno, da že najmlajšim ponudimo kvalitetno in pestro vadbo, saj sta predšolsko obdobje in začetek šolskega obdobja namreč temelj gibalnega razvoja.

Poleg gibanja je za naše zdravje prav tako pomembna prehrana. Zelo velik vpliv na prehranske navade otrok ima tudi vrtec, kjer preživijo velik del dneva. Zato znotraj vrtca skrbimo za uravnoteženo prehrano, ki je v predšolskem obdobju še toliko bolj pomembna za pravilen razvoj otrok. Otroci v vrtcu vsakodnevno uživajo obroke, ki so pripravljene iz zdravih, lokalno pridelanih pridelkov. Vsak dan jim postrežemo s sadjem; s svežim ali s suhim. Zelo pomembno je, da otroke spodbujamo, da spoznavajo nove okuse in širijo svojo prehransko znanje. Tema, ki smo jo izbrali, je bila poučna in hkrati otrokom zanimiva. Želeli smo jim na preprost in razumljiv način približati pomen zdrave prehrane, tekočine in gibanja za naše telo.

Ključne besede: zdrava prehrana, gibanje, otrok, zdravje

Abstract

This year, as a part of "Early natural sciences" project, which is a one of the 'Ekošola' projects, we picked the theme called "DIET, PHYSICAL ACTIVITY AND HEALTH IN INTERACTION". Children who were involved in the project were all in the second age group of kindergarten.

Physical activity is a child's primary need. It represents one of the most important areas of child's development. If a child successfully satisfies this need, along with his other needs, he is happy and content and can reach the full potential when it comes to his development. In kindergarten we make sure to include physical activity daily. Most frequently, we carry it out at the courtyard, playground or in the gymnasium. We also use different movement games to stretch and exercise in the playroom. Furthermore, we have recently taken multiple longer walks in nature, where children relaxed, got some exercise and fresh air and in this way spent the time in a healthy way.

Nowadays, many people are not physically active enough, which goes for adults just as much as children. This primarily sedentary lifestyle results in overweight individuals with bad motoric functions, who are prone to different diseases. Because of this it is incredibly important that we offer the chance of quality, varied exercise to children from early age on.

What's also important for our health, besides physical activity, is a healthy diet. Kindergarten has an important effect on eating habits of children, because they spend a big part of their days there. Because of this, we try to make sure that children have a balanced diet when they are in kindergarten. A balanced diet is crucial in preschool period so that children can develop well. Each day, children get meals prepared from healthy local produce. They get fruit daily; both fresh fruit and dried fruit. It is very important that we encourage children to try new tastes and expand their dietary knowledge.

The theme that we chose was educational and interesting to the children at the same time. Our goal was to make children aware of the importance of healthy diet, water intake and physical activity for our bodies, and to do so in a simple, understandable way.
Key words: healthy diet, physical activity, child, health

1. UVOD

V letošnjem šolskem letu smo si kot vodilni sklop v okviru EKO projekta izbrali eno področje iz Zgodnjega naravoslovja in sicer »PREHRANA, GIBANJE IN ZDRAVJE V INTERAKCIJI«. V okviru projekta smo izvedli celo vrsto aktivnosti, s katerimi smo želeli otrokom predstaviti kako pomembna sta gibanje in zdrava hrana za naše telo. Naš glavni cilj je bil, da otroke seznanimo s tem, katera živila morajo jesti bolj in katera prehrano manj pogosto, ter s pomenom zadostne hidracije. Tekom projekta smo želeli tudi, da otroci pridobijo spoštljiv odnos do hrane in spoznajo raznoliko prehrano s poudarkom na lokalno pridelani hrani. S primernimi pristopi pripomoremo k temu, da otrokom privzgojimo zdrave prehranjevalne navade in s tem posledično tudi dolgoročno vplivamo na njihovo zdravje.

Poleg prehrane smo veliko pozornosti namenili gibanju. Gibalna dejavnost v predšolskem obdobju je ključnega pomena za otrokov gibalni in funkcionalni razvoj, ker posledično vpliva tudi na otrokove spoznavne, socialne in čustvene sposobnosti. Če otrokova potreba po gibanju ni zadovoljena, je otrok lahko nemiren in se vede neprimerno, kar lahko pripelje tudi do agresivnega vedenja. Če pa je potreba po gibanju zadovoljena, je otrok zdrav, razvija svojo igro ter postaja bolj samozavesten (Videmšek, Tomazini in Grojzdek, 2007, str. 9 – 10).

V vrtcu se vsakodnevno srečujemo z gibalnimi aktivnostmi, kot so razgibalne minute v igralnici ali na terasi, vadbena urica v telovadnici, različne gibalno - didaktične igre, bivanje na prostem in daljši sprehodi v naravo. Potreba po gibanju in igri je pri otrocih zelo velika. Preko takšnih dejavnosti lažje dojemajo svet okrog sebe in si krepijo znanje in veščine še na drugih področjih.

2. CILJI

Globalni cilji;

- Omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok.
- Spoznavanje svojega telesa, življenjskega ciklusa ter zdravega in varnega načina življenja.

Učni cilji;

V sklopu projekta smo si zastavili naslednje cilje:

- spoznavanja in izvajanje gibalne igre »Sadna kupa«,
- sproščeno izvajanje naravnih oblik gibanja (hoja, tek, skoki, poskoki, valjenje, plezanje itn.),
- seznanitev otrok z vodeno vizualizacijo,
- spoznavanje različnih novih oblik telovadbe (joga in tibetanske vaje),
- preko pogovora in različnih zgodb otrokom predstaviti pomen hrane in gibanja,,
- doživljanje umetnosti skozi lutkovno igrico »Sadni prepir«,
- izdelava prehranske piramide (v 3D obliki),
- izdelava lutke po lutkovni igrici (sadne lutke), otrok prisluhne deklamaciji »Sadje za zdravje«,
- otrok delno ali v celoti usvoji deklamacijo »Gibi fit«,
- otrok pridobiva zaupanje do prijatelja,
- otrok sodeluje v pogovoru, v igri, v skupinskih dejavnosti...,
- otrok spoznava, da mu uživanje zdrave različne hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohraniti telesno zdravje,
- otrok odkriva lastnosti in pomen sadja in zelenjave,
- otrok razvršča hrano.

3. METODE

Uporabljali smo naslednje metode;

- metoda demonstracije
- metoda igre
- verbalna metoda
- metoda pogovora
- metoda pripovedovanja vzgojiteljice in branje
- metoda pripovedovanja otrok
- metoda opazovanja
- metoda petja
- metoda poslušanja glasbe
- metoda lastne aktivnosti
- metoda pojasnjevanja, razgovora in razlage.

Med aktivnostmi sva poskrbeli, da so se otroci zabavali in bili vedno aktivni. Občasno je bila potrebna kakšna spodbuda.

4. RAZPRAVA

V projekt so bili vključeni otroci starostne skupine od 3. do 5. leta. Dejavnosti so se odvijale v igralnici, na igrišču, v telovadnici, na terasi in v gozdu. Delo je potekalo individualno, skupno in v skupinah.

V jutranjem krogu sem preko pogovora in knjig otrokom predstavila kako pomembna sta hrana in gibanje za naše telo. Otrokom sem predstavila prehransko piramido, preko katere so spoznali katera živila moramo jesti bolj oziroma manj pogosto, ter da je zelo pomembno, da pijemo dovolj tekočine in se dovolj gibljemo. Preko pogovora so tako spoznali pomen hrane in gibanja. Potem smo naredili skupni plakat prehranske piramide, na katerega so razvrščali hrano, na koncu pa smo ga razstavili na vidno mesto. Izdelali smo tudi prehransko piramido v 3D obliki na katero so otroci pritrdili sliko hrane, ki jo imajo radi, ki so jo pred tem pobarvali.

Prav tako so otroci spoznavali lastnosti in pomen sadja in zelenjave. Sveže sadje imajo otroci vsak dan na naših krožnikih. Z njimi smo tudi izvedli sadni piknik s suhim sadjem. Otrokom sem pripravila sadno mizico s različnim suhim sadjem. Več otrok je pokazalo interes, da sadje poskusi. Zraven sem jim ponudila vodo z dodatkom limone in listov limete. Otroci so se s suhim sadjem z veseljem posladkali. Nekaj suhega sadja jim je bilo novega so ga zaradi nepoznanega okusa okušali bolj previdno. Suho sadje je bilo večini otrok všeč. Ugotavljam, da sedaj z večjim veseljem posegajo po suhem sadju tudi tisti, ki ga prej niso želeli.

Slika 17: Prehranska piramida

Slika 18: Sadni piknik

Otrokom sva s sodelavko pripravili lutkovno predstavo »Sadni prepir«, skozi katero so otroci doživljali umetnost. Nad igrico so bili tako navdušeni, da so imeli vedno znova željo po ponovitvi. Drugi dan sva otroke povabili, da so si po lutkovni igrici izdelali vsak svojo lutko, nato pa sva jim pripravili gledališče in so sami odigrali predstavo. Nekateri so bili zelo pogumni in so takoj prevzeli vlogo sadja, drugi so bili samo gledalci in so se opogumili ter tudi sami odigrali lutkovno predstavo komaj naslednji dan. V predstavo so se otroci zelo vživeli. Na temo zdravje so otroci osvojili tudi novo pesmico in deklamacijo.

Slika 19: Lutkovna igrica "Sadna kupa"

Slika 20: Sadne lutke

Velik poudarek je bil tudi na gibanju. V naši igralnici za gibanje poskrbimo vsak dan. Izvajamo namreč vsakodnevno razgibanje v igralnici, na terasi, telovadnici in na dvorišču. V igralnici

se večkrat razgibamo ob glasbi in ob različni gibalnih in rajalnih igrah. Zelo zanimiva jim je bila nova gibalna igra »Sadna kupa«. Pri izvajanju igre »sadna kupa« so otroci spoznali, da ni pomembno kdo zmaga ampak, da je pomembno, da se imamo pri igri lepo in sodelujemo. Pogosto si zunaj postavimo poligone, na katerih se otroci sproščajo in izvajajo naravne oblike gibanja. Tokrat sem želela, da se otroci seznanijo z vodeno vizualizacijo in z vajami joge. Otroci so zelo hitro usvojili novo vrsto telovadbe-jogo in jo vsak dan z veseljem izvajali. Skozi vodeno vizualizacijo sem vsakodnevno otroke popeljala v čudovite kraje. Otroci so bili pri vodenju zelo umirjeni in so radi sodelovali. Pri jogi sem jim prebrala izmišljeno zgodbo o kužku Jogiju, ki je obiskal pravljичno deželo Joga in jih s tem spodbudila, da smo se tudi mi odpravili v pravljичno deželo preko izvajanja joge. Otroci so bili nad jogo zelo navdušeni. Ko smo osvojili pravilno dihanje in nekaj vaj, so želeli tudi sami kazati vaje, ki smo jih potem ostali ponavljali.

Slika 21: Vaje joge

Slika 22: Vodena vizualizacija

Kot zaključek projekta smo izvedli pohod v naravo. Dan pred pohodom sem starše obvestila, da naj otroci pridejo športno oblečeni. Odpravili smo se do bližnjega gozda, ki je obdan s trim stezo. Otroci so v gozdu tekali med drevesi, preskakovali naravne ovire, plezali, iskali različne plodove, nabirali listje in prisluhnili petju ptic ter vetru. Hodili so po različnih neravnih površinah, se izogibali koreninam, hodili po odpadlem listju, hlodih, premagovali naravne ovire. Krepili so si ravnotežje in koordinacijo, svoje motorične in gibalne sposobnosti kot tudi samozavest ter pridobivali zavedanje, da je gozd odličen prostor za rekreacijo in regeneracijo.

Po vrnitvi iz sprehoda smo bili nekoliko utrujeni, ker je bilo za nami nekaj kilometrov. Otroci so naju pozitivno presenetili s svojo energijo. Takih sprehodov se bomo v prihodnosti udeležili več, ker so otroci v naravi zelo uživali.

Odnos do zdrave hrane in do gibanja je potrebno otrokom privzgojiti že v zgodnjem otroštvu, zato bomo z ozaveščanjem otrok o pomenu gibanja in zdrave hrane za našo telo nadaljevali.

Slika 23: Telovadba na prostem

Slika 24: Daljši sprehod v naravo

5. ZAKLJUČEK

Otroci so se aktivno vključevali v načrtovane dejavnosti. Bili so zelo radovedni in so radi sodelovali. Ugotovili so kako pomembna sta pravilna prehrana in gibanje za naše zdravje.

Pri izvajanju načrtovanih dejavnosti sem ugotovila, da lahko otroke z malo truda pripraviš do tega da so gibalno zelo aktivni. Otroci radi to počnejo, predvsem zato, ker imajo veliko željo po gibanju. Naloga odraslega je, da vključi le malo dobre volje, ustvarjalnosti in želje po novih stvareh, s tem pa si hitro pride do odličnih rezultatov. Potrebna je seveda tudi dobra motivacija, ki pa jo lahko črpamo že iz tega, kar je pred nami-iz občutkov in okolja, ki nas obdaja.

Poleg znanja, ki so ga otroci pridobili pri gibanju so ugotovili, da je hrana prav tako zelo pomembna za njihovo rast in razvoj. Ugotovili so, da vsak izmed nas lahko prispeva svoj delež k zdravemu načinu življenja. Pomembno je, da že predšolskim otrokom nudimo možnosti da se seznanijo s pomenom zdrave prehrane, pri tem pa je vloga nas, strokovnih delavcev ta, da jih s svojim vzgledom, vztrajnostjo in s spodbujanjem usmerjamo na pravo pot.

6. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana, Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Videmšek, M., Tomazini, P. in Grojzdek, M. (2007). Gibalne igre z improviziranimi pripomočki. Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za šport.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Saksida, I., Denac, O., Zupančič, T., Krnel, D. in Japelj Pavešič, B. (2001). Otrok v vrtcu : priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Naše spreminjajoče »čudo« – vreme

Sandra Sukič

Vrtec Jurček pri OŠ Gornji Petrovci

sandra.sukic@guest.arnes.si

Narava. Naše največje bogastvo, ki ga moramo varovati ter z njim ravnati odgovorno na vsakem koraku, da potem lahko živimo v tem čudovitem sožitju, ki nam ga prinaša. Gre za odgovoren odnos, ki ga ustvarjamo ter prenašamo tudi na naše najmlajše, zato se je zelo pomembno zavedati, da smo mi – odrasli vzgled našim otrokom. Bodimo torej dober vzgled pri usmerjanju otrok, da spoznajo okolje, v katerem živimo. Tako smo skozi eko projekt otrokom podrobneje predstavili vreme. Pozorno smo pregledali in preučili vremenske pojave, opazovali vreme v daljšem časovnem obdobju, opazovanja beležili in ga primerjali, izdelali vremensko uro, izdelali vremenske simbole, se igrali razne igre na dotično tematiko, izdelali didaktične igre za skupino in vključili opazovanje vremena v naš vsakdan – označevanje v jutranjem krogu.

Otroci obožujejo učenje, raziskovanje in opazovanje narave, le primerne pristope je potrebno izbrati in jih za raziskovanje navdušiti z lastnim vzgledom.

Ključne besede: vreme, vremenski pojavi, vremenska ura, predšolski otrok

Abstract

Nature. Our greatest wealth that must be protected and handled responsibly and with care, so that we can live in a wonderful coexistence it provides. It is a responsible relationship that we create and pass on to our youngest, so it is very important to be aware that we - the adults are the role models to our children. So let's be good role models in guiding children in exploring the environment we live in. Thus, through the eco project, we presented the weather to the children in more detail. We carefully reviewed and researched weather phenomena, observed it over a long period of time, recorded conclusions and compared them, created a weather clock, weather symbols, played various games on the weather subject, made didactic games for the group and incorporated weather observation into our daily lives – mark the weather in the morning circle.

Children love learning, exploring and observing nature, so we only need to provide role models and appropriate approaches to inspire them to explore further.

Key words: weather, weather phenomenon, weather clock, preschool child

1. UVOD

»Predšolski otroci so glede naravoslovja zelo radovedni in vedoželjni. Že zgodaj je močno izražena želja po raziskovanju. V tem obdobju naj bi se osredotočali na pridobivanje različnih spretnosti in izkušenj, ki jih lahko otrok razvija v svojem neposrednem okolju« (Hvala, 2012).

Naravoslovno opismenjevanje se lahko začne že v vrtcu. Otroci lahko odkrivajo naravo z raziskovanjem, ki je prilagojeno njihovi starosti in razvojni stopnji. Osebna izkušnja je zaradi starosti otroka ključna, zato morajo otroci spremembe in dogajanja v naravi izkusiti, doživeti in začutiti (Krnjel, 2001, str. 174).

Mi imamo srečo, da živimo na podeželju in je naš vrtec v okolju, kjer so možnosti za raziskovanje, opazovanje in izkustveno učenje narave res ogromne. Skozi okno gledamo gozd, v bližini so travniki, nedaleč stran potoki ipd.

Področje narave tako vsakotredensko povezujemo in prepletamo z vsemi drugimi področji kurikula.

Pri našem delu pa smo se v okviru projekta opirali na naslednje cilje:

- doživljanje, spoznavanje in razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave,
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave in
- spodbujanje izkustvenega učenja o vremenu in vremenskih pojavih.

2. METODE

Pri izvajanju projektnega dela smo uporabili naslednje metode, ki so se med seboj povezovale in dopolnjevale: pogovor, razlaga, opazovanje, lastna aktivnost, raziskovanje, demonstracija in igra.

3. RAZPRAVA

1.7 3.1 Pogovor in iskanje informacij o vremenu in vremenskih pojavih

Projekt smo pričeli tako, da smo prebrali pismo, ki se je skrivalo v skrivnostni škatli, katera nas je čakala pred vrati vrtčevske igralnice. V pismu je bil zapis o prijateljstvu med soncem, oblaki in vetrom (zgodbo smo si strokovne delavke izmislile same, kot motivacijo in uvod v sam projekt). Tako smo preko zgodbe otroke usmerile v razmišljanje o dogajanju na nebu in kar nekaj dni smo se pogovarjali o tem, zakaj piha veter, zakaj nastane mavrica, zakaj dežuje, kaj se dogaja z oblaki ... iz otrok so vprašanja kar vrvela. Odgovore smo iskali tudi v razni literaturi, vzgojiteljice smo prinesle enciklopedije in računalnik za brskanje in ogled posnetkov, kar je otrokom dalo še dodatno motivacijo za raziskovanje. Ko smo pridobili vse odgovore na

zastavljena vprašanja, smo nova spoznanja in znanja pridobivali še z opazovanjem - ob lepem vremenu na sprehodih, ob slabem vremenu pa z opazovanjem skozi okno.

1.8 3.2 Izdelava vremenskih simbolov za jutranji krog

Tematiko vremena smo povezali z vsemi dejavnostmi. V vrtcu vsako jutro izvajamo jutranji krog, ki pa smo ga letos zaradi zaprtja in predpisanih ukrepov morali za dalj časa opustiti; tako smo šele sedaj izkoristili priložnost in v naš jutranji krog uvedli vsakodnevno opazovanje vremena in ugotavljanje letnega časa ter njegovih značilnosti. Otrokom smo pripravile papirnate podloge, skupaj smo prebrskali in si zamislili, kakšne znake bi lahko uporabili ob kakšnem vremenu, otroci pa so jih potem narisali in pobarvali. Simbole letnih časov smo našli na spletu, jih natisnili in plastificirali. Vse to smo potem uvedli v jutranji krog in tako vsako jutro otrok, ki je na vrsti, preveri, kakšno je vreme in to s ščipalko tudi označi. Sproti pa se pogovarjamo in obeležujemo letne čase ter iščemo značilnosti, ki jih označujejo.

1.9 3.3 Izdelava vremenske ure

Otrokom smo predstavile vremensko uro. Pogovorili smo se o pomenu vremenske ure in se odločili, da jo bomo tudi izdelali in da si jo bodo lahko odnesli domov; tako bodo lahko tudi doma označevali in spremljali vreme. Vremensko uro smo izdelali iz papirnatih krožnikov, ki so jih otroci pobarvali, strokovne delavke pa smo jo razdelile na okenca in otrok je v vsako okence prilepil izrezan simbol vremena. Zraven smo priložile še leseno ščipalko, s katero bodo označevali, kakšno je vreme v času njihovega opazovanja. Otroci so bili nad izdelkom navdušeni.

1.10 3.4 Beleženje vremena in opazovanje ugotovitev

Vreme smo v določenem časovnem obdobju tudi beležili. Želeli smo pridobiti podatek, kakšno vreme je prevladovalo v določenem obdobju. Ker smo zaradi upoštevanja vseh ukrepov bili veliko doma in nas ni bilo v vrtcu, smo beležili le za čas, ko smo bili prisotni. Pripravili smo si plakat z označenimi dnevi. Otrok, ki je bil na vrsti, je potem v posamezni dan vrisal, kakšno je vreme. Na koncu meseca smo naredili graf, s pomočjo katerega smo ugotavljali, kakšno vreme je prevladovalo.

1.11 3.5 Izdelava vremenske dekoracije za skupino

Z otroki smo izdelali tudi dekoracijo za našo skupino. Iz odpadnega papirja smo izrezali oblake ter jih oblekli v vato. Prav tako smo si naredili še sonce, oblak z dežjem, oblak s snežinkami in oblak z mavrico. Izdelki na tematiko vremena zelo lepo poživijo našo igralnico, otroci pa so bili zelo ponosni na svoje delo.

1.12 3.6 Vremenske gibalne in druge igre

Strokovne delavke smo pri igrah zelo improvizirale. Igrali smo se razne gibalne igre, kjer smo najprej skupaj z otroki dorekli pravila. Recimo, ko vzgojiteljica dvigne vremenski simbol sonca, vsi stojijo z razkoračenimi rokami in nogami; ko zagledajo simbol dežja, se počepnejo in s prstki tapkajo po tleh; ko zagledajo simbol nevihte in strele, stojijo in topotajo z nogami ob tla; ob simbolu sneženja se tiho vrtijo po prostoru, ob simbolu oblačno se ležejo na tla, ob simbolu delno oblačno leže na tleh razkoračijo roke in noge ipd.

Izvajali smo tudi vremensko masažo tako, da smo se sedli v krog in smo se z rokami dotikali hrbtov drug drugega. Ob izmišljeni zgodbicah smo na hrbte risali sončke, ob deževanju tapkali po hrbtu, ob nevihtni z dlanmi masirali hrbet ... Otrokom sva dopustili možnost, da so si sami izmišljali vremenske zgodbe in dodajali, kaj ob katerem vremenu počnemo. Bilo jih je veselje gledati, kako so uživali ob izvajanju naštetih dejavnosti.

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Ocenjujemo, da so otroci med samim projektom uživali, kar sklepamo iz njihove vneme in želje po samem raziskovanju, opazovanju in ustvarjanju ter tudi po njihovih spontanah pogovorih o tematiki vremena, ki so se pojavljali med igro in bivanjem na prostem.

Naši cilji so bili realizirani, mi pa smo zelo veseli, da je naš vrtec v okolju, kjer spoznavanje narave otrokom lahko izkustveno predstavimo že takoj, ko stopimo iz vrtčevske igralnice.

5. LITERATURA

Hvala, B. (2012). Naravoslovje za najmlajše – aktivno učenje. V M. Duh (Ur.), *Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe (56-65)*. Maribor: Pedagoška Fakulteta.

Krnel, D. (2001). Narava. V L. Marjanovič Umek (Ur.), *Otrok v vrtcu: priročnik h kurikulumu za vrtce (157-175)*. Maribor: Obzorja

Kurikulum za vrtce, 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za razvoj šolstva.

Čudovito človeško telo

Saša Helbel Žižmund, Zasebni vrtec Kobacaj
sasa.helbel-zizmund@kobacaj.si

Zavedanje o načinu delovanju našega telesa je pomembno za krepitev zavedanja o pomenu gibanja, zdrave prehrane in osebne higijene za naše telo in zdravje. Z otroki smo spoznavali zakonitosti in lastnosti človeškega telesa v povezavi z zdravim načinom življenja, gibanja, zdrave prehrane in higijene za zdravje. Otroci so na način aktivnega pristopa sodelovanja spoznavali zakonitosti človeškega telesa od njegovih zunanjih značilnosti, preko čutil do notranjih organov, okostja, mišičja, dihal, srca in obtočil, možganov, prebavil in razmnoževanja.

Ključne besede: človeško telo, čutila, organi, okostje, mišice, zdravje.

Summary

Awareness of the way our body functions is important for strengthen the awareness of the meaning of physical activity, healthy food and personal hygiene for our body and health. Together with children we were discovering the lawfulness and characteristics of a human body in connection to a healthy lifestyle, movement, healthy food and hygiene to health. Children were active participants and were getting to know the lawfulness of a human body from its outer characteristics, through senses to internal organs, the skeleton, muscles, heart and veins, brains, digestive and reproductive system.

Key words: human body, senses, organs, skeleton, muscles, health.

1. UVOD

V skupini predšolskih otrok Mehurčki Zasebnega vrtca Kobacaj smo v šolskem letu 2020/2021 v okviru projektne teme *Prehrana, gibanje in zdravje v interakciji* spoznavali človeško telo. Poleg rednega bivanja in gibanja v naravi, na prostem in v igralnici ter uživanja raznolike zdrave prehrane ter ob redni skrbi za higieno, smo se odločili, da se поблиže seznanimo z zakonitostmi našega telesa in tudi na tak način poiščemo odgovore, zakaj je tako pomembno, da skrbimo za naše telo, zdravje, hrano in gibanje. Raziskovanje človeškega telesa smo razdelili na sklope, in sicer čutila, okostje, mišičje, srce in kri, pljuča in ostali notranji organi, možgani, razmnoževanje. Pozornost in čas, ki smo ga namenili posameznim navedenim sklopom, sta korelirala z obširnostjo sklopa in interesa ter dojemljivosti otrok.

Ne glede na to je tema otroke tako prevzela, da smo ji namenili precej več časa kot sprva načrtovano (začeli smo v mesecu februarju in zaključili v aprilu, čeprav bi lahko tudi še nadaljevali) in je krepko zaznamovala naše letošnje naravoslovne dejavnosti v skupini. Zaradi zavzetega aktivnega angažmaja otrok in zanimive, bogato razvejane teme, sem se odločila, da predstavim izbrane aktivnosti, ki smo jih izvedli in spoznanja, do katerih so se otroci dokopali.

Kajti naravoslovje v vrtcu naj ne bi bilo »samo usvajanje pojmov, ampak tudi njihovo difrenciranje, ne le posamični primeri v omejenem kontekstu, temveč povezovanje in posploševanje, seveda prilagojeno intelektualnim sposobnostim otrok.« (Krnal, 2010, str. 160)

2. CILJI IN METODE

Globalni cilj projekta je bil spoznavanje svojega telesa, življenjskega cikla ter zdravega in varnega načina življenja.

Operativni cilji so bili, da otrok:

- spoznava sebe, svoje telo, njegove dele in njihovo funkcijo ter spoznava in dojema telesne podobnosti in razlike med ljudmi ter enakovrednost vseh,
- odkriva in spoznava, da so med potomci razlike, so pa podobni staršem in med seboj,
- spoznava, kako otrok nastane in se razvija v materi, se rodi in raste,
- odkriva, spoznava in primerja živa bitja, njihova okolja in sebe kot enega izmed njih.

Pri izvajanju projekta so bile uporabljene metode pogovora, razlage, poslušanja, opazovanja, demonstracije, igre, lastne aktivnosti, opisovanja, sortiranja, primerjanja, poimenovanja, čutnega zaznavanja, okušanja, dela v skupinah.

3. REZULTATI IN DISKUSIJA / RAZPRAVA

3.1. Podobnosti in razlike

Začeli smo s spoznavanjem zunanjih značilnosti našega telesa – otroci so hitro ugotovili in imenovali skupne lastnosti – naše zunanje dele telesa (glava, roke, noge, trup). Zaustavili smo se pri opazovanju in iskanju podobnosti oziroma razlik med nami. Ugotavljali so barve oči in las, razlike v velikosti, tenu kože, spolu. Izpolnili smo telesni karton za vsakega otroka – se izmerili, stehali, prešteli zobe, izmerili običajno telesno temperaturo, srči utrip, odtisnili prstni odtis, zabeležili številko čevljev, otroci so na obris otroškega telesa narisali lase in pobarvali oči z ustrezno barvo. Nadvse zanimivo in zabavno jim je bilo, ko smo lastnosti in zmogljivosti človeškega telesa primerjali z živalmi in tako, na primer, ugotovili, da če bi bili kot žirafe, bi se lahko z jezikom popraskali po ušesu, če pa bi imeli tako dolg jezik kot mravljinčar, bi ga lahko iztegnili do kolen.

3.2. Čutila

Otroci so z aktivnim sodelovanjem spoznavali vseh pet čutil: vid, sluh, tip, voh in okus. Z okušanjem so ugotovili, da z jezikom zaznavamo štiri različne okuse: sladko, slano, kislo in grenko. Na voljo so imeli različne snovi/tekočine v steklenih lončkih in so najprej z opazovanjem poskušali ugotoviti, kaj je. Sladkor in sol so hitro prepoznali, zeleni čaj in sok ožete limone zgolj z opazovanjem niso uspeli prepoznati, a z okušanjem so kislost limone in grenkobo čaja hitro določili. Čutilo tipa in vida smo povezali v dejavnost tipanja različnih predmetov v senzorni vreči z zaprtimi očmi, kjer so otroci s tipanjem prepoznavali, imenovali lastnosti predmetov ter jih na podlagi tipa poskušali ugotoviti. Spoznali so tudi brajico, pisavo za slepe, in si ogledali, otipali nekaj slikanic v tej pisavi. Seznanili so se z zgodbo *Žiga špaget je*

za punce magnet ter poskušali s tipom v različnih posodah z moko prepoznati predmete, ki predstavljajo like iz zgodbe, kar jim je bilo zelo zabavno. Otroke sem spodbudila, da doma z zaprtimi očmi otipajo obraz mame in očeta, v vrtcu pa so podelili svoje ugotovitve. Otroci so za kožo maminega obraza rekli, da je »mehka«, »bolj gladka«, da ima »bolj puhasta lička«, za očeta pa, da je »hrapava«, »bodičasta«, »bolj pikasta«, »trda, bodikava«. Tako so ugotovili, da so razlike tudi med spoloma – da so moški npr. bolj poraščeni. Pri sluhu smo opazovali, kakšna je razlika, če poslušamo z zaprtimi očmi, s pokriti ušesi in z dlanmi za ušesi. Spoznali so, da nam uhlji pomagajo zaznavati zvoke in varujejo notranje uho, v primerjavi s sloni, pa se z njimi ne moremo pahljati, kadar nam je vroče. Za uravnavanje telesne temperature pri nas poskrbi koža, ki raste z nami, saj nismo kot kače, ki se levijo. Obenem pa smo spoznali, da je naše telo res nadvse čudovito in čudežno, saj se je sposobno v določenih primerih samo pozdraviti in obnoviti – spoznavali smo čudež celjenja, ko se ranimo in se čez rano naredi hrasta ter pod njo zraste nova koža. Z veseljem smo prišli do spoznanja, da smo za svoja čutila nadvse hvaležni, saj nam omogočajo zaznavo sveta okoli sebe.

Slika 1: Senzorna vrečka

3.3. Okostje

Ko smo spoznavali okostje in njegov pomen, je otroke najbolj navdušil podatek o številu vseh kosti v telesu (206) in o velikem številu kosti, ki jih imamo v stopalu ali dlani. Zabavna se jim je zdela primerjava, da bi se brez kosti sesedli kot prazna vreča ali puding. Kakor tudi spoznanje, da rebra ščitijo notranje organe, lobanja pa možgane. Vlogo sklepov so spoznavali na način, da so poskušali jesti, ne da bi upognili komolce (otroci so imeli roko v komolcu s povezi fiksirano na kuhalnici – torej v »longeti«), kar se je izkazalo za nadvse zabaven poskus.

Slika 2: Poskus dati hrano v usta, ne da bi upognila komolec, ki je v ta namen v »longeti«

3.4. Mišičje

V skupini, kjer prevladujejo fantje, je bila tema mišic zelo odmevna, saj so fantje hitro povezali mišice z močjo, telovadbo in hrano. Presenetil jih je izgled telesa samo z mišicami – marsikdo si ni predstavljal, da imamo mišice po vsem telesu, tudi po obrazu. Ugotovili smo, da nam

mišice pomagajo pri gibanju in dvigovanju. Marsikdo si je zaželel moči mravlje, ki lahko nese petkrat večjo težo od svoje, ali da bi lahko skakal kot bolha, saj bi potem z lahkoto preskočil nebotačnik. Najbolj zabavna jim je bila ugotovitev, da je zadnjica naša največja mišica.

3.5. Srce, kri, možgani in ostali organi

Srce in njegovo funkcijo so otroci najlažje razumeli, če smo ga označili kot »naš motor«, brez katerega ne bi »delovali«, kri pa kot »gorivo«, ki srce poganja in nas oskrbuje s hrano, ki jo sprejme želodec, naš »mikser«, predela pa črevesje. Poslušali smo bitje srce pred in po telesni aktivnosti ter spoznavali in primerjali razlike.

Možgane smo primerjali z računalnikom in spoznavali, kako pomembno vlogo imajo pri razmišljanju in spominu, predvsem jih je navdušilo spoznanje, da tudi med spanjem ne počivajo, temveč so aktivni in predelujejo dnevno dogajanje in misli ter omogočajo sanje. Spomnili smo se interaktivne predstave *Srce in popek*, ki smo si jo ogledali še pred epidemijo in je odlična doživljajska predstava, kjer otroci aktivno miselno in gibalno sodelujejo in spoznavajo delovanje našega telesa.

Spoznali smo tudi, da je za življenje potrebno dihanje in da nam to omogočajo pljuča, ki se ob vdihu razširijo, ob izdihu pa skrčijo – to so otroci preverili s poskusom, da so se ob globokem vdihu/izdihu držali za rebra. Ugotovili so, da je za zdravje pomembno, da dihamo čim čistejši zrak, saj je tam več kisika, ki ga naše telo potrebuje za delovanje. Nekateri otroci so iz predhodnih izkušenj povezali pljuča in drevesa v smislu, da so drevesa pljuča našega planeta, saj nas oskrbujejo s kisikom.

Svoja spoznanja so otroci preizkušali in utrjevali v igri, ki jo je v vrtec prinesel deček – na magnetno ploščo so ustrezno razvrščali magnetne in sestavljali okostje, mišice, zobe, srce in organe.

Slika 3: Spoznajmo človeško telo – magnetna plošča z magneti

3.6. Razmnoževanje

Pogovarjali smo se tudi o razmnoževanju, nosečnosti in rojstvu. Izhajali smo iz predznanja otrok – najbolj zgovorni so bili otroci, ki so nedavno tega dobili bratca ali sestrico, kar je pričakovano glede na njihovo neposredno izkušnjo. Zanimivi so bili pogledi otrok na spočetje oziroma odgovori otrok na vprašanje, kako nastane dojenček (»Očka in mamica se zaljubita. Ko se imata zelo rada, se rodijo dojenčki.« / »Najprej je majhna kroglica v trebuhu, potem pa zraste. Ko je tako velik, da gre lahko ven, greš v porodnišnico, da ti dajo ven dojenčka.«) oziroma kako pride v mamin trebušček (»Se kar enkrat pojavi.« / »Takrat, ko si zaljubljen.«).

3.7. Zdrava prehrana, skrb za higieno in zdravje

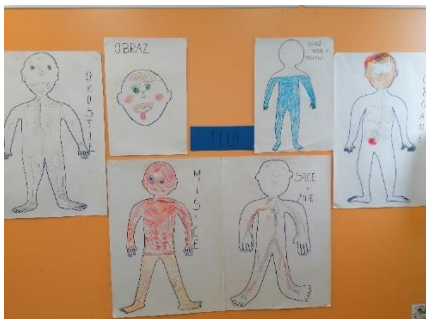
Spoznavali smo pomen gibanja in zdrave prehrane za zdravo delovanje našega telesa. Spoznanja so otroci preigrali v različnih situacijah in igrah (npr. igra vlog zdravniki, priprava zdravega obroka, igra »operacijska miza«, kjer so s pinceto odstranjevali tujke v posameznih delih telesa, ne da bi se organa dotaknili in se ob tem urili tudi v fini motoriki).

Preprost poskus z vodo, poprom in detergentom za pomivanje posode jih je popolnoma prevzel in povsem prepričal o pomembnosti uporabe mila pri umivanju rok, še posebno v zdajšnjih časih epidemije novega koronavirusa, ko je skrb za higieno še toliko bolj v ospredju. Naslednji dan po poskusu je deček z zanosom povedal, da je tudi doma izvedel poskus in prepričal vse domače, da si bodo temeljito umivali roke ne le z vodo, temveč tudi z milom.

Slika 4: Poskus s poprom, vodo in detergentom za pomivanje posode

Svoje ugotovitve so na koncu otroci strnili na plakatih, ki so jih ustvarjali po skupinah in se urili tudi v socialnih veščinah sodelovanja in komunikacije. Narisali so okostje, mišice, srce in žile, notranje organe, obraz, delež vode v telesu. Največ težav so jim predstavljali notranji organi, saj so tudi najbolj abstraktni.

Slika 5: Plakati o človeškem telesu

Pogovarjali smo se tudi o čustvih in na kakšen način se manifestirajo – z verbalnim in neverbalnim izražanjem ter z izrazi na obrazu. Na to temo so otroci ustvarjali tudi »sestavljene obraze«, kjer je do izraza prišlo tudi medsebojno sodelovanje. Ogledali smo si tudi nekaj oddaj »Firbcologov« povezanih s to temo – npr. predstavitev poklica zdravnik, ultrazvok nosečnice.

4. ZAKLJUČEK

Spoznavali smo, kako čudežno je človeško telo, iz česa je sestavljeno, kakšne so njegove značilnosti, kakšne so naloge posameznih telesnih delov – znanje smo črpali iz različnih knjig o telesu, ki so jih otroci navdušeni samoiniciativno nosili v vrtec, ter spoznavali kako dragocen vir informacij so. Nova spoznanja so vpijali kot gobe – predvsem jih je delovanje in zgradba telesa tako navdušila, prevzela in zabavala obenem (npr. spoznanje, da smo poraščeni po vsem

telesu razen po ustnicah, podplatih in dlaneh), da se je tema časovno razmahnila na več kot dva meseca. Svoje navdušenje in spoznanja so z zanosom in ponosom posredovali naprej – staršem in sorojencem.

Z veseljem lahko zapišem, da je projekt več kot dosegel svoj prvotno načrtani namen – spoznavanje delovanja lastnega telesa je bilo otrokom zabavno in zanimivo do te mere, da se niso zadovoljili s spoznanji usvojenimi v vrtcu, temveč so samodejno iskali nove informacije tudi izven vrtca in z njimi seznanjali ostale. Predvsem se je za zelo uspešno izkazalo tudi povezovanje znanja oziroma novih spoznanj o telesu z gibanjem in skrbjo za zdravje ter higieno v času epidemije covid-19.

5. LITERATURA IN VIRI

- Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Baquero, M, Domínguez, N. (2020). Človeško telo. Zbirka 101 dejstvo, ki ga moraš vedeti. Tržič: Učila International.
- Kroflič, R., Krnel, D. idr. (2010). Otrok v vrtcu – Priročnik h kurikulumu za vrtce. Ljubljana: Založba Obzorja.
- Larousse (2007). Moja prva enciklopedija Prevedla Špela Mihelač. Tržič: Učila.
- Manning, M. in Granström, B. (1999). Moje telo, tvoje telo. Tržič: Učila.
- Pedrola, A. (2017). Spoznajmo človeško telo. Knjiga z magnetno podlogo in magneti. Tržič: Učila International.
- Veliko in dejavno telo (2008). Prevedla Barbara Vitez. Tržič: Učila.

Radi se gibamo in zdravo živimo

Saša Helbel Žižmund

Zasebni vrtec Kobacaj

sasa.helbel-zizmund@kobacaj.si

Namen izbire gibanja kot prednostnega področja dejavnosti je bil spodbujanje raznoterih gibalnih aktivnosti in ozaveščanje o pomenu gibanja za zdravje. Gibalne dejavnosti smo povezovali s pomenom zdrave prehrane in redne higijene za zdravje. Cilj projekta je bil ozaveščanje otrok o pomenu zdravega življenjskega sloga in privzgjajati skrb za zdravje ter veselje do gibanja.

Ključne besede: gibanje, zdravje, zdrava prehrana

Abstract

The purpose of choosing movement as a priority field was encouraging diversity in physical activities and raising awareness about the meaning of movement for our health. Physical activities were connected with healthy food and regular hygiene as necessary for our health. The goal of the project was raising the awareness of the meaning of a healthy life style to children and teach them to take care of themselves and keep taking pleasure in physical activities.

Key words: physical activity, health, healthy food

1. UVOD

Gibanje kot primarno vodilo in osnova zdravega življenjskega sloga je bilo prednostno področje dejavnosti v šolskem letu 2019/2020 v skupini Mehurčki, otrok starih od 4 do 5 let. Različne gibalne dejavnosti v prepletu z drugimi kurikularnimi področji so bile vodilna rdeča nit načrtovanja in izvajanja raznoterih dejavnosti skozi šolsko leto. Namen tovrstne izbire prednostnega področja je bil otrokom predstaviti, omogočiti in ponuditi čim širšo paleto gibalnih aktivnosti in jih obenem seznanjati s pomenom zdrave prehrane ter higijene za zdravje.

»Z gibanjem otrok zaznava in odkriva svoje telo,« obenem pa tudi »raziskuje, spoznava in dojema svet okoli sebe.« (Videmšek, 2010, str. 57) Gibanje je otrokova primarna potreba. V skupini, kjer izrazito prevladujejo dečki, se to izraža vsakodnevno. Dinamika delovanja skupine je namreč izrazito usmerjena v težnjo po gibanju. Zdi se, da prav gibanje otrokom predstavlja tisto notranje gonilo ne le po raziskovanju, spoznavanju in razvijanju lastnih zmogljivosti pač

pa tudi po sproščanju napetosti, občutku svobode in veselja. Zato je tako pomembno in potrebno poskrbeti, da se otroci čim več gibajo.

Ob zavedanju pomembnosti gibanja za otrokov celostni razvoj želimo otrokom skozi igro, ki je otroku imanentni raziskovalni način pridobivanja znanja in usvajanja različnih spretnosti, s čim bolj pestro paleto gibalnih dejavnosti omogočati in spodbujati njihovo lastno aktivnost, krepiti pozitivno samopodobo ter vzbujati veselje do gibanja.

Predstavljene bodo posamezne gibalne dejavnosti oziroma primeri dobre prakse posameznih izvedenih aktivnosti v okviru zastavljenega projekta, kako približati otrokom gibanje in zdravo prehrano kot neobhodna gradnika zdravega življenjskega sloga.

2. CILJI IN METODE

Globalni cilji projekta:

- omogočanje in spodbujanje gibalne dejavnosti otrok,
- zavedanje lastnega telesa in doživljanje ugodja v gibanju,
- razvijanje gibalnih sposobnosti,
- postopno spoznavanje in usvajanje osnovnih prvin različnih športnih zvrsti,
- spoznavanje zdravega načina življenja.

Operativni cilji so bili, da otrok razvija koordinacijo oziroma skladnost gibanja, moč, natančnost, hitrost in gibljivost, vztrajnost, da sproščeno izvaja naravne oblike gibanja, da spoznava in izvaja različne elementarne gibalne igre, da pridobiva spretnosti vožnje s kolesom, da se uvaja v igre, kjer je treba upoštevati pravila, da spoznava različna športna orodja in pripomočke, njihovo poimenovanje in uporabo, da spoznava osnovna načela osebne higiene, da spoznava, da mu uživanje različne zdrave hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohraniti zdravje, da spoznava različno prehrano in pridobiva navade zdravega in raznolikega prehranjevanja.

Pri izvajanju projekta so bile uporabljene metode pogovora, demonstracije, opazovanja, razlage, poslušanja, igre, lastne aktivnosti, sortiranja, opisovanja, primerjanja, poimenovanja, čutnega zaznavanja, okušanja.

3. RAZPRAVA

3.1. Gibanje

Gibanje v različnih oblikah je bilo vsakodnevno na sporedu bodisi na prostem bodisi v notranjih prostorih. Otrokom smo omogočali naravne in elementarne oblike gibanja, jih seznanjali z različnimi športnimi disciplinami tako na prostem kot tudi v igralnici/telovadnici. Na prostem smo se z otroki gibalni ne glede na vremenske razmere in v vseh letnih časih – se igrali na igrišču, hodili na sprehode in pohode, se čim večkrat podali v naravo, gozd. V okviru vključenosti v program *Mali sonček* smo izvedli marsikatero gibalno dejavnost.

3.1.1. »Minuta za gibanje«

V skupini smo uvedli t. i. »*minuto za gibanje*«, ki je hitro postala del vsakodnevne rutine. Gre za projekt spodbujanja gibanja na dnevni ravni, ko v igralnici načrtno vsakodnevno poskrbimo, da se razgibamo – za ta namen imamo prav poseben zabojček, v katerem so različni lističi z različnimi vajami ter določenimi športnimi rekviziti.

3.1.2. Elementarne igre

Elementarne igre so se izkazale za ene izmed otrokom bolj privlačnih in zanimivih, kar glede na njihovo starost ni presenetljivo, saj v ospredje prihajajo socialne veščine (sodelovanje, upoštevanje pravil). Med najbolj priljubljenimi igrami so *Mehurčki se vrtijo* in *Dan/noč*.

3.1.3. Sodelovanje v akciji »Množični tek otrok«

Septembra smo se udeležili množičnega teka otrok s sloganom "*Začni mlad, tekmuji pošteno*" in tako podprli akcijo Atletske zveze Slovenije, s katero spodbuja otroke k atletskim korakom in želi ozavestiti sodelujoče o pomenu zdravega načina življenja. Odpravili smo se na atletsko stezo bližnje osnovne šole, se pred tekom ustrezno ogreli in potem odtekli 250 metrov. Vsi otroci so za udeležbo prejeli odlikovanja predvsem kot znak spodbude in privzgoje pomena športnega duha – tj. pomembnosti udejstvovanja nad tekmovalnostjo povzetega v sloganu »Vsi za enega, eden za vse«.

3.1.4. Olimpijski festival 2019 v Ljubljani

Zadnji petek v septembru smo se odpravili na Olimpijski festival v Ljubljano, kjer smo prisostvovali protokolarnemu odprtju festivala z olimpijsko himno, dvigom olimpijske zastave in prižigu olimpijskega ognja, kar je bilo za otroke posebno doživetje. Na Olimpijskem festivalu so bile na postajah predstavljene različne športne panoge, s katerimi so se otroci lahko поблиže seznanili in se v njih preizkusili. Vsak udeleženec je prejel knjižico z vsemi na festivalu predstavljenimi športnimi disciplinami, v katero je lepil nalepke, ki jo je prejel ob obisku in uspešno opravljeni aktivnosti posamezne postaje. Zaradi časovne omejenosti našega obiska smo si поблиže ogledali le določeno število postaj. Otroci so se med drugim preizkusili v teku, tenisu, hokeju, baseballu, smučanju, nogometu. Za športni duh in veselje je skrbela tudi maskota festivala Foksi, ki je otroke še posebej navdušila. Ker je festival potekal v petek in soboto, so imeli otroci možnost, da ga s starši ponovno obišejo tudi popoldne oziroma prihodnji dan in pridobijo nalepke še s preostalih športnih disciplin, v katerih se niso uspeli preizkusiti.

3.1.5. Plezalno dopoldne

Ker je plezanje ena izmed gibalnih dejavnosti, ki spodbuja precej lokomotoričnih spretnosti (koordinacija, moč, ravnotežje), smo otrokom omogočili plezalno dopoldne. Otroci so preizkusili svoje plezalne spretnosti v plezalnem društvu Ascendo ob strokovnem vodstvu

plezalnega vaditelja. Najprej so se primerno ogreli, se seznanili z nekaterimi gimnastičnimi vajami. Sledile so elementarne igre in nato prosto plezanje, zaključili smo s skupinsko vajo za umiritev in sprostitvev.

3.1.6. Kolesarski dan

Tople jesenske dni smo izkoristili za kolesarjenje. Znotraj naselja smo izpeljali kolesarski poligon, kjer so otroci pokazali svoje kolesarske spretnosti in poznavanje ter upoštevanje prometnih znakov in pravil.

Slika 1: Plezanje

Slika 2: Kolesarjenje

3.1.7. Pohodi

Oktober smo se z otroki podali na pohod na Mengeško kočo. Do vznožja hriba smo se pripeljali z organiziranim prevozom, potem smo pot nadaljevali ustrezno obuti in opremljeni po trim stezi, kjer smo se na nekaterih postajah ustavili in se razgibali, kot je bilo pri postaji

predvideno. Otroci so spoznavali pomen primerne obnašanja v naravi in upoštevanja pravil za varno pohodništvo. Spoznali so tudi markacije in njihov pomen. Na poti so jih ves čas zavzeto iskali in bili vsakokrat, ko so jih našli, navdušeni, saj so s tem potrdili, da nismo zašli in da hodimo po pravi poti. Sledenje markacijam nas je res privedlo na cilj – do Mengeške koče na vrhu, kjer so se otroci igrali na igrišču in opazovali domače živali.

Marca smo se podali na Koščakov hrib, ki se nahaja v Grosuplju, torej v bližini vrtca. Zato smo se primerno opremljeni na pohod podali peš kar od vrtca. Na poti so otroci z zanimanjem opazovali naravo in prisluhnili različnim zvokom ptic, niso jim ušle tudi markacije.

Imamo srečo, da se vrtec nahaja v neposredni bližini narave (v naselju Brezje pri Grosupljem), zato naravno okolico pogosto izkoristimo za krajše ali daljše sprehode. Otrokom zanimiva izkušnja je bil

Slika 3: Pohod na Mengeško kočo

tudi pohod po krožni poti po Brezju, kjer so veseli preštevali luže, opazovali sledi živali, tekali, se lovili in prešerno prepevali.

K projektu pohodništva smo povabili tudi starše, da z otroki opravijo vsaj en pohod, ki bi ga otroci v vrtcu predstavili s plakatom, kakšno fotografijo, žigom o osvojenem vrhu ali z razglednico. Odzivi staršev so bili slabši od pričakovanj verjetno zato, ker so bila le-ta precej visoka glede na uspešnost podobnega projekta, ki sem ga v drugi skupini otrok izvedla pred leti.

3.1.8. Telovadnica

Otrokom zelo pri srcu je bil vsakokratni obisk telovadnice. Domnevam, da zaradi razpoložljivosti športnih rekvizitov kot tudi zaradi obsežnosti prostora samega. Največkrat smo imeli vadbo po postajah – plezanje po letveniku, igre z žogami, vaje z obroči in stožci, vaje v ravnotežju (npr. hoja z želvico). Sestavni del vadbe je bilo ogrevanje s tekom in vajami, ki so ji sčasoma vodili tudi otroci, za zaključek pa vaje za umiritev, sprostitvev. Občasno smo v telovadnico spremenili tudi našo igralnico in garderobo.

3.2. Zdrava prehrana

Poleg spodbujanja veselja do gibanja smo otroke seznanjali tudi s pomenom uživanja zdrave prehrane.

3.2.1. Priprava juhe iz hokaido buče

V jesenskih mesecih, ko je narava bogata s pridelki in plodovi, smo se lotili priprave bučne juhe. Kar nekaj otrok je v ta namen v vrtec prineslo hokaido buče. Seznanili smo se s postopkom, sestavinami, se lotili dolbenja, rezanja, kuhanja, mešanja in nenazadnje okušanja. Predhodno smo z otroki izdelali tudi pogrinjke, ki so jih otroci sami narisali in na katerih smo postregli juho, ki je šla vsem v slast. Bučna semena, ki so jih otroci izdoblili, smo posušili. Nato so jih otroci v vrečki skupaj z receptom za pripravo '*najboljše bučne juhe*' odnesli domov s spodbudo, da vzgojijo buče za prihodnje leto, ko ponovimo podvig.

3.2.2. Tradicionalni slovenski zajtrk

V mesecu novembru, ko obeležujemo tradicionalni slovenski zajtrk, smo se odločili, da otroke seznanimo s pomenom zdrave (pre)hrane. Spoznavali smo zdrava oziroma nezdrava živila, jih sortirali glede na ne/ugoden vpliv za naše zdravje. Izdelali smo plakat ne/zdrava živila, ki smo ga izobesili v garderobi in tudi tako ozaveščali ostale o pomenu zdrave hrane za zdravje.

Odločili smo se, da bomo poskušali čim več obrokov pripraviti sami. Najprej smo si poglobljevali ogledali postopek priprave kefirja. Kefirjeva zrnca smo sprali pod vodo in jih dali v stekleno posodo polno mleka, ki smo jo deloma pokrili in postavili v kuhinjo na sobno tempero. Naslednji dan smo preverili, kaj se je zgodilo z zrnca (dozorela, namnožila so se) in kefirjev napitek precedili. Pripravili smo si tudi sadni preliv iz jagodičevja in se posladkali s slastno zdravo malico.

Po pripravi kefirja smo se lotili še jabolčne čežane. Otroci so rezali jabolka na majhne koščke, ki smo jih kuhali v vodi in jih nato s paličnim mešalnikom spasirali, da je nastala gosta čežana. Pustili smo, da se ohladi v hladilniku, in si z njo postregli naslednji dan skupaj s stepeno sladko smetano. Preostanek čežane smo shranili v majhne steklene lončke, ki so jih otroci odnesli domov.

Poleg kefirja in jabolčne čežane so otroci seznanili tudi s postopkom priprave masla. Večini je bila nadvse všeč vmesna stopnja priprave – stepena smetana, ki so jo okušali ob jabolčni čežani. Maslo so otroci oblikovali v tradicionalni slovenski leseni kalup za maslo.

Tradicionalni slovenski zajtrk smo obeležili slavnostno, s pridihom tradicije – na prtu so otroke čakale domače dobrote: kruh, domača jabolka v peharju, domači med, domače mleko z ekološke kmetije in jabolčna čežana v steklenih kozarčkih ter maslo. Otrokom so šle vse dobrote v slast, poleg sladkega medu predvsem maslo, saj so ga pripravili sami – ponosno so ga sami mazali na kruh.

Slika 4: Priprava bučne juhe

Slika 5: Tradicionalni slovenski zajtrk

3.2.3. Obisk zobozdravnice

V vrtcu vsakodnevno skrbimo za ustno higieno – po kosilu si otroci redno umivajo zobe. Vsako leto nas v vrtcu obiše zobozdravnica oziroma se mi odpravimo v zobno ambulanto. Ko nas je v jeseni obiskala, je otroke seznanila s pomenom zdravih zob, ustrezne zobne higiene in prehrane za naše zdravje. Otrokom je pregledala zobe, ustreznost njihovih zobnih krtačk in past, ter jim pokazala ustrezno čiščenje zob. Zobe vseh otrok je zobozdravnica pohvalila in jih spodbudila, naj še naprej tako lepo skrbijo zanje, predvsem pa je poudarila, kako pomembno je, da za zobno higieno skrbimo tudi v vrtcu.

3.2.4. Zdravstveno vzgojna delavnica

V začetku koledarskega leta nas je v vrtcu obiskala tudi medicinska sestra, ki je predstavila pomen ustrezne higijene rok za zdravje in preprečevanje okužb. Otroke je seznanila tudi s postopkom pravilnega temeljitega pranja rok.

4. ZAKLJUČEK

Z uspešno izvedenim projektom se je potrdila predpostavka o pomembnosti spodbujanja aktivne udeležbe otrok pri izvajanju različnih aktivnosti, saj otroci tako razvijajo svoje gibalne in kognitivne sposobnosti, obenem pa usvajajo spretnosti in znanja, na katerih bodo gradili naprej. Dosežen je tudi namen – da z ozaveščanjem o pomenu zdravega življenjskega sloga ne vzgajamo le otrok, temveč tudi njihove starše in okolico.

5. LITERATURA IN VIRI

- Arnšek, M. (2008). Možnosti povezovanja področij gibanja in družbe v vrtcu. Diplomsko delo. Ljubljana: Fakulteta za šport.
- Bahovec, e. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Belavič Pučnik, S. prevod in priredba (2014). Igranje za znanje – priročnik za izvajanje rekreativnih odmorov v vrtcih in osnovnih šolah. Ljubljana: NIJZ.
- Đukić, B., Heindler, B. idr.(2017). Zdrave navade predšolskih otrok. Ljubljana: NIJZ
- Kroflič, R. idr. (2010). Otrok v vrtcu –Priročnik h kurikulumu za vrtce. Ljubljana: Založba Obzorja.
- Videmšek, M. idr. (2012). Mali sonček – Gibalni/športni program za predšolske otroke. Ljubljana: Zavod za šport RS Planica. Nelektorirano gradivo dostopno na: https://www.sportmladih.net/uploads/cms/file/Mali%20soncek/MALI_SONCEK_GRA_DIVO_junij_2012.pdf

Gremo peš z belim zajčkom!

Simona Rangus

OŠ Šmarjeta – Vrtec Sonček

simona.rangus@os-smarjeta.si

Zavedamo se, da promet predstavlja enega največjih izzivov sedanjih in prihodnjih generacij, zato je pomembno, da otroke učimo in spodbujamo k pravilni izbiri prevoza.

V času Evropskega tedna mobilnosti, ki je potekal od 16. do 20. septembra 2020, smo se v našem vrtcu povezali in dogodek izpeljali pod sloganom »GREMO PEŠ Z BELIM ZAJČKOM!«. Pri tem smo želeli otroke in starše spodbuditi k spremembi potovalnih navad v vrtec v smeri trajnostne mobilnosti in zmanjšanja motoriziranega prometa v okolici vrtca, obenem pa spodbuditi otroke h gibanju in krepitvi zdravja.

Ključne besede: trajnostna mobilnost, otroci, potovanje.

Abstract

We are aware that transport is one of the biggest challenge of the current and future generations, so it is important that we teach and encourage children to make the right choice of transport.

During the European Mobility Week, which took place from 16th to 20th September 2020, we connected in our kindergarten and held the event under the slogan: "LET'S GO ON FOOT WITH THE WHITE BUNNY!"

We wanted to encourage children and their parents to change their travel habits on the way to the kindergarten in the direction of sustainable mobility and reduce motorized traffic around the kindergarten. At the same time we wanted to encourage children to exercise and strengthen their health.

Key words: sustainable mobility, children, travelling.

1. UVOD

Naš vrtec leži v naravnem okolju, obdan je z gozdom, travniki in polji. Vanj vsakodnevno prihaja 170 otrok. Zelo velik poudarek namenjamo bivanju na svežem zraku v vseh vremenskih pogojih. Tako veliko pripomoremo k zdravemu načinu življenja. Promet v okolici vrtca je v jutranjem času zelo gost, kar posledično vpliva na slabšo kvaliteto zraka.

V letu 2020–2021 smo v našem vrtcu sodelovali pri projektu Trajnostna mobilnost v vrtcu. V času evropskega tedna mobilnosti smo izvedli raznovrstne dejavnosti in aktivnosti, kjer smo spoznavali promet in vpliv le-tega na onesnaženost okolja. Namen tega je bil, da spodbudimo otroke in starše k trajnostnemu načinu prihoda v vrtec. Strokovni delavci smo otrokom predstavili zgodbico o Belem zajčku, ki se mu je umazal kožušček zaradi onesnaženega zraka.

Na ta način smo spodbudili njihovo zanimanje za sodelovanje in posredno vplivali na način prihoda v vrtec.

Namen dejavnosti je bil zmanjšanje prometa v neposredni bližini našega vrtca ter tako pripomoči k čistejšemu okolju, v katerem vsakodnevno bivamo.

2. METODE

Uporabili smo različne metode dela: pogovor, branje, opazovanje, opisovanje, raziskovanje, lastno aktivnost in igo.

3. RAZPRAVA

Cilj projekta je bil v čim večji meri spodbuditi starše in otroke k spremembi potovalnih navad ob prihodu v vrtec. Starše smo o dejavnostih seznanili na uvodnem sestanku, preko elektronske pošte, spletne strani vrtca in tudi preko ankete, ki so jo izpolnjevali pred dejavnostjo.

Otroke smo spodbujali predvsem preko zgodbe o Belem zajčku. Vsebino zgodbe smo jim približali na različne načine: preko kamišibaj gledališča, lutkovne igrice, branja. Uporabljali smo različne metode in oblike dela glede na starost otrok.

Preko vsebine zgodbe smo izvedli igro o Belem zajčku, katerega kožušček je umazan zaradi izpušnih plinov avtomobilov. Cilj igre je bil očistiti zajčkov kožušček, to pa so lahko otroci naredili z vsakim okolju prijaznim in varnim načinom prihoda v vrtec. Pri tem se je za okolju prijazno potovanje štelo pešačenje, kolesarjenje, vožnja z javnim ali šolskim avtobusom in kombinirano potovanje – začetni del poti so opravili z avtomobilom, zaključni del pa peš.

V tednu, ko smo vrtec kot celota pristopili k drugačnim načinom prihajanja v vrtec, je lik »Belega zajčka« otroke še dodatno motiviral za sodelovanje. Z otroki in starši je zajček vsakodnevno prehodil del poti do vrtca. Nekateri otroci in starši so prehodili celotno pot od doma do vrtca, tisti bolj oddaljeni pa so prehodili le del poti. Ob tem je zajček delil bele krogce, s katerimi smo čistili kožušček »umazanega« zajčka. Ker pa je najboljša vzgoja dober zgled, smo se k hoji, v največji možni meri, pridružili tudi strokovni delavci vrtca. Odziv staršev in otrok je bil zelo pozitiven.

Od 170 otrok jih je kar 110 prihajalo v vrtec peš, nekaj otrok pa je v spremstvu staršev prihajalo s kolesom. Parkirišče pred vrtcem je bilo tako rekoč prazno. Spoznali smo, da je hoja v zgodnejših jutranjih urah zelo zabavna. V vrtec smo prispeli polni energije, sveži in zbujeni.

4. ZAKLJUČEK

V času realizacije projekta smo ugotovili, da je pot za pešce do vrtca varno urejena, prehodi za pešce omogočajo varno prečkanje cestišča. Kar nekaj kritičnih točk pa smo opazili pri vožnji s kolesom, ki najmlajšim kolesarjem in njihovim spremljevalcem – staršem, onemogočajo varno pot do vrtca. V sodelovanju s policijskim inšpektorjem smo izpostavili kritične točke in označili predlagane rešitve za ureditev kolesarske poti do vrtca. V ta namen smo izdelali kartografski prikaz in maketo, na katerih smo označili kritične točke in rešitev. Predlog smo, skupaj s prošnjo po realizaciji le-tega, posredovali na občino.

Glede na pozitivne odzive otrok in staršev bomo s tovrstnimi dejavnostmi v okviru trajnostne mobilnosti nadaljevali tudi v prihodnjih letih. Naš cilj ni ozaveščati samo v času tedna mobilnosti, temveč skozi celo leto z »Belim zajčkom« večkrat hoditi peš. Težili bomo k ureditvi varne kolesarske poti in parkirišča za kolesa. Na ta način bomo spodbudili otroke in starše k trajnostnemu načinu prihoda v vrtec, h krepitvi zdravja in predvsem k čistejšemu okolju v neposredni bližini našega vrtca, kjer vsakodnevno bivamo.

5. LITERATURA

Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport – Zavod RS za šolstvo.

Trajnostna mobilnost: priročnik za vzgojitelje v vrtcih (2019). Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo.

Zgodnje razvijanje skrbi za živali

Slavica Šavli

Vrtec Črnuče, enota Gmajna

slavica.savli@guest.arnes.si

Živali so pomembne za ohranjanje življenjskega ravnovesja na planetu. Pri otrocih Vrtca Črnuče razvijamo spoštljiv odnos do živali z mnogimi aktivnostmi skozi vse letne čase. Otroci najprej spoznavajo živali iz svojega ožjega okolja, postopoma pa spoznavajo tudi živali iz daljnih dežel. Naučijo se, da za ene živali skrbimo ljudje tako, da jih hranimo, za druge pa tako, da jih ne motimo, da jim ne vzamemo življenjskega okolja in da jim ga ne onesnažimo z različnimi odpadnimi snovmi.

Ključne besede: predšolski otrok, skrb za živali, ekosistem, narava

Abstract

Animals are important for maintaining the balance of life on the planet. We develop a respectful attitude towards animals in the children of the Črnuče Kindergarten with many activities throughout the seasons. Children first get to know animals from their immediate environment, and gradually they also get to know animals from distant lands. They learn that we take care of some animals by feeding them and not disturbing others, not taking their living environment and not polluting it with various waste products.

Keywords: preschool child, animal care, ecosystem, nature

1. UVOD

Že od prvega starostnega obdobja otroke navajamo na skrbno ravnanje z živalmi. Otroci sprva prepoznavajo živali na fotografijah, v enciklopedičnih kartonkah, nato oponašajo njihovo oglašanje in gibanje. Na sprehodih pa prav hitro podobe živali s slik povežejo z živalmi v naravi. Najprej opazijo živali iz svojega bližnjega okolja, hišne ljubljence, ptice, živali na kmetiji, travniku, v gozdu, v živalskem vrtu. Svoje poznavanje neutrudno širijo. Ker je njihova motivacija do novega tako močna, je strokovnemu delavcu dokaj enostavno njihovo radovednost voditi do bolj poglobljenih spoznanj, npr. o pomenu živali in njihovem ohranjanju in o nujni skrbi za živali.

2. CILJI

- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do živali in njihovega ekosistema,
- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave,
- spoznavanje živali, ki jih srečujemo v svoji bližnji okolici, poglobljanje spoznanj o njih.

3. UPORABLJALI SMO DIDAKTIČNE METODE

opazovanja, igre, raziskovanja, demonstracije, pridobivanja spoznanj z lastno aktivnostjo, izkustvenega učenja, gibanja, pogovora, poimenovanja, primerjanja, razvrščanja, poslušanja, praktičnega dela.

4. POVEZAVA Z DRUGIMI PODROČJI

Cilji izrazito pokrivajo področje **narave** (skrb za živali, ohranjanje ravnovesja na planetu), vendar smo jih povezali z ostalimi področji: z **družbo** (s poklici: veterinar, čebelar, kmet, gozdar, orintolog, lovec, skrbnik živali v živalskem vrtu), z **gibanjem** (s posnemanjem gibanja živali: kače, ptice, pingvina, zajca, medveda), z **matematiko** (s štetjem delov živali: repov, ušes, tac, krempljev, brčic, lis ipd.; z razvrščanjem živali na ustrezno mesto po kraju, kjer živijo: kmetija, travnik, gozd, voda), z **jezikom** (s poimenovanji živali in njihovih delov ter njihove hrane, z opisi ekosistemov, kjer živijo, z branjem besedil na tematiko), z **umetnostjo** (z likovnim poustvarjanjem, s petjem/poslušanjem pesmi na tematiko, z izraznim gibanjem in s plesom na tematiko).

5. DISKUSIJA MED AKTIVNOSTMI, S KATERIMI SMO RAZVIJALI SKRB ZA ŽIVALI

Podobe živali v igralnici

Igralnica naše prve starostne skupine je povsem prenovljena, širni panoji in omare pa so kar klicali po tem, da jih opremimo s slikami živali s koledarjev. Patafix je odličen pritrjevalec, ki ne pušča sledi na lesenih površinah, tako smo igralnico oblekli v enciklopedijo živali. Ene so na panojih, druge na vratih, omarah, pod mizo. Tja se otroci zelo radi zavlečejo. H kači, krtu. Najprej otroci fotografije opazujejo, nato pokažejo z roko k sliki v pričakovanju, da žival poimenujem, po mesecu, dveh ločijo jazbeca od polha, kasneje sami poimenujejo miš, pokažejo, kje ima medved oči, štejejo dele telesa (en rep, štiri šape ... pet lis). Zelo radi si ogledujejo enciklopedične kartonke živali, kjer so živali fotografirane v vsej svoji naravni lepoti, ko tečejo, skočijo, spiyo, se igrajo, cartajo. Ob njih spoznavajo tudi prve ponavljajoče se vzorce: ene mačke so črtaste, druge so lisaste, pikaste, enobarvne. Vzorce živali med seboj primerjajo, kmalu znajo na didaktičnih sestavljankeh povezati povečan izsek vzorca z določeno živaljo: s pikapolonico, z želvo, zebro, žirafo ...

Širjenje spoznanj o živalih s pomočjo literarnih besedil

V bibariji Mire Voglar **Kako biba pozdravi** so otroci postali pozorni, da oglašanja živali tudi poimenujemo. Tako kuža laja, konj rezgeta, osel riga, sova skovika, žaba reglja, puran kavdra ipd. V bibariji Mire Voglar **Boža, boža** so otroci postali pozorni na vedenja živali ob različnih razpoloženjih, npr. kako račka kljuva, kako mačka dvigne tacco, izboči kremplje, se jezno oglašča in grozi s praskanjem itd. Različna vedenja so z izraznim gibom posnemali tudi pri drugih živalih.

Deklamacije slovenskih in tujih avtorjev ter klasične pravljice so otroke popeljale v svet domišljije, kjer živali prevzemajo človeške lastnosti in otrokom pomagajo razumeti medsebojne odnose. Tako so otroci spoznali, da med živalmi obstajajo različni odnosi, ene so med seboj prijateljice, ene so pa take, da druge pojedjo. Krokodil v angleški rimariji o **Petih opicah** neusmiljeno pohrusta vseh pet opic, otroci se pa ob tem naučijo šteti do pet. Otroci znajo povedati še, da deževnika poje krt in tudi kakšna ptica. Muho pojedjo riba, žaba, ptica. Ribo pojedjo medved, raca, muca pa tudi mi, ljudje.

Srečevanje hišnih ljubljencev na sprehodih

Na rednih dopoldanskih sprehodih okrog vrtca so otroci srečevali sprehajalce psov. V Črnučah lastniki sprehajajo mnoge pasme, od majhnih yorkijev do velikih bernardincev. Otroci so uzavestili, da tujemu psu ne smejo pristopiti, da bi ga božali, saj jih presenečen ali prestrašen lahko ugrizne. Z veseljem pa so jih opazovali od daleč in kaj povprašali lastnika. V blokovskem naselju je na sončnih vrtovih počivalo tudi več mačk. Ko so jih otroci klicali, se je kakšna odzvala in se prišla pocartat po nogah strokovne delavke. V igralnici smo se pogovarjali o skrbi za domače živali. Živali potrebujejo zdravo hrano, pijačo, veliko gibanja in igro, da so vesele. Prostor, kjer se gibljejo in spiyo, je treba redno čistiti. Skrbniki pa morajo hišne ljubljence voziti tudi k zdravniku za živali oziroma veterinarju, saj se tudi živali poškodujejo, lahko zbolijo, včasih potrebujejo cepljenje, zdravila, dieto. Otroci so povedali, katerega ljubljence imajo ali bi imeli doma.

Sledila je še likovna podpora spoznavanju hišnih ljubljencev: otroci so s flomastri narisali vzorce

oranžne črtaste mačke in sive črtaste mačke. Ob tem so razvijali fino motoriko.

Velika okna v svet ptic

Da bi lahko skrbeli za živali, morajo otroci najprej pridobiti nekaj spoznanj o njih. Igralnice vrtca imajo velika okna in pred njimi terase, tako smo pred okna namestili ptičje hišice in vanje nasuli semena. Vzduž oken so otroci po grmičju obesili še nekaj ptičjih pogač. Pričakovali so, da se bodo ptiči kar ves čas hranili, oni pa jih bodo lahko vedno opazovali. Dejansko pa so morali biti zelo pozorni, saj so jih ugledali le redko in še takrat so morali ostati tihi in mirni, da jih z navdušenimi reakcijami niso odgnali. Največkrat so prileteli vrabčki, redko sinice. Nekega ponedeljka so z grmičja umanjale vse ptičje pogače. Pomislili smo, da so jih kar cele odnesle vrane. Razvil se je tudi pogovor o tem, zakaj se ptice ne približajo ljudem. Otroci so spoznali, da si ptice v dneh, ko narava ni pod snegom, same poiščejo hrano. Iz knjig so izvedeli, da ptice rade jedo žuželke in tako omejujejo njihovo razmnoževanje ter škodovanje rastlinam. Na sprehodih okrog vrtca so otroci pogosto videvali še kosa, vrano, srako. Če so dobro prisluhnili, pa so iz visokih krošenj slišali še kukavico, goloba, slavca, pastirico idr., ki se jih še vedno trudijo razpoznati po njihovem oglašanju. Oglašanje ptic v naravi primerjajo z oglašanjem ptic v spletnih zbirkah. Opazovanje ptic smo dopolnili z gibalno igro Ptički v gnezda in z ustvarjalnim gibom, ki posnema ptičje gibanje: kriljenje, različno vzletanje, kroženje v zraku, pristajanje v

vodi, hranjenje dveh ptic z enim deževnikom ... Otroci so usvojili več pesmi o pticah, tako ljudsko *Pleši, pleši, črni kos* in *Bitenčevo Kukavica*. Likovno so poustvarili ptičjo hišico ter izdelali 3D-sinice in kose.

Živali na bližnjih kmetijah

Otroci prve starostne skupine zelo iskreno pokažejo navdušenje nad velikimi živalmi. V bližini je več kmetij, ki imajo živali spuščene do ograje ob sprehajalni poti. Na tak način si otroci lahko ogledajo krave, konje, koze, kokoši, pujsa, če stopijo dlje skozi gozd pa jelene. Otroci so svoje navdušenje in začudenost pokazali zelo izrazito. Nekateri so

Slika 1: Sprehod mimo kmetije

glasno ponavljali, *Lej, ga, lej, ga, pujs!* Drugi so od veselja poskakovali in tako povzročili, da so se živali odmaknile. Naslednjikrat so se živalim približevali tišje, z manj gibi in zato so jih lahko tudi dlje časa opazovali. Ugotovili so, da so tudi živali radovedne, da umirjenim otrokom zaupajo in jih opazujejo. Med občudovanjem živali smo se lahko pogovarjali, kako se imenujejo deli živali, kako se poimenuje njihovo oglašanje, kdo ima dlako, ščetine, grivo, perje, kaj katera žival najrajši je, da se rade prehranjujejo same, na travniku, vendar jim kmet skrbnik dodaja še določeno hrano, da ostajajo zdrave.

Igrišče vrtca in travniki

Igrišče vrtca in travniki v bližini vrtca otroke privabijo s svojimi širnimi površinami za igro. Na igrišču so redno opazovali hotel za žuželke, ki pa ni bil ravno naseljen. Enkrat smo pod drevo nastavili papirnat krožnik s koščki različnega, sladkega sadja in se čez nekaj časa vrnil. Otroci so na krožniku pričakovali

Slika 2: Opazovanje hotela za žuželke

mravlje, a jih ni bilo. Naslednji dan je na krožniku nekaj sadja manjkalo. Otroci so pomislili, da so skrivni uživalci bile ptice. Cvetoče travnate površine so pravo razstavišče živali, frfotavih metuljev, čebel, čmrljev, mravelj, polžev, deževnikov, pajčevin, krtin. Večkrat se k travnikom odpravimo z lupami in lončki, v katere otroci naberejo, kar jim je zanimivo. Žive živali po opazovanju spustijo nazaj v naravo. Za umiritev na koncu zapojejo pesem o pajku, gosenici, polžu, krtu, metulju ali prisluhnejo zvokom travnika in poskušajo ugotoviti, katera žival se oglašča. Občasno v igralnico namestimo terarij in nekaj dni skrbimo za določeno žival, npr. črička, pikapolonico, pajka ali paličnjaka, s ciljem, da bi ga opazovali in se naučili z živim bitjem tudi spoštljivo in odgovorno ravnati. Na ta način otroci ne samo, da pridobivajo delovne navade, ampak spoznajo, da so le-te lahko zanimive zanje, za žival pa odločilnega življenjskega pomena. Vsako pomlad izberemo dve ali tri travniške živali, ki jih likovno poustvarimo iz

odpadnega ali naravnega materiala, npr. kačje pastirje iz sladolednih palčk in javorjevih semen, pikapolonice iz kamnov, polže iz slanega testa in pravih polžjih hišic ali kostanjev itd.

Živali v vodi

Opazovanje vodnih ekosistemov smo začeli z akvarijem, ob katerem so se otroci navajali, da ribe opazujejo tiho. Opazovanje plavanja majhnih ribic je otroke zelo umirilo. Otroci so opazili, da večkrat pride gospod, ki akvarij zelo dolgo čisti. Tako so spoznali, da je skrb za čisto okolje, v katerem žival biva, zelo pomembna.

Slika 3: Poslušanje žabjega petja v ribniku

Bližnji potok Črnušnico otroci prečkajo čez visok most z ograjo. Na mostu se radi ustavijo in opazujejo žuborenje vode čez večje kamne in čez majhen jez. Zvoki prelivanja vode so za otroke pravi magnet. Ker pod mostom običajno ni videti živali, so se navadili, da živali kličejo: Riba! Raca! Rak! Želva! Žaba! Racman! Nato tiho počakajo, če bo od kod katera žival priplavala. Čeprav doslej niti race še niso dočakali, pa jezikovno vajo navdušeno ponavljajo.

Daljši sprehod pa otroke pripelje do jezera ob domu starejših občanov, kjer lahko vse te živali opazujejo. Ribnik je mestna občina pravkar očistila in ga dlje časa urejala, pred ribnikom pa stoji tudi napis, naj obiskovalci živali ne hranijo. Razvil se je pogovor, da hrana v vodi gnije in tako onesnaži dom živalim.

Slika 4: Čebelarka na obisku

Čebele

Otroci imajo zelo radi med in vedo, da ga dobimo s pomočjo čebel. V sodelovanju s starši, ki imajo doma panje, vrtec večkrat obišče kakšen čebelar, ki otrokom predstavi panj odzunaj in odznotraj ter razloži, kaj vse je pomembno za čebele. Pokaže jim zanimivo zaščitno obleko ter pripomočke za delo s čebelami in za pridobivanje medu. Spomladi smo z otroki obiskali

čebelarko v bližini vrtca, da bi čebele videli v naravnem okolju. Razkazala nam je panje, z razdalje smo si ogledali čebele, ki so nabirale cvetni prah po cvetočem drevju. Razložila je, da mora poskrbeti, da čebele ostanejo varne in zdrave, saj so zelo občutljive, škropljene rastline jim ne ustrezajo. Povedala je, da tudi čebele zbolijo in potrebujejo zdravila. Nato so otroci nabrali šopek cvetja ter ga postavili na okensko polico, da bi lahko čebele opazovali tudi iz igralnice. Nekaj čebel se je vabilu odzvalo in prišlo nabirat cvetni prah na razcvetene rože.

4. oktober – dan varstva živali

Leta 1931 so ekologi v Firencah izbrali četrti oktober za dan varstva živali, da bi opozorili na ogrožene vrste živali. V Vrtcu Črnuče smo že drugo leto v sklopu tega dogodka organizirali akcijo zbiranja hrane, igrač in odejic za zapuščene živali v zavetiščih. Najprej so otroci vsake skupine okrasili zbiralne kartonske škatle, nato smo starše seznanili z akcijo in jih opozorili, naj vsak prispevek postavijo v škatlo skupaj z otrokom. Ob koncu akcije smo škatle izpred oddelkov vzeli v igralnico in z otroki darovano pregledali, poimenovali ter razložili, zakaj se rabijo odejice, pesek, toliko različne hrane ...

Otroci so na koncu naredili še likovni izdelek, odejico – mozaično lepljenko iz filca in povedali, katerega hišnega ljubljénčka bi sami s tako odejico pokrili.

6. ZAKLJUČEK

Otroci so doživljali živali v njihovi raznolikosti, spoznavali so jih v njihovih zapletenih medsebojnih odnosih zunaj, v naravi in v umetno izpostavljenem okolju – v akvariju, terariju. Z različnimi aktivnostmi so ozaveščali pomen živali in njihovega ohranjanja. Spoznali so, da mora človek imeti do živali odgovoren odnos, da ne bi s kratkoročnimi izkoriščevalskimi posegi porušil ravnovesje v njihovi naravni verigi. Tako mora paziti, da jim ne umaže vode, v kateri živijo, poseka dreves v gozdu, kjer domujejo, da jim z različnimi odpadki ne zastruplja zraka, prsti, rastlin, od česar so živali odvisne. Otroci vedo, da je za hišne ljubljénčke treba še posebej skrbeti, ker so odvisni od svojega skrbnika, in da ni prav, da se mladiče hišnih ljubljénčkov zavrže ali prepodi od doma. Otroci se odnosa do živali navzamejo od odraslih, zato je zelo pomembno, kakšna sporočila jim posredujemo z lastnim zgledom.

Slika 5: Okrasitev škatle za zbiranje hrane za zapuščene živali

7. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce (1999), Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.
- Katalinič, D. (2008). Iz sveta pravljic v svet narave. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Lepičnik Vodopivec, J. (2013). Od okoljske vzgoje do vzgoje za trajnostno prihodnost v vrtcu. Koper: UP PEF.
- Burnie, D. (2010). Ilustrirana enciklopedija živali, Tržič: Učila International.

Spoznavanje odgovorne uporabe električne energije

Slavica Šavli

Vrtec Črnuče, enota Gmajna

slavica.savli@guest.arnes.si

Otroci v vrtcu, stari 2–4 leta, so s pomočjo priročnikov, odraslih in lastnih izkušenj pridobivali znanja o energiji, o vrstah energije in o obnovljivih virih energije. Nastale PPT-predstavitve, ki so s fotografijami povzemale rešitve zastavljenih raziskovanj, so imele tako učni kot socialno povezovalni učinek v epidemioloških razmerah. Otroci so spoznali koristi in nevarnosti električne energije. Spoznali so, da moramo z energijo ravnati varčno in ekološko odgovorno. Otroci vedo, da je umetna svetloba vsiljena v naravo in jo je smiselno, kadar je to le mogoče, zamenjati s sončno svetlobo. V skupini smo se otroci in odrasli medsebojno opozarjali na skrbno odstiranje žaluzij in ugašanje luči.

Ključne besede: energija, električna energija, predšolski otrok, ekologija

Abstract

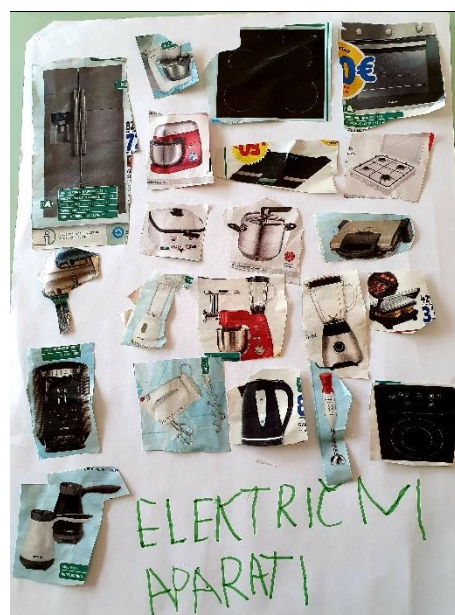
Children in kindergarten aged 2–4 gained knowledge about energy, types of energy and renewable energy sources with the help of manuals, adults and their own experiences. The resulting PPT presentations, which summarized the solutions of the set research with photographs, had both a learning and a socially connecting effect in epidemiological conditions.

Children learned about the benefits and dangers of electricity. They realized that we need to manage energy sparingly and ecologically responsibly. Children know that artificial light is forced into nature and it should be replaced with sunlight, whenever possible. In the group, children and adults reminded each other of carefully removing the blinds and turning off the lights.

Key words: energy, electricity, preschool child, ecology

1. UVOD

Otroci prve starostne skupine se vedno radi pohvalijo, da so močni in veliki, da lahko dvignejo škatlo igrač, kar nato tudi ponosno demonstrirajo. Hkrati priznavajo, da lahko oče dvigne še več in da določeni stroji lahko dvignejo še več. Na vprašanje, kaj še lahko naredijo, odgovarjajo

Slika 1: Lepljenka Električni aparati, Enej B., 3 leta

z veliko domišljije in samozavesti: npr. lahko izvrtajo globoko luknjo, prežagajo drevo, popravijo televizijo, poženejo vlak in ga prestavijo iz enega tira na drug. To izhodišče smo nadgradili s pogovori in z vprašanji, ki so nas popeljala v zgodnje raziskovanje energije. Začeli smo radovedno in notranje motivirano, in četudi so epidemiološki ukrepi večkrat posegli v naše skupne aktivnosti, smo bili odločni, da jih s pomočjo staršev izvajamo naprej.

2. CILJI

- Otroci spoznajo vrsto novih pojmov na tematiko energije.
- Otroci spoznajo varno ravnanje z električnimi aparati in električno energijo.
- Otroci spoznajo, kako lahko sami vplivajo na zmanjšanje porabe električne energije.
- Otroci spoznajo, da lahko dejavno prispevajo k varovanju in ohranjanju naravnega okolja.
- Otroci spoznajo, kje lahko pridobijo informacije o zahtevnejših vprašanjih.
- Otroci se z izmenjevanjem pridobljenih informacij medsebojno povežejo.

3. UPORABLJALI SMO DIDAKTIČNE METODE:

opazovanja, igre, raziskovanja, demonstracije, pridobivanja spoznanj z lastno aktivnostjo, izkustvenega učenja, gibanja, pogovora, poimenovanja, primerjanja, razvrščanja, poslušanja, praktičnega dela.

4. DISKUSIJA

4. 1. Spoznavanje osnovnih pojmov

Najprej smo v skupini 2–4 leta starih otrok zbirali odgovore na uvodna raziskovalna vprašanja: Kaj je energija, Kdo/Kaj vse rabi energijo in zakaj, S pomočjo česa se premika poganjalec in Kako se premika avtomobil na vzmet, Katera energija povzroči, da luč v igralnici zasveti, Kaj poganja vodni mlinček, Kaj povzroči, da se premikajo oblaki ... S pomočjo priročnikov smo poiskali prave odgovore na zastavljena vprašanja. Sedli smo tudi v krog in poslali energijo z mehkim stiskom roke vrstniku. Z drgnjenjem balona smo na laseh opazovali statično energijo. Balon smo podrgnili po puloverju in z njim z mize dvignili majhne papirčke.

Osredotočili smo se na električno energijo. Otroci so izvedeli, da električna energija povzroči delovanje nekega aparata (npr. CD-predvajalnika), osvetli temen prostor (tako npr. nočna lučka), ogreje hladno sobo (npr. radiator). In da prihaja iz elektrarn

Slika 2: Čiščenje tal z različnimi napravami

(hidroelektrarn, termoelektrarn, jedrskih, vetrnih, sončnih in drugih elektrarn) po daljnovodih, prek transformatorjev, po žicah v domove, v igralnico ...

Dobili so nalogo, da doma, skupaj s staršem poiščejo aparat, ki deluje na elektriko, in ga poskušajo pod nadzorom starša varno uporabiti. Nalogo so starši izvedli v času epidemije in mi poslali fotografije. Otroci so se preizkusili pri sesanju, mešanju biskvita, peki palačink, gledanju PPT predstavitev na računalniku ... Dodatna naloga je bila, da poiščejo aparat, ki električno energijo pridobiva iz baterije. Otroci so našli ure, zvočne knjige, dojenčke in druge didaktične igrače, posebej navdušeno pa so se v temi poigrali z baterijskimi svetilkami. Vse fotografije, ki so jih poslali, sem sestavila v PPT in jim datoteko ob zaključku vsakega obravnavanega sklopa poslala. Tako so se otroci seznanjali z idejami

Slika 3: Odločitev o neuporabi sušilca

vrstnikov, ugotavljali so, kaj vse lahko še sami počno. Povzetek obravnavane tematike se jim je globlje vtisnil v spomin, ker so si na fotografijah ogledovali lastne izkušnje, in hkrati so tako ostajali v stiku z drugimi.

Pripravila sem vrsto posnetkov različnih električnih strojev. Otroci so prisluhli avdio posnetku in ugotavljali, kateri napravi pripada določen zvok. Na koncu so ugotovitev preverili ob vizualni podpori. Nekateri zvoke so zlahka pripisali ustrezni napravi, druge so prepoznali težje: spuščanje železniške zapornice, dvigalo, sesalec, fen, brivski aparat, blender, toaster, kuhinjski mešalnik, vrtni stroj, žago za kamen ...

Otroci so se seznanili o nevarnosti električne energije, ki lahko človeka zelo stresa, celo ubije ali povzroči požar, če se kakšna naprava zaradi neizklapljanja pregreje, in je zato z električno energijo treba ravnati previdno. Spoznali so znak s strelo in z napisom: POZOR! Visoka napetost! Dostop prepovedan!, ki ga pogosto vidijo na sprehodu mimo bližnje transformatorske postaje.

4. 2. Zgodnje spoznavanje možnosti smotrne rabe električne energije

Otroci so izvedeli, da je energija zelo koristna dobrina, zato moramo z njo ravnati varčno in ekološko odgovorno. Spodbudila sem jih, naj skupaj s starši razmislijo, kako lahko varčujejo z električno energijo. Tudi ta naloga je bila izvedena v času epidemioloških razmer. Starši so poslali fotografije, kjer so skupaj z otrokom naredili neko delo

Slika 4: Odstiranje žaluzij

brez električne energije: spekli so meso zunaj na žaru na oglje, žagali so drva z ročno žago, pomitali z metlo namesto sesali, obesili oprano perilo zunaj na toplem, namesto da bi ga posušili v sušilcu, testo za palačinke so zmešali na roke namesto z mešalnikom, v stanovanje so se vzpeli po stopnicah namesto z dvigalom, razsvetljevali so s svetilko na sončne celice, s svečo, zgodaj zjutraj so odgrinjali žaluzije, da so lahko uporabljali naravno svetlobo, grela so se ob kaminu na pelete ...

V igralnici smo iz odpadnih materialov izdelali mlinček in ga pripravili, da se je vrtel, najprej tako, da smo ga vrteli s prsti, nato smo vanj pihali, nazadnje smo ga postavili pod curek vode. Otroci so ugotovili, da lahko napravo pripraviš, da deluje tako, da jo poganjaš z različnimi viri energije. Pogovarjali smo se o tem, da so eni viri obnovljivi, drugi ne, da so eni načini pridobivanja energije okolju bolj škodljivi kot drugi, zato je vedno treba razmišljati o učinkoviti porabi energije, o drugih možnostih pridobivanja energije in o uporabi tiste vrste energije, ki je okolju trajnostno prijaznejša.

Na vprašanje, Ali jih svetloba ali prižgana luč pred in med spanjem moti, so otroci odgovarjali različno. Pogovarjali smo se o svetlobnem onesnaževanju, ki ga povzroči vsak vnos umetne svetlobe v naravni prostor. Umetna svetloba kvari vid, trati energijo in moti ekološke sisteme, ki za svoje naravno funkcioniranje potrebujejo naravni bioritem dneva in noči (rastline, netopirji, ptice, želve, žuželke, človek). Taka vsiljena svetloba je tudi javna razsvetljava v mestih, ki jo deloma opravičujemo z varnostjo. Dogovorili smo se, da bomo dosledno odstirali žaluzije, ter namesto električne luči uporabljali naravno svetlobo, kadar bo to mogoče. Nalogo medsebojnega opozarjanja na dosledno ugašanje nepotrebni luči v času dovolj šne sončne svetlobe in ugašanje aparatov, kadar niso v neposredni uporabi, smo prevzeli tako odrasli kot otroci. Izvedli smo še vrsto iger s sencami, tako na umetni kot na naravni svetlobi. Otroci so ob lutkah na steni ali na tleh, ki so jih opazovali ali sami premikali, zelo uživali. Starši enega otroka so uprizorili senčno gledališče. Video posnetek predstave angleške ljudske pravljice *Trije prašički* so poslali vsem otrokom skupine. Več se jih je preizkusilo z ustvarjanjem senc živali na steno s pomočjo rok.

5. REZULTATI IN ZAKLJUČEK

Otroci so tekom obravnavane tematike bili zelo radovedni. Usvojili so vrsto novih izrazov na tematiko energije, obnovljivih virov energije, učinkovite rabe električne energije. Motivirano so sledili spoznavanju koristi in nevarnosti električne energije. Z izkustvenim učenjem so ugotovili, da lahko nek rezultat, učinek ali neko delo izvedemo z uporabo ene ali druge vrste energije. Tako lahko mlinček poganjajo ročno, s pihanjem ali z vodno energijo. Spoznali so, da je treba z energijo ravnati varčno in trajnostno odgovorno. Otroci vedo, da je umetna svetloba vsiljena v naravo in jo je smiselno, kadar je to le mogoče, zamenjati s sončno svetlobo.

Slika 5: Igre s svetlobo in senco pri naravni svetlobi

Otroci so uzavestili, da lahko odgovore na vprašanja, ki se jim porajajo, poiščejo pri odraslih ali jih najdejo v tematskih priročnikih in na spletu. Nova spoznanja so pridobivali tudi preko lastnih izkušenj in s sodelovanjem staršev, ki so s svojo motivacijo otrokom bili dober zgled za ustvarjalno in zabavno reševanje izzivov. Nastale PPT-predstavitve, ki so s fotografijami povzemale rešitve zastavljenih raziskovanj, so imele tako učni kot socialno povezovalni učinek v epidemioloških razmerah.

6. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Strokovni svet RS za splošno izobraževanje.
- Kroflič, R., Marjanovič Umek, L., Japelj Pavešič, B. in drugi (2008). Otrok v vrtcu. Priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorje.
- Cencič, M. in Cencič, M. (2002). Priročnik za spoznavno usmerjen pouk. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- http://www.energetika-portal.si/fileadmin/dokumenti/publikacije/arhiv_aure/il_1-01.pdf, dostop: 29. 5. 2021

Podnebne spremembe in otroci

Slavka Petrovič

Enota Vrtec Senovo, skupina Čebelice

slavapetrovic@gmail.com

Podnebne spremembe opozarjajo na spremembe v preteklosti in sedanjosti ter možne uničujoče posledice globalnega segrevanja. Opozarjajo na človekove dejavnosti, ki ogrožajo ravnovesje v naravi in spodbujajo k spreminjanju varnostnih ukrepov. Podnebne spremembe bodo škodile zdravju celotne generacije otrok, ki že sedaj trpijo zaradi onesnaževanja zraka in vremenskih ekstremov (zakaj v aprilu sneži, zakaj je pozimi zunaj toplo).

V projekt Podnebne spremembe smo se vključili prvič. Zasnovan je široko in otrokom omogoča pridobivanje novega znanja na osnovi opazovanja, raziskovanja in ugotavljanja. Seveda je pri kvalitetno izpeljanem projektu pomembno vključevanje in sodelovanje ožje in širše okolice, kot so starši in zunanji sodelavci iz različnih področij (letos zaradi epidemije precej okrnjeno). Vrtec je poleg družine najustreznejša ustanova za to, kako otrok oblikuje stališča, vrednote in moralne poglede, ki lahko postanejo kasneje v življenju njegova navada in trajnostna dejavnost k blaženju podnebnih sprememb. V prispevku je opisano s kakšnim pristopom in s katerimi dejavnostmi smo otroke seznanili s projektom Živeti s podnebnimi spremembami.

Ključne besede: podnebne spremembe, nevihta, dež, otroci, dejavnosti v skupini

Abstrakt

Climate change points to changes in the past and present and the possible devastating consequences of global warming. They point to human activities that threaten balance in nature and encourage changing security measures. Climate change will harm the health of an entire generation of children who are already suffering from air pollution and weather extremes (Why is it snowing in April? Why is it warm outside in winter?)

This is the first time we have joined the Climate Change project. It is designed broadly and enables children to acquire new knowledge based on observation, research and identification. Of course, in a quality project, it is important to integrate and cooperate in the immediate and wider surroundings, such as parents and external collaborators from different fields (this year due to the epidemic is quite truncated). In addition to the family, kindergarten is the most appropriate institution for how a child forms views, values and moral views that can become their habit and sustainable activity to mitigate climate change later in life. The paper describes what approach and what activities we have informed children of the Project Live with Climate Change.

Key words: climate change, storm, rain, children, activities in the group

1. UVOD

V projekt smo se vključili, da bi poleg otrok k dejavnosti pritegnili še starše, da bi se začeli zavedati posledic podnebnih sprememb in skupaj naredili korake k spremembi najprej pri sebi, v družini, v ožjem okolju in tako dodali vrednote o skrbi za planet.

Pogovori, o tem kako naša dejanja vplivajo na planet, so za otroka pomembni predvsem, da razumejo kaj se dogaja in lahko v teh pogovorih sodelujejo. Če varstvo okolja otroku predstavimo pravilno, bomo v njem vzbudili neko potrebo po tem, da varuje okolje, in da skrbi zanj. Pogovor lahko poteka doma s starši in na sprehodu. S pogostim pogovarjanjem v vrtcu pa bo otrok začel razmišljati kako naj bi narava izgledala, kaj lahko naredi za lepše in bolj zdravo okolje in mu tako pomagamo razvijati spoštljiv odnos do narave.

Cilji:

- zgodnje ozaveščanje otrok in staršev o podnebnih spremembah
- pridobivanje izkušenj, kaj lahko naredim sam in prispevam k varovanju in ohranjanju naravnega okolja
- spoznavanje različnih vremenskih pojavov
- živeti v sožitju z naravo
- razvijati spoštljiv odnos do narave

2. METODE

Uporabljene metode dela: pogovor, pripovedovanje, branje, razlaga, opazovanje, raziskovanje, čutno zaznavanje, doživljanje, lastna aktivnost, petje in likovno izražanje, delo z avdiovizualnimi sredstvi. Eksperimentiranje in likovno izražanje smo slikovno evidentirali in zapisali smo izjave otrok.

3. REZULTATI

Pri otrocih smo vzbudili željo po eksperimentiranju in opazovanju sprememb v okolju. Končni rezultat oz. cilj smo dosegli, saj so otroci spoznali, da z novo pridobljenim znanjem, zavedanjem in dejanji lahko že sedaj in kasneje v življenju pripomorejo k ohranjanju našega okolja in planeta.

4. DISKUSIJA

Skozi celo šolsko leto smo spoznavali vremenske znake, urejali vremensko uro, izdelali vremensko opazovalni dnevnik za mesec maj in vanj beležili vreme.

Otroci so spoznali, da se vreme intenzivno spreminja ne samo dnevno, ampak večkrat na dan. Spoznali so, da je zima suha, brez snega in bolj topla kot mrzla. Spoznali so neobičajen pojav kot je bil topel mesec marec, sneženje v mesecu aprilu in pozebo, ki je v večini uničila sadno drevje. Spoznali so vremenske pojave kot so dež, nevihta, mavrica, toča, suša, poplava, zemeljski plaz, plima in oseka, vetrolom in vulkanski izbruh. Pri razlagi nekaterih vremenskih pojavov ali njihovih posledic smo si pomagali z avdiovizualnimi sredstvi in tako pomagali vključiti otroke v pogovor. Naučili so se nekaj pesmi o vremenu in se likovno izražali. Dež in slabo vreme so doživljali in občutili na sprehodih. Izvedli smo naslednje eksperimente:

Mavrični kozarec

Kako nastane dež?

Kako nastane nevihta?

Obeležili smo svetovni dan Zemlje, si jo ogledali in spoznali kot planet s pomočjo globusa: koliko je morja, koliko kopnega, da je veliko puščav, malo ledenikov. Izdelali smo plakat in nanj nalepili pregovore in lepe misli o njej. Prebrali in pogovorili smo se o ekološki pravljici Zemlja je dobila vročino. V ta namen smo namesto marjetic sejali sončnice (medena rastlina).

5. ZAKLJUČEK

Otroke zanima o vremenu to, kar lahko sami vidijo, doživijo, izkusijo: dež, nevihta, toča, veter, sonce kar je v kraju in povsod drugje. O tem znajo tudi pripovedovati. Težje razumejo, da pri nas dežuje, drugje ne. Ostale vremenske pojave so spoznali, saj so zanje slišali, videli po televiziji, so jim pripovedovali starši, nekih večjih izkušenj pa nimajo. Pri postavljanju vprašanj pa se je v skupini vedno našel vsaj en otrok, ki je o posameznem vremenskem pojavu vedel nekaj povedati. Takole so pripovedovali:

- Dež: je fajn; zaliva rastline; ker so potem luže, lahko špricam
- Nevihta: strah me je grmenja in bliskanja, se skrijem pod posteljo
- Vetrolom: močan, hud veter, ki podira drevesa, odkriva strehe
- Mavrica: je lepa, topla, naštejejo barve, nastane po dežju
- Toča: boli, če pade na tebe; strga zelenjavo, luknja sadje, poškoduje avte
- Poplava: nismo mogli na obisk, ker je bila cesta pod vodo
- Plima in oseka: sem se igrala v mivki, drugič je pa bilo morje visoko, se pa nisem mogla več igrat; naše morje je bilo v Piranu visoko, na cestah je bilo

Duhovite, preproste pripovedi, ki dajo vedeti, da otroci o teh pojavih le nekaj vedo in zato jih moramo načrtno vključevati v aktivnosti, ki bodo pripomogle k bolj učinkovitim rešitvam.

Brez pripovedi niso ostali niti starši:

- kar naprej nas opozarja, da ne ločujemo pravilno

- doma smo morali izvajati eksperimente
- postavili smo lonček in merili količino padlega dežja
- vsako jutro moram povedati koliko stopinj je zunaj

Vse to nam je v zadovoljstvo, saj smo s projektom pri otrocih dosegli cilj, vanj vključili še starše, ki so pomagali po svojih močeh s pogovorom, s časopisnimi izrezki in spletnimi ogledi.

6. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport
- Mavrična paleta poskusov: za predšolske in osnovnošolske otroke. (2016). Leskovec pri Krškem: Posredništvo in prodaja B. Mirt
- Škobalj, G., Pšunder M. (2008). Zemlja je dobila vročino: ekološka pravljica za otroke in odrasle
- [Zakaj se je pomembno z otrokom pogovarjati o podnebnih spremembah \(babysits.si\)](#)
- [Zbornik-ZN-2020.pdf \(ekosola.si\)](#)

Reciklirana oblačila kot didaktični pripomoček

Sonja Ambrožič in Andreja Miler

Vrtec Radovljica

sonja.bernik@gmail.com

Vrtec Radovljica je sestavljen iz osmih lokacijskih enot. Že nekaj let načrtuje, izvaja in se vključuje v dejavnosti programa Ekošole skozi celo šolsko leto. Enota Kropa in njena najmlajša skupina Murenčki so se skozi celo leto posvečali EKO vsebinam. Otroci so ugotovili, da zaradi razkuževanja v igralnici za nekaj dni ostanejo brez didaktičnih pripomočkov za spodbujanje samostojnosti pri otrocih. Zato smo izvedli akcijo zbiranja odpadnih oblačil. Iz pridobljenih pripomočkov smo izdelali nove didaktične okvirje za spodbujanje samostojnosti otrok. Z raziskovalno-ekološko dejavnostjo smo otrokom približali skrb za okolje in reuporabo uporabnih odpadkov. V prispevku so opisane raziskovalne dejavnosti načrtovanja, zbiranja, ustvarjanja in preverjanja rezultatov. Pridobivanje novih znanj je potekalo na konkretnih izkušnjah vsakega posameznika. Sodelovanje v procesu nastajanja novih pripomočkov je v skladu z razvojno starostjo otrok in vpliva na pozitiven razvoj samoiniciativnosti in samozavesti.

Ključne besede: otrok, zgodnje otroštvo, raziskovalno-ekološke dejavnosti, ustvarjanje.

Abstract

Kindergarten Radovljica consists of eight location units. For several years, the kindergarten has been planning, implementing and participating in the activities of the Eco-School program throughout the whole school year. The Kropa unit and its youngest group Murenčki devoted themselves to ECO content throughout the whole year. The children found that due to disinfection in the playroom, they were left without didactic aids to promote independence in children for a few days. That is why we carried out a used clothes collection campaign. From the acquired materials, we created new didactic tools for promoting children's independence. Through research and ecological activities, we brought children closer to caring for the environment and the reuse of usable waste. The paper describes the research activities of planning, collecting, creating and verifying the results. The acquisition of new knowledge took place on the concrete experience of each individual. Participation in the process of creating new devices is in accordance with the developmental age of children and influences the positive development of self-initiative and self-confidence.

Key words: child, early childhood, research and ecological activities, creation.

1. UVOD

V skupini prvega starostnega obdobja imamo pripravljene okvirje za spodbujanje samostojnosti otrok. Zaradi dodatnih ukrepov razkuževanja v skupini so otroci opazili, da vsak dan v skupini izginejo okvirji za zapenjanje zadrge in ježkov. Neki deček se je postavil k praznemu stojalu in rekel: » Ni, ni!« Odgovorili sva mu: »Pere se.« Pojavilo se nama je vprašanje - kako tem najmlajšim predstaviti proces reuporabe odpadkov in zapolniti praznino med razkuževanji. Odgovor sva našli v teoriji: »Raziskovalni pristop igra torej tudi pri uvajanju zgodnjega naravoslovja veliko vlogo. Otrok je postavljen v vlogo raziskovalca, ki v didaktični situaciji raziskuje ter išče odgovore na problemska vprašanja, ki so sestavni del njegovega življenja. Tak raziskovalni pristop uresničuje pomembne vzgojno-izobraževalne cilje, razvija intelektualne sposobnosti, znanstveno mišljenje in spodbuja iznajdljivost v problemskih situacijah. Učence motivira za učenje, saj je raziskovanje povezano z realnim okoljem (narava) in izkušnjami otrok. Spodbuja kritičnost, navaja na objektivnost ter oblikuje relativen odnos do resnice« (Cencič in Cencič, 2002, »cit. po« Petek, 2012, str. 104-105). Odločili sva se izdelati dodatne okvirje iz recikliranega blaga.

Naš namen je skozi igro spoznati postopek recikliranja odpadkov. Sledili smo naslednjim ciljem: otrok razvija predstavo o nastajanju odpadkov ter pomenu in možnostih predelave; otrok se seznanja s strategijo merjenja, uporabo in razvijanjem spretnosti – spoznavanje, raziskovanje in eksperimentiranje z materiali; razvijanje prstnih spretnosti oziroma finomotorike (Kurikulum, 1999).

2. METODE

Pri delu sva uporabljali različne metode dela. To so bile: metoda opazovanja, metoda raziskovanja, metoda poslušanja, metoda aktivnega učenja in metoda pogovora. Omenjene metode so se v dejavnostih prepletale in omogočale otrokom aktivno učenje.

3. REZULTATI

Vse več otrok je potarvalo, da bi se igrali z okvirjem za zapenjanje zadrge, z ježki ali gumbi, a tega v sobi ni. Odločili smo se, da izdelamo nove okvirje iz odpadnega blaga. Za pomoč smo prosili starejšo skupino.

Slika 1: Zmorem sam

3. 1. Izdelava načrta za delo in priprava sredstev

Skupaj s starejšo skupino smo izdelali načrt. Natančneje dva načrta. Načrt mlajše skupine je obsegal pripravo sredstev za izdelavo, pri starejših pa so določili faze poteka izdelave: merjenje, rezanje, šivanje, igra.

3. 2. Merjenje

Delo je potekalo v večnamenskem prostoru. Mlajši smo proces nastajanje spremljali preko video konference. Najprej je bilo potrebno blago dobro pomeriti in označiti mere.

Slika 2: Merjenje

3. 2. Rezanje

Z rezanjem smo preizkušali svoje motorične sposobnosti. Pri tem smo bili nekateri bolj uspešni, nekateri manj

Slika 3: Rezanje

3. 3. Šivanje

Šivanje je predstavljalo največji izziv, zato so nam na pomoč priskočile vzgojiteljice.

Slika 3: Šivanje

3. 4. Končni izdelek

Uspelo nam je izdelati štiri okvirje za spodbijanje samostojnosti. Nad okvirji so bili navdušeni tudi starejši otroci, zato smo se odločili, da jih razdelimo na pol in tako se lahko z njimi zdaj igramo vsi.

Slika 5: Nastali štiri okvirji

4. ZAKLJUČEK

Zaradi omenjenega projekta so se otroci mlajše skupine in starejše počutili pomembne pri nastajanju. Nastali izdelek je prinesel smeh in igro v obeh omenjenih skupinah. Pri procesu nastajanja izdelkov smo upoštevali priporočila NIJZ.

5. LITERATURA

Petek, Darja, 2012. Zgodnje učenje in poučevanje naravoslovja z raziskovalnim pristopom v Reviji za elementarno izobraževanje št. 4. Pridobljeno (7.5.2020) s svetovnega spleta:
<https://search.proquest.com/openview/d87c89448cba0fb2fe8517cf01dcf90c/1?pq-origsite=gscholar&cbl=1316364>

Kurikulum za vrtce. Predšolska vzgoja v vrtcih. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Stop, plastičnim vrečkam!

Sonja Flere

Vrtec Mojca, enota Mojca

sonja.flere1@guest.arnes.si

Ekološke teme so v našem vrtcu že dodobra zakoreninjene, tako v vzgojiteljih samih, kot tudi v zunanji podobi vrtca in okolice. Enota Mojca je del naselja z urejenimi, zelenimi površinami. V času ponovnega vračanja otrok v vrtec pa smo na sprehodih prepogosto opazili smeti, ki so ležale na tleh, pod klopmi, po zelenicah in ob poteh. Nekega dne smo z otroki zagledali tudi modro »čudo« na drevesu, za katero smo ugotovili, da je to modra plastična vrečka. »Le kako je tja gor prišla«, je bilo vprašanje otrok. Tako se je razvil projekt »STOP, PLASTIČNIM VREČKAM«. Zajema eko projekt »*Ne zavrzi oblek, ohrani planet*« in oblikovanje tematske ekološke poti na igrišču za vse oddelke, ki otroke opominja na posledice metanja vrečk v naravi in jih tudi ozavešča, kako lahko sami vplivajo na urejenost in čistost okolja in hkrati ponuja nekaj alternativnih idej za drugačno uporabo odpadkov (*predvsem plastičnih vrečk*).

Ključne besede: odpadki, vrečke, ekološka pot.

Abstract

Ecological themes are already well ingrained in our kindergarten, both in the educators themselves, as well as in the external image of the kindergarten and its surroundings. The Mojca unit is part of a settlement with landscaped, green areas. During the return of children to kindergarten, we too often noticed garbage lying on the floor, under benches, on lawns and along paths. One day, we also saw a blue "miracle" on a tree with the children, which we found to be a blue plastic bag. "Just how did it get up there?" was the children's question. This is how the project "STOP PLASTIC BAGS" developed. It includes the eco-project "Don't throw away clothes, preserve the planet" and the creation of a thematic ecological trail on the playground for all classes, which reminds children of the consequences of throwing bags in nature and also makes them aware of how they can affect the order and cleanliness of the environment while offering some alternative ideas for different uses of waste (especially plastic bags).

Key words: waste, bags, ecological path

1. UVOD

Odrasli imamo pomembno vlogo, da z lastnim zgledom kažemo, da nam ni vseeno za naš planet in tako pri otroku spodbujamo kritičnost do nepravilnega ravnanja v naravi. Menim, da smo vzgojitelji lahko zelo dober zgled in pobudniki za razvijanje pravih eko vrednot pri otroku, saj nas stalno opazujejo in posnemajo. Lipičnik Vodopivec (2013) pravi, da sta postali

okoljevarstvena in naravovarstvena problematika univerzalni temi, ki preverjata našo zrelost, uresničljivost naših pričakovanj in našo pripravljenost soočanja s posledicami, ki bodo doletele prihodnje rodove.

»Otrok v vrtcu spozna naravno okolje in se usmerja v aktivno delovanje za njegovo ohranitev« (Kurikulum, 2012, 56). Prav je, da pri ekoloških temah izhajamo iz konkretnih situacij v otrokovem vsakdanu ter da je otrok aktivno vključen v vseh procesih razvijanja določene teme oz. določenega problema. Dejavnosti, ki so predstavljene v nadaljevanju so bile načrtovane ravno na podlagi skupnih opažanj otrok in njihovih pobud ter z namenom, da otroci s sodelovanjem in lastno aktivnostjo spoznajo, da so tudi oni pomembni pri ohranjanju čistega okolja. Pri tem smo želeli, da otrok razvija spoštljiv odnos in skrb do okolja in narave v katerem živi.

2. METODE DELA

Poleg opazovanja, lastne aktivnosti in igre otrok, smo pri našem delu izhajali tudi iz dveh pravljic z ekološko tematiko. To sta *Leteča vrečka (Barbara Hanuš)* ter slikanica *Vzleteli smo (Sean Taylor)*, ki sporoča, da moramo bolj paziti na planet, saj zaradi nas trpijo vsi njegovi prebivalci. Veliko smo se pogovarjali ob slikovnem materialu, sličice razvrščali in tako pri otroku razvijali zavest, kaj je za okolje dobro in kaj ne.

3. RAZPRAVA

Že na začetku šolskega leta sem se odločila, da se bomo z otroki iz skupine Metulji, starimi od 3 do 4 let, vključili v eko projekt *Ne zavrzi oblek, ohrani planet*. Razvijati pa sem ga začela v mesecu aprilu, ko smo zagledali modro čudo na drevesu (t.j. *modra plastična vrečka*). Začela se je debata med otroki, kako je vrečka sploh prišla na drevo. Ali jo je prinesel maček, so bili mogoče vesoljci itd. Zato smo začeli z raziskovanjem. Prebirali smo pravljico *O leteči vrečki (Hanus)*, ki jo je veter prenašal iz enega konca na drugega in tako prišli na idejo, da bi lahko našo modro vrečko prenesel na drevo veter. Naredili smo mini poskus. Ugotavljali smo, kako se bo med pihanjem vanje premikala plastična vrečka in vrečka iz blaga. Z otroki smo predvidevali, da se bo hitreje premaknila plastična vrečka. In res je bilo tako. Takrat smo bili prepričani, da je vrečka prišla na drevo z vetrom. V zgoraj omenjeni pravljici je glavni junak deček, ki na vsakem koncu, kjer je pristala vrečka, izdelal stop znak. Tako je nastala ideja, da bi tudi mi lahko izdelali stop znak, in sicer »*Stop, plastičnim vrečkam na drevesu*«. Z otroki smo naslikali drevo, prilepili modro vrečko in čez vse prelepili rdeč trak. Tako je nastal piktogram, ki smo ga obesili na vidno mesto v igralnici.

Ozaveščanje otrok in staršev o preveliki uporabi plastičnih vrečk in k možnosti zmanjševanju le-tega sem predstavila v elektronskem sporočilu in jih obenem povabila k zbiranju odsluženih majic za izdelavo vrečk iz blaga. Z otroki smo izdelali škatlo za zbiranje majic. Ko smo jih zbrali dovolj, smo se lotili potisa. Nastale so barvite vrečke, ki jih bojo otroci napolnili z letošnjimi likovnimi izdelki in ob koncu leta odnesli domov. Ostanke blaga pa smo poslikali s flumastri in jih vključili v koticu za simbolno igro.

piktogram: Stop, plastičnim vrečkam!

Vrečke iz blaga

Po pogovoru ob slikovnem gradivu, ki so prikazovale posledice metanja vrečk po tleh in drugih odpadkov, in po prebiranju slikanic z eko tematiko, so otroci postajali vedno bolj občutljivi na odvržene smeti ob poteh. Kritični so postajali do tistih, ki so jih brezglavo metali po tleh. Poimenovali so jih »eko packi«. Teg pa nismo opazili le mi, temveč vse skupine otrok našega vrtca, zato smo na ravni enote Vrtca Mojca organizirali odmevnejšo čistilo akcijo »**Skupaj očistimo našo sosesko**«. S tem dogodkom smo v Vrtcu Mojca želeli opomniti na to, da si prav vsi ponovno želimo in zaslužimo zelene in čiste površine. Vse zbrane odpadke smo ločili in jih odvrgli na ekološki otok v okolici vrtca, kamo vse smeti že prvotno sodijo. Pozorni smo bili na plastične vrečke, da smo jih odvrgli v ustrezen »rumeni« zaboj.

Ravno zaradi vseh odvrženih odpadkov in vrečk na tleh v okolici vrtca, smo se s skupino sodelavcev odločili, da za vse oddelke enot Mojca in Rožle pripravimo ekološko učno pot, ki bi otroke opominjala na posledice metanja vrečk v naravi, jih ozaveščala, kako lahko sami vplivajo na urejenost in čistost okolja, hkrati pa bi ponujala nekaj alternativnih idej za drugačno uporabo odpadkov (*predvsem plastičnih vrečk*). Pri ustvarjanju poti smo izhajali iz poučne slikanice *Vzleteli smo* (Sean Taylor), ki na enostaven način predstavlja našo problematiko (odpadki) in možnosti za rešitev. Slikanica je lahko dobra iztočnica za pogovor z otroki v skupini. Ker je bilo ravno v tistem času še eno krajše delno zaprtje vrtca, smo zgodbo prenesli na splet in tako ponudili obravnavo tematike tudi doma (*povezava do posnetka med viri*).

V mesecu maju in juniju smo na vrtčevskem igrišču postavili ekološko učno pot z naslovom *Pri gospodu Pacniku* (t.j. lik iz omenjene zgodbe). Pot je zasnovana tako, da otroci prosto prehajajo med različnimi ekološko obarvanimi postajami in ob tem spoznajo različna dejstva o odpadkih (podrobneje o vrečkah) in možne rešitve omenjene problematike.

Tako na zelo igriv in sproščen način ozaveščajo in razvijajo eko. vrednote. Ekološka pot na igrišču se konča na hribu z veliko medzvezdno raketo iz odpadne embalaže.

Opis posameznih postaj.

- ***Ribe in želve v vodi so se zapletle v plastične vrečke in zavržene ribiške mreže. Reši jih.***

Otrokom predstavimo problematiko metanja vrečk in odvrženih starih ribiških mrež v morje in kaj se zgodi z ribami in drugimi vodnimi živalmi, ko se zapletejo vanje.

- ***Splazi se v škatlo in potuj po tunelu polnem odpadkov, ki jih ustvarimo DOMA.***

Ali se strinjaš, da je odpadkov preveč?

Prikaz bivanja med smetmi. Otrok prične razmišljati, kako lahko tudi on prispeva k zmanjševanju količine odpadkov doma.

- ***Pospravi smeti, ki ležijo na tleh in jih ustrezno ločuj. Ker nimaš pri sebi rokavic, smeti lahko primeš s ščipalkami, ki visijo na vrvici.***

Naloga je namenjena ozaveščanju otrok o pravilnem odlaganju in ločevanju odpadkov.

- ***Igra s padali iz plastičnih vrečk in igra s škatlami.***

Možnosti za igro iz odpadnega materiala.

- ***Plastične vreče na drevesu spravi dol, da se ptice ne bi zapletle vanje.***

Pomagaj si s palicami ob drevesu.

Naloga ozavešča otroke, da vsaka odvržena vrečka lahko pristane na drevesu in tako ogroža življenje ptic.

Ekološka pot »Pri Pacniku«, tunel iz škatel in odpadkov, ribe, ki so se zapletle v mrežo in vreče.

4. ZAKLJUČEK

Z dejavnostmi iz projekta »Stop, plastičnimi vrečkam« smo pri otroku želeli vzbuditi skrb za okolje v katerem živi ter da začne razmišljati, kako lahko sam poskrbi, da bo bolj čisto. Otroci so s projektom postali bolj občutljivi na urejenost oz. neurejenost okolice, postali so zelo kritični do ljudi, ki mečejo odpadke na tla. Pravijo jim »eko packi«, sebe pa upravičeno poimenujejo »eko frajerji«. So se pa zelenice naše soseske od velike vrtčevske čistilne akcije dalje ponovno pričele urejate, tudi smeti na tleh ni več toliko. Kadar se odpravimo na sprehod, imamo v nahrbtniku še vedno ščipalke, s katerimi pobereмо kakšno smet in jo odvržemo v ustrezen zaboj. Naš cilj je predvsem v ozaveščanju otrok o skrbi za okolje, našo zemljo in da do brezglavega odlaganja smeti po tleh sploh ne bi prihajalo in da nam ne bi bilo potrebno ves čas nositi s seboj ščipalk. Mislim, da smo na dobri poti, da uresničimo ta cilj.

5. VIRI

Flere, S. (pov. Taylor, S.). <https://www.youtube.com/watch?v=pOD-dC4TVF0>

Hanuš, B. (2020). Leteča vrečka, revija *Cicido* 8 Kurikulum (2012). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.

Lepičnik Vodopivec, J., Od okoljske vzgoje do vzgoje za trajnostno prihodnost v vrtcu. Univerzitetna založba Annales, 2013.

Zeliščni vrt na enoti Sovodenj

Špela Knafelj Borovič

OŠ Ivana Tavčarja Gorenja vas, Vrtec Zala, enota Sovodenj

spelakb@gmail.com

Namen projekta je bil postaviti zeliščni vrt na enoti Sovodenj. Zavedam se, da je pomen povezanosti otroka z naravo zelo pomemben in da mu nudi neskončen spekter raziskovanja in učenja. Otroci z delom na vrtu razvijajo tudi delovne navade, naravo pa dojemajo s pomočjo vseh čutil. Otroci se naučijo tudi, da rastlina ne zraste takoj, da ni vse hitro in instant. Da rastlina zraste je potreben čas, ustrezna nega ter delo. Spoznavajo različne vrste zelišč in zelenjave ter uporabo le - teh v kulinariki. Najpomembnejše pa je, da otroke že v vrtcu učimo spoštovanja do narave ter pomena samooskrbe.

Ključne besede: zeliščni vrt, otrok, raziskovanje, zelišča, samooskrba

Abstract

The purpose of the project was to set up a herb garden at the Sovodenj unit. I am aware that the importance of a child's connection to nature is very important and that it offers him an endless spectrum of research and learning. By working in the garden, children also develop work habits and perceive nature with the help of all their senses. Children also learn that the plant does not grow immediately, that not everything is fast and instant. It takes time, proper care and work for a plant to grow. They learn about different types of herbs and vegetables and their use in cooking. The most important thing is that we teach children respect for nature and the importance of self-sufficiency in kindergarten.

Key words: herb garden, child, research, herbs, self-sufficiency

1. UVOD

Leta 2017 sem prišla na enoto Sovodenj. Moram priznati, da me je okolje, kjer vrtec stoji, začaralo. Idilično, na hribčku, s pogledom na zelenje in gozd. In ker sta centralni vrtec in obe enoti že imeli zeliščni vrt, je bil moj cilj, da zeliščni vrt postavimo tudi na enoti Sovodenj. Med samo zamislijo je vmes posegla še moja dolga bolniška odsotnost ter korona virus. Najprej je bilo potrebno dobiti primeren les. Dobili smo ga od prijaznega kmeta, ki je podiral zelo star kozolec in nam je podaril tramove. Naša hišnika sta tramove povezala in zložila v pravokotnik, vse skupaj je bila nekakšna različica visoke grede. Zemljo smo dobili od soseda, ki je poleg vrtca postavil škarpo in nam jo je bil pripravljen nekaj darovati. Ker je bila dostopnost do vrta težka, so nam zemljo pripeljali kar s kopačem, ki je takrat izvajal izkop. Tako smo imeli končno vrt in zemljo in naše delo se je lahko pričelo. Za otroke je značilno, da vse, kar vidijo in slišijo, želijo tudi sami narediti. Okolje jim je spodbujevalni vzornik. S starostjo in zrelostjo otrok se ta ožji svet širi ter iz igralnic preide na okolico vrtca (Katalinič, 2007, str. 18).

Nekaj osnovnih informacij smo si nabrali že v naši igralnici, izven naše igralnice pa nas je čakal svet poln skrivnosti, ki je komaj čakal na otroke, da ga odkrijejo.

2. METODE

Pot do našega zeliščnega vrta je vodila s pomočjo naslednjih metod:

- 2.1. **pogovor** zakaj zeliščni vrt sploh potrebujemo in kaj imamo na zeliščnem vrtu
- 2.2. **pripovedovanje** o tem ali imajo otroci doma zeliščni vrt/zelenjavni vrt
- 2.3. **razlaga** s pomočjo knjig, sličic zelišč ter ogleda vrtov v bližini vrtca
- 2.4. **poslušanje** zanimivosti o zeliščih iz knjige Zelišča male čarovnice, kjer se otroci učijo o učinkovitosti zelišč
- 2.5. **lastna aktivnosti otrok** ko so v vrtec prinesli semena in sadike ter jih najprej posejali in posadili v lončke, kasneje pa še na zeliščni vrt. Izdelava napisnih tabel.
- 2.6. **raziskovanje** različnih okusov zelišč (bazilika, pehtran, drobnjak ...)
- 2.7. **eksperimentiranje** ob pripravi čisto pravega zeliščnega namaza.

V naši skupini Metuljčki je 19 otrok, smo kombinirani oddelek, otroci so stari od 2 do 6 let. Z otroki smo se že zgodaj pomladi pričeli pogovarjati kaj je to zeliščni vrt, zakaj bi bilo dobro da bi ga imeli v vrtcu in kaj ponavadi na njem gojimo. Moram reči, da so otroci poznali nekaj osnovnih zelišč in zelenjave. Pripovedovali so, katere zelišča in zelenjavo pridelujejo doma. Imamo namreč srečo, da vsi otroci prihajajo iz podeželja, zato ima čisto vsaka družina svoj vrt ali njivo, kar nekaj otrok živi na kmetiji. S pomočjo knjig in sličic zelišč smo se spoznavali z zelišči in zelenjavo. Sprehode pa smo izkoristili za ogled različnih vrtov in njiv ter čas izkoristili za pripovedovanje otrok ter ugotavljanje katero rastlino vidimo.

Ker sem v projekt želela vključiti tudi starše sem jih lepo prosila, da otroci od doma prinesejo zelišča, lahko pa tudi kakšno zelenjavo, ki bi bila primerna za naš zeliščni vrt. Moram reči, da sem bila nad zbirko, ki smo jo kmalu nabrali v vrtcu navdušena. Za začetek smo morali semena in rastline posejati in posaditi v lončke, saj je bilo zunaj še preveč mrzlo za setev na prosto. Poleg tega smo z otroki opazovali vreme in bili priča precej mrzli in mokri pomladi. Otroci so si ob sejanju semen krepili tudi fino motoriko, opazila sem da jih delo z zemljo, semeni in rastlinami sprošča in umirja. Opazovali smo kako rastline rastejo, jih zalivali, vonjali in otipavali. Ugotovili smo, da rastline za rast potrebujejo svetlobo, toploto, zrak in vodo. Otroci so sadike med seboj primerjali in ugotavljali da nekatera rastejo hitreje, druga počasneje. Opazovali so oblike listov in različne barve rastlin. Npr. da so komaj vzkliti listki bolj svetlo zeleni od kasnejših večjih listov.

Slika 1: Sejanje semen v lončke

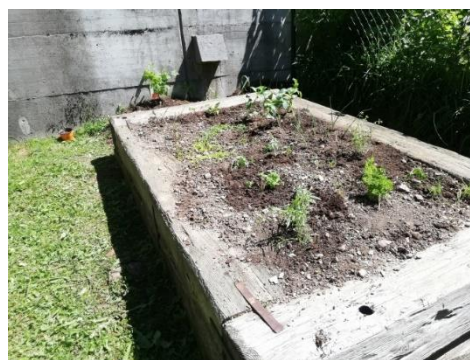
3. RAZPRAVA

Semena so vzknila, sadike so lepo rastle in šele v mesecu maju smo se opogumili, da jih posadimo na vrt. Pri tem so seveda sodelovali otroci, ki so izkopali luknje in vanje položili rastline. Dogovarjali smo se tudi o tem kam bomo določeno rastlino posadili. Poleg narave, jezika in družbe se otroci ob urejanju vrta učijo tudi matematike. Štetje rastlin, postavljanje v vrsto ali kolono, prostorsko načrtovanje, opazovanje simetrije pri rastlinah, primerjanje katere rastline so večje, manjše (Kurikulum, 2010). Otroci so ob delu na vrtu opazovali še številne živali: metulje, mravlje, deževnike, majhne hrošče, gosenice ... Tako smo med samim delom izkoristili čas za pogovor o vidnih živalih ter za kaj so koristne.

Slika 2: Sadike posadimo na zeliščni vrt (pehtran)

Odločili smo se, da naredimo tudi table oziroma napise za zeliščni vrt. Tisti otroci, ki že poznajo črke, so se prijazno ponudili in napisali imena zelišč na palčke. Tako smo vključili v naš zeliščni vrt tudi zgodnje opismenjevanje ter jezik, saj so otroci utrjevali imena tistih rastlin, ki jih še niso poznali.

Slika 4: Zeliščni vrt na enoti Sovodenj

Slika 3: Zeliščni vrt opremimo z napisi (sladoledne palčke)

Čisto proti koncu maja, ko se je naš zeliščni vrt malo bolj razbohotil, smo se odločili, da poizkusimo narediti čisto pravi zeliščni namaz. Zelišča (drobnjak, peteršilj, bazilika) smo nabrali, jih oprali in nasekljali. Stresli smo jih v posodo, zmešali s skuto, kisló smetano, žličko gorčice, dodali sol, mleta lanena, sezamova in bučna semena ter dobro premešali. Namaz so si otroci namazali na kruh ter ga po želji okrasili s paradižnikom, korenjem ali vejico peteršilja. Večini je bil namaz zelo všeč, našli pa so se tudi otroci, ki so namaz samo poskusili in nad njim niso bili pretirano navdušeni. Celotni projekt smo zaokrožili tako, da so otroci poslušali zgodbi ce iz knjige Zelišča male čaravnice in se ob tem učili o učinkovitosti in uporabnosti določenih zelišč. Seveda pa nismo mogli mimo likovne umetnosti in tako je vsak otrok narisal tudi svoje najljubše zelišče.

4. ZAKLJUČEK

Moram reči, da sem bila nad projektom zelo navdušena, najbolj vesela pa sem bila, da so bili veseli otroci. Da jim zeliščni vrt dejansko nekaj pomeni, da so lahko aktivno sodelovali in da bomo do jeseni skrbeli za vrt in pobirali njegove pridelke. Čez zimo ga bomo pustili počivati in se pomladi znova veselili novih aktivnosti in podvigov. Menim, da je iztočnic za nadaljnje delo več kot dovolj. Od same uporabe določenih rastlin, do raziskovanja, opazovanja, kuhanje čajev, uporaba v kulinariki ... Skratka vrtovi ponujajo ogromno izkustvenega učenja za otroke, ob katerem se naučijo spoznavati izvor hrane in pomembnost njene kakovosti. Tukaj pa se že dotikamo pomena samooskrbe, ki bo v prihodnje vse bolj pomembna in nujena za zdrav razvoj vseh nas.

5. LITERATURA

Bahovec, E. D. idr. (2010). Kurikulum za vrtce. Ljubljana. Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Katalinič, D. (2007). Sejemo, sadimo in raziskujemo že v vrtcu. Ljubljana, Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport

Pot belega zlata

Špela Novak, Vrtec Antona Medveda Kamnik

spela.novak@vrtec-kamnik.si

V letošnjem šolskem letu 2020/2021 so se otroci iz skupine MEHURČKI, stari 5-6 let, vključili v projekt »Mlekastično«, ki poteka pod okriljem Eko šole.

Namen projekta »Mlekastično« je, da so otroci s pomočjo ciljno vodenega opazovanja spoznali pot mleka od kmetije do kozarca. Z opazovalno-raziskovalnim učenjem smo otrokom omogočili spoznavanje, kako na slovenskih kmetijah skrbijo za krave mlekarice, s čim se prehranjujejo, kje bivajo, kaj jedo poleti, kaj pozimi, kakšna je pot mleka od slovenske kmetije do mlečnih izdelkov na naših mizah.

Otroci v tej starosti imajo različno predznanje, zato smo skozi raziskovalno učenje projekta namenili večjo pozornost strpnosti do živali, spretnostim rokovanja z njimi, interakcijo med otroki, otrok-odrasli in spoznavanju poti mleka na našo mizo.

Preko različnih dejavnosti so otroci skozi igro, skozi opazovanja, raziskovanja, z gledom odrasle osebe, večkratnim poizkusom in lastno aktivnostjo prišli do novega spoznanja, kar pa je močno vplivalo na rast njihove samopodobe in samozavesti.

Ključne besede: otroci, mleko, kmetija, opazovanje, raziskovalno učenje

Abstract

In this school year 2020/21 children from the MEHURČKI group, at age 5-6, have joined the project »Mlekastično«, which is under the patronage of the Eko school. The purpose of the project »Mlekastično« is for the children to learn the way milk gets from the farm to the glass, through targeted and guided observation. Through the observational research learning we enabled children to get a knowledge how dairy cows are properly cared for on Slovenian farm, where they live, what do they eat in the summer and what in winter and how milk from Slovenian farms gets to the final dairy products on our home tables. Children at this age have different prior knowledge and through the research learning of the project we paid more attention on tolerance towards animals, skills in handling them, interaction between children, child- adults and to get knowing the way milk gets from farm to our tables. Through many different activities children have gained new knowledge and experience with play, observation, research, example of an adult, repeated attempts and their own activity. All of the above, however, had a strong impact on the growth of their self-esteem and self-confident.

Key words: children, milk, farm, observation, research learning

1. UVOD

Otroci so vedoželjna bitja. Imajo prirojeno željo po raziskovanju. Ob pomoči odraslega lahko samostojno raziskujejo in pri tem pridobivajo nove in nove izkušnje. Otrokom so živali zelo blizu. Nekateri jih uporabljajo tudi v terapevtske namene. Pri naravoslovnih dejavnostih se otrok uči strategij mišljenja in raziskovanja (Kurikulum za vrtce, 1999). Odrasla oseba mora otroku omogočiti dovolj priložnosti in časa, da naravo, živali začuti z vsemi čuti. Vsakodnevni sprehodi v gozd mimo kmetije nas spodbujajo k spoznavanju širše okolice, v kateri živimo in bivamo.

CILJI:

Pri svojem delu smo si zastavili naslednje cilje:

- Raziskujemo izvor slovenskega mleka in mlečnih izdelkov ter mlečno pot.
- Spoznavamo slovensko, lokalno kmetijo, pridelovalke mleka, raziskujemo, kako živijo krave mlekarice.

2. METODE

Vse skrbno načrtovane dejavnosti smo lahko najboljše izvedli ob uporabi več metod hkrati. V ospredje smo postavili: - metodo aktivnega sodelovanja, - metodo vključevanja otrok v proces, - metodo opazovanja, - metodo razlage, - metodo poslušanja in metodo eksperimentiranja.

3. RAZPRAVA

3.1. Obisk kmetije

Odločili smo se, da raziščemo pot mleka od kmetije do kozarca. V vrtcu smo si s pomočjo tehnologije ogledali predstavitev slovenskih pridelovalcev in predelovalcev mleka, ki se dnevno trudijo, da nas oskrbijo s svežim in hranljivim mlekom in mlečnimi izdelki. Vprašali smo se, od kod prihaja slovensko mleko, kako so organizirane slovenske kmetije, koliko mleka proizvedejo, katere mlečne izdelke poznamo, kdo in kako jih proizvede in kdo pri tem sodeluje. Obiskali in ogledali smo si nam najbližjo kmetijo, ki se imenuje Pr Škric. Kmetija je v urbanem naselju blizu našega vrtca. Gospod Marjan Jerman, lastnik kmetije nas je prisrčno sprejel in nam predstavil hlev in krave, ki bivajo v njem. Imeli smo to priložnost, da smo lahko videli telička, ki se je skotil ob štirih zjutraj. Star je bil komaj pet ur. Otroci so lahko videli krave molznice pasme simentalka (bela in rjava), bike in nekaj telet. Med ogledom so se krave prehranjevale s suho travo, ki ji pravimo seno. Gospod Marjan nam je povedal, da včasih molzejo na roke, včasih pa na molzni stroj. Molzni stroj smo si поблиžje ogledali in ga tudi potipali. Kmetija ni velika, zato tudi mleka ni prav dosti. Mleko oddajo bližnjim sosedom. Pred leti pa so imeli na kmetiji več krav molznic. Marjan nam je povedal, da je mleko, ki priteče iz kravjega vimena, ogreto na temperaturo kravjega telesa. Zato mora mleko čim hitreje priti v ohlajevalno posodo, saj tako ohrani svojo svežino in kakovost. Mleko se shranjuje v posebnih hladilnicah ali ohlajevalnih posodah vse do prihoda velikega tovornjaka s cisterno. Tovornjak v

cisterno prečrpa mleko in ga odpelje v proizvodni obrat – mlekarno. Ena cisterna lahko shrani do 20 000 litrov mleka. V mlekarni mleko tudi pasterizirajo in mu s tem podaljšajo trajnost in ohranijo kakovost. Gre za postopek toplotne obdelave pri temperaturi do 76 °C, ki traja do 45 sekund. S tem mleku zmanjšamo vsebnost škodljivih oziroma patogenih mikroorganizmov, ki bi lahko povzročili bolezen, kvarjenje mleka. Zadnji korak v mlečnem obratu je pakiranje mleka in mlečnih izdelkov v ustrezno embalažo. Posebni stroj Ljubljanskih mlekarn na uro lahko zapakira v embalažo kar 8000 litrov alpskega mleka. Vzorce zapakiranega mleka ponovno pošljejo v laboratorij, da se znova prepričajo o kakovosti in varnosti mleka. V laboratoriju vzorec mleka tudi poskusijo. Vsak dan preverjajo ustreznost in kakovost embalaže in drugih dodatkov, ki so v neposrednem stiku z živilom. S tem zagotovijo zdravstveno neoporečnosti izdelkov. Od mleka, pomolženega iz kravjih vim, do mleka, ki ga kupimo na policah trgovin, mineta povprečno dva dneva. To pomeni, da so nam v trgovini vedno na voljo le sveže slovensko mleko in mlečni izdelki. Vsakič, ko zaužijemo mleko in mlečne izdelke, zaužijemo veliko pomembnih vitaminov, mineralov in beljakovin, in s tem pripomoremo k ohranjanju lastnega zdravja. Priporočljivo je, da otroci dnevno zaužijejo dve do tri porcije mleka ali mlečnih izdelkov.

3.2. Pot mleka od kmetije do mize

Po ogledu kmetije smo v naslednjih dneh v vrtcu utrjevali pridobljeno znanje. Veliko smo se pogovarjali, povedali svoje vtise, gledali knjige in iskali podobnosti, ki smo jih videli. Reševali smo različne delovne liste. Otroci so se med seboj dopolnjevali, spodbujali in opominjali, kaj jim vse še manjka. Pot mleka od kmetije do mize imamo izobešeno v igralnici, da si jo lahko v vsakem trenutku dnevne rutine otroci ogledajo in komentirajo.

3.3. Bananin napitek

Dnevno nam v igralnico zajtrk pripelje kuharica in imeli smo jo priložnost prositi, če nam lahko na voziček pripravi sestavine, da si bomo sami pripravili bananin napitek. Z velikim veseljem

so otroci pristopili k dejavnosti. Sami so rezali banane, točili mleko in s paličnim mešalnikom naredili napitek.

3.4. Skutin namaz

Skutin namaz smo pripravili tako, da smo skuti dodali sladko smetano, ščepec cimeta in z vilicami dobro premešali, dokler ni nastala gladka, mazljiva masa – skutin namaz. Z velikim užitkom smo si ga namazali na pirin kruh, zraven pa popili skodelico mleka. Dober, hranljiv zajtrk za boljšo koncentracijo in naše splošno zdravje.

3.5. Kravica Berta

Umetnost otroku omogoča udejanjanje ustvarjalnih potencialov, ki se kažejo že v otrokovem igrivem raziskovanju in spoznavanju sveta, ki je zanj neizčrpen vir inspiracije, motivacije in vsebin na vseh področjih dejavnosti (Kurikulum za vrtce, 1999). Otroke sem vprašala, kaj bi lahko ustvarili, da bi bil izdelek samo eden in bi bili v delo vključeni vsi otroci. Prišli smo do zaključka kravica Berta in začeli smo z ustvarjanjem. Otroci morajo pri nastajanju likovnega izdelka imeti na voljo dovolj časa, svobode, zato se od njih pričakuje neposrednost, drugačnost, izvirnost. Kravica Berta je nastajala počasi. Vsak posameznik je prispeval delček svoje ustvarjalnosti, in poglejte si, kaj je nastalo. Naš skupinski izdelek »kravica Berta«, na katerega smo zelo ponosni.

4. ZAKLJUČEK

Prvo leto smo vključeni v projekt »Mlekastično«, zato me je malo skrbelo, kako in na kakšen način tematiko pravilno predstaviti otrokom, da jo bodo kar najbolje razumeli. Ugotovila sem, da so otroci hitro dojemljiva bitja, znanje srkajo kot gobe, dobro opazujejo, hitro razumejo tudi težje stvari, za katere sami mislimo, da jih ne bodo. Projekt je v skupini trajal kar nekaj časa, saj se je lepo prepletal še z mnogimi drugimi načrtovanimi dejavnostmi.

Ne morem mimo izjave dečka (6 let) ob čakanju na jutranji krog. Gleda na plakat, kjer je prikazana pot mleka od kmetije do naše mize in začne: »Mleko pride iz krave. Pase se na travi. Pije vodo. Pomolzemo kravo, ki ima vime. Mleko gre v cisterno, pol pa tovornjak odpelje. Odpelje v ljubljansko mlekarno. Pol se iz mleka naredi puter, smetana, sir, puding, sladoled.«

In še izjava deklice (5,9 let): »Krave so ble na planini in sem jih najdla na travniku. Majhni bazenčki so bili napolnjeni z vodo in tukaj so krave pile. Jabolka jejo in seno obarvano zlato. Iz zelene nastane zlato. Biki, ko jejo, imajo okrogle oči, krave imajo zaprte oči. Kravo pomolzejo, kangla je res velika, cev je gor. Tovornjak za mleko pelje v mlekarno, po cevki gre naprej in zapakirajo mleko noter. Naredijo ful velik stvari (puđing, smetano, sladoled, jogurt, sir).«

Otroci so pridobili veliko novih priložnosti, novih izkušenj in novih znanj. Želim si, da bodo vsa pridobljena znanja lahko uporabili v prihodnosti in živeli polno in zdravo življenje s kozarcem dobrega domačega mleka. In ne pozabite. 1. junij je svetovni dan mleka. Pa na zdravje.

5. LITERATURA

Bahovec, E., idr (1999). Kurikulum za vrtce. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, Ljubljana

<https://ekosola.si/mlekasticno-izberem-domace-20-21/>

Otrok v vrtcu (priročnik h kurikulumu za vrtce). (2001). Maribor: Obzorja

Kaj lahko naredi posameznik pri ohranitvi zemlje

oziroma narave?

Špela Novak

Vrtec Črnuče

spela.novak5@guest.arnes.si

Živimo v svetu, kjer se dogajajo zelo poglobitve spremembe na globalni ravni glede ohranjanja narave in njene blaginje. Predšolsko obdobje je čas, ko so otroci najbolj radovedni. Z aktivnim učenjem lahko postopoma pridobijo lastna spoznanja in se hkrati opolnomočijo. Tako lahko vzpostavijo odnos do sebe, narave in družbe. S pridobljenimi spoznanji, ki jih pridobijo skozi različne dejavnosti, gradijo svoj lastni osnovni odnos do ohranjanja žive in nežive narave. Strokovni delavci pa imamo pri tem veliko vlogo.

Ključne besede: predšolska vzgoja, aktivno učenje, posameznik, odnos.

Abstract

We live in a world where major global changes are taking place in terms of nature conservation and its well-being. The preschool period is the time when children are the most curious. Through active learning, they can gradually gain their own knowledge and at the same time empower themselves. In this way they can establish a relationship with themselves, nature and society. With the knowledge gained through various activities, they build their own basic attitude towards conservation, animate and inanimate nature. Preschool teachers have a big role in this part of children education.

Key words: preschool education, active learning, individual, attitude.

1. UVOD

Temeljni cilj v vzgoji in izobraževanju je oblikovanje samostojnega, odgovornega in razmišljajočega posameznika, ki se opira na kakovostno pridobljeno znanje ter socialne in druge pridobljene spretnosti (Krek, 2011).

Vedno več raziskav pridobiva rezultate, da je kakovostno učenje tisto, ki otroka celostno, čustveno in miselno aktivira, in to je aktivno učenje. Tako učenje dosega boljše rezultate, saj gre pri tem za otrokovo lastno razmišljanje, kjer je otrok miselno in čustveno aktiviran. Samo aktivno učenje pa je vpeto v resnične življenjske okoliščine. (Marentič Požarnik, 2000)

Predšolski otroci so najbolj radovedni, zato je to obdobje tudi najbolj primerno za raziskovanje (Hvala, 2012).

Katalinič (2008) pravi: »Izobraževanje na področju naravoslovja v predšolskem obdobju moramo jemati kot odnos do samega sebe, kot odnos do družbe, do okolja.« Vsak otrok mora biti deležen teh odnosov, da jih bo lahko kasneje tudi on sam delil in gradil z drugimi.

Kurikulum je nacionalni dokument. Področje narave v kurikulumu je področje, kjer razvijamo otrokove sposobnosti za aktivno vključevanje v okolje, ki ga obdaja. Otroku omogočamo pridobivanje izkušenj z živo in neživo naravo. Z dejavnostmi na naravoslovnem področju razvijamo naravoslovne pojme, mišljenje, oblikujemo različne koncepte in še mnogo več. Otrok se teh procesov ne zaveda, vendar ga vodijo do osnovnih znanstvenih metod v naravoslovju (Kurikulum, 1999).

1.1 Namen

Namen raziskave je bil aktivno spodbuditi otroke k lastnemu raziskovanju in premišljevanju h končni ugotovitvi, kaj lahko oni, kot posamezniki že naredijo za ohranitev narave.

1.2 Cilji

Zastavila sem si naslednje cilje:

- Širitev znanja vsakega posameznika.
- Spodbuditev otroka k skrbi za naravo.
- Otrok odkriva in spoznava, kaj lahko naredi on sam v skrbi za ohranjane narave.
- Otrok pridobiva spoštljiv in skrben odnos do narave.

2. METODE

Pri procesu izvajanja dejavnosti smo uporabili različne metode in oblike dela. Otroke sva povabili in motivirali k sodelovanju z različnimi metodami: metode poslušanja, opisovanje, opazovanje, lastna aktivnost, razvrščanje, pogovor in raziskovanje.

3. REZULTATI

Otroci so z navdušenjem sodelovali pri projektu Zemlja praznuje. Skozi celoten proces izvajanja dejavnosti in celoten sklop so sami prišli do zaželenih odgovorov, brez pomoči odrasle osebe.

4. RAZPRAVA

V naš oddelek so vključeni otroci drugega starostnega obdobja, in sicer v starosti od 4 do 5 let. Vsakodnevno hodimo v naravo in jo opazujemo. Opazujemo tako promet kakor življenje v gozdu in samo naravo s svojimi dobrinami, s katerimi nas razveseljuje. Pri tem se nam pogosto pojavlja vprašanje, kako lahko mi pomagamo naravi. V mesecu aprilu, v tednu, ko je bil svetovni dan Zemlje, smo se še posebej posvetili vprašanju, *kako lahko pomaga vsak posameznik naravi oziroma Zemlji.*

Naše dejavnosti so se začele tako, da sem otrokom povedala, da ima naš planet Zemlja tudi drugo ime, Gaja in da ima svoj dan. V nadaljevanju sem jim povedala, da po celem svetu in skupaj z njo praznujemo vsako leto 22. aprila svetovni dan Zemlje. V sklopu projekta Zemlja praznuje, sem jim prebrala knjigo z naslovom Najlepši kraj, avtorice Saše Pergar (*dejavnost 1*). Pustila sem jim nekaj minut, da so lahko razmislili o knjigi in njeni zgodbi. Po njihovem premisleku sem jih vprašala, kaj menijo s čim ljudje onesnažujemo okolje ali naravo in kako bi lahko mi pomagali Zemlji.

Slika 1: knjiga Najlepši kraj

Slika 2: diagram žalostna Zemlja/ vesela Zemlja

Knjigo smo večkrat obnovili. Opazila sem, da so ob večkratnem pripovedovanju prepoznali pomen zgodbe in kaj lahko človek naredi za naravo. Ob svetovnem dnevu Zemlje smo knjigo prebrali tudi v gozdu (*dejavnost 2*). Ugotavljam, da imajo otroci zelo radi, če se jim v gozdu prebere oziroma pripoveduje zgodba oziroma pravljica.

Skupaj smo v nadaljevanju ustvarili diagram VESELA ZEMLJA/ŽALOSTNA ZEMLJA (*dejavnost 3*). Prav tako smo razvrščali odpadke po embalaži, steklu, papirju, biološki odpadki in ostali odpadki. Pri tej dejavnosti (*dejavnost 4*) so sodelovali vsi otroci, saj je vsak moral razvrstiti odpadek na primerno mesto. Najbolj zanimivo je, da so otroci samoiniciativno med bivanjem zunaj začeli opazovati različne smetnjake in povedali, kaj sodi, v kateri smetnjak. Tako smo na sprehodih našli smeti in ugotavljali, koliko časa se kakšen odpadki razgrajuje v naravi in kaj, posledično, to pomeni za naravo in hkrati ugotavljali, kam sodi.

Na koncu sklopa pa sem jih vprašala, kaj menijo, na kakšen način lahko oni sami pomagajo naravi oziroma kaj lahko oni sami naredijo dobrega za naš planet? (*dejavnost 5*)

Njihovi odgovori so sledeči:

- * Ne mečemo smeti.
- * Ne pohodimo in trgamo rož.
- * Smeti damo v koš.
- * Ne izdelujemo novih cest v travi.
- * Govorimo s primernim glasom.
- * Pospravljamo za seboj.
- * Ločujemo odpadke.
- * Uporabljamo vrečke iz blaga.

5. ZAKLJUČEK

S sklopom in načinom dela sem želela spodbuditi otroke k lastnemu razmišljanju in pridobitvi njihovih lastnih idej. Tako sva izvedli več dejavnosti, ki so se med seboj povezovali in so bile prikazane kot pomoč Zemlji. Odpadki so del vsakdana in prav je, da se že otroci zavedajo, kaj lahko prinese, če se ne pomaga naravi z malimi dejavnostmi. Velik pomen pa ima tudi zgled odrasle osebe.

6. LITERATURA

- Hvala B. (2012), Naravoslovje za najmlajše-aktivno učenje. V M Duh (Ur.) *Ekološka in etična zavest skozi edukacijski odnos do narave in družbe* (str. 56-65). Maribor: Pedagoška fakulteta.
- Katalinič, D. (2008). Naravoslovje v predšolski vzgoji – temelj okoljske vzgoje za trajnostni razvoj. V M. Duh (ur.), *Razvojno-raziskovalni koncepti ekologije od vrtca do fakultete in naprej v prakso* (str. 65- 78). Maribor: Pedagoška fakulteta Univerze v Mariboru in RIS Dvorec Rakičan.
- Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja v vrtcih (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Krek, J. (ur.). (2011). *Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji*. Ljubljana: Ministrstvo za izobraževanje in šport.
- Marentič Požarnik B. (2000) . *Psihologija učenja in pouka*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.

Deževniki, naši prijatelji

Špela Outrata

Zasebni vrtec Kobacaj, Grosuplje

spela.outrata@gmail.com

Otroci so skozi leto spoznavali življenje deževnikov, njihovo telesno zgradbo, prehranjevanje in njihovo koristnost za okolje. Spoznavali so, kaj pomeni zdravo okolje za deževnike. Učili so se, kaj jim koristi in kaj škoduje. Opazovali smo, v kakšnih okoljih se deževniki pogosteje pojavljajo ter v katerih letnih časih in kakšnem vremenu jih lahko v naravi najdemo. Opažanja smo beležili v naravoslovnem kotičku in jih podkrepili z likovnim ustvarjanjem.

Ključne besede: deževniki, travniki, zdravo okolje, narava

Abstract

Throughout the year children were learning about the life of earthworms, their physical structure, their eating habits and their benefits for the environment. Children were exploring what a healthy environment means for earthworms. They were learning what is good for them and what is harmful. We observed in what type of environments earthworms appear more often and in what seasons and what weather they can be found in nature. Observations were exhibited in the natural science corner and supported by artistic creations.

Key words: Earthworms, meadows, healthy environment, nature

1. UVOD

V oddelek Mucki so vključeni otroci od 2. do 4. leta. Doslej smo se vsako leto vključili v izvajanje naravoslovnih projektov. Skupina je radovedna, otroci so navajeni brskati po tleh, opazovati naravo okrog sebe od blizu in daleč. Male talne živali jih navdušujejo. Vsakokrat, ko najdejo deževnika ali katerokoli drugo malo bitje, se okrog njega zgrne kopica otroških glav, ki z radovednostjo opazujejo življenje pred seboj. V letošnjem letu smo se odločili, da bomo izvajali projekt *Moj dom – deževnik od blizu*. Deževnike smo iskali na različnih površinah v okolici vrtca, zaplatah zelenice okrog vrtca, na travnatem vrtčevskem igrišču, travnikih v bližini polj, na obrobjih polj, v našem vrtčevskem vrtilčku. Življenje deževnika smo spoznavali skozi izbrano literaturo, ogledali smo si tudi videoposnetke. Ugotavljali smo, na katerih nam dostopnih površinah in poteh smo našli več deževnikov in zakaj. Ugotavljali smo, kaj potrebujejo za svoje življenje in kako jim zagotoviti dobro in zdravo življenjsko okolje. Deževnike smo opazovali z lupami, narisali strukturo njihovega telesa in izdelovali naravoslovne pobarvanke. Ugotavljali

smo, v katerih letnih časih jih najdemo in v katerih ne. Naša opažanja smo beležili z likovnimi izdelki, ki so bili razstavljeni po vsej igralnici in v naravoslovnem kotičku. Opazovali smo njihovo gibanje in ga poskušali posnemati z gibanjem naših teles. Ustvarili smo gojilnico deževnikov. Namen projekta je bilo poglobljanje že usvojenega naravoslovnega znanja, ohranjanje otroške čudi nad naravo in drobnimi bitji, ki živijo povsod okrog nas. Hkrati pa spoznavanje, kako lahko s svojim znanjem in na znanju temelječi dejavnosti prispevamo k zdravemu, uravnoteženemu okolju in s tem dvigujemo tako kvaliteto svojega bivanja kot kvaliteto bivanja drobnih živali v našem neposrednem okolju. Razvijali smo občutek povezanosti z naravo. „Neposreden stik z okoljem omogoča zavedanje vrednosti in ranljivosti okolja, razvija občutek za lepo in vredno v okolju, spoštovanje in občudovanje ter željo po ohranjanju. Poleg znanj o okolju naj bi otroci postopno razvijali zavedanje o prepletenosti odnosov v okolju, posledicah človeških posegov v naravno okolje ter odgovornost do vseh živih bitij in do skupne prihodnosti.“ (Katalinič, 2010, p.160)

2. METODE DELA

Pri izvajanju dejavnosti so bile uporabljene metode opazovanja, raziskovanja, razgovora, razvrščanja, načrtovanja, čutenja, igre in lastne aktivnosti otrok.

3. REZULTATI

Otroci so se z navdušenjem lotili vseh dejavnosti, povezanih s projektom. Z zanimanjem so iskali deževnike, jih opazovali, usvajali nove pojme in vedenja, predvsem pa razvijali svoj občutek povezanosti z naravo.

4. DISKUSIJA

Poleg raziskovanja in opazovanja v naravi smo življenje deževnikov spoznavali preko izbrane literature, s pomočjo katere smo se poučili o tem, kako in kje živijo deževniki, kako je zgrajeno njihovo telo, kako se gibljejo in kaj potrebujejo za svoje življenje. Naučili smo se, da je telo deževnikov sestavljeno iz obročkov ali kolobarjev in zato sodijo v skupino živali, ki jo imenujemo kolobarniki. Ogledali smo si tudi druge predstavnike kolobarnikov. Ogledali smo si črve, ki se imenujejo živo rdeči tubifeks, ki živijo na dnu ribnikov, pahljačastega cevkarja in morsko strigo, ki živi v morju. Da so si otroci še bolj plastično predstavljali zgradbo njihovega telesa oziroma kolobarje, smo v vrtcu izdelali male črvičke iz obročkov, ki so jih otroci nizali na vrvice. Zgradbo njihovega telesa smo opazovali z lupami. Gibanje deževnika pa smo občutili na dlaneh in še sami s svojimi telesi poskusili ponazoriti gibanje deževnika.

Podučili smo se o tem, da so deževniki zelo koristni za naš planet, saj jedo ostanke rastlin, odmro listje in s tem manj rodovitno zemljo spreminjajo v zemljo, bogato s hranili, iz katere potem lahko zrastejo zdrave rastline in v našem vrtičku zdrava in okusna zelenjava. Poleg tega

so zelo pomembni zato, ker rahljajo zemljo, kar tudi pripomore k zdravi rasti rastlin.

Na naših potepanjih po bližnji in malo bolj oddaljeni okolici vrtca smo ugotavljali, na katerih površinah smo opazili več deževnikov kot na drugih in zakaj. Največ deževnikov smo namreč zasledili v okoliških travnikih, ki so bili polni glistin. Pogovarjali smo se o tem, kaj imajo deževniki radi, zakaj smo na travnikih zasledili več deževnikov kot na poljih v bližnji okolici. Ugotovili smo, da travniki v bližnji okolici ter naše vrtčevsko igrišče niso podvrženi gnojenju z umetnimi gnojili in s sredstvi za zatiranje škodljivcev, da te površine niso strojno prekopane. Namreč, takšno obdelovanje zemlje lahko privede do drastičnega zmanjšanja števila deževnikov, saj se pri tem poškodujejo. Sklenili smo, da bomo tudi naš vrtiček previdno okopavali z lopatami, da ne bomo pri tem poškodovali v zemlji živečih deževnikov. Saj če deževnika preveč poškodujemo z lopato, pogine. Ugotovili smo tudi, da na travnikih ostaja dovolj ostankov rastlin, s katerimi se deževniki hranijo in imajo s tem zagotovljeno dobro okolje za življenje.

Skozi leto smo spremljali pojavljanje deževnikov v našem bližnjem okolju in ugotovili, da smo deževnike našli predvsem v toplih mesecih jeseni in pomladi, pozimi pa jih nismo opazili. Deževnike smo pogosto videvali tudi po dežju. Sklenili smo, da je deževnike moč videti v toplejših in vlažnih mesecih. V hladnih in suhih mesecih pa so skriti v svojih rovih pod zemljo. Nenazadnje pa smo izdelali tudi gojilnico deževnikov. Najprej smo nabrali nekaj prsti v našem vrtičku ter na travniku ob njem, jo očistili kamenčkov in grudic ter jo nasuli v velik steklen kozarec. Prst smo navlažili z deževnico. Prst smo posuli še s tanko plastjo peska, dodali smo malo vode, da smo prst navlažili. Nazadnje smo v gojilnico položili še najdene deževnike in jih pokrili z odmrlim listjem. Kozarec smo pokrili z redko tkanim blagom, ga ovili s temno folijo. Našo gojilnico smo pogosto opazovali in z vzgojenimi deževniki obogatili zemljo v našem vrtčevskem vrtičku.

Deževnik na dlani in opazovanje deževnika.

Iščemo glistino in izdelamo gojilnico deževnikov.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so preko projekta *Moj dom-deževnik od blizu* usvajali nove pojme in znanja, prav tako so se učili tudi odgovornega ravnanja do okolja. Spoznavali so, da tudi sami lahko vplivajo na zdravo in uravnoteženo okolje ter da se njihova skrb za okolje povrne nazaj k njim v obliki zdrave zelenjave, ki so jo posadili na vrtčevskem vrtičku. Tako so otroci skozi leto izgrajevali občutek povezanosti z naravo in pomembnosti lastnega, skrbnega ravnanja z okoljem, ki jih obdaja.

6. LITERATURA

- Bahovec E. Idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Burnie, D. (2010). Ilustrirana enciklopedija živali, Tržič: Učila International.
- Cox M. (2010). Moj naravni vrt. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Hvala, B., Krnel D. (2005). Zakaj? Zakaj? Zakaj? Raziskovalne igre s snovmi v vrtcu. Ljubljana: Modrijan.
- Katalinič, D. (2008). Iz sveta pravljic v svet narave. Murska Sobota: Pomurska založba.
- Kroflič, R. Idr. (2010). Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Čebelica Medka

Špela Poljanšek

Vrtec Sežana

poljansek.spela@gmail.com

Uživanje lokalno pridelane hrane in gibanje sta zame zelo pomembna, zato sem to želela približati otrokom. V Vrtcu Sežana – enota Lehte smo skupaj z otroki ustvarili Eko kotiček. V okviru tradicionalnega slovenskega zajtrka smo spoznavali življenje čebel in v zimskem času skrbeli za svoje zdravje. V vse smo vključili veliko gibanja, saj smo spoznali, da gibanje pripomore h krepitvi našega zdravja. Otroci sprva niso veliko vedeli o skrbi za naše zdravje, a so z aktivno vključenostjo v vse dejavnosti to spoznali.

Ključne besede: zdrava prehrana, zdravje, gibanje.

Abstract

Consuming locally grown food and exercise are very important to me. Therefore, I wished to present this to the children. In the Sežana Kindergarten – Lehte Unit, we created an ECO Corner together with the children. Within the framework of the traditional Slovenian breakfast, we learned the life of the bees and took care of our health in wintertime. We included a lot of exercise in everything because we learned that exercise contributes to strengthening our health. Children did not know a lot about the care of our health at first. However, they learned this with their active involvement.

Key words: healthy nutrition, health, exercise.

1. UVOD

V svetu vsakodnevno potekajo številne raziskave o vplivu hrane ali določenega dejavnika na zdravje in o prehranjevanju ljudi današnjega časa. Prav vse ugotavljajo, da način prehranjevanja prebivalstva večinoma ni ustrezen (Merljak, Koman, 2011). Pridelana hrana vsebuje premalo hranilnih snovi. Zato je sezonska in lokalno pridelana hrana, ki ima več hranilnih snovi, pomembna za ohranjanje in izboljšanje zdravja. Zavedati se moramo, da je kombinacija uravnotežene prehrane in zdrave telesne aktivnosti ključ do zdravja. Hrano, ki jo uživamo, velikokrat ocenjujemo po videzu, ali prijetno diši, ali je okusna. Ne vprašamo pa se, ali ta hrana koristi našemu zdravju. V zgodnjem otroštvu naj bi se začela oblikovati odgovornost za ohranjanje zdravja. V tem obdobju je zelo pomembno ne le, da otrok je dovolj, ampak predvsem, da uživa kakovostno, raznoliko in zdravo hrano. Poleg družine imamo pomembno vlogo strokovni delavci v vrtcu. S svojim zgledom moramo otrokom pokazati pravi odnos do hrane in prehranjevanja. Uživanje zdrave hrane je le en dejavnik za ohranjanje zdravja. Pomembni so higiena, gibanje in počitek.

Razmišljala sem, kako bi Eko vsebino z lokalno pridelano hrano in gibanjem do krepitev našega zdravja približala otrokom. Najbolj primerne so mi bile dejavnosti ob tradicionalnem slovenskem zajtrku, kjer smo se osredotočili na življenje čebel, od kod pride med ... Otrokom sem želela približati in pokazati, kaj lahko sami naredijo, da ostanejo zdravi, zato sem v skupino povabila medicinsko sestro. Veliko dejavnosti je potekalo preko gibanja.

Pri projektu sem si zastavila naslednje cilje:

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave v njeni raznolikosti, povezanosti, stalnem spreminjanju in estetskih razsežnostih;
- spoznavanje svojega telesa, življenjskega cikla ter zdravega in varnega načina življenja;
- otrok spozna, da mu uživanje različne zdrave hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohranjati zdravje.

Zdravje je pomembna vrednota, zato morajo otroci že v zgodnjem otroštvu pridobivati izkušnje, oblikovati stališča in vzorce vedenja.

2. METODE

Pri izvajanju pedagoškega dela sem uporabila različne metode dela. Uporabila sem metodo pripovedovanja, razlage, kjer sem govorila in razlagala doživeto, razločno, s primerno jakostjo in hitrostjo govora, in metodo pogovora, razgovora, kjer sem otrokom postavljala odprti tip vprašanja. Vprašanja so bila jasna, kratka, primerna njihovi starosti. Otrokom sem dala dovolj časa za razmislek. Metodo demonstracije in opazovanja sem otrokom pokazala s pomočjo slik, predmetov. Pri metodi igre so bili otroci sproščeni, aktivni in ustvarjalni. Metodo spodbujanja sem uporabila pri motivaciji, med dejavnostmi in pri sami evalvaciji.

3. REZULTATI

3.1 Iz dnevnika čebelice Medke

To zgodbo nam je pripovedovala lutka čebelica Medka, ki so jo otroci zelo dobro sprejeli in si ob njej zelo veliko zapomnili. Čebele sem otrokom približala tudi s pomočjo knjig, zgibank itd., ob katerih so veliko spraševali in vedno je nastal prijeten pogovor. Najbolj pa so jih otroci spoznali ob obisku čebelarja na tradicionalni slovenski zajtrk. Izdelali so čebelice iz Kinder jajca, ki so jih obesili na jablano. Nekatere smo uporabili pri didaktični igri Čebelica brenči. V Kinder jajca smo dali tri različne svare (kamenčke, riž in pesek) in jih zalepili na rože iz tulca. Otroci so morali s poslušanjem ugotoviti, kaj je v jajčku in čebelico postaviti na pravo rožo. Pri ugotavljanju jim kamenčki in pesek nista povzročala težav, a so pri rižu potrebovali več časa in pomoči. Osvojili so vse tri zvoke, saj jim je bila igra zelo všeč in so jo večkrat tudi sami igrali. Izdelali smo plakat o življenju čebel in velike cvetove, na katere so priletele čebele. Na vsak cvet je priletelo toliko čebel, kot je bilo na njej pik. Števil je bilo do pet in nekaterim otrokom je šlo zelo dobro, medtem ko so drugi potrebovali pomoč. Pri tem so si veliko pomagali med seboj in tukaj se je res pokazala medvrstniška pomoč. Izdelali smo še čebelnjak iz škatel, ki so

ga otroci pobarvali s tempera barvami. Iz papirnatih krožnikov so izdelali čbelico Medko. Papirnat krožnik so najprej pobarvali z rumeno tempera barvo, mu narisali črte, nanj nalepili oči in krila ter narisali nos in usta. Na koncu smo zalepili tipalke in nastala je čbelica Medka. Čbelico Medko so otroci narisali tudi s svinčnikom na risalni list in jo uporabili pri likovni tehniki – grafika. Vsi ti izdelki so krasili naš pano. Vse izdelke in dejavnosti so otroci z veseljem in brez težav opravili. Čbelica Medka je bila res dobra motivacija, saj jo še sedaj uporabljajo pri svoji igri. Sklop smo zaključili s posebnim zajtrkom s pogrinjki. Pripravili smo medeno limonado in pri ožemanju limon so otroci najbolj uživali. Skupini Žirafe smo zapeli še deklamacijo Panj in skupaj zaplesali Čebelji ples. S svilenimi rutami so otroci plesali ob glasbi in neizmerno uživali in se smejali. Vesela sem, da sem otroke uspela navdušiti do te mere, da so sami želeli še več. In to je bila zame motivacija za naprej.

3.2 Čbelica Medka zboli

Lutka čbelica Medka je zbolela. Pričela je kašljati, bolela sta jo glava in grlo. Otroci so takoj rekli, da mora k zdravniku. Tako se je pričela naša igra vlog –zdravnik. Najprej so pozdravili čbelico Medko; nato so se igrali še sami. Vsi so se želeli igrati večkrat in se preizkusiti v vlogi zdravnika, medicinske sestre, bolnika, farmacevta. V vlogi bolnika je bilo sprva malo otrok; proti koncu so se vsi opogumili. Najraje so bili v vlogi zdravnika. Veliko so spraševali o medicinskih pripomočkih in tako spoznali različne izraze, kot so povoj, injekcija, stetoskop, zloženec, recept, lekarna ... Otroci so spoznali tudi zgodbo Škratek prehladek. Ta skoči zajčku v nos, uho in grlo, ker je skakal po lužah in se kotalil po snegu. Zajčka takoj začne ščipati v ušesih in praskati po grlu. Ko pride domov se uleže v posteljo, mama pa pokliče zdravnika. Ker zajček ni želel kapljic in zdravil, se je Škratek prehladek zelo razveselil. Zajčku to ni bilo všeč in je nato le vzel zdravila in tako premagal Škratka prehladka. Otrokom je bila zgodba zelo všeč, saj so jo sami pripovedovali in se ob njej pogovarjali. Niso imeli težav pri risanju in izdelavi Škratka prehladka iz odpadnega materiala. Tu je bila tudi dobra motivacija lutka Škratek prehladek. O zdravju smo se veliko pogovarjali. Največ so vedeli, kam gremo, ko zbolimo, kaj pregleda zdravnik, kaj oblečemo, ko je mraz. Za odgovor, kaj naredimo, da ostanemo zdravi, pa smo potrebovali dalj časa. Postavljala sem jim vprašanja, kaj jemo, da ostanemo zdravi, kako in kje se gibamo ... Pogovori so potekali ob slikah, saj jim je bilo tako lažje. Slike smo prilepili na vidno mesto in otroci so jih redno gledali in se ob njih pogovarjali ter spraševali. Tako so vedeli, da je treba dosti piti, biti zunaj na zraku in si umivati roke, da ostanemo zdravi. Pokazali so, kam kašljamo in kihamo. Obiskala nas je Ana Furlan, dipl. medicinska sestra iz zdravstvenega doma Sežana, ki nam je pokazala, kako se umivamo, da ostanemo zdravi. Otrokom je bilo všeč, ko so umivali dojenčke in si pravilno umili roke. Večina otrok si ob spodbudi roke pravilno umiva, k čemur pripomogla tudi pesmica za pravilno umivanje rok. Traktor se pelje po cesti in gre na en travnik in na drug travnik. Ker je trava visoka, vzame kosilnico in prične kositi. Potem vzamemo palec in ga vrtimo na vrtiljaku na enem travniku in na drugem travniku. Vzamemo grablje in travo pograbimo na enem travniku in na drugem travniku. Na koncu sta travnika pokošena, traktor pomaha in reče: »Spet bom prišel, ko bo trava visoka.« Otroci so spoznali novo deklamacijo Bacili. Prihaja zima in bacili, čaj z limono bomo pili. Med čebelji še dodali, zdravi vsi tako ostali. Saj limona, čaj in med boljši so kot

sladoled. To so naše dobre vile, ki preganjajo bacile (S. Mali). Zelo hitro so jo osvojili in jo tudi povedali medicinski sestri. Da moramo jesti zdravo, da ostanemo zdravi, so otroci spoznali preko didaktične igre Zdrava hrana. Pravila igre: otrok vrže kocko in po barvi na kocki iz kupa kart na sredini mize poišče karto iste barve; nato poimenuje hrano na sliki in jo položi v škatlo iste barve. Če kocka pade na belo barvo, ima otrok nalogo, da popije požirek vode. Pri tej igri so otroci zelo uživali in dolgo vztrajali. Všeč jim je bilo, ko so na kocki vrgli belo barvo in so morali iti popiti vodo. Pri socialni igri Sadna solata so sprva potrebovali pomoč. Ko pa smo se jo večkrat igrali, jim je šlo zelo dobro. Pri igri so otroci uživali in bili pozorni, katero sadje izkličem. Pravila igre: stole postavimo v krog. Vsak otrok v roki drži sliko sadja, ki se med seboj razlikujejo. Vsako sadje mora biti vsaj dvakrat prisotno. Vzgojitelj imenuje enega izmed sadežev in otroci, ki predstavljajo ta sadež, se morajo med seboj presesti. Ko vzgojitelj reče: »Sadna solata!« morajo vsi otroci zamenjati prostor. Igra Barvna vedra jim je bila zelo zanimiva, saj so poleg barvne kocke spoznali še kocko s pikami. Skupaj smo šteli in se pri tem zabavali, smejali. Veseli so bili, ko so sami metali kocko. S premikanjem veder niso imeli težav. Pravila igre: igro se igra pet otrok. Imamo štiri vedra različnih barv, ki jih štirje otroci izberejo, peti otrok pa meče kocki. Prva kocka pokaže barvo vedra, ki se premakne. Druga kocka pa številko, za koliko se vedro premakne. Otroci se postavijo na štart in začnejo igro. Nato se otrok z vedrom pomika proti cilju za toliko, kolikor pokaže kocka s številko in barvo.

3.3 Čebelica Medka telovadi

Otroci so želeli čebelici Medki pokazati, kje mi telovadimo. Nekega dne smo jo res vzeli s seboj v telovadnico, kjer je z nami telovadila.

Pri prvi gibalni igri Lovilec psov vzgojitelj po prostoru razporedi obroče (pasje ute). Vzgojitelj (lovilec) prične loviti otroke, ki tečejo po prostoru. Z vodnim črvom poskuša uloviti otroke (pse). Če se lovec dotakne psa z vodnim črvom, mora le-ta v pasjo uto. Ko so vsi psi v pasji uti, se igra konča. Igro večkrat ponovimo. Otroci so se res natekli in bili so pozorni, kdaj jih bom ulovila. Pri drugi gibalni igri Premagaj vodjo vzgojitelj (vodja) v roki drži plastično posodo z žogicami. Otrokom pove, da so v plastični posodi bacili in načne pogovor o zdravju. Otrokom pove, da imamo v telesu vojake, ki branijo naše telo pred bacili, da ne zbolimo. Vzgojitelj prične prazniti plastično posodo z žogicami, in sicer eno za drugo. Otroci poskušajo žogice spraviti nazaj v posodo, preden jo vodja izprazni. Otroci so komaj čakali, da pričnem in so bili zelo hitri pri vračanju žogic. Pri igri Prehranska piramida vzgojitelj na eno stran telovadnice na tla postavi en majhen in en velik obroč. Velik obroč je označen z živili iz spodnjega dela prehranske piramide, majhen obroč pa je označen z živili iz zgornjega dela prehranske piramide. Na drugo stran telovadnice vzgojitelj postavi slike različnih živil. Na vzgojiteljev znak »zdaj« otroci slike razvrstijo v pravičen obroč. Večina otrok je razumela pravila in so pravilno razvrstili slike, nekateri otroci pa so slike samo položili v obroč. Pri igri Papirnati robčki niso imeli težav in so si zares obrisali nos in ga nesli v koš. Pri igri Umivanje rok jih je pritegnila pesem, saj so ob njej lažje ponavljali za mano. Bili so zelo spretni. Pri ohlajanju so vsi ležali na tleh in me pozorno poslušali, ko sem jim govorila o zdravju. V okviru zadnje igre Zimska oblačila vzgojitelj na sredino telovadnice položi zimska oblačila (od otrok). Otroci poiščejo svoja oblačila in si jih oblečejo. Igra je potekala v veselem vzdušju in vsi so našli svoja oblačila. Dobro je bilo, da so

bili otroci aktivno vključeni v proces učenja in evalvacijo, saj so mi povedali, kako skrbimo za svoje zdravje. Z otroki sem vzpostavila pozitiven odnos in jih spodbujala tako pri gibanju kot pri razmišljanju. Otroci so si med seboj pomagali in se hkrati učili drug od drugega. Otrokom sem podala jasna navodila, tako da so bila vsem razumljiva. Realizirala sem vse cilje, saj so otroci sproščeno izvajali naravne oblike gibanja, razvijali koordinacijo in ravnotežje ter spoznavali, da jim uživanje zdrave hrane, telesne vaje in počitek pomagajo ohranjati zdravje. Pri vseh dejavnostih sem pridobila izkušnjo, kako gibanje povezati z drugimi področji. Otroci so preko gibanja spoznavali zdravje.

4. RAZPRAVA

Otrokom sem želela prikazati, kako skrbimo za svoje zdravje. Sprva so na vprašanje: »Kaj naredimo, da ostanemo zdravi?« odgovorili z »Ne vem.« Preko različnih dejavnosti, kjer so otroci spoznavali zanimivosti o zdravju, pa so bili odgovori zelo različni: »Pijem vodo, čaj, sokec. Jem pašto, mineštro. Pospravljam mamici stvari. Močno se gibam. Da imaš mišice. Lepo. Kašljam v rokav. Pijem čaj. Dosti vode. Telovadim. Moraš jesti pašto, juhico, njoke, kosmiče. Lepo. Pijem čaj. Se gibam, telovadim, skačem. Med jem, pijem kakavček, sadni napitek, hruško. Spančkam. Jem zdravo hrano – sladoled ni. Jabolko je zdravo. Pijem vodo. Jaz počivam in potem jem zjutraj, ko vstanem, Čokolino. Zvečer pijem čajčka –kamilice. Vodo, sok, limono. Se oblečem in potem grem malo na zrak. Dosti se oblečem. Bundo, šal, kapo, rokavice. Skakam, tekam. Lepo. Se lepo igram. Če mi jemo, imamo močne roke. Hruško, banano in jabolko in kruh in špinačo, meso, ribo, piščančka. Malo sladoleda. Pijem sok, čaj. Pojemo med. Se gibam, tečem, se igram z žogo. Se skopam.«

Vse izdelke, plakate, didaktične igre, deklamacije itd. smo razstavili v Eko kotičku, ki smo ga ustvarjali skupaj z otroki in katerega so si lahko ogledali vsi obiskovalci našega vrtca.

5. ZAKLJUČEK

Sprva sem otrokom želela prikazati, kaj pomeni lokalno pridelana hrana. Kasneje pa so se dejavnosti dogajale tako, da so otroci sami narekovali potek dogajanja. Čebelica Medka jih je tako pritegnila, da se še sedaj igrajo z njo in je njihova prijateljica. Otroke je zelo pritegnil sklop o zdravju in smo se res dobro posvetili temu, kar kažejo tudi rezultati. Že to je pomembno, da je večina otrok prisotnih v vrtcu. V skupini vsakodnevno navajam otroke na zdrav način življenja. Zelo pomembno je tudi sodelovanje z družinami. Starši so bili zelo odzivni in veseli, da so se otroci veliko naučili o skrbi za zdravje. Zdrav način življenja pripomore k boljšemu počutju in ohranjanju zdravja. Vsi zaposleni v Vrtcu Sežana skrbimo za varnost, dobro počutje in zdravje otrok.

6. LITERATURA

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
Marija Merljak, Mojca Koman (2011). Zdrava prehrana je prava odločitev. Za založbo Matjaž Bizjak, Ljubljana.
Pavlič Emilija (1998). Za otroke kuhajmo zdravo. Za majhne in velike. Birografika BORI Izola, Koper.

Sonce, oblak, voda, zrak, dajejo življenju na zemlji svoj pečat

Tajda Nemec

Vrtec Murska Sobota, enota Urška

tajda.nemec@gmail.com

V Vrtec Murska Sobota, natančneje v enoti Urška, smo v oddelku otrok starih od 4 do 6 let izbrali temo projekta: »Voda kot trenutek didaktične pobude za raziskovanje in ustvarjanje« ali natančneje - vodni pojav v vseh oblikah. Ob spodbudnem okolju smo z otroki vstopali v didaktične situacije s ciljem spoznavanja vode, njenega vonja, barve in okusa, oblik, razlik, pojavov ter sprememb v naravi. Osredotočili smo se na dejavnosti, katerih ključno didaktično sredstvo je predstavljala voda oziroma katere so bile v povezavi z vodo. Glavni namen oziroma izhodišče projekta predstavlja ozaveščanje otrok o tem, kako *voda* življenju na Zemlji daje velik pečat, kako pomembna je njena vloga, kaj vse se da z njo ustvariti, kako je lahko zanimivo raziskovanje z vodo ter do kakšnih spoznanj nas lahko pripelje v vseh pogledih njenega obstoja.

Ključne besede: otroci, voda, vodni pojavi, vodne spremembe.

1. CILJI

- ✓ Razvijanje otrokovih izkušenj z naravo in njeno raznolikostjo, z naravnimi silami in njihovo uporabo;
- ✓ Razvijanje spoštljivega, naklonjenega in odgovornega odnosa do vode;
- ✓ Spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju vode in njenih funkcij;
- ✓ Odkrivanje, spoznavanje in primerjanje lastnosti vode;
- ✓ Odkrivanje in spoznavanje pojavov na nebu ter spoznavanje vremenskih pojavov v povezavi z vodo;
- ✓ Raziskovanje, kako se različne snovi mešajo z vodo;

- ✓ Spoznavanje vode v različnih pojavnih oblikah, prikaz izhlapevanja vode, taljenje snega in ledu ter zmrzovanja vode.

2. METODE

igra, pogovor, opazovanje, demonstracija, eksperimentiranje, prikazovanje, razgovor, raziskovanje, lastna aktivnost, slikanje, zapisovanje.

3. NAČRT PROJEKTA

ČAS	VSEBINA	CILJI	PRIPOMOČKI	METODE	PROSTOR	KORELACIJA Z DRUGIMI PODROČJI
December, januar, februar 2019/2020	Pogovor o zimskem letnem času (kaj se dogaja z naravo, kakšni so vremenski pojavi, kakšne so temperature, kako hodimo oblečeni...).	Seznanitev z značilnostmi zimskega letnega časa in posledično z vodnimi pojavi na nebu.	Fotografije, slikanice.	Pogovor, razlaga, pripovedovanje.	Igralnica.	Jezik, družba.
	Podajanje ugank vezanih na vreme (zima, dež, oblaki, sneg, snežinke, sonce, voda).	Otrok ob opisu ugank o vremenu išče rešitve.	/	Igra, razgovor.	Igralnica.	Jezik, družba.
	Raziskovanje vremenskih pojavov s slikovnim materialom in eksperimentiranje (prikaz vode v obliki snežinke na temni podlagi in opazovanje sprememb; prikaz ledu, megle, dežja).	Približanje vodnih pojavov na nebu. Otrok opazuje nebo, pojave na nebu (dež, sneg, megla, oblaki), opisuje in sodeluje v pogovorih, eksperimentih.	Črni trši papir, posodica za delanje ledu, steklena plošča/pokrivalo, kozarec z vodo.	Eksperimentiranje, razlaga, demonstracija, raziskovanje, opazovanje.	Igralnica, igrišče.	Jezik.
	Igranje z vodo v različnih pojavnih oblikah (dež, luže, sneg, led).	Vzpostavljanje pozitivnega odnosa z naravo ter primerjanje vodnih pojavov.	/	Igra, pogovor, lastna aktivnost.	Igrišče, park.	Družba, gibanje.
Izdelava vremenskega koledarja.	Otrok zna dnevno določiti vremensko sliko.	Plakat, tulci, tempera barve, kljukica, ježki, vremenske slike.	Lastna aktivnost, razlaga.	Igralnica.	Likovna umetnost.	

Marec, april, maj 2020.	Pogovor o tem, kako pomembno vlogo igra voda v naravi ter spoznavanje njenih bistvenih značilnosti.	Otrok podrobneje spozna funkcijo vode in njene lastnosti (barva, vonj, okus).	Fotografije, prozoren lonček, voda.	Pogovor, opazovanje, raziskovanje.	Igralnica.	Jezik.
	Prikaz treh agregatnih stanj vode (tekoče, plinasto, trdo).	Opazovanje in spoznanje, da se voda pojavlja v treh različnih oblikah v naravi.	Posoda, voda, električna plošča, lonec, posodica za led.	Eksperimentiranje, opazovanje, raziskovanje.	Igralnica.	Jezik.
	Mešanje različnih tekočin z vodo (olje, barvila, sirup, med).	Otrok preliva in meša različne tekočine ter spozna njihovo gostoto.	Pet prozornih lončkov, palčka za mešanje.	Eksperimentiranje, opazovanje, demonstracija, razlaga.	Igralnica.	Matematika, jezik.
September, oktober, november 2020.	Ustvarjanje mavrice (https://www.youtube.com/watch?v=FCvVClghCMY).	Otrok s pomočjo vode eksperimentira z barvami in sladkorjem.	4 prozorni lončki, voda, sladkor, 4 različna barvila, žlica.	Eksperimentiranje, opazovanje, prikazovanje, razlaga.	Igralnica.	Likovna umetnost, jezik, matematika.
	Izvedba gibalne igre Mavrica (Skozi igro se učimo, št. 125).	Otrok gibalno ustvari mavrico in aktivno sodeluje v gibalni igri.	/	Igra, demonstracija, lastna aktivnost.	Telovadnica.	Gibanje, matematika.

December, januar, februar 2020/2021	Mešanje sladkorja in soli z vodo.	Otrok preizkuša različna okusa (sladko-slano).	Prozorna kozarca, sladkor, sol, voda.	Raziskovanje.	Igralnica.	Jezik, matematika.
	Likovno ustvarjanje s soljo in vodo.	Otrok opazuje prelivanje barve, ki se raztopi s soljo v vodi.	A3 format, sol, voda, barvilo.	Eksperimentiranje, prikazovanje, opazovanje, razlaga.	Igralnica.	Likovna umetnost, jezik, matematika.
Marec, april, maj 2021.	Kroženje vode v naravi.	Otrok spozna, da voda v naravi neprestano kroži.	Prenosnik.	Prikazovanje, pogovor, opazovanje, demonstracija.	Igralnica.	Jezik.
	Spoznavanje pojavov vode v naravi (morje, reke, jezera, slapovi).	Otrok prepozna, da se s kroženjem pojavlja voda v naravi v različnih oblikah.	Prenosnik.	Opazovanje, pogovor, prikazovanje.	Igralnica.	Jezik.

4. DISKUSIJA PRAKSE

Začelo se je jeseni 2019, ko smo z otroki – takrat še v starostnem razponu od 3 do 4 let – doživljali in hkrati bolje spoznavali prvi skupni letni čas. Z otroki smo ob opazovanju narave

spoznavali jesenske značilnosti, ugotavljali pojave (zlasti vremenske) spremembe, in se poglobljali v otroško literaturo, ki nam je vse to »od bližje« prikazovala. Da bi otrokom vsebino naredili še bolj privlačno, smo jo uvodoma vpeljali v vzgojni proces preko ugank, vezanih na vreme (zima, dež, oblaki, sneg, snežinke, sonce, voda) ter raziskovane vremenske pojave otrokom približali s slikovnim materialom. Prvotno je bilo načrtovano, da bi naredili poskus prikaza vode v obliki snežinke na temni podlagi ter opazovali postopno spremembo le-te ter prikaz ledu. Navsezadnje nam takratno leto z vremenom ni doprineslo sreče, da bi bili deležni izkustvenega učenja. Kljub temu smo si le-to ogledali preko spletnih posnetkov, s pomočjo katerih smo se lahko vsaj malo približali ciljem, vendar žal ne v celoti (zaradi vremena). Priložnostno smo opazovali pojave oblike vode kot megla in dež, iz česar se je razvila otroška igra, zato je lahko delno potrdimo cilje, ki so bili snovani za začetne mesece realiziranja dejavnosti v okviru projekta. Glavni namen je bil vzpostavljanje pozitivnega odnosa z naravo ter primerjanje vodnih pojavov.

Začetek leta 2020 pa smo izkoristili še za izdelavo vremenskega koledarja, na katerem smo tekom leta vsakodnevno določevali in označevali vremensko sliko. Tako smo dosegli načrtovan cilj in tudi tukaj lahko potrdimo, da je bila vloga otrok aktivna.

Časovni okvir projekta so nam izredne epidemiološke razmere nekoliko premaknile realizacijo načrta, zaradi zaprtja vrtca, vendar smo ob vsaki vrnitvi ob različnih priložnostih izkoristili vzgojni proces za namene projekta. Lahko potrdim, da smo uresničili dejavnosti v obliki pogovora o tem, kako pomembno vlogo igra voda v naravi ter preko spoznavanja njenih bistvenih značilnosti. Otroci so podrobneje spoznali funkcijo vode in njene lastnosti (barva, vonj, okus). Ugotovili so, da voda v naravi različno nastopa. Slednje smo raziskovali preko slikovnega gradiva. V tem elementu smo naredili poskuse treh agregatnih stanj vode (tekoče, plinasto, trdo), ob katerih smo morali biti še posebej previdni, saj smo za ta poskus uporabili električno ploščo, ki je vodo segrela.

Otroci zagotovo odnesejo največ znanja iz izkustvenega učenja, zlasti preko konkretnih demonstracij in prikazov, kateri se še globlje zatisnejo v dolgoročni spomin. Ti so svoj velik interes dokazovali z voljo do aktivnega sodelovanja pri sami izvedbi poskusov.

V okviru aktualne teme v oddelku smo vpeljali še en zanimiv eksperiment, in sicer mešanje različnih tekočin z vodo, ob katerem smo želeli doseči, da otroci pridobijo izkušnje s prelivanjem in mešanjem različnih tekočin ter spoznavanjem njihovih gostot. Za mešanice smo izbrali snovi, kot so: olje, sirup, med in barvila. Naj poudarim, da izmed vseh izvedenih poskusov, je otrokom bil nedvomno najbolj zanimiv eksperiment ustvarjanja mavrice, kar sklepamo zaradi uporabe različnih barv, s katerimi nam je uspelo prikazati pravi mavrični spekter barv. Kljub bolj pasivni vlogi otrok kot pri ostalih dejavnostih, lahko njihov pozitiven odziv ocenim na podlagi želje po večkratni ponovitvi tovrstnega poskusa v jutranjem krogu. Ugotovitev, kako smo prišli do ločitve barv (z ustvarjanjem različnih gostot barv, s pomočjo sladkorja), smo na nek način »proslavili« z izvedbo gibalne igre Mavrica.

Ker so otroci radi v vlogah mladih raziskovalcev, smo med drugim še uspeli izvesti eksperiment mešanja sladkorja in soli z vodo, pri čemer smo uresničevali enega izmed ciljev, da otrok preizkuša dva različna okusa (sladko-slano). Otroci so brez težav ločili med seboj okusa in ob tem delali razne duhovite obrazne izraze.

Tekom izpeljave projekta nas je takrat že drugič presenetil epidemiološki val zaprtja vrtca, zaradi česar smo zopet prilagajali časovno izvedbo dela. Tako smo se ob koncu zimskega časa poigrali še s soljo v obliki likovnega ustvarjanja, pri čemer je seveda zopet bila glavni didaktični

»pripomoček« voda. Ob tem so otroci opazovali dogajanje na papirnati podlagi, na kateri je prišlo do prelivanja barv. Le-te so se raztopile s soljo v vodi, pri čemer so otroci svoja opažanja izražali različno. Dogajanje s soljo so opisali z naslednjimi stavki

- »Morje nastane.«
- »Pobarva se.«
- »Postane soleno.«
- »Sol malo poka.«
- »Barva se tudi počasi skrije.«
- »Raztopila.«
- »Razmaže in se v vodi raztopi.«
- »So kak bleščice.«
- »Ka kda jo probaš, da ni sladka.«

Ob iztekajočem se delu šolskega leta 2021 pa smo kot zaključek projekta otroke seznanili še s kroženjem vode v naravi, pri čemer smo ugotovili, da le-ta neprestano kroži. Naravni proces smo otrokom pojasnili ob pomoči slikovnega materiala. Ob tem smo prepoznali, da se s kroženjem voda v naravi pojavlja v različnih oblikah (morje, reke, jezera, slapovi). Sklepam, da so otroci ob postopni razlagi dojeli bistvo nastanka naravnih pojavov.

5. ZAKLJUČEK

Narava je ena izmed naših največjih prijateljic, ki nam ponuja marsikatero oblike sproščanja med samim bivanjem, le odkriti jih je potrebno. Ker živimo v sočutju z naravo, smo se s skupino otrok – najprej starih od 3 do 4 leta, kasneje že predšolski –, odločili za aktivno sodelovanje v dvoletnem projektne delu Sonce, oblak, voda, zrak, dajejo življenju na zemlji svoj pečat. Veseli smo za to priložnost. Ujeli smo vsak trenutek, ki je sprožil odzivanja otrok. Pri tem smo uporabili interdisciplinarni pristop ter otrokom omogočili čas za vrednotenje in oblikovanje idej. Lahko zagotovem, da so bili otroci kot v vlogi odličnih učencev tako v vlogi vrednih učiteljev nas odraslih. Brez njih nebi bilo naše popotovanje skozi raziskovanje narave tako pestro in zanimivo. Hvala njim.

6. LITERATURA

Ardley, N., 1993. *Spoznavajmo znanost voda*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Bahovec, E., idr. (1999). *Kurikulum za vrtce*. Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo, Ljubljana.

Kroflič, R., idr. (2001). *Otrok v vrtcu : priročnik h kurikulu za vrtce*. Maribor: Obzorja.

Semena in rastline v vrtcu

Tanja Vengust

Vrtec Črnuče – enota Sonček

tanja.vengust@guest.arnes.si

Za pridobivanje izkušenj, spoznanj in čustvenega izražanja, je stik z naravo nepogrešljiv za otrokov skladen razvoj. V vrtcu želimo otrokom na zabaven in prijeten način približati delo na vrtu. Z dejavnostjo otroke vzpodbudimo k opazovanju, doživljanju, vključevanju v celoten proces dogajanja in spoznavanju, da lahko z lastnim znanjem na nekatere procese tudi vplivamo. Preko spoznavanja semen in opravil se otroci naučijo veliko o naravi in o tem od kod dobimo hrano. Otrokom takšne dejavnosti odpirajo vrata v svet narave.

Ključne besede: vrt, semena, opazovanje, raziskovanje, skrb za sadike, narava.

Abstract

For gaining experience, knowledge and emotional expression, contact with nature is indispensable for coordinated development of children. In the kindergarten, we try to introduce garden work in a fun and pleasant way for the children. With this activity, we try to encourage children to observe, experience, be a part of the whole process and to realise that they can also influence certain processes with their own knowledge. By discovering different kinds of seeds and garden tasks, children learn a lot about nature and where the food comes from. These kinds of activities open the doors to the world of nature for children.

Key words: garden, seeds, observing, research, sapling care, nature.

1. UVOD

Otroku se v predšolskem razvojnem obdobju zaznavne sposobnosti čutil šele razvijajo in ostrijo. Zato so razne opazovalne vaje in sprotno ubesedenje občutij in spoznanj zanj tem bolj pomembne. Ko otrok govori, hkrati razvija tudi sposobnosti mišljenja. Ker čuti potrebo, da bi nova spoznanja izrazil še drugim, nas naravno izziva, da mu pomagamo poimenovati (ubesediti) nova doživetja in spoznanja. Otroku lahko s postopnim spremljanjem kalitve in rasti semen pride do spoznanja o zaporednosti pojavov. Primeri izvedb dejavnosti v vrtcu temelji na neposredni aktivnosti otroka, ki jim omogoča, da se seznanijo z delčkom narave in pridobivajo nova znanja.

2. METODE

Pogovor, raziskovanje, predvidevanje, opazovanje, demonstracija, lastna aktivnost, igra, raziskovanje.

3. CILJI

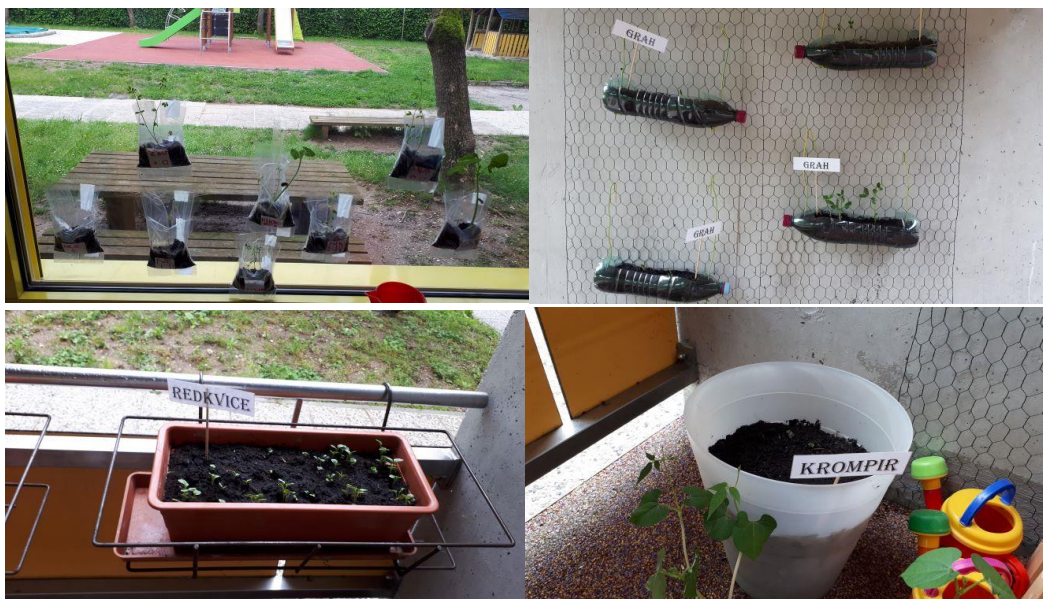
- Spoznavati semena,
- spoznavati značilnosti, po katerih se semena razlikujejo (po barvi, velikosti, obliki),
- razmišljati in ugotavljati, kaj potrebujejo semena za rast,
- spoznavati rastlinske dele,
- spremljati spreminjanje rastlin,
- vestno skrbeti za rastline (za primerno zalivanje, negovanje,...).

4. DEJAVNOSTI

- Priprava mini vrtov v igralnicah,
- spoznavanje pogojev za primerno rast,
- opazovanje, ugotavljanje sprememb semen,
- spoznavanje delov rastlin,
- prepoznavanje različnih vrst zelenjave, začimb,
- uporaba začimb,
- skrb za rastline.

5. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

K projektu smo pristopili sistematično. Pričeli smo z opazovanjem zemlje in pogovorom o tem, da si lahko manjši vrt ustvarimo kar v igralnicah. Prešli smo na opazovanje različnih semen, njihovo velikost in obliko. V starejših skupinah so otroci samostojno pripravili zemljo in posadili semena. Uporabili so različne lončke, odpadno embalažo (plastenke) in prozorne plastične vrečke.

Otroci so opazovali kaljenje semen. Ob opazovanju so napovedovali kako hitro bo določeno seme skalilo in ugotavljali kakšne pogoje potrebujejo. Nekaj lončkov smo dali ven na hladno nekaj pa smo jih pokrili s škatlo. Otroci so ugotovili, da rastline, ki so bile zunaj ali v temi, ne kalijo enako, kot rastline, ki so imele dobre pogoje. Prišli so do spoznanja, da potrebujejo vlago, toploto in svetlobo. Ugotovili so tudi, da začimbe kalijo veliko hitreje od ostale zelenjave (krompir, grah, fižol). Ko so rastline dosegle določeno višino, so si ogledali dele rastlin in jih poimenovali. Spoznali so, da nekatera semena ne skalijo, kljub temu, da imajo enake pogoje kot druge. Ves čas so bili zelo pozorni in vestno skrbeli za zalivanje.

Začimbe, ki smo jih vzgojili smo uporabili za različne namaze. Ostale rastline potrebujejo še nekaj časa, da obrodijo in tako bodo otroci skrbeli za njih še kar dolgo časa. Ko bodo obrodila, bodo otroci sodelovali pri pripravi zelenjavne enolončnice. Za lažje razumevanje različnih imen rastlin in njihovo uporabo, smo v oddelku priložnostno brali pravljico Zelišča male čarovnice (Polona Kovač), preko katere so otroci spoznali nove besede in jih uporabili v praksi. Naredili smo si metin čaj, pri katerem smo uporabili besede: poparek, prgišče in ščepec. Zanimivo je bilo, da so čisto vsi otroci čaj popili brez dodatkov in ugotovili da je zelo dober. Prepoznavali so ga po vonju, barvi in okusu.

Menim, da smo otrokom na zabaven in prijeten način približali postopek od semena do rastline. Pridobili so veliko novih spoznanj, besed in skrb za nego rastlin. Z dejavnostmi smo v celoti uresničili zadane cilje.

6. LITERATURA

Dane Katalinič, *Od semena do rastline* (1992), Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport

Kurikulum za vrtce, (1999), Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport – Zavod RS za šolstvo.

Projekt MLEKASTIČNO

Tanja Zorman
OŠ Sveti Jurij ob Ščavnici, Vrtec Sonček
tanja.ksela@gmail.com

Prehrana je v predšolskem obdobju izjemnega pomena. Otroci prevečkrat posegajo po nezdravi in hitro pripravljani hrani. V našem vrtcu skozi vso šolsko leto otrokom nudimo različne teme in dejavnosti v povezavi z zdravo prehrano in pravilnim prehranjevanjem.

Tako smo se letos v skupini drugega starostnega obdobja odločili, da izvedemo projekt Mlekastično, saj smo želeli otroke seznaniti s tem, od kod prihaja mleko – belo zlato, kako ga uporabljamo in zakaj je pomembno za naše zdravje. Naš vrtec se nahaja na vasi, kjer je obdan z manjšimi in večjimi kmetijami, kar otrokom omogoča, da se vsakodnevno srečujejo z vsem, kar je povezano s kmetijo.

Ključne besede: mleko, zdravo, hrana, otrok, kmetija

Abstract

Nutrition is extremely important in the preschool period. Children resort to unhealthy and quickly prepared food too often. In our kindergarten, throughout the school year, we offer children various topics and activities related to healthy eating and proper nutrition. This year, in the second age group, we decided to carry out the project "Mlekastično", because we want to introduce to children where milk or so-called white gold comes from, how we consume it and why it is important for our health. Our kindergarten is located in a village, surrounded by smaller and larger farms, allowing children to encounter everything related to the farm on a daily basis.

Key words: milk, healthy, food, child, farm

1. UVOD

Zakaj naj otroci uživajo dovolj mleka in mlečnih izdelkov? Mleko je pomembno za rast in razvoj, saj vsebuje veliko kalcija, še zlasti pripomore k zdravim zobem in kostem, je bogat vir beljakovin, vsebuje vitamine A, B12, D in E, mlečne kisline, maščobe, riboflavin, niacin in fosfor. Z omenjenim projektom smo želeli otrokom približati pomen mleka za njihovo zdravje.

Otroci le redko poznajo pot mleka od hleva do kozarca, zato smo želeli, da spoznajo, kako mleko pride v tetrapake in trgovino, kako živijo krave in kakšne so kmetove naloge.

Na samem začetku smo z otroki naredili plakat, kaj vse že vemo o mleku. To nam je bila enkratna iztočnica za samo izvedbo projekta.

Otroci so se vsakodnevno igrali v kotičku z naravnim materialom (zemljo, koruzo, travo, vejami ...), živalmi in kmetijskimi stroji, da so se lahko vživeli v kmečko življenje in povezali z naravnim okoljem. In kot pravi Thompson, 1995, str. 253: »Če otrokove domišljije nismo zatrli s

prezgodnjo razumskostjo in materializmom, jo bo uporabljal za spreminjanje običajnega v neobičajno.«

Žal nam je sicer letos epidemija covid-19 onemogočila izvajanje projekta, kot smo si ga zadali. Ogleda kmetije in sodelovanja z lokalnimi kmetijami nismo mogli izvesti in posledično otroci kmetije niso mogli dojeti z vsemi čutili. Otroci namreč ne želijo samo gledati, temveč tudi tipati, prijemati, kop ati, vonjati, okušati ... Želijo raziskovati in preizkušati. Informacije sprejemajo skozi vsa svoja čutila (Kos in Gregorič, 2011).

1.1. Cilji

Otrok

- spoznava mleko in mlečne izdelke od izvora do porabe ter pomena za naše zdravje,
- spoznava pomen in vpliv lokalne samooskrbe z mlekom,
- spoznava in raziskuje pomen življenja krav mlekaric ter njihove oskrbe,
- spoznava, kaj potrebuje sam in druga živa bitja za življenje ter ohranjanje in krepitev zdravja,
- spoznava delovni proces in razvija primeren odnos do dela in organizacijske sposobnosti.

2. METODE

Pri samih dejavnostih smo se posluževali različnih metod dela: opazovanja, izkustvenega učenja, razgovora, viharjenje možganov, spodbude, raziskovanja in metode igre.

3. RAZPRAVA

Na samem začetku smo z metodo viharjenja možganov želeli izvedeti, kaj dejansko otroci o mleku že vejo; od kod prihaja, kakšno je, zakaj je zdravo ... Otroci so podali naslednje izjave: *Je belo. Naredijo ga krave. Ker mleka v trgovini nimajo več. Krave so različne. Dojimo z mašino. Teče v bazen, mlekar ga odpela z tovornjakom. Damo ga telički. Drugačna mleka so. Je zdravo, da ne bomo fejest bolani. Zdravo je, ker nima tak fejest okusa, za močne kosti, za trde zobe. Pelajo ga v Hofer. Čokoladno in jagodno mleko. Maslo, sir, sirni namaz, skuta, jogurt, smetana. Riž, kosmiči, čokolino, palačinke, kruh v mleku, kroglice.*

Otroci so veliko povedali o mleku, ugotovili pa smo, da ne poznajo mlečne poti, kako dejansko mleko pride v trgovino. Z otroki smo si ogledali videoposnetek *Zgodbe o kravici Berti in njenem mleku*.

Izdelava plakata: »Kaj že znam o mleku«

Igra v kotičku Kmetija

Otroci pri raziskovanju in učenju sprejemajo informacije preko vseh čutil. Zato smo si kmetijo iz naravnega materiala izdelali kar v igralnici. Na bližnje polje smo šli po zemljo, na gramozni cesti nabrali kamenje, na travniku natrgali travo in v gozdu nabrali veje in mah. Dodali smo plastične živali in kmetijske stroje, s katerimi so prevažali koruzo, ječmen in pšenico. Otroci so se vsakodnevno igrali v kotičku *Kmetija*, v katerem so zelo uživali.

Na žalost nam je letošnja epidemija onemogočila sodelovanje z lokalnimi kmetijami. Tako smo si delo in življenje na kmetiji lahko ogledali le preko spleta. Otroci tako niso mogli doživeti pristnosti kmetije in niso vzpostavili stika z živalmi. Ker pa se naš vrtec nahaja na vasi, nekaj otrok prihaja tudi s kmetij; otroci poznajo delo na kmetiji, opravila na poljih, travnikih, sadovnjakih in gozdovih. Predvsem fantje pa se spoznajo na delovne stroje in uporabo posameznih priključkov.

Ogled življenja in dela na kmetiji

Otroci so sodelovali v različnih likovnih tehnikah, risali so kmetijo, izdelovali lutke za gledališko predstavo in igrali po vsebini knjige *Kravica Katka* ter prebirali različne enciklopedije in slikanice, med njimi tudi slikanico *Bela pot*.

Likovni izdelki Kmetija

Gledališka predstava Kravica Katka

Mleko in mlečni izdelki so v prehrani zelo pomembni za zdravje, rast in razvoj otrok. Med malico smo okušali različne mlečne izdelke, se pogovarjali o njihovem okusu, strukturi, sestavi, barvi, izdelavi itn. Otroci so povedali, da so mlečni izdelki pomembni za njihovo zdravje, močne kosti in zdrave zobe.

Iz revij so izrezovali različne mlečne izdelke, jih lepili na plakat kravice Berte in reševali delovne liste. Kravica Berta nas je namreč spremljala pri dejavnostih celotnega projekta.

Barvanje mlečnih izdelkov, izrezovanje in lepljenje na kravico Berto

4. ZAKLJUČEK

Življenje na vasi nam omogoča, da skozi vse leto spremljamo in doživljamo življenje na kmetiji ter delo na poljih in travnikih. Otroci sezonska opravila skozi letne čase zelo dobro poznajo, saj se o tem veliko pogovarjamo, sami pa tudi pogosto pomagajo ali prisostvujejo pri kakšnem opravilu. Ob koncu projekta so se naučili, od kod prihajajo mleko in mlečni izdelki ter kakšna je »pot belega zlata« od hleva do kozarca. S pokušanjem in pogovorom o mleku in mlečnih izdelkih smo pri otrocih vzpodbudili željo po uživanju le teh, saj so spoznali, da so zelo zdravi za rast in razvoj, hkrati pa še nadvse okusni.

5. LITERATURA

<https://mlekarna-krepko.si/sl/blog/6-razlogov-zakaj-so-mleko-in-mlecni-izdelki-pomembni-za-otroke/>. Dostop: 24.5.2021.

Thompson, J. B. (1995). Naravno otroštvo. Radovljica: Didakta

Kos, M. in Gregorič, A. (2011). Naravno okolje – prostor za igro in učenje v slovenskih vrtcih. Educa: pedagoška revija za predšolsko vzgojo in razredni pouk, marec 2011, let. 20, št. ½, str. 5–15.

Bahovec, E. idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.

Majer, B. (2010). Bela pot. Ljubljana: Založba Kres d.o.o.

Tulci, tetrapaki in ptice

Odpadkom dajem novo življenje

Tina Ferjančič
Vrtec Ciciban, enota Pastirčki
tinasveticic@gmail.com

Pravilnega ločevanja odpadkov se moramo naučiti. Da naučeno ponotranjimo, je potrebno veliko ponovitev. Proces učenja je učinkovitejši in hitrejši, če v določenem dejanju vidimo smisel, globlji pomen.

Otroke z lahkoto navdušimo nad pravilnim ločevanjem odpadkov in recikliranjem tako, da pred njegovimi očmi zavržen odpadni material "oživimo" k ponovni uporabi. Tako je recikliranje polno presenečenj, zabave, učenja saj "smeti" z malo domišljije postanejo igrače, lutke, instrumenti ...

V zimskem času, so otroci odpadno embalažo (tetrapak) in papirnati tulec spremenili v ptičjo krmilnico. Tako so odpadni material, ki bi ga sicer zavržli, ponovno uporabili, zmanjšali število odpadkov, razvijali ekološko zavest, povezali živo in neživo okolje ter imeli možnost opazovanja in raziskovanja različnih ptic pri hranjenju.

Ključne besede: ločevanje odpadkov, recikliranje, tetrapaki, ptice

Abstract

Proper waste separation has to be taught. It takes a lot of repetition to internalize what we have learned. The process of learning is more efficient and faster, if we see a meaning in a certain act.

We can easily inspire children to properly separate waste and to recycle it by "bringing life" to discarded waste material while they are observing. This way, recycling is full of surprises, fun, learning, because a little imagination can turn "garbage" into toys, dolls, instruments ...

During winter, the children have turned a tetra pak carton and a paper tube into a bird feeder. By doing this they reused waste material that would otherwise be discarded, reduced waste, developed ecological awareness, connected living and non-living environments and were able to observe birds feeding themselves and to determine what species they are.

Key words: separate waste, recycle, tetra pak carton, bird

1. UVOD

Recikliranje je predelava odpadnih snovi z namenom ustvarjanja novih. Beseda prihaja iz angleškega termina 'recycle', ki dobesedno pomeni ponoviti krog, kar nakazuje tudi znak za reciklažo. V angleško govorečih deželah idejo povzamejo z geslom 3R – reduce, recycle, reuse – kar v prevodu pomeni zmanjšati, reciklirati in ponovno uporabiti. Recikliramo lahko veliko večino odpadkov na mnoge različne načine, še posebej je pomembna reciklaža plastičnih materialov, saj plastični delci potrebujejo najdlje, da se v naravi razgradijo. Prednosti recikliranja so: bistveno manjša poraba energije, zmanjšana potreba po izkoriščanju naravnih virov, zmanjšano število odlagališč, manj posekanih gozdov.

Čeprav lahko nekatere odpadke recikliramo oziroma ponovno uporabimo kar sami, je večina reciklaže močno povezana z ločevanjem odpadkov. V Sloveniji komunalna podjetja reciklirajo steklo, papir, tkanine, kovine, elektroniko in plastiko (Ekoglobal.net)

S tematiko pravilnega ločevanja odpadkov in recikliranja se otroci srečujejo že v predšolskem obdobju in po mnenju Marentič Požarnik je pomembno, da se ozaveščanje otrok dotika spoznavne, čustvene in akcijske ravni. V naravi otroci doživljajo pozitivna čustva, kot so spoštovanje, ljubezen in pomen življenja v sožitju z naravo. Na spoznavni ravni zaznajo razmišljanje o naravnih procesih v okolju, jih reflektirajo in razmišljajo o rešitvah, ki bi jih lahko sami uresničili. Na akcijski ravni, pa se otroci naučijo spretnosti, ki jim bodo pomagale pri spoznavanju, reševanju problemov, sodelovanju in prepričevanju širjenja ekološke zavesti in ukrepov za ohranjanje ekološke čistosti (Marentič Požarnik, 1994).

Namen projekta je bil otrokom približati tematiko ekologije, pomen pravilnega razvrščanja odpadkov, recikliranja in ustvarjanja povezave med neživo in živo naravo preko otrokove spoznavne, čustvene in akcijske ravni.

Osredotočeni smo bili na cilje, da otrok doživi neposreden stik z naravo, spozna pomen pravilnega ločevanja odpadkov ter aktivno sodeluje pri načrtovanju in izvedbi recikliranja in s tem neposredno upliva na okolje.

2. METODE

Pri izvajanju projekta smo uporabili naslednje metode: lastno aktivnost pri raziskovanju in opazovanju, beleženja in razlage rezultatov, igre, razgovora, razlage.

3. RAZPRAVA

V zimskem času smo se posvetili opazovanju ptic skozi okno, v naravi, na sprehodih. Opazili smo njihove razlike v velikosti in barvi, zato smo jih tudi ustrezno poimenovali. Prisluhnili smo njihovemu raznolikemu petju, opazovali letnje, kopanje v lužah in tudi hranjenje, ki pa se v času zime odvija v različnih ptičjih krmilnicah in je tako odvisno tudi od naše pomoči.

Tako smo celoletno tematiko »Odpadkom dajem novo življenje« povezali s pticami in izdelali ptičjo krmilnico. Otroci so od doma prinesli odpadne tetrapake in paprinate tulce. Odpadni (nestrukturirani) material je bilo seveda najprej potrebno preizkusiti v različni igri. Iz tetrapakov so nastajali stolpi, hiše, mesta in iz tulcev labirinti, daljnogledi, tobogani, skozi katere so spuščali kostanje, kamenčke.

Ob združitvi tetrapaka in tulca pa je nastala ptičja krmilnica. Otroci so s pomočjo izrezali sredinjski del tetrapaka in ga poljubno pobarvali. Tulec ustrezne velikosti namazali z arašidovim maslom, ga potresli s semeni in z vrvico pritrdili v sredino tetrapaka. Prilepili so še sladoledno palčko, katera ptici omogoči lažji prihod ptičjo krmilnico. Izdelek so otroci skupaj s tabelo, namenjeno beleženju vrste ptic, ki je obiskala ptičjo krmilnico, odnesli domov. Po končani zimi so predstavili rezultate in oblikovali smo skupno tabelo, iz katere smo razbrali skupne rezultate in ugotovili, da so najevečkrat ptičjo krmilnico obiskali vrabci, sledi sinica, nato kos in nazadnje še taščica.

Otroci so tako doživeli povezovanje žive in nežive narave, aktivno sodelovali pri načrtovanju, izvedbi ter tako neposredno uplivali tudi na okolje.

Fotografija 1: Igra z nestrukturiranim materialom (tulci)

Fotografija 2, 3: Izdelava ptičje krmilnice in ptičja krmilnica

Tema Ptice se je otrok močno dotaknila, zato smo jo še dodatno povezali z recikliranjem. Iz koprene smo izdelali ptičja krila, na katera smo prilepili pirje iz odpadnih tetrapakov. Otroci so prisluhnili glasbi Vivaldi Pomlad, jo s pomočjo kostumov, kril plesno – gibalno izrazili ter celotno izkušnjo, doživljanje likovno izrazili preko risbe.

Fotografija 4, 5: Izrazni ples (gibalno in likovno)

4. ZAKLJUČEK

Preko predstavljenih dejavnosti nam je uspelo povezati neživo in živo naravo in pri tem otroke vpeti spoznavno, čustveno in akcijsko. Saj le znanje, ki je pridobljeno na vseh nivojih je trajno in ponotranjeno. Še kako je pomembno, da se danes otroci in mi zavedamo pomena skrbi za naše okolje in aktivno pripomoremo k zmanjševanju odpadkov, pa čeprav le z zavrženim tetrapakom in tulecem.

5. LITERATURA

- <https://ekoglobal.net>
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Marentič Požarnik, B. (1994). Učenje, poučevanje in vloga učitelja v ekološki vzgoji. Zbornik.

Zeleno srce

Urška Novinič

Vrtec Miškolin

urska.novinic@guest.arnes.si

Namen prispevka je predstaviti primer dobre prakse v sklopu vsebin zgodnjega naravoslovja. Naš Vrtec Miškolin aktivno sodeluje v projektu Eko vrtec že vrsto let, v letošnjem letu pa smo vsebine projekta Eko vrtec povezali s sodelovanjem v mednarodnem projektu Erasmus+. Oba projekta temeljita na bivanju otrok v naravi, glavni cilj obeh je bil, da otroci čim več časa preživijo na prostem, še posebej v gozdu ali na drugih zelenih površinah, obenem pa razvijajo in krepijo naklonjen, spoštljiv in odgovoren odnos do žive in nežive narave ter se z njo povežejo. Skozi vsebine projekta je otroke vodila in spodbujala lutka Zelenko, ki jim je še dodatno obogatila seznanjanje z gozdnim svetom. Otroci so se seznanili z rastlinstvom in živalstvom gozda, gozd občutili z različnimi čutili, spoznavali lepo vedenje v gozdu ter skrbeli za urejenost gozdička blizu vrtca, obenem pa se medsebojno povezovali. S svojo zagnanostjo za skrb za gozd so pozitivno vplivali tudi na starše in bližnjo okolico. Z gibanjem, raziskovalno igro, aktivnim učenjem in izvajanjem dejavnosti z vseh področij kurikuluma na prostem so otroci tako pridobili na vseh področjih razvoja: miselnem, telesnem in socialno-čustvenem.

Ključne besede: otroci, gozd, gibanje, aktivno učenje, lutka.

Abstract

The purpose of this article is to present an example of good practice in the context of early science. Our Kindergarten Miškolin has been actively participating in the project Eco kindergarten for many years, and this year we have connected the contents of the Eco kindergarten project with participation in the international Erasmus+ project. Both projects are based on children's staying in nature, the main goal of both projects is for children to spend as much time outdoors as possible, especially in the woods or other green areas, while developing and strengthening a supportive, respectful and responsible attitude towards living and non-living nature and also connect with nature. Through the contents of this project, the children were guided and encouraged by the puppet named The Greenie, which enriched their acquaintance with the forest world. The children got acquainted with the flora and fauna of the forest, felt the forest with different senses, learned about the good behaviour in the forest, took care of the forest near the kindergarten and connected with each other. With their enthusiasm for caring they also had a positive impact on their parents and other people in the surrounding area. Through movement, exploratory play, active learning and the implementation of activities outside from all curriculum areas, children have gained in all areas of development: mental, physical and socio-emotional.

Keywords: children, forest, movement, active learning, puppet.

1. UVOD

Učenje na prostem je prav tako, če ne celo bolj, učinkovito kakor učenje znotraj zidov vrtca. Otroci na prostem pridobivajo izkušnje, le-te pa pomagajo pri njihovem razvoju. Dobro načrtovano, premišljeno in ovrednoteno delo na prostem otrokom omogoča optimalen razvoj njihovega znanja, vrednot, sposobnosti, navad in spretnosti (Kabra idr., 2008). O'Brien in Murray (2007) pa navajata, da prav igra in učenje na prostem dajeta kurikulumu globino in močno prispevata k telesnemu, osebnemu in socialnemu razvoju posameznika.

Otroci celostno dojamejo in vsrkajo stvari, če jih prejmejo skozi več kanalov, oz. z različnimi čutili. Da pa bi dosegli ta cilj, moramo z otroki čim večkrat oditi v naravo in doživeti konkretne in direktne izkušnje (Turk, 2014). Imeti moramo pristen stik z naravo in uporabljati svoja čutila. Otrokom gozd predstavlja svobodo, igro z vrstniki, zabavo, raziskovanje novih in neznanih stvari, spoznavanje gozdnega rastlinstva in živalstva. Gozd je za otroke svet, kjer pridejo na plan ustvarjalnost, znanje in inovativnost, obenem pa v njih zbuja željo po druženju z vrstniki in medsebojno sodelovanje.

2. METODE

Pri izvajanju projekta je prevladovala metoda raziskovanja, obenem pa se je prepletala z metodami igre, opazovanja, opisovanja in pogovora. Otroci so gozd raziskovali z vsemi čutili, se o svojih doživetjih pogovarjali, jih opisovali, obenem pa vsebine načrtovane in izvedene vsebine izvajali z metodo igre.

3. RAZPRAVA

Projekt Zeleno srce smo v vrtcu izvajali z namenom, da otrokom nudimo čim bolj spodbudno učno okolje, v katerem bi razvijali svoje potencialne, medsebojno sodelovali, obenem pa razvijali odgovoren in spoštljiv odnos do narave. Poskrbeli smo, da so otroci dnevno bivali v naravi, še posebej v gozdu ter jim nudili različne miselne, gibalne in drugačne izzive. Skozi različne vsebine je otroke vodila lutka Zelenko, ki jih je še dodatno motivirala in spodbujala njihovo domišljijo in ustvarjalnost.

Zelenko je otroke obiskal v vrtcu, jim povedal svojo zgodbo, od kod prihaja ter otroke prosil za pomoč pri iskanju svoje družine. Otroci so ga takoj popeljali v gozd, kjer so poiskali njegovo družino dreves, skupaj z njim so gozd najprej raziskovali, ga občutili z različnimi čutili ter se v njem spontano igrali v različnih vremenskih pogojih in letnih časih. Želeli smo, da otroci z izkušnjami dojamejo spreminjanje gozda v različnih letnih časih.

Ob vsakodnevnih obiskih gozda so otroci gozdiček za vrtcem dodobra spoznali in se seznanili z vsakim drevesom, grmom ter z različnimi gozdnimi prebivalci. Otroci so skupaj z Zelenkom odkrivali in spoznavali rastline in živali v domačem gozdu ter se seznanjali z njihovimi značilnostmi. Otroci so živali in rastline poimenovali, spoznali njihov izgled, življenjski prostor,

prehranjevalne navade, načine gibanja in ostale lastnosti. Otroci so se najbolj vživeli v raziskovanje žuželk, ob tem so preživeli veliko časa. Otroci so nekega dne ob aktivnem prehodu skozi gozd opazili, da je na tleh polno odpadkov, ki ne sodijo tja. Ugotavljali smo, kdo bi to storil in obiskal nas je škrat Smetko (lutka), ki je bil zaslužen za to nesnago in smetenje po gozdu. Skupaj z Zelenkom smo ga poučili lepega vedenja v gozdu, od tega, da odpadkov ne mečemo na tla, do tega, da v gozdu govorimo tišje, da ne preplašimo živali. Poučili smo se tudi o varnem bivanju v gozdu, o uporabi odprtega ognja ter o varnem gibanju in bivanju v gozdu. Seznanili smo se s celotnim gozdnim bontonom, ki smo ga z otroki tudi slikovno oblikovali. Ob tej priložnosti smo v sodelovanju s četrtno skupnostjo v dopoldanskem času izvedli čistilno akcijo gozda in bližnje okolice vrtca, v popoldanskem času pa še čistilno akcijo skupaj s starši. Menimo, da smo preko otrok še dodatno motivirali starše, otrokom pa prikazali dober vzor spoštovanja in ohranjanja narave.

Eden izmed ciljev projekta je bil tudi otroke med seboj povezati, obenem pa otrokom s posebnimi potrebami in otrokom priseljencev olajšati druženje z vrstniki, saj se otroci v naravi sprostijo in odprejo, jezikovne ali druge ovire postanejo malenkostne.

Cilje, ki smo si zadali, smo v celoti realizirali. Otroci so v gozdu neizmerno uživali, se sprostil, se medsebojno povezali, obenem pa se seznanili z varnim bivanjem v naravi ter razvijali, krepili in negovali spoštljiv in odgovoren odnos do narave ter razvijali vsa področja lastnega razvoja.

4. ZAKLJUČEK

Otroci potrebujejo za optimalen miselni, gibalni in socialno-čustveni razvoj čas, raziskovalno igro, izzive, občutek varnosti ter aktivno učenje. Otroci so s projektom Zeleno srce pridobili na vseh področjih razvoja. Pri raziskovalni igri, gibanju in bivanju v naravi so krepili domišljijo, ustvarjalnost, gibalne spretnosti, bogatili besedni zaklad, se urili v pripovedovanju, razvijali svojo čutnost in čuječnost ter med seboj tkali močne prijateljske vezi. Izkazalo se je, da so se otroci lažje in hitreje povezali v naravi, njihova igra je bila kompleksnejša, prav tako je bilo njihovo razumevanje pojmov in pojavov iz narave hitrejše, kot po navadi v notranjih prostorih.

5. LITERATURA

Bahovec, D. E. in ostali (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana. Zavod RS za šolstvo.

Karba, M., Meško, M., Pušenjak, M., Širec, A., Tabor, T., Zupančič, M. in Žgur, E. (2010). Bivanje na prostem kot možnost učenja otrok v vrtcu. V: *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 8(1), str. 39 – 62. Pridobljeno 30. 5. 2021 s <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:doc-GR5IDG4X>.

O'Brien, L. in Murray, R. (2007). Forest School and its impacts on young children: Case studies in Britain. Pridobljeno 30. 5. 2021, s <http://www.sciencedirect.com.nukweb.unilj.si/science/article/pii/S1618866707000301>.

Turk, N. (2014). *Gozdna pedagogika*. Vzgoja (Ljubljana), letnik 16, str. 48–49. Pridobljeno 31. 5. 2021 s: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-Y77CJO5S>.

Spoznajmo živali na vrtu

Urška Škoda

OŠ Raka – enota vrtec

urska.pecaric@gmail.com

Narava predstavlja bogato učno okolje in ponuja veliko možnosti za igro in raziskovanje. Ko se narava po daljšem zimskem mirovanju prebudi, je odlična izhodiščna točka za izvajanje naravoslovnih dejavnosti v vrtcu. Otroci in strokovne delavke so tako spomladanski čas izkoristili za izvajanje projekta z naslovom *Spoznajmo živali na vrtu*, katerega glavni cilj je bil spodbujanje k razvijanju pozitivnega odnosa do narave in živih bitij. Preko dejavnosti so se seznanili z različnimi živalmi, ki živijo na vrtu. Spoznali so gosenico, pikapolonico, polža in deževnika. Živalim so uredili življenjski prostor in jih za nekaj dni prinesli v igralnico, kjer so jih podrobneje opazovali, po končanem projektu pa so jih izpustili nazaj, v njihovo naravno okolje.

Ključne besede: otrok, narava, opazovanje, žival

Abstract

Nature provides a rich learning environment and offers many opportunities to play and explore. When nature wakes up after a long winter dormancy, it is an excellent starting point for carrying out natural science activities in kindergarten. The children and pedagogical workers used the spring time to implement the project *Let's get to know animals in the garden*, the main goal of which was to encourage the development of a positive attitude towards nature and living beings. Through the activities, they got to know the different animals that live in the garden. They met a caterpillar, a ladybug, a snail and an earthworm. They created the animals' living space and brought them to the playroom for a few days, where they were observed in more detail, and after the project was completed, they were released back into their natural environment.

Key words: child, nature, observation, animal

1. UVOD

V oddelek 1. starostnega obdobja 2 so vključeni otroci, stari od 1. do 2. let. Čeprav so otroci najmlajši, so zelo vedoželjni. Pobuda za izvajanje projekta je prišla povsem spontano in sicer med spomladanskim bivanjem in raziskovanjem travnatega igrišča, kjer smo opazili gosenico. Ker je bilo zanimanje otrok zelo veliko, smo strokovne delavke dejavnost razširile in nadgradile s projektom, ki je potekal kar 2 meseca.

Pri izvajanju dejavnosti smo sledile zastavljenim ciljem:

- spodbujanje različnih pristopov k spoznavanju narave,

- doživljanje in spoznavanje žive in nežive narave,
- razvijanje naklonjenega, spoštljivega in odgovornega odnosa do žive in nežive narave.

2. METODE

Za izvedbo zastavljenih ciljev smo uporabili metode pogovora, poslušanja, opazovanja, pripovedovanja, opisovanja, igre in lastne aktivne udeležbe.

3. REZULTATI

Projekt smo v oddelku izvajali v mesecu marcu in aprilu. Redno smo odhajali na vrt in vrtčevsko travnato igrišče, kjer smo opazovali in spoznali veliko živali, ki živijo na vrtu in travniku. Podrobneje smo spoznali gosenico, pikapolonico, polža in deževnika.

Prva žival, ki smo jo našli na travniku in jo spoznali, je bila gosenica. V vrtčevski knjižnici smo si izposodili otroško enciklopedijo in v njej poiskali osnovne informacije. V okviru mesečnega sklopa smo prebirali tudi slikanico »Zelo lačna gosenica«. Strokovne delavke smo v sodelovanju z otroki pripravile tudi didaktični pripomoček – gosenico, preko katere smo obnavljali vsebino prebranega. Dejavnost smo nadgradili tudi z lutkovno predstavo, preko katere smo otroke seznanile z razvojnim krogom gosenice. O gosenici smo prepevali tudi pesmico in se likovno izražali z risanjem s kredami. Dejavnost iz področja narave smo tako povezali tudi z ostalimi področji, zajetimi v kurikulu.

Spoznali smo tudi polže, ki smo jih prinesli v igralnico. Pripravili smo jim začasno domovanje in jih nekaj dni opazovali. Otroci so pozorno spremljali in opazovali polže v gibanju, njihovo premikanje pa smo tudi gibalno ponazorili. Prepevali smo pesmico »Polžek« in ustvarjali polže iz plastelina. Zadnji dan smo jih odnesli s seboj na sprehod, kjer smo jih izpustili nazaj v naravo.

Opazovanje polža

Tretja žival, ki smo jo podrobneje spoznali je bila pikapolonica. Opazili smo jo med bivanjem na terasi. Pikapolonice nismo odnesli v igralnico, smo pa o njej poiskali veliko informacij. Ugotovili smo, da sodijo

pikapolonice v družino hroščev, njihova barva pa služi namenu varovanja pred plenilci. Prebirali smo tudi slikanico »Pinka Polonka«, prepevali pesem »Pikapolonica« in izdelali ročne lutke iz papirja.

Zadnja žival je bila deževnik. Našli smo ga na vrtčevskem vrtu. Pripravili smo mu začasno bivališče. Na spletu in v strokovni literaturi smo prebirali informacije o deževniku, njegovo premikanje smo gibalno ponazorili. Ob spremljanju in opazovanju deževnikov v terariju smo opazili rove, ugotovili pa smo tudi, da se rad skriva, zato smo se odločili da ga čim prej vrnemo v njegovo naravno okolje. Spustili smo ga nazaj na vrt, otroci pa so z zanimanjem opazovali njegovo premikanje. Na naših naslednjih obiskih vrta smo opazovali in šteli kupčke glistin.

Opazovanje deževnika

Obisk vrtčevskega vrta in vrnitev deževnikov v njihovo naravno okolje

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

V okviru projekta smo z otroki spoznavali živali, ki smo jih našli na vrtu in travniku. Pri izvajanju projekta smo strokovne delavke uporabile različne pristope dela in ob tem izhajale iz otrok in njihovih interesov. V času trajanja projekta smo na vrtu in travniku opazili veliko živali. Otroci so se ves čas aktivno vključevali v opazovanje in raziskovanje. Bili so zelo radovedni in so z veseljem sodelovali pri vseh dejavnostih. Nova spoznanja smo podkrepili z informacijami iz otroških enciklopedij, naravoslovnih priročnikov in ogledov videoposnetkov. Skozi projekt smo razvijali spoštljiv odnos otrok do živali. Z različnimi dejavnostmi, ki smo jih izvajali v oddelku, smo dosegli zastavljene cilje. Tako otroci kot strokovne delavke smo bogatejši, za vse spoznanje in nove izkušnje, ki smo jih pridobili v času trajanja projekta.

5. LITERATURA

1. Bahovec E. Idr. (1999). Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
2. Kroflič, R. Idr. (2010). Otrok v vrtcu, priročnik h kurikulumu za vrtce. Maribor: Obzorja.

Deževnik od blizu

Valentina Murgelj

Vrtec pri OŠ Puconci, enota Mačkovci

valentina.murgelj@ospuconci.si

Predšolski otroci so radovedni, imajo radi naravo in jih zanima vse, kar je živo. Predsodkov pred živalmi navadno nimajo. Nemalokrat se zgodi, da odrasli s slabim zgledom prenašamo negativne občutke na otroke in jim ne ponudimo možnosti, da si z neposredno izkušnjo sami izdelajo predstave o živalih. Namen naše teme je bil otrokom omogočiti neposredno izkušnjo spoznavanja deževnika ter jim prek lastnega zglada privzgojiti pozitiven odnos do njih.

Ključne besede: deževnik, začetno naravoslovje, neposredna izkušnja, aktivno učenje

Abstract

Preschool children show curiosity and love towards nature and are interested in every living thing. They have no prejudices towards animals. A negative adult example often affects children's feelings and takes away the possibility to make their own perception of animals through direct experience. The purpose of the topic was to enable children the direct experience to discover earthworms and impart a positive attitude towards those animals by setting a positive example.

Keywords: earthworm, beginners science, direct experience, active learning

1. UVOD

Dejavnosti smo se lotili sistematično. Otrokom smo nudili neposredno izkušnjo z deževnikom, tako da so se lahko sami prepričali o vseh njegovih lastnostih in potrebah. Neposredna izkušnja pa je tudi nujen temelj za abstraktno nadgradnjo znanja. Pri spoznavanju živali je pomembno, da otroku pustimo dovolj časa za samostojno opazovanje in doživljanje. S tem vzpodbudimo aktivno učenje (Vrščaj,2000). To pa je kakovostno učenje, ki otroka celostno, miselno in čustveno aktivira. Naša tema »Deževnik« je bila ravno tista, ki je vzpodbudila in motivirala otroke.

2. METODE

Uporabili smo metode raziskovanja, opazovanja, razlage, igre, opisovanja, čutnega zaznavanja, aktivnega učenja, spodbujanja... Otroke smo spremljali, opazovali in zapisovali opažanja, napredek ter jih fotografirali.

3. DISKUSIJA

Skozi celo leto smo spoznavali in opazovali deževnika. Naša enota vrtca je na lokaciji, katera nam to omogoča. Obdani smo s sadovnjakom, travnikom in gozdom. Na začetku smo si v igralnici ustvarili kotiček s knjigami, enciklopedijami, plakati in fotografijami o deževnikih.

Ugotavljali smo, kaj vse že znamo o njem. V veliko pomoč sta nam bili slikanici »Kako živi deževnik Jan« in »Zaljubljeni deževnik Martin«. Ustvarili smo plakate, iskali informacije na spletu, si ogledali posnetke in seveda poiskali deževnike v naravi. Otroci so vsakodnevno iskali deževnike in jih opazovali ter opisovali. Spoznali smo, da je deževnikovo telo valjaste oblike in razločno členjeno. Odrasli deževniki imajo sedlo. Našli smo jih različnih dolžin in barv. To je otroke vzpodbudilo, da so začeli meriti in primerjati z rokami, stopali... Ugotovili smo, da je zelo pomemben za rodovitnost zemlje, saj jo rahlja in pripomore k nastanku humusa. Naredili smo si tudi gojilnico (terarij) v igralnici, da smo jih opazovali od blizu. Redno smo vlažili zemljo in jih hranili. Položili smo jih na stekleno ploščo in spremljali njihovo gibanje. To smo poskušali tudi mi (spremenili smo se v deževnike). Prišli smo do spoznanja, da imajo deževniki radi mokro in temno okolje. Otroci so sami ugotovili, da če ga najdemo na igrišču, ga hitro dajmo nazaj na travnik, drugače se lahko posuši, če ostane dolgo na soncu in na suhem. Veliko smo ustvarjali na likovnem področju, matematiki, gibanju...

4. ZAKLJUČEK

Otroci so pridobili veliko znanja o deževnikih preko aktivnega učenja z neposredno izkušnjo. Ugotavljamo, da so otroci zelo motivirani za tovrstno delo, saj lahko neobremenjeno, samostojno raziskujejo in si s pomočjo vseh čutil sami izdelajo predstave o živali. Postali so zelo sproščeni pri rokovanju z deževniki. Ko strnemo vse občutke, lahko zaključimo, da je bila to zelo zanimiva in poučna izkušnja.

5. LITERATURA

- Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport.
- Mršič, N. (1986). Deževniki: biologija in gojenje. Ljubljana: Kmečki glas
- Vrščaj, D. (2000). Najpomembnejša je neposredna izkušnja. Šolski razgledi, 51(16),13.

Naše okolje brez odvrženih odpadkov

Valerija Gregorin Magdič
Vrtec pri OŠ Sveti Tomaž
valerija.gregorin@gmail.com

Pri naravoslovnih dejavnostih se otrok uči strategij raziskav in mišljenja, razvijamo otrokove navade za ustvarjanje zdravega in varnega življenjskega okolja. Za učenje je potreben kognitivni proces, pomembno je, da otrok čuti, občuti, opazi in doživi. S približanjem narave otroke ozavešamo, da je za zdrav način življenja potrebno odgovorno ravnanje.

V našem življenju potrebujemo veliko različnih stvari in dejavnikov, ki nam naš vsakdan naredijo lažji in udobnejši. Dnevno ustvarimo veliko raznovrstnih odpadkov, ki jih s pametnim nakupovanjem lahko vidno zmanjšamo. Mnoge odpadke lahko koristno predelamo in jih morda ponovno uporabimo. Nepremišljena dejanja ljudi vodijo k temu, da velikokrat odpadki končajo odvrženi v naravi. Že z zgodnjim ozaveščanjem otrok o pravilnem ravnanju z odpadki morda lahko spremenimo njihov odnos do le-teh in poskrbimo, da bo naš svet prijetnejši, da bomo lahko na njem brezskrbno uživali in s tem polepšali prihodnost našemu planetu.

Ključne besede: otrok, planet, odpadki, recikliranje, zgodnje naravoslovje

Abstract

In natural sciences, the child learns research and thinking strategies, develops habits to create a healthy and safe living environment. Learning requires a cognitive process. It is important for the child to feel, see and experience. By approaching nature, we make children aware that a healthy lifestyle requires responsible behaviour.

We need many different things and factors in our lives that make our daily lives easier and more comfortable. We generate a lot of waste on a daily basis, which we can visibly reduce by smart shopping. Many waste can be utilized and may be reused. People's reckless actions lead to the fact that often waste ends up dumped in the wild. By raising children's awareness of the proper management of waste at an early age, perhaps we can change attitudes towards them, making our world more pleasant so that we can enjoy it carelessly and thus brighten the future of our planet.

Key words: child, planet, waste, recycling, early science

1. UVOD

Spoznavanje naravnega okolja in neposreden stik z njim otroku omogočata zavedanje vrednosti, spoštovanja in občudovanja našega planeta z željo po ohranjanju le-tega. S postopnim razvijanjem otrok pridobiva zavedanje o posledicah človeških posegov v naravno okolje ter odgovornost do skupne prihodnosti.

Naš namen je bil, da otroke skozi potek projekta ozavešimo o pomembnosti odgovornega ravnanja z odpadki in spoštljivega vedenja do narave.

Otroci so preko igre in zanimivih dejavnosti spoznavali, kako pomembno je razvrščanje ter recikliranje odpadne embalaže in tekstila za naš planet. Spoznali so tudi, da iz že uporabljene embalaže lahko nastane še kaj uporabnega in zanimivega.

Cilji:

- Razvijanje predstave o nastajanju odpadkov ter pomenu in možnosti ponovne uporabe.
- Aktivno vključevanje otrok v dejavnosti, povezane z recikliranjem odpadkov.
- Pridobivanje izkušenj o pomenu vplivanja ljudi na naravo.
- Razvijanje spoštljivega in odgovornega odnosa do narave.

2. METODE

Pri našem delu smo uporabili različne metode. V ospredju je bila igra, spremljajoče metode pa pogovor, opazovanje, spodbujanje, demonstracija, praktično delo, lastna aktivnost. Dejavnosti smo izvajali na prostem in v igralnici. Vključeni so bili otroci starostnega razpona 5-6 let.

3. REZULTATI

Ko smo se nekega dne odpravili na sprehod, nas je ob gozdni poti zmotil kup odvrženih odpadkov. Otroci so začudeno pogledali in stekel je pogovor o neodgovornem ravnanju ljudi, ki na tak način uničujejo naše okolje. Preko KWL tabele smo dobili v pogled, kaj otroci že vedo in kaj želijo vedeti o pravilnem odlaganju odpadkov. Knjige in slikanice so nam bile v pomoč, da smo spoznali, kako pomembno je pravilno ločevanje in recikliranje odpadkov za naše okolje.

V našem življenju ima velik pomen pitna voda. Z zavrženimi odpadki lahko onesnažimo tudi podtalnico in zajetja pitne vode. V neposredni bližini vrtca smo si ogledali rastlinsko čistilno napravo. V eko kotičku smo naredili peščeni filter in prikazali, kako se voda prefiltrira in mehansko očisti trdih delcev.

Slika 1: Ogled čistilne naprave

Slika 2: Izdelava peščenega filtra

Otroci so v vrtec pridno prinašali odpadno embalažo, ki smo jo odlagali v veliko škatlo. Iz odpadne embalaže in tekstila smo izdelali lutke in sceno za lutkovno predstavo. Ob pomoči kartic pripovedovalk smo zgodbo za lutkovno predstavo ustvarili sami. Naslovili smo jo **MARJANCA IN ŽIVALI OČISTIJO GOZD.**

Slika 3: Lutkovna predstava

Slika 4: Ustvarjanje iz odpadne embalaže

Ker pa je kar nekaj embalaže ostalo, smo iz te izdelali še prevozna sredstva za igro, in sicer rakete, čolne, avtomobile ... Ostalo embalažo smo odnesli na ekološki otok in jo skrbno razvrstili v koše za smeti. Zraven smo prepevali pesmico J. Bitenca, Košek za smeti, ki smo se jo tekom projekta naučili.

Iz kartonastih škatel smo izdelali tri koše za zbiranje odpadkov – za plastiko, papir in ostale odpadke. Postavili smo jih v igralnici, vanje pa vsakodnevno pridno razvrščamo nastale odpadke.

Slika 5: Izdelki - prevozna sredstva

4. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Tekom projekta so bili otroci ves čas aktivni udeleženci. Pri ločevanju in zbiranju odpadkov so postali čedalje doslednejši. Skrbno so opazovali okolico in nadzorovali eden drugega pri razvrščanju odpadkov.

Imeli so možnost vključevanja v sam proces in sooblikovanja izdelkov iz odpadne embalaže. Zelo jih je navdušilo spoznanje, da tudi iz že uporabljene embalaže lahko naredimo zelo zanimive stvari, ki jih lahko ponovno uporabimo. Veselili so se dneva, ko so izdelke lahko odnesli domov.

Ena temeljnih nalog vzgojitelja je, da skrbno obravnava vprašanja, ki se nanašajo na okolje, saj s tem oblikuje bodoče nosilce odločanja o človeški in okoljski prihodnosti.

5. LITERATURA

Košmrlj, M. (2010). Ekologija v predšolskem obdobju. Jezero: Založba Morfem.

Kurikulum za vrtce. (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

Marjanovič Umek, L. (2001). Otrok v vrtcu. Priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor. Založba obzorja.

Ne zavrzi, raje ponovno uporabi

Vera Bubnič
Vrtec Morje Lucija
vera.bubnic@gmail.com

V sklopu Eko vsebin smo izbrali in se posebno posvetili projektu »Ne zavrzi oblek, ohrani planet«. Dejavnosti smo izvedli v skupini otrok starih 4 do 5 let, ki so bili ves čas aktivni, iznajdljivi in ustvarjalni. Kot izhodišče smo izbrali zgodbo z naslovom Zgodba neke kante, ki je otroke spodbudila k razmišljanju kaj narediti, da bi naš planet rešili pred vsakodnevno onesnaženostjo z vedno več odpadki. Osredotočili smo se na to, kako bi plastične vrečke nadomestili z drugačnimi vrečkami za večkratno uporabo. V povezavi s projektom Ne zavrzi oblek ohrani planet smo zbirali odslužen tekstil, ki smo mu namenili novo uporabnost. V ta namen so otroci polepili kartonasto škatlo z različnimi odpadnimi tekstili in vanjo, po predhodnem dogovoru, prinašali stara neuporabna oblačila, pregrinjala in rjuhe. Pri tem so imeli ves čas pomembno vlogo saj so podajali ideje, ustvarjalno razmišljali, aktivno sodelovali pri načrtovanju dejavnosti in raziskovali različne materiale z vsemi čutili.

Ključne besede: odslužen tekstil, ustvarjalnost, tekstilne vrečke, reciklaža, aktivno učenje.

Abstract

As a part of Eco contents we chose and paid close attention to the project »Ne zavrzi oblek, ohrani planet«. We executed the activities in groups of children aged 4 to 5 years, who were at all times active, inventive and creative. We chose a story titled Zgodba neke kante as a starting point, which encouraged the children to think about what needed to be done in order to save our planet from daily pollution with a growing number of trash. We focused on replacing plastic bags with different, reusable ones. In collaboration with the project »Ne zavrzi oblek, ohrani planet« we collected used, old bags, which was then repurposed. For this cause the kids stuck pieces of used textile on a cardboard box and then brought old, useless clothing, covers and sheets to put in it. The children therefore had a very important role the entire time, as they suggested ideas, thought creatively, cooperated actively and explored various materials with all their senses.

Keywords: used textile, creativity, textile bags, recycling, active learning.

1. UVOD

»Okoljska vzgoja omogoča doživljanje lepot narave, kontakt z njo in razumevanje sprememb v naravi (npr. iz semena raste rastlina, se razvija, spreminja). Ko otrok doživlja takšne izkušnje se po mnenju S. Pogačnik – Toličič (1992) uči postopno vzpostavljati odnos do vsega in vseh v svojem okolju, medsebojne povezanosti in soodnosnosti. Tako se postopno ob konkretnih dejavnostih, otrok razvija na kognitivnim, emocionalnem, socialnem in psihomotoričnem področju. (Lepičnik Vodopivec, 2006)«

Skozi različne dejavnosti smo želeli pri otrocih vzbuditi ekološko mišljenje. Spodbujali smo jih k razmišljanju o tem, kako bi lahko zmanjšali količino odpadkov na našem planetu. Preko zgodbe so otroci prišli do spoznanja, da je na svetu vedno več odpadkov. Razmišljali so o tem, kako bi lahko zmanjšali količino odpadkov tudi z reciklažo.

Zadali smo si in realizirali naslednje cilje:

- otrok spoznava glavne korake odgovornega ravnanja z rabljenimi in odsluženimi oblačili (tekstilom), da ne končajo na odlagališču odpadkov,
- otrok sodeluje pri zbiranju, predelavi in razstavi odsluženih oblačil,
- otrok pridobiva pozitiven odnos do narave in čistega okolja.

2. METODE

Dejavnosti smo poskusili organizirati tako, da so bile otorkom v izziv a so jih hkrati navdihovale. Uporabili smo metodo igre, opazovanja, poslušanja, pogovora, ustvarjalnega mišljenja, lastne aktivnosti, čutnega zaznavanja, razlage, raziskovanja in spodbujanja. Vse dejavnosti smo tudi dokumentirali s fotografijami ter zabeležili izjave otrok.

3. RAZPRAVA

Zavedamo se, da je svet vedno bolj ujet v potrošništvo. Problematika zavrženga testila je med bolj perečimi a manj izpostavljenimi onesnaževalci okolja. Vse se vrti okrog odpadkov. Otroci v domačem okolju vidijo različne proizvode, pakirane v razne materiale, ki pristanejo v smeteh. Pomembno je, da skozi različne dejavnosti spoznajo, kako lahko sami pripomorejo, k zmanjšanju količine odpadkov.

Biti eko je način življenja. Tudi v našem vrtcu smo za naše otroke izbrali eko način življenja. Otroci se lahko, ne glede na njihovo starost, zelo uspešno učijo, kaj pomeni živeti zdravo in okolju prijaznejše življenje. Če se otroci že zgodaj naučijo živeti okolju prijazno, obstaja velika verjetnost da bodo, tudi ko odrastejo, živeli zdravo v vseh pomenih te besede.

V sklopu projekta Ekošole smo v skupini Žabe izvedli dejavnosti na temo Ne zavrzi oblek, ohrani planet. Ob tem so otroci spoznavali načine ponovne uporabe odsluženega tekstila, ki bi sicer končal na odlagališču odpadkov.

Za to, da bi k izvedbi projekta pritegnila otroke, sem izbrala zgodbo z ekološko vsebino Zgodba neke kante. Ob aplikacijah sem jim zgodbo prebrala. Vsebina zgodbe je otroke spodbudila k razmišljanju o tem, kako bi pomagali naši Zemlji, saj je na njej že preveč odpadkov.

Pogovarjali smo se, kako bi lahko nadomestili plastične vrečke, da bi zmanjšali kupe plastičnih odpadkov. Otroci so prišli do zamisli, da bi lahko naredili vrečke za večkratno uporabo. Dogovorili smo se, da bodo v vrtcu in doma poiskali tkanine, ki jih ne potrebujejo več in iz njih v vrtcu naredili vrečke.

Za shranjevanje zbranih tkanin so otroci poiskali primerno škatlo, jo oblepili z odpadnimi koščki tkanin in drugimi odpadnimi materiali ter jo postavili na dogovorjeno mesto. Primerne tkanine

smo v vrtcu skrojili, pri šivanju pa nam je z veseljem pomagala naša šivilja Olga. Zašite vrečke so otroci umetniško poslikali s flomastri in barvami za tekstil ter jih razstavili.

Slika 1: igre z nekonstruiranim odpadnim materialom

Starši otrok so z veseljem sodelovali v projektu. Doma so otrokom pomagali najti odslužene lesene okvirje na katere so iz trakov bombažnih tkanin spletali tapiserije in mandale.

Slika 2: izdelava mandal iz odsluženega tekstila

Otroci so bili zelo motivirani ob besedah o ohranjanju našega planeta. Poleg tkanin so v vrtec prinašali tudi odpadno plastiko, gumbce, kartone, tulce in druge neuporabne predmete. Zbrano smo s pridom izkoristili in otrokom ponudili igro z odpadnimi materiali, ki je trajala več dni. Ob igri z odpadnimi materiali so otroci razvijali spretnosti iz različnih področij, urili so prstne spretnosti, jezik in komunikacijo, igralske sposobnosti, igre vlog, socializacijo in še mnogo drugih spretnosti. O tem, kako bi še lahko uporabili odpadno plastiko in ostale materiale, so našli kar nekaj zanimivih zamisli. Vse smo skrbno zapisali in se dogovorili, da bomo zamisli uresničili v naslednjem šolskem letu.

4. ZAKLJUČEK

Otroci so vrečke poslikali z ilustracijami, ki so predstavljale planet v karšnem si želijo živeti. Tudi v domačem okolju so doživeto pripovedovali o odgovornem vedenju do narave in starše opominjali k odgovornemu ravnanju z odpadki. Ozavestili so, da vse kar ljudje prinesejo na naš planet, tu tudi ostane, zato je smiselno kupovati samo tisto kar zares potrebujejo.

Preko razstave nastalih izdelkov so svojo izkušnjo in znanje predstavili svojim vrstnikom. S tem so svoje prijatelje navdihnilili, da tudi oni odpadnim materialom poiščejo nov namen. Vsak od nas mora namreč narediti nekaj, da bomo vsi prebivalci naše Zemlje živeli v zdravem in čistem okolju.

Slika 3: poslikava vrečk s flomastri in barvami za tekstil

Skozi izvedene dejavnosti so otroci pridobili veliko izkušenj o odgovornem ravnanju z odpadki. Vse aktivnosti so bile izvedene spontano, z veliko mero motivacije in veselja. Ob tem so se skozi igro učili, se zabavali, razmišljali in ustvarjali. Spoznali so, kako lahko odslužen tekstil ponovno uporabijo tako, da ga podarijo, izmenjajo s prijatelji ali predelajo in mu namenijo ponovno uporabnost.

5. LITERATURA

- Bahovec, E. idr., 1999. Kurikulum za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.
- Beaumont, J., Kecir-Lepetit, E., 2001. Ekologija: Zbirka Zvedavčki. Domžale: Epistola, d.o.o.
- Marjanovič Umek, L., Kroflič, R., Videmšek, M., Kovač, M., Kranjc, S., Krnel, D. idr. 2001. Otrok v vrtcu: priročnik h Kurikulu za vrtce. Maribor: Obzorja.
- Košmrlj, M., 2010. Ekologija v predšolskem okolju. Jezero: Morfem.
- Lepičnik-Vodopivec, J., 2006. Okoljska vzgoja v vrtcu. Ljubljana: AWTS d.o.o.

Mesec maj – mesec gibanja

Vesna Vuglar

OŠ Dušana Flisa Hoče, vrtec Sonček Rogoza

vesna.vuglar@guest.arnes.si

Gibanje je zelo pomembno za pravilen razvoj otrok. Raziskave potrjujejo, da je ustrezno in zadostno gibanje izjemnega pomena za miselno in čustveno področje razvoja otroka.

Dandanes kot družba preveč časa preživimo pred TV ekrani, računalniki, telefoni in ostalo tehnologijo. Odrasli predvsem zaradi narave dela, naši najmlajši pa na tak način žal preživljajo svoj prosti čas.

Ravno čas korone nam je pokazal, kako pomembno je gibanje. Kot vzgojiteljica dajem velik pomen področju gibanja, saj se zavedam, da je v otroštvu izjemno pomembna telesna dejavnost, ki spodbuja funkcionalne sposobnosti, krepi odpornost (še posebej gibanje na svežem zraku), preprečuje razvoj kroničnih bolezni, preprečuje nastanek duševnih motenj in bolezni, pomaga pri razvoju čustvene inteligence in nenazadnje preprečuje debelost, ki predstavlja kar pogost problem pri otrocih in mladostnikih. Zato sem v letošnjem šolskem letu v svojem oddelku mesec maj poimenovala mesec gibanja.

Ni lepšega kot oditi z otroki v gozd, telovaditi na poligonu, se igrati športne igre na prostem, preživeti dan s policistom in gasilci. Ko vidiš otroško veselje med gibanjem, veš, da delaš prav.
Ključne besede: mesec maj, gibanje, telesna dejavnost otrok, gozd, sodelovanje.

Abstract

Movement is crucial for the correct development of children. Studies show that correct and sufficient movement is of great importance for mental and emotional development of a child.

Nowadays, the society spends too much time in front of TV screens, computers, phones, and other electronics. Adults do it mostly due to the nature of their work; as for our little ones, this is unfortunately how they spend their free time.

More than ever, the Corona times have shown the importance of physical activity. As a kindergarten teacher, I put a lot of emphasis on the movement, as I am aware how very important it is in the childhood to have physical activity which encourages functional abilities, boosts immunity (specifically exercising outdoors), helps preventing chronic illnesses and the development of mental disorders, enhances emotional intelligence, and after all helps preventing obesity, a common issue among children and teens. Consequently, I have decided that in this school year I shall refer to the month of May as 'The month of movement'.

There is nothing like taking children for a walk in the forest, exercising on the obstacle course, preparing outdoor sport games, and having a field day with a policeman and firefighters. You know you are doing it right when you see the joy on the children's faces.

Key words: month of May, movement, children's physical activity, forest, collaboration.

1. UVOD

Naš vrtec Sonček se nahaja v kraju Rogoza. V bližini vrtca imamo čudovit gozd z gozdno igralnico, potoček in veliko sprehajalnih poti, ki jih s pridom uporabljamo. Smo tudi eko vrtec in čisto pravi eko frajerji, ki veliko časa posvetimo gibanju na prostem ali v telovadnici. Ne mine dan, da vsaj nekaj minut ne posvetimo gibanju (to so gibalna minutka, razgibavanje z rajalnimi igrami, plesne minutke, joga za otroke itn.).

To šolsko leto smo tudi v projektu *Trajnostna mobilnost* in smo tako še bolj vpeti v telesno dejavnost. Res, da nam jo je malo zagodel covid-19, vendar se nismo dali.

2. METODE

Igre, raziskovanja, opazovanja, pogovori, demonstracije, pripovedovanja, lastne aktivnosti

3. RAZPRAVA

V šolskem letu 2020/21 sem vzgojiteljica v skupini otrok, starih 3-4 leta. Ker tudi sama veliko časa preživim v naravi in dajem velik pomen telesni aktivnosti, sem se odločila, da to prenesem tudi na ostale otroke, seveda samostojno in v kombinaciji z drugimi področji kurikulumuma. Od septembra smo vključeni v projekt *Trajnostna mobilnost*, kar pomeni, da vzpodbujamo gibanje oziroma prihod otrok v vrtec na trajnostni način (tj. peš, s kolesom, skirojem, poganjalcem ali z uporabo javnega prevoza). Otroci so v dogovorjenem tednu prihajali v vrtec trajnostno. Največ jih je prišlo peš in so skupaj s starši ugotovili, da je hoja lahko zelo prijetna. Otroci so sicer morali prej vstati, ampak to ni bil problem. Velika motivacija je bila bela pika, ki so jo naredili na svojega umazanega zajčka v vrtcu, katerega so spoznali v sklopu omenjenega projekta in zgodbe o Belem zajčku. Tudi starši so dejali, da so hojo v vrtec izkoristili za pogovor z otroki, petje in opazovanje okolice. Torej smo skupaj ugotovili, da jim je ravno gibanje prineslo več časa za druženje. Z igro Beli zajček in projektom živimo še naprej, in še bomo, tudi, ko se bo projekt uradno zaključil.

Če smo le lahko, in trudili smo se, da smo lahko, smo vsaj enkrat na teden odšli z otroki na daljši sprehod v okolici vrtca ali v bližnji gozd. Vsak ponedeljek pa smo izkoristili vrtčevsko telovadnico, kjer smo se igrali rajalne igre, plesali, tekmovali v tekmovalnih igrah ali pa sva jim s pomočnico pripravili poligon. Tega so imeli otroci najraje. Na poligonu so razvijali svoje

gibalne sposobnosti. Opazila sem, da so nekateri v času karantene motorično nazadovali, spet drugi napredovali, nekaj pa jih je stagniralo. Ampak s pravim pristopom in skozi raznolike dejavnosti so otroci v večini napredovali.

Mesec maj pa je v našem vrtcu vsako leto nekaj posebnega. Takrat v celotnem vrtcu potekajo MAJSKE ŠPORTNE VRAGOLIJE. V okviru teh smo se večkrat odpravili na sprehod, izvajali tekmovalne igre v skokih z vrečo na igrišču vrtca, vlekli vrv in premagovali ovire.

Ob prvem sončnem vremenu smo imeli KOLESARSKI DAN. Takrat so otroci s seboj pripeljali kolesa in poganjalce. Na parkirišču vrtca sem jim pripravila kolesarski poligon, kjer so urili svoje spretnosti na kolesu. Nekaj otrok v skupini še uporablja pomožna kolesca.

Obiskal nas je tudi policist Borut Urnaut in nam na igrišču predstavil svoj poklic. Pokazal nam je uniformo, orožje in svoj policijski avtomobil. Otroci so ga z navdušenjem poslušali. Srečanje s policistom smo zaključili s skupnim sprehodom po kraju in si ogledali prometne znake ter obnovili znanje o obnašanju v prometu in na pločniku. Otroci so vedeli povedati, da cesta ni igrišče ter da se v avtu moramo vedno pripasati. Tudi policist Borut je dejal, da je gibanje zelo pomembno, hkrati pa poudaril, da moramo med sprehodom biti previdni ter pogledati levo, desno in še enkrat levo.

Imeli smo NAROBE DAN, ko so otroci namesto z rokami slikali z nogami.

Ker pa mesec maj ne traja vse leto, smo ga zaključili z EKO POHODOM. Otroci so si v vrtec prinesli nahrbtnik z vodo. Po zajtrku smo se odpravili na pohod skozi Rogozo. Pot nas je vodila skozi gozd, kjer smo prisluhnili petju ptic in opazovali zelene krošnje dreves. Otroci so šteli liste na vejah ter ugotavljali, od kod prihaja zvok ptic in žuborenje vode. Gozdna pot nas je pripeljala do cilja. Pred seboj smo zagledali makadamsko pot in jezerca. Tedaj je bil čas, da so se pohodniki okrepčali z vodo in prigrizki.

Otroci v skupini Mehurčki so skozi vso šolsko leto spoznavali, da je gibanje zelo pomembno. Ugotovili so, da so, če se veliko gibajo, bolj zdravi, da rastejo mišice in da se lahko sedaj že povzpnejo na najvišje igralo. Telesno dejavnost so vzljubili skozi igro in med dejavnostmi, ki niso nujno zajemale gibanja. Na sprehodu smo se naučili novo pesem, v gozdu so šteli želode, opazovali so barve in urili njihovo poznavanje. In to vse skozi gibanje.

Veseli me, da so bili moji zastavljeni cilji uresničeni ter da je telesna dejavnost postala del vsakdana otrok in njihovih staršev.

4. ZAKLJUČEK

Šolsko leto 2020/21 je bilo zaradi covid-19 nekaj posebnega in drugačnega. Ker smo veliko časa preživali doma, sem si zadala cilj, da bi se z otroki iz skupine čim več gibal in bili vsakodnevno telesno aktivni, ne glede na vremensko napoved. Za sprehod ali tek v naravi ne

potrebujemo veliko, zgolj dobro voljo in dobro družbo. Ob vrnitvi v vrtec sem opazila, da so se nekateri otroci v času zaprtja premalo gibali. Bili so bolj čustveno razdražljivi, koncentracija je bila kratkotrajna in tudi pretiranega veselja do gibanja ni bilo. To sem želela spremeniti in nadoknaditi zamujeni čas.

S pravo spodbudo in motivacijo sem otrokom skozi raznolike dejavnosti in igro znova želela približati gibanje. Pokazala sem jim, da so tek, vleka vrvi, rajalne igre, sprehodi, ples itn. nekaj lepega in dobrega. Otroci so bili vsak dan bolj zadovoljni, lažje so sledili navodilom in sodelovali pri dejavnostih. Spoznali so, da je gibanje zelo pomembno, da so potem boljše volje, se veliko naučijo in hkrati družijo s prijatelji. Ugotovila sem, da so se med gibalnimi dejavnostmi začeli med seboj spodbujati in dobro prenašati poraze ter skupaj premagovati zastavljene ovire.

Zaključim lahko, da so bila moja pričakovanja in zastavljeni cilji uspešno opravljeni. Še vedno pa verjamem, da smo odrasli vzor našim najmlajšim, in prav je, da tudi odrasli razvijemo pozitiven odnos do gibanja, saj bomo s tem vsi skupaj bolj uspešni in zadovoljni ter bomo lažje premagovali morebitne prepreke v življenju.

5. LITERATURA

Bahovec, E. idr (2017). Kurikulum za vrtce: predšolska vzgoja za vrtce. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo.

Danks, F. in Schofield, J. (2007). Igrišča narave. Radovljica: Didakta.

Trajnostna mobilnost: priročnik za vzgojitelje v vrtcih (2019), Ljubljana: Ministrstvo za infrastrukturo.

Od mleka v kozarcu do krave

Viktorija Mlinarič

OŠ Franceta Prešerna Črenšovci, enota vrtec

viktorija.mlinaric@gmail.com

Otroci so preko različnih dejavnosti v vrtcu ob pomoči vzgojiteljic, aktivno raziskovali in spoznavali pot mleka, od mleka v kozarcu do krave. Spoznali so mleko, mlečne izdelke, embalažo in pomembnost mleka in mlečnih izdelkov za rast in razvoj otrok.

Mleko in mlečni izdelki so pomembno in zdravo živilo za vse generacije in jih je smiselno vključevati v vsakodnevno prehrano.

Ključne besede: otroci, mleko, mlečni izdelki, krava, pot mleka

Abstract

Through various activities in the kindergarten, with the help of educators, the children actively researched and learned about the path of milk, from milk in a glass to a cow. They learned about milk, dairy products, packaging and the importance of milk and dairy products for the growth and development of children.

Milk and dairy products are an important and healthy food for all generations and it makes sense to include them in the daily diet.

Key words: children, milk, dairy products, cow, path of milk

1 UVOD

Narava je namenila mleko mladičem živali in otrokom predvsem kot hranilo oziroma hrano. Človek je že zelo zgodaj ugotovil, da je kravje mleko dobra, popolna in dnevno hitro dosegljiva hrana. Vsebuje skoraj vse nujno potrebne hranilne snovi.

Mleko je zelo bogat vir minerala kalcija, ki je dobro razpoložljiv in ga telo zlahka izkoristi. Poleg tega vsebuje v maščobi topne vitamine A, D, E, K in vodotopne vitamine B skupine. Prav tako vsebuje minerale kot so fosfor, kalij, magnezij, železo, jod in še nekatere druge bioaktivne snovi potrebne za uravnoteženo rast, razvoj in delovanje človeškega telesa.

Mleko je kompleksna biološka tekočina, ki deluje in funkcionira kot celostno živilo. Maščoba mleku daje okus, prijetnost v ustih, mehko in polnost. Jemo zato, da se oskrbimo z energijo in hranili, vendar pa je za dobro počutje zelo pomembno, da pri hrani tudi uživamo.

Mleko in mlečni izdelki so brez dvoma zelo koristni za izgradnjo in ohranjanje zdravih kosti. Ker imajo veliko kalcija, so v mleku prisotne sestavine, ki izboljšajo absorpcijo kalcija. Gre za celo pahljačo komponent, ki bodisi prispevajo k trdnosti kosti ali pa olajšajo izrabo kalcija iz mleka in pospešijo njegovo vgradnjo v kosti.

Priporočila navajajo, da naj bi otroci dnevno zaužili eno do dve enoti mleka ali ekvivalent mlečnih izdelkov, odrasli pa dve do štiri enote. Ena enota je kozarec 2 dcl mleka ali en lonček jogurta ali pol rezine manj mastnega sira ali tri velike žlice manj mastne skute.

Uživanje količine mleka, večje od priporočenih vrednosti, se odsvetuje, saj so študije pokazale, da lahko uživanje treh ali več kozarcev mleka na dan učinkuje nasprotno in celo poveča možnost za zlome v starosti.

V kolikor ni omejitev (npr. alergija na mlečne beljakovine), naj otroci do vstopa v šolo zaradi višjih energijskih potreb uživajo polnomastno mleko in mlečne izdelke iz polnomastnega mleka. Mleko zaradi hranilne in energijske vrednosti ni primerno za žejo, prav tako se odsvetuje mleko in mlečne izdelke z dodanim sladkorjem in/ali aditivi (npr. umetnimi sladili). Mlečni izdelki vsebujejo vitamin D. Vitamin D je v maščobi topen vitamin, ki ima pomembno vlogo pri razvoju kosti in zob ter pri delovanju imunskega sistema.

Mleko in mlečni izdelki so hranilno polnovredna in zdrava živila za vse generacije in jih je smiselno vključevati v vsakodnevno prehrano.

Pri Eko projektu nas je najbolj navdušila tema Mlekastično, izberem domače. Za izbrano temo smo načrtovali cilje in dejavnosti.

CILJI

- Otrok odkriva, spoznava in primerja živa bitja in njihova okolja.
- Ozaveščanje o načinu pridobivanja in predelave mleka ter njenega uživanja.
- Spoznavanje kmetije, pridelovalke mleka.
- Spoznavanje krave in pogovor o tem, kakšna je, kje živi, kako se giblje, oglašča, s čim se hrani ...
- Spoznavanje embalaže in transportne poti, kmetija – mlekarna – trgovina.
- Ozaveščanje o pomenu mleka in njegov vpliv na rast in razvoj otrok.
- Seznanjanje z zdravim načinom življenja in oblikovanje dobrih prehranskih navad.

2 METODA

Pri vrtčevskih dejavnostih so sodelovali otroci od dveh do treh let starosti.

Pri delu so bile uporabljene raznolike metode, od opazovanja, odkrivanja, raziskovanja, ustvarjanja, pogovora, razlage, pripovedovanja, čutnega zaznavanja, igre, lastne aktivnosti do fotografiranja.

V času korona virusa smo se z upoštevanjem vseh ukrepov in priporočil posluževali spleta in videoposnetka, ki ga je pripravil starš enega od otrok.

3 RAZPRAVA

Otroci v našem oddelku že poznajo domače živali. Nekateri otroci jih znajo ob sliki že poimenovati, drugi poimenovane živali pokažejo. Večina otrok prepoznava oglašanje živali. Otroci žival kravo poznajo, jo imenujejo in vedo kako se oglašča.

V mesecu oktobru smo načrtovali in izvedli izbrani projekt.

Otrokom smo pokazali kozarec mleka in otroci so vedeli povedati, kaj je v kozarcu.

Skozi načrtovane dejavnosti smo želeli otroke seznaniti z domačo kravo in celotno potjo mleka, od mleka v kozarcu do krave.

Izvedene dejavnosti:

Ogled videoposnetka kmetije

Pogovor ob sliki o živalih, ki živijo na kmetiji

Pogovor in opis krave, kje živi, s čim se prehranjuje in kaj nam daje

Ogled videoposnetka: molža krave, mlekarna

Ogled videoposnetka: zbiralnica mleka na vasi

Zgodba v slikah: Tim išče kravo

Molža na provizorično izdelani kravici

Otroci ob slikah spoznavajo pot mleka in embalažo

Spoznavamo postopek pridelave domače skute (pripravljen videoposnetek starša)

Spoznavamo in okušamo različne mlečne izdelke

Priprava in sladkanje s skutno peno

Pogovor o pomenu uživanja mleka in mlečnih izdelkov

Likovno ustvarjanje

Ogled animiranega filma.

4 REZULTATI

S pomočjo zgodbe v slikah so otroci v vrtcu, ob pomoči vzgojiteljic spoznali pot mleka, ki nas je vodila od mleka v kozarcu do krave. Otrokom je tema bila všeč in zanimiva, saj so ves čas

sodelovali. Ob tem so spoznavali tudi nove besede. S samo izvedbo projekta smo bili zadovoljni, saj smo zastavljene cilje dosegli.

5 ZAKLJUČEK

V okolju, v katerem živimo, lahko otroci le redko vidijo kravo, ki se pase na travniku. Zakaj so krave pomembne, tega majhni otroci še ne vedo. S pomočjo takšnih in podobnih projektov lahko otrokom približamo domače živali in na ta način spoznajo, zakaj so domače živali pomembne in kaj nam dajejo.

6 VIRI IN LITERATURA

Kurikulum za vrtce., 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in Zavod RS za šolstvo.

Okusno. je., 2018. *Zmote in miti o mleku in mlečnih izdelkih*. [na spletu] Dostopno na: <https://okusno.je/zdravo/zmote-in-miti-o-mleku-in-mlecnih-izdelkih.html> [29. 10. 2020].

Prehrana.si., *Mleko in mlečni izdelki*. [na spletu] Dostopno na: <https://prehrana.si/clanek/415-mleko-in-mlecni-izdelki> [29. 10. 2020].

Saop., 2012. *Resnice in zmote o mleku*. [na spletu] Dostopno na: <http://www.saop.si/poslovne-informacije/novice/razno/resnice-in-zmote-o-mleku/> [29. 10. 2020].

Tim zoekt de koe. [na spletu] Dostopno na: <http://basisonderwijs.zuivelonline.nl/prentenboek> [29. 10. 2020].

Varčevanje z energijo pri Plavčkih

Zinka Zadravec

Vrtec Plavček pri OŠ Tišina

zinka.zadravec@guest.arnes.si

Učinkovita in varčna raba energije se nam zdi zelo pomembna že v predšolskem obdobju, zato smo se v okviru mesečne načrtovane dejavnosti v mesecu marcu osredotočali na to temo. Dejavnosti smo izvajali v oddelku otrok, ki so stari 5–6 let. Preko različnih dejavnosti smo spoznali energijo svetlobe, električno energijo, naravno ter umetno energijo in energijo gibanja. Pri tem je pomembna vloga vzgojitelja, da že v zgodnem obdobju otrokovega razvoja otroke pravilno ozavešča o varni rabi energije. Spremembe, ki smo jih naredili v skupini, so vidne vsak dan. Otroci so postali odgovornejši ob prižiganju in ugašanju luči v vrtcu. Tako ugašajo luči v prostorih, v katerih se ne zadržujejo in pri tem izkoriščajo naravno svetlobo sonca. Naučili so se, da se senca spreminja glede na navidezno premikanje sonca ves dan ter da je velika razlika med naravno in umetno svetlobo. Spoznali so, da lahko izkoriščajo obnovljive vire, kot je sonce, ter da s svojim ravnanjem prispevajo k zmanjšanju družinskih izdatkov, saj prihodnost pripada njim.

Ključne besede: energija, otrok, vrtec, odgovornost.

Abstract

Efficient and economical use of energy as early as in the preschool period seems very important to us, so as part of the monthly planned activities, we focused on this topic in March. Activities were carried out in the group of children aged 5-6. Through various activities, we learned about the energy of light, electricity, natural and artificial energy, and the energy of movement. The educator had the important role of making the children aware of the safe use of energy at an early stage of their development. The changes we have made to the group are visible every day. The children have become more responsible when it comes to turning on or turning off the lights in kindergarten. Now, they turn off the lights in the rooms where they are not staying and use the natural light of the sun. They have learned that a shadow changes depending on the movement of the sun throughout the day, and that there is a big difference between natural and artificial light. They have realized that they could use renewable resources, such as the sun, and that by their actions they contribute to reducing their family's expenses because the future belongs to them.

Keywords: energy, child, kindergarten, responsibility

1. UVOD

Slovenski pregovor pravi: »Kar se Janezek nauči, to Janezek zna.« To pomeni, da se znanje, predvsem pa navade, ki jih pridobimo v otroštvu, ohranijo vse življenje. Svet se danes zelo hitro spreminja, številne stare navade niso več uporabne. Naloga otrok je, da že zgodaj usvojijo navade, ki so povezane tudi z varčevanjem energije (Učinkovita in varčna raba energije za otroke).

Energijo uporabljamo vsak dan, pri vsem, kar počnemo. Poznamo energijo v različnih oblikah: energijo toplote, svetlobe, gibanja, električno energijo, kemično energijo, jedrsko energijo in gravitacijsko energijo. Energija je povsod. Elektrarne pa so tiste, ki proizvajajo električno energijo, ki se po električnih kablích prenese do naše hiše, nato jo mi porabimo za gledanje televizije, prižiganje luči ali igranje računalniških iger. Energija je torej osnova vsemu, kar počnemo. Brez energije ne moremo narediti ničesar; lahko bi rekli tudi, da brez energije ni življenja (Kaj je energija?).

Cilji so:

- ozaveščanje otrok o odgovornem odnosu v naravi,
- energija v funkciji otrokovega raziskovanja,
- seznanjanje otrok z različnimi vrstami energije,
- otroci spoznavajo, na kakšen način pridobivamo različne vrste energije (avdio-video posnetki – animirana serija),
- otroci spoznavajo, kako lahko vsak dan varčujejo z energijo,
- otroci ugotavljajo, katere naprave v vrtcu za delovanje potrebujejo elektriko.

2. METODE

Največkrat uporabljene metode so bile: poslušanje, pogovor, metoda razlage, načrtovanje, opazovanje, raziskovanje z lastno aktivnostjo, fotografiranje. Vse metode dela so se med seboj prepletale, dopolnjevale in temeljile na aktivnosti otrok.

3. REZULTATI

Vsebino načrtovanih dejavnosti smo povezali z vsemi področji Kurikuluma za vrtce (1999). Cilje, ki smo si jih zadali, smo poskušali v celoti realizirati.

V predšolskem obdobju smo se osredotočali na različne vrste energije, ki so se nam zdele primerne starosti otrok, saj poznamo več vrst energije.

Na začetku smo si ogledali avdio-video animirane serije (Lepši svet – pazljivo z elektriko; Lepši svet – dan brez elektrike; Lepši svet –Elektrika), ki so nastale s pomočjo podjetja Borzen (operater trga z elektriko) in nosilcem projekta: radiotelevizija Slovenija. Sledil je pogovor o ogledu animiranih posnetkov.

Otroci so povedali:

- Avto se lahko polni na polnilec.

- Odprli so omarico za elektriko. V omarici so nastavili elektriko.
- Ker so imeli preveč prižganih hišnih aparatov, je zmanjkalo elektrike.
- Paziti moramo, da nam hišni ljubljenci ne pregrizejo električnih kablov, kar je lahko nevarno, še predvsem, če so v vtičnicah.
- Po nepotrebnem nimamo prižganih luči, zato jih ugašamo.
- Prižgane moraš imeti aparate, ki jih potrebuješ, ostale pa ugasneš.
- Če je radio zraven vode, je lahko nevarno, saj lahko pade v vodo. To se ne dela.
- Tablični računalnik je iz elektrike. Poliješ ga lahko s sokom. Pazljiv moraš biti, ker potem ne deluje več.
- Babica ni imela vode, ker ni bilo elektrike.
- Nekoč so vodo v loncih prinašali iz vodnjakov v hišo.
- Zmanjkalo je elektrike, ker je bilo vse prižgano.
- TV moramo ugasniti, ko ga ne gledamo.
- Ko so bili naši stari starši stari toliko kot mi, niso imeli TV, hladilnika, računalnika, električnih peči, sijalk, mikserja, sesalca ... Živel so brez teh stvari.
- Če gledaš TV, moraš ugasniti luči in računalnik in s tem privarčuješ pri energiji.
- Ker je bil kabel poškodovan na sesalcu, je zmanjkalo elektrike, ker je bil kabel priklopljen v vtičnico.
- Paziti moramo, da nas ali naših hišnih ljubljencev elektrika ne »stepe«.
- Luč ugasni, ko ni več teme. Če pa kam greš, moraš vse v hiši ugasniti.

S pomočjo sličic, ki so jih otroci doma izrezali iz revij in jih prinesli v vrtec, smo izdelali plakat. Nanj so nalepili tudi znake za ugašanje luči, ki so jih naredili doma s pomočjo staršev. Nekaj znakov za ugašanje luči smo nalepili pri stikalih v igralnici ter WC-jih. Znaki za ugašanje luči otroke opozarjajo na ugašanje luči. Otroci so tako postali varčnejši z elektriko.

Slika 25: Plakat elektrika

Slika 26: Znaki za ugašanje luči

Ogledali smo si slikanice, knjige, različne revije Cicido, prebirali vsebine na izbrano temo. Knjižni kotichek smo zamenjali z novimi knjigami in vanj zložili samo knjige, ki govorijo o energiji in elektriki. Vsebino knjižne literature smo izbrali primerno starosti otrok. Reševali smo učni list iz Cicidoja: Ena hiša – veliko odpadkov z naslednjimi navodili: »Pobarvajte aparate v hiši, obkrožite sijalke in baterije ter jih na koncu preštejte«. Večina otrok je samostojno pravilno rešila učni list, ostali s pomočjo vzgojitelja. Otroci so na učnem listu ugotovili, da imajo tudi igrače lahko baterije, ki so lahko nevarne.

Slika 27: Učni list ena hiša – veliko odpadkov

Slika 28: Risanje sence

Veliko smo se gibali na prostem, opazovali energijo sonca in raziskovali svojo senco. Spoznali smo, da se senca prijateljev iz skupine lepše vidi dopoldne, ko je sonce nižje. Otroci so s pomočjo senca, ki so jo videli na tleh, poskušali narisati svojega prijatelja.

Ugotovili smo, da je senca popoldne večja kot opoldne in da na senco vplivajo vremenske razmere, saj senca, ko ni sonca in je zunaj oblačno ali dežuje, ne vidimo.

Ogledali smo si sličice naravne in umetne svetlobe. Spoznali smo, da s pomočjo umetne svetlobe lahko zelo varčujemo z energijo. Odločili smo se, da pri obrokih, ki jih imamo v vrtcu, namesto luči uporabljamo umetno svetlobo, in sicer svečko.

Otroci so spoznali, da energijo potrebujemo tudi, ko opravljamo kakšno delo: pospravljanje sobe, umivanje zob, telesa, telovadba ... Naučili so se, da se energija gibanja uporablja pri vseh dejavnostih, ki so povezane s premikanjem.

4. diskusija

Otroci so se vključevali v vse dejavnosti, ki smo jih pripravili. Sledil je pogovor. Povedali so, da jim je bila najboljša dejavnost risanja svojega prijatelja s pomočjo senca. Opazili smo, da se otroci ne igrajo več s stikali in da so bolj odgovorni. Otroke, ki ne ugašajo luči, opozarjamo na ugašanje. Svečke, ki smo jih uvedli pri prehranjevanju, otroke opozarjajo na umirjenost. Otroci so svoje predznanje nagradili z novim.

5. ZAKLJUČEK

Otroci so pri tej temi razvijali sposobnosti za dejavno vključevanje v načrtovane dejavnosti, s pomočjo sklepanja, reševanja problemov, klasificiranja, iskanja in povzemanja bistva ter oblikovanja konceptov. Na najpreprostejši ravni pa so dojemali energijo kot nekaj, kar potrebujemo, da stvari tečejo in se spreminjajo. Tako otroci postajajo učitelji staršem in občasno vzgojiteljem v vrtcu pri ravnanju z energijo. Niso le starejši zgled mlajšim, tudi otroci so lahko dober vzor starejšim. Morda se bo pregovor nekoč glasil: »Kar Janezek zna, se lahko nauči tudi Janez.«

6. LITERATURA

Kurikulum za vrtce, 1999. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad Republike Slovenije za razvoj šolstva.

Učinkovita in varčna raba energije za otroke. Dostopno na:

https://www.golea.si/wp-content/uploads/2017/02/URE_za_otroke.pdf (14. 4. 2021)

Za najmlajše: Kaj je energija?, 2013. Dostopno na:

https://www.mojprihranek.si/izpostavljeno/za_nimivosti/kaj-je-energija/?cn-reloaded=1 (14. 4. 2021)

Škratkov nahrbtnik

Eva Horvat

Vrtec Črnuče, enota Ostržek

eva.horvat2@guest.arnes.si

Čas za družino, najožjo ali pa tisto, ki seže do starih staršev, tet, stricev in celo prijateljev. Čas, ki nas poveže, obenem pa zagotovo ogromno nauči. Tako je nastala ideja o škratkovem nahrbtniku. Nahrbtnik, v katerem je »domača naloga« za družino. »Naloga«, ki temelji na sodelovanju ter spoznavanju enega izmed naravnih materialov, natančneje lesa.

Ključne besede: les, ideja, ustvarjanje, družina, igra

Abstract

Time for family, the closest or the one that reaches out to grandparents, aunts, uncles or even friends. The time that connects us and at the same time certainly teaches us a lot. This is how the idea of the dwarf backpack was born. Backpack which contains "homework" for the whole family. A task that is based on cooperation and learning about one of the natural materials, specifically wood.

Key words: wood, idea, creation, family, game

1. UVOD

Drevo je eden najpomembnejših simbolov, ki se pojavlja po vsem svetu. Vir lesa za vsakodnevno uporabo je deblo in je najpomembnejši del drevesa. Les je naravni material, prva, najstarejša surovina, ki jo je človek uporabljal kot orožje. Postal je potrebno kurivo, z njim je človek gradil in si postavil zavetje. Iz lesa je človek izdelal prvo prevozno sredstvo, kasneje pa je les postal pomemben pri iznajdbi papirja in tiska. Spremenili so ga v premog, železniški pragovi pa so nas pripeljali v naše stoletje. Kaj nam les pomeni danes? V današnjem času nam les predstavlja material, iz katerega pridobivamo nešteto snovi, ki jih sodobna industrija uporablja in predela v najrazličnejše izdelke (Kregar 1952). Pomeni nam lepoto lesenih izdelkov v našem domu, izgublja pa spoštovanje. Jemljemo ga za samoumevnega in ne cenimo ga dovolj. Takšen odnos počasi prenašamo na mlajše generacije. Les je v glavnem nadomestila plastika in otroci so dnevno zasičeni z njo. Lesa skorajda ne poznajo in z njim premalo delajo. Ne vedo, da nam ga podarijo drevesa.

Zato sem si zadala celoletni projekt, to pa je eden od načinov, kako so otroci s pomočjo svoje družine spoznavali les. Poleg spoznavanja le-tega sem želela povezati še družino in vse skupaj ozavestiti, kako zelo lep in dragocen naravni material je. Tudi Papotnik (1989) poudarja, da je za otroka pomembno, da spozna različne naravne materiale ter se igra z njimi in jih oblikuje, ker si s tem razvija tehnično-ustvarjalne zmožnosti.

Staršem sem na prvem roditeljskem sestanku predstavila nalogo in pojasnila namen ter vsi so se z nalogo strinjali. Tako sem za otroke pripravila nahrbtnik, ki je vseboval veliko mapo, ki jo je krasil narisan škrat z lesom in pripomočki za njegovo obdelavo. Otroke in starše je nagovoril, da lahko počnejo, karkoli želijo, le da je glavno vodilo les. V mapi so bila priložena tudi navodila, cilji in ideje. V nahrbtnik sem dodala še mošnjiček z lesenimi kolutki, v katere sem vžgala pare gozdnih živali – lesen spomin. Igra je bila dodana staršem v pomoč ali kot razvedrilo ob izvajanju naloge.

Navodila za starše so bila, da bodo z otrokom, ko bo ta za teden dni domov prinesel nahrbtnik, izvedli dejavnost, pri kateri bo les glavni material. Počnejo lahko karkoli. Dejavnost naj fotografirajo ter fotografije in kratek opis postopka priložijo v mapo. Otrok bo ob pomoči fotografij ali pa končnega izdelka dejavnost predstavil v vrtcu. Tudi otrokom v vrtcu je bil škratkov nahrbtnik predstavljen in komaj so čakali, da ga odnesejo domov. Za odnašanje nahrbtnika domov smo se držali abecednega reda.

Slika 1: Mapa z navodili in mošnjiček z leseno igro spomin

2. METODE DELA

- Igra, raziskovanje, pogovor, lastna aktivnost, opazovanje, čutno zaznavanje.

3. CILJI

- Otrok spozna naravni material (les) in pridobiva izkušnje z njim.
- Otrok se uri v različnih tehničnih opravilih in razvija tehnično ustvarjalnost.
- Pomoč, sodelovanje in krepitev vezi med otroki in starši ter med družino in vrtcem.

4. REZULTATI

Naj povem, da so otroci komaj čakali dan, ko bodo nahrbtnik lahko odnesli domov. Nekateri so že naslednji dan v vrtcu poročali, kaj so doma že naredili. Na koncu so nastali odlični izdelki z veliko vloženega truda: lesena vetrnica, lesena miza, klop iz palet, lesene tipne domine,

lesena mizica za igrače, didaktična igra tri v vrsto, pisane kocke iz lesa, ptičja hišica, krmilnica za ptiče, lesen stolček, lesena garaža za avtomobilčke, leseni keglji, lesena hišica za igračke (za pujso Pepo), volnen škrat na leseni podlagi, popravilo lesene ograje in lesen hotel za žuželke.

Vsi starši so se zelo potrudili in s svojim otrokom izvedli dejavnost zelo sistematično in zavzeto. Nekateri so z otroki pred izdelavo izdelali celo načrt, skico samega postopka od začetka do končnega izdelka. V vseh primerih so bili otroci močno vpeti v celotno dejavnost. Pomagali so v garažah poiskati in izbrati najprimernejši les, imeli so možnost brusiti, zabijati žebelje, žagati, vrtati luknje in barvati. Vse to so lahko počeli s pravim orodjem, starši pa so jim bili v pomoč, jih usmerjali, pomagali in skrbeli za varnost. V vseh družinah so sodelovali starši in sorojenci. Pri nekaterih tudi stari starši, bratrance in celo prijatelji staršev ter sosedi.

Vsako predstavitev sem komaj čakala in z zanimanjem prisluhnila otroku. Otroci so bili stari 3–4 leta in so prvič samostojno nastopali pred celotno skupino. Pozitivno so me presenetili, saj nihče od otrok ni imel treme in se ni bal nastopanja. Prav nasprotno. Vsi so komaj čakali, da lahko pokažejo prijateljem, kaj so doma ustvarili. Nekateri otroci so izdelke prinesli tudi pokazat in jih celo nekaj časa pustili v vrtcu, da so bili za igro na voljo vsem.

Pri izvajanju in potovanju nahrbtnika so nam pandemija in z njo vsi ukrepi ter zaprtje vrtca malo prekržali načrte. Dela niso ustavili, le prilagoditi smo ga morali. Bila je dejavnost, ki so jo navsezadnje izvajali doma, tako da so jo starši skupaj z otroki vseeno z veseljem naredili, nahrbtnik pa smo si tudi izmenjali s kratkimi presledki.

Slika 2: Izdelki v nastajanju

Slika 3: Predstavitev, prosto prebiranje in pogovor ter postavitve izdelka v gozdu – hotel za male živali

Slika 4: Primeri zapisov v mapi

Slika 5: Prikaz nekaterih izdelkov

5. DISKUSIJA IN ZAKLJUČEK

Na otroke in starše sem izredno ponosna, saj so se z velikim veseljem lotili dela. Dejavnosti so izvedli nad mojimi pričakovanji. Odločali so se tudi za pestrost dejavnosti, saj si te med seboj niso bile podobne in nastalo je kar 17 različnih izdelkov. Otroci so opazovali, se učili sodelovanja, spoznavali les in orodje, urili ročne in finomotorične spretnosti. Učili so se tudi nastopanja, pripovedovanja in poslušanja. Starši so otrokom kazali, razlagali, jih učili, jim dajali možnost lastnega poskušanja, jih varovali in navsezadnje otrokom namenili dragocen čas. Bila je prijetna izkušnja ne le za nas kot poslušalce in gledalce, ampak tudi za starše in otroke, ki so ponosno hiteli pripovedovati in kazati izdelke. Povedali so, da se les brusi s posebnim (brusnim) papirjem, v les se lahko vrta z vrtalnim strojem, vanj se lahko zabija žeblice, lahko se ga lepi ali pa pobarva s posebno barvo. Nekaterega lesa ni treba barvati, saj je lahko različne barve, odvisno od vrste drevesa. Tudi polakira se ga lahko, so rekli. Znajo naštet, zakaj se ga lahko uporabi, in zelo hitro opazijo vse, kar je leseno. Spoznali so, kako zelo je pomemben. Namen dejavnosti je bil dosežen, saj so ob zaključku nastali izdelki z veliko vrednostjo. Leseni izdelki, ki so jih naredili skupaj s svojo družino.

6. LITERATURA

- Kregar, R. (1952). Naš les. Naravno in umetno lesno gradivo. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kurikulum za vrtce (1999). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Zavod za šolstvo.
- Papotnik, A. (1989). Tehnika za najmlajše. Novo Mesto: Pedagoška fakulteta.
- <https://www.knjiznica-celje.si/raziskovalne/7019940012.pdf>

<https://ekosola.si>

<https://www.doves.si>